

අත්කථාවාග්‍යී වුද්ධකොෂ සංවර්ධනයත් විසින් වර්ධිත

සාරථප්පකාසිනී නම් වූ

සංයුතත නිකායට්ඨ කථා

II

(සිංහල පරිවර්තනය)

මෙතන Click(ක්ලික්) කර පටුනට පිවිසෙන්න

ප්‍රකාශනය

බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය

අර්ථකථාවාර්ය බුද්ධිකෝෂ ස්ථවිර පාදයන් විසින් විරචිත

සාරථපපකාසිනී නම් වූ

සංයුත නිකායට්ඨ කථාව-II

(සිංහල පරිවර්තනය)

අර්ථකථාවාර්ය බුද්ධිකෝෂ ස්ථවිර පාදයන් විසින් විරචිත

සාරථිපපකාසිනී නම් වූ
සංයුත්ත නිකායට්ඨ කථාව-II
(සිංහල පරිවර්තනය)

සිංහල පරිවර්තනය

රාජකීය පණ්ඩිත හත්තොටුවේ ඉන්දරතන හිමි

බී.ඒ. පේරාදෙණිය (පාලි) / එම්.ඒ. කැලණිය (වාග් විද්‍යාව)

අධ්‍යක්ෂණය

රාජකීය පණ්ඩිත මැදුහම්පිටියේ විජිතධම්ම හිමි

බී.ඒ. පාලි ගෞරව / එම්.ඒ. වාග්විද්‍යා
පේරාදෙණිය විශ්ව විද්‍යාලයේ කථිකාවාර්ය

ප්‍රකාශනය

බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය

125, ඇන්ඩර්සන් පාර, නැදිමාල, දෙහිවල.

අර්ථකථාවාර්ය බුද්ධඝෝෂ ස්ථවිර පාදයන් විසින් විරචිත

**සාරථපපකාසිනී නම් වූ
සංයුත්ත නිකායවිධි කථාව-II**

(සිංහල පරිවර්තනය)

ප්‍රථම මුද්‍රණය 2007

ISBN - 978 - 955 - 1604 - 33 - 2

පරිගණක අකුරුකරණය

උපමාලි කුලසේකර - කටුගස්තොට

පිටකවරය

සුසිල් ජයශාන්ත පෙරේරා - මහරගම.-

මුද්‍රණය:

අපිත් ප්‍රින්ටර්ස් (ප්‍රයිවට්) ලිමිටඩ්

342, පරණ කැස්බෑව පාර, රත්නනාපිටිය,
බොරැල්ලස්ගමුව.

දුරකථනය: 0112517269

බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය

125, ඇන්ඩර්සන් පාර, නැදිමාල, දෙහිවල.

දුරකථන: 2734256, 2728468, 2726234 ෆැක්ස්: 2736737

විද්‍යුත් තැපෑල: bcc456@sltnet.lk

www.buddhistcc.com

ප්‍රස්තාවනා (අවධිකථා)

පාළු භාෂාව මධ්‍යතන ඉන්දු ආර්ය පූර්ව අවධියට අයත් ප්‍රාකෘත විශේෂයක් බවත්, එම ප්‍රාකෘතය වූ කලී එකල උත්තර භාරතයේ ඒ ඒ ප්‍රදේශවල පැවති පොදු ජනයාගේ කථා ව්‍යවහාරය බවත්, පිළිගත් විද්වත් මතයයි. ප්‍රාකෘත ව්‍යවහාරය පොදු ජනතාවගේ හා ශ්‍රමණ සම්ප්‍රදාය ගරු කළ චින්තකයන්ගේද භාෂා මාධ්‍යය විය. එය උත්තර භාරතයේ පැතිරී ගිය ඉන්දු යුරෝපීය භාෂා ව්‍යවහාරයෙන් ජනිත වූවක් සේ සැලකිය යුතුය. මෙම ප්‍රාකෘත ව්‍යවහාරයේ ලිඛිත සාධක අනුව මූල අවස්ථාවක් සේ පෙනෙන පාළු භාෂාව උත්තර භාරතයේ කිසියම් විශේෂ ප්‍රදේශයක කතා ව්‍යවහාරයේ මාධ්‍යයක් විය.

1. පාළු භාෂාව ක්‍රි.පූ. 6 වැනි 7 වැනි සියවස්වල කොසොල් රට පැවති කථා ව්‍යවහාරය පදනම් කොට ඇති වූවෙකැයි ද එය නොයෙක් ජනපදවල ජනයාගේ පොදු භාෂා මාධ්‍යය වී යැයි ද මහාවාර්ය රීස් ඩේවිඩ්ස් තුමා පවසයි.
2. පාළිය උප්පයිනි ප්‍රදේශයේ භාෂාව යැයි වෙස්ටර් ගාඩ් ඊ කුක් සහ ඔටෝ ප්‍රොන්කේ වැනි විචාරකයෝ පවසති.
3. පාළිය මගධයේ කථා ව්‍යවහාර යයි බුද්ධඝෝෂ හිමියන්ගේ මතය මහාවාර්ය ගෞරව් තුමා අනුමත කරයි.
4. බුදුරජාණන් වහන්සේ මූලදී කොසොල් රට බසින් දහම් දෙසන්නට ඇතැයි සළකන චින්තර්තීස් පාළු ත්‍රිපිටකයේ භාෂාව පැරණි මගධ ව්‍යවහාරය බව පදනම් කොට වෙනත් ප්‍රදේශ ව්‍යවහාරයන්ගේ සම්මිශ්‍රනයද ඇතිව ගොඩනැගුණු බෞද්ධයන්ගේ සාහිත්‍යයක භාෂාවකැයි මහාවාර්ය චින්ටනීස් තුමා පවසයි.
5. බුදුන් වහන්සේ ධර්ම ප්‍රචාරයේ යෙදුනු පන්සාළිස් වසින් වැඩි කොටසක් කොසොල් මගධ ප්‍රදේශවල සැරිසැරූ බව බෞද්ධ සාහිත්‍යයේ පෙනෙන බැවින් පාළු භාෂාව කොසොල් මගධ දෙරට

කථා ව්‍යවහාරය පදනම් කොටගෙන බිහි වූවාක් සේ සැලකීමට පුළුවන් බව ඊ කුක් නම් විචාරකයා පෙන්වා දෙයි.

මෙම විග්‍රහයන් ශාස්ත්‍රීය වශයෙන් වැදගත් වන අතර විශේෂයෙන් සැලකිය යුත්තේ බුදුන් වහන්සේගේ මතයයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වා වදාල ආකල්ප විග්‍රහ වන්නේ මජ්ඣිම නිකායේ අරණ විභංග සූත්‍රයෙනි. මෙම සූත්‍රයෙන් පෙන්වන්නේ උන්වහන්සේ භාෂා මාධ්‍යයේහි අනවශ්‍යය ලෙස දැඩිව එල්බ ගත් ශාස්තෘවරයෙකු නොවන බවයි. එකම දෙය විවිධ ජනපදවල නාම කීපයකින් හඳුන්වනු ලබන කළ ඒ එක නාමයක් දැඩිව අල්වා නොගෙන ඒ ඒ ලෙසට ව්‍යවහාර කළ යුතු බවත් ලෝක ව්‍යවහාරය නොඉක්මවිය යුතු බවත් අරණ විභංග සූත්‍රයෙහි උගැන්වෙයි.

බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් පසුව ත්‍රිපිටකය සංගීත වූ භාෂාව වන පාළි භාෂාව ථේරවාදීන්ගේ ආගමික භාෂාව විය. එය සමස්ත ත්‍රිපිටකය පුරා රැඳී ගියේය. ථේරවාදීන්ගෙන් බිඳී ගිය මහායානිකයෝ බුද්ධ ධර්මය සංස්කෘතයට පෙරලා ගත්හ. ඔවුන්ගේ සංස්කෘත සාහිත්‍යය දියුණුවීමත් මුස්ලිම් ආක්‍රමණ වැනි ආක්‍රමණත් මහායානික දර්ශනය විශ්ව විද්‍යාල මගින් රට මුළුල්ලෙහි බෙදා හැරීමත්, මහායානිකයන් ආමිස පූජා යන්න, මන්ත්‍ර ආදියෙන් පෘථග්ජන ජනතා ප්‍රසාදය දිනාගැනීමත්, හික්කු විනය නීති ලිහිල් ලෙස මහායානිකයන් විසින් සකස් කිරීමත් ආදිය නිසා බුද්ධ ධර්මයත් පාළි භාෂාවත් බුද්ධ ජන්ම භූමියෙන් අතුරුදහන් විය. එය ශ්‍රී ලංකාදීපයේ තහවුරු විය.

හෙළඅටුවා

සම්බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් දෙසිය පන්තිස් වැන්නෙහි අශෝක අධිරාජ්‍යයාගේ දායකත්වයෙන් පැලලුප් නුවරදී තුන්වන සංගායනාව පැවැත්විය. මොග්ගලීපුත්ත නිස්ස මහා රහතන් වහන්සේගේ ප්‍රධානත්වයෙන් රහතන් වහන්සේලා දාහක් සම්බන්ධ වෙමින් මෙම සංගායනාව පවත්වා ඇත. සාහස්සිකා නමින් හඳුන්වන මෙම සංගායනාව නව මසකින් සම්පූර්ණ විය.

තෘතිය සංගායනාවසානයේ දඹදිව ථේරවාදාවරිය පරම්පරාවේ අවසන් පුරුෂයා වූ මොග්ගලීපුත්තනිස්ස මහා රහතන් වහන්සේගේ

ශිෂ්‍ය මිහිඳු මහා රහතන් වහන්සේ විසින් තෘතීය සංගායනාවේදී තෝරා බේරා ගෙන සංග්‍රහ කළ, ථේරවාදී ත්‍රිපිටකය ශ්‍රී ලංකාවට ගෙන එන ලදී. මිහිඳු හිමියන් විසින් ලක්දිවට ගෙන එන ලද පාළි ත්‍රිපිටකය මහා අරිට්ඨ රහතන් වහන්සේ ප්‍රමුඛ කොට ඇති සිංහල හික්කුන් වහන්සේලා උගත්හ. පාළියෙන් තිබූ ත්‍රිපිටකය ගැටලු තැන් සිංහල ජනතාවට පැහැදිලි කර දීම අවශ්‍යය විය. බුද්ධ කාලයේ සිට වාචනා මාර්ගයෙන්, ආචාර්ය පරම්පරා වලින් පැවත ආ අර්ථ විවරණ ක්‍රම මිහිඳු හිමියන්ගෙන් සිංහල හික්කුන් වහන්සේලා උගෙන සිංහල හික්කුන් විසින් පාළි ත්‍රිපිටකයේ ගැටලු තැන් හෙළ බසින් අරුත් විවරණය කළහ. හෙළවුවා නමින් මේවා හඳුන්වයි.

අවුවා වනාහි ත්‍රිපිටකයට අයත් පොත් වලට ලියා ඇති ව්‍යාකෘත සංග්‍රහ සමූහයයි. අවුවාචල පරමාර්ථය පෙළෙහි ඇති දුරවබෝධ වචන සහ ධර්මයේ ගැඹුරු තැන් විස්තර කිරීමත් අවශ්‍ය තැන්වලදී විස්තරාර්ථ සැපයීමත්ය. මෙම පරමාර්ථයෙන් ලියන ලද හෙළවුවා නම්,

මහා අට්ඨකථා

කුරුන්දිය අට්ඨකථා

පච්චරිය අට්ඨකථා නම් වේ.

හෙළ අවුවා අතුරින් ප්‍රමුඛ ස්ථානය දරුවේ මහා අට්ඨකථාව හෙවත් මූල අට්ඨ කථාවයි. බුද්ධඝෝෂ හිමියන්ගේ අට්ඨ කථා සියල්ලටම පාහේ ශරීරය කරගෙන ඇත්තේ මෙම අවුවායයි. තුන් පිටකයටම අයත් අට්ඨ කථාවන්හි මහා අට්ඨකථාව ගැන සඳහන් වන බැවින් එය තුන්පිටකයම අළලා සකස් වුනු හෙළවුවාවක් වශයෙන් සැලකිය හැකිය. වස්තු විෂය අතින් සෙසු හෙළවුවාවන්ට වඩා පරිපූර්ණ වී තිබුණ ලක්දිව සිදුවූ දේ පිළිබඳව බොහෝ වෘත්තාන්ත ද මහා අට්ඨකථාවේ සඳහන්ව තිබුණ බව සිතා ගත හැකිය.

මහා පච්චරිය අට්ඨකථාවට එම නම ලැබුනේ පච්චරියක් හෙවත් පහුරක් උඩදී එය ලියන ලද බැවිනි. කුරුන්දිවෙලු විහාරයේදී ලියන ලද හෙයින් කුරුන්දි අවුවා නම් විය.

මෙම ප්‍රධාන හෙළවුවාවන්ට අමතරව තවත් අවුවා කීපයක් දක්නට ඇත. අන්ධ අට්ඨකථාව එයින් එකකි. දකුණු ඉන්දියාවේ සාක්ෂ්විපුර

(කොන්ස්ටරම්) යෙහි පැවති අටුවාවයි. එය ආන්ධ්‍රා භාෂාවෙන් ලියා ඇතැයි සැලකේ.

බුද්ධසෝම හිමි

දඹදිව බෝමැඩට නුදුරු සෝම නම් ග්‍රාමයේ බමුණු කුලයක උපත ලද බුද්ධසෝම වාදයෙහි දක්ෂ වූ රේඛන නම් මහා තෙරපාණන් වෙත පැවිදි වූ බව ප්‍රචලිත මතයයි. බුද්ධසෝම මහාබෝධී මණ්ඩපයට දකුණුදිග බමුණුගම උපන් බව සද්ධම්ම සංගහ නම් පොතෙහි සඳහන් වේ. බෝමැඩට නුදුරෙහි සෝම නම් වූ ගමේ උපන් බව බුද්ධසෝමස්ථපත්ති නම් කථාවේ ද සඳහන් වේ. මෙවැනි විවිධ කරුණු විමර්ශනයෙන් පසුව බුද්ධසෝම ජන්ම භූමිය මොරණ්ඩබේටක නම් ගම බව පිළිගෙන ඇත. ආන්ධ්‍ර දේශයේ ගුන්දුර් දිස්ත්‍රික්කයේ පාල්නාඩි තලුන් පෙදෙසේ කෝටතේමලි පුරිගුන් වල පල්ලියන ලග පිහිටි ගම් දෙක මොරන්ඩබේටක යැයි පැවසේ. උන්වහන්සේ උපන් පෙදෙස මොරන්ඩබේටක යැයි විසුද්ධ මග්ගයෙන් පෙනේ. මජ්ඣිමනිකායට්ඨ කථාවේ කර්තෘ සංදර්ශක ගාථාවක මයුර සුත්ත පටිඨන හෝ මයුර රූප පටිඨන සඳහන් වන බැවින් එතුමා එහි විසූ බව ද සිතිය හැකිය.

ව්‍යාකරණ විෂයෙහි ද දර්ශන ශාස්ත්‍රයෙහි ද වෛදික ග්‍රන්ථ විෂයෙහි ද ඉතිහාස පුරාවිද්‍යා විෂයෙහිද කාය ව්‍යවච්ඡේද විද්‍යාවන් හිද ලක්ෂණ ශාස්ත්‍රයේහිද පැතිරී ගිය බුද්ධි ප්‍රභාවයක් ඒ තුමා කෙරෙහි පැවති බව පැහැදිලිය. බුද්ධසෝම හිමියන් ලංකාවට පැමිණීමට පෙර ඤාණෝදය නම් ධර්ම ප්‍රකරණයක් අත්පසාලිනි අටුවාවක් දඹදිව දී කළ බවද සඳහන්ය. බුද්ධෝසෝම හිමියන් කලින් සර්වාස්ති වාදියෙකු ව සිට පසුව ථේරවාදී වූ බව ඇතැම් විචාරකයන්ගේ පිළිගැනීමයි.

බුද්ධසෝම හිමියන් ලක්දිවට පැමිණියේ අනුරාධපුරය රාජධානිය කරගත් මහානාම රජ දවසය. බුද්ධවර්ෂ 953-975 අතර කාලයේය. උන්වහන්සේ ලංකාවට වඩින විට අට්ඨකථා සංහිතා කීපයක්ම මේ දිවයිනේ පැවති බවත් ඒවා හෙල බසින්ම උගත් බවත් මෙයින් සමහරක් ග්‍රන්ථ ස්වරූපයෙන්ද සමහරක් පූර්වාචාරීන්ගේ මතවාද ඇතුලත් වූන සාහිත්‍යය වශයෙන්ද පැවති බවත් ආචාර්ය අදිකාරම් මහතා පවසයි.

මිහිඳු හිමියන් දවසම ආරම්භ වූ සිංහල අටුවා කථා වසර 700ක පමණ කාලයක් සිංහල ත්‍රිපිටකය හෙළි පෙනෙළි කරමින් පැවතියහ. ත්‍රිපිටක පාළියට සිංහල අටුවා ලියා ඇති බව දඹදිව විසූ රේචක හිමියන්ද දැන ගැනීමෙන් සිංහල අටුවා පාළියට පරිවර්තනය කිරීම, බුදුදහම විරස්ථායී වීමට හේතුවක් යැයි උන්වහන්සේ ද සලකා හෙළවූවා පාළියට පරිවර්තනය කිරීම සඳහා බුද්ධඝෝෂ හිමියන් ලක්දිවට එවන්න ඇතැයි සැලකිය හැකිය.

බුද්ධඝෝෂ හිමියන් මෙහි පැමිණ බුදුන් වදාල දෙලක්ෂ පන්සැත්තැ දහස් දෙසියපනස් ග්‍රන්ථ සංඛ්‍යාවක් ඇති ආගමයට තුන්ලක්ෂ එක්සැටදහස් සත්සියපනස් ග්‍රන්ථ සංඛ්‍යාවක් පමණ අටුවා කථා පියපහන් නැගූ සේකැයි දැන යුතු යැයි පූජාවලියේ සඳහන්ව තිබේ.

සංස්කාරයෙකු හා අනුවාදයකු වශයෙන් බුද්ධඝෝෂ හිමියන්ගේ කාර්යය වූයේ තමන් ඉදිරියෙහි වූ හෙළවුවාවන්හි අන්තර්ගත වූ විවරණ වෙනස් කිරීම නොව, ඒවා සකස් කිරීම නොව, ඒවා සකස් කිරීම සහ අවශ්‍ය ස්ථාන පිඩු කරමින්, අවශ්‍ය ස්ථාන විස්තරාර්ථ දක්වමින්, විධිමත්ව සුගමව පාළි භාෂාවට නැගීමයි. බුද්ධඝෝෂ හිමියන්ට අවිධිකථා සකස් කරන්නට මහාවිහාරයෙන් ඉඩ ලැබී ඇත්තේ මහාවිහාර වාචනා 'මාර්ගයට විරුද්ධ මත ඒවායේ ඇතුළත් නොවිය යුතුය' යන කොන්දේසිය ද සහිතවය. මහා අවිධිකථාව ශරීරය කොටගෙන මහාපච්චරිය කුරුන්දි ආදී විශ්‍රාතඅර්ථ කථාවන්හි යම් විනිශ්චයක් වේද එහි යුක්තාර්ත සහා ඇතුළත් වන්නා වූ ස්ථවිර වාදයද අත්නොහරිමින් සංවර්ධනය හොඳින් ආරම්භ කරන්නෙමු.

තවද එම අර්ථ කථාවලින් භාෂාන්තරය පමණක් අත්හැර විස්තර තැන් පිඩුකොට සියලුම විනිශ්චයන් ඇතුළත් කොට කිසිම තන්හි පතිථත නොඉක්මවා සංවර්ණනය කරන්නෙමු.

බුද්ධඝෝෂ හිමියන් විසින් කරන ලද අවිධිකථා සියල්ලම මිහිඳු මාහිමියන් විසින් ලක්දිවට ගෙන එන ලදුව මහා විහාරිකයන් විසින් ආරක්ෂා කරනු ලැබූ හෙළවුවාවන්හි පාළි අනුවාද බවත් මහා අවිධිකථාවේ සාරය ගෙන පාළි අවිධිකථා රචිත බවත් මෙම අවිධිකථාවල සඳහන් වේ.

මේ අනුව බුදුගොස් හිමියන්ගේ කාර්යය වූයේ බුදුසමය පිළිබඳව අමුතුවෙන් පොත් ලිවීම නොව එතෙක් හෙළවුවාවන්හි ආ කරුණු විධිමත්ව හා සුගමව පාළි භාෂාවට නැගීම වෙයි. පාළි අටුවා පොත්වලින් අඩකටත් වඩා සපයා ඇත්තේ බුදුගොස් හිමියන් විසිනි. බෞද්ධ අවධිකථාවාරීන් අතුරෙන් එතුමා ශ්‍රේෂ්ඨතමයායි. එතුමාගේ ජීවන චරිතය වටා විවිධ ජනප්‍රවාද ගෙනී ඇත්තේ ඒ නිසාමය. එතුමා මෙලොව පහල වූයේ බුදුන්ගේ පර්යාප්ති ශාසනය දීර්ඝ කාලයක් නිර්මලව පවත්වාගෙන යාම සඳහා පාළි අවධිකථා ලිවීමටමය ජන ජනප්‍රවාදයක් ද ඇත.

විනය පිටකය

	පෙළ	අටුවාව	තනා	කාලය
උභය විභංග	1 පාරාජිකා පාළි 1 ආණා දෙසනා	සමන්තපාසාදිකා	බුද්ධසෝම හිමි	5වන ශ.ව.
	2 පාචිත්තිය පාළි 2 යථාපරාධ ශාසන විනය අවධිකථා			
බන්ධක	3 චූල්ල වග්ග පාළි 3 සංවරාසංවර කථා			
	4 මහාවග්ග පාළි			
පරිවාර	5 පරිවාර පාළි			
		හික්කුපාරිමොක්ඛ කථිකා විතරණී	බුද්ධසෝම හිමි	5වන ශ.ව.
		හික්කුණි පාරිමොක්ඛ (මාතිකංග කථා)		

අභිධර්ම පිටකය

1 ධම්මසංගණිප්පකරණ	1 පරමසාදේසනා	අත්ථසාලිනී	බුද්ධසෝම හිමි	5වන ශ.ව.
2 විභංගප්පකරණ	2 යථාධම්ම සාසන	සම්මොග විනෝදනී	බුද්ධසෝම හිමි	5වන ශ.ව.
	3 නාමරූප පරිච්ඡේද කථා			
3 කථාවන්තූප්පකරණ	පරමිති දේශනා		බුද්ධසෝම හිමි	5වන ශ.ව.
4 පුද්ගලපඤ්ඤාප්පකරණ	යථාධම්මසාසනා			
5 ධාතුකථාප්පකරණ	නාමරූපපරිච්ඡේද කථා පරමසාදීපනී			
6 යම්කල්පකරණ		පඤ්චප්පකරණවිධිකථා		
7 පටිඨානප්පකරණ				

සූත්‍ර පිටකය

1 දීඝනිකාය	1 වොහාරා දේශනා	සුමංගල විලාසිනී	බුද්ධසෝම හිමි	5වන ශ.ව.
------------	----------------	-----------------	---------------	----------

2 මජ්ඣිමනිකාය 2 යථානුලෝමසාසන	පපඤ්ච සුදනි	බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
3 සංයුක්තනිකාය 3 දිට්ඨි විනිවේදන කථා	සාරස්ප්තකාසිනි	බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
4 අංගුත්තරනිකාය	මනෝරුප්පරණි	බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
5 බුද්දක නිකාය			
1 බුද්දකපාඨ පරමසු ජොතිකා		බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
2 ධම්මපද පරමසු ජොතිකා		බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
3 උදාන පරමසු දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
4 ඉතිවුත්ත පරමසු දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
5 සුත්තනිපාත පරමසු ජොතිකා		බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
6 විමානවත්තු පරමසු දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
7 ජෙන වත්තු පරමසු දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
8 ථේර ගාථා පරමසු දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
9 ථේරී ගාථා පරමසු දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
10 ජාතක පරමසු ජොතිකා		බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
11 නිද්දේස (වුල්ල-මහා) සද්ධම්ම ජොතිකා		උපසේන ආචාර්ය	6වන ශ.ව.
12 අපදාර (ථේර-ථේරී) විසුද්ධ ජන විලාසනී		මහානාම ආචාර්ය	7වන ශ.ව.
13 පටිසම්භිදා මග්ග සද්ධම්මස්පකාසිනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
14 බුද්ධචංස මදුරස්ප්තකාසිනී		බුද්ධදත්ත හිමි	5වන ශ.ව.
15 වර්යාපිටක පරමසු දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
	විසුද්ධ මග්ග	බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
නෙත්තිස්සකරණ නෙත්ති අට්ඨකථා		ධර්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
වතුභාණවාරපාළි වතුභාණවාර අට්ඨකථා		ආනන්ද වර්ග්ග	8වන ශ.ව.

බුද්ධඝෝෂ හිමියන් විසින් පාළියට නොනගන ලද අට්ඨ කථා පාළියට නගන ලද්දේ බුද්ධදත්ත ධම්මපාල උපසේන සහ මහානාම තෙරණුන් විසින්ය.

බුද්ධදත්ත හිමි

බුද්ධඝෝෂ හිමියන්ගේ සමකාලීනයෙකි. මදුරත්ථන විලාසිනි කම් බුද්ධ වංශ අටුවාව උත්වහන්සේ ලියා ඇත.

උපසේන හිමි

සද්ධම්මපේතිකා නම් නිද්දේශ අට්ඨකථාව මහාපරිවේනවාසී උපසේන හිමියන් විසින් කරන ලදී.

මහානාම හිමි

පටිසම්භිදා මග්ග අට්ඨකථාව වන සද්ධම්මප්පකාසනීය මුත්තවහන්සේ විසින් ලියා ඇත.

ධම්මපාල හිමි

පරමත්ථදීපනී අට්ඨකථා - උදාන - ඉතිවුත්තක - විමානවත්තු - ප්‍රේතවත්තු - ථෙර ථෙරී ගාථා අට්ඨකථා මුත්තවහන්සේ ලියා ඇත.

මෙම අට්ඨකථාවන් උගෙන ඒවා ආරක්ෂා කළ යුතු අට්ඨකතිකා නමින් හඳුන්වා ඇත. අට්ඨකථා වර්ගය යනු අට්ඨකථා සම්පාදනය කළ ආචාර්යවරයෝය. ආචරිය වාද, ආචරිය මත, ආචරියා වාද යන නම්වලින් කියවෙන්නේ අට්ඨකථාවන් මැයි.

අට්ඨකථාවන් පිළිබඳ විවිධ විවේචන හා මතවාද උගතුන් අතර පවතී. මෑතකාලීන වියතුන් අතුරින් අග්ගමහා පණ්ඩිත පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත හිමියෝ එවැනි විවේචකයෙකි. උත්තවහන්සේගේ අටුවා පරීක්ෂණ නම් පොතෙන් එවැනි විවේචන ඉදිරිපත් කර ඇත. අටුවාකථා බුදුන් වහන්සේගේ දේශනා නොවන බව කවුරුත් පිළිගනිති. අටුවාචාරීන් වහන්සේලා අතරද විවිධ මතභේද තිබූ බව දක්නට ඇත. වසර හත්අට සියයක් ගෙන ආ ලිඛිතව නොතිබූ අර්ථ කථා සාහිත්‍යයට එවැනි දේ ඇතුලත් වන්නට පහසුකම් තිබේ. මිහිඳු හිමියන් විසින් ගෙන එන ලද පාළි විවරණ මහාවිහාරික හික්කුන් විසින් සිංහලට පරිවර්තනය කොට එම හෙලවුවා පස්වන සියවසේ බුද්ධඝෝෂ හිමියන් විසින් නැවත පාළි භාෂාවට පරිවර්තනය කළ බව පිළිගත් සම්ප්‍රදායයි. මේ තැන්වලදී එම මතිමතාන්තර ඇතුලත් වන්නට ඇති බව සිතිය යුතුය.

මහාවිහාරීය සම්ප්‍රදාය එකකි. අභයගිරි ජේතවන පරම්පරා හිද එවැනි සම්ප්‍රදායන් පැවතුන බවට සැකයක් නැත. ස්වකීය පාරම්පරික මතවලට පටහැනි සූත්‍ර ධර්මයන් පෙළෙහි ඇති බව දැන දැන් සිය මතය

තහවුරු කරනු සඳහා ඒවා මදකිනිදු වෙනස් නොකර, ඉවත් නොකර, සංගෘහණාවලදී පැවති තත්ත්වයෙන්ම ත්‍රිපිටකය රැකගෙන ඒම ගැන මහාවිහාරීය පරම්පරාවට බෞද්ධයාගේ ප්‍රණාම සුර්වක ගෞරවය හිමිවිය යුතුය.

මේ අන්දමින් පැවතගෙන ආ අවිධිකථා අපේ හමුදුරුවරු තවත් වර්ෂ සිය ගණනක් තම ආරාමවල පොත්ගල්වල තබා පුස්තකාලවල තැන්පත්කොට උදේ සවස සුවද දුම් අල්ලා ධර්ම ගෞරවයෙන් ධර්ම රත්නය රැකගෙන ආහ. අනගාරික ධර්මපාලතුමාගේ ජාතික ආගමික වැඩපිළිවෙල ආරම්භ වීමෙන් පසුව එතුමාගේම පවුලේ නැයන් විසින් අවිධිකථා මුද්‍රණය කිරීමේ වැඩපිළිවෙල ආරම්භ කර ඇත. ඒ ධර්මපාලතුමා විසින් ඇතිකරන ලද ආගමික ප්‍රබෝධයේ එක් ආභාෂයකි. 1916 ජූලි 05 දින ත්‍රිපිටක මුද්‍රණ සභා නම් ආයතනයක් සයිමන් ඇලෙක්සැන්ඩර් හේවාචිතාරණ මහතුන්ගේ මැදහත්වීමෙන් කොල්ලුපිටියේ ප්ලාම්ස් හවුස්හි පිහිටුවා ඇත. 1929 ජුනි 29 දින මෙම ත්‍රිපිටක සභාවේ රැස්වීමක් කොළඹ ඩික්මන් පාරේ තක්සලාහිදී පවත්වා තිබේ. මෙම රැස්වීමට අති පූජ්‍යය හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල මහා නාහිමියන්ද, රත්මලානේ ශ්‍රී ධම්මානන්ද ධර්මාලෝක නායක හිමියන්ද ප්‍රධාන පණ්ඩිත ධර්මධර භික්ෂූන් වහන්සේලා 25 නමක් සහභාගී වූ බව සඳහන් වේ. අනගාරික ධර්මපාලතුමා ප්‍රධාන සාසනමාමක පිරිස්ද මෙම රැස්වීමට සහභාගී වී ඇත. මෙම නායක පණ්ඩිත ස්වාමීන් වහන්සේලා එක් එක් අටුවා ග්‍රන්ථ සංස්කරණය භාරගත් බවද සඳහන් වේ.

සවිමන් හේවාචිතාරණ මහතාගේ අභාවයෙන් පසුව සෝමලතා හේවාචිතාරණ ළමාතැනි විසින් ත්‍රිපිටක මුද්‍රණය සඳහා අරමුදල පිහිටුවිය. එම අරමුදල මගින් හේවාචිතාරණ අවිධිකථා ග්‍රන්ථ සමූහය මුද්‍රණය කර ඇත. ආගම ධර්මය, ඉතිහාසය, පුරාවිද්‍යාව, සාහිත්‍යය ආදී ශ්‍රී ලංකා සංස්කරණ විවිධ ක්ෂේත්‍රයන් පර්යේෂණාත්මක අධ්‍යයනවලට යොමු කරමින් ශාස්ත්‍රීය පොතපත සපයා සංස්කෘතිය පිළිබඳව අවබෝධයක් ජනතාවට ලබාදීමේ අරමුණින් 1845 දී ආරම්භ කළ ශ්‍රී ලංකා රාජකීය ආසියාතික සමිතියේ සිංහල අවිධිකථා සිංහලට පරිවර්තනය කිරීමේ ව්‍යාපෘතිය මගින් පොත් දහයක් මුද්‍රණය කිරීමේ මහඟු කාර්යයකි.

අභාවයට යන පැරණි බෞද්ධ පොත්පත් හා අලුතින් ලියැවෙන බෞද්ධ පොත්පත් මුද්‍රණය කරවීමත් ඉංග්‍රීසි බෞද්ධ පොත්පත් සිංහලට

පරිවර්තනය කර මුද්‍රණය කිරීමත් පරපුරෙන් පරපුරට බුද්ධ ධර්මය ගෙන යාමත් බෞද්ධ සංස්කෘතියේ ආරක්ෂාවත් සඳහා පිහිටුවා ඇති අප ආයතනය වන බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය මගින් බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටකයේ පුනර් මුද්‍රණය නිමවීමෙන් පසු අවිධිකථා සිංහලට පරිවර්තනය කොට මුද්‍රණය කිරීමට ප්‍රතිපත්ති සකස් කළහ. සිංහලෙන් මුද්‍රණය අවසන් කොට අටුවා කථා ඉංග්‍රීසියට පරිවර්තනය කර මුද්‍රණය කිරීම අපේ අදහසයි.

"කථා පවත්නිති" නම් පාඨයක් ත්‍රිපිටකයේ අංගුත්තර නිකායේ සඳහන් වෙයි. ධර්මදේශකයා පෙළත් අටුවාවත් දැනී නම් දහම් අසන්නා පෙළත් අටුවාවත් දැනී නම් දහම් දෙසන්නාත් අසන්නාත් දෙදෙනාම පෙළත් අටුවාවත් දැනීම එම ධර්ම දේශනාව සාර්ථක දේශනාවක් වන බව මෙහි සාමාන්‍ය අදහසයි. තථාගත ධර්මය වඩාත් ප්‍රකට වීම විවෘත වීම එහි පැවැත්මට හා උත්තරීතර භාවයට හේතුවන බව සඳහන්ය. මෙම කරුණු පිළිබඳ විමසිලිමත් වනවිට අවිධිකථා පරිවර්තනයේ හා මුද්‍රණයේ අවශ්‍යතාවය වඩාත් පැහැදිලි වන්නේය. එයට අමතරව විශ්ව විද්‍යාලවල පාළි හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශවල උසස් අධ්‍යාපනය ලබන ශිෂ්‍යයන්ට විෂය නිර්දේශානුකූල අවිධිකථාවල සිංහල පරිවර්තන නොමැතිකමේ බාධාවද, එම ගුරු ශිෂ්‍ය දෙපිරිසටම මේ මගින් දුරු කිරීමද අපේ පරමාර්ථයකි.

අපගේ ඉල්ලීමද පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත වැළඹිටියාවේ කුසලධම්ම නාහිමියන්ගේ අනුශාසනාවද අනුව අටුවා කථා සිංහලට පරිවර්තනය කර මුද්‍රණය කරවීමේ භාරදූර කර්තව්‍යය ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ වර්තමාන ආගමික අමාත්‍යාංශය මගින් ඉතාම කෙටි කාලයක් තුළ අවසන් කිරීම සඳහා අපට පවරන ලදී. බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක පුනර් මුද්‍රණය මගින් අප දක්වූ ආදර්ශයත් ගොඩනැගූ විශ්වාසයත් මෙයට හේතු වූ බව නිසැකය. මෙම කාර්යය අපට පැවරීම පිළිබඳව ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ ගරු ජනාධිපතිතුමන්ට, ගරු අගමැතිතුමන්ට, ගරු බුද්ධශාසන නියෝජ්‍ය ඇමතිතුමන්ට, අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් බී.ඇන්. ජිනසේන මහතාට අපේ කෘතඥතාවය, පුණ්‍යානුමෝදනාපූර්වකව පළකරමු.

අටුවා පරිවර්තනයේදී ආමිෂ ලාභයම නොව ශාසනික සේවයම සලකා එක් එක් පොත භාරගෙන මැනවින් සිංහලට පරිවර්තනය කරදුන්

පශ්චිත ස්වාමීන් වහන්සේලාට ද උගත් ගිහි මහතුන්ට ද අපගේ කෘතඥතාවය හිමිවේ. සිංහල අටුවා පරිවර්තන සමීක්ෂණය කළ උගත් ගිහි පෑවිදි දෙපිරිසටම අපගේ කෘතඥතාව හිමිවේ.

අටුවා කථා පරිවර්තන කාර්යය සම්බන්ධ කරමින් කටයුතු කළේ විජිතනන්ද සරත්චන්ද්‍ර මහතාය. එම ග්‍රන්ථාවලිය මුද්‍රණය කරවීමේ කාර්යය භාරවූයේ අප ආයතනයේ මුද්‍රණ කටයුතු අධ්‍යක්ෂ පාලිත ලියනගේ මහතාටය. මෙම මහත්වරු දෙපලම ඉතා උනන්දුවෙන් මෙම කටයුතුවල නියැලීම පිළිබඳව එම මහත්වරුන්ටද මාගේ කෘතඥතාවය පළවේ. මෙයට අමතරව මෙම කාර්යයට හොඳහිතින් අවංකව සහාය දුන් සියලු දෙනාටම පින් පුරවමින් ආසිරි පතමිහ.

මෙයට,

ශාසනස්තිථිකාමී,

කිරම විමලජෝති ස්ථවිර,

අධ්‍යක්ෂ, බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය,
නැදිමාල, දෙහිවල.

බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානයේ අට්ඨකථා පරිවර්තක මණ්ඩලය

පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත අම්බලන්ගොඩ ශ්‍රී සුමංගල නායක මාහිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත යටගම ධම්මපාල අනුනායක මාහිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත ආඥාචල දේවසිරි නායක මාහිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත යාලේගම චන්දකිත්ති හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත මැදලයන්ගොඩ විජයකිත්ති හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත වටගෙදර විමලබුද්ධි හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත බලංගොඩ සෝභිත හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත විදුරුපොල ආනන්ද හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත මැස්ටියේ උපනන්ද හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත හත්තොටුවේ ඉන්දරන නිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත පල්ලේගම සමිත හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත මාවනාතේ සෝමිත්ත හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත මාවනගම පේමානන්ද හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත පඬිවෙල සෝරත හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත ජුලම්පිටියේ සරණධම්ම හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත බලපිටියේ සිරිසිවලි හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත පැපිලියානේ සුමිත්ත හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත බමුණුගම ධම්මවංස හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත මැදගම විජිතධම්ම හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත ධම්මොදය හිමිපාණන් වහන්සේ

පණ්ඩිත	කීර්ති නාරම්පනාව මහතා
ශාස්ත්‍රවේදී	ඇන්.එච්. පෙරේරා මහතා
පණ්ඩිත	ජේ.වී. නිමල්ලාල් රංජිත් මහතා
පණ්ඩිත	ටී.ජී. ජයතිලක මහතා
පණ්ඩිත	ඒ.ඇම්.ඩී.වයි. සරත්චන්ද්‍ර අමරතුංග මහතා

පණ්ඩිත	එච්.පී.ඇස්. නිශ්ශංක මහතා
පණ්ඩිත	බී.ඇම්.පී. බාලසූරිය මහතා
පණ්ඩිත	අරුණ කේ. ගමගේ මහතා
පණ්ඩිත	සෝමරත්න ගම්ලත් චෙලගෙදර
පණ්ඩිත	ජේ.එච්.එම්. විමලදාස මහතා
පණ්ඩිත	දයා ගුණසේකර මහතා
පණ්ඩිත	ඒ. නිශාන්ත පිරිස් මහතා
පණ්ඩිත	ඩබ්ලිව්. ඇල්.පී. ධර්මදාස මහතා
පණ්ඩිත	ජිතදාස ගොඩකන්ද මහතා
පණ්ඩිත	ලසිත් නලන්ත මහතා
පණ්ඩිත	එච්.එල්.එස්. අබේසිංහ මහතා
පණ්ඩිත	පී.ඇල්.කේ. පෙරේරා මහතා

සම්බන්ධීකරණය:- විජිතනන්ද සරත්චන්ද්‍ර මහතා

බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානයේ අවධිකථා පරිවර්තක සමීක්ෂණ මණ්ඩලය

1. පූජ්‍ය මැදගම්පිටියේ විජ්‍යාධර්ම හිමිපාණන් වහන්සේ
(පේරාදෙණිය ශ්‍රී ලංකා විශ්වවිද්‍යාලයේ කථිකාචාර්ය)
2. පූජ්‍ය කොටියාගල උපරතන හිමිපාණන් වහන්සේ
(කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලයේ කථිකාචාර්ය)
3. පූජ්‍ය මැදලයන්ගොඩ විජයකිත්ති හිමිපාණන් වහන්සේ. (ශාස්ත්‍රපති)
4. පූජ්‍ය ඇස්වත්තේ රේවත හිමිපාණන් වහන්සේ. (ශාස්ත්‍රපති)
5. පූජ්‍ය අම්පාරේ ධම්මාදය හිමිපාණන් වහන්සේ. (දර්ශනපති)
6. හේමවන්ද්‍ර දිසානායක මහතා. (ශ්‍රාස්තවේදී)
7. පණ්ඩිත දයා ගුණසේකර මහතා (සිංහල ශබ්දකෝෂය)
8. පණ්ඩිත ඒ ලසිත් නලන්ත මහතා (සිංහල ශබ්දකෝෂය)
9. පණ්ඩිත සිරිමෙවන් සේනක මහතා (ශාස්ත්‍රවේදී)
10. අභිධර්මාචාර්ය බුද්ධික විජේසිංහ මහතා

පටුන

පිටුව

12. අභිසමය සංයුතතය	1	139
බුද්ධ වර්ගය	1	
ආහාර වර්ගය	25	
දසබල වර්ගය	46	
කාළාර ඛත්තිය වර්ගය	64	
ගහපති වර්ගය	78	
දුක්ඛ වර්ගය	83	
මහාවර්ගය	106	
ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණ වර්ගය	136	
අන්තර් පෙය්‍යාල වර්ගය.	137	
අභිසමය වර්ගය.	137	
13. ධාතු සංයුතතය	139	166
නානත්ත වර්ගය	139	
සත්තධාතු වර්ගය	144	
කර්මපථ වර්ගය	153	
චතුර්ධාතු වර්ගය	162	
14. අනමතගත සංයුතතය	166	172
තිණකට්ඨ වර්ගය	166	
දුග්ගත වර්ගය	169	
15. කසසප සංයුතතය	172	216
ප්‍රථම වර්ගය	172	
16. ලාභ සත්කාර සංයුතතය	217	224
දාරුණ වර්ගය	217	
මාපතිම වර්ගය	220	
මාතුගාම වර්ගය	221	
සංඝභේද වර්ගය	223	

17. රාහුල සංයුත්තය	224	227
පළමුවන වර්ගය	224	
දෙවන වර්ගය	226	
18. ලක්ඛණ සංයුත්තය	227	233
පළමුවන වර්ගය	227	
දෙවන වර්ගය	232	
19. ඔපම්ම සංයුත්තය	234	243
පළමුවන වර්ගය	234	
20. හික්ඛු සංයුත්තය	243	258
පළමුවන වර්ගය	243	
21. බන්ධ සංයුත්තය		
මූල පණ්ණාසක වර්ගය	259	283
නකුල පිතු වර්ගය	259	
අනිච්ච වර්ගය	274	
භාර වර්ගය	274	
නතුම්භාන වර්ගය	276	
අත්තදීප වර්ගය	279	
මජ්ඣිම පණ්ණාසක වර්ගය	283	346
උපය වර්ගය	283	
අරහත්ත වර්ගය	293	
බජ්ජනිය වර්ගය	295	
ථෙර වර්ගය	322	
පුප්ඵ වර්ගය	333	
මූල පණ්ණාසක වර්ගය	347	350
අත්ත වර්ගය	347	
ධම්මකට්ඨක වර්ගය	348	
අවිජ්ජා වර්ගය	349	
කුක්කුළ වර්ගය	350	
දිව්ඨි වර්ගය	350	

22. රාධ සංයුක්තය	351
පළමුවන වර්ගය	351
දෙවන වර්ගය	352
23. දිවියි සංයුක්තය	353
24. ඔක්කන්ති සංයුක්තය	360
25. උප්පාදසංයුක්තය	361
26. කිලෙස සංයුක්තය	361
27. සාරිපුත්ත සංයුක්තය	361
28. නාග සංයුක්තය	363
29. සුපණ්ණ සංයුක්තය	364
30. ගන්ධබ්බ සංයුක්තය	364
31. වලාහක සංයුක්තය	365
32. වච්ඡගොත්ත සංයුක්තය	366
33. ක්කාන සංයුක්තය	367

සංඥාපනය

සුත්‍ර පිටකයේ තෙවැනි නිකාය ග්‍රන්ථය වනුයේ සංයුත්ත නිකායයි. 'සංයුත්ත නිකාය', 'සංයුත් සංගීය' හා 'සංයුත්තාගම' යනාදී නම්වලින් මෙම කෘතිය හැඳින්වේ. 'සංයුත්ත' යනු එකට එකතුකළ, එකට බැඳුණු යන අර්ථ දෙන පදයකි. 'නිකාය' යනු සමූහයයි. අර්ථ හෝ ධර්ම කරුණු අනුවත් පුද්ගලනාම හා විෂය අනුවත් කරුණු එකතුකර දක්වීමක් මෙහිදී සිදුවේ.

නිදසුනක් ලෙස දෙවියන්ගේ එකම මාදිලියේ ප්‍රශ්න හා බුදුරදුන් දුන් පිළිතුරු දෙවතා සංයුත්තයේ අන්තර්ගතය. කොසොල් රජු සම්බන්ධ විස්තර සියල්ලම කෝසල සංයුත්තයේ ඇතුළත්ය. ඕපම්ම සංයුත්තය උපමාවලින් පිරුණකි. ධාතු වර්ගීකරණයන් රැසක් හෙවත් ක්‍රම කිහිපයකට ධාතු වර්ග කිරීම ධාතු සංයුත්තයේ දී දක්නට ලැබේ.

මෙවැනි විසිතුරු පුද්ගල හා ධර්ම කරුණුවල එක්රැස් කිරීමක් ඇති සංයුත්ත නිකාය, උද්ග්‍රහණ-ධාරණ හා සංරක්ෂණ වගකීම පැවරුණේ පළමු මහා ධර්ම සංගීතියේ ප්‍රධානත්වය ඉසිලූ මහාකාශ්‍යප මහරහතන් වහන්සේටය.¹ උන්වහන්සේ අංගලක්ෂණ අතින් බුදුරදුන්ගේ බාහිර ස්වරූපයට සමාන වූහ. ධූතාංගධාරීන් අතරින් අග්‍රවූහ. සිවුරු හුවමාරු කිරීම් හා ඕවාද පටිග්‍රහණ උපසම්පදාව දීමෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් පසුව ශාසනභාරධාරී මහතෙරුන් විමට අවශ්‍ය සුදුසුකම් උන්වහන්සේ ලබාගත්හ.

සංයුත්ත නිකාය ප්‍රධාන වශයෙන් වග්ග පහකට බෙදා දක්වේ. සගාථ වග්ග, නිදාන වග්ග, බන්ධ වග්ග, සළායතන වග්ග හා මහාවග්ග යනුවෙනි. මේ එක් එක් වග්ගය නැවත 'සංයුත්ත' නමැති කොටස්වලට බෙදා දක්වයි. ඒ අනුව සගාථ වග්ගයේ සංයුත්ත එකොළොසකි. නිදාන වග්ගයේ සංයුත්ත දහයකි. බන්ධ වග්ගයේ සංයුත්ත දහතුනකි. සළායතන වග්ගයේ සංයුත්ත දහයකි. අවසාන වූ මහාවග්ගයේ සංයුත්ත දොළොසකි. එවිට සමස්ත සංයුත්ත සංඛ්‍යාව පනස්හයකි. (56)

තවත් ක්‍රමයකට අනුව සංයුක්ත නිකායේ කොටස් තුනකි. මූල පණ්ණාසකය, මජ්ඣිම පණ්ණාසකය හා උපරි පණ්ණාසකය යනුවෙන් සූත්‍ර පනත බැගින් ගෙන සෑම සංයුක්තයක්ම වර්ග කර ඇත. බණවර නම් තවත් බෙදීමක් මෙහි ඇත. ඒ අනුව සංයුක්ත නිකායේ බණවර 100කි. 'සූත්‍ර' නාමයෙන් කරන බෙදීම මේ සැමට ම වඩා කුඩා වූ වර්ගීකරණයයි. සංයුක්ත නිකායේ සූත්‍ර 7762 ක් ඇති බව අටුවාවේ පැවසේ.

"සත්ත සුත්ත සහස්සානි - සත්ත සුත්ත සතානිව

ද්වාසට්ඨි වෙව සුත්තානි - එසො සංයුත්ත සංගහො"²

(සාරත්ථපකාසිනී සං.නි. අට්ඨ කථා)

සංයුක්ත නිකාය සඳහා ලියවුණු හෙළවුවා ලංකාවේ පැවතුණි. මහාවික්කථාවට අමතරව හෙළ සංයුක්ත අටුවාවක් ද මහාවිහාරය සතුව පැවතුණි. මහාවිහාරික නොවන අභයගිරික හා ජේතවනික විද්‍යාස්ථානයන්හි ද 'හෙළ සංයුත්තාගම අටුවා' පැවති බවට තොරතුරු ඇත.³

එසේ ක්‍රි.පූ. තෙවැනි සියවසේ සිට ලක්දිව පැවති හෙළවුවා ඇසුරින්, ක්‍රි.ව. පස්වන සියවසේදී මහා අට්ඨකථාචාර්ය බුද්ධඝෝෂ මාහිමියෝ 'සාරත්ථපකාසිනී නාම සංයුත්තනිකායට්ඨකථාව' සම්පාදනය කළහ. පාලි බසින් ලියවුණු බුද්ධඝෝෂ මාහිමියන්ගේ අට්ඨකථා ග්‍රන්ථ දාහතරින් (14) සයවන ග්‍රන්ථය ලෙස සාරත්ථපකාසිනීය හැඳින්විය හැකිය.

උත්චහන්සේ සංයුක්ත අටුවාව ඇරඹූ අයුරු, පිළිවෙල කථාව, නිකාය අටුවා සතරෙහිම එන එක සමාන ගාථා පන්තියෙන් මුලදීම දක්වේ. සංයුක්ත නිකාය පිළිබඳව පවසන ගාථාව පමණක් වෙනස් වී ඇත. මෙම සංයුක්ත නිකායට්ඨකථාව, සෙසු නිකායට්ඨකථා හා සසඳා බලනවිට අසුන් බවක් දිස්වේ. අසම්පූර්ණ බවක් - වැදගත් පද පවා අර්ථකථනය නොවූ බවක් මෙම අට්ඨකථාවෙන් පැහැදිලි වන බව තෙරිපැහැ සෝමානන්ද නාහිමියෝ පෙන්වති.⁴ වෙනත් පොත්වලට වඩා අතිසංකීර්ණ විෂය පථයක් සංයුක්ත නිකායේ අන්තර්ගතය. එනිසා සර්ව සම්පූර්ණ විස්තර විවරණයක් සැපයීම ඉතා දුෂ්කර කාර්යයකි.

සංයුත්ත නිකායේ එන ගාථා ද්වයක් සඳහා ලියූ අර්ථ විවරණයක් ලෙස බුද්ධසෝභාවාර්යයන් වහන්සේගේ මුල්ම කෘතිය වන 'විසුද්ධිමග්ගය' ඉතා ප්‍රකටය. පොත් ගණනාවක් ලිවිය හැකි වස්තුබිජු රැසක් සංයුත්ත නිකායේ ඇතුළත් බව මේ අනුව පැහැදිලි වේ. එනිසා එබඳු නිකාය ග්‍රන්ථයකට සර්ව සම්පූර්ණ අර්ථ විවරණයක් එක් ග්‍රන්ථයකින් සිදුකිරීම ඉතා දුෂ්කර බව මැනවින් පැහැදිලි වේ.

සද්ධර්ම ගාමිහිරත්වය අතින් සංයුත්ත නිකායට්ඨකථාවට සුවිශේෂී ස්ථානයක් හිමිවේ. බුරුම හා සියම් රටවල ධර්මශාස්ත්‍රෝග්‍රහණයේ දී භාවිත ප්‍රාමාණික ග්‍රන්ථයකි මෙම අටුවාව. සෙසු අටුවා ග්‍රන්ථ අතර සංයුත්ත නිකාය අටුවාවට හිමිවනුයේ ද ප්‍රධාන තැනකි. ඡව්ඨ සංගායනාවෙන් පසුව මහත් පරිශ්‍රමයකින් සංස්කරණය කළ කෘතියක් ලෙසට නම සඳහන් වන, 'සාරත්ථප්පකාසිනී සංයුත්ත නිකායට්ඨකථාව' එංගලන්තයේ පාලිපොත් සමාගම (P.T.S.) මගින් ප්‍රකාශයට පත්කර ඇත. මෙය 1903 දී ලංකාවේ ප්‍රථමයෙන් මුද්‍රණය විය. පුස්තකාල පොතින්, කඩදාසි පොතට පිවිසි මේ පළමු පියවරේදී එම අටුවාව පිටු තිස්දෙකක් සහිත කුඩා පොත් වශයෙන් මුද්‍රණය විය. ඒ සෑම කලාපයකම එකතුකර 1927 දී නැවත පළකෙරුණි.

හේවාට්තාරණ අටුවා ග්‍රන්ථ මාලාවට මෙම ග්‍රන්ථය සකස් කිරීමේදී ප්‍රාමාණික උගතෙකු සොයාගැනීම දුෂ්කර විය. බොහෝ අප්‍රාච්ඡින්න පිරි දූෂිත කෘතියක් ලෙස මෙම අටුවාව පැවතීම නිසා බොහෝ උගත්හු මෙය ප්‍රතික්ෂේප කළහ. අවසන සාර්වභෞම පණ්ඩිත විදුරුපොළ පියතිස්ස මාහිමියෝ කාණ්ඩ තුනකින් සමන්විත සංයුත්ත නිකායට්ඨකථාව සංස්කරණය කරන ලදී. එම කාණ්ඩ තුන 1924, 1927, 1930 යන වර්ෂවලදී පිළිවෙලින් මුද්‍රණය විය.

සංයුත්ත අට්ඨකථාවේ දුෂ්කර පද විවරණ දැනගැනීමට ඇති ථිකාචාර්ය හදුන්න ධම්මපාල මාහිමියන් විසින් රචිත 'සංයුත්ත නිකාය ථිකාව' තවම ලංකාවේ පළවී නැත. එම ථිකාව බලංගොඩ ආනන්ද මෛත්‍රීය මහ නාහිමි මගින් බුද්ධශාසන අමාත්‍යාංශයට ලැබී මුද්‍රණය වන බව දැනගැනීමට ඇත.

උක්ත විදුරුපොළ පියතිස්ස මහනාහිමියන් සංස්කරණය කළ 'පාලි සංයුත්ත නිකායට්ඨකථාව' සිංහලට පරිවර්තනය කිරීම නැදීමාල බෞද්ධ

මධ්‍යස්ථානාධිපති පූජ්‍ය කිරම විමලපේති නාහිමියෝ වියතුන්ගෙන් ඉල්ලා සිටියහ. ඒ අනුව එම අවධිකථාවේ 'භාග තුන'- උගතුන් තිදෙනෙකු විසින් සිංහලයට පරිවර්තනය කිරීම සිදුවිය.

මේ පළවනුයේ දෙවැනි භාගයේ සිංහල පරිවර්තනයයි. දෙදහස් පන්සිය පනහ සම්බුද්ධ ජයන්තිය වෙනුවෙන් ත්‍රිපිටක අටුවා සිංහල බසට නැගීමේ අතිඋදාර කර්තව්‍යය සඳහා දායකවීමට ලැබීම සතුටට කරුණකි.

1. "සමන්තපාසාදිකාව"-හේවාචිතාරණ-1945-බාහිර නිදාන වණ්ණනා, P. 3-17
2. "සාරථප්පකාසිනිය"-I, හේවා.-1924-P. 01
3. ඉන්දරතන හිමි, හත්තොටුවේ-"පාලි අවධිකථා සාහිත්‍යයෙන් හෙළිවන අවිද්‍යමාන වූ සීහලවධිකථා සාහිත්‍යය"-චිත්‍රා ප්‍රින්ටර්ස්-මාතර-2006,P. 19-20, P 137-8
4. "ධර්ම ශාස්ත්‍රීය ලිපි සරණිය"- සම්. ශ්‍රියන්ති කුමාරගේ-සංස්කෘතික කටයුතු දෙපා.-2005-P. 46-55

රාජකීය පණ්ඩිත

හත්තොටුවේ ඉන්දරතන හිමි

බී.ඒ. (පේරා.) එම්.ඒ. (කැලණි.)

සාරසුඵපකාසිනී නම් වූ සංයුත්ත නිකාය අට්ඨකථාව-II

නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

ඒ භාග්‍යවත් වූ අරහත් වූ සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේට
නමස්කාරය වේවා !

12. 1. 1.

"එවං මෙ සුතං" යනු නිදාන වර්ගයේ පළමුවැනි පටිච්ච සමුප්පාද සූත්‍රයයි. එහි මේ අනුසූර්ව පද වර්ණනාවයි. "තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛු ආමනෙතසි" යනුයි. (එවිට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ භික්ෂූන් වහන්සේලා ඇමතු සේක.) මෙහි "තත්‍ර" යනු දේශකාලාදිය දැක්වීමයි. එහි යම් කාලයක වැඩවාසය කරයිද එය "තස්මිං සමයෙ" (එසමයේ) යනුවෙන්ද යම් ඒ ජේතවන විහාරයෙහි වැඩවසයි ද "තත්‍ර ජේතවනෙ" (ඒ ජේතවනාරාමයේ) යනුවෙන් ද දැක්වයි. නැතිනම් දේශනා කළයුත්තෙහි දේශකාලාදිය දැක්වයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නුසුදුසු වූ අයෝග්‍ය වූ දේශයෙහිත් කාලයෙහිත් ධර්මදේශනා නොකරන සේක. "ඛාහිය, දූන් අවේලාවයි" a යනාදිය මීට සාධක වේ. "ඛො" යනු පද පූරණ මාත්‍රයෙහි හෝ අවධාරණාර්ථයෙහි හෝ ආදිකාලාර්ථයේ හෝ යෙදුණු නිපාතයකි. "භගවා" යනු ලොව ගරුකවයුතු පුද්ගලයා දැක්වීමකි. "භික්ඛු" යනු දේශනාව ඇසියයුතු පුද්ගලයන් හැඟවූ වචන යි. තවද මෙහි "පිඬුසිගා යනුයේ භික්ෂුවයි. භික්ෂා වර්යාවට පැමිණියේ භික්ෂුවයි." b ආදී වශයෙන් භික්ෂු යන්නෙහි වචනාර්ථ දහයුතුයි. "ආමනෙතසි" යනු ඇමතුවේක. දේශනා කළ සේක.

a. ඛාහිය සූත්‍රය b. පාරාජිකා පාලි

මැනවින් අවබෝධ කරවූ සේක යන අර්ථයි. මෙහි අර්ථ මෙසේය. ඇතැම්තැනෙක දී දැන්වීමේ අර්ථය ගෙනදෙයි. බුදුරජාණෝ මෙසේ වදාළහ. "මහණෙනි! මම තොප අමතමි. (ආමන්තයාමි) මම තොපට දැනුම්දෙමි."^c යනුවෙනි. කැඳවීම් අර්ථයෙහි ද මෙය යෙදේ. මෙසේ වදාළහ. "මහණ! නුඹ මෙහි එව. මගේ වචනයෙන් ආයුෂ්මත් සැරිසුන් ඉතරුන් අමතන්න" (ආමනෙතති) යනුවෙනි.^d "හික්කවො" යනු ආමන්ත්‍රණය ලැබූ පිරිස දක්වීමකි. එය ද සිගායෑම ස්වභාවය කරගත් ගුණයන්ගෙන් පිරිසුන් බැවින් කියන ලදී. අතර සිගායෑමේ ස්වභාව ඇති ගුණයන්ගෙන් යුක්ත තැනැත්තා ද සිගායෑම ධර්මතාව කරගත් තැනැත්තා ද පිඩුසිගීම මැනවින් කරන ලද තැනැත්තා ද "හික්ඛු"(හික්ඛු) ශබ්දයෙන් අර්ථවත් වේ යැයි ශබ්දවේදිහු සිතති. ඒ පිඩුසිගායෑම ස්වභාවය කරගත් ගුණයන්ගෙන් යුක්තවූ යන වචනයෙන් උස්පහන් ගති ඇති ජනයා විසින් සෙවුනා ලද දිව්‍යවැත්ම ප්‍රකාශකරමින් උඬගු-දිනාදී ගතිවලට නිග්‍රහ කරයි. කරුණාව පැතිර ගිය මුදුමොළොක් තෙත් සිත් ඇති, පළමුව ප්‍රකාශිත "මහණෙනි" යන මේ වචනයෙන්, ඒ හික්ඛු තමන්වහන්සේ ඉදිරියට පමුණුවන සේක්; ඔවුන් සමග කථාකිරීමට කැමති බව හඟවන මේ වචනයෙන් ඔවුන් තුළ ඇසීමේ කැමැත්ත උපදවයි. එම ආමන්ත්‍රණ අර්ථයෙන් ම 'මැනවින් මෙනෙහි කිරීමෙහි' ද ඔවුන්ව යොදවයි. මැනවින් සිහිපත් කරන්නවුන්ට ශාසන සම්පත්ති හිමිවේ.

වෙනත් දෙවිම්නිසුන් ඇතිකල්හි කුමක් හෙයින් හික්ඛුන් වහන්සේලාට පමණක් ආමන්ත්‍රණය කළසේක් ද? භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ධර්මදේශනාව ජෙට්ඨ, සෙට්ඨ, ආසන්න, සන්නිහිත වශයෙන් සියලුම පිරිස්වලට සාධාරණ වූවකි. සිවුපිරිසෙන් ජෙට්ඨ නම් වනුයේ හික්ඛුන් වහන්සේම ය. පළමුව පහළවූ බැවිනි. සෙට්ඨ යනු අනගාරික බව මුල්කරගෙන ශාස්තෘ වර්යාව අනුගමනය කරන්නෝ ද සියලු ආකාරයෙන් සසුනට පිහිටාධාර වන්නෝ ද වෙති. ආසන්නයෝ නම් ශාස්තෘන් වහන්සේ සම්පයේ ම හුන් පිරිසයි. සදා සන්නිහිත යනු ද ශාස්තෘන් වහන්සේ සම්පයේම හැසිරෙන්නෝ ය. තවද අනුශාසනා පරිදි ප්‍රතිපත්ති සද්භාවයෙන් යුක්ත බැවින් ඔවුහු ධර්ම දේශනාවට භාජනය වෙති. මේ ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද ධර්මදේශනාව විශේෂ වශයෙන් ම ඇතැම් හික්ඛුන් වහන්සේ සඳහා ම යෝග්‍ය වන බැවින් මෙසේ අමතන ලද සේක් යැයි දතයුතුය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ධර්මදේශනා කරන සේක්, ධර්මය ම

දේශනා නොකර - පළමුව හික්කුන් වහන්සේට අමතනුයේ කවර හෙයින් ද? සිහිය ඉපිදවීම පිණිසයි. හික්කුන් වහන්සේලා අතර ඇතමෙක් අනිකක් සිතමින් විසිරුණු සිත් ඇතිව ද ඇතැමෙක් ධර්මය මෙනෙහි කරමින් ද කමටහන් මෙනෙහි කරමින් ද වැඩහිඳිති. උන්වහන්සේලාට ආමන්ත්‍රණය නොකර ධර්මදේශනා කරන කල්හි "මේ දේශනාවේ නිදානය කුමක්ද?" "ප්‍රත්‍ය කුමක්ද?" "කවර අර්ථයක් ඉපිදවීමට දේශනා කළයෙක්ද?" යි සලකාගත නොහැකිව, ඒම දේශනාව වැරදි ලෙස වටහාගනිති. නැතිනම් කිසියෙක් වටහා නොගනිති. මෙනිසා උන්වහන්සේලාට සිහිය ඉපිදවීම පිණිස භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පළමුව ආමන්ත්‍රණය කර, පසුව දහම් දෙසන සේක. "හදනෙත" යන මෙය ගරු කටයුතු වදනකි. නැතහොත් ශාස්ත්‍රයන් වහන්සේට පිළිතුරු දීමකි. මෙහිදී බුදුරජාණන් වහන්සේ "මහණෙනි!" යි කියමින් හික්කුන් අමතන සේක. ඒ හික්කුහු "ස්වාමීනි!" යි (හදනෙත) පවසමින් බුදුරජාණන් වහන්සේට පිළිතුරු දෙති. "හික්ඛවො" (මහණෙනි!) යි බුදුහු වදාරති. "හදනෙත!" (ස්වාමීනි!) යි පිළිවදන් දෙති. "හික්ඛවො" යි පිළිතුරු දෙති. "තෙ හික්ඛු" යනු යමෙකුට බුදුහු ඇමතූයේක්ද ඔවුහුය. "භගවතො පච්චසෙසාසුං" යනු භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ආමන්ත්‍රණයට පිළිතුරු දුන්න යනුයි. උන්වහන්සේට අභිමුඛව දේශනාව ඇසූහ. මැනවින් පිළිගත්හ. බාරගත්හ යන අර්ථයි. "භගවා එතදවොච" යනු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙහි දෑත් වදාළයුතු සියලු සූත්‍රය දේශනා කළ සේක. ආයුෂ්මත් ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ විසින් අර්ථ බ්‍යාකූළන සහිත වූ ලොවුතුරු බුදුවරුන්ගේ දේශනාවේ ඥාණ ගාමිහිරි බව හඟවන්නා වූ මේ සූත්‍රයේ අර්ථය අදහස සුවසේ ගැනීම සදහා, කාලය - දේශය - දේශක පිරිස - ආදියෙන් යුක්ත වූ (අලංකාර) යම් සූත්‍ර නිදානයක් දෙසූ සේක් ද එහි අර්ථ චරිතයාව මෙනෙකින් සමාප්තය.

දැන් "පටිච්ච සමුප්පාදං වො" ආදී වශයෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දේශිත සූත්‍රයේ අර්ථ චරිතයා කිරීමට අවස්ථාව පැමිණියේය. ඒ සූත්‍ර චරිතයාවට පෙරාතුවම සූත්‍රය දෙසීමේ හේතුව (නිකේෂ්පය) විමසා, පසුව අර්ථ පවසන්නේ නම් - අර්ථ ප්‍රකට වන බැවින් පළමුව සූත්‍ර නිකේෂ්පය විමසන්නෙමු.

සූත්‍ර නිකේෂ්ප සතරකි. අතතජ්ඣාසය, පරජ්ඣාසය, පූවජාවාසික හා අට්ඨප්පනනික යනුවෙනි. එහි යම් සූත්‍ර භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනුන්ගේ ආරාධනාවක් නොමැතිව, හුදෙක් තමන් වහන්සේගේම අදහස අනුව දේශනාකළ සේක් ද එබඳු සූත්‍ර; එනම්:- සියලුම සූත්‍රාන්ත හරහා විඤ්ඤාපම,

විණෝපම, සම්මපපධාන, ඉද්ධිපාද, ඉන්ද්‍රියබල, බොජ්ඣංගමග්ග සූත්‍රාන්තගාරක යනාදී මෙම සූත්‍ර අතතජ්ඣාසය නිකේෂපයට අයත් වේ.

යම් සූත්‍රයක් "රාහුල තෙරුන්ගේ විමුක්තිය මුහුකුරායැමට හිතවු-
යෝග්‍ය වූ ධර්ම අභිවෘද්ධියට පැමිණ සිටී. මම රාහුලයන් අනාගත
ආසුච්ඡාය කිරීම සඳහා හික්මවන්නෙමි නම් මැනවි" යයි යනුවෙන්
අනුන්ගේ අදහස්, කැමැත්ත, වැටහීම්, සිත, ප්‍රාර්ථනාව, අවබෝධ කරගන්නා
බව යනාදී කරුණු අපේක්‍ෂාවෙන් - අනුන්ගේ අදහස් අනුව දෙසු - චූළ
රාහුලෝවාද සූත්‍රය, මහා රාහුලෝවාද සූත්‍රය, ධර්මවක්කප්පවත්තන සූත්‍රය,
අනන්තලක්ඛණ සූත්‍රය, ආසිච්ඡෝපම සූත්‍රය, ධාතුචිහංග සූත්‍රය යන මේ
ආදී සූත්‍ර ධර්ම පරජ්ඣාසය නිකේෂපයට අයත් වේ.

සිටුවනක් පිරිස, ඤාත්‍රියාදී චතුර්වර්ණ පිරිස, නාග, සුපර්ණ ගාඤ්ච, අසුර, යක්‍ෂ, සිවුමහා රජදරුවෝ, තාවතිංසාදී දෙවියෝ, මහා බ්‍රහ්මයෝ
යනාදීහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත පැමිණ "ස්වාමීනි! බොජ්ඣංග
ධර්මයෝ බොජ්ඣංග ධර්මයෝයැයි කියනු ලැබෙත්. ස්වාමීනි! නිවරණ
ධර්මයෝ නිවරණ ධර්මයෝයැ යි කියනු ලැබෙත්. ස්වාමීනි! මේවා
පඤ්ච උපාදානස්කන්ධ ද? මෙලොව මිනිසාට ඇති ශ්‍රේෂ්ඨම ධනය කුමක්ද"
ආදී වශයෙන් ප්‍රශ්න විචාරති. මෙසේ විමසුවන්ට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ
විසින් බොජ්ඣංග, සංයුත්තාදී යම් සූත්‍රයක් දේශනා කළසේක්ද, අනෙකුත්
දේවතා සංයුත්ත, මාර සංයුත්ත, බ්‍රහ්ම සංයුත්ත, සක්ක පඤ්ඤ, චූළවේදල්ල,
මහාවේදල්ල, සාමඤ්ඤඵල, ආලවක-සුචිලෝම-වරලෝමාදී සූත්‍රයන් ද
යන මේ සියල්ල ප්‍රවෘත්තික නිකේෂපයට අයත් වේ.

හටගත් යම් කරුණක් හේතුකරගෙන දෙසු- ඵනම්; චූළසීහනාද
සූත්‍රය, පුත්‍රමංසුපම සූත්‍රය, අග්ගිකධනොපම සූත්‍රය, ඵෙණපිණ්ඩුපම සූත්‍රය,
පාරිජත්ත කුපම සූත්‍රය යනාදී සූත්‍ර ධර්ම අටද්වූපපතතික නිකේෂප නම්
වේ. මේ ආදී වශයෙන් විස්තර කළ, සතර සූත්‍ර නිකේෂපයන් අතරින් මේ
පටිච්ච සමුප්පාද සූත්‍ර දේශනාව පරජ්ඣාසය නිකේෂපයට අයත් වේ.
වෙනත් පුද්ගලයන්ගේ අදහස් අනුවම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මේ
සූත්‍රය දේශනා කළ සේක. කවර පුද්ගලයන්ගේ අදහසක් අනුව ද?
උග්ගවිතඤ්ඤා පුද්ගලයන්ගේ අදහස් අනුවය.

පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙකි. එනම්; උග්ගච්ඡිකාසු, විපච්ඡිකාසු, නෙය්‍ය, පදපරම යනුවෙනි. එහි යම් පුද්ගලයෙකුට සූත්‍රය දේශනා කළ අවස්ථාවේදී ම ධර්මාවබෝධය වේනම් ඔහු "උග්ගච්ඡිකාසු" පුද්ගලයා නම් වේ.

යම් පුද්ගලයෙකුට සංක්‍ෂිප්තව දෙසූ ධර්මයෙහි අර්ථ විවරණ සවිස්තරව බෙදා දක්වන විට ධර්මාවබෝධය ලැබෙනම් ඔහු "විපච්ඡිකාසු" නම් පුද්ගලයායි.

යම් පුද්ගලයෙකුට උදෙසීමෙන්, විචාරීමෙන්, නුවණ මෙහෙයවා විමසා බැලීමෙන් හා කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රයෙන් - භජනයෙන් - පයිරූපාසනයෙන් හෙවත් ඇසුරු කිරීමෙන් අනුපිළිවෙලින් ධර්මාවබෝධය වේනම් ඔහු "නෙය්‍ය" නමැති පුද්ගලයා වේ.

යම් පුද්ගලයෙකුට බොහෝ සූත්‍ර ධර්ම ඇසීමෙනුත්, බොහෝ ධර්ම කරුණු හැදෑරීමෙනුත්, බොහෝ ධර්මදේශනා පැවැත්වූවත් ඒ භවයේදී නම් ධර්මාවබෝධය නොලැබේ. මේ පුද්ගලයා "පදපරම" නම් වේ.

මෙසේ දැක්වූ මේ සතර පුද්ගලයන් අතුරින් උග්ගච්ඡිකාසු පුද්ගලයන්ගේ අදහස් අනුව මෙම සූත්‍රය දේශනා කරන ලදී.

එකල්හි දනවුවැසි පන්සියක් හික්කුහු, සියලුදෙනාම සමාන වූ පැවැත්ම ඇතිව, ධුතංගධාරීව, ඇරඹූ විරියය ඇතිව, විදසුන් භාවනාවෙහි නියැලුණාහු; ඇතැමෙක් තනිවම ද, දෙදෙනා බැගින් ද තිදෙනා බැගින් ද සිවුදෙනා හා පස්දෙනා බැගින් ද හැසිරෙන්නාහු; මාද්‍ර සියුම්-ශුන්‍ය වූ ප්‍රත්‍යාකාර දක්වෙන සූත්‍ර දේශනාවක් අසනු කැමතිව, සවස් කාලයේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සමීපයට වැඩම කොට, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වැද, රතුකම්බිලි තිරයකින් උන්වහන්සේ වසන්නාක් මෙන් ධර්මදේශනාව අපේක්‍ෂා කරමින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිරිවරා වැඩහුන්න. එම හික්කුන් වහන්සේලාගේ අදහස වශයෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ සූත්‍ර දේශනාව ඇරඹූ සේක.

යම්සේ ඉතා දක්‍ෂ වූ සිත්තරෙක් පිරියම් නොකළ බිත්තියක් ලැබ, මුලින් ම එහි රූප නො ඇඳ; එම බිත්තිය අතර්ඝ මැටි-බදාම ආදියෙන් පිරියම් කොට, පසුව එම සුණු පිරියම් කළ බිත්තියෙහි රූප අඳින්නේ ද, ඉඳින් ඔහුට මුලදී පිරියම් කරන ලද බිත්තියක් ලැබුනේ නම්

ඔහු කිසිදු පිරිසමක් නොකර, එහි සායම් ආදිය යොදා වැටියකින්, තෙලිකුරකින් සිතුවම් පමණක් අදින්නේ ද එලෙසින් ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කම්සැපෙහි කළකිරුණු - ආදිකම්මික (යමෙක් පළමුවෙන් ම කළ) කුල පුත්‍රයෙකු ලැබ, පළමුව අර්හත් මාර්ගයට ළංවන මාදුමොළොක් - ශුන්‍ය වූ විදර්ශනා ලක්‍ෂණ සහිත දේශනාවක් ඔහුට නො පවත්වන සේක. සීලසමාධි කම්මස්සකත සම්මාදිට්ඨි යන සම්පතීන් යොදමින් (සම්මා දිට්ඨි) පූර්වභාග ප්‍රතිපදාව මුලින්ම ඔහුට දේශනා කරන සේක. ඒ සඳහා මෙය කියන ලදී. "එබැවින් මහණ! නුඹ මෙහිදී පළමුව කුසල ධර්මයන්ගෙන් සිත පිරිසිදු කරව. කුසල ධර්මයන්ට කුමක් මුල්වේද? ඉතා පිරිසිදු වූ ශීලයත් සෘජුවූ යහපත් දෘෂ්ටියත්ය. මහණ! යම්හෙයකින් ඉතා පිරිසිදු වූ ශීලයත් සෘජුවූ දෘෂ්ටියත් ඇත්නම් එවිට, මහණ! නුඹ, ශීලය නිසා - සීලයෙහි පිහිටා, සතර සතිපට්ඨානයන් ත්‍රිවිධාකාරයෙන් නුවණින් මෙනෙහි කරන්නෙහිය. කවර සතරක් ද? මහණ! මෙහි නුඹ අධ්‍යාත්මික වූ කයෙහි කය අනුව බලමින් වසන්නෙහිය. කෙලෙස් තවන විර්යයෙන්, විමංසනශීලී නුවණින්, සිහි ඇතිව - ලෝකය පිළිබඳව දැඩි ලෝභ - දෝමනස්සයන් දුරු කරන්නේ ය. බාහිර වූ කයෙහි කය අනුව බලමින් - පෙ- අධ්‍යාත්මික වූ හා බාහිර වූ කයෙහි කය අනුව බලමින් - පෙ- ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් කෙලෙස් තවන විර්යය ඇතිව, විමංසනශීලී නුවණින් යුක්තව, සිහි ඇතිව - ලෝකය පිළිබඳ දැඩි ලෝභ - දෝමනස්සයන් දුරු කරන්නෙහිය. මහණ! මෙසේ නුඹ, සීලය නිසා, සීලයෙහි පිහිටා මේ සතර සතිපට්ඨාන ධර්මයන් මෙසේ වඩන්නෙහි නම් එනිසා මහණ! නුඹවහන්සේට දිවාරාත්‍රී සැමකල්හිම කුසල දහම් වැඩෙන්නේම ය. පිරිහීමක් නොවන්නේය." මෙසේ ආදිකම්මික කුල පුත්‍රට ශීල කථාවෙන් මුලදී සූදානම් කර, පසුව අර්හත් ඵලයට ළංවන මාදුමොළොක් වූ ශුන්‍ය වූ විදර්ශනා ලක්‍ෂණ ඇතුළත් ධර්මදේශනාවක් පවත්වන සේක. පිරිසිදු සිල් සහිත ඇරඹූ විර්යය ඇතිව භාවනාවේ යෙදීමෙන් ලබන ලද විදසුන් ඇති පුද්ගලයාට බුදුපියාණන් වහන්සේ මුලින් කී පූර්වභාග ප්‍රතිපදාව නොදෙසන සේක. ඔහුට සෘජු වූ අර්හත්ඵලයට ළංවන - මාදු මොළොක් ශුන්‍ය වූ විදසුන් ලක්‍ෂණයම දේශනා කරන සේක.

මේ පන්සියක් හික්කුණ් වහන්සේලා, මැනවින් පිරිසිදුකළ රන් හා සමාන - මැනවින් පිරිමදින ලද මැණික් කඳක් හා සමාන වූ පූර්වභාග ප්‍රතිපදාව මැනවින් පුරුදුකර - පිරිසිදු කර සිටියහ. එනමුත් ඔවුහු ලෝකෝත්තර මාර්ගයට නොපැමිණියාහුමය. උන්වහන්සේලා ඒ ලෝකෝත්තර මාර්ගයට පැමිණිවීම පිණිස, ශාස්තෘන් වහන්සේ ඔවුන්ගේ අදහස් අනුව මෙම සූත්‍ර දේශනාව ඇරඹූ සේක.

එහි "පටිච්ච සමුප්පාදං" යනු පටිච්ච සමුප්පාදයයි. පටිච්ච සමුප්පාදය වනාහි අනෙකුත් සේතු-එළ ධර්මයන් නිසා උපදින ධර්ම වශයෙන් ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදය යැයි කියනු ලැබේ. මේ දක්වන ලද්දේ ඉතා සංක්ෂිප්ත වශයෙනි. විස්තර වශයෙන් දැනගනු කැමති නම් විසුද්ධි මාර්ගය බැලිය යුතුයි. "වො" යනු මේ වෝ ශබ්දය පඨමා, දුතියා, කරණ, චතුර්තී, ඡට්ඨී යන විභක්තිවල පද පූරණාර්ථයෙහිද යෙදේ. "කච්චි පන වො අනුරුද්ධා! සමගගා සමෙමාදමානා" a යන තැන පඨමා විභක්තියෙහි යෙදේ. "ගච්ඡට්! භික්ඛවෝ! පණාමෙමි වො" a යන තැන දුතියා විභක්තියෙහි යෙදේ. "න වො මම සනතිකෙ වත්ථබ්බං" a යන තැන කරණ විභක්තියෙහි යෙදේ. "වනපත් පරියායං වො භික්ඛවෝ දෙසිසසාමි" a යන තැන චතුර්තී විභක්තියෙහි යෙදේ. "සබ්බෙසං වො සාරිපුත්තා! සුභාසිතං" a යන තැන ඡට්ඨී විභක්තියෙහි යෙදේ. "යෙහි වො අරියා පරිසුද්ධකම්මනතා" a යන තැන පදපූරණාර්ථයේ යෙදී ඇත. මෙම සූත්‍රයේ වෝ ශබ්දය චතුර්තී විභක්ති අර්ථයේ යෙදී ඇතැයි දත යුතුය. "භික්ඛවෝ" යනු කීකරු භාවයෙන් අභිමුඛ වූ භික්ෂූහු නැවත ඇමතීමකි. ආලපන විභක්ති වචනයකි. "දෙසිසසාමි" යනු දේශනා කරන බව දැනුම් දීමයි. දෙසන්නෙමි. "තං සුණාම" යනු මවිසින් දෙසනු ලබන ඒ ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද දේශනාව මැනවින් අසවු යන අර්ථයයි. "සාධුකං මනසිකරොම" යන මෙහි 'සාධුකං' යන්න මැනවි-මනාව යන එකම තේරුමක් දෙයි. මෙම "සාධු" ශබ්දය ආයාචන, සම්පට්ච්ඡන, සමපහංසන හා සුඤ්ඤ හා දළච්ඡිකම්ම යන අර්ථයන්හි යෙදේ. "සාධු මෙ භනෙත! භගවා සංවිතෙතන ධම්මං දෙසෙතු" b යනාදී තැන්වල ආයාචනය දිස්වේ. "සාධු භනෙත! ඛි බො සො භික්ඛු භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමෝදිත්වා" b යනාදියෙහි සම්පට්ච්ඡන අර්ථයේ යෙදේ. "සාධු සාධු සාරිපුත්තා" b යනාදියෙහි සමපහංසනයෙහි යෙදේ.

සාධු ධම්ම රුචි රාජා - සාධු පඤ්ඤාණවා නරො
සාධුමිත්තාන මඤ්ඤෙහා - පාපසස අකරණං සුඛං

(රජ්ජහම රුචිකිරිම යහපති. ප්‍රඥාවන්ත මිනිසා යහපති. මිතුරන්ට ද්වේෂ නොකිරිම යහපති. පවු නොකිරීමෙන් සැප ලැබේ.) c යන මේ ගාථාවේ "සාධු" ශබ්දය සුන්දර-යහපත් අර්ථයේ යෙදේ.

"තෙන හි බ්‍රාහ්මණ! සාධුකං සුණාහි" d යනාදියෙහි 'සාධුකං'

a. මජ්ඣිම නිකාය b. සංයුත්ත නිකාය c. ජාතක පාළි d. සංයුත්ත නිකාය

ශබ්දය ම දළභිකම්මයෙහින් අණකිරීමෙහින් යෙදී ඇත. මෙම සූත්‍රයේ ද 'සාධුක' ශබ්දය දළභිකම්මයෙහින් අණකිරීමෙහින් යෙදී ඇති බව දතයුතුය. සුන්දර අර්ථයෙහි ගැනීම ද සුදුසුය. දළභිකරණාර්ථයේ - "මනාව සිතට ගෙන දැඩිව මේ ධර්මය අසවු" අණකිරීම් අර්ථයේ - "මගේ අණින් මේ ධර්මය අසවු" සුන්දර අර්ථයෙහි - "මේ සුන්දර වූ යහපත් වූ ධර්මය අසවි." මෙය දක්වන ලද්දේ වේ. "මනසිකරොප" යනු "ආවර්ජනය කරවු. සිත එක්තැන් කරවු." යන අර්ථය. "නොවිසිරුණු සිත් ඇතිව අසවු. සිතේ තබා ගනිවු." යන අදහසයි. දැන් මෙහි "තං සුනාම" යනු සෝතිඤ්ඤියෙහි අවුල්බව කලබල බව දුරුකිරීමකි. "සාධුකං මනසිකරොප" යනුවෙන් සිහිපත් කිරීමෙහි දැඩිව යෙදීමෙන් මනිඤ්ඤිය අවුල්වීම වැලකේ. මෙහි පළමු වැන්නෙන් ව්‍යඤ්ජන විපර්යාස අල්ලාගැනීම වලක්වන ලදී. පසුපදයෙන් අර්ථ විපර්යාස අල්ලාගැනීම වලකන ලදී. මුල්පදයෙන් ධර්මශ්‍රවණයෙහි යොදවයි. පසුපදයෙන් ඇසූ සූත්‍රධර්ම දූර්ම - මනක තබාගැනීම - පරික්ෂා කිරීම ආදියේ යොදවයි. පළමු පදයෙන් ව්‍යඤ්ජන සහිත බැවින් මේ ධර්මය ඇසිය යුතුයැයි දක්වයි. පසුපදයෙන් අර්ථ සහිත බැවින් මේ ධර්මය සිහින් මෙනෙහි කළයුතු බව දක්වයි. "සාධුකං" යන පදය මේ පද දෙකෙහිම හෝ යොදා "මේ ධර්මය ධර්ම ගාමිහිරත්තයෙන් ද දේශනා ගාමිහිරත්තයෙන් ද යුතු බැවින් මැනවින් අසවු. අර්ථ ගම්හිරත්තය කරවු." ප්‍රතිවේධ ගම්හිරත්තයෙන් ද යුතු බැවින් මැනවින් සිහිපත් කරවු." මෙසේ අර්ථ යෝජනාව දක්විය යුතුයි. "භාසිසසාමී" යනු "දේශනා කරන්නෙමි යනුයි. එය අසවු" මෙහි ප්‍රතිඥා කරන ලද දේශනාව සංක්ෂිප්ත වශයෙන් නොව, සවිස්තර වශයෙන් ම දේශනා කරන්නෙමි" යන අදහස ගෙනදෙයි. මේ පද සංක්ෂිප්ත බව හා විස්තරාත්මක බව ප්‍රකාශ කරන ඒවාය. වංගීස තෙරණුවෝ මෙසේ වදාළහ.

"සංඛතෙතනපි දෙසෙති විත්ථාරෙනපි භාසති
සාළිකායිව නිශොසො පටිභාණං උදිරයි" ති

"සංක්ෂිප්තව ද දේශනා කරයි. විස්තර වශයෙන් ද දේශනා කරයි. සැළලිහිණියකට බඳු මිසුරු හඬින් කියනු කැමති වූ විට මුහුදේ රළ මෙන් ප්‍රතිභානය නැග එයි."a

මෙසේ වදාළ විට ශ්‍රාවක භික්ෂුහු උත්සාහවන්ත වූවාහු "එවං භනෙතති වො තෙ භික්ඛු භගවතො පවචසෙසාසුං" යනුවෙන් "ශාස්තෘන්

වහන්සේගේ වචනය මැනවින් පිළිගත්ත. බාරගත්ත"යි කියන ලදි. ඉක්බිති ඔවුන්ට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ වදාළහ. "දැන් මෙය කිවයුතුයි. මහණෙනි! ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදය කවරේද?" යනාදී සියලුම සූත්‍ර දේශනාව මෙතැනදී දේශනා කළ සේක.

එහි "කතමොව භික්ඛවෝ! පටිච්ච සමුපපාදො"යි තමන්වහන්සේ ම පිළිතුරු දෙනු කැමති විමසීමකි.

ප්‍රශ්න විචාරීම් ක්‍රම පහකි. එනම්; අදිට්ඨපෝතනා පුච්ඡාව, දිට්ඨ සංසඤ්ජනා පුච්ඡාව, විමතිවිචේදනා පුච්ඡාව, අනුමති පුච්ඡාව සහ කටේකුතමයනා පුච්ඡාව යන පසයි. මේ ඔවුන්ගේ නානාවිධත්වයයි.

"අදිට්ඨපෝතන පුච්ඡාව" යනු කුමක්ද? ස්වභාවයෙන්ම නොදත්, නොදුටු, අසමාන වූ, තීරණය නොකළ, විස්තර නොකළ, අප්‍රකට ලක්ෂණ සහිත යම් කාරණයක් ඔහුට දැනගැනීමට, දැකගැනීමට, සමාන කිරීමට, තීරණය කිරීමට, විස්තර කිරීමට හා ප්‍රකට කිරීමට ප්‍රශ්න විචාරයි. මේ ප්‍රශ්නය "අදිට්ඨ පෝතනා පුච්ඡාව" නම් වේ.

"දිට්ඨ සංසඤ්ජනා පුච්ඡාව" නම් කවරේද? ස්වභාවයෙන්ම දැනගත්, දැකගත්, සමාන කළ, තීරණය කළ, විස්තර කළ හා ප්‍රකට වූ ලක්ෂණ සහිත කාරණයක්, අනෙකුත් පඨිවරුන්ගේ දර්ශන සමග සැසඳීම සඳහා ප්‍රශ්න විචාරයි. මෙය 'දිට්ඨ සංසඤ්ජනා පුච්ඡාව' නම් වේ.

"විමතිවේදනා පුච්ඡාව" කවරේද? ස්වභාවයෙන් ම සැක සහිත වූ විමති සහිත වූ සැක උපදවන්නා වූ යම් කාරණයක් වේද එය "එසේද?" "එසේ නොවේද?" "කවරාකාරද?" ආදී වශයෙන් සැක සංකා සහිතවේද- එහි සැක දුරුකරගැනීම සඳහා ප්‍රශ්නයක් විමසයි. මේ ප්‍රශ්නය "විමතිවේදනා පුච්ඡාව" නම් වේ.

"අනුමති පුච්ඡාව" කවරේද? භාග්‍යවතුන් වහන්සේ භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ අනුමැතිය ලබාගනිමින් ප්‍රශ්න විමසන සේක. "මහණෙනි! නුඹලා කුමක් සිතන්නෙහුද? "රූපය නිත්‍යය ද? අනිත්‍යය ද?" "ස්වාමීනි! රූපය අනිත්‍යයයි." "යමක් අනිත්‍ය නම් එය දුක ද? සැපද?" "ස්වාමීනි! යමක් අනිත්‍යය නම් එය දුකකි." "යමක් අනිත්‍යනම්, දුක නම්, පරිණාමයට පත්වේ නම්, "මෙය මගේය. මේ මම වෙමි. මේ මගේ ආත්මයයි." යනුවෙන් සැළකිය හැකිද?" "ස්වාමීනි! එසේ සැළකිය නොහැක."a මෙය අනුමත පුච්ඡාව නම් වේ.

a. අනන්ත ලක්ඛණ සූත්‍රය

"කපේතු කම්මතා පුච්ඡාව" යනු කුමක්ද? භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හික්කුන් වහන්සේට ධර්මකාරණයක් විග්‍රහ කරනු කැමතිව ප්‍රශ්න විමසන සේක. "මහණෙනි! මෙහි සතිපට්ඨාන ධර්ම සතරකි. කවර සතරක් ද? යනුවෙනි. මෙය කපේතුකම්මතා පුච්ඡාව නම් වේ.

මෙහි බුදුවරුන්ට මුලින් පැවසූ ප්‍රශ්න ක්‍රම තුන නැත. කුමක් නිසා ද? බුදුවරුන්ගේ දේශනාවෙහි, ඒකාන්තයෙන් මිදීමට හේතුවන සංඛත වූ හෝ අසංඛත වූ හෝ නොදක්නා ලද, බැබළීමට නොපත් වූ, අසමාන වූ, තීරණය කළ නොහැකි, අප්‍රකට, විස්තර කළ නොහැකි ධර්ම කරුණක් තුන්කල්හිම නැත. එනිසා බුදුවරුන්ට අද්විට්ඨාපේතතා පුච්ඡාව නැත. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින්, තමන් වහන්සේගේ ඥාණයෙන් අවබෝධ කරගෙන දෙසන ලද ධර්මයෙහි; අත්‍ය වූ ශ්‍රමණ-බ්‍රාහ්මණ-දේව-මාර-බ්‍රහ්ම යනාදී කවර සත්ත්වයකු සමගවත් කිසිදු ආකාරයක සැසඳීමක්-සන්සන්දනයක් නම් නැත. මෙහිසා බුද්ධ දේශනාවෙහි ද්විට්ඨ සංසඤ්ජා පුච්ඡාව ද නැත. බුදුරජාණන් වහන්සේ කිසිදු සැකයක් නැති උතුමෙකි. සැක ඉක්මවා, තරණය කළ - සියලු ධර්ම පිළිබඳ පහවූ සැක ඇති උතුමෙකි. එනිසා උන්වහන්සේට විමතිවිචේදනා පුච්ඡාව නැත. ඉතිරි ප්‍රශ්න ක්‍රම දෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ඇත. එම දෙක අතුරින් මෙම සූත්‍රයේ "කපේතු කම්මතා පුච්ඡාව" යෙදුණු බව දතයුතුයි.

දන් ඒ ප්‍රශ්නයෙන් විමසන ලද ප්‍රත්‍යාකාරයත් බෙදා දක්වන සේක් "අවිජ්ජා පච්චයා හික්ඛවෙ! සංඛාරා" යනාදිය දෙසූහ. මෙහිදී - යම්සේ "පියාට කථාකරන්නෙමි"යි අදහස් කළ තැනැත්තෙක්, "සෝණගේ පියා", "තිස්සගේ පියා" ආදී ලෙස පළමුව පුතු ගැන සඳහන් කරන්නේ ද එලෙසින් ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ප්‍රත්‍ය දේශනා කිරීමට අරඹන ලද සේක්. "අවිද්‍යාව හේතුවෙන් සංස්කාර ධර්ම හටගනී" යනාදී ලෙස සංස්කාරාදී ප්‍රත්‍යයන්ට හේතුවූ අවිද්‍යාදී ධර්ම පිළිබඳව දේශනා කරන සේක් ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්ම දේශනා කළ සේක. ආහාර වර්ගය අවසානයේ "මහණෙනි! නුඹලාට ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදය දේශනා කරමි. ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද ධර්මයන් ද දේශනා කරන්නෙමි" යි මෙසේ දෙකම ආරම්භ කළසේක් එම දේශනා දෙකම පැවැත්වූහ. මෙහි "අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා" යන තැන්හි අවිද්‍යාවත් ප්‍රත්‍යයත් වූයේ එකම බැවින් එය "අවිජ්ජා පච්චය" වේ. "අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර හටගනිය." යන මේ ක්‍රමයෙන් අර්ථ දතයුතුයි. මේ දැක්වූයේ සංක්ෂිප්ත වශයෙනි. විස්තර වශයෙන් සියලු ආකාරයෙන් සම්පූර්ණ වූ අනුලෝම වූ ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද කථාව විසුද්ධි

මාර්ග ප්‍රතිලෝම වූ ප්‍රතික්ෂා සමුත්පාද කථාව වනාහි "අවිජ්ජායතෙ" යි අවිද්‍යාවෙහි ම වේ. "අසෙස විරාග නිරෝධා" යනු විරාග සංඛ්‍යාත වූ ලෝකෝත්තර මාර්ගයෙන් ඉතිරි නොකර තණ්හාව සිදුලීමයි. "සංඛාර නිරෝධා" යනු සංස්කාරයන් නූපදීමෙන් නිරෝධය වේ.

මෙසේ නිරෝධයන්ගේ වශයෙන් සංස්කාර ධර්මයෝ නිරුද්ධ වීමෙන් විඤ්ඤාණාදිය ද නිරුද්ධ වේ. නාමරූපාදියේ නැසියාම ද එනිසා ම වේයැයි දැක්වීමට "සංඛාර නිරෝධා විඤ්ඤාණ නිරෝධො" ආදිය කියා "එවමෙතසස කෙවලසස දුක්ඛකඛ්ඛසස නිරෝධො භොති" යි දෙසූහ. එහි "කෙවලසස" යනු සියලු ආකාරයෙන්ම පිරිසිදු වූ - ඇලීම් විරහිත වූ යන අර්ථයයි. "දුක්ඛකඛ්ඛසස" යනු දුක් රැසයි. "නිරෝධො භොති" යනු නො ඉපදීම වේ.

මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනුලෝම වශයෙන් දොළොස් පදයකින් සංසාරික පැවැත්ම පිළිබඳ දේශනාව පවත්වා, ඒ වෘත්තය ම නැවත පෙරළා ප්‍රතිලෝම වශයෙන් දොළොස් පදයකින් සසර නැවැත්ම පිළිබඳ වෘත්තය දේශනා කරන සේක, දේශනාවේ ප්‍රධාන අරමුණ රහත්බවට යොමුකළහ. දේශනාව අවසානයේ ඇරඹූ විදර්ශනා වැඩිම ඇති ඒ පන්සියක් උග්ගවිහරික භික්ෂූ පුද්ගලයෝ වූ භික්ෂූහු, සූර්ය රශ්මිය මනාව ස්පර්ශ කළ මේරූ පියුම් මෙන් සත්‍යය අවබෝධ කළාහු ඵලයෙහි පිහිටියහ.

"ඉදමවො ච භගවා" මෙසේ සසර පැවැත්ම හා නැවැත්ම පිළිබඳ චක්‍රයක් වශයෙන් සියලු සූත්‍රය, බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් ම දේශනා කළ සේක. "අත්තමනා තෙ භික්ඛු" යනු සතුටු සිත් ඇති ඒ පන්සියයක් ක්ෂීණාසුච භික්ෂූහු "භගවතො භාසිතං අභිනායුනති" - සිත් පිනවන කන්කලු කොවුල් නදින්, පණ්ඩිත ජන හදවත්වලට අමාදිය ඉසින්නාක් මෙන් බුන්ම ස්වරයෙන් දේශනා කරන්නා වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ වචනයට ඉතා සතුටුවූහ. අනුමෝදන් වූහ. එසේම මැනවින් පිළිගත්හ. යන අර්ථයි. එනිසා මෙය කියන ලදී.

"සුභාසිතං සුලසිතං සාධු සාධුති තාදිනො
අනුමොදමානා සිරසා සමපට්ඨංසු භික්ඛවො"

"කෙලෙස් සිදලු භික්ෂූහු මැනවින් දෙසු - මැනවින් වදහළ බුදුදෙසුම ඇසුවාහු, "මැනවැ" යි කියා සතුටුවෙමින් මැනවින් එය පිළිගත්හ.

පළමු පටිච්ච සමුප්පාද සූත්‍ර චරිතය නිමාවිය.

12. 1. 2.

දෙවැනි සූත්‍රයෙහිද ඉහත කියන ලද පරිදි සූත්‍ර නිකේෂ්පය දතයුතුය. මෙම සූත්‍රයේ ඇති විශේෂත්වය මෙයයි. - පළමු සූත්‍රය උගස්විතඤ්ඤා පුද්ගලයන්ගේ අදහස් වශයෙන් සංක්ෂිප්තව දක්වන ලදී. මෙම සූත්‍රය විපචිතඤ්ඤා පුද්ගල අදහස් වශයෙන් සවිස්තරව දක්වන ලදී. මේ සූත්‍රයේ දී වනාහි වැල් රැගෙන යන පුද්ගලයින් සතර දෙනාගේ උපමාව කිව යුතුයි. එය විසුද්ධිමාර්ගයේ කියන ලද්දේම ය. යම්සේ වැල් රැගෙන යන පුරුෂයකු වැලේ අග දෑක, ඒ අනුසාරයෙන් වැලේ මුල සොයා ගොස්, එය දෑක මුලින් ම වැල සිදුගෙන කටයුත්තෙහි යොදන්නාක් මෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද විස්තරාත්මකව සූත්‍ර දේශනාව පවත්වන සේක, ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදයේ කෙළවර වූ ජරා-මරණ දෙකේ පටන් මුලින් ම ඇති අවිද්‍යාව දක්වා දේශනාව ගෙනහැර දක්වමින් නැවත සසර පැවැත්ම හා නැවැත්ම දක්වීම් වශයෙන් දෙසුම පවත්වා නිමාකළ සේක.

එහි මේ ජරාමරණාදී විස්තර දේශනාවෙහි අර්ථ විනිශ්චයයි. පළමුකොට ජරාමරණ නිර්දේශයේ "යා තෙසං තෙසං" යන මෙය සංක්ෂිප්ත වශයෙන් නානාවිධ සත්ත්වයන්ට සාධාරණ වූ නිර්දේශයකැයි දැනගත යුතුයි. "දේවදත්තගේ ජරාවට පත්වීම - සෝමදත්තගේ ජරාවට පත්වීම ආදී ලෙස මේ අයුරින් දවසක්ම කියුවත් සත්ත්වයෝ සම්පූර්ණ වශයෙන් අදහස් නොවෙති. මෙම පද දෙකින් වනාහි කිසිම සත්ත්වයෙක් අත් නොහරින ලදී. සෑම සත්ත්වයෙක්ම අත්තර්ගත කරගන්නා ලදී. එනිසා - "මේ සංක්ෂිප්ත වශයෙන් නානාවිධ සත්ත්වයන්ට සාධාරණ වූ නිර්දේශයකැ"යි කියන ලදී. "තමහි තමහි" යනු මේ ගතිජාති වශයෙන් නානාවිධ සත්ත්ව සමූහයාට සාධාරණ වූ නිර්දේශයකි. "සතත නිකායෙ" යන පොදු සාධාරණ නිර්දේශයෙන් දක්වන ලද ස්වරූපය දක්වීමකි. ජරාව-දිරායෑම ආදියෙහි "ජරා" යනු ස්වභාවය දක්වීමකි. (ස්වභාව නිර්දේශයයි.) "ජීරණතා" යනු ආකාරය දක්වීමකි. (ආකාරය නිර්දේශයයි.) "බණ්ඩිවං" යනාදියේ මුල් කාලත්‍රය ඉක්මවීමෙන් ඇතිවන කටයුතු දක්වීමකි. (කිව්ව නිදේශයෝ) පසුව පැවසූ දෙක ස්වභාවයෙන් වන දක්වීමකි. (ප්‍රකාශි නිර්දේශයකි.) මෙහි වනාහි "ජරා" යන මේ පදයෙන් ඔහුගේ මේ ස්වභාවයැ"යි දක්වන ලද බැවින් මේ එහි ස්වභාව නිර්දේශයයි. "ජීරණතා" යනු ඔහුගේ මේ ආකාරය" යැයි දක්වන ආකාර නිර්දේශයයි. "බණ්ඩිවං" යනු "මේ කාලයන්ගේ ඉක්මයෑමෙන් වන දත් නිය කැඩෙන-බිඳෙන බවට කටයුතු කිරීමයි. "පාලිවං" යනු මේ කේශලෝමාදියේ ඉඳෙන

බවයි. ඊට කටයුතු කරන බවයි. "වලිකතවතා" යනු මේ මස් මැලවී සම රැළී වැටෙන බවට කටයුතු කිරීමයි." ආදී වශයෙන් දක්වන ලද මේ බණ්ඩව්වාදිය තුන්කල් ඉක්මයෑමෙන් ඇතිවන කෘත්‍ය නිර්දේශයයි. (කටයුතු දක්වීමයි.) ඒවා අතුරින් මේ විකාරයන්ගේ දැක්වීම් වශයෙන් ප්‍රකට වූ - ප්‍රකට දිරා යෑම දක්වන ලදී. ජලයේ හෝ සුලගේ හෝ ගින්නේ හෝ තණ-රූක් ආදියේ කැඩී-බිඳී යෑම හෝ දූවීම හෝ ගියමග ඉතා ප්‍රකටය. ඒ දිය ආදී ද්‍රව්‍යයන්හි වෙනස්වීම එම ද්‍රව්‍යයේ දක්නට නැත. මෙලෙසින්ම ජරාවට පත්වීමෙන්, දත් ආදියෙහි කැඩීම්-බිඳීම් ආදී වශයෙන් පැමිණි ආකාරය පියවි ඇසින් දකිය හැකිය. ඉතා ප්‍රකටය. එනමුත් දිරායෑම කැඩී-බිඳීම් ආදියෙහි නැත්තේමය. ජරා ලක්ෂණය ඇසින් දැනගත නොහැක්කේමය. "ආයුතො සංභාති ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකො" යන මේ පදවලින් කාලතික්‍රමණය ම මැඩපැවැත්වීම පිණිස, ආයුෂ ගෙවී යාමෙන් වක්‍ර ආදී ඉන්ද්‍රියයන්හි මෝරායෑම හඳුන්වාදීම පිණිස ඒවායේ ස්වභාවය-ප්‍රකෘතිය දක්වන ලදී. එහෙයින් මේ අවසන් ප්‍රකෘති ස්වභාව දෙන දක්වන ලද්දී දත යුතුයි.

එහි යම්හෙයකින් ජරාවට පත්වූවහුගේ ආයුෂ පිරිහේද එහෙයින් "ජරාව ආයුෂ පැහැර ගනියි" යනුවෙන් ඵලපචාර වශයෙන් කියන ලදී. යම් හෙයකින් තරුණ කාලයේ අතිප්‍රසන්න වූ සියුම් වූ තමාගේ අරමුණ සුවසේම ගැනීම සමත් වූ ඇස් ආදී ඉන්ද්‍රියයන්, ජරාවට පත්වූවහුට, මුහුකුරා ගිය-කළඟන ලද-අප්‍රකට වූ-ඕළාරික වූ සිය අරමුණ ගැනීමට අසමත් වේ. එනිසා ඉන්ද්‍රියයන්ගේ මුහුකුරා යෑම ඵලපචාර වශයෙන් කියන ලදී. මෙසේ විස්තර කරන ලද ඒ සියලුම ජරාවට පත්වීම් "ප්‍රකට ජරාව" හා "සැඟවුණු ජරාව" වශයෙන් දෙකොටසකි. දත් ආදියේ කැඩී-බිඳීයෑම, රූපධර්මයන්හි ඇති දිරායෑම ප්‍රකට ජරාව නම් වේ. අරූප ධර්මයන්හි දිරායෑම මගින් එබඳු වෙනස්වීමක් නොපෙන්වන බැවින් පටිච්ඡන්ත ජරාව හෙවත් සැඟවුණු ජරාව නම් වේ. නැවත ද ජරාව "අවිච්ඡි ජරාව" හා "සච්චි ජරාව" වශයෙන් කොටස් දෙකකට බෙදේ. මැණික්, රන්, රිදී, පබළු, සඳ, හිරු ආදියේ මෙන් ද මන්දදසකයේ පසුවන සත්ත්වයන්ගේ මෙන් ද මල්, ගෙඩි, දලු ආදී අජීවී වස්තූන්ගේ මෙන් ද නිරන්තරයෙන් සිදුවන වර්ණ විශේෂාදීන්ගේ දිරායෑම - අසිරුවෙන් දතයුතු බැවින් "අවිච්ඡි ජරාව" නම් වේ. එහි "නිරන්තර දිරායෑම" යන අර්ථය ඇත. සෙසු ජීව-අජීව වස්තූන්ගේ ඉහත පැවසූ පරිදි නිරන්තරව වර්ණ විශේෂාදියේ වෙනස්වීම පහසුවෙන් දැනගත හැකි බැවින් - එම දිරායෑම "සච්චි ජරාව" නම් වේ යැයි දතයුතුයි.

ඉන් අනතුරුව "තෙසං තෙසං" යනාදිය ද ඉහත කියන ලද පරිදිම දතයුතුය. වුති වචන තා ආදියෙහි වනාහි "වුති" යනු වුතිවිම් වශයෙන් කියයි. මෙය ඒකස්කන්ධයට, සතරස්කන්ධයට හා පංචස්කන්ධයට භාවිත සමාන වදනකි. "වචනතා" යනු භාව තද්ධිත වචනයකින් ස්වභාව-ලක්ෂණ දැක්වීමකි. "භෙදො" යනු වුතිවන ස්කන්ධයන්ගේ බිඳීම්-ඉපදීම් ප්‍රකටව දැක්වීමකි. "අන්තරධානං" යනු බිඳුණු කළයක් මෙන් බිඳීගිය වුති ස්කන්ධයන්ගේ යම්කිසි ක්‍රමයකින් සිටින බව දැක්වීමකි. "මවුමරණං" යනු මෘත්‍යු සංඛ්‍යාත වූ මරණයයි. එයින් සමුච්ඡේද මරණාදිය වළක්වයි. "කාළ" යනු මාරයාට නමකි. කාළයාගේ ක්‍රියාව හෙවත් කාළයා විසින් කරනු ලබන ක්‍රියාව "කාළකිරියා" නම් වේ. මෙසේ මෙම වචනයෙන් ලෝක සම්මුතික වූ "මරණය" හඟවයි. දැන් පරමාර්ථ වශයෙන් දැක්වීමට "බන්ධානං භෙදො" යනාදිය වදාළහ. පරමාර්ථයේ දී ස්කන්ධයන් ම බිඳේ. "සත්තව" නම් ඇති කිසිවකු නොමැරේ. ස්කන්ධයන්ගේ බිඳීයාමේදී ම "සත්තවයා මැරුණේය. බිඳුනේය." යනුවෙන් ව්‍යවහාර ඇති වේ. මෙහිදී ද පඤ්ච-චතු වොකාර වශයෙන් ස්කන්ධයන්ගේ බිඳීයාමත් ඒකවෝකාර වශයෙන් ශරීරයේ බහාතැබීම අදහස් වේ. චතුර්වොකාර වශයෙන් ස්කන්ධයන්ගේ බිඳීයාමත්-සෙසු ද්වායාකාර (එක-පංච) වශයෙන් ශරීරය හැරදැමීමක් දතයුතුයි. කුමක් නිසාද? දිව්‍ය මනුෂ්‍යාදී භව දෙකෙහිම රූප කාය නම් වූ ශරීරයේ පහළවීම සිදුවේ. එහෙත් චතුර්මහාරාජිකාදී දිව්‍යලෝකයන්හිදී ස්කන්ධ බිඳීයෑමේදී කිසිවක් ඉතිරි නොවේ. එනිසා එම දිව්‍යලෝක අදහස් කිරීම් වශයෙන් "ස්කන්ධයන්ගේ බිඳීයෑම" (බන්ධානං භෙදො) යන්නත් මනුෂ්‍යාදී ආත්මභාවවල ශරීරය හැරදැමීම අදහස් කිරීමට "ශරීරය හැරදැමීම" (කළෙබරසස නිකෙඛ්‍යා) යන්නත් යෙදුණි. මිනිස්ලොව ශරීරය හැරදමන (ඉතිරිවන) බැවින් මරණය යනු "ශරීරයේ හැරදැමීම" යැයි කියන ලද්දේ මෙහි අර්ථ දතයුතුයි. "ඉති අයඤ්ච ජරා ඉදඤ්ච මරණං ඉදං වුවවති භික්ඛවෙ" යනුවෙන් මේ වචන දෙකම එකතුකර "ජරාමරණ" යැයි කියනු ලැබේ.

ජාති නිර්දේශයේ - උපදී, හටගනියි ආදියෙහි ඉපදීම් අර්ථයෙන් "ජාති" නම් වේ. එය පරිපූර්ණ නොවූ ආයතන වශයෙන් කියන ලදී. හටගනියි යන අර්ථයෙන් "සඤ්ජාති" නම් වේ. පරිපූර්ණ වූ ආයතන වශයෙන් කියන ලදී. බැසගැනීම - ඇතුල්වීම යන අර්ථයෙන් "ඔක්කනති" නම් වේ. එය අණ්ඩජ, ජලාබ්‍රජ වශයෙන් කියන ලදී. ඔවුහු අණ්ඩකෝෂයට ද ගර්භාෂයට ද බැසගන්නාක් මෙන් පිළිසිඳ ගනිති. ඉපදීම් අර්ථයෙන් "අභිනිබ්බනති" නම් වේ. එය 'සංසේදජ' හා ඕපපාතික වශයෙන් කියන

ලදී. ඔවුහු ප්‍රකටව ම පෙනෙමින් උපදිති. පහළවෙති. මේ දක්වා කරන ලද්දේ වෝහාර දේශනාවයි. දැන් පරමාර්ථ දේශනාව අරඹනු ලැබේ. පරමාර්ථ වශයෙන් ස්කන්ධ මිස සත්ත්වයකු පහළ නොවේ. එහි ද "බන්ධනං" යනු එකවෝහාර භවයේ එක් ස්කන්ධයකි. වතුචෝකාර භවයේ ස්කන්ධ සතරකි. පඤ්චචෝකාර භවයේ ස්කන්ධ පහකි. මේ අයුරින් දතයුතුයි. "පාකුභාවො" යනු උපතයි. පහළවීමයි. "ආයතනානං" යනු ඒ ඒ තැන උපදින ආයතන වශයෙන් සංග්‍රහ කරන ලද්දී දතයුතුයි. "පටිලාභො" යනු නොකඩවා පැවැත්ම පහළවීමකි. පහළවන්නා වූ අවස්ථාවේ ලද ආත්මභාවයේ නාමය ම යෙදේ. "අයං වුවචිති භික්ඛවෝ ජාති" යනු මේ පදයෙන් ව්‍යවහාර වශයෙන් ද පරමාර්ථ වශයෙන් ද දෙසන ල ද බැවින් "ජාති"-ඉපදීම නිමමනය කරයි.

භව නිර්දේශයේ - "කාමභවො" යනු කර්ම භවය හා උත්පත්ති භවයයි. එහි 'කර්ම භවය' නම් කාම භවයට පමුණුවන කර්මයයි. එය ඒ උප්පත්ති භවයට හේතුවන බැවින් "බුදුවරුන්ගේ උපත සැපයකි. පවු රැස්වීම දුකට හේතුවකි" ආදියේ මෙන් එල (විපාක) ව්‍යවහාර වශයෙන් "භව" යැයි කියන ලදී. උත්පත්ති භවය නම් ඒ කර්මයෙන් උපන් තමාගේ යැයි ගන්නා ලද ස්කන්ධ පංචකයයි. එය "එහි වන්නේයැ" යි (භවතීති) "භව" නම් වේ. සෑම අයුරින් ම මේ කර්මය ද උත්පත්තිය ද යන මේ දෙකම "කාමභව" යැයි කියන ලදී. රූපාරූප භවයන් හිද මේ ක්‍රමය ම දතයුතුයි.

උපාදාන නිර්දේශයේ - කාමුපාදානාදියෙහි, වස්තු කාමයෙන් දැඩිව අල්ලා ගනියි. ඉන් තමා ම හෝ එහි උපාදාන කරගනියි යනු "කාමුපාදානං" වේ. කාමය ද උපාදානය ද වූයේ එකම බැවින් "කාමුපාදානං" පදය ලැබේ. උපාදාන යනු දැඩිව අල්ලා ගැනීමයි. මෙහි "උප" ශබ්දය උපායාස, උපකුට්ඨාදියෙහි මෙන් "දැඩිව ගැනීම" අර්ථය දෙයි. මෙය පංචකාම ගුණයක් වූ රාගයට තවත් සමාන වදනකි. මේ දැක්වූයේ සංක්ෂිප්ත විස්තරයයි. සවිස්තරාත්මකව වනාහි "එහි කාමුපාදානය කවරේද? යමෙක් කාමයන්හි කාමාශාවෙන් පසුවීමයි." a යනාදී ලෙස කියූ පරිදි දතයුතුයි. එසේම "දිට්ඨිය වූයේත් එම උපාදානය වූයේත් එම" යන විග්‍රහයට අනුව "දිට්ඨිපාදානං" වේ. නැතහොත් දෘෂ්ටිය උපාදාන කර ගනියි. මෙයින් දෘෂ්ටිය දැඩිව අල්ලාගනියි යනු දිට්ඨිපාදාන නම් වේ. පළමු දෘෂ්ටිය

උපාදාන කරගනියි. ශ්‍රේෂ්ඨ දෘෂ්ටිය යැයි එම මුල් දෘෂ්ටිය දැඩිව ගනියි. මෙසේ කියන ලදී. - "ආත්මය ද ලෝකය ද ශාස්වතය. (සදාකාලිකය). යන මේ අදහසම සත්‍ය වේ. සෙසු අදහස් වැරදිය."a යනාදී ලෙසයි. සිලවෘත දැඩිව ගත්, ආත්මය දැඩිව ගත් වැරදි සියලු දෘෂ්ටිගතයන්ට මේ සමාන වදනකි. මේ දැක්වූයේ සංක්‍ෂිප්ත වශයෙනි. විස්තර වශයෙන් "එහි දෘෂ්ටි උපාදානය කවරේද? දුන් දෙයෙහි විපාක නැත....."b ආදී වශයෙන් පැවසෙන දසවස්තුක මිත්‍යා දෘෂ්ටිය කියූ පරිදි දත යුතුය. එසේම වැරදි සිල්ව්‍රත ම උපාදාන වශයෙන් ගැනීම "සිලබ්බතූපාදානං" වේ. ගෝ සිල, ගෝ චුත ආදියෙන් ශුද්ධිය ලැබෙයැයි ආශාවෙන් තමාම එය දැඩිව ගැනීමයි. මේ දැක්වූයේ සංක්‍ෂිප්ත වශයෙනි. විස්තර වශයෙන් වනාහි "එහි සිලබ්බත උපාදානය නම් කවරේද? මේ බුදුසසුනින් පිටත, මහණ බමුණන්ගේ වැරදි සිල සමාදානාදියෙන් මෝක්‍ෂය-ශුද්ධිය වේයැයි සිතීමයි."b මෙසේ දැක්වූ පරිදි දතයුතුයි. දුන් "මොවුන් විසින් කියති" (වදනති එතෙන) යන විග්‍රහයෙන් "වාදො" නම් වේ. "මොවුන් විසින් දැඩිව ගනියි" (උපාදියනති එතෙන) යනු "උපාදානං" වේ. කුමක් මෙසේ කියත් ද? උපාදාන කරගනිද්ද? ආත්මයයි. ආත්මය පිළිබඳ වාදය, උපාදානය "අතතවාදූපාදානං" නම් වේ. ආත්මවාදය පමණක් ම ගෙන මේ ආත්මය යැයි උපාදානය කරගනියි නුයි 'අතතවාදූපාදානං' නම් වේ. විසි ආකාර වූ සක්කාය දෘෂ්ටියට මේ තවත් සමාන වදනකි. මේ දැක්වූයේ සංක්‍ෂිප්ත වශයෙනි. විස්තර වශයෙන් වනාහි "මෙහි ආත්මවාද උපාදානය නම් කවරේද? මෙහි අශ්‍රැතවත් පුහුදුන් පුද්ගලයා ආර්යයන් නොදක්නේ.....b" ආදී වශයෙන් කියනලද පරිදිම දතයුතුයි.

තණ්හා නිර්දේශයේ- "රූපතණ්හා -පෙ- ධම්ම තණ්හා" යනුවෙන් වක්‍රද්වාරාදියෙහි පවතින ජවන විටියේ තණ්හාවට, සිටුපුතා - බමුණු පුතා ආදී වශයෙන් පියාගේ නමින් දරුවන් හඳුන්වන්නාක් මෙන් ඊට සමාන වූ අරමුණුවල නම යෙදේ. මෙහි රූපාරම්මණයේ පවතින තණ්හාවට - රූපයේ වූ තණ්හාව අරුතින් "රූපතණ්හා" යන්න යෙදේ. එය "කාමරාග" වශයෙන් රූපය ආශ්වාදනය කරමින් පවතිනුයේ කාම තණ්හාවයි. ශාස්වත දෘෂ්ටියෙන් යුතු රාග වශයෙන් "රූපය නිත්‍යයය, ස්ථිරය, ශාස්වතය" යනුවෙන් ආශ්වාදනය කරමින් පවතිනුයේ භව තණ්හාවයි. උච්ඡේද දෘෂ්ටියෙන් යුතු රාග වශයෙන් "රූපය සිද්ධමයි. විනාශ වේ. පරලොවට නොයයි." යනුවෙන් ආශ්වාදනය කරමින්

පවතිනුයේ විභව තණ්හාවයි. රූප තණ්හාව මෙසේ ත්‍රිවිධාකාර වේ. රූප තණ්හාව ප්‍රභේද වන්නාක් මෙන් ම ශබ්දා දී සෙසු අරමුණු පිළිබඳ තණ්හාව ද එසේම ප්‍රභේද වේ. ඒ අනුව අරමුණු සය (6) තණ්හා තුනකට (3) ප්‍රභේද වීමෙන්, තණ්හාව දහඅට වැදෑරුම් වේ. එම අටලොස අධ්‍යාත්මික හා බාහිර වශයෙන් බෙදීයෑමෙන් තණ්හාව තිස්තය (36) වැදෑරුම් වේ. එම තිස්තය අතීත-අනාගත-වර්තමාන වශයෙන් බෙදී යාමෙන් එකසිය අටවැදෑරුම් වේ.

අධ්‍යාත්මික වූ රූපාදී අරමුණු දඩ්ව අල්ලාගෙන "මම වෙමි"යි, "මෙසේ වෙමි"යි මේ ආදී වශයෙන් මමායතනයෙන් ගත් අධ්‍යාත්මික වූ රූපාදිය ආශ්‍රිත දහඅට තණ්හාවන්, බාහිර උපාදාන වශයෙන් ගත් "මෙයින් මම වෙමි", "මෙයින් මෙසේ මම වෙමි" යනාදී ලෙස බාහිර රූපාදිය ආශ්‍රිත දහඅට තණ්හාවන් යන තිස්තයයි. මෙසේ අතීත වූ තිස්තයත්, අනාගත වූ තිස්තයත්, පව්වුප්පන්න (වර්තමානයේ ඇති) තිස්තයත් යනුවෙන් එකසිය අටක් තණ්හාව දක්නට ලැබේ. නැවත සංග්‍රහ කරනවිට රූපාදී අරමුණුවල තණ්හා කායයෝ සවැදෑරුම් වෙති. කාම තණ්හාදිය තුන් වැදෑරුම් වේ. මෙසේ

නිදෙදසකොන නිදෙදස - විසාරා විසාරසසව
පුන සංගහතො තණ්හා - විඤ්ඤාතබ්බා විභාවිතා

"නුවණැත්තන් විසින් තණ්හා නිර්දේශය, සංග්‍රහ කිරීමෙන්, විස්තර කිරීමෙන්, බෙදා දැක්වීමෙන් හා නැවත සංග්‍රහ කිරීමෙන් මැනවින් දතයුතුය."

වේදනා නිර්දේශයේ - "වේදනාකායා" යනු වේදනා සමූහයයි. "වකඬු සමපසසජා වේදනා -පෙ- මනො සමපසසජා වේදනා" යනු මෙහි "ඇස අරමුණ ස්පර්ශ කිරීමෙන් (ගැටීමෙන්) උපදින කුසල් වේදනා ඇත. අකුසල් වේදනා ඇත. අබ්‍යාකත වේදනා ඇත." මෙසේ විහංගයෙහි විස්තර වූ බැවින් වක්කුද්වාරාදියේ පවතින කුසලාකුසල හා අබ්‍යාකත වේදනාවන්ට; සාරිපුත්ත, මත්තාණිපුත්ත යන නම්වලට මව මූලික වූවාක් මෙන් මව හා සමාන වූ වේදනාව උපදින වස්තුවෙහි නාමය, එම වේදනාවන්ට යෙදේ. මෙහි වචනාර්ථය මෙසේය. "ඇස ස්පර්ශ වීම නිසා උපදින වේදනාව 'වකඬු සමපසසජා වේදනා' නම් වේ. සෙසු ඉන්ද්‍රිය පිළිබඳව ද මේ ක්‍රමය ම යෙදේ. මෙතෙක් කරන ලද්දේ සර්ව සංග්‍රාහික

කථාවයි. - වක්ඛු ද්වාරයේ විපාක වශයෙන් වක්ඛු විඥාන දෙකකි. මනෝ ධාතු දෙකකි. මනෝවිඤ්ඤාණ ධාතු තුනකි. මේවායේ එකට යෙදීම් වශයෙන් වේදනාව දූතගත යුතුයි. සෙසු ශ්‍රෝතාදී ද්වාරයන් හි ද මනෝද්වාරයේ ද මනෝ විඤ්ඤාණධාතු එක්ව යෙදුණු බව ද මේ ක්‍රමයෙන් දත යුතුයි.

එස්ස නිර්දේශයේ - "වකඛු සමඵසෙසා" යනු ඇසෙහි අරමුණ ස්පර්ශ වීමයි. සෙසු තැන්හිද මේ ක්‍රමය ම යි. "වකඛු සමඵසෙසා -පෙ-කායසමඵසෙසා" යන මෙපමණකින් කුසලාකුසල විපාකයෝ වස්තු පහකින් උපදී. එහි ස්පර්ශ දහයක් ඇතැයි කියන ලදී. "මනො සමඵසෙසා" මේ විසිදෙකක් වූ ලෞකික විපාකයන් හා එක්ව යෙදුණු ස්පර්ශයයි.

සළායතන නිර්දේශයේ - "වකඛායතනං" යනාදියේ යමක් කිවයුතු නම් එය විසුද්ධිමාර්ග බන්ධු නිර්දේශයේ මෙන් ම ආයතන නිර්දේශයේ ද කියන ලද්දේමය.

නාමරූප නිර්දේශයේ - නැමෙන ලක්ෂණය "නාමං" වේ. වෙනස්වන -විකෘති වන ලක්ෂණය "රූපං" වේ. බෙදා දැක්වීමේදී වනාහි "වේදනා" යනු වේදනා ස්කන්ධයයි. "සඤ්ඤා" යනු සංඥා ස්කන්ධයයි. "වෙතනා එසෙසා මනසිකාරො" යනුවෙන් සංස්කාර ස්කන්ධය දතයුතුයි. කැමැත්ත ද අනිකු සංස්කාර ස්කන්ධයේ සංග්‍රහ කරන ලද ධර්ම ඇත්තේ ද මේ ත්‍රිවිධ ධර්මය, සියලු දුර්වල සිත්වල යෙදේ. එනිසා මේ ධර්මකරුණු දැක්වීම් වශයෙන් මෙහිදී සංස්කාර ස්කන්ධය දැක්වන ලදී. "වතනාරො ව මහාභුතා" යන මෙහි "වතනාරො" යනු සංඛ්‍යාව දැක්වීමකි. "මහාභුත" යනු පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ යන මේ සතරට භාවිත නාමයකි. කවර කරුණකින් මේ සතරට "මහාභුත" යැයි කියනු ලැබේද? මේ ආදී මහාභුත පිළිබඳ සියලු විනිශ්චයන් විසුද්ධිමාර්ගයේ රූපස්කන්ධ නිර්දේශයේ දැක්වන ලදී. "වතුනනඤ්ච මහාභුතානං උපාදාය" මෙහි වනාහි "වතුනනං" යනු දුකියා අර්ථයේ ඡට්ඨි විභක්ති වචනයකි. "සතර මහා භුතයන්" යැයි මෙහිදී අදහස් වේ. "උපාදාය" යනු දැඩිව අල්ලා ගනියි. දැඩිව ගෙන යන අර්ථයයි. ඇතැම්හු "ආශ්‍රයකර" යැයි කියති. මෙහි පැවතිය යුතුයැයි ගත් පාඨ ශේෂයකි. මේ සමුහාර්ථයේ ඡට්ඨි විභක්ති වචනයකි. "සිවුමහාභුත සමුහයම අල්ලාගෙන පවතින රූපය" යනුවෙන් මෙහිදී අර්ථ ගතයුතුයි. මෙසේ සියලු ආකාරයෙන් පඨවි ආදී යම් සතර මහාභුත කෙනෙක්

වේද, ඒ සතරමහා භූතයන්ගේ අල්ලා ගැනීමෙන් පවතින, වක්‍ර ආයතනාදී හේදයෙන් අභිධර්ම පාළියෙහි ම කියන ලදී. ක්‍රමයෙන් ම විසිතුන් වැදෑරුම් රූපය ම "ඒ සියලු රූපය" යැයි දක්වනුයි.

විඤ්ඤාණ නිර්දේශයේ - "වක්‍ර විඤ්ඤාණං" යනු ඇසෙහි පවතින අරමුණ ගැන දනගැනීමයි. ඇසෙන් හටගත් විඤ්ඤාණය වක්‍ර විඤ්ඤාණයයි. මෙලෙසින් ම සෝත විඤ්ඤාණ, සාන විඤ්ඤාණ, ජීවිහා විඤ්ඤාණ හා කාය විඤ්ඤාණ පිළිබඳව දක්වනුයි. අනික වනාහී මනසින් ම දනගත්තේ "මනෝ විඤ්ඤාණං" මනෝ විඤ්ඤාණයයි. දෙපස් විඤ්ඤාණ වර්ජිත වූ ත්‍රෛභූමික විපාක චිත්තයට මේ තවත් වචනයකි.

සංස්කාර නිර්දේශයේ - ප්‍රතිසංස්කරණ ලක්‍ෂණය "සංඛාරො" නම් වේ. බෙදා දැක්වීමේදී වනාහී - "කායසංඛාරො" යනු කයෙහි පවතින සංස්කාරයයි. කායද්වාරයේ සෙළවිම් වශයෙන් පවතින කාමාවචර කුසල සිත්වලින් අටක් ද අකුසල සිත් දොළොස ද යන විස්සක් වූ කාය සංවේතනාවන්ට ම යෙදෙන තවත් නමකි. "වච්චි සංඛාරො" යනු වචනයේ පවතින සංස්කාරයයි. (රැස් කිරීමයි.) වාග් ද්වාරයෙන් වචනහේද ලෙස පවතින විස්සක් වූ වාග් සංවේතනාවන්ට ම යෙදෙන තවත් නමකි. "චිත්ත සංඛාරො" යනු සිතෙහි පවතින සංස්කාරයයි. (රැස් කිරීමයි.) කාය-වාග් ද්වාර දෙකෙහි සෙළවිමක් නොකර, රහසිගතව හිඳ සිත්තනහුව, ලෝකික කුසලාකුසල වශයෙන් ඇතිවන විසිනවයක් වූ මනෝ සංවේතනාවන්ටම යෙදෙන තවත් නමකි.

අවිද්‍යා නිර්දේශයේ "දුකෙධ අඤ්ඤාණං" යනු දුක්ඛ සත්‍ය පිළිබඳව නො දැනීමයි. "මෝහය" යනු මීට යෙදෙන තවත් නමකි. මේ ක්‍රමයම "දුකඛ සමුදයෙ අඤ්ඤාණං" යනාදියෙහි ද යෙදිය යුතුය. මෙහි සතර කරුණකින් දුකෙහි නොදැනීම දක්වනුයි. අන්තර්ගත වශයෙන් (අන්තෝගමනෝ) වස්තු වශයෙන් (වස්තුනෝ) අරමුණු වශයෙන් (ආරම්මණනෝ) සහ වැසීම-සැඟවීම (පටිවජාදනනෝ) වශයෙනි. එසේම ඒ දුක්ඛ සත්‍යයෙහි ඇතුලත් වූ බැවින් දුකෙහි අන්තර්ගත වේ. දුක්ඛ සත්‍යයේ ආශ්‍රය ප්‍රත්‍යභාවයෙන් "වස්තු" නම් වේ. අරමුණු ප්‍රත්‍ය වශයෙන් "ආරම්මණ" නම් වේ. දුක්ඛ සත්‍යය මෙයින් වසයි - සඟවයි යන අරුතින් "පටිවජාදන" නම් වේ. එහි සත්‍යය වූ ලක්‍ෂණ, ප්‍රතිවේධ, නිවාරණයෙන් ඤාණය පැවතීම පිණිස ඉඩනොදීමෙන් "දුක්ඛ සමුදයෙහි නොදැනීම" තුන් කරුණකින් දක්වනුයි. වස්තු වශයෙන්, ආරම්මණ වශයෙන් හා

පටිච්ඡාදන වශයෙනි. නිරෝධ ප්‍රතිපදාවෙහි නොදැනීම එක් කරුණකින් ම දකුණුයි. එනම් පටිච්ඡාදන (සැඟවීම්) වශයෙනි. නිරෝධ ප්‍රතිපදාව ද පටිච්චාදකයක්මය. නොදැනීමත් ඒ සත්‍ය වූ ලක්ෂණ ප්‍රතිවේධ නිවාරණයෙන්ද එහි ඥාණය පැවතීමට ඉඩ නොදීමෙන් නොදැනීම වේ. ඒහි සත්‍යද්වයෙහි ඇතුළත් නොවූ බැවින්, එහි එම ඥානය අන්තර්ගත නොවේ. ඒ සත්‍ය දෙක සහජාත නොවූ බැවින් වස්තු නාමය නොයෙදේ. එය අරඛයා නොපැවතීම් වශයෙන් අරමුණු නොවේ. පසුව දැක්වූ සත්‍ය දෙක අතිශය ගැඹුරු බැවින් දැකීම අපහසුය. එහි අනඩභූත වූ නොදැනීම නොපවතියි. මුළින් දැක්වූ සත්‍ය දෙක කිවයුතු බැවින් හා ස්වභාව ලක්ෂණයන්ගේ අවබෝධය අපහසු බැවින් ගැඹුරුය. එහි වෙනස්වීම්-විපර්යාසයන් ගැනීම් වශයෙන් පවතියි. තව ද "දුකෙධ" යනුවෙන් මෙපමණකින් සංග්‍රහ වශයෙන්, වස්තු වශයෙන්, ආරම්භණ වශයෙන්, කෘත්‍ය (කටයුතු) වශයෙන් අවිද්‍යාව දක්වන ලදී. "දුකධ සමුදයෙ" යන මෙයින් වස්තු වශයෙන් ද, ආරම්භණ වශයෙන් ද කෘත්‍ය වශයෙන් ද "දුකධනිරෝධෙ දුකධනිරෝධගාමිණියා පටිපදාය" යන මෙයින් කෘත්‍ය වශයෙන් ද අවිද්‍යාව දැක්විණි. අවිශේෂයෙන් "අඤ්ඤාණං" යන මෙයින් ස්වභාව වශයෙන් දක්වන ලදැයි දකුණුයි.

"ඉති බො භික්ඛවෙ" යනු මහණෙනි! මෙසේ "නිරෝධො භොති" යනු නූපදීම හෙවත් නිරෝධය වේ. තවද මෙහි ඒ සියලුම තැන්හි එන "නිරෝධ" පදවලින් නිර්වාණය දක්වන ලදී. නිවනට පැමිණීම ඒ ඒ ධර්මයෝ නිරුද්ධ වන බැවින් ඒ ඒ ධර්මයන්ගේ නිරෝධය වේයැයි පවසන ලදී. මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දොළොස් පදයකින් සසර පැවැත්ම හා නැවැත්ම පිළිබඳ ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද දේශනාව පවත්වන සේක් - අරහත්බව නමැති කඳු මුදුනින් ම දේශනාව නිමාකළ සේක. එම සූත්‍ර දේශනාව අවසානයේ සූත්‍රයේ පැවසූ ලෙස ම පන්සියක් භික්ෂූහු රහත් බවෙහි පිහිටි සේක.

දෙවැනි විභංග සූත්‍රයයි.

12. 1. 3

තෙවැනි සූත්‍රයේ "මිච්ඡා පටිපදාං" යනු මේ සසරින් මිදීම ගෙන දෙන ප්‍රතිපදාවක් නොවේ. නිර්වාණ ප්‍රතිපදාවක් නොවේ. අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයයෙහි පින් රැස්කිරීමක් ද (පුඤ්ඤාභි සංචාරයක්ද) ආනෙඤ්ජාභි සංස්කාරයක් ද ඇත්තේය. එය කෙසේ නම් මිත්‍යා ප්‍රතිපදාවක් වේද? සසර පැවැත්මට ශීර්ෂයක් බැවිනි. යම්කිසිවක් භවත්‍රය සංඛ්‍යාත වූ සසර පැවැත්මට පැමිණ පවතිනුයේ, යටත් පිරිසෙන් පඤ්චාභිඤ්ඤා සහ අෂ්ට සමාපත්තිහු ද යන මේ සියල්ල සසර පැවැත්මට පක්‍ෂවේ, සසර පැවැත්මට ශීර්ෂයක් වේ. එනිසා ම මිත්‍යා පිළිවෙතක් ද වේ. යම් කිසිවෙක් සසර පැවැත්මට විරුද්ධ වූ නිවණ ප්‍රාර්ථනා කරගෙන, කැඳහැන්දක් පමණ හෝ කොළමිටක් පමණ හෝ දීම යන මේ සියල්ල සසර පැවැත්මට විරුද්ධ වූ බැවින් සමයක් ප්‍රතිපදාවක් වේ. රහත්බවට නොපැමිණ එම කාර්යය කෙළවර නොවේ. මෙසේ අනුලෝම වශයෙන් මිත්‍යා පිළිවෙතත් ප්‍රතිලෝම වශයෙන් සමයයක් ප්‍රතිපදාවත් දේශනා කරන ලද්දී දතයුතුයි. මේ ප්‍රතිපදාව විමසා නිවණට යොමු වූවහුට එය පවරා දීමෙන් ම ප්‍රතිපදාව ද පවරාදෙන ලද්දේ නොවේද? මෙයට 'නිවන් ප්‍රතිපදාව' යන නම පමණක් නොව 'විදසුන් සහිත සතර මාර්ගයන්ට ම' මේ නම යෙදේ. එනිසා ප්‍රශ්නයෙන් පැවරූ පද භාජනය නොගැලපේ. නොගැලපෙන්නේද නොවේ. කුමක් නිසාද? එලයෙන් ප්‍රතිපදාව දක්වන ලද බැවිනි. මෙහි එලයෙන් ම ප්‍රතිපදාව දක්වන ලදී. "අවිජ්ජාසංවේද අසෙස විරාගනිරොධා සංඛාර නිරොධො" යනු මෙසේ නිරෝධ සංඛ්‍යාත වූ නිවණ, යම් ප්‍රතිපදාවක එලය වී ද, "අයං වූවච්ඡි භික්ඛවෝ! සමමා පටිපදා" යනු මෙහි මේ අර්ථයයි. මේ අර්ථයෙහි "අසෙසවිරාග නිරොධා" යන මෙහි "විරාගය" යනු නිරෝධයට ම සමාන වදනකි. "ඉතිරි නොවූ විරාගය", "ඉතිරි නොවූ නිරෝධය" යනු මෙහි ඇති අදහසයි. යම් ඒ, විරාග සංඛ්‍යාත වූ මාර්ගයකින් අශේෂ වූ නිරෝධය වේ නම් එය දක්වීමට මේ පද බෙදීම පවසන ලදී. මෙසේ ඇති කල්හි ආනුභාව සහිත ප්‍රතිපදාව බෙදා දක්වූයේ වේ. මෙසේ මෙම සූත්‍රයෙහිද සසර පැවැත්මම කියන ලදී.

තෙවැනි සූත්‍රයයි.

12. 1. 4.

සිවුවැනි සූත්‍රයෙහි "විපස්සි" යනු ඒ බෝධිසත්වයන්ගේ තේන්‍රයෝ, යම්සේ කිසියම් දෙයක් බලන ලෝකික මිනිසුන්ගේ අල්ප කර්මයකින් හටගත් ඇස්වල කර්මජ ප්‍රසාදයේ දුර්වල බැවින් අධිකව සැලෙත්ද එලෙසින් නොසැලෙති. ප්‍රබල කර්මයකින් හටගත් කර්මජ ප්‍රසාදයේ බලවත්කම නිසා තාවකිංස දෙවියන්ගේ මෙන් නොසැලෙන, ඇසිපිය හෙළිම් නැති ඇස් ඇතිවිය. එනිසා කියන ලදී. "මහණෙනි! ඇසිපිය හෙළිම් නැතුව කුමරු බලා සිටී යි කියා විපස්සි මේ එහි අදහසයි. - ඇසිපිය හෙළිමක් අතර දී ඇතිවන අදුරුවීමක් පවා නොමැතිව "ඉතා පිරිසිදුව දකියි", "විවෘත වූ ඇස්වලින් බලයි" යන අර්ථයෙන් විපස්සි නම් වේ. ඒ කෙසේ වෙතත් ප්‍රබල කර්මයකින් උපන්, කර්මජ ප්‍රසාදයේ බලවත්කමින් පශ්චිම භවික වූ සියලු බෝධිසත්ත්වයන්ගේ ඇස් නොසැලේ. එනිසා ඒ බෝසත්තු "විපස්සි" නාමය ලැබූහ. තවද "විමසුම් සහගතව බලයි" යන අර්ථයෙන් විපස්සි නම් වේ. "විමසා බලයි" යන අර්ථයයි. එක් දිනක් විනිශ්චාසනයේ හිඳ නඩු විසඳන රජුගේ ඇකයේ අලංකාරව සැරසූ බෝධිසත්ත්වයෝ වඩාගෙනවුත් තබන ලදී. රජු බෝසත් කුමරු ඇකයේ තබාගෙන නලවමින් සිටියදී ම ඇමතියෝ වස්තු හිමියාට වස්තු අහිමි කළහ. බෝසත් ළදරුවා කෙළවරක් නොමැතිව ශබ්ද නිකුත් කිරීම ඇරඹුවේය. රජු "මේ කිමෙක්ද? සොයා බලවු"යි කීවේය. සොයා බලනුයේ ඊට හේතු කිසිවක් නොදක, රිදීමක් ඇති වූ හෙයින් මෙසේ අඬන ලදී යි සිතා, වස්තු හිමියාට ම වස්තුව හිමිකර දෙන ලදී. "මේ කුමරු දෑන දෑන ම මෙසේ ශබ්ද පිට කරත් ද?"යි විමසනු පිණිස නැවතත් වස්තු හිමියාට වස්තු අහිමි කළහ. එවිට බෝසත් කුමරු පෙර සේම ශබ්ද නිකුත් කිරීමට පටන් ගත්තේය. ඉක්බිති රජතුමා "මේ මහා පුරුෂයෙකි"යි දෑන එතැන් පටන් අප්‍රමාදී වූයේය. එනිසා කියන ලදී. "මහණෙනි! විමසමින් - පිරික්සමින් කුමරු නිවැරදි දේ දැනගනියි යන අරුතින් පමණකට වැඩියෙන් එසේ කිරීම නිසා "විපස්සි", "විපස්සි" යන නම ඇතිවිය."a

"භගවතො" යනු භාග්‍ය සම්පන්න පුද්ගලයාට යනුයි. "අරහතො" යනු රාගාදී සතුරන් නැසූ බැවින්, සංසාරය නම් චක්‍රයේ අර සිඳුලු බැවින්, සිවුපසය ලැබීමට සුදුසු වූ හෙයින් "අරහ" නම් ගුණයෙන් යුක්ත වූ බැවින් හටගත් නම් ඇත්තහුට යනුයි "සමමා සමබුද්ධස්ස" යනු යහපත්

නය හේතුවෙන්. තමන් වහන්සේ විසින් ම වෙන් වෙන්ව සිදුකළ පුරුෂ කාර්ය වශයෙන් සිවු සත්‍යය අවබෝධ කළ පුද්ගලයාට යනුයි "පුබ්බඛව සබ්බොධා" යන්නෙහි සම්බෝධ යනු සතර මාර්ගයේ පවතින ඥාණයයි. ඒ "ඥාණය ලැබීමට පෙර" යන අර්ථයයි. "බොධිසත්තසෙසව සතො" යන මෙහි බෝධි යනු ඥාණයයි. ඒ බෝධියේ ඇලුණු පුද්ගලයා බෝධිසත්ත නම් වේ. නැණවතා, ප්‍රඥාවන්තයා, පණ්ඩිතයා යන අර්ථ එහි ඇත. මුල්ම බුදුවරුන්ගේ පාදමූලයේදී නියත විවරණ ලැබූ තැන් පටන්, ඒ මහා සත්ත්වයා පණ්ඩිතයෙක් වේ. අදබාලයෙක් නොවේ. යම්සේ ජලයෙන් නැගී අවුත් දියමත සිටි මෝරාගිය පියුමක්, හිරු රැස් ගැටීමෙන් ඒකාන්තයෙන් "මැනවින් පුබෝධමත් වන්නේයැ"යි, "පුබෝධමත් වූ පියුමකැ"යි කියනු ලැබේ ද; එලෙසින් ම බුදුවරුන්ගේ සම්පයේදී විවරණ ලද බැවින් ඒකාන්තයෙන් නිරතුරුව පාරමී පුරා "අවබෝධ කරගන්නේයැ"යි, "අවබෝධ කරගත් සත්ත්වයෙකැ"යි යන අරුතින් බෝධිසත්ත නම් වේ. යම් ඒ සතර මාර්ග සංඛ්‍යාත වූ 'බෝධිය', ප්‍රාර්ථනා කරමින් පවතිනුයේ ද බෝධියෙහි ඇලුණු - එල්ලුණු අරුතින් ද බෝධිසත්ත නම් වේ. මෙසේ ගුණයන්ගෙන් උපන් - හටගත් නාමයක් වන බෝධිසත්තව මූල. "කිවඡං" යනු දුකයි. "ආපනෙනා" යනු පැමිණීමේය යනුයි. මෙය කියන ලදී. "යම් භෙයකින් මේ සත්ත්ව ලෝකයා දුකට පැමිණීමේය" යනුවෙන්. "වචනි ව උපපජ්ජති ව" යන මෙය භවයෙන් භවයට නොසිඳී යන චුති-ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් කියන ලදී. "නිසසරණං" යනු නිවණයි. නිවීමයි. එහි වනාහි ජරාමරණ දුකින් නික්මුණු බැවින් ඊට නිස්සරණ යැයි කියනු ලැබේ. "කුදාසසු නාමා" යනු කවර නම් කාලයක යන අරුත් දේ. "යොනිසොමනසිකාරා" යන උපාය සිහිකිරීමෙන්, මාර්ගය නුවණින් මෙනෙහි කිරීමෙන්. "අනු පඤ්ඤාය අභිසම්මයො" යනු ප්‍රඥාව ඇති කල්හි ජරාමරණ කාරණයන්ට හේතුවන කරුණුවල අවබෝධය, රැස්වීම හා එක්වීම වේ. "ජාති" ප්‍රත්‍ය හේතුවෙන් ජරාමරණ දෙක ඇතිවේය යන මෙය, මෙතැන්දී දැනගන්නා ලදී යන අර්ථය. නැතිනම් "යොනිසො මනසිකාරා අනු පඤ්ඤාය" යන නුවණින් මෙනෙහි කිරීමෙන්ද ප්‍රඥාවෙන්ද අවබෝධය ඇතිවේ. ඉපදීම ඇතිකල්හි "ජරාමරණ" දෙක ඇතිවේ යැයි මෙසේ ජරාමරණ දෙක පිළිබඳ සත්‍යාවබෝධ වේ යන අර්ථය. මේ ක්‍රමය අනික් සියලු තැන්හිද මෙපරිදිම වේ. "ඉතිහිදං" යනු මේ අයුරින් යනුයි. "සමුදයො" යනු එකොළොස් තැනෙක්හි ආ සංස්කාරාදීන්ගේ ඇතිවීම-හටගැනීම සම්පිණ්ඩනය කර දැක්වීමයි. "පුබ්බ අනනුසසුතෙසු" යනු අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරාදියේ ඇතිවීම පිළිබඳව මීට පෙර නොඇසූ විරු වතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මයන් හිය. "වකඛුං" ආදිය ඥාණයට ම

යෙදුණු සමාන වදන්ය. මෙහිදී ඥාණය දැක්වීම සඳහා ම "වකඛු" යන්න දක්වන ලදී. ඥාණය යන අර්ථයෙන් "ඥාණං" වේ. විශේෂ දැනීම අර්ථයෙන් "පඤ්ඤා" වේ. සත්‍යාවබෝධ කිරීම් අර්ථයෙන් "විජ්ජා" නම් වේ. ආලෝකය (ඥාණාලෝකය) යන අරුතින් "ආලෝකො" යනුවෙන් කියන ලදී. මෙහිදී චතුරාර්ය සත්‍යයයන්හි ලෝකික ලෝකෝත්තර මිශ්‍ර වූ ආකාරය විස්තර කරන ලද්දේ දතයුතුය. නිරුද්ධ වන වාරයේ දී ද මෙලෙසින්ම අර්ථ දතයුතුය.

සිවුවන සූත්‍රයයි.

12. 1. 5-10

පස්වන සූත්‍රාදියෙහි "සිබ්බස භික්ඛවෙ" යනාදී පදයන්ගේ "මහණෙනි! සිබ්බ බුදුරදුන් ද" යනුවෙන් යොදා අර්ථ නොගත යුතුයි. කුමක් නිසාද? මේ සූත්‍ර සියල්ල එකම අසුනක හිඳ (එකම අවස්ථාවක) නොදෙසූ බැවිනි. නොයෙක් නොයෙක් තැන්වල හිඳ, බුදුපියාණන් වහන්සේ විසින් මේ සූත්‍ර දේශනා කළ සේක. නමුත් අර්ථය සෑම සූත්‍රයකම එක හා සමානය. බෝධිපල්ලංකයේ වැඩිසිටියා වූ සියලුම බෝසත්වරුන්ට අන්‍ය වූ ශ්‍රමණයෙක් හෝ බ්‍රාහ්මණයෙක් හෝ දෙවියෙක් හෝ මාරයෙක් හෝ බ්‍රහ්මයෙක් හෝ "අතීතයේ වැඩසිටි බෝසත්වරු ප්‍රතීත්‍ය සමුත්පාදය විමසා බලා බුද්ධත්වයට පත්වූහ"යි නොපවසයි. යම්සේ ප්‍රථම කල්පික කාලයේ වැටුණු වැස්සේ දිය ගිය මාර්ගයෙන් ම, එම කල්පයේ ඊට පසුව වැටෙන වැසි දිය ද ගලායන්නාක් මෙන් ඒ ඒ පෙර බුදුවරු ගමන් කළ මාර්ගයේ ම පසුව පහළ වන බුදුවරු ගමන් කරති. "සියලු ම බෝසත්වරු ආනාපාන චතුර්ත්‍ය ධ්‍යානයෙන් නැගී සිට ප්‍රතීත්‍ය සමුත්පාදයෙහි ඥාණය පිහිටුවා, එය අනුලෝම-ප්‍රතිලෝම වශයෙන් විමසා බලා බුද්ධත්වයට පත්වෙති"යි යන පිළිවෙල මේ සූත්‍ර හතෙහිම "බුද්ධ විදර්ශනාව" නාමයෙන් දක්වන ලදී.

පළමු බුද්ධ වර්ගයයි.

12. 2. 1.

ආහාර වර්ගයේ පළමු සූත්‍රයේ "ආහාරා" යනු ප්‍රත්‍යයයි. හේතුප්‍රත්‍යයෙන් තම්ඵලය ගෙනයන්නේ යන අරුතින් (ආහාරනතීති) "ආහාරා" නම් වේ. "භුතානං වා සත්තානං" යනාදියෙහි "භුතා" යනු උපන්නා වූ, ඉපදුනා වූ යන අර්ථයි. "සම්භවේසිනෝ" යනු යමෙක් උපතක්, ජාතියක්, ඉපදීමක් සොයන් ද ගවේෂණය කරන් ද ඔවුහුය. එහි සතර යෝනිවල අණ්ඩජ හා ජලාබ්‍රජ සත්ත්වයෝ යම්තාක් කල් ඛිත්තර කටුව හෝ ගර්භාෂය නොබිඳිත්ද ඒ තාක් 'සම්භවේසී' නම් වෙති. ඛිත්තරයන් ගර්භාෂයන් බිඳ පිටත නික්මෙත් ද එවිට ඔවුහු "භුත" නම් වේ. සංසේදජයෝ ද ඔපපාතිකයෝ ද පළමු චිත්තක්‍ෂණයෙහි "සම්භවේසී" නම් වෙති. දෙවන චිත්ත ක්‍ෂණයේ සිට ඔවුහු ද භුත නම් වෙති. යම් ඉරියවුවකින් පහල වී, එම ඉරියවුව වෙනස් නොකරන තාක් කල් ඔවුහු සම්භවේසී නම් වෙති. ඉරියවු වෙනස් කළ පසුව 'භුත' නම් වෙති. නැතිනම් භුත යනු උපන්-හටගත් සත්ත්වයෝය. එබඳු භුත වූ සත්ත්වයෙක් නැවත නුපදින සංඛ්‍යාවට පැමිණියේ එනම් ක්‍ෂීණාසුචයන් වහන්සේලාට භාවිත මේ තවත් නමකි. නැවත උපතක් සොයන්නෝ සම්භවේසී නම් වෙති. ප්‍රභිණ නොකල භව සංයෝජන ඇති බැවින් අනාගතයෙහි ද උපතක් සොයන - සේවයන්ට හා පුහුදුන් පුද්ගලයන්ට භාවිත වේ තවත් නාමයකි. මෙසේ සියලුම ආකාරයෙන් මේ පද දෙකින් සෑම සත්ත්වයෙක්ම අදහස් කරනු ලැබේ. (හාත්පසින් ගනු ලැබේ.) "වා" ශබ්දය මෙහිදී සම්පිණ්ඩනය කිරීම් අර්ථයෙන් යෙදී ඇත. එනිසා භුතයෝ ද සම්භවේසියෝ ද යනුවෙන් මෙහි අර්ථ දතයුතුයි. "ධීතියා" යනු සසර සිටි බවයි. "අනුගහායා" - 'අනුග්‍රහ කිරීම පිණිස' යනුයි. මෙය වචන හේදයක්මය. පද දෙකෙහිම අර්ථය එක සමානය. නැතහොත් "ධීතියා" යනු ඒ ඒ සත්ත්වයන් තුළ උපන් ධර්මයන්ගේ අනුප්‍රබන්ධ වශයෙන් නොසිඳී පැවැත්වීම පිණිස යනුයි. "අනුගහායා" යනු "නූපන් ධර්මයන්ගේ ඉපදීම පිණිස උපකාර කිරීමයි." මේ දෙපදයේදී භුතයන්ගේ පැවැත්ම මෙන්ම අනුග්‍රහ පිණිස ද සම්භවේසීන්ගේ පැවැත්ම මෙන් ම අනුග්‍රහ පිණිසද යනුවෙන් උභය අර්ථ දතයුතුය. "කබලිංකාරො ආහාරො" පිඬුකර ගිලඳුම්ය යුතු ආහාරය. බත්, පිට්ටු ආදී ආහාර ද්‍රව්‍යයන්ගේ ඕජාවට භාවිත මේ තවත් වදනකි. "ඔළාරිකො වා සුබ්‍රමො වා" ආහාර ද්‍රව්‍යයන්ගේ දැඩි වූ බැවින් ඕළාරික වූ, සියුම් වූ, සුක්‍ෂම රූප ඇතුලත් බැවින් කබලිංකාර ආහාරය සුක්‍ෂම වේ. එයද ඒ වස්තූන්ගේ ඕළාරික බව හා සුක්‍ෂම බව උපමාකොට හෝ සමානකොට දතයුතුය.

කිඹුලන්ගේ ආහාරයට වඩා මොණරුන්ගේ ආහාරය සියුම් වේ. කිඹුල්ලු වනාහී ගල් ගිලති. එම ගල් ඔවුන්ගේ කුසට පැමිණ දියවේ. මොණරු සර්ප, ගෝනුසු ආදී ප්‍රාණීන් ආහාරයට ගනිති. මොණරුන්ගේ ආහාරයට වඩා කළු වලසුන්ගේ ආහාරය සියුම් වේ. කළු වලස්සු වසර තුනක් අත්හැර දැමූ "අං" හා "ඇට" ආහාරයට ගනිති. ඒවා එම වලසුන්ගේ කෙළවලින් තෙවුණු පමණින් ම කඳවුල් මෙන් ඉතා සියුම් වේ. කළු වලසුන්ගේ ආහාරයට වඩා ඇතුන්ගේ ආහාරය සියුම් වේ. ඇත්තු වනාහී නොයෙක් ගස්-අතු ආදිය ආහාරයට ගනිති. ඇතුන්ගේ ආහාරයට වඩා ගවර-ගෝණ-මුව ආදීන්ගේ ආහාරය ඉතා සියුම් වේ. ඔවුහු නිස්සාර වූ නොයෙක් ගස්-කොළ-දළු ආදිය ආහාරයට ගනිති. මොවුන්ගේ ආහාරයට වඩා ගවයන්ගේ ආහාරය සියුම් වේ. ගොනුන් අමු හා වේලුණු තණ ම ආහාරයට ගනිති. ගවාහාරයට වඩා හාවුන්ගේ ආහාරය සියුම් වේ. හාවුන්ගේ ආහාරයට වඩා පක්ෂීන්ගේ ආහාරය සියුම් වේ. කුරුල්ලන්ගේ ආහාරයට වඩා පිටිසර වැසි මිනිසුන්ගේ ආහාරය සියුම් වේ. පිටිසර වැසියන්ගේ ආහාරයට වඩා ග්‍රාමභෝජකයන්ගේ ආහාරය සියුම් වේ. ග්‍රාමභෝජකයන්ගේ ආහාරයට වඩා රාජරාජ මහාමාත්‍යාදීන්ගේ භෝජනය සියුම් වේ. ඔවුන්ගේ ආහාරයට වඩා සක්විති රජුගේ ආහාරය සියුම් වේ. සක්විති රජුගේ ආහාරයට වඩා භූමිවැසි දෙවියන්ගේ ආහාරය සියුම් වේ. භූමිවැසි දෙවියන්ගේ ආහාරයට වඩා වාතුර්මහාරාජික දෙවියන්ගේ ආහාරය සියුම් වේ. මෙසේ පරනිමිමිත වසවත් දෙවියන් දක්වා විස්තර කළ යුතුයි. පරනිමිමිත වසවත් දෙවියන්ගේ ආහාරය ම ඉතා සියුම් වේ. එතැනින් කබලිංකාර ආහාර විස්තරය නිමාවේ. මෙහි ද දළ ආහාරයේ පෝෂ්‍ය ගුණය ඉතා අල්පය. ඉතා දුබලය. සුක්ෂම ආහාරයේ පෝෂ්‍ය ගුණය ඉතා බහුලය. ප්‍රබලය. ඒ එසේමැයි. එක පාත්‍රයක් පුරවා කැඳ බිටු විට මොහොතකින් ම කුසගිනි ඇතිවේ. යම් කිසිවක් කනු කැමති වේ. ගිතෙල් වනාහී අල්ලක් පමණ ප්‍රමාණයක් වුව පානය කර, දවසක් ම ආහාර නොගෙන සිටිය හැකිය. ඒ ආහාර වස්තුවේ කර්මජ, තෙජස් සංඛ්‍යාත වූ සුක්ෂමතාවය අනතුරු දුරුකරයි. නමුත් එය ශරීර පාලනයට සමත් නොවේ. පෝෂ්‍ය ගුණය වනාහී ශරීර පාලනයට සමත් වේ. එනමුත් අතුරු ආබාධ දුරුකිරීමට එය සමත් නොවේ. මෙනිසා ආහාරයේ ඇති ඕලාරික බවත් සුක්ෂම බවත් එක්වීමෙන් ශරීරයේ ඇති අතුරු ආබාධාදී උවදුරු ද දුරුකරයි. ශරීරය මැනවින් පාලනය කරයි.

"එසෙසා දුතියො" යනු වක්‍ර ස්පර්ශාදී වශයෙන් එස්සාහාරය සය වැදැරුම් වේ. මේ සිවු ආහාර අතුරින් දෙවන ආහාරය ස්පර්ශයයි. මේ

දේශනා නය ක්‍රමයයි. එනිසා මේ නම් කිරීමේ හේතුවෙන් දෙවන-තෙවන ආදී වශයෙන් මෙහි අර්ථ නොසෙවිය යුතුය. "මනොසඤ්චනතා" යනුවෙන් චේතනාව ම කියන ලදී. "විඤ්ඤාණං" යනු සිතයි. මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙතැනදී "තණ්හාවෙන් ගන්නා ලද" සහ "තණ්හාවෙන් නොගන්නා ලද" වශයෙන් ඒකරාශී කර - සතර ආහාරයන් දක්වන ලදී. කබලිංකාර ආහාරය උපාදිණ්ණක (තෘෂ්ණාවෙන් ගත්) හා අනුපාදිණ්ණක (තෘෂ්ණාවෙන් නොගත්) යනුවෙන් දෙකොටසකි. එස්සා දී ආහාරවල ද එසේමය. එහි සර්පාදීන් විසින් ගිලින ලද මැඩියන්ගේ වශයෙන් උපාදිණ්ණක කබලිංකාර ආහාරය දත යුතුයි. මැඩි ආදී සත්තු, සර්පයන් විසින් ගිලින ලදුව - කුස ඇතුළට ගියත් සුළු කාලයක් ජීවත් වන්නේ ම ය. ඒ මැඩි ආදීහු, "උපාදිණ්ණක" කොටසට අයත්ව පවතින තාක් ආහාරය පිණිස හේතු නොවෙති. ඔවුහු ඉන් බිඳී - මරණයට පත්ව- "අනුපාදිණ්ණක" කොටසට අයත් වේද එවිට ආහාරය පිණිස හේතුවෙති. "ඇතැම්හු මෙයට ද උපාදිණ්ණක ආහාරය ම යැයි කියති" යන මේ කාරණය - පුරාණ ආචාරීන්ට රුචි නොවන බව පවසා අටුවාවේදී (හෙළුවා) මේ අදහස ප්‍රතික්ෂේප කර මෙසේ කියන ලදී. "මේ සත්ත්වයන්ගේ ආහාර ගැනීම සිදුවුවත් - නැතත්, අනුභව කළත් නොකළත් ප්‍රතිසන්ධි සිතින් ම එක්ව උපන් (සහජාත වූ) කර්මජ ධාතුව "ඕජා" නම් වේ. එය සත්වන දිනය දක්වා (සතියක්ම) සිරුර පාලනය කරයි. මෙයම "උපාදිණ්ණක කබලිංකාර ආහාරය" යැයි දතයුතුයි. ත්‍රෛභූමික විපාක වශයෙන් උපාදිණ්ණක එස්සාදී ආහාර දතයුතුයි. ත්‍රෛභූමික කුසලාකුසල ක්‍රියා වශයෙන් අනුපාදිණ්ණක ලෝකෝත්තර සිත් වැඩිම් වශයෙන් කියන ලදී. මෙසේ පැවසේ. - "ඉදින් දිවිපැවැත්මට හේතුවන ප්‍රත්‍යාර්ථයේ 'ආහාර' අර්ථය වේ නම් කුමක් නිසා අත්‍ය සත්ත්වයන් අතර දිවිපැවැත්මට හේතුවන ප්‍රත්‍යයන් විද්‍යමාන වන කල්හි මේ සතර ආහාර පිළිබඳව කියන ලද්දේ ද? අධ්‍යාත්මික සන්තතිගේ පැවැත්මට උපකාර වන බැවින් මේ සතර දක්වන ලදී. විශේෂ ප්‍රත්‍ය වශයෙන් - කබලිංකාහාර අනුභව කරන සත්ත්වයන්ගේ රූපකායේ පැවැත්මට කබලිංකාහාරය උපකාර වේ. නාම කායේ පැවැත්මට, වේදනාව නම් වූ චින්දනය සදහා එස්සාහාරය ද විඤ්ඤාණයට මනෝසඤ්චේතනා ආහාරය ද නාම-රූප දෙක සදහාම විඤ්ඤාණහාරය ද උපකාර වේ. එනිසා කියන ලදී. "මහණෙනි! යම්සේ ආහාරය නිසා පවතින මේ කය ආහාරය නිසාම පවතියි. ආහාර නොමැතිව නොසිටියිද එසේම එස්ස ප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාවද සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාණය ද විඤ්ඤාණ ප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප දෙක ද පවතී."

මෙහි ආහාරය යනු කුමක් ද? කුමක් ගෙනෙයි ද? කබලිංකාර ආහාරය ඕජාඡද්ධික රූප උපදවයි. එස්සාහාරය ත්‍රිවිධ වේදනා උපදවයි. මනෝසඤ්චේතනාහාරය ත්‍රිවිධ භවයන් උපදවයි. විඤ්ඤාණාහාරය ප්‍රතිසන්ධි නාමරූප උපදවයි. ඒ කෙසේද? කබලිංකාර ආහාරය මුවෙහි තැබූ පමණින් ම රූප අටක් උපදියි. දත්වලින් කුඩු කරමින් ගෙනයනු ලබන්නේ එක් එක් බක් ඇටයක් පාසා රූප අට බැගින් උපදින්නේය. මෙසේ කබලිංකාර ආහාරය ඕජාඡද්ධික රූප උපදවයි. එස්සාහාරය වනාහි සැප වේදනාවක් ගෙනදෙන ස්පර්ශයක් හා ගැටුණුවිට සැප වේදනාවක් උපදියි. දුක් වේදනාවක් ගෙනදෙන ස්පර්ශයෙන් දුක් වේදනාවක්ද, මැදහත් වේදනාවක් ගෙන දෙන ස්පර්ශයෙන් සැප-දුක් අතර වූ මැදහත් වේදනාවක් ද යනුවෙන් මෙලෙස සෑම අයුරකින්ම එස්සාහාරයෙන් ත්‍රිවිධ වේදනාවක් උපදියි. මනෝසඤ්චේතනාහාරය වනාහි කාමභවයට එළඹී කර්මය අනුව කාමභවය උපදවයි. රූප-අරූප භවයන්ට එළඹී කර්ම ඒ ඒ භවයන් උපදවයි. මෙසේ සියලු ආකාරයෙන් මනෝසඤ්චේතනා ආහාරය ත්‍රිවිධ භවයන් උපදවයි. විඤ්ඤාණාහාරය වනාහි ප්‍රතිසන්ධි ඤාණයෙහි එය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ ත්‍රිවිධ ස්කන්ධයෝ ද ත්‍රිවිධ භවයේ පැවතීම් වශයෙන් තිසක් වූ රූපයෝ ද උපදිති. සහජාතාදී ප්‍රත්‍ය න්‍යාය අනුව මේ ස්කන්ධ-රූපාදිය උපදවන්නේ යැයි කියනු ලැබේ. මෙසේ විඤ්ඤාණාහාරය ප්‍රතිසන්ධි නාම-රූප උපදවයි. මෙහිද "මනෝ සඤ්චේතනාව කියන ලදී. "විඤ්ඤාණය ප්‍රතිසන්ධි නාමරූප උපදවයි." යන්නෙන් ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය ම කියන ලදී. අවිශේෂයෙන් වනාහි ඒ ඒ සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන්ගේ ඒ ඒ හටගන්නා වූ ධර්මයන්ගේ ගෙන ඒමෙන් එම ධර්මයෝ "ආහාර" යැයි පවසති. මේ සතර ආහාරයන් අතර කබලිංකාර ආහාරය උපස්ථම්භනයෙන් අහර කිස සිදුකරයි. එස්සාහාරය ස්පර්ශ කිරීමෙන් ද මනෝසඤ්චේතනාහාරය රූස්සකරමින් ද විඤ්ඤාණාහාරය දූතගැනීමෙන් ද අහර කිස සිදුකරයි. ඒ කෙසේද? කබලිංකාර ආහාරය උපකාර කිරීමෙන් ම කය පැවැත්වීමෙන් සත්ත්වයන්ගේ පැවැත්ම වේ. කර්මයෙන් ජනිත වූවන් මේ කය, කබලිංකාරාහාරයෙන් උපස්ථම්භනය ලබා වර්ෂ දහයක්, වර්ෂ සියක් පමණක් නොව ආයු අවසානය දක්වාම පවතියි. යම්සේ මැණියන්ට බිහිවූ දරුවා කිරිමවගේ තනයෙන් කිරි බි පෝෂණය වනුයේ බොහෝ කලක් සිටි ද එසේමය. යම්සේ කණු ආදියෙන් පිහිටාධාර හා උපස්ථම්භක ලැබූ ගෙය මෙහි. මෙය කියන ලදී. "මහරජතුමනි! යම් සේ ගෙයක් වැටෙන කල්හි අන්‍ය වූ දෑව ආදියෙන් උපස්ථම්භනයක සපයන ලද විට, එම ගෙය නොවැටෙන්නාක් මෙන් ආහාරයෙන් පවතින මේ කය ආහාර නිසා

නොවැටී පවතින්නේයැ” යි නාගසේන හිමියෝ වදාළහ. මෙසේ කබලිංකාර ආහාරය උපස්ථම්භන ලැබ, අහර කිස සිදුකරයි. එලෙස අහර කිස සිදුකරමින් ම කබලිංකාර ආහාරය, ආහාරයේ ම හටගැනීම ද තෘෂ්ණාවෙන් තදින් ගැනීම ද යන ද්විධ රූප සත්තතින්ගේ පැවැත්මට ප්‍රත්‍ය වේ. කර්මජයන්ගේ පාලකයෙක් වී ඊට හේතු වන්නේය. ආහාරය හටගැනීමිවල උපදවන්නා වී. එස්සාහාරය වනාහි සැප ආදියට හේතුවූ අරමුණක් ස්පර්ශ කරමින් ම සැප ආදී වේදනාවන් පැවතීම් වශයෙන් සත්ත්වයන්ගේ පැවැත්ම සිදුකරයි. මනෝසංස්ථිතනාහාරය, කුලලාකුල කර්ම වශයෙන් රැස්කරමින් ම හව මූලය නිපදවීම් වශයෙන් සත්ත්වයන්ගේ පැවැත්ම සිදුකරයි.

මෙසේ උපස්ථම්භනය වීම් වශයෙන් අහර කිස සිදුකරන කල්හි ඒ ආහාර සතරෙහි, සතර භයක් දැකිය යුතුයි. ඒ කෙසේද? කබලිංකාර ආහාරයේ තෘෂ්ණා භය ඇත. එස්සාහාරයේ පැමිණීම් භය ඇත. මනෝ සංස්ථිතනාහාරයේ රැස්කිරීම් භය ඇත. විඤ්ඤාණාහාරයේ අභිමුඛ වැටීම් භය ඇත. කවර කරුණකින්ද? කබලිංකාර ආහාරයේ ආශාව කොට, සීතාදියේ පෙරටුවීම් වශයෙන් සත්ත්වයෝ ආහාර පිණිස මුද්‍රා, ගණන් කිරීම් ආදී ක්‍රියා කරමින් අනල්ප වූ දුක් විඳිති. ඇතැම්හු මේ සසුනේ පැවිදිවීන් වෙදකම් ආදී වූ අයෝග්‍ය වෘත්තීන්ගෙන් ආහාර සොයමින් මෙලොවදීම ගැරහුමට බදුන් වෙති. පරලොව දී ද “ඔහුගේ දෙපට සිවුර ගිනිදල්වලින් ඇවිලගන්නේය.” ආදී වශයෙන් ලක්බණ සූත්‍රයේ පැවසූ අයුරින්ම ශ්‍රමණ ප්‍රේතයෝ වෙති. මේ කාරණාවලින් කබලිංකාර ආහාරයේ ආශාවම ම බියෙකැයි දතයුතුයි. පහස හෙවත් ස්පර්ශ හේතුවෙන් ලගට (සමීපයට) එයි. පහස නිසා අන්‍යයන් විසින් ආරක්ෂා කරන ලද අඹුවන් ආදී වස්තු කෙරෙහි අපරාධ කරති. බඩු අයිතිකරුවෝ ඒ සොරාගත් බඩු සහිතවම සොරු අල්ලාගෙන කඩ කඩ කරමින් සිද දමති. කුණුගොඩට ඇද දමති. රජුට හෝ පවරා දෙති. රජතුමා, ඔවුන්ට විවිධාකාර දඩුවම් කරවයි. මරණින් පසු ඔවුන් විසින් දුගතිය කැමති විය යුතුයි. මෙසේ ස්පර්ශය මූලිකව මෙලොවදීත්-පරලොවදීත් සියලු භය පැමිණෙන්නේමය. මෙකරුණින් එස්සාහාරයෙහි සමීපවීමට භයකැයි දතයුතුයි. කුලලාකුල කර්ම රැස්කිරීමෙහිදී ද ඒවාට මුල් වූ ත්‍රිවිධ භවයෙහි සියලුම භය පැමිණියේ වේ. මෙකරුණින් මනෝදංස්ථිතනාහාරයෙහි රැස්කිරීමට භයකැයි දතයුතුයි. ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය යම් යම් තැනෙකහි වැටේද ඒ ඒ තැන්හිම ප්‍රතිසන්ධිය නාමරූප රැගෙනම උපදියි. එහි උපන් කල්හි සියලු භය

හටගන්නා වේ. ඊට මූලික වූ බැවින් මේ කාරණයෙන් විඤ්ඤාණභාරයේ ඉදිරියේ වැටීමට හයකැයි දතයුතුයි.

"කිං නිදානා" යනාදියෙහි නිදානාදිය සියලුම හේතූන්ට සමාන වදනකි. කරුණ-හේතුව යනු යමකින් විපාකයක් නිධන් කරයි. ඒකාන්තයෙන් එය ගතිවූ යි පමුණුවන්නාක් මෙනි. එනිසා ඊට 'නිදානය' යැයි කියනු ලැබේ. යම් හෙයකින් ඉන් හටගනියි, උපදියි, ප්‍රභවයට පත් වේ ද එහෙයින් "හටගැනුණි, ඉපදුණි, ප්‍රභව්විය" යනුවෙන් කියයි. මෙහි වනාහි මේ පදවල අර්ථයයි. "මේවායේ නිදානය කුමක්ද?" යනු "කිං නිදානා" නම්. මේවායේ හටගැනීම කවරේද? යනු "කිං සමුදයා" නම්. මේවායේ උපත කෙසේවේද? යනු "කිඤ්ඤාතිකා" නම්. මේවායේ ප්‍රභවය කෙසේවේද? යනු "කිං පභවා" නම්. යම්හෙයකින් ඉහත කියන ලද ක්‍රමයෙන් තණ්හාව ම එම ආහාරයන්ගේ නිදානය ද හටගැනීම හේතුවද උත්පත්ති හේතුව ද ප්‍රභව හේතුව ද වනු බැවින් "තණ්හා නිදානා" යනාදිය කියන ලදී. මෙසේ සියලුම පදයන්හි අර්ථ දත යුතුයි. මෙහිද "ඉමෙ වතතාරො ආහාරා තණ්හා නිදානා" යි "මේ සතර ආහාරයෝම තණ්හාව නිදාන කරගෙන ඇත." යනුවෙන් ප්‍රතිසන්ධිය ආදී කොට ඇති ආත්මභාව සංඛ්‍යාත වූ ආහාරයන්ම පෙරටු වන තණ්හා වශයෙන් නිදානය දතයුතුයි. කෙසේද? ප්‍රතිසන්ධිකාණයෙහි පළමුකොට පරිපූර්ණ වූ ආයතන සහිත සත්ත්වයන්ට සත්ත්ව සත්ත්වකික වශයෙන්ද, අනතුරුව සෙසු අඩු වූ ආයතන සහිත සත්ත්වයන්ට සත්ත්ව සත්ත්වකික වශයෙන් ද උපන් අභ්‍යන්තර රූපයේ පහළ වූ ඕජාවක් ඇත. මෙය තණ්හාවේ නිදානයයි. උපාදිණ්ණක කබලිංකාර ආහාරයයි. ප්‍රතිසන්ධි සිත හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ එස්ස වේතනාව වනාහි තමාට "සිත දූතගතියි" - මෙය තණ්හාවේ නිදානයයි. උපාදිණ්ණක එස්ස, මනෝසඤ්ඤවේතනා, විඤ්ඤාණ යන ආහාරයන්ය. මෙසේ පළමුකොට මුල්ම ප්‍රතිසන්ධියට අයත් තණ්හාවේ නිදාන වන ආහාරයෝ යම් සේ "ප්‍රතිසන්ධිකයෝ" වෙත් ද, එලෙස ඉන්පසුව ප්‍රථම භවාංග චිත්තකෂණාදියට පැමිණියේයැයි දතයුතුයි. යම්හෙයකින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හුදෙක් ආහාරයන්ගේ නිදානය පමණක් ම දන්නාහු නොවෙති. ආහාරයන්ගේ නිදානය වූ තණ්හාවේ ද නිදාන වූ වේදනාදිය ද දන්නාහුමය. එහෙයින් "මහණෙනි! මේ තණ්හාවේ නිදානය කුමක්ද?" ආදී වශයෙන් තණ්හාව ඇතිවන ආකාරය ද දක්වා නැවත එය නැතිවන අයුරු (වට්ට ව්ට්ට) දක්වූ සේක. මෙහිදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අතිනාහිමුඛ වූ දේශනාවක් පවත්වා, අතීතයෙන්ම තණ්හාවේ ඇතිවීම දක්වූහ. ඒ කෙසේද? මේ ආත්මභාවය ආහාර වශයෙන් තණ්හාව ගන්නා ලදී. මේ

ආත්මභවයේ ජනක කර්ම වූ වේදනාව, ස්පර්ශය, ෂ්ඛායතනය, නාමරූප හා විඤ්ඤාණයෝ යම් ආත්මභාවයකට ඇතුළුව කර්ම රැස් කරනුයේ ද එය දැක්වීමට "අවිද්‍යා සංස්කාර දෙක ඒ ආත්මභවයාගේ ජනක කර්මය යැයිද දෙතැනක ආත්මභාව දෙකක විපාක කර්මය යැයි ද සංක්ෂිප්ත වශයෙන් "කර්මය" ද "කර්මවිපාක" ද යන ධර්ම දෙක දැක්වීම් වශයෙන් අතීතය අතීම්බ වූ දේශනාවක් කර, අතීත කාලයෙන් දක්වූ සේක.

එහිදී මේ දේශනාව අනාගත කාලයේ නොදක්වන ලද බැවින් අපරිපූර්ණයැයි නොසිතිය යුතුයි. න්‍යාය වශයෙන් පරිපූර්ණ යැයි දතයුතුයි. යම්සේ ඇස් ඇති පුරුෂයෙකු ජලය මතුයෙහි හොත්තා වූ කිඹුලෙකු දක - උගේ පසුකොට බලන්නේ බෙල්ල දකින්නේය. පිට උඩින්, අවසන ඇති නගුවේ මුල, යටිබඩ ආදිය බලනුයේ දියයට ඇති නගුවේ අග මෙන්ම සිවු පාදයෙන්ද නො දක්නේය. ඔහු මෙපමණකින් "සම්පූර්ණවම කිඹුලා නොදුටුවේ"යි නොසිතයි. න්‍යාය වශයෙන් ගත් කල, සම්පූර්ණවම කිඹුලා දක ඇත. මෙසේ ඉහත කී සියලු පදයන්ගේ අර්ථ දතයුතුයි. තීරයේ සිටි පුරුෂයා මෙන් යෝගාවචර භික්ෂුව සැලකිය යුතුයි. ඇස් ඇති පුරුෂයා ගං ඉවුරේ සිට දියමත සිටි කිඹුලා දුටුවාක් මෙන් ඒ යෝගියා විසින් ආහාර හේතුවෙන් පවතින මේ ආත්මභාවය දක්නා ලදී. එම පුරුෂයා කිඹුලාගේ බෙල්ල දුටුවාක් මෙන් මේ ආත්මභාවයේ ප්‍රභවයට හේතු වූ තණ්හාව දකින්නේය. පිට දුටුවාක් මෙන් යම් ආත්ම භාවයක තණ්හා සංඛ්‍යාත වූ කර්මය කරන ලද වේදනාදී හේතූන් දකින්නේය. නගුවේ මුල දුටුවාක් මෙන් ඒ ආත්මභාවයේ උපතට හේතු වූ අවිද්‍යා-සංස්කාරාදී හේතූන් දකින්නේය. යටිබඩ බලනවිට නගුවේ අගද සතර පාදයන් ද නොදක, එනමුත් කිඹුලා අසම්පූර්ණව දකින ලද්දේ නොගන්නාක් මෙන් ද න්‍යාය වශයෙන් සම්පූර්ණයෙන්ම දුටුසේ ගන්නාක් මෙන් ද - යම් තැනෙක ප්‍රත්‍යයන්ගේ පිළිවෙල - වෘත්තය ත්‍රිපිටකයේ නොපැමිණියත්, ඒ ඒ සූත්‍ර දේශනාවෝ - අසම්පූර්ණ යැයි නොගෙන න්‍යාය වශයෙන් පරිපූර්ණ වූ දේශනාවන් ලෙසට ගතයුතුයි. එහිද ආහාර-තණ්හා දෙක අතරෙහි එක් සන්ධියකි. තණ්හා-වේදනා දෙක අතරෙහි එක් සන්ධියකි. විඤ්ඤාණ-සංස්කාර දෙක අතරේ එක් සන්ධියකි. මෙසේ සන්ධි තුනකින් හා සතර සංක්ෂේපයන්ගෙන්; සසර පැවැත්ම දක්වන ලදී.

12. 2. 2

දෙවන සූත්‍රයේ "සමගවෙසිතං වා අනුගාය" යනු මෙතැනදී ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනාව නැවැත්වූ සේක. කුමක් හෙයින්ද? මිසදිටු ගත්තෙකු එම පිරිසේ හුන් බැවිනි. ඒ සහ පිරිසේ මිසදිටුගත් මොළිය එග්ගුණ නම් හික්කුවක් හුන්නේය. ඉක්බිති බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙසේ සිතූ සේක. "මොහු නැගිට මගෙන් ප්‍රශ්නයක් විචාරන්නේය. එවිට මම එය විසඳන්නෙමි"යි උන්වහන්සේට ප්‍රශ්නයක් ඇසීමට ඉඩදීම සඳහා 'දේශනාව නැවැත්වූ සේක. "මොළිය එග්ගුණො" යනුවෙන් 'මොළි' යනු හිස මුදුනේ ඇති කෙස් රොදයි.

මෙසේ කියන ලද බැවිනි:-

ඡෙක්ඛාන මොළිං වර ගන්ධ වාසිකං

වෙහාසයං උක්ඛිපි සකාස පුංගවො

සහසස නෙතෙනා සිරසා පටිගහි

සුවණණ වංගා වරෙන වාසවො

"ඒ ශ්‍රේෂ්ඨ ශාක්‍ය වංශිකයා, තම උතුම් වූ සුවඳ කවන ලද කේශ කලාපය සිඳ - අහසට දමුවිය. 'වාසව' නම් වූ දහසක් තෙත් ඇති ශක්‍රයා එය රන් කරඬුවකින්, ශීර්ෂ ප්‍රණාමයෙන් පිළිගත්තේය."

ඒ කේශකලාපය ඔහුගේ ගිහිකාලයේදී ඉතා විශාල විය. එනිසා ඔහුට "මොළිය එග්ගුණ" නාමය ඇතිවිය. පැවිදි වූ පසුවත් ඔහු එනමින් ම හැඳින්විණි. "එතදවොච" යනු දේශනාවේ ගැලපීම ඇතිකරමින් මේ "කොහු බො හතෙත! විඤ්ඤාණාභාරං ආහාරෙ" යන වචන කියන ලදී. එහ අර්ථ මෙසේය. "ස්වාමීනි! මේ විඤ්ඤාණාභාරය ආහාරයට ගනුයේ හෝ අනුභව කරනුයේ කවර තැනැත්තෙක් ද?" මෙහිදී සෙසු ආහාර තුන පිළිබඳව නොපවසා විඤානාභාරය පමණක් විවාළේ ඇයි? "එය දැනිමි"යි යන පිළිගැනීම ඇති බැවිනි. ඔහු මහත් පිඩු වශයෙන් ගෙන කබළිංකාර ආහාරය අනුභව කරයි. එබැවින් එය ඔහුට මැනවින් පෙනේ. එනිසා ඒ පිළිබඳව "දැනිමි"යි යන විශ්වාසය උන්වහන්සේට ඇත. වටු, මොණර, කුකුළු ආදී පැටවු මවුගේ ස්පර්ශයෙන් යැපෙනු දැක - "මොවුහු එස්සාභාරයෙන් යැපෙන්නෝයැ"යි ඔහුට විශ්වාසයක් ඇතිවේ. කැසිබුවෝ තම සෑකු සමයන්හි මහමුහුදින් ගොඩබිමට පැමිණ, මුහුදුතෙර වැලිකතර බිජු දමා - එය වැලිවලින් වසා - නැවත මුහුදට යති. ඒ බිජු මවගේ සිහිකිරීම හේතුවෙන් කුණු නොවේ. ඒ බිත්තර "මනෝසඤ්චේතනා-භාරයෙන් යැපෙන්නේය" යන ඇදහීම - පිළිගැනීම එවිට ඇතිවේ.

එග්ගුණ තෙරුන්ට මෙසේ මේ ආහාර තුන පිළිබඳව ම දැනීම (ප්‍රත්‍යක්ෂ) ඇති නමුත් විඤ්ඤාණාහාරය පිළිබඳව එවැනි ප්‍රත්‍යක්ෂ දැනුමක් නැති බැවින් මේ ප්‍රශ්නය අසන ලදී. දෘෂ්ටිගතිකයා හෙවත් යම් දෘෂ්ටියක් පිළිගත් තැනැත්තා - උම්මත්තකයකු වැනිය. යම්සේ උමතු මිනිසෙකු කුඩයක් රැගෙන විටියට පැමිණ ගොම ද ගල් ද අගුවී ද කැබලි ආදී ආහාර ද්‍රව්‍යය ද යනාදී තමාට අවශ්‍ය අනවශ්‍ය සැමදෙයක්ම කුඩයට දාගනු ලබන්නේ ද, එමෙන්ම දෘෂ්ටිගතිකයාත් සුදුසු-නුසුදුසු සැම දෙයම අසයි. ඔහුට "මම කුමක් නිසා මේ ප්‍රශ්න අසන්නෙමිද?" යන්න නිගමනය කළ නොහැක. ඇසු ඇසු ප්‍රශ්නයෙහි ඔහුගේ සිත අවුල් වේ. එනිසා ඉන් වැලකිය යුතුයි. මේ හේතුවෙන් එග්ගුණ හිමිගේ ප්‍රශ්නයේදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ "ඔබ කුමක් නිසා මේ ප්‍රශ්න ඇසීද?" යි නොවදාරා, දැඩිව ගත් දෘෂ්ටියෙන් ඔහු මිදවීමට කැමති සේක් - "නො කලො පඤ්ඤා" යනුවෙන් දේශනා කළ සේක.

එහි "නොකලො" යනු නුසුදුසුයි. අයුතුයි. "ආහාරෙතිති අහං න වදාමි" යනු මම කිසියම් සතෙක් හෝ පුද්ගලයෙක් හෝ අනුභව කරයි යනුවෙන් නොදෙසමි. "ආහාරෙතිති වාහං වදෙයාං" ඉදින් මම "අනුභව කරයි" යනුවෙන් කියන්නම් "තනුසස කලල පඤ්ඤා" යනු එවිට මේ ප්‍රශ්නය සුදුසු වේ. "කිසසනු බො භනෙන! විඤ්ඤාණාහාරො" යනු ස්වාමීනි! මේ විඤ්ඤාණාහාරය කවරකට ප්‍රත්‍ය වන්නේ ද? යන අර්ථයි. "තනු කලලං වෙය්‍යාකරණං" යනුවෙන් මෙසේ ප්‍රශ්නය විචාළවිට, "විඤ්ඤාණාහාරය අනාගතයේ නැවත ඉපදීමට, පහලවීමට හේතුවේ" යන ව්‍යාකරණය සුදුසුය. මෙහි ද "විඤ්ඤාණාහාරො" යනු ප්‍රතිසන්ධියයි. "ආයතිං පුනබ්භවා හිනිබ්භති" යනු ඒ විඤ්ඤාණයෙන් ම හටගත් නාමරූප දෙකයි. "තසමිං භුතෙ සති සළායතනං" එහි නැවත ඉපදීම් පහළවීම් සංඛ්‍යාත වූ නාමරූපයන් පහළවූ කල්හි ආයතන සය ඇති වන්නේය යන අර්ථයි. "සළායතන පච්චයා එසෙසා" මෙහිදී ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තවත් ප්‍රශ්නයකට ඉඩ සළසමින් දේශනාව නිමාකළ සේක. දෘෂ්ටි ගතිකයා වනාහි නැවත ප්‍රශ්නයක් ඉපිදවීමට සමත් නොවේ. විස්තර කළ ප්‍රශ්නය ම නැවතත් විචාරයි. මෙනිසා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඔහුට ඒ අවසරය දුන් සේක. අර්ථ වනාහි සියලු පදවල කියු ක්‍රමයෙන් ගතයුතුයි. "ස්වාමීනි! කවරෙක් නම් වන්නේද?" යනුවෙන් කුමක් නිසා විමසුවේද? දෘෂ්ටිගතිකයා හට සත්ත්වයා නම් සත්‍ය වශයෙන්ම ඇත්තෙකි. හටගත්තෙක්මයැ" යි යන පිළිගැනීම ඇත. එනිසා තම පිළිගැනීමට විරුද්ධ වන හෙයින් "මෙය" යැයි ද්‍රව්‍යාත්මකව නොවිචාළේය. තවද "මෙය තවත් ප්‍රත්‍යයක්

හේතුකොටගෙන වන්නේයැ" යි යන්න බොහෝ තැනෙක්හි දේශිත බැවින් ද තමා විසින් අවබෝධ කරගැනීමට පැමිණි හෙයින් ද ඔහු විසින් එසේ නොවිචාරයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ ද මේ බොහෝ සෙයින් විමසන්නාගේ සැහීමකට පත්වීමක් නැති බැවින් - "හිස් ප්‍රශ්නයම අසයි" සිතා එතැන් පටන් දේශනාව ඒකාබද්ධ කර දෙසූ සේක. "ජනනතෙව්වා" යනුවෙන් යම්තැනක සිට දේශනාවට නංවන ලද අර්ථයම ගෙන දෙසුම නැවත සසර නැවැත්ම වශයෙන් දක්වන සේක මෙසේ වදාළහ. මේ සූත්‍රයේ වන්‍යාහි විඤ්ඤාණය හා නාමරූප දෙක අතර එක් සන්ධියකි. වේදනා හා තණ්හා ප්‍රත්‍ය දෙක අතර එක් සන්ධියකි. භව හා ජාති ප්‍රත්‍ය දෙක අතර එක් සන්ධියකි. මෙලෙස සන්ධි තුනකි.

දෙවන සූත්‍රයයි.

12. 2. 3.

තෙවන සූත්‍රයේ "සමණා වා බ්‍රහ්මනා වා" යනු සත්‍ය අවබෝධ කරගැනීමට අසමත් බැවින් බුදුසසුනින් බැහැර වූ මහණ බමුණෝ. "ජරා මරණං නපපජානනති" ආදියේ ජරාමරණ දෙක දුක්ඛ සත්‍ය වශයෙන් නොදනිති. සමුදය සත්‍ය වශයෙන් ජරා මරණ දෙකේ ඇතිවීම නොදනති. තණ්හාවත් සමග ජාති-ජරා-මරණ ආදියේ ඇතිවීම වේයැයි නොදනිති. නිරෝධ සත්‍යය වශයෙන් ජරා මරණ දෙකේ නැතිවීම නොදනිති. මාර්ග සත්‍ය වශයෙන් දුක ජයගන්නා ප්‍රතිපදාව නොදනිති. දුක්ඛ සත්‍යය වශයෙන් ඉපදීම නොදනිති. සමුදය සත්‍ය වශයෙන් "තණ්හාවත් සමග භවය, ජාතිය හටගනියි" යන ඉපදීමේ හේතුව නොදනිති. මෙසේ තණ්හාවත් සමග හටගැනීමේ හේතුව සෑම පදයකම යොදා වතුරාර්ය සත්‍යය මූලිකව අර්ථය දතයුතුයි. "සාමඤ්ඤාණං වා බ්‍රහ්මඤ්ඤාණං වා" යනු මේ ආර්ය මාර්ගයෙහි ශ්‍රමණ බව, බ්‍රහ්ම බව යන වදන් දෙකෙහිම අර්ථය නම් "ආර්ය ඵලයම වන බව දතයුතුයි. මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙම සූත්‍රයෙහි එකොළොස් තැනක වතුරාර්ය සත්‍යය දක්වා ඇත.

තෙවන සූත්‍රයයි.

12. 2. 4

සිවුවන සූත්‍රයේ - "ඉමෙ ධම්මෙ-කතමෙ ධම්මෙ" යනු මේ දක්වා විස්තර කර, දේශනා කරන ලද, ධර්මය අවබෝධ කරගැනීමට සමත්

පුද්ගලයන්ගේ අදහස අනුව - "ඉමෙ ධම්මා නපපජානනහි" ආදිය දක්වන ලදී. සෙසු පද විස්තර මුල් සූත්‍රයන්ට සමානය.

සිවුවන සූත්‍රයයි.

12. 2. 5

පස්වන සූත්‍රයේ - "සමමාදිට්ඨි" යනු යම් පණ්ඩිත වූ දිව්‍ය මනුෂ්‍යයෝ, ඒ ඒ තැන්හි "සමාස් දර්ශනය" යැයි යමකට කියත් ද ඒ සියල්ල ම මෙම දෙපදයෙන් හකුළුවා දක්වන ලද්දේ, විමසයි. "ද්වයං නිසසිනො" යනු දෙකොටසක් ඇසුරු කළයුතුය. "යෙභුයොත" යනුවෙන් ආර්ය පුද්ගලයන් හැර - සෙසු මහජනයා අදහස් කරයි. "අත්ථිතං" යනු ශාස්වත වාදයයි. "නත්ථිතං" යනු උච්ඡේද වාදයයි. "ලෝකසමුදයං" යනු ලෝකය නම් සංස්කාරික ලෝකයයි. එහි ඉපදීමයි. "සමමපපක්ඛාදාය පසසනො" යනු සමාස් ප්‍රඥාව නම් විදර්ශනාව සහිත මාර්ග ප්‍රඥාවයි. එය දකින්නා යන අර්ථයයි. "යා ලොකෙ නත්ථිතා" යනු සංස්කාරමය ලෝකයෙහි හටගත් ධර්මයන් පිළිබඳව ප්‍රඥාවෙන්ම 'යමක් නැතැ' යි යන උච්ඡේද දෘෂ්ටිය උපදින්නේ නම්, "එබඳු දෘෂ්ටියක් නැත" යන අර්ථයයි. "ලොක නිරොධං" යනු සංස්කාරයන්ගේ බිඳීයාමයි. නැසීයාමයි. "යා ලොකෙ අත්ථිතා" යනු සංස්කාර ලෝකයෙහි විද්‍යමාන වූ ධර්ම පිළිබඳව ප්‍රඥාවෙන් ම 'යමක් ඇතැ' යි යන ශාස්වත දෘෂ්ටිය උපදින්නේ නම්, "එබඳු දෘෂ්ටියක් නොමැත" යන අර්ථයයි. තවද "ලොක සමුදයං" යනු ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදය අනලෝම වශයෙන් දැක්වීමයි. "ලොකනිරොධං" යනු ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදය ප්‍රතිලෝම වශයෙන් දැක්වීමයි. ලෝකය ආශ්‍රයෙන් දකින්නහුට, ප්‍රත්‍යයන්ගේ නොසිඳීමෙන් ප්‍රත්‍යුත්පන්න ධර්මයන්ගේ නොසිඳී පැවැත්ම දැකීමෙන්, 'යමක් නැතැ' යි යන උච්ඡේද දෘෂ්ටිය උපදින්නේ නම් එය නැත. ප්‍රත්‍යයන්ගේ නිරෝධය දකින්නහුට ද ප්‍රත්‍යයන්ගේ නැතිවීමෙන් ප්‍රත්‍යුත්පන්න ධර්මයන්ගේ නිරුද්ධවීම දැකීමෙන්, 'යමක් ඇතැ' යි යන "ශාස්වත දෘෂ්ටිය නුපදින්නේය" යන අර්ථයයි. "උපාසුපාදානා හි නිවෙස විනිබ්බො" යනු උපායෙහි ද උපාදානයෙහි ද අභිනිවේසනයෙහිද එකට බැඳී සම්බන්ධ වූ යන අර්ථයයි. එහි 'උපාය' යනු උපාය දෙකකි. තණ්හා උපායක, දිට්ඨි උපායක්ය. උපාදානයෙහි ද මේ ක්‍රමයම යෙදේ. තණ්හා දෘෂ්ටියෙහි යම් හෙයකින් "මම", "මගේ" යනාදී ආකාරයෙන් භෞතුමික ධර්මයන්ට පැමිණෙයි. ළඟට පැමිණෙයි.

යන අරුතින් 'උපාය' යැයි කියනු ලැබේ. යම්හෙයකින් ඒ ධර්මයන්හි අල්ලාගනියි ද එසේම ඇලීමට පැමිණෙයි ද එනිසා "උපාදාන" යැයි ද "අභිනිවේස" යැයිද කියනු ලැබේ. මේවායින් සත්‍යයා ලෝකයට බැඳුණේය. එබැවින් "උපාය-උපාදාන-අභිනිවේසාදියෙන් බැඳුණේ" යැයි කියන ලදී. "තඤ්ඛාය" යනු ඒ උපාදාන ඇති මේ ආර්ය ශ්‍රාවකයායි. "වෙනසො අධිට්ඨානං" යනු සිතේ තදින් පිහිටියා වූ යනුයි. "අභිනිවේසානුසයං" යනු නිවාස වූ ද සැඟවී පවතින්නා වූ ද තණ්හා, දෘෂ්ටි ආදී අකුසල සිත් පිහිටියේය. එහි තදින් ඇලී පවතිනුයේ ද අත්තොහාර පවතිනුයේ ද වේ. එනිසා ඒ දෙක සිතේ අධිෂ්ඨාන වශයෙන් තදින් ඇලී පවතිනුයේ යැයි කියන ලදී. "න උපෙති" යනු නොපැමිණෙයි. "න උපාදියති" යනු නොගනියි. "නාධිට්ඨාති" යනු අධිෂ්ඨාන නොකරයි. කුමක්ද? "අනතා මෙ" යනු 'මගේ ආත්මය' යනුවෙනි. "දුක්ඛමෙව" යනු පංච උපාදානස්කන්ධය පමණක්ම. "න කඬබති" යනු දුක්ඛ උපදියි. දුක්ඛ නිරුද්ධ වේ. මෙහි අනෙක් සත්ත්වයෙක් නම් ඇතැයි සැක නොකරයි. "ත විචිකිච්ඡති" යනු සැකයක් නූපදවයි. "අපරපපච්චයා" යනු අන්‍යයන්ගේ පිහිට නොසොයන, අන්‍යයකුගේ ප්‍රාර්ථනාවක් නොමැතිව, ආත්ම ප්‍රත්‍යක්ෂ ඥාණ වශයෙන් මෙහි වේ යනුයි. "එතතාවතා බො කචවාන! සම්මා දිට්ඨි භොති" මෙසේ 'සත්' සංඥාව ප්‍රතිණ කළ බැවින් මෙපමණකින් යහපත් දර්ශනය නම් වන්නේ යැයි මිශ්‍ර වූ සමයක් දෘෂ්ටිය කියන ලදී. "අයමෙකො අනෙතා" මෙය එක්තරා පහත් වූ-ලාමක වූ අන්තයකි. පළමු ශාස්තෘවාදයයි. "අයං දුකියො" මෙය දෙවැන්නයි. සියල්ල නැතැයි හටගත් දෘෂ්ටි සංඛ්‍යාත පහත් වූ-ලාමක වූ අන්තයකි. දෙවැනි උච්ඡේද වාදයයි යන අර්ථයි. මෙහි සෙසු පද විභාග ඉතා ප්‍රකටමය.

පස්වන සූත්‍රයයි.

12.2.6

සයවන සූත්‍රයේ - "නිබ්බදාය" යනු කළකිරීම පිණිස. "විරාගාය" නොඇලීම පිණිස. "නිරොධාය" නිරුද්ධ කිරීම සඳහා. "පටිපනෙනා භොති" යන මෙහි සීලයේ පටන් රහත් බව දක්වා පිළිපත්තේ යැයි දතයුතුයි. "ධම්මානුධම්ම පටිපනෙනා" යනු ලෝකෝත්තර නිර්වාණ ධර්මයාගේ සුළු ශික්ෂාපද හා ප්‍රතිපත්ති සහිත පිළිවෙතට එළඹී, "අනුධම්මභූත"-එනම් ධර්මයට යෝග්‍ය වූ සුදුසු වූ යන අර්ථයි. "නිබ්බදා

විරාගා නිරෝධා" යනු කළකිරීමෙන්-විරාගයෙන් මෙන්ම නිරෝධයෙන් ද යනුයි. "අනුපාදා විමුක්තො" යනු උපාදානයන් සතරින් කිසිවක් දැඩිව නොගෙන ඉන් මිදුණු. "දිට්ඨ ධම්ම නිබ්බාණපපතො" යනු මෙලොවදී ම නිවණට පැමිණියේ. "අලං වචනාය" යනු මෙසේ කිවයුතු බවට පැමිණේ. ඊට සුදුසු වේ. ඉතා යෝග්‍ය වේ. මෙලෙස මෙම සූත්‍රයේදී එක් ක්‍රමයකින් ධර්මකමිකයන් වහන්සේගේ ප්‍රශ්නයන් විමසන ලදී. ක්‍රම දෙකකින් එය විශේෂත්වයට ගෙන - සේධ හා අසේධ භූමිහු නිර්දේශයහ.

සයවන සූත්‍රයයි.

12. 2. 7.

සත්වන සූත්‍රයේ "අවේල කසසපො" යනු ආකාරයෙන් අවේලයෙකි වස්තු නැත්තෙකි. නාමයෙන් කස්සප නමැයි. "ඔකාසං" යනු ප්‍රශ්න-ව්‍යාකරණයට ඝෛෂ්ඨ කාලයක්. "අන්තරසරං" යන මෙහි "දෙඅත් බැඳගෙන අන්තරසරයෙහි නොහිඳින්නෙමි" a යන මෙහි අන්තරසර යනු නිවසේ ඇතුලයි. "පහතට හෙලූ ඇතිව අන්තරසරයෙහි ඇවිදින්නෙමි" a යන මෙහි අන්තරසර යනු ඉන්ද්‍රියයේ පටන් මුලු ඇතුළු ගම්මානය යි. මෙම සූත්‍රයේ ද මේ දෙවන අදහස ගත යුතුයි. "යදාකඛ්ඛසී" යනු යමක් කැමති නම් එයයි. මේ සූත්‍රය වදාරනු කැමති වුවත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තෙවනවර දක්වා ම ප්‍රතික්ෂේප කරන ලද්දේ කුමක් නිසාද? ගෞරවය දැන්වීම පිණිසය. දෘෂ්ටිගතිකයෝ වනාහි ප්‍රශ්නයට වඩා ම පිළිතුරු නොදෙන්නේ නම් ගෞරව නොකරති. "ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් වෙත පැමිණීමත්, ප්‍රශ්න ඇසීමත් පහසුය." ඇසූ ගමන් ම පිළිතුරු දෙන්නේ නම් ඒ එක් වදනකුදු නො අදහති. පිළිනොගනිති. දෙවරක්-තෙවරක් ප්‍රතික්ෂේප කළවිට "ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් වෙත එළඹීමත් ප්‍රශ්න ඇසීමත් ඉතා දුෂ්කර වූවකි" යි ඊට ගරුකරති. තෙවැනි වර දක්වා ඉල්ලීම් කර, පිළිතුරු දුන්කල්හි එය මැනවින් අසති. අදහති. පිළිගනිති. මෙතිසා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ "මොහු මනාව අසන්නේය, පිළිගන්නේය" යනුවෙන් තෙවැනිවර දක්වා ඉල්ලීම් කළ කල්හි පිළිතුරු දුන් සේක. තවද වෛද්‍යවරයෙක් තෙල් හෝ පැණි හෝ පිසනුයේ මාදු වූ පැසිම්, රළු වූ පැසිම් ආදී යෝග්‍ය පැසිම් අවස්ථාව මැනවින් බලනුයේ පැසෙන අවස්ථාව

නො ඉක්මවා ම ලිපෙන් එය බස්වයි. මේ අයුරින් ම භාගාවතුන් වහන්සේ ද සත්ත්වයන්ගේ ඥාණය මුහුකුරා යෑම සිදුවන අවස්ථාව මනාව දන්නා සේක් - තෙවැනිවර දක්වා ඉල්ලන තෙක් ම සිටිසේක.

"මා හෙවං කස්සප" යනු කස්සපය! එසේ නොකියන්න. දුක තමා විසින් කරන ලද්දේ පැවිසීම නුසුදුසුය. දුක කරන්නා වූ - කාරකයක් වූ "ආත්මය" නම් වූ කිසිවක් නැතැයි දක්වයි. සෙසු ප්‍රශ්නයන්හි අර්ථ ද මෙලෙසින්ම දතයුතුයි. "අධිච්ඡ සමුප්පන්නං" යනු කරුණක් - හේතුවක් නොමැතිව යමක් කැමැත්තෙන් - අහඹු ලෙස ඉපදීමයි. "ඉති පුට්ඨා සමානො" යන්න කුමක් නිසා කියන ලද්දේ ද? මෙලෙස වූ සිතක් පිළිබඳව කස්සපට ඇති විය. මේ තැනැත්තා දුක තමා විසින් කරන ලද්දේ ආදී වශයෙන් විමසනු ලැබූ විට 'එසේ නොකියව'යි පවසයි. 'දුකක් නැතිද?'යි විමසූවිට 'ඇතැ'යි කියයි. 'භාගාවත්ත දුක නොදනියි. නොදකියි' යනුවෙන් විමසූවිට 'දුක මම දනිමි'යි කියයි. මෙලෙස පවසනුයේ ඇයි? මවිසින් වැරදි ලෙස ප්‍රශ්න අසන ලද්දේ"යි සිතා නැවත එම ප්‍රශ්නාවලිය දෙස මුලසිට පරීක්ෂා කර බලමින් පිරිසිදු කරමින් මෙලෙස පැවසීය.

"ආවිකඛතු මෙ භනෙන ! භගවා" යන මෙහි ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි හටගත් අසීමිත ගෞරවය නිසාම 'භවං' යනුවෙන් නොපවසා 'භගවා' යැයි පැවසීය. "සො කරොති" යනාදිය 'දුක තමා විසින් කරන ලද්දේ' යන පිළිගැනීම ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට කියන ලදී. මෙහි "සතො" යනු සත්තම් අර්ථයේ ඡට්ඨි විභක්තිය යෙදුණු පදයකි. එබැවින් අර්ථ මෙසේ දතයුතුයි. "කස්සප! ඔහු කරයි. ඔහු විදියි. ආදී වශයෙන් මුලදීම ගත්විට; පසුව දුක තමා විසින් ම කරන ලදී" යන පිළිගැනීමට පැමිණීමට සිදුවේ. "ඉතිවදං" මේ මුලින් ඇති 'ආදී' ශබ්දය අනන්තර වශයෙන් ශාස්වත ශබ්දයන් හා සම්බන්ධ වේ. දක්වයි. ගනියි යනු මෙහි සෙසු පාඨයන්ය. මෙය කියන ලදී. "මෙසේ දක්වමින් මුලින් ම ශාස්වතවාදය දක්වා, එම වාදය ගන්නා ලද්දේ කුමක් නිසාද? එහි මෙය දක්වීමයි. "එතං පරෙ" යනු කාරකයාද විදින්නා ද එකට ම ගෙන මේ ශාස්වත වාදයට පැමිණෙය යන අර්ථයි. "අඤ්ඤා කරොති" ආදිය වනාහී දුක අනුන් විසින් කරන ලද්දේ එන පිළිගැනීම දුරුකිරීම සඳහා යොදන ලදී. "ආදිනො සතො" මෙය වනාහී මෙහිදීද පැමිණවිය යුතුය. මෙය මෙහි අර්ථයයි. "කස්සප! අනිකකු කරයි. අනිකකු විදියි" යන්න මුලදීම ගත්විට කාරකයා පසුව සිදු දමයි. ඔහු විසින් කළ දේ වෙනත් අයෙකු විසින් විදියි යනුවෙන් එසේ

විදිනා" යනු පුද්ගලයන්ගේ විවිධත්වය දන්නා ලදී. "මේ පුද්ගලයා පරිවාසයට සුදුසුය. මොහු පරිවාසයට නුසුදුසුය යන මෙකරුණ මට ඉතා ප්‍රකටව වැටහේ" යැයි දක්වන ලදහ.

ඉක්බිති කස්සප මෙසේ සිතීය - "අනේ ! බුදුසසුනේ ආශ්වර්ය බව පුද්ගමයකි. යම්හෙයකින් මෙසේ ගටා, කළඟා සුදුසු දේම ගනියි. නුසුදුසු දේ නොගනියි. ඉක්බිති වහා ම ඔහු පැවිද්දට හටගත් ආශාව ඇත්තේ "සචෙ හනෙත" යනාදිය පැවසීය.

ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඔහුගේ නියුණු ආශාව දැන, කස්සපට පරිවාසය අවශ්‍ය නැතැයි එක්තරා හික්කුවක් අමතා "යව, මහණ! කස්සප නහවා පැවිදි කරවා ගෙන එව"යි වදාළ සේක. උන්වහන්සේ කස්සප පැවිදි කරවා බුදුරදුන් ඉදිරියට පැමිණවූහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සඟමැද සිට කස්සප හිමි උපසම්පදා කළ සේක. එනිසා කියන ලදී - "අලඪු බො අචේලකසසපො හගචතො සනතිකෙ පබ්බජ්ජං. අලඪු උපසම්පදං" - අචේලකස්සප භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සමීපයේ පැවිද්ද ලැබුවේය. උපසම්පදාව ලැබුවේය යනුවෙන්.

"අචිරූප සමපනෙනා" යනාදී ලෙස ඉතිරි විස්තර බ්‍රාහ්මණ සංයුක්තයේ කියන ලද්දේමය.

සත්වන සූත්‍රයයි.

12. 2. 8

අටවන සූත්‍රයේ - "සා වේදනා" ආදියේ සැප-දුක් දෙක තමා විසින් කරන ලද්දී යන පිළිගැනීම, ප්‍රතික්ෂේප කිරීම සඳහා කියන ලදී. මෙහිද "සතො" යනු සත්තම් අර්ථයේ ජට්ඨි විහක්ති වචනයකි. මේ එහි අර්ථ විස්තරයයි. "තිම්බරුක! ඒ වේදනාව ඔහු විදිසි" යනුවෙන් මුලදීම ගත්විට දුක තමා විසින් ම කරන ලද්දී යන මේ පිළිගැනීම ඇතිවේ. වේදනාව විසින් ම වේදනාව කරන ලද්දී දේශනා කළවිට, මේ වේදනාව පෙරත් තිබූ අනුදත්තා ලද්දී ශාස්වත වශයෙන් ගනියි. කුමක් නිසාද? මෙහිදී මෙකරුණ දැක්වීමට "මෙය අනිකකි" "මෙය ශාස්වත බවට පැමිණේ"

යන අර්ථ යෙදේ. මුල් අර්ථය සඳහා ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මෙය වදාරණ ලද්දේ වන්නේය. මෙනිසා අටුවාවෙහි (හෙළවුවාවේ) එය යොදාම මේ අර්ථය දක්වන ලදී. "එවමපහං න වදාමි" යනු මම "ඒ වේදනාව ඔහු විඳියි" යැයි නොකියමි. දුක් තමා විසින් කරන ලද්දේ නොකියමි යන අර්ථයි. "වේදනාව අනිකකි." ආදී වශයෙන් සැප-දුක් දෙක අනුන් විසින් කරන ලද්දේ යන පිළිගැනීම ප්‍රතික්ෂේප කිරීම සඳහා කියන ලදී. මෙහි ද මේ අර්ථ යෙදීමයි. "තිම්බරුක! වේදනාව අනිකකි. 'අනිකෙක් විඳියි' යනුවෙන් මුලදීම ගත්විට, පසුව ප්‍රථම පක්ෂයේ වූ කාරක-වේදනා-සංඝ්ඤා යනාදිය සිදු දමන ලදී. "තමා විසින් කළ දේ අනිකෙක් විඳී" යනුවෙන් උපන් උච්ඡේද දෘෂ්ටියත් සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූ වේදනාව මැඩපැවැත්වූවහට වනාහි "සැපදුක් දෙක අනිකකු විසින් කරන ලද්දේ යන මේ පිළිගැනීම ඇතිවේ. මෙසේ පවසන කල්හි - "කාරකයා සිදින ලදී. අනිකකු විසින් ප්‍රතිසන්ධිය ගන්නා ලදී" යනුවෙන් උච්ඡේද දෘෂ්ටිය දක්වයි. කුමක් හෙයින් උච්ඡේද දෘෂ්ටිය ගන්නේද? එහිදී එකරුණ දක්වීමට - 'මෙය අනිකකි'. 'මෙය උච්ඡේදයට පැමිණේ' යන අර්ථ යෙදේ. මෙහිදී ද මේ පදයන් හෙළවුවාවෙන් ගෙන යොදන ලද්දේමය.

මේ සූත්‍රයේ වනාහි සැප-දුක් වේදනා දෙක පවසන ලදී. එහිම සැප-දුක් විපාකය ද යෙදීම සුදුසුයැයි කියන ලදී.

අවමන සූත්‍රයයි

12. 2. 9.

නවමන සූත්‍රයේ - "අවිජ්ජා නිවරණසස" යනු අවිද්‍යාව වැළැක්වූවහටයි. "එවමයං කායො සමුදාගතො" යනු අවිද්‍යාවෙන් මිදුණු බැවින් තණ්හාවෙන් යුක්ත වූම මේ කය ඉපදුණි යනුයි. "අයඤ්ච ව කායො" යනු තමාගේ සවිඤ්ඤාණක වූ මේ කයයි. "බ්බිදධාච නාමරූපං" යනු බාහිර වූ අන්‍යයන්ගේ සවිඤ්ඤාණක කයයි. තමාගේත් අනුන්ගේත් පංචස්කන්ධයෙන් හා ආයතන සයෙන් මේ අර්ථ දක්විය යුතුයි. "ඉසොතං දවයං" යනු මෙසේ මේ නාමරූප දෙකයි. "දවයං පට්ඨව ඵසෙසා" - අන්‍ය වූ ඇස-රූප යන දෙක ගැටීමෙන් ස්පර්ශාදිය ඇතිවේ යැයි කියන ලදී. මෙහි වනාහි අධ්‍යාත්මික හා බාහිර ආයතන වශයෙනි. "මහාද්වය"

යනුවෙන් මේ දෙක හැඳින්වේ. "සළෙවායතනානි" යනු සයක් වූ ස්පර්ශායතන හා ස්පර්ශ කරණායතනයන්ය. "යෙහි ඵ්ථෙය්‍යා" යනු යම් හේතු-භූත වූ ආයතනවලින් උපන් පහසින්, ස්පර්ශ කරන ලද්දේ යනුයි. "අඤ්ඤාතරෙන" යන මෙහි පරිපූර්ණ-අපරිපූර්ණ වශයෙන් එකකින් හෝ ඊට වැඩි ගණනකින් දහසූතුයි. "තනු" යනු ඒ බාල-පණ්ඩිත සැමදෙනාගේම කයින් පහළ වූ දෙයෙහිය. "කො අධිපපායො" කවර අධික ප්‍රයෝගයක් ද? එම ධර්මයන්ට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මූලික බැවින් "හගවංමූලකා" යැයි යෙදේ. මෙය කියන ලදී. - "ස්වාමීනි, අපගේ මේ ධර්මයෝ පෙර කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් උපදවන ලදහ. උන්වහන්සේගේ පිරිනිවණින් පසුව එක් බුද්ධාන්තරයක් ගතවනතුරු වෙනත් කිසිදු ශ්‍රමණ-බ්‍රාහ්මණයෙක් මේ ධර්ම උපදවා ගැනීමට අසමත් වූහ. දැන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මේ ධර්ම උපදවන ලද බැවින්; ඔබවහන්සේ නිසාම අපි මේ දහම දනිමු. මනාව අවබෝධ කරමු. ස්වාමීනි! මෙලෙසින් අපගේ ධර්මයෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මුල්කොට පවතින්නෝය. "හගවනෙනතකිකා" යනු ධර්මයන්ගේ නායකයා, හික්මවන්නා, සමාදාන කරවන්නා භාග්‍යවතුන් වහන්සේමය. යථාස්වභාව වශයෙන් ධර්මය වෙන් වෙන් වශයෙන් ගෙනහැර දක්වන ලද බැවින් "භාග්‍යවතුන් වහන්සේම නායක කරගෙන ඇත" නම් වේ. "හගවමපටිසරණා" යනු වාතුර්භූමික ධර්මයෝ ස්ථවරු ඥානයාගේ දැකීමට පැමිණෙමින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේම පිහිටකොට ඇතැයි, උන්වහන්සේ වෙතම එක්රැස් වේයැයි කියන ලදී. පටිසරනි යනු එක්රැස් වේ. එක්තැන් වේ යන අර්ථයි. තවද - මහබෝ මැඩ හුන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත ප්‍රතිවේධ වශයෙන් ස්පර්ශය පැමිණෙයි. "භාග්‍යවතුන් වහන්ස! මගේ නම කුමක්ද? නුඹ ස්පර්ශ කිරීම් අර්ථයෙන් "එසස" නම් වේ. මෙලෙස වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ ආදියද උන්වහන්සේගේ සිතට පැමිණෙයි. 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස! මගේ නම කුමක්ද? නුඹ දැනගැනීම් අර්ථයෙන් 'විඤ්ඤාණ නම් වේ.' මෙසේ වාතුර්භූමික වූ යථාස්වභාවය වෙන්වෙන් වශයෙන් ගනිමින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ධර්මයන් රාශිභූත කරයි. මේ අරුතින් - "හගවමපටිසරණා" නම් වේ. "හගවනතඤ්ඤා ව පටිභාතු" යනු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මේ දේශනයේ අර්ථ වැටහේවා. නුඹවහන්සේම අපට විස්තර වශයෙන් දේශනා කරන සේක්වා යන අර්ථයි. "සා වෙව අවිජ්ජා" යන මෙහි කෙසේ වුවත්, අවිද්‍යාවද තණ්හාව ද කර්මය වේගවත් කරවා ප්‍රතිසන්ධිය ඇද නිරුද්ධ කරන ලදී. යම්සේ යම් බෙහෙතක් අද හෝ ඊයේ පානය කරනවිටම "ආහාර අනුභව කරව"යි සමාන වූ ගැලපීම් අර්ථයෙන් "එකෙණෙහි ම"

යැයි කියත් ද එලෙසින් ම මෙහි ද ඒ අවිද්‍යාව ම "ඒ තණ්හාව" යැයි සමානාර්ථයෙන් කියන ලදී. "බ්‍රහ්මවරියං" යනු මාර්ග බ්‍රහ්ම වර්යාවයි. "දුක්ඛකඩයාය" සංසාරික පැවතීම වශයෙන් ඇති දුකෙහි නැතිකිරීම පිණිස. "කායුපගො හොති" අනික් ප්‍රතිසන්ධි කයකට පැමිණියේ වේ. "යදිදං බ්‍රහ්මවරිය වාසො" යමෙක් මේ මාර්ග බ්‍රහ්මවර්යාවේ යෙදී වාසය කිරීම. මෙහිදී බාලයාගෙන් පණ්ඩිතයා විශේෂ වේයැයි දක්වයි. මෙම සූත්‍රයේ සියලු ආකාර පිළිසිඳ ගැනීම් සහිත පුහුදුන් පුද්ගලයා, "බාලයා" යැයි ද පිළිසිඳ ගැනීම් රහිත ක්ෂීණාසුච රහතන් වහන්සේ "පණ්ඩිතයා" යැයි ද කියන ලදී. සෝවාන්, සකෘදාගාමී, ආනාගාමී පුද්ගලයෝ වනාහි පණ්ඩිතයෝ ම ය. ඔවුහු බාලයෝ යැයි නොකිව යුතුයි. ඇසුරු කරන්නෝ වනාහි පණ්ඩිත පක්‍ෂයම ඇසුරු කරති.

නවවන සූත්‍රයයි.

12. 2. 10

දසවන සූත්‍රයේ - "පටිච්ච සමුපපාදඤ්ච වො හික්ඛවෙ! දෙසිසසාමි පටිච්ච සමුපපනෙන ව ධම්මෙ" යනුවෙන් ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ සූත්‍රයේ ප්‍රත්‍යයන්හිද ප්‍රත්‍ය ඉපදීමෙහි ද යන දෙකෙහි ධර්ම ස්වභාවය දේශනා කරන්නෙමි"යි ද්විධ දේශනාව ඇරඹූ සේක. "උපපාදාවා තථාගතානං" යනු තථාගතවරු, බුදුවරු පහළ වුවත්-නොවුවත් ජාති ප්‍රත්‍යය නිසාම ජරාමරණ දෙක පවතී. ජාතියම (ඉපදීම ම) ජරාමරණ දෙකට හේතුව වේ යනුයි. "ධීතාව සාධාතු" යනු ඒ ප්‍රත්‍යයේ ස්වභාවය ඒ පරිදීමය. කිසිදිනෙකත් ජාතිය ජරාමරණ දෙකෙහි ප්‍රත්‍යය නොවන්නේ නොවේ යනුයි. (වන්නේමය) "ධම්මට්ඨිතිතා ධම්මනියාමතා" යනු මේ දෙපදයෙන් ප්‍රත්‍ය ගැනම පවසයි. ප්‍රත්‍යය නිසාම ප්‍රත්‍යත්පන්න ධර්මයෝ පවතිති. එනිසා ප්‍රත්‍යයන්ට ම "ධම්මට්ඨිතිතා" යනුවෙන් කියයි. ප්‍රත්‍යයන් ම ධර්ම මෙහෙයවයි. එනිසා ප්‍රත්‍යයන්ට "ධම්මනියාමතා"යි කියනු ලැබේ. "ඉදපපච්චතා" මේ ජරාමරණාදීන්ගේ හේතුව-ප්‍රත්‍යය ඉදප්පච්චයතාවයි. මෙය ප්‍රත්‍යකොට පැවතීමම ඉදප්පච්චයතාව යි. "තං" යනු ඒ ප්‍රත්‍යයයි. "අභිසම්බ්‍රජ්ඣති" යනු ඥාණයෙන් මනාව අවබෝධ කරගනියි. "අභිසමෙති" යනු ඥාණයෙන් දැනගනියි. "ආවික්ඛති" යනු කියයි. දේශනා කරයි. "දෙසෙති" යනු දක්වයි. "පඤ්ඤාපෙති" යනු දන්වයි. "පට්ඨපෙති" යනු ඥාණය නමැති මුවෙහි තබයි. "විවරති" යනු විවරණය කර දක්වයි. "විහජති" යනු බෙදීම් වශයෙන් දක්වයි. "උත්තානී කරොති" ප්‍රකට කරයි.

"පසසථානි වාහ" බලවු යැයි කියයි. කුමක්ද? "මහණෙනි! ජාති ප්‍රත්‍ය නිසා ජරාමරණ පවති ආදී වශයෙනි. "ඉති බො හික්ඛවෙ" යනු "මහණෙනි! මෙසේ යනුයි. "යා තනු" යනු ඒ ජාතිප්‍රත්‍ය හේතුවෙන් ජරාමරණ වේ. යනාදියෙනි. "තථතා" යනු ආදිය ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදයට ම සමාන වදන් වේ. ඒ ඒ ප්‍රත්‍යයන් නිසා අඩුවැඩි වශයෙන් ඒ ඒ ධර්මයන්ගේ පහළවීම "තථතා" තථතාවයි. සාමග්‍රියට, එක්වීමට පැමිණි ප්‍රත්‍යයන්හි මොහොතක් හෝ ඒ ඉපදීම ගෙනදුන් ධර්මයන්ගේ විද්‍යමාන නොවීම "අචිතථතා" අචිතථතාවයි. අන්‍ය ධර්ම ප්‍රත්‍යයන්හි අන්‍ය ධර්ම පැමිණීමෙන් "අනඤ්ඤතා" වේ. ජරාමරණාදීන්ගේ ප්‍රත්‍ය වශයෙන් හෝ ප්‍රත්‍ය සමූහ වශයෙන් හෝ "ඉදපපච්චයතා" යි කියන ලදී. එහි මේ වචනාර්ථයයි. මේ ප්‍රත්‍යයන්ගේ හේතුවෙන් පැවතීම - ඉදප්පච්චයතාවයි. ඉදප්පච්චය ම ඉදප්පච්චයතාවයි. ඉදප්පච්චයන්ගේ සමූහය - ඉදප්පච්චයතාවයි. මෙහි ශබ්ද ශාස්ත්‍ර ලක්ෂණ මේ අයුරින් දත යුතුයි.

"අනිවචං" යනු පැවතී නැතිවීම් අර්ථයෙන් අනිත්‍යයයි. මෙහිද අනිත්‍ය යනුවෙන් ජරාමරණ අනිත්‍ය නොවේ. අනිත්‍ය ස්වභාවය වනාහී ස්කන්ධයන්ගේ ජරාමරණ වශයෙන් පැවැත්ම අනිත්‍ය නම් වේ. සංඛත ද්‍රව්‍යයන්හි වනාහී මේ ක්‍රමයමයි. මෙහි "සංඛතං" යනු හේතුප්‍රත්‍ය සමවායෙන් කරන ලද යන්නයි. "පට්ඨ සමුප්පන්නං" යනු ප්‍රත්‍යයන් නිසා උපන් යනුයි. "බය ධම්මං" යනු ඤාය වන ස්වභාවයයි. "වයධම්මං" යනු පහවන-නැතිවන ස්වභාවයයි. "විරාග ධම්මං" යනු නො ඇලෙන ස්වභාවයයි. "නිරොධ ධම්මං" යනු නිරුද්ධ වන-නැතිවන ස්වභාවයයි. උපත-ඉපදීම් ආදිය ද කියන ලද පරිදිම අනිත්‍යය යැයි දත යුතුයි. ජනක ප්‍රත්‍යයන්ගේ හෝ කෘත්‍යානුභාව ඤාණයෙහි නිර්දේශ කරන ලද බැවින් එක් පර්යායකින් මෙහි "අනිත්‍ය" යැයි ආදී වශයෙන් යෙදෙන්නේමය. භවාදිය අනිත්‍යාදී ස්වභාවයෙන් යුක්ත වේමය.

"පඤ්ඤාය" යනු විදර්ශනා සහිත මාර්ග ප්‍රඥාවෙනි. "පුබ්බන්තං" යනු පූර්ව අන්තය, අතීත කාලය යන අර්ථයි. "අහොසිංනුබො" ආදියෙහි ද ඉක්මය කාලයයි. "අහොසිං නුබො තනු බො" යනු ශාස්ථන ආකාරයද අධිවිච සමුප්පන්න ආකාරය ද නිසා අතීතයේ තමා විද්‍යමාන වීද? නොවීද? යනුවෙන් සැකකරන හෙයින් "කචර කරුණකින්ද?" යි නොකිව යුතුයි. උම්මත්තකයකු මෙන් බාල පුහුදුන් පුද්ගලයා යම්සේ සිතක් ද එසේ පවතියි. "කිං නුබො අහොසිං" ජාති-ලිංග-උත්පත්ති ආදිය නිසා ක්‍ෂත්‍රියෙක් වීද? බමුණෙක්-වෛශ්‍යයෙක්-ශුද්‍රයෙක්-ගිහියෙක්-පැවිද්දෙක්-

දෙවියෙක්-මිනිසෙක් යනාදීන්ගෙන් කවරෙකු වීද? යි සැක කරයි. ඇතැමෙක් වනාහී ඊශ්වර නිර්මාණවාදී අදහස් නිසා කවර කරුණකින් වීද? යි හේතු වශයෙන් ද සැකකරන බව පවසති. "කිං හුන්වා කිං අහොයි" ජාති ආදිය නිසා ක්ෂත්‍රියයෙක් වී බ්‍රාහ්මණයෙක් වීද? -පෙ- දෙවියෙක් වී මිනිසෙක් වීද? ආදී ලෙස තමාගේ බව පරපුර සැකකරයි. සැමතැනම වනාහී "අඬානං" යනු කාලය හඟවන පදයකි. "අපරනනං" යනු අනාගත අන්තයකි. "හවිසසාමිනුබො නනුබො" යනුවෙන් ශාස්වත ආකාරය ද උච්ඡේද ආකාරය ද නිසා අනාගතයේ තමා විද්‍යමාන වී ද? අවිද්‍යමාන වී ද? යි සැකකරයි. ඉතිරි පදයන්ගේ අර්ථ ද මෙලෙස දතයුතුයි.

"එතරහි වා පච්චසානනං අඬානං" යනු දැන් ප්‍රතිසන්ධි ආදී කරගත් චුතියෙන් අවසන් වන සියලු කාලය, 'වර්තමානය' යැයි ගෙන යනුයි. "අජකධතනං කථංකථී හවිසසති" තමාගේ ස්කන්ධයන්හි සැක ඇත්තේ වන්නේය. "අහං නු බොසමි" යනු තමාගේ ඇතිබව-පැවැත්ම සැකකරයි. මෙය පිළිගැනීම සුදුසු ද? "සුදුසු ද-නුසුදුසු ද යනු මේ කාගේ සිතුවිල්ලක්ද?" මෙහිදී මෙම කථාවස්තුව උදාහරණයකි.

දිලමාතාවගේ ප්‍රතා හිස මුඩුකර ඇත. මහාමාතාවගේ ප්‍රතා හිස මුඩුකර නැත. ඔහුගේ හිස මුඩුකළ කල්හි ඔහු නැගිට මම දිල මාතාවගේ ප්‍රතාද? යි සිතිය. මෙසේ "මම වීමිද?" යි සැක කරයි. "නොනුබොසමි" යි තමාගේ අවිද්‍යමානත්වය, නොපැවැත්ම සැකකරයි. එහි මේ උදාහරණ කථාවයි. එක් මසුන් මරන්නෙක් ජලයේ බොහෝ වේලාවක් තිබීමෙන් සීතල වූ තමාගේම කලවට මාළුවෙක් යැයි සිතා ගැසුවේය. තව අයෙක් සොහොන්බිම අසල කෙතක් රකිමින් සිටියදී තනිව සිටි නිසා බියෙන් හැකිලී නිදාගත්තේය. ඔහු නැගිට තමාගේම තමාගේම දණහිස් දෙකට යකෂයෝ දෙදෙනෙකු යි රැවටී පහර දුන්නේය. මේ අයුරින් "මම නොවීමිද" යි සැක කරයි. "කිං නු බො සමි" ක්ෂත්‍රියයෙක් වූයේ තමාගේ ක්ෂත්‍රියබව සැක කරයි. සෙසු ජාතිවලද මේ ක්‍රමයයි. දෙවියෙක් වූයේ දෙවි බව නොදන්නෙක් නම් නැත. දෙවියාද මම රූපවත්ද? අරූපවත්ද? යි ආදී වශයෙන් සැකකරයි. ක්ෂත්‍රියාදීහු කුමක් නිසා නොදන්නහුද? ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යක්ෂ නොවූ බැවිනි. ගෘහස්ථ පෝතලිකාදීහු, ඒ ඒ කුලවල උපන්නාහු පැවිදිවීමේ සංඥාව ඇත. පැවිද්දෝ ද "මගෙ ක්‍රියා අස්ථිරයැ" යි ආදී වශයෙන් ගෘහස්ථ සංඥා ඇත. මිනිස්සු ද රජවරුන් මෙන් තමා පිළිබඳව දේව සංඥා ඇත්තෝ වෙති. "කථං නුබො සමි" යන්න කියන ලද පරිදීමය. හුදෙක් මේ ශරීරාභ්‍යන්තරයේ ජීවියෙක් ඇතැයි ගෙන ඔහුගේ රූපාකාරය

දක්වීම් වශයෙන් දික්වූයෙම් ද - කෙටිවී ද - වතුරසාකාරවී ද - පඤ්චසාකාර වීද - ඡායාකාර වීද - සප්තාකාරවීද - අෂ්ටාකාර වීද - දසාකාර වීද - සොළසාකාර වීද ආදී වශයෙන් අන්‍යාකාර වීදයි සැක කරනුයේ "කිම නොවූයෙමිද?" යි සැකකරන බව දතයුතුයි. ශරීර සටහන් වශයෙන් වත්මන් ස්වභාවය නො දන්නෙක් නම් නැත.

"කුතො හු බො ආගතො සො කුතිං ගාමී භවිසසති" යනු ආත්ම-භාවයේ යෑම්-ඊම් වශයෙන් සැක කරනුයේ මෙසේ සැකකරයි. "අරියසාවකස්ස" යනු මෙහි සෝවාන් වූ පුද්ගලයායි. ඉතිරි ආර්ය පුද්ගලයන් තිදෙනාද මෙහිදී අදහස් කරන ලදී.

දසවන සූත්‍රයයි.

දෙවන ආහාර වර්ගය නිමිශේය.

12. 3. 1-2

දසබල වර්ගයේ පළමු සූත්‍රය - දෙවන සූත්‍රයේ ම සංක්ෂිප්තයකි. සාරාංශයකි. දෙවන සූත්‍රය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් තම අදහසක් වශයෙන් (අත්තජ්ඣාසය නිකේෂ) දේශනා කරන ලදහ. එහි "දසබල සමනතාගතො" යනු බල දහයකින් යුක්ත වූ යනුයි. මෙහි ප්‍රධාන වශයෙන් බල දෙකකි. කාය බලය හා ඤාණ බලය වශයෙනි. මේ බල අතුරින් තථාගතයන් වහන්සේගේ කාය බලය ඇත් කුලය ඇසුරින් දත යුතුයි. පැරැන්නෝ මෙසේ කීහ.

"කාළාවකඤ්ච ගධගෙයාං පණ්ඩරං තම්බ පිඨගලං
ගන්ධ මධගල හෙමඤ්ච උපොසථ ඡදදන්ත මේ දසා"ති

"කාළාවකයෝ ද ගංගයායෝ ද - පණ්ඩරයෝ තම්බ පිඨගලයෝ ගන්ධ-මංගල-හේමයෝ - උපෝසථයෝ ඡදන්තයෝ යි ඇත්කුල දහයකි."

මේ දස ඇත් කුලයන්ය. මෙහි "කාළාවක" යනු ස්වාභාවික ඇත් කුලයකිසි දතයුතුයි. පුරුෂයෝ දසදෙනෙකුගේ කායබලය එක් කාළාවක ඇඟකට ඇත. කාළාවක කුල ඇතුන් දස දෙනෙකුගේ කාය බලය එක්

ගංගෙය්‍යයකුට ඇත. ගංගෙය්‍යයන් දස දෙනෙකුගේ කායබලය එක් පණ්ඩර නම් ඇතෙකුට ඇත. පණ්ඩරයෝ දසදෙනෙකුගේ කායබලය එක් නම්බ නම් ඇතෙකුට ඇත. නම්බයෝ දසදෙනෙකුගේ කායබලය එක් පිංගල නම් ඇතෙකුට ඇත. පිංගලයෝ දසදෙනෙකුගේ කායබලය එක් ගන්ධ හස්තියකුට ඇත. ගන්ධ හස්තීන් දසදෙනෙකුගේ කායබලය එක් මංගල නම් ඇතෙකුට ඇත. මංගල ඇත්තු දසදෙනෙකුගේ කායබලය හේම නම් එක් ඇතෙකුට ඇත. හේම ඇත්තු දසයකගේ කායබලය එක් උපෝසථ ඇත. උපෝසථ ඇත්තු දසදෙනෙකුගේ කායබලය එක් ඡද්දන්ත ඇතෙකුට ඇත. ඡද්දන්ත ඇත්තු දසදෙනෙකුගේ කායබලය තථාගතයන් වහන්සේට ඇත. "නාරායණ" නම් වූ බලය යැයි ද මෙයට ම කියති. එය මේ ස්වාභාවික ඇත් ගණයාගෙන් ඇතුන් කෙළදහස් ගණනකගේ ද පුරුෂයන් දසකෙළ දහසකගේ ද කාය ශක්තිය තථාගතයන්ට ඇති බැවින් - උන්වහන්සේ "දසබල සමන්තාගත" නම් වේ. මෙම සංග්‍රහ කිරීමට ඇතුන් හා මිනිසුන්ට පරිබාහිර වූ, ලාමක වූ සිංහාදී නිරිසන් ගතයෝ අයත් නොවෙති. මේ කාය බලය නිසා දුක පිරිසිදු දැනීම හෝ තණ්හාව දුරුකිරීම හෝ අර්හත් මාර්ගය වැඩීම හෝ ඵල සාක්‍ෂාත් කිරීම හෝ කළ නොහැක.

එනිසා ම බදුරජාණන් වහන්සේට දස ස්ථානයන්හි කම්පානොවෙන, උපස්ථම්භනය වන දශවිධ ඤාණබලයක් ද ඇත. ඒ සඳහා "දසබල සමන්තාගත" යන්න යොදන ලදී. එම දසය නම්; සුදුසු නුසුදුසු තැන් තත්වූ පරිද්දෙන් දන්නා බවයි. එනම්; සුදුසු තැන සුදුසු වශයෙනුත් නුසුදුසු තැන නුසුදුසු වශයෙනුත් දන්නා බව එක්ඥානයකි. අතීත-අනාගත-ප්‍රත්‍යන්තර කල්ම සමාදානයන්ගේ ස්ථාන වශයෙන් ද හේතු වශයෙන්ද තත්වූ පරිද්දෙන් විපාක දන්නා බව එක් ඥානයකි. සෑම තැනකටම යාහැකි ප්‍රතිපදාව-පිළිවෙල දන්නා බව එකකි. අනේකවිධ වූ නොයෙක් ලෝකධාතුන් පිළිබඳව දන්නා බව තවත් ඥානයකි. අන්‍ය සත්‍වයන්ගේ නානාධිමුක්තිකතාව දන්නා බව තව ඥානයකි. ඔවුන් පිළිබඳව ම ඉඤ්ජිය පරෝපරියන්තිය දන්නා බව තවත් ඥානයකි. ධ්‍යාන-විමෝක්‍ෂ-සමාධි සමාපත්තීන්ගේ කිලිට්ඨිමි, පිරිසිදුවීම් හා කෙලෙස්වලින් නැගිටීම් ආදිය දන්නා බව තවත් ඥානයකි. සත්‍වයන්ගේ වූති උප්පත්ති දන්නා බව තවත් ඥානයකි. ආශ්‍රවයන් ක්‍ෂය කිරීම දන්නා බව තව ඥානයකි. අභිධර්මයේ වනාහි මෙසේ පැවසේ. - "මෙහි තථාගතයන් වහන්සේ සුදුසු තැන, සුදුසු වශයෙනුත්, නුසුදුසු තැන නුසුදුසු වශයෙනුත් තත්වූ පරිද්දෙන් දන්නා සේක. එසේ තත්වූ පරිදි සුදුසු-නුසුදුසු ස්ථාන දන්නා

බවම කරාගතයන් වහන්සේගේ "කරාගත බලය" වේ. යම් බලයකට පැමිණ කරාගතයන් වහන්සේ ශ්‍රේෂ්ඨතම ස්ථානය දැනගන්නා සේක් ද, පිරිස් මැද සිහනාද පවත්වන සේක් ද බ්‍රහ්මචක්‍රය පවත්වන සේක් ද ඒ කරාගත බලයෙන්ම වේ." මෙලෙස විස්තර වේ. මෙහි විස්තරාර්ථ වර්ණනාව විභංග අටුවාවේ ද පපංච සුදනී නම් මජ්ඣිමනිකාය අටුවාවේද සියලුම ආකාරයෙන් කියන ලදී. එම විස්තර එහි පැවසූ පරිදි දතයුතුය.

"වතුහි ව වෙසාරජෙජ්ඣ" යනු මෙහි කාමයෙන් බැඳීමට විරුද්ධ වූ විශාරද බවයි. සතර ස්ථානයන්හි පවත්නා විශාරද බවයි. එය "සිහි කරන්නහුට උපදින සෝමනස්සමය වූ ඤාණයට මේ තවත් සමාන වදනකි. කවර ස්ථාන සතරක ද? සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේට "මේ ධර්මයෝ ඔබවහන්සේ අවබෝධ නොකළේයැ"යි චෝදනා කිරීමට නොහැකි වීමයි. ත්‍රිපිටක පාළියේ - "මහණෙනි! මෙහි වතුර් වෛශාරද්‍ය ඥානයක් කරාගතයන් වහන්සේට ඇත. කවර සතරක් ද? (1) මහණෙනි! මා හට "සම්මා සම්බුද්ධයැයි ප්‍රතිඥා දෙන නුඹවහන්සේ විසින් මේ ධර්මයෝ අවබෝධ නොකරන ලද සේකැ"යි පවසමින් කරුණු සහිතව චෝදනා කිරීමට සමත් පැවිද්දෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ දෙවියෙක් හෝ මාරයෙක් හෝ බ්‍රහ්මයෙක් හෝ ලොව අන් කිසිවෙක් හෝ මම නොදකිමි. මහණෙනි! මම මෙබඳු පුද්ගලයෙක් නොදක්නේ. නම් කෙෂ්මයට පැමිණියෙමි, අභයට පැමිණියෙමි, විශාරදත්වයට පැමිණියෙමි වාසය කරමි. (2) මහණෙනි! මාහට "කෘතියුත වූහයි ප්‍රතිඥා කරන නුඹවහන්සේ විසින් මේ මේ ආශ්‍රවයෝ ප්‍රතිණ නොකරන ලදහ"යි කී කරුණු සහිතව -පෙ- (3) මහණෙනි! මාහට "නුඹවහන්සේ විසින් අන්තරායකර යැයි දෙසූ ධර්මයන් ඇසුරු කරන්නාට අන්තරායක් නොවේ" යැයි කරුණු සහිතව -පෙ- (4) මහණෙනි! මාහට "නුඹවහන්සේ විසින් යම් අර්ථයක් සඳහා දහම් දෙසන ලද නම් ඒ ධර්මය සම්පූර්ණ කරන්නාගේ දුක් මැනවින් විනාශයට පත්නොවේ" යැයි පවසමින් කරුණු සහිතව -පෙ- මහණෙනි! මම මෙබඳු පුද්ගලයෙක් නොදක්නෙමි -පෙ- විශාරදත්වයට පැමිණියෙමි වාසය කරමි"^a

"ආසහණයානං" යනු ශ්‍රේෂ්ඨ ස්ථානයට, උත්තම ස්ථානයට යනුයි. ශ්‍රේෂ්ඨයෝ හෝ පූර්ව බුදුවරු පැමිණියා වූ ස්ථානයට යන අර්ථයි. තවද ගවයන් සියකට ජොෂ්ඨයා 'උසහ' යායි. ගවයන් දහසකට

ජ්‍යෙෂ්ඨයා 'වසභ'යායි. ගාල් සියකට ජ්‍යෙෂ්ඨයා 'උසභ'යායි. ගාල් දහසකට ජ්‍යෙෂ්ඨයා 'වසභ'යායි. සියලු ගවයන්ට ශ්‍රේෂ්ඨ වූ සියලු හිරිහැර ඉවසන්නා වූ සුදු වූ ප්‍රසාදාවහ වූ මහබර උසුලන්නා වූ හෙණ සියක ශබ්දයකින් පවා කම්පා නොවන්නා වූ අතිශ්‍රේෂ්ඨ ම ගවයා මෙහිදී 'උසභ' යන්නෙන් අදහස් කරන ලදී. මෙය ඒ ගවයාට යෙදෙන තවත් නාමයකි. 'උසභසස ඉදං' යන විග්‍රහයෙන් "ආසභං" පදය සිද්ධ වේ. සතර පයින් බිම තදින් මිරිකාගෙන සිටීමට සමත් වේ. වෘෂභ ශ්‍රේෂ්ඨයා මෙන් යැයි "ආසභං" වේ. යම්සේ අතිශ්‍රේෂ්ඨ ගවයා වූ උසභයා, සිය වෘෂභ බලයෙන් යුක්ත වූයේ සතර පයින් බිම දැඩිව මිරිකාගෙන නොසෙල්වී සිටී ද එලෙසින් ම තථාගතයන් වහන්සේ ද දසවිධ තථාගත බලයෙන් යුතුවූයේ සතර වෛශාරද්‍ය නම් වූ පාද සතරින් අට පිරිස නම් වූ භූමිය මිරිකාගෙන දෙවියන් සහිත ලෝකයේ කිසිම සතුරෙකු-පස මිතුරෙකු විසින් කම්පා කල නොහැකි වූ සේක් නොසෙල්වී සිටින සේක. මෙසේ සිටිනුයේ ම ඒ "ආසභණ්ඩානං පටිජානාති"යි ශ්‍රේෂ්ඨ ස්ථානයට පැමිණෙන සේක. ප්‍රතික්ෂේප නොකරයි. තමා කෙරෙහි දොස් ආදිය නොනගයි. එනිසා "ශ්‍රේෂ්ඨ ම ස්ථානයට පැමිණේ" යැයි කියන ලදී.

"පරිසාසු" යනු "ශාරිපුත්‍රයනි! මේ සසුනෙහි පිරිස් අටකි. ඤත්‍රිය පිරිස, බ්‍රාහ්මණ පිරිස, ගහපති පිරිස, ග්‍රමණ පිරිස, චාතුර්මහාරාජික දේව පිරිස, තථිකිසා වැසිදේව පිරිස, මාර පිරිස හා බ්‍රහ්ම පිරිසයි." මේ අටපිරිස් මැද.

"සිහනාදං නදති" යනු ශ්‍රේෂ්ඨ නාදය, අභිත නාදය කරයි. සිංහ හඬක් සමාන වූ ශබ්දයක් හෝ පිටකරයි. මෙහි අර්ථ විස්තර සිහනාද සූත්‍රයේ දක්වන ලදී. යම්සේ සිංහයා ඉවසන විටත්, තසනවිටත් සිංහයාම යැයි කියත් ද එසේම තථාගතයන් වහන්සේ ලෝක ධර්මතාවයන් ඉවසන විට ද පරවාදයන් වනසා දමනවිට ද සිංහයෙක් යැයි කියයි. මෙහි කියූ ලෙසම සිංහයාගේ හඬ සිංහ හඬයි. (සිහසස නාදං-සිහනාදං) යම්සේ සිංහයා, සිංහ බලයෙන් යුක්තවූයේ සැමතත්හි විශාරදව දුරුකළ ලොමුදහම් ගැනීම ඇතිව සිංහනාදය කරයි. එලෙසින්ම තථාගත නම් සිංහයාණෝ ද තථාගත බලයෙන් යුතුවූ සේක් අටපිරිස් හි විශාරදව, දුරුකළ ලොමුදහම් ගැනීම ඇතිසේක්, "මෙය රූපය" යැයි ආදී වශයෙන් නානාවිධ වූ දේශනා විලාසයන්ගෙන් යුක්තව සිංහනාද කරනසේක. එනිසා "අටපිරිස් මැද සිංහනාද කරයි" යනුවෙන් කියන ලදී.

"බ්‍රහ්මචක්කං පවතෙනති" යන මෙහි "බ්‍රහ්ම" යනු ශ්‍රේෂ්ඨ-උත්තම යනුයි. මෙය විශුද්ධ වූ ධර්ම චක්‍රයටම යෙදෙන තවත් සමාන වදනකි. ඒ ධර්මචක්‍රය දෙයාකාරය. ප්‍රතිචේද ඤාණය සහ දේශනා ඤාණය යනුවෙනි. එහි ප්‍රඥාවෙන් වඩනාලදුව තමාට ආර්ය මාර්ග ඵල කැඳවනුයේ ප්‍රතිචේද ඤාණයයි. කරුණාවෙන් වඩනා ලදුව ශ්‍රාවකයන්ගේ ආර්යඵල කැඳවනුයේ දේශනා ඤාණයයි. එහි ප්‍රතිචේද ඤාණය "උප්පජ්ජමාන" හා "උප්පන්න" වශයෙන් දෙයාකාරය. අර්හත්ඵලය ලැබූ කෙනෙහි "උප්පන්න" නම් වේ. තුසිත භවනයේ පටන් මහබෝමැඩ අපරාජිත පර්යංකයෙන් සිට අර්හත් මාර්ගය ඉපදීම දක්වා "උප්පජ්ජමාන" ප්‍රතිචේද ඤාණයයි. අර්හත්ඵලය ලැබූ ඤාණයෙහි "උප්පන්න ප්‍රතිචේද ඤාණයයි. දීපංකර පාදමූලයේ පටන් අර්හත් මාර්ගය දක්වා උප්පජ්ජමාන ප්‍රතිචේද ඤාණයයි. අර්හත්ඵලය ලැබූ කෙනෙහි උප්පන්න ප්‍රතිචේද ඤාණයයි. දේශනා ඤාණය ද "පවත්තමාන" හා "පවත්ත" වශයෙන් දෙයාකාරය. එහි අඤ්ඤාකොණ්ඩඤ්ඤ තෙරුන් වහන්සේ ගේ සෝවාන් මාර්ගයට එළඹීම දක්වා "පවත්තමාන" දේශනා ඤාණයයි. අර්හත් මාර්ග ඵලය ලැබූ කෙනෙහි "පවත්ත" දේශනා ඤාණය ඇතිවිය. මේ ඤාණ දෙකින් ප්‍රතිචේද ඤාණය ලෝකෝත්තරය. දේශනා ඤාණය ලෝකිකය. මේ ඤාණ දෙකම අන්‍යයන්ට අසාධාරණ වන බුදුවරුන්ටම පමණක් ඇතිවන ඖරස ඤාණයකි. (හදවතින්ම උපදින ඤාණයකි.) දැන් යමෙක් මේ ඤාණයන්ගෙන් සමන්විතව සීහනාද කරත් ද එය දැක්වීමට "ඉතිරූපං" යනාදිය දෙසූහ.

එහි "ඉතිරූපං" යනු මේ රූපයයි. මෙපමණ රූපයකි. මෙයින් වෙනත් වූ හෝ මෙයින් මතු රූපයක් නැත. වෙනස්වන ස්වභාවය ද සිවුමහාභූත දෑව ගත් හේතූදිය ද මුල් කරගත් ලක්‍ෂණ - රස - පච්චිපට්ඨාන - පදට්ඨාන ආදී වශයෙන් සියලු ආකාරයෙන් ම රූපය විමසීම කියන ලදි. "ඉති රූපසස සමුදයො" යනු දැන් මෙසේ විමසන ලද රූපයේ හටගැනීම කියන ලදි. එහි "ඉති" යනු මෙසේ "හටගැනීම වේ" යන අර්ථයි. එහි විස්තර වශයෙන් - "අවිද්‍යාව ඇතිවීමෙන් රූපය ඇතිවේ. තණ්හාව ඇතිවීමෙන් ක්‍රියා ඇතිවේ. ආහාර ඇතිවීමෙන් රූපය ඇතිවේ. මෙසේ ඉපදීම ලක්‍ෂණ දකින්නා විසින් රූපස්කන්ධයේ ඇතිවීම දකින්නේය" ය මෙසේ දකුණුයි. විනාශවීමෙහි ද - අවිද්‍යාව නැතිකිරීමෙන් රූපය නැතිවේ. -පෙ- විපරිණාමී ලක්‍ෂණ දකින්නා විසින් රූපස්කන්ධයාගේ නැතිවීම දකින්නේ ය" යනු මේ විස්තරයයි. "ඉති වේදනා" ආදියෙහිද මේ වේදනාවයි. වේදනාව මෙපමණි. මින් මතු වේදනාවක් නැත. මේ

සංඥාවයි. මේ සංස්කාරයයි. මේ විඤ්ඤාණයයි. විඤ්ඤාණය මෙපමණි. මින්මතු විඤ්ඤාණයක් නැත. විදින ලද, හැදිනගත්, අභිසංස්කරණය කළ, දැනගන්නා ලද ස්වභාවයන් ද සැප-රූප සංඥා-එස්ස-වක්ඛු විඤ්ඤාණාදී හේදයන්ද මුල් කරගත් ලක්ෂණ-රස-පච්චුප්පිධාන-පද්ධිධාන වශයෙන් සියලු ආකාර වේදනා-සංඥා-සංස්කාර-විඤ්ඤාණාදිය පිළිබඳ විමසා බැලීම කියන ලදී. "ඉති වේදනාය සමුදයො" ආදී වශයෙන් මෙසේ විමසූ වේදනා-සංඥා-සංස්කාර-විඤ්ඤාණයන්ගේ හටගැනීම කියන ලදී. එහි ද "ඉති" යනුවෙන් මෙසේ "හටගනී" යැයි කියන ලදී. මෙහි විස්තරාර්ථයන්ද "අවිද්‍යාව ඇතිවීමෙන් වේදනාව ඇතිවේ" යනාදී ලෙස රූප විස්තරයේදී පෙර කියූ පරිදිම දැනුනුයි. මෙහිදී ඇති විශේෂත්වය නම්; වේදනා, සංඥා, සංඛාර යන ත්‍රිවිධ ස්කන්ධයන්හි "ආහාරයෙන් හටගනියි" යන්න නොපවසා, "ස්පර්ශයෙන් හටගනියි" යනුවෙන් කිවයුතුයි. විඤ්ඤාණස්කන්ධයේ දී "නාමරූපයන්ගෙන් හටගනියි" යනුවෙන් කිව යුතුයි. විනාශවීමේදී ද මේ අයුරින්ම යෙදිය යුතුයි. මේ දැක්වූයේ සංක්ෂිප්ත විස්තරයකි. ඉපදීම්-නැතිවීම් ආදී සවිස්තරාත්මක විනිශ්චය සියලු ආකාරයෙන් පරිපූර්ණව විසුද්ධිමාර්ගයේ විස්තර වේ.

"ඉමසමිං සති ඉදං භොති" මෙය ද තවත් සිංහ නාදයකි. එහි අර්ථය මෙසේය. මේ අවිද්‍යාදී ප්‍රත්‍යයන් ඇතිකල්හි මේ සංස්කාරාදී ඵලයන් වේ. "ඉමසස උප්පාදා ඉදං උප්පජ්ජති". මේ අවිද්‍යාදිය උපන් කල්හි මේ සංස්කාරාදී ඵලයන් හටගනියි. "ඉමසමිං අසති ඉදං නභොති" යනු මේ අවිද්‍යාදී ප්‍රත්‍යයන් නැතිකල්හි මේ සංස්කාරාදී ඵලයෝ නැති වෙති. "ඉමසස නරොධා ඉදං නිරුජ්ජති" මේ අවිද්‍යාදී ප්‍රත්‍යයන්ගේ නැතිවීමෙන් මේ සංස්කාරාදී ඵලයෝ නැතිවෙති. දැන් යම්සේ ඒ හේතු-ඵලයන්ගේ ඇතිවීමත්, නැතිවීමත් විස්තර කිරීම සඳහා "යදිදං අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා" ආදිය දක්වන ලදී.

"එවං ස්වාකධානො" යනු මෙසේ රූපස්කන්ධය බෙදා දැක්වීම් වශයෙන් මැනවින් කියන ලද්දේ (සුට්ඨ අකධානො)- ස්වාකධානො යි කියන ලදී. "ධම්මො" යනු පංචස්කන්ධ ප්‍රත්‍යාකාර ධර්මයයි. "උතතානො" යනු උඩුකුරු කරන ලද්දේ යනුයි. "විච්චො" විවෘත කර තබන ලද්දේ "පකාසිතො" යනු දක්වන ලද්දේ. ප්‍රකට කරන ලද්දේ යනුයි. "ඡින්නපිළොතිකො" යන්නෙන් කඩමාලු-දිරු රෙද්ද අදහස් වේ. ඒ ඒ තැන කැඩී-ඉරි ගිය හා මැසූ, ගැටගැසූ සිඳුණු වස්ත්‍රයක්, අවර්යනක් හෝ තවරියනක් ලෙස නොනැසූ සලුවක් යමෙකුට නැතිද ඔහු "ඡින්න

පිළොතිකා" නම් වේ. මේ ධර්මය හා සමාන වූ වෙනත් කිසිදු දහමක් නැත. කුහක බව ආදී වශයෙන් සිදුණු-බිඳුණු-මැසු-ගැට ගැසූ අපිරිසිදු දහමක් ඇත යන අරුතින් ද ඡින්න පිළොතිකා නම් වේ. තවද කුඩා සලුවක් ඇත්තාට ද 'පිළොතිකා' යැයි කියනු ලැබේ. යමකුට අට-නව රියන් මහා සලුවක් නොමැත්තේද ඔහුට ද "ඡින්නපිළොතිකා" - පහවූ, දිරු වස්ත්‍ර ඇත්තෙකැයි කියයි. මොහුගේ ධර්මයත් එසේමය. යම්සේ පුරුෂයෙක් සිවුරියන් සලුවක් ඇඳගෙන සිටිනුයේ එහෙ-මෙහෙ ඇඳීම් වශයෙන් වෙහෙසේද එලෙසින්ම වෙනත් සසුන්වල පැවිදිවූවෝ, තම අල්ප වූ ධර්මය "මෙසේ ඇතිකල්හි මෙසේ වන්නේයැ"යි මෙනෙහි කරමින් වඩනුයේ වෙහෙසීමට පත්වෙති. යම්සේ අට-නවරියන් වූ වස්ත්‍රයක් හැඳගත් තැනැත්තා කැමති සේ-රිසි සේ එය පොරවා ද නොවෙහෙසේ ද එම වස්ත්‍රයේ එහෙ-මෙහෙ ඇඳ වැඩිය යුතු කිසිවක් නොමැතිද එලෙසින්ම මේ බුදුසසුනේ කල්පනා කර කර, බෙදා දැක්විය යුතු කිසිවක් නැත. ඒ ඒ කාරණාවලින් මවිසින් මේ ධර්මය මනාව බෙදන ලදී. මනාව විස්තර කරන ලදී. මේ නිසාද "ඡින්න පිළොතිකා" යැයි කියයි. තවද කසල ඇත්තාද "පිළොතිකා" නමින් හැඳින්වේ. මේ බුදුසසුනෙහි ශ්‍රමණ කසලයා නම් කිසිදු පිහිටක් නොලබන බව මෙසේ කියැවේ.

"කසළ ගොඩක් බඳු ඔහු බැහැර කරවූ. කෙලෙස් කසට සහිත ඔහු තෙරපාලවූ. මේ අයුරින් ශ්‍රමණයෙක් නොවී ශ්‍රමණයෙකැයි සිතන්නා වූ බොල් පුද්ගලයන් පිඹ හරිවූ. ලාමක දේවල් කැමති පව්ව ඇවතුම්-පැවතුම් ඇති ඔවුහු බැහැර ලා කාය හැසිරීමාදියෙන් පිරිසිදුව ඔවුනොවුන් කෙරේ ගෞරවයෙන් පිරිසිදු පුද්ගලයන් හා වෙසෙවූ. ඉන්පසු සමගිව-දක්‍ෂව දුක් කෙළවර කරවූ."a

මෙසේ ශ්‍රමණ කසලයාගේ සිදීම ඇති බැවින් මේ ධර්මය "ඡින්න පිළොතිකා" නම් වේ. "අලමෙව" යනු සුදුසුමය. "සද්ධාපබ්බජ්ජෙන" යනු ශ්‍රද්ධාවෙන් පැවිදි වූවහු විසින්ය. "කුලපුතෙන" යන මෙහි කුල පුත්‍රයෝ දෙදෙනෙකි. ආචාර කුල පුත්‍රයා සහ ජාති කුල පුත්‍රයා වශයෙනි. එහි යම් අයෙක් කිසියම් කුසලයකින් පැවිදි වී සීලාදී පස්විධ ධර්ම ස්කන්ධයන් සම්පූර්ණ කරයි ද ඔහු "ආචාර කුලපුත්‍ර" නම් වේ. යමෙක් යසකුල පුතු මෙන් උසස් කුලයක ඉපිද පැවිදි වූවෝ ද, ඔවුහු "ජාතිකුල පුත්‍රයා" නම් වේ. ඔවුන් දෙදෙනා අතුරින් ඌනිදී ආචාරය කුලපුත්‍රයා අදහස් කරන

ලදී. ඉදින් ජාති කුලපුත්‍රයා පැවිදි විමෙන් ආචාර කුලපුත්‍රයෙක් බවටද පත්වේද ඔහු ඉතා උතුම්ය. මෙබඳු කුලපුත්‍රයා විසින් "විරියං ආරභිකුං" යනු චතුරංග සමන්තාගත වීර්යය කිරීමටයි. දැන් ඔහුට චතුරංගයන් දක්වමින් "කාමං තචො ච" යනාදිය දෙසුහ. මෙහි "සම" එකකි. "තනර" යනු දෙවන අංගයයි. තෙවන අංගය "ඇට" වේ. සිවුවන අංගය "මස්-ලේ" දෙකයි. මෙහිදී චතුරංග සමන්තාගත වීර්යය අධිෂ්ඨාන කරන්නනු විසින් තව තැනෙකිහි එය සමාදන් විය යුතුයි. පෙරබත් කල, පසුබත් කල, පෙරයාමයේ, මැදුම් යාමයේ, පශ්චිම යාමයේ, ගමන් කිරීමේදී, සිටගෙන සිටීමේදී, හිඳීමේදී හා නිඳීමේදී යන නව ස්ථානයේදී "දුක්ඛං හික්ඛවෙ! කුසිතො විහරති" යනු මේ බුදුසසුනෙහි යම් කම්මැලි පුරුෂයෙක් වේද ඔහු දුක්ඛයේ වෙසෙයි යනුයි. අන්‍ය සමයන්හි වනාහී කම්මැලි පුද්ගලයෝ සුවසේ වෙසෙති. "වොකිණේණා" යනු මිශ්‍රවූ යන අර්ථයයි. "සද්දං" යනු "ශෝභන වූ" හෝ "මහත් වූ" යන අර්ථයයි. මේ දෙකින්ම රහත් බවම අදහස් වේ. "පාරිභාපෙති" පිරිහවයි. නොපැමිණෙයි. කුසිත පුද්ගලයාගේ ඉඤ්ච සය ගෝපනය නොකරන ලද්දේ, ආරක්‍ෂා නොකරන ලද්දේ වේ. ඔහුගේ තිදොරින් කරන කර්මයෝ (ක්‍රියාවෝ) අතිශය අපිරිසිදු වෙති. ඔහුගේ ආජීවාෂ්ඨමක ශීලයද ඉතා අපිරිසිදුය. ඔහු බිඳුණු ආජීව ඇත්තෙකුට ගිහි කුලයන් වෙත නිතර එළඹෙන්නෙකු වේ. මෙතිසා එකට බඹසර පුරන සෙසු හික්කුන් වහන්සේලාගේ ඇසෙහි වැටුණු දූවිල්ලක් මෙන් නැසීමි-වැනසීමි කරන්නෙක්ව දුකින් වෙසේ. ශාන්ත වූ නිවණ විනාශ කරන්නෙක් මෙන් ම මැටි කැටයක් මෙන් වැටෙන්නෙක් ද වේ. ශාස්තෘන් වහන්සේගේ අදහස ගැනීමට ද අසමත් වේ. දුර්ලභ වූ ඝෂණ සම්පත්තිය වරදවා ගනියි. ඔහු විසින් අනුභව කරන ලද දායකයන්ගේ ආහාරය පවා මහත්ඵල ගෙන නොදෙයි. "ආරදධිවිරියො ච හික්ඛවෙ" යනු "අරභිත ලද වීර්යය ඇති පුද්ගලයා මේ සසුනෙහිම සැපසේ වෙසේ" යන්නයි. අන්‍ය සමයන්හි වනාහී අරභිත ලද වීර්යය ඇත්තා දුක්ඛයේ වෙසෙයි. "පටිවිතො" විචේකයෙන් යුතු බාහිර කරදරවලින් විසුක්ක වූවෙක් වී. "සද්දං පරිපුරෙති" යනු රහත්බවට පැමිණෙයි. අරභිත ලද වීර්යය ඇත්තාගේ ඉඳුරන් සය මනාව ආරක්‍ෂා කරන ලද්දේ වේ. ත්‍රිවිධ කර්මයෝ පිරිසිදුය. ආජීව අෂ්ටමක ශීලය ඉතා පිරිසිදුය. එක්ව බඹසර හැසිරෙන්නවුන්ගේ ඇසෙහි ඉතා සිසිල් අඳුනක් ගාන්නාක් මෙන් ද අතට පත් සඳුනක් මෙන් ප්‍රිය මනාපව ද සුවසේ වෙසෙයි. ඔහු ශාස්තෘන් වහන්සේගේ අදහස ගැනීමට සමත් වේ. ශාස්තෘන් වහන්සේ වනාහී "මහාවීරයන් වහන්ස! බොහෝ කාලයක් ජීවත් වේවා! මහා මුනිඤයන් වහන්ස! කල්පයක් වැඩසිටින සේක්වා!" මෙසේ ගෞරවීය පවසමින්

වදින විට; බුදුරජාණන් වහන්සේ "ගෞතමයෙනි! මෙසේ තථාගතයන් වහන්සේ නොවැදිය යුතුයි" යනුවෙන් පවසා ප්‍රතිකේෂප කළ සේක. ඉන්පසු ඇය විසින් ආරාධිත වූ බුදුපියාණන් වහන්සේ තථාගතයන්ට වැදිය යුතු ආකාරය දක්වමින් මෙසේ වදාළහ.

"ආරදධ විරියෙ පහිනතෙන නිව්චං දළහ පරක්කමෙ
සමගෙහ සාවකෙ ඡසස ඵසා 'බුද්ධාන වැනනා" ති.

"ඇරඹූ විරිය ඇති, නිවණට මෙහෙයු සිත් ඇති, නිතර දැඩි පරාක්‍රම ඇති සමගි ශ්‍රාවක සංඝයා සහිත බුදුරදුන්ට වන්දනා කරන්න" a යනුවෙනි.

මෙසේ ආරම්භ කළ විරියය ඇති තැනැත්තා ශාස්තෘන් වහන්සේගේ අදහස ඉටු කිරීමට සමත් වේ. දුර්ලභ වූ ක්‍ෂණ සම්පත්තිය විනාශ නොකරයි. ඔහු වනාහී බුද්ධෝත්පාදය ද ධර්මදේශනාව ද සංඝයාගේ මනාපිළිවෙත සඵල කරයි. ප්‍රතිඵල ගෙන දෙයි. ඔහු විසින් අනුභව කළ දායකයන්ගේ ආහාරයද මහත්ඵල ගෙනදේ. "හීනෙන අග්ගස්ස" හීන වූ ශ්‍රද්ධාවෙන්, හීන වූ විරියයෙන්, හීනවූ සිහියෙන්, හීනවූ සමාධියෙන්, හීන වූ ප්‍රඥාවෙන් යුතු පුද්ගලයා "අග්‍ර" නම් වූ රහත්ඛවට පැමිණීම නම් සිදුනොවේමය. "අග්ගෙන ච ඛො" අග්‍ර වූම ශ්‍රද්ධා-විරියාදියෙන්ම රහත් ඛවට පැමිණීම වේ. "මණ්ඩපෙය්‍යං" යනු ප්‍රසන්න-පිරිසිදු වූ අරුතින් "මණ්ඩ" නම් වේ. පානය කළයුතු අර්ථයෙන් "පෙය්‍යං" නම් වේ. යමක් බිමෙන් අතරමග වැටී සිහිනැතිව, තමාගේ ඇඳි වස්ත්‍රාදියට ද හිමිකමක් නොමැති වීමට සිදුවේද, ඒ පානය ඉතා පිරිසිදු වුවත් නොම පානය කළයුතුයි. මගේ සසුන් වනාහී මෙසේ ප්‍රසන්න වූත් පානය කළයුතු වූත් එකකැයි දක්වමින් "මණ්ඩපෙය්‍යං" යනුවෙන් වදාළහ. මෙහි පිරිසිදුවීම් හෙවත් මණ්ඩ තුනකි. දේශනා මණ්ඩය, ප්‍රතිග්‍රහණ මණ්ඩය හා බ්‍රහ්මචරිය මණ්ඩය යනුවෙනි. එහි දේශනා මණ්ඩය යනු කුමක්ද? සතර ආර්ය සත්‍යයන්ගේ දැක්වීම, දේශනා කිරීම, පැනවීම, පිහිටුවීම, විවරණය කිරීම, බෙදා දැක්වීම, පැහැදිලි කිරීම යි. සතර සතිපට්ඨාන ධර්මයන්ගෙන් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයෙන් දැක්වීම -පෙ- පැහැදිලි කිරීමයි. මේ විස්තර කරන ලද්දේ දේශනා මණ්ඩයයි. ප්‍රතිග්‍රහණ මණ්ඩය යනු කුමක්ද? හික්‍ෂු, හික්‍ෂුණී, උපාසක, උපාසිකා දී හු ද දෙවියෝ ද මනුෂ්‍යයෝ ද යම් ඒ අවබෝධ කරවිය යුතු අනික් පිරිසක් වේද ඔවුහු ද "ප්‍රතිග්‍රහණ මණ්ඩ" නම් වේ. "බ්‍රහ්මචරිය මණ්ඩය" යනු කුමක්ද? මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික

මාර්ගය මයි. එනම්; යහපත් දක්ම -පෙ- යහපත් සමාධිය යන මේ අට බ්‍රහ්මචරිය මණ්ඩයයි. තවද "පිරිසිදු අධිමෝක්ෂය, ශ්‍රද්ධා ඉන්ද්‍රිය, ශ්‍රද්ධාවක් නොමැති කසට යන තුනින් අශ්‍රද්ධාවන්ත කසට හැරදමා ශ්‍රද්ධිඤ්ඤයෙහි පිරිසිදු අධිමෝක්ෂය පොවයි" යන අරුතින් "පහත් මිහිරි පැනක් බඳු" යනාදී ක්‍රමයෙන් මෙහි අර්ථ දහයුතුයි. "සත්‍යා සම්මුච්ඡානෝ" යනුවෙන් මෙය හේතු වශයෙන් පැවසූ වදනකි. යම්හෙයකින් ශාස්තෘන් වහන්සේ සම්මුඛ වූ සේක්ද එහෙයින් එකරුණට චීර්යය ද එක්කර "මේ පිරිසිදු පානය වළඳවූ" යන අර්ථයයි. අන්‍ය-පරිබාහිර බෙහෙතක් ඉතා පිරිසිදු වුවත් වෛද්‍යවරයාගේ අනභිමුඛයෙහි පානය කරන්නහුට "ප්‍රමාණය මතු වීම හෝ පිටවීම නොදනිමු"යි සැක ඇතිවේ. වෛද්‍යවරයා අභිමුඛයේ දී "වෙදතුමා මෙහි ප්‍රමාණ දන්නේය"යි සැක නැතිව පානය කරයි. මෙලෙසින්ම අපගේ ධර්මස්වාමී වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ ඉදිරියේ සිටියේ යැයි සතුටුව චීර්යය වඩා පානය කරවූ" යනුවෙන් මිහිරි වූ දහම් පැන් බීමෙහි ඒ හික්කුන් වහන්සේ යෙදවූ සේක. "තසමානිහ හික්කවෙ" යනාදිය වදාළහ. එහි "සඵලා" යනු ආනිසංස සහිතය. "සඋද්ධා" අභිවෘද්ධි සහිතය. "අත්තත්ථං" යනු තමාගේ අභිවෘද්ධිය වූ රහත් බවයි. "අප්පමාදෙන සම්පාදෙන" යනු අප්‍රමාදීව සියලු කටයුතු කිරීමටයි. "පරත්ථං" යනු ප්‍රත්‍යදායකයන්ට මහත්ඵල මහානිසංස වන බවයි. සෙසු වදන්වල අර්ථ ඉතා ප්‍රකටය.

දසබල සූත්‍ර වර්ණනාව නිමිසේය.

12. 2. 3

තෙවැනි සූත්‍රයේ "ජානතො අහං" යනාදියෙහි "ජානතො" යනු දන්නා හටය. "පසසතො" යනු දකින්නා හටය. මේ දෙපදයෙහිම එකම අර්ථය වේ. බ්‍යඤ්ජන වශයෙන් නානා විධ වේ. මෙසේ ඇතිකල්හි "ජානතො" යනුවෙන් ඥාණ ලක්ෂණය දැඩිසේ ගත් පුද්ගලයා දක්වයි. දුනගැනීම ලක්ෂණය වනාහි ඥාණයමයි. "පසසතො" යනු ඥාණ ප්‍රභාවය දැඩිසේ ගත් දක්ම-ප්‍රභාව වූ ඥාණයයි. ඥාණයෙන් යුක්ත වූ පුද්ගලයා ඇස් ඇති අයෙකු ඇසින් රූප දකින්නාක් මෙන් ඥාණයෙන් විවෘත වූ ධර්ම කරුණු දකියි. බලයි. "ආසවානං බයං" මෙහි ආශ්‍රවයන්ගේ ක්ෂය කිරීමයි. නූපදීමයි. ක්ෂයවීමයි. නැතිබවයි. මෙයම ආශ්‍රවයන් ක්ෂය කිරීම යැයි කියයි. එමෙන්ම භංග, මාර්ගඵල, නිවණ යන නම්ද මේ සඳහා ම යෙදේ. "ආශ්‍රවයන්ගේ ක්ෂයවීමෙන්, ආශ්‍රව වූ වෙතො විමුක්තිය" යන

තැන්හි "කම්ණාකාර ආශ්‍රවක්‍ෂය" කියැවේ. "යමෙක් ආශ්‍රවයන්ගේ ක්‍ෂය කිරීමෙන්, ව්‍යය කිරීමෙන්, බිඳියාමෙන් හාත්පසින් බිඳියැමෙන්, අනිත්‍යතාවට-අතුරුදහන්වීමට පැමිණීම" යනාදියේදී ආශ්‍රවයන්ගේ හංගවීම අදහස් කෙරේ.

සෙබසස සිකඛමානසස උජුමගගානුසාරිනො
බයසමීං පට්ඨං ඤාණං තතො අඤ්ඤා අනන්තරා

"ආර්ය මාර්ගය පිළිපදින්නා වූ හික්මෙන සේබ පුද්ගලයාට පළමුව කෙලෙස් ක්‍ෂය කරන බැවින් ක්‍ෂය නම් වූ මාර්ග ඤාණය උපදී. ඒ වතුර්ත්‍ය මාර්ග ඤාණයෙන් අනතුරුව අර්හත්ඵලය උපදින්නේය."a

මෙහි මාර්ග ආශ්‍රවක්‍ෂය දක්වන ලදී. එය ආශ්‍රව ක්‍ෂයවීමෙන්, සංසිදීමෙන් උපදියි. එනිසා ආශ්‍රවයන්ගේ ක්‍ෂයවීමයැයි කියන ලදී. "ආශ්‍රවයන්ගේ ක්‍ෂයවීමෙන් ශ්‍රමණයෙක් වේ" යනුවෙන් මෙහි 'එල ආසවක්ඛය' කියන ලදී. එහි වනාහි "ආශ්‍රවයන්ගේ කම්ණවීමෙන් උපදියි" යන අර්ථයෙන් "ආශ්‍රවයන්ගේ ක්‍ෂයවීම" යැයි කියන ලදී. "ඔහුගේ ආශ්‍රව වැඩෙයි. ඔහු ආශ්‍රවක්‍ෂයෙන් දුරුවෙයි" යන තැන්හි "නිවණ" ආසවක්ඛය යන වදනින් අදහස් විය. නිවණ පැමිණීමෙන් ආශ්‍රවයන් ක්‍ෂය කරන බැවින් එම නාමය යෙදේ. මෙම සූත්‍රයේ දී මාර්ග ඵලයන් අදහස් කරන ලදී. "නො අජානතො නො අපසසතො" යනු යමෙක් වනාහි නොදනියි. නොදකියි. ඔහුට නොපවසමි යන අර්ථයි. මෙයින් යමෙක් නොදන-නොදක සංසාරාදියේ ශුද්ධිය පවසන්ද ඔවුහු ප්‍රතිකෂේප කරන ලදහ. මුල්පද දෙකින් දේශනාවේ යොමුවීම හෙවත් අදාළවන්නෝ අදහස් වෙති. මේ පද දෙකින් දේශනාවේ යොමුනොවීම හෙවත් දෙසුම අදාළ නොවන්නේ අදහස් කෙරෙති. දැන් යමකින් දැන දැනම ආශ්‍රවයන් ක්‍ෂය කරයි ද එය දක්වනු කැමතිව "කිඤ්ඤ භික්ඛවෙ! ජානතො" යනුවෙන් ප්‍රශ්න විචාරීම ඇරඹූ සේක. එහි "දනගැනීම" බහුවිධය. පණ්ඩිත ස්වභාව ඇති යම්කිසි භික්‍ෂුවක් කුඩයක් සැදීමට දනියි. තවත් භික්‍ෂුවක් සිවුරු ආදී වෙනත් මෙබඳු නිෂ්පාදන කිරීමට, සමත් වෙයි. මේ භික්‍ෂුන්ට වත්පිළිවෙන් හිසින් ගෙන සිදුකරනුයේ දැන දැනම මාර්ග ඵලාවබෝධය නොවෙයැයි නොකිව යුතුයි. යමෙක් වනාහි සසුනේ පැවිදි වී වෙදකම් ආදිය කිරීමට දනියි ද ඔහුට එම ක්‍රියාව නිසා දැන දැනම ආශ්‍රව වැඩෙන්නේය. එනිසා යම් ක්‍රියාවක් දන්නේ - දකින්නේ එය ආශ්‍රවයන් ක්‍ෂය කරයිද එයම දක්වමින් "ඉති රූපං" යනාදිය දෙසූහ. "එවං බො භික්ඛවෙ! ජානතො" යනු මේ පංචස්කන්ධයේ ඇතිවීම හා නැතිවීම මැනවින් දන්නා

පුද්ගලයාටය. "ආසවානං බයො හොති" ආශ්‍රව නැති කරමින්ම උපන් බැවින් "ආසවකය" නම් වූ රහත්බව වේ. මෙලෙස රහත්බවට මූලික අභිමතාර්ථය වූ මෙම සූත්‍ර දේශනාව නිමවා, දැන් රහතන් වහන්සේගේ පැමිණීම ඇති පූර්වභාග ප්‍රතිපදාව දැක්වීමට "යමපිසස තං හික්ඛවෙ!" යනාදිය දෙසූහ.

එහි "බයසමිං බයෙ ඤාණං" යනු ආශ්‍රවක්‍ෂය නම් වූ රහත්ඵලය ලැබූ කල්හි පවතින ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂණ ඤාණයයි. එහි වනාහි "රහත්ඵලය" නම් වූ ආශ්‍රවයන් ක්‍ෂයවීමේදී, එය කෙලෙස් ක්‍ෂයවීමෙන් පසුව උපදින බැවින් මෙය "බය ඤාණ" නම යෙදේ. "සඋපනිසං" යනු කරුණු-හේතු සහිතව. ප්‍රත්‍යසහිතවයි. "විමුක්ති" යනු අරහත් ඵල විමුක්තියයි. එය උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍ය වේ. මෙසේ මීට වෙනස් වූ ප්‍රත්‍ය කෙරෙහින් ලැබීම වශයෙන් ප්‍රත්‍ය වන බව දනවුණුය. "විරාගො" යනු ආර්ය මාර්ගයයි. එය කෙලෙස් හි නො ඇලීමෙන්, ගතකිරීමෙන් උපන් බැවින් "විරාගො" යනු ආර්ග මාර්ගයයි. එය කෙලෙස් හි නො ඇලීමෙන්, ගත කිරීමෙන් උපන් බැවින් "විරාග" යැයි කියයි. "නිබ්බදා" යනු සංවේගය පිළිබඳ ඤාණයයි. මෙයින් බලවත් විදර්ශනාව දක්වයි. බලවත් විදර්ශනාව යනු භයතුපට්ඨාන ඤාණය, ආදීනවානුපස්සනා ඤාණය, මුඤ්චිකාමපතා ඤාණය හා සංඛාරුපෙක්ඛාය ඤාණය යන සතර ඤාණයන්ට යෙදුණු තවත් වදනකි. "යථාභූත ඤාණ දසසනං" යනු යථාස්වභාවය දනගැනීම නම් වූ දර්ශනයයි. මෙම වදනින් මෘදු වූ විදර්ශනාව දක්වන ලදී. මෘදු වූ විදර්ශනාව, බලවත් විදර්ශනාවට ප්‍රත්‍ය වේ. මෘදු වූ විදර්ශනාව යනු සංස්කාර, පරිච්ඡේද ඤාණය, කංඛා විතරණ ඤාණය, සම්මසන ඤාණය හා මග්ගාමග්ග ඤාණය යන ඤාණ සතරට යෙදෙන තවත් නාමයකි. "සමාධි" යනු අත්තිවාරම වූ ධ්‍යාන සමාධියයි. එය මෘදු වූ විදර්ශනාවට ප්‍රත්‍ය වේ. "සුඛං" යනු ධ්‍යානයේ පූර්වභාග සුවයයි. එය අත්තිවාරම වූ ධ්‍යානයට ප්‍රත්‍ය වේ. "පසසදධි" යනු මෙහිදී සිදුවන දවිල්ල හා විධාවේ සංසිදීමයි. එය ධ්‍යානයාගේ පූර්වභාග වූ සැපයට ප්‍රත්‍ය වේ. "පීති" යනු බලවත් ප්‍රීතියයි. එය දූවිම්-විධාව සංසිදවීමට හේතු වේ. "පාමුජ්ජං" යනු දුර්වල (දුබල) ප්‍රීතියයි. එය බලවත් ප්‍රීතියට ප්‍රත්‍ය වේ. "සද්ධා" යනු භවයෙන් භවයට උපදින ශ්‍රද්ධාවයි. එය දුර්වල ප්‍රීතියට ප්‍රත්‍ය වේ. "දුක්ඛං" යනු සසර පැවැත්මට හේතුවන දුක්ඛය. එය භවයෙන් භවයට උපදින ශ්‍රද්ධාවට ප්‍රත්‍ය වේ. "ජාති" යනු වෙනස්වීම් සහිත ස්කන්ධයන්ගේ පහළවීමයි. එය වනාහි සසර පැවැත්මට හේතුවන දුක්ඛ ප්‍රත්‍ය වේ. "භවො" යනු කර්ම භවයයි. එය වනාහි වෙනස්වීම් සහිත ස්කන්ධයන්ගේ ඉපදීමට ප්‍රත්‍ය වේ. මේ ක්‍රමයෙන් සෙසු පදයන්ගේ අර්ථ ද දන වූයේය.

"ඵලලඵසිතකෙ" යනු මහත් වූ දියබිඳු ඇති යනුයි. "පබ්බත කඤ්ඤං -පෙ- සාගරං පරිපුරෙන්නති" යන මෙහි "කඤ්ඤං" කඳුර නම් වනුයේ "කන්" නම ලද ජලයෙන් බිඳී, ජලයෙන් බිඳීන ලද පර්වත ප්‍රදේශයයි. යමෙක් ඊට "පර්වත පාර්ශ්වය" යැයිද "වැල් ආදියෙන් වැසුණු කුඩා නදිය" යැයිද පවසත්. ඒ කඳුබෑවුමයි. "පදරං" යනු අටමසක් වැසි නැති කල්හි පැලෙන බිම් පෙදෙසයි. "සාඛා" යනු ගමේ කුඩා වලවල්ය. කුඩා ජලමාර්ග ආදියයි. "කුසසුබ්බා" යනු කුඩා වලවල්ය. "මහා සුබ්බා" යනු විශාල වලවල්ය. "කුන්තදියො" යනු කුඩා නදිහුය. "මහානදියො" යනු ගංගා, යම්පුනා ආදී මහා ගංගාවෝය. "ඵවමෙව බො භික්ඛවෙ! අවිජ්ජුපනිසා සංඛාරා" යනාදියෙහි අවිද්‍යාව පර්වතයකැයි දැකිය යුතුයි. අභිසංස්කාරයෝ නම් වර්ෂාවයි. විඤ්ඤාණය ප්‍රධාන සසර පැවැත්මට හේතුවන ධර්ම දියකදුරු ලෙස දැකිය යුතුයි. විමුක්තිය සාගරයයි. යම්සේ පර්වතය මත, වැසිදිය වැටී පර්වත-දියකදුරු ආදිය පුරවමින් අනුක්‍රමයෙන් පැමිණ මහමුහුද, සාගරය පුරවයිද එලෙසින්ම අවිද්‍යා පර්වතය මත අභිසංස්කාර නම් වැහි වලාකුළුවලින් වැසිවැටෙන බව දතයුතුයි. අශ්‍රැතවත් බාල පුහුදුන් පුද්ගලයෝ අවිද්‍යාවෙන් නුවණ නැත්තෙක් වී තණ්හාවෙන් සිය ආශාවන් ඉටුකර ගනිමින් කුශලාකුශල කර්ම රැස්කරයි. ඒ කුසලාකුසල කර්ම ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණයට ප්‍රත්‍ය වේ. ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණයෙන් නාමරූපාදීන්ටද වශයෙන් මෙලෙස ප්‍රත්‍ය වේ. මෙසේ පර්වතය මත වැටුණු වැසිදිය දියකදුරු-ගංගාදිය පුරවා මහමුහුදට පැමිණි අවස්ථාව මෙන් අවිද්‍යා පර්වතය මත වැටුණු, අභිසංස්කාර නම් වැස්සේ ප්‍රත්‍ය පරපුර අනුපිළිවෙලින් පැමිණ විඤ්ඤාණාදී දිය කදුරු පුරවා පැවති අවස්ථාව දතයුතුයි. මෙම බුද්ධ චරිතය වනාහී මේ සූත්‍ර පෙළේ නො දැක්වුනත්, "මේ ලෝකයේ තථාගතයන් වහන්සේ උපදින සේක. -පෙ- ගිහිගෙන් නික්ම පැවිදිවන සේක" යනුවෙන් ත්‍රිපිටක පාළියේ කියන ලද පරිදි අර්ථ ගලපා දතයුතුයි.

ඔහුගේ කුලයෙහි ඉපදීම ගෙනදුන් ඒ කර්මභව ප්‍රත්‍ය "වෙනස්වීම් සහිත ජාති" නම් වේ. ඔහු බුදුවරුන්ගේ හෝ බුද්ධ ශ්‍රාවකයන්ගේ හෝ ඉදිරියට පැමිණ සසර පැවැත්මේ දෝෂ දැක්වමින් කරන ලද ධර්ම කථාව අසා දීර්ඝ සංසාරික දුක් මෙනෙහි කිරීම් වශයෙන් පීඩාවට-කළකිරීමට පැමිණේ. ඔහු මෙසේ වෙනස්වන ස්කන්ධාදියේ පැවැතීම් වශයෙන් දුක ඇතිවන බව වටහාගනියි. ඔහු සංසාරික පැවැත්ම නිසා දුක ඇතිවන බව වටහාගෙන, භවයෙන් භවයට උපදින ශ්‍රද්ධාව වැඩිදියුණු කරවා, ගිහිගෙන් නික්ම අනගාරී සසුනෙහි පැවිදි වේ. මෙසේ ඔහුගේ සසර පැවැතීම්

වශයෙන් උපදින දුකට, හවයෙන් හවයට යන ශ්‍රද්ධාව ප්‍රත්‍ය වේ. පැවිදි විමෙන් නොනවතින ඔහු වස් පහක් ගතවීමට පෙර, නිස සමාදන්ව - වත් පිළිවෙත් මැනවින් සම්පූර්ණ කර - උභය ප්‍රාතිමෝක්‍ෂය මනාව ප්‍රගුණ කර - කළයුතු නොකළයුතු දේ ඉගෙන - රහත්බව දක්වා නිරවුල්ව කමටහන් ගෙන අරණ්‍යයෙහි වැඩවසන්නේ පඨවි ආදී කසිණ කර්ම භාවනාව ආරම්භ කරයි. ඔහුට එම කමටහන් නිසා දුර්වල ප්‍රීතිය උපදියි. එම දුර්වල ප්‍රීතිය නිසා ඔහුට ශ්‍රද්ධාවම මූලික වූ ප්‍රමෝදය - බලවත් ප්‍රීතිය උපදියි. බලවත් ප්‍රීතිය, විධාව සංසිද්ධීමට හේතුවේ. ඉන් ධ්‍යානයේ පූර්වභාග සුවය ඇතිවේ. එය සැප පාදක වූ ධ්‍යාන සමාධියට ප්‍රත්‍ය වේ. මෙම සමාධියෙන් සිතේ යෝග්‍ය බව උපදවා - මෘදු වූ විදර්ශනාවට අවශ්‍ය කටයුතු සම්පාදනය කරයි. මෙලෙස ඔහුගේ පාදක ධ්‍යාන සමාධිය මෘදු වූ විදර්ශනාවට උපකාර වේ. මෘදු වූ විදර්ශනාව නිසා බලවත් විදර්ශනාව ඇතිවේ. බලවත් විදර්ශනාව ආර්ය මාර්ගයටත්, ආර්ය මාර්ගය එල විමුක්තියටත්, එල විමුක්තිය ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂණ ඤාණයටත් ප්‍රත්‍ය වේ. හේතුවේ. මෙසේ අනුක්‍රමයෙන් පැමිණි වැසිදිය, සාගරය පුරවා සිටියාක් මෙන් රහතන් වහන්සේ විමුක්ති සාගරය පුරවා ගෙන සිටින අවස්ථාව දත යුතුයි.

තෙවැනි සූත්‍රයයි.

12. 3. 4

සිවුවන සූත්‍රයේ "පාවිසි" යනු පිටිසීමයි. උන්වහන්සේ තවම නොපිටිසි සේක. "පිටිසෙන්නෙමි"යි නික්මුණු බැවින් මෙසේ කියන ලදී. යම්සේ "ගමට යන්නෙමි"යි නික්මුණු මිනිසෙක් ඒ ගමට තවම නොපැමිණියත්; මෙනම් තැනැත්තා කොහිද?"යි කෙනෙකු ඔහු පිළිබඳව විමසූ විට "ඔහු ගමට ගියේය" යනුවෙන් පවසන්නාක් මෙනි. "අනිඤාගො" යනු එදින තෙරුන්වහන්සේ ඉතා උදෑසනින් නික්මුණු දවසක් විය. ඉතා උදෑසන නික්මුණු හික්කුහු බෝධි අංගණය, සිවුරු හදින-පොරවන තැන යනාදී ස්ථානයක හිඳ, පිඩුපිණිස හැසිරෙන වේලාව එතෙක් කල්ගෙවති. තෙරුන් වහන්සේ වනාහි "පිඩු පිණිස හැසිරෙන වේලාව එතෙක් පිරිවැරියත් සමඟ සාකච්ඡා එකක් හෝ දෙකක් කරන්නෙමි"යි සිතමින්. "යනනුනාහං" යනුවෙන් කල්පනා කළ සේක. "පරිබ්බාජිකානං ආරාමො" යනු ඒ ආරාමය වනාහි රජගහනුවර දකුණුවාසල් දොර හා වේළුවනය අතර පිහිටියේය.

"ඉධ" යනු මේ සතර වාදයන්හි. "කිංවාදී කිමකබ්බායී" යනු කුමක් කියයිද? කුමක් දේශනා කරයිද? යනුයි. මේ පිළිබඳව ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන්ගේ දර්ශනය කුමක්ද? යනුවෙන් විචාරකි. "ධම්මසසානුධම්මං බ්‍යාකරෙය්‍යාම" යනු භාග්‍යවත් ගෞතමයන් වහන්සේ විසින් දෙසන ලද යම් කරුණක් වේද එයට ගැලපෙන තව කරුණක් කියන්නෙමු නම් මැනවි. "සහධම්මිකො වාදානුපාතො" යනු අන්‍යයන් විසින් කියන ලද කරුණකින්, කරුණු සහිතව ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් වාදයෙහි පවතින චාග් ප්‍රහාරයක් පිළිබඳව, අල්ප මාත්‍ර වශයෙන්වත් නුවණැත්තන් විසින් ගැරහිය යුතු කාරණයක් නොවන්නේ කෙසේද? මෙය කියන ලද්දේ "සියලුම ආකාරයෙන් භවත් ගෞතමයන්ගේ ඉගැන්වීමෙහි ගැරහිය යුතු කරුණක් කෙසේ නොවන්නේද?" යන අදහසිනි. "ඉතිවදං" යනු "ස්පර්ශය නිසා දුක ඇතිවේ" යනාදී ලෙස දේශනා කරමින් යන අර්ථයි.

"තත්‍ර" යනු ඒ සිවුවාදයන්හිය. "තෙ වත අඤ්ඤත්‍ර එසසා" මේ වාදයෙහි ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයයෙන් යනු ප්‍රතිඥාව දක්වන වචනයකි. අනිවාර්ය වූ අවධාරණ වදනකි. යම්හෙයකින්ද ස්පර්ශයෙන් තොරව දුක් අනුභව කිරීමක් නොමැති හෙයිනි. මෙලෙසින්ම මෙකරුණ දතයුතුයි. දුක ඇතිවනුයේ ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙනි.

"සාධු සාධු ආනන්ද" යනු මේ සාධුකාරය සැරියුත් තෙරුන්ට දෙන ලද්දකි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙතැනදී ආනන්ද හිමියන් සමග කථා කරති.

"එකමිදාහං" යන මෙහි "ඉධ" යනු නිපාතයකි. "එක් සමයක" යන අර්ථයි. මේ ප්‍රකාශය "සැරියුත් හිමියන්ම පමණක් නොව මමත් රජගහ නුවරට පිවිසියෙමි. හුදෙක් උන්වහන්සේට පමණක් නොව මටද මේ විතර්කය ඇතිවිය. මෙම අන්‍ය තීර්ථකයන් සමඟ වූ සාකච්ඡාව උන්වහන්සේට මෙන්ම මටද පෙර එසේම විය" යන්න දැක්වීමට වදාළ සේක.

"අච්ඡරියං අබ්‍යුතං" යන මේ වචන දෙකම විශ්මය දක්වන වදන්මය. මෙහි වචනාර්ථ වනාහි අසුරක් ගැසීමට සුදුසු වූයේ ආශ්චර්යයකි. (අච්ඡරිය) පෙර නොවූ විරූවක් වීම අද්භූතය. (අබ්‍යුත) "එකෙන පදෙන" යනු "ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් දුක ඇතිවේ" යන මේ එක පදයෙන්ය. මෙහිදී සියලු වාදයන්හි ප්‍රතික්ෂේප කිරීම හඟවන ලදී. "එසෙවතො" යනු "ඒ මේ

ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් ම දුක ඇතිවේ" යන ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද ධර්මයේ එන අදහසයි. "තඤ්ඤාද්වේසං පටිභාතු" යනු එයම මෙහිදී වැටහේවා යනුයි.

දැන් තෙරුන්වහන්සේ ජරාමරණාදිය ප්‍රමුඛ වූ ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද කථාවෙන් එහි අර්ථ ගම්භීරභාවයත්, ගම්භීරප්‍රභාවයත් දක්වමින් "සවෙ මං භනෙන" ආදී වශයෙන් යම් මූලික වූ කථාවක් උපන්නාහු ද ඒ කාරණයම ගෙන සසර නැවැත්ම දක්වනුයේ "ජනනංතෙව" යනාදිය දෙසුහ. සෙසු පදයන්ගේ අර්ථ ඉහත පැවසූ පරිදි දත යුතුයි.

සිවුවන සූත්‍රයයි.

12. 3. 5.

පස්වන සූත්‍රයේ "භූමිජො" යනු ඒ තෙරුන්ගේ නාමයයි. මෙහි ද සෙසු විස්තර මුළු සූත්‍රයේ පැවසූ පරිදි දත යුතුයි. මේ සූත්‍රයේ ඇති විශේෂත්වය නම්; "යම්භෙයකින් මේ සැප-දුක් ආදී ධර්මයෝ හුදෙක් ස්පර්ශය (ගැටීම) හේතුවෙන් ම නූපදිති. කයින් ද කටයුතු කරයි. වචනයෙන් හා මතසින් ද කටයුතු කරයි. තමා විසින් ද අනුන් විසින් ද කළයුතු කටයුතු කරයි. දුක දුනම කරයි. නොදනද කරයි. එනිසා ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් වෙන් වූ දුකට හේතුවන හේතුප්‍රත්‍ය දක්වීම පිණිස "කායෙ වාහානාඤ්ඤා" යනාදිය දේශනා කළහ. "කායසංඤ්ඤාවතනා හෙතු" යන කාය ද්වාරයෙහි උපන් චේතනා හේතුවයි. වාග් ද්වාරයෙහි හා මනෝද්වාරයෙහි උපන් චේතනා හේතු වාග් සංඤ්ඤාවතනා, මනෝ සංඤ්ඤාවතනා නම් වේ. මෙහිද කායද්වාරයෙහි කාමාවචර කුසල හා අකුසල වශයෙන් චේතනා විස්සක් ලැබේ. වච් ද්වාරයෙහි ද එලෙසම වේ. මනෝද්වාරයේ රූප-අරූප චේතනා නවයක් සමග චේතනා 29 කි. ද්වාරත්‍රයේ ම චේතනා සැට නවයකි (69). ඊට හේතු වශයෙන් සුව-දුක් විපාකයෝ දක්වන ලදහ. "අච්ඡාදා පච්චයා ච" මෙහි වනාහි චේතනාව අච්ඡාදා ප්‍රත්‍යයෙන් වේයැයි දක්වීමට කියන ලදී. යම්සේ මෙලෙස දුක්වූ චේතනා හේද ඇති කාය සංස්කාරය ද වාග් සංස්කාරය ද මනෝ සංස්කාරය ද අන්‍යයන්ගේ උත්සාහයක් නොමැතිව තමාම අසංඛාරික සිතින් කරයි. අන්‍යයන් විසින් කරවනු ලබන්නේ සංඛාරික සිතින් කරයි. "මෙතම් ක්‍රියා කරන්නහුට මෙබඳු විපාක වන්නේයැ"යි මෙසේ කර්මය ද විපාකය ද දැන දැන ද සිදුකරයි. මාපියවරු වෛතෘ වැදීම ආදිය කරන කල්හි ඒ අනුව වදින්නා

වූ දරුවන් මෙන් ක්‍රියාව දැන දැනම කළත් "මේ ක්‍රියාවේ විපාකය මෙය" යැයි විපාකය නොදන්නන් ක්‍රියා කරයි. එනිසා එය දක්වීමට "සාමං වා තං ආනන්ද! කාය සංඛාරා අභිසංඛරොති" යනාදිය කියන ලදී. "ඉමෙසු ආනන්ද! ධම්මෙසු" යනු ආනන්දය! යමෙක් මේ ධර්මයන්හි තමාම හෝ යනුයි. "කාය සංස්කාර" යනාදී සතර තැන්හි කියන ලද දෙසිය සැත්තැස්සක් (276) වූ චේතනා ධර්මයෝ. මේ ධර්මයන්හි අවිද්‍යාව මූලාධාර වූ කෙළවර ඇති - මත්තෙහි වැටුණු ඒ සියල්ල "අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරයෝ වෙති" යනාදී ලෙස මෙහි ම සංග්‍රහයට පැමිණෙති.

දැන් සසර පැවැත්ම දක්වන සේක් - "අවිජ්ජායතෙව" යනාදිය දෙසූහ. "සො කායො න භොති" යනු යම්බඳු කයක් ඇති කල්හි, කාය සංචේතනා ප්‍රත්‍යය වූ අධ්‍යාත්මික සුව-දුක් උපද්ධියද එබඳු කයක් නැත. වචනයෙහිත් මනසෙහිත් මෙසේමය. තවද "කායො" යනු කාය චේතනාවයි. "වාචා" යනු වාග් චේතනාවයි. "මනෝ" යනු මනෝ කර්මයයි. කායද්වාරය යනු කයයි. ශරීරයයි. වාග්-මනෝ ද්වාරයන්හිද මේ ක්‍රමය ම දකුණුයි. රහතන් වහන්සේ වෛතෘ වන්දනා කරති. ධර්ම දේශනා කරති. කමටහන් මෙනෙහි කරති. නමුත් උන්වහන්සේගේ කය කෙතක් නොවනුයේ විපාකයක් නැති බැවිනි. රහතන් වහන්සේ විසින් කරන ලද ක්‍රියාවෝ (කර්ම) කුසල් හෝ අකුසල් නොවේ. විපාක නොමැතිව ම ක්‍රියා මාත්‍රය පමණක් සිටියි. මෙහිසා උන්වහන්සේගේ කය මෙහි "කාය" සංඛ්‍යාවෙහි ලා නොසැලකුනි. "බ්‍රහ්මං තං න භොති" යනාදියේ වැඩිම අර්ථයෙන් එය කෙතක් නොවේ. පිහිටීම් අර්ථයෙන් එය වස්තුවක් නොවේ. ප්‍රත්‍යාර්ථයෙන් එය ආයතනයක් නොවේ. හේතු අර්ථයෙන් එය අධිකරණයක් නොවේ.

සංචේතනා මූලික වූ අධ්‍යාත්මික සුව-දුක් උපදින්නේ නම් ඒ සංචේතනාව - මේ වැඩිම ආදියේ අභාවයෙන් ද උන්වහන්සේට සුබදුක්ඛයන්ගේ කෙතක් නොවේ. වස්තුවක් නොවේ. ආයතනයක් නොවේ. අධිකරණයක් නොවේ.

මෙම සූත්‍රයෙහි වේදනාදී සුව දුක්ම "ඒවායේ විපාකයැ"යි කියන ලදී.

පස්වන සූත්‍රයයි.

12. 3. 6

සයවන උපවාණ සූත්‍රයේ අර්ථ ඉතා ප්‍රකටය. මෙහිදී සසර පැවතුම් දුක්ඛ පවසන ලද්දී දතයුතුයි.

සයවන සූත්‍රයයි.

12. 3. 7

සත්වන සූත්‍රයේ - පිළිවෙලින් කියන ලද සූත්‍රයෙහි අවසාන පදය ගෙන "කතමඤ්ච හික්ඛවෙ! ජරාමරණං" ආදිය කියන ලදී. "එවං පච්චයං පජානාති" යනු මෙසේ දුක්ඛ සත්‍ය වශයෙන් දැනිය. ප්‍රත්‍යයන්ගේ හටගැනීම් ආදියද සමුදය සත්‍ය වශයෙන් දතයුතුයි. "දිට්ඨි සමපනෙනා" යනු මාර්ග දෘෂ්ඨියෙන් යුක්ත වූ යනුයි. "දසසන සමපනෙනා" යනු එයට ම තවත් සමාන වදනකි. "ආගතො ඉමං සද්ධම්මං" යනු මාර්ග සද්ධර්මයට පැමිණියනුයි. "පසසති" යනු මාර්ග සද්ධර්මයම බලයි. "සෙබෙන ඤාණෙන" යනු මාර්ග ඤාණයෙන් ම යනුයි. "සෙබාය විජජාය" - මාර්ග විද්‍යාවෙන්ම යනුයි. "ධම්මසොකං සමාපනෙනා" යනු මාර්ග සංඛ්‍යාත වූ ධර්ම ශ්‍රේතයෙන් යුක්ත වූ යනුයි. "අරියො" යනු පුහුදුන් භූමිය ඉක්මවූ යනුයි. "නිබ්බේධික පඤ්ඤා" යනු නියුණු අවබෝධ-ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත වූ යනුයි. "අමතදාරං ආභවව තිට්ඨති" යන මෙහි "අමත" යනු නිවණයි. නිවණේ දොරටුව, ආර්ය මාර්ගය හැපී සිටිය යන අර්ථයි.

සත්වන සූත්‍රයයි.

12. 3. 8

අටවන සූත්‍රයේ අර්ථ ඉතා ප්‍රකටය.

අටවන සූත්‍රයයි.

12. 3. 9.

නවවන සූත්‍රයේ - අක්‍ෂර භාණක හික්‍ෂුන්ගේ අදහස් වශයෙන් කියන ලදී. එහි "පරි" යන උපසර්ගය අත්හැර පවසන විට සම්පූර්ණයෙන්ම අර්ථ දැනගැනීමට හැකිවේ.

නවවන සූත්‍රයයි.

12. 3. 10

දසවන සූත්‍රයේ අර්ථ විස්තර සියල්ල ද ඉහත කී පරිදි දතයුතුය. මේ සූත්‍ර දෙකෙහිදී චතුරාර්ය සත්‍යාවබෝධයට ම දේශනා කරන ලදී.

දසවන සූත්‍රයයි.

තෙවැනි දසබල වර්ගය නිමිශේය.

12. 4. 1

කළාරධත්තිය වර්ගයේ පළමු සූත්‍රයෙහි "අජිත පඤ්ඤා" යනු අජිත මානවකයා විසින් ඇසූ ප්‍රශ්නයෙහිය.

"සංඛත ධම්මාසෙ" යනුවෙන් සංඛත ධර්ම ලෙස දැනගත් ධර්මය, සමාන කළ ධර්මය, තීරණය කළ ධර්මය, අදහස් කරන ලදී. "සෙධ" යනු සේධ පුද්ගලයෝ සත් දෙනයි. "පුට්ඨ" යනු එම සත්දෙනා සඳහාම "පුට්ඨ" යැයිද කියන ලදී. "ඉධ" යනු මේ බුද්ධශාසනයෙහිය. "නිපකො" යනු නුවණැති බවයි. ඒ ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත වූ බැවින් "නිපක" නම් වේ. නුවණැති වූ පණ්ඩිත වූ නුඹවහන්සේ මෙය දේශනා කරන සේක්වා! යි ඉල්ලයි. "ඉරියං" යනු දිවිපැවැත්මයි. පිළිපැදීමයි. හැසිරීමයි. වාසය කිරීමයි. ප්‍රතිපත්තියයි. "මාරිය" යනුවෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට කථාකරයි. සේධයන්ගේ ද සංඛත ධර්මයන්ගේද රහතන් වහන්සේලාගේ ද ක්‍රියාපිළිවෙල මවිසින් විචාරන ලදී. පණ්ඩිතයාණෙනි! නිදුකාණෙනි! එය මාහට වදාළ මැනවි. මේ මෙහි සංක්ෂිප්ත අර්ථයයි.

"කුණ්ඨි අහොසි" යනු කුමක් නිසා තෙවැනි වර දක්වාත් ප්‍රශ්න කරන ලදුව නිශ්ශබ්දව සිටියේක් ද? ප්‍රශ්නයෙහි ද නැතිනම් අදහසෙහි සැකකිරීමෙන්ද? අදහස පිළිබඳ සැක කිරීමෙනි. ප්‍රශ්නයේ සැකයක් නොවේ. මෙලෙස උන්වහන්සේට සිතූනි. "ශාස්තෘෂ්ට් වහන්සේ මාහට සේධ-අසේධයන්ගේ පැමිණීමේ ප්‍රතිපදාව දේශනා කරනු කැමතිවන සේක. එය ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන, ප්‍රත්‍යාකාර ආදී වශයෙන් බොහෝ කරුණුවලින් පැවසීමට පුළුවන. "ශාස්තෘෂ්ට් වහන්සේගේ අදහස ගෙන පිළිතුරු දීමට

කෙසේනම් හැකිවන්නෙම් ද?" යනුවෙනි. ඉක්බිති ශාස්තෘන් වහන්සේ මෙසේ සිතූ සේක. "මා හැර පාත්‍රයක ගෙන, හැසිරෙන අන්‍ය ශ්‍රාවකයන් අතරින් ප්‍රඥාවෙන් සැරියුත් තෙරුන්ට සමවන්නෙක් නැත. මම මොහුගෙන් ප්‍රශ්නයක් විමසන ලද්දෙහි, ඔහු තෙවැනිවර දක්වා ප්‍රශ්නයෙහි හා අදහසෙහි දැයි සිතමින් නිෂ්ශබ්දව ම සිටින්නේය." ඉක්බිති අදහසෙහි යැයි දන ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු දෙන න්‍යාය දක්වන සේක් "භූත මිදනති සාරිපුත්ත! පසසසි" යනුවෙන් දේශනා කළ සේක. එහි "භූතං" යනු උපන්, පහළ වූ ස්කන්ධ ස්කන්ධ පංචකයට යෙදෙන තවත් නාමයකි. මෙසේ ශාස්තෘන් වහන්සේ "සාරිපුත්තය! මේ ප්‍රශ්නය පංචස්කන්ධ වශයෙන් විසඳිය යුතුයැ"යි තෙරුන්ට න්‍යාය දක්වූ සේක. න්‍යාය දක්වීමත් සමගම තෙරුන් වහන්සේට "වෙරළේ සිටි පුරුෂයාට විවෘතව එකම අංගණයක් ලෙස මහ මුහුද පෙනෙන්නාක් මෙන්" න්‍යාය සිය දහස් ගණනින් ප්‍රශ්නෝත්තර දෙක මැනවින් අවබෝධ විය. ඉක්බිති එය පැහැදිලි කරමින් "භූතමිදං හනෙත" යනාදිය දෙසූහ. එහි "භූතමිදං" යනු මෙහි උපන් ස්කන්ධ පඤ්චකයයි. "සමමපපඤ්ඤාය පසසනො" යනු විදර්ශනා සහිත මාර්ග ප්‍රඥාවෙන් මැනවින් බලන තැනැත්තාට "පටිපනෙතා හොති" යනු සීලයේ පටන් අරඹන මාර්ගය දක්වා කළකිරීම් ආදියේ අර්ථය පිණිස පිළිපන්නේ වේ. "තදාහාරසමභවං" යන මෙය කුමක් හෙයින් අරඹන ලද්දේද? මේ ස්කන්ධ පංචකය ආහාරය නිසා සිටියේය. එනිසා එය "ආහාර සමභව" යැයි දක්වීමට මෙය ඇරඹූ සේක. මෙසේ මේ අයුරින් සේබ ප්‍රතිපදාව දේශනා කරන ලදී. "තදාහාර නිරොධා" යනු ඒ ආහාරයන්ගේ නැතිවී යාමෙන්. මෙය කුමක් නිසා ඇරඹූ සේක් ද? ඒ පංච ස්කන්ධය, ආහාරය නොමැති වීමෙන්, නිරුද්ධ වේ. එනිසා ඒ "ආහාර නිරොධ සමභව" යන නම තබා දක්වීමට මෙය ඇරඹූ සේක. මෙසේ මෙම සූත්‍රයේ දී ද සේබයාගේ ප්‍රතිපදාවම කියන ලදී. "නිබ්බදා" ආදී සියලු වචන තනියා විභක්ති වචනයැයි දහසුතුයි. "අනුපාදා විමුතෙනා" යනු සිවු උපාදානයන්ගෙන් කිසිදු ධර්මයක් නොගෙන මිදීමයි. "සාධු සාධු" යනු මේ තෙරුන් වහන්සේගේ පිළිතුරු දීම නිසා තමන් වහන්සේගේ සතුට ප්‍රකාශ කිරීමයි. තමන්වහන්සේ ද එළෙසින් ම පිළිතුරු දෙන සේක් නැවත "භූතමිදං" යනාදිය දෙසූහ.

පළමු සූත්‍රයයි.

12. 4. 2

දෙවන සූත්‍රයේ “කළාර බන්ධියො” යනු ඒ තෙරුන් වහන්සේගේ නමයි. උන්වහන්සේගේ දත් කලුපාටය. විෂම වූ පිහිටීම් ඇත. එනිසා, “කළාරො”යි අමතයි. “නිනායාවතෙතා” යනු හිතබවට, හිතිබවට පත්වූ, යහපත නැවතුණු යනුයි. “න අසසමලජ්ජා” යනු සැනසිල්ලක්, උපකාරයක්, පිහිටක් නොලැබුවේමය. ත්‍රිවිධ මාර්ගය ද ත්‍රිවිධ ඵලයන් ද ඒකාන්තයෙන් නොලැබුවේය යන්න දක්වයි. “ඉදින් ඒ මගඵල ලැබුවේ නම් උන්වහන්සේ ශික්ෂා ප්‍රතික්ෂේප කර, හිතිබවට නො පැමිණෙන්නේ ය.” මේ තෙරුන්ගේ අදහසයි. “නබ්බාහං ආවුසො” යනු “ඇවැත්නි! මම සැනසිල්ලකට පත්වීම්. නොපත්වූයේ යැයි සැක නොකරමි” යන ලෙස තෙරුන් වහන්සේට ශ්‍රාවක පාරමි ඥාණය පිහිටාධාර වේ. එනිසා උන්වහන්සේ සැක නොකරති. “ආයතිං පනාවුසො” යනු අනාගත ප්‍රතිසන්ධියයි. නුඹවහන්සේගේ මතු පිළිසිද ගැනීම ගලවා දමූයේ ද? නොගැලවූයේ ද? යි යනුවෙන් රහත් බවට පත්වීම විචාරයි. “නබ්බාහං ආවුසො! විචිකිච්ඡාමි” යන මෙයින් තෙරුන් වහන්සේ එහි සැක රහිත බව දක්වයි.

“යෙන භගවා තෙනුපසංකම්” යනු “මේ යහපත් කාරණය භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දන්වන්නෙමි” යි සමීපයට පැමිණියේය. “අඤ්ඤා බ්‍යාකතා” යනු රහත්බව ප්‍රකාශ කරන ලදී. “බිණා ජාති” යනුවෙන් තෙරුන් වහන්සේ නොපැවසූහ. මොහු වනාහි තෙරුන්වහන්සේ වෙත සතුටු වූයේ, ප්‍රසන්න වූයේ, මෙසේ පදබ්‍යඤ්ජන ආරෝපණය කර පැවසීය. “අඤ්ඤතරං හික්ඛුං ආමනෙතසි” - එය අසා ශාස්තෘන් වහන්සේ මෙසේ සිතූහ. සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේ වනාහි නුවණැත්තාහ. ගැඹුරු ප්‍රඥා ඇතියහ. උන්වහන්සේ කිසිහේතුවක් නිසා මෙසේ පිළිතුරු නොදෙති. මේ ප්‍රශ්නය ඉතා සංක්ෂිප්ත පිළිතුරක් අපේක්ෂිත වූවක් විය යුතුයි. “කැඳවා උන්වහන්සේ ලවාම මේ ප්‍රශ්නය විමසන්නෙමි” යි එක්තරා හික්ෂුවක් ඇමතු සේක.

“සවෙ තං සාරිපුත්ත!” මෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, “මුත් වහන්සේ තමාගේ ධර්මතාවක් බැවින් රහත්ඵලය නොපවසන්නේය. මේ ප්‍රශ්නය විමසන්නෙමි. එයට පිළිතුරු දෙමින් ම රහත්ඵලය විස්තර කරන්නේය” යි යනුවෙන් සිතා රහත්ඵලය විස්තර කරවීමට ම මෙසේ විවාළ සේක. “යනනිදානාවුසො! ජාති” යනු “ඇවැත්නි! මේ ජාතිය නම් යම් ප්‍රත්‍යයකින්, ඒ ප්‍රත්‍යයාගේ ගෙවියාමෙන් ක්ෂය වූ කල්හි ජාති ප්‍රත්‍යයෙහි ‘ජාති’ නම්

වූ එලය ක්ෂීණවූයේ යැයි දන්නා ලදී. මෙහිදී ද සැරියුත් තෙරණුවෝ ප්‍රශ්නය පිළිබඳ සැකයක් නැතිවූත් අදහසෙහි සැක කරයි. උන්වහන්සේට මෙසේ සිතූණි. රහත්ඵලය නම් තණ්හාව ක්‍ෂය වීමයි. උපාදානය, භවය, ප්‍රත්‍යය යනාදිය ක්‍ෂය වීමයි. කෙලෙස් ක්‍ෂය වීමයි. මේ අයුරින් බොහෝ කරුණුවලින් රහත්ඵලය විස්තර කළ හැකිය. කෙසේ පිළිතුරු දුන්විට භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ අදහස ගැනීමට හැකිවේද? මේ අයුරින් පිළිතුරු දුන සිටියත් අදහසෙහි සැක කරන සේක්, ප්‍රශ්නය තබා ම ප්‍රත්‍යාකාර වශයෙන් පිළිතුර විස්තර කළ සේක. ශාස්තෘන් වහන්සේ ද ප්‍රත්‍යාකාර වශයෙන්ම විස්තර කරවනු කැමතිවූ සේක. එනිසා මෙසේ විස්තර කරන තෙරුන්ගේ අදහස ගත් සේක. එකෙණෙහිම තෙරුන් වහන්සේ "මව්සින් ශාස්තෘන් වහන්සේගේ අදහස ගන්නා ලද්ද"යි දැනගත් සේක. ඉක්බිති උන්වහන්සේට න්‍යාය සිය දහස් ගණනින් පැන-විසඳුම් මැනවින් වැටහුණු සේක. යම්හෙයකින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තවත් ප්‍රශ්නයක් විචාරන්නේ ද එනිසා මේ පිළිතුර පිළිබඳව සතුටුවීම නොකළ බව දතයුතුයි.

"කථං ජානතො පන තෙ" යන මේ ප්‍රශ්නය කුමක් නිසා ඇරඹූ සේක් ද? සිය විෂයෙහි සිංහනාද ඇතිකරවීම සඳහායි. තෙරුන් වහන්සේ වනාහී උග්‍රත් හැරූ ලෙන් දොර හෙවත් සුකරබත ලෙන් දී දීඝනබ නම් පිරිවැර්ජයාට වේදනා පරිග්‍රහ සූත්‍රය දේශනා කරන ලබන භාග්‍යවතුන් වහන්සේට විජිනිපත ගෙන පවත් සළඹින් සිටිසේක්, ත්‍රිවිධ වේදනාවන් සලකා බලා ශ්‍රාවක පාරමී ඤාණයෙන් අවබෝධ කළ සේක. එනිසා මෙය උන්වහන්සේට ගෝචර වූ විෂයකි. "මෙම තම විෂයෙහි සිට සිංහනාද කරන්නේය" යන මේ කාරණය සඳහා ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ ප්‍රශ්නය විමසූ සේක. "අනිච්ඡා" යනු තිබි-නැතිවීම් අර්ථයෙන් අනිත්‍යය. "යදනිච්චං තං දුක්ඛං" යන මෙහි "කෙසේ වුවත් සැප වේදනාව පැවතීම් වශයෙන් සැපයකි. වෙනස්වීම් වශයෙන් දුක්කි. දුක්වේදනාව පැවතීම් වශයෙන් දුක්කි. වෙනස්වීම් වශයෙන් සැපයකි. අදුක්බලසුඛ වේදනාව දැනීම සුවයකි. නොදැනීම දුක්කි." යනාදී ලෙස වෙනස්වීම කෙළවර කරගත් සියල්ල දුක්බ" නම් වේ. "විදිකං" යනු මේ වේදනාත්‍රයම "දුක්" යැයි දන්නේ ද එහෙයින් මාහට ඒ තණ්හාව නැතැ"යි දක්වයි.

"සාධු සාධු" යන තෙරුන්ගේ වේදනාව බෙදා දක්වීමෙහි, එම ඥානයෙහි සතුටුවීමයි. තෙරුන්වහන්සේ වේදනා එකකි හෝ දෙකකි, තුනකි, සතරකි ආදී වශයෙන් නොපවසා කියන ලද ක්‍රමයෙන් වේදනා තුනකැයි බෙදා දක්වීම දැනගත් සේක. එනිසා උන්වහන්සේට, භාග්‍යවතුන්

වහන්සේ සිය සතුට ප්‍රකාශකරන සේක් මෙසේ වදාළහ. "දුක්ඛසමිං" මෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙම අදහසින් මෙසේ වදාළහ. "සාරිපුත්‍රය! යම්භෙයකින් නුඹ විසින් මේ කාරණයෙන් වේදනා කෙරෙහි තණ්හාව නොවැටහේ යැයි පිළිතුරු දෙන ලද්දේ, ත්‍රිවිධ වේදනාව යැයි බෙදා දක්වන තැනැත්තා විසින් එය අධික ප්‍රමාණයෙන් කරන ලදී. "එය දුක්" යැයි විස්තර කරන්නා විසින් එය මැනවින් විස්තර කරන ලද්දේ වේ. යම්කිසි විදිමක් වේ නම් එය දුක්කැයි දැනගත් පමණින් ම වේදනා කෙරෙහි තණ්හාව නොපිහිටයි. "කථං විමොක්ඛා" යනු "කවර විමෝක්ඛයක්ද?" "කවර විමෝක්ඛයකින් නුඹ විසින් රහත්බව ප්‍රකාශ කරන ලදද? යන අර්ථයි. "අස්සධතන විමොක්ඛා" යනු "ආධ්‍යාත්මික විමෝක්ඛයෙන්" - "ආධ්‍යාත්මික සංස්කාරයන් පරිග්‍රහණය කරගෙන පැමිණි රහත්බව ඇති" යන අර්ථයි.

එහි අධ්‍යාත්මික සුවය සතර වැදෑරුම්ව දතයුතුයි. අධ්‍යාත්මික ධර්මයන්හි අභිනිවේෂණයෙන් අධ්‍යාත්මික ධර්ම නැගී සිටීම, අධ්‍යාත්මික ධර්මයන්හි අභිනිවේෂණයෙන් බාහිර ධර්ම නැගීසිටීම, බාහිර ධර්මයන්හි අභිනිවේෂණයෙන් බාහිර ධර්ම නැගීසිටීම සහ බාහිර ධර්මයන්හි අභිනිවේෂණයෙන් අධ්‍යාත්මික ධර්ම නැගී සිටීම යනුවෙනි. ආධ්‍යාත්මික ධර්ම අභිනිවේෂණය කර බාහිර ධර්මයෝත් බාහිර ධර්ම අභිනිවේෂණය කර අධ්‍යාත්මික ධර්මයෝත් දැකිය යුතුයි. එනිසා ඇතැම් හික්මුවක් අධ්‍යාත්මික සංස්කාරයන්හි ප්‍රඥාව බස්වා ඒවා වෙන් වෙන් වශයෙන් දක්වා, බැහැරට බස්වයි. බාහිර වූ ධර්ම මැනවින් පරිග්‍රහණය කර නැවත අධ්‍යාත්මයෙහි බස්වයි. ඔහුට අධ්‍යාත්මික සංස්කාරයන් විමසා බලන කල්හි අර්හත් මාර්ගය නැගී සිටීම වේ. මෙසේ අධ්‍යාත්මික ධර්මයන්හි අභිනිවේෂණයෙන් අධ්‍යාත්මික ධර්ම නැගීසිටීම වේ. කිසිවෙක් අධ්‍යාත්මික සංස්කාරයන්හි ප්‍රඥාව බස්වා, ඒවා වෙන් වෙන් වශයෙන් දක්වා බැහැරට බස්වයි. ඔහුට බාහිර සංස්කාරයන් විමසා බලනවිට අර්හත් මාර්ගය නැගීසිටීම වේ. මෙසේ අධ්‍යාත්මික ධර්මයන්හි අභිනිවේෂණයෙන් බාහිර ධර්මයන්ගේ නැගීසිටීම නම් වේ. ඇතැමෙක් බාහිර සංස්කාර ධර්මයන්හි ප්‍රඥාව බස්වා ඒවා වෙන් වෙන් වශයෙන් දක්වා අධ්‍යාත්මික ධර්මයන්හි බස්වයි. අධ්‍යාත්මික ධර්මයන්ද පරිග්‍රහණය කර, නැවත බාහිර ධර්මයන්හි බස්වයි. ඔහුට බාහිර සංස්කාර ධර්මයන් විමසා බලනවිට අර්හත් මාර්ගය නැගීසිටීම වේ. මෙසේ බාහිර ධර්මයන්හි අභිනිවේෂණයෙන් බාහිර ධර්මයන්ගේ නැගීසිටීම වේ. ඇතැමෙක් බාහිර සංස්කාර ධර්මයන්හි

ප්‍රඥාව බස්වා ඒවා වෙන් වෙන් වශයෙන් දක්වා අධ්‍යාත්මයෙහි බස්වයි. ඔහුට අධ්‍යාත්මික සංස්කාර ධර්මයන් විමසන කල්හි අර්හත් මාර්ගය නැගීසිටීම වේ. මෙසේ බාහිර ධර්මයන්හි අභිනිවේෂණයෙන් අධ්‍යාත්මික ධර්මයන්ගේ නැගීසිටීම වේ. එහි තෙරුන්වහන්සේ අධ්‍යාත්මික සංස්කාරයන් පරිශ්‍රවණය කර, ඒවා වෙන් වෙන් වශයෙන් දක්වන කල්හි, "අර්හත් මාර්ගය නැගිට සිටීමෙන් රහත් බවට පත්වූයෙමි"යි දක්වන සේක,

"අජ්ඣාතන විමොක්ඛාධ්වානං ආවුසො" යනාදිය දෙසූහ.

"සබ්බපාදානකධ්වානි" යනු සියලු සිවුවැදෑරුම් වූ උපාදානයන්ගේ ක්‍ෂයවීමෙන්ය. "තථා සතො විහරාමි" යනු ඊට අනුගත වූ සිහියකින් යුක්තව වාසය කරමි යනුයි. "යථා සතං විහරන්තං" යනු යම් ආකාර වූ සිහියකින් වෙසෙන මානටයි. "ආසවා නානුසසවනති" යනු ඇසින් රූපයෝ ගලාබසිති. වැගිරෙති. ගලායති. පවතිති. මෙසේ සදොරෙහිම ෂඩ් ආරම්භණයන්හි ගලන ස්වභාව ඇති කාමාශ්‍රවාදී ආශ්‍රවයෝ ගලා නොබසිති. නොවැගිරෙති. නොවැඩෙති. යම්සේ මට ආශ්‍රවයෝ නූපදින්නාක් මෙන් යන අර්ථයයි. "අත්තානඤ්ච නාවජානාමි" යනු තමාට ද අවමන් නොකරමි. මෙයින් අවසාන ප්‍රභාණය කියන ලදී. මෙසේ ඇතිකල්හි විශේෂ දැනීම පැහැදුනේ වේ. "සමණෙන" යනු බුද්ධශ්‍රාවකයා විසින්ය. "තෙසාහං න කංඛාමි" යනු ඒ ආශ්‍රව අතර මම කවරක් කාමාශ්‍රව වේ ද කවරක් භවාශ්‍රව වේ ද කවරක් දිට්ඨාශ්‍රව වේ ද කවරක් අවිජ්ජාශ්‍රව වේ ද යනුවෙන් මෙසේ ස්වරූප හේද වශයෙන් ද සිවු ආශ්‍රව වශයෙන් ද මෙසේ ගණනය කිරීම් - කොටස් කිරීම් වශයෙන් සැක නොකරමි යනුයි. "තෙ මෙ පහිනාති න විවිකිච්ඡාමි" යනු ඒ ආශ්‍රවයෝ මට ප්‍රහීන විය. සැකයක් නූපදවමි. මෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, "සාරිපුත්‍රය! මෙලෙස විස්තර කරන්නා වූ නුඹ විසින් මැනවින් විවරණය කරන ලදී. 'ඇවැත්නි, මම ආධ්‍යාත්මික විමෝක්‍ෂයෙන්.....' ආදී වශයෙන් කියනු ලබන නුඹ විසින් අධික ප්‍රපංචයක් කරන ලද්දකි" යි දක්වනසේ මෙසේ වදාළහ.

"උට්ඨායාසනා විහාරං පාවිසි" යනු පණවන ලද උතුම් බුද්ධාසනයෙන් නැගිට අභිශ්‍ර වූ ම පිරිස ඇතිව විහාරයේ මහා ගඳකිළිය ඇතුලට වැඩිසේක යනුයි. කුමක් නිසාද? බුදුරජාණන් වහන්සේ වනාහී දේශනාව නිමනොවූ කල්හිම තනිවම අසුනින් නැගිට සේක, ගඳකිළියට වැඩම කරනුයේ පුද්ගල ස්තූති කිරීම හෝ ධර්මයට ස්තූති කිරීම අරමුණු

කරගෙනයි. එහි පුද්ගල ස්තුති කිරීම සඳහා පිවිසෙන ශාස්තෘන් වහන්සේ මෙසේ සිතන සේක. "මෙය මවිසින් සංක්ෂිප්තව දක්වන ලදී. උදෙසන ලදී. සවිස්තරව නොබෙදන ලදී. ධර්මය පිළිගන්නා භික්ෂූහු එය ඉගෙන ආනන්ද තෙරුන් වෙත හෝ මහාකව්චාන තෙරුන් වෙත එළඹ ප්‍රශ්න කරති. ඔවුහු මගේ ප්‍රඥාවෙන් සසඳා බලා ඒකාරණය සවිස්තරව දේශනා කරති. අනතුරුව එම ඉගැන්වීම පිළිගන්නා ධර්මකාමී භික්ෂූහු එම සවිස්තර දේශනාව මා වෙත ඉදිරිපත් කරති. එවිට මම ඔවුන්ට "මහණෙනි! ආනන්ද විසින් මැනවින් දේශනා කරන ලදී. කව්චායන විසින් මැනවින් දෙසන ලදී. නුඹලා මෙහි අර්ථ මාගෙන් විමසුවාහු නම් මම ද ඒ අයුරින් ම දේශනා කරන්නෙමි" යි යනුවෙන් ඒ මහතෙරවරු ස්තුතියට භාජනය කරන සේක. මෙය පුද්ගල ස්තුතියයි. මෙසේ ස්තුතිකළ පුද්ගලයන් කෙරෙහි ගෞරව උපදවා භික්ෂූන් වහන්සේලා ඔවුන් වෙත එළඹෙති. ඒ මහතෙරවරු ද තමා වෙත එන එම භික්ෂූන් වහන්සේලා අර්ථයෙහි ද ධර්මයෙහි ද යොදවන්නෝ ය. එසේ යොදන ලද එම තෙරවරු, ත්‍රිශික්ෂාවන් සම්පූර්ණ කර මැනවින් දුක් කෙළවර කරන්නෝය. නැතිනම් බුදුපියාණන් වහන්සේට මෙබඳු සිතක් පහළවන සේක. "මෙසේ මා වැඩම කල කල්හි තමාගේ ආනුභාවය ප්‍රකට කරන්නෝය. ඉක්බිති මම ඔවුන්ට ද එසේම ස්තුති කරන්නෙමි. ඒ මාගේ ස්තුතිය අසා ගෞරව හටගත් භික්ෂූහු, මොහු වෙත අප පැමිණිය යුතුයි. ඔහුගේ වදන් ඇසිය යුතුයි. එම වදන් පිළිගත යුතුයි." යනුවෙන් සිතති. එය උන්වහන්සේලාට බොහෝ කාලයක් හිත-සුව පිණිස පවතින්නේම ය. ධම්මදායාද සූත්‍රයේ මෙන් ධර්මයට ස්තුති කිරීමට පැමිණෙන විටදී බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙසේ සිතන සේක. "මා විහාරයට වැඩිකල්හි ආර්ථික දායාදයට ගරහමින් ධර්ම දායාදයට ස්තුති කරමින් මෙම පිරිස් මැද හිඳ, සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේ දහම් දෙසන සේක. මෙසේ අප දෙදෙනා වහන්සේ ම එකම අදහසකින් දෙසන ලද බැවින් මේ සූත්‍ර දේශනාව අග්‍ර වූයේ ද, ගෞරව කළ යුත්තේ ද වන්නේය. පාෂාණමය ඡත්‍රයක් මෙනි." මෙහිදී ආයුෂ්මත් සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේ උසස් බවට පත්කර, බැබළීමට පත්කර තබනු කැමතිවූ බුදුපියාණන් වහන්සේ අසුනින් නැගිට ගඳකිළියට වැඩිසේක. මෙබඳු අවස්ථාවලදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩහුන් අසුනේදී ම අතුරුදහන්ව, චිත්ත ගමනින් විහාරයට වැඩි බව දතයුතුයි. ඉදින් කාය ගමනින් වැඩම කළසේක් නම් සියලු බුදුපිරිස, උන්වහන්සේ පිරිවරා ගෙන වඩිති. එකවරක් බිඳුණු සිත නැවත එම දේශනාවට යොමුකර ගැනීමෙන් දූෂ්‍ය වන්නේයැයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නොපෙනෙන කයින් චිත්ත ගතියෙන් ම විහාරයට පිවිසි සේක.

මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිවිසි කල්හි, උන්වහන්සේගේ අදහස් අනුව ම සිංහනාද පවත්වනු කැමති ආයුෂ්මත් සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේ, බුදුපියාණන් වැඩම කළ නොබෝ වේලාවකින් ම එහිදී හික්කුන් වහන්සේ ඇමතු සේක. "පුබ්බ අපපටි සංවිදිතං" යනු මෙනම් දෙය විවාරන්නේ යැයි මුලදී මවිසින් නොදන්නා ලදී. නො දන්නා ලදී යනුයි. "පඨමං පඤ්ඤාං" යනු "සාරිපුත්‍රය! ඉදින් කෙසේ දන්නා වූ කෙසේ දන්නා වූ නුඹවහන්සේ විසින් ජාතිය ඤාය කරන ලදී.....ආදී වශයෙන් රහත්බවට ප්‍රකට කරන ලද්දෙහිද?" යන මේ පළමු පැනයයි. "දක්ඛායිකතං" යනු ශාස්තෘන් වහන්සේගේ සිතේ පවතින දෙය දන්නා බවයි. නො ඉක්මන්වන බවයි. පමාවූ බවයි. "පඨමං පඤ්ඤාං අනුමොදී" යනු "ඇවැත්නි! සාරිපුත්‍රය! ජාතිය වනාහි කුමක් නිදාන කර ඇද්ද?....." ආදී ලෙස මෙම දෙවන පැනය විමසන සේක් "ඇවැත්නි! ජාතිය යමක් නිදානකොට ඇත්තේද, එය....." යන ලෙස විසඳන ලද පළමු පැනය සතුවින් පිළිගත් සේක. "එතදහොසි" යනු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් සතුවූ කල්හිය. න්‍යාය සියදහස් ගණනින් ප්‍රශ්නය එකම මිදුලක් මෙන් ප්‍රකටව වැටහුණු බැවින් මෙසේ සිත්විය. "දිවසං පහං භගවතො එතමත්ථං බ්‍යාකරෙය්‍යං" මගෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ මුළු දවස පුරාම මේ ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද ධර්මයෙහි අරුත් විමසුවත්, එය එක් එක් පද-ව්‍යඤ්ජනයක් පාසා ගෙන උන්වහන්සේට විස්තර කරන්නෙමි.

"යෙන භගවා තෙනුපසංකමි" යනු මෙසේ උන්වහන්සේට අදහසක් පහළ විය. "මේ යහපත් කරුණු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දන්වන්නෙමි"යි තෙරුන් වහන්සේ මහත් වූ සිංහනාදයක් පවත්වන සේක. මෙසේ සිතා බුදුපියාණන් සමීපයට වැඩම කළහ.

"සාහි හිකඛු! සාරිපුත්‍රතසස ධම්මධාතු" යන මෙහි "ධම්මධාතු" යනු ප්‍රත්‍යාකාර වූ සසර නැවැත්ම දක්වීමට සමත් වූ ශ්‍රාවකයන්ගේ පාරමි ඤාණයයි. ශ්‍රාවකයන්ගේ ශ්‍රාවක පාරමි ඤාණය සර්වඥ ඤාණ ගතියම වේ. යම්සේ අතීත-අනාගත-වර්තමාන ධර්මයෝ සර්වඥ ඤාණයේ ප්‍රකටව පවතිත් ද, එසේම තෙරුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක පාරමි ඤාණය සියලුම ශ්‍රාවක ඤාණයන්ට අරමුණු වන ධර්ම දනියි.

දෙවන සූත්‍රයයි.

12. 4. 3

තෙවන සූත්‍රයේ "කං සුණංථ" යනු ඒ ඥාණවත්ව දේශනාව අසවු යනුයි. "ඥාණවත්ව" යනු මෙහි ප්‍රඥාව ම ඥාණවත්ව යැයි දතයුතුයි.

"ජරාමරණෙ ඥාණං" ආදී සතරෙහි පළමුව ශ්‍රවණමය ඥාණය වේ. දෙවැන්න විමසා බලන ඥාණයයි. තෙවැන්න සත්‍යාවබෝධ ඥාණයයි. සිවුවැන්න ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂණ ඥාණයයි. මෙසේ ජරාමරණ ඥාණය සිවුවැදැරුම් වේ. දෙවැනි වූ ඥාණයක් මෙසේ ප්‍රභේදවන බව දතයුතුයි. තෙවැනි ඥාණයෙහි 'විමසා බැලීම' හැර සෙසු කරුණු තුන ඇත. සතරවන ඥාණයෙහි ද එම තුන පමණක් ඇත. ලෝකෝත්තර ධර්මයන්හි 'විමසා බැලීමක්' (සම්මසනයක්) නම් නැත. "ජාතියා ඥාණං" ආදියෙහිද මේ ක්‍රමයමයි.

"ඉමිනා ධම්මෙන" යනු මේ චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මයෙන් හෝ මාර්ග ඥාණ ධර්මයෙන් හෝය. "දිට්ඨංත" යනාදියෙහි ඥාණ නම් ඇසින් දකීමෙන්ය. "විදිතෙන" යනු ප්‍රඥාවෙන් දැනීමෙන්ය. "අකාලිකො" යනු කල් නොයවා අවබෝධ කරගත් මොහොතෙහිම විපාක දීමෙන් යනුයි. "පතෙතන" යනු අවබෝධ කිරීමෙන්ය. "පරියොගාලෙහන" යනු භාත්පසින් බැසගත්, ප්‍රඥාවෙන් ඇතුලට පිවිසී යනුයි. "අනීතානාගතෙන නයං නෙති" "යෙ බො කෙවි" ආදී වශයෙන් අතීතයෙහි ද අනාගතයෙහි ද නය පමුණුවයි. මෙම සූත්‍රයේ දී ද චතුරාර්ය සත්‍යය ධර්මයෙන් හෝ මාර්ග ඥාණ ධර්මයෙන් හෝ අතීත-අනාගතයන්හි නය පැමිණවීමට හැකිය. චතුරාර්ය සත්‍යය මාර්ග ඥාණයෙන් අවබෝධ කළ කල්හි "පරතො ප්‍රතවේක්‍ෂණ ඥාණය" නම් වේ. එයින් නය පැමිණවී යැයි දතයුතුයි. "අබ්බඤ්ඤංසු" යනු විශේෂයෙන් දැනගත්ත. අවබෝධ කරගත්ත. "සෙය්‍යාථාපහං එතරති" යනු යම්සේ මම දැන් චතුරාර්ය සත්‍යය ධර්මය දන්නේ නම් එසේ යනුයි. "අත්ථයෙ ඥාණං" යනු අනු + අයෙ - අනුවයන ඥාණයයි. ධර්ම ඥාණයේ අනුගමන කිරීමේ ඥාණයයි. "ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂණ ඥාණය" යන්න ද මෙයට යෙදේ. "ධම්ම ඥාණං" යනු මාර්ග ඥාණයයි. මේ සූත්‍රයෙහි රහතත් වහන්සේගේ සේබ භූමිය කියන ලදී.

තෙවැනි සූත්‍රයයි.

12. 4. 4

සිවුවන සූත්‍රයේ "සත්ත සත්තරි" යනු සත්ත් ද සැත්තුවත් ද වූ සැත්තූසත්ති. අර්ථ-බාහුජන භාණ්ඩ මහතෙරවරු බොහෝ කොට බෙදා දක්වා දේශනා කරනු ලබන විට, අවබෝධ කරගැනීමට සමත්වෙති. එනිසා ඔවුන්ගේ අදහස් වශයෙන් මේ සූත්‍රය දේශනා කරන ලදී. "ධම්මට්ඨිති ඤාණං" යනු ප්‍රත්‍යාකාර ඤාණයයි. 'ප්‍රත්‍යාකාර' යනු ධර්මයන්ගේ පැවතීම-සිටීම වන බැවින් "ධම්මට්ඨිති" යැයි කියයි. මෙහි ඤාණය ධර්මස්ථිති ඤාණයයි. මේ සවැදෑරුම් ජරාමරණ ඤාණයටම යෙදෙන තවත් නාමයකි. "බය ධම්මං" ඝෂය වන ස්වභාවයයි. "වය ධම්මං" යනු ව්‍යය වන ස්වභාවයයි. "වීරාග ධම්මං" නො ඇලෙන ස්වභාවයයි. "නිරොධ ධම්මං" යනු නිරුද්ධවන ස්වභාවයයි. "සත්ත සත්තරි" යනු එක් එක් පදයෙහි සත්, සත් බැගින් පද එකොළොසෙහි (7x11) සැත්තූ සත්ති. (77) මේ සූත්‍රයෙහි "විදර්ශනාපත්ති විදර්ශනාව" පවසන ලදී.

සිවුවන සූත්‍රයයි.

12. 4. 5.

පස්වන සූත්‍රයේ "සමුදයො හොති" යන මෙහිදී ශාස්තෘන් වහන්සේම මෙම සූත්‍ර දේශනාව අවසන් කළ සේක. කවර කරුණකින්ද? දෘෂ්ටිගතිකයාට අවසර දීම පිණිසයි. "ඒ පිරිසෙහි දෝෂාරෝපණ කිරීමෙහි සිත් ඇති දෘෂ්ටිගතිකයෙක් ඇත. ඔහු ප්‍රශ්නයක් අසයි. එවිට මම එය විසඳන්නෙමි"යි ඒ හික්මුවට අවසරයක් ලබාදීමට මේ සූත්‍ර දේශනාව අවසන් කළ සේක. "නො කලෙලා පඤ්ඤා" යනු නුසුදුසු ප්‍රශ්නයකි. මෝඩ ප්‍රශ්නයකි යන අර්ථයි. "ස්වාමීනි! ජරාමරණ කවරේද?".....යනාදී ප්‍රශ්නය මැනවින් අසන ලද්දක් නොවේද? එය මනාව විමසන ලද්දක් වුවත්, - යම්සේ දහසක් අගනා රන් තලියකින් ගෙනැවිත් තැබූ ඉතා රසවත් හෝජනයක් මතට, නෙල්ලි ගෙඩියක් පමණ කුඩා වූ අගුවි පිඩක් වැටුනහොත් මුළු හෝජනය ම ආහාරයට නුසුදුසු වී ඉවත දැමිය යුතු වන්නේද ඒ අයුරින්ම "ජරා මරණ කවරකුගේද?" යන ප්‍රශ්නය මැනවින් ගැලපුනත්, සත්-පුද්ගලවාදී පදය නිසා, අගුවි පිඩ නිසා රසවත් හෝජනය

ආහාරයට නුසුදුසු වූවාක් මෙන් මුද්‍ර ප්‍රශ්නය ම අනුවණ-මෝඩ ප්‍රශ්නයක් බවට පත්විය.

"බ්‍රහ්මචරියවාසො" යනු ආර්ය මාර්ගයේ වාසය කිරීමයි. "තං ජීවං තං සරීරං" යනු යමෙකුට මේ දෘෂ්ටිය වේනම් ඔහු "ජීවය වැනසෙනවිට මේ ශරීරය ද වැනැසේ. මේ ශරීරය වැනසෙනවිට ජීවිතය ද වැනසෙයි" යනුවෙන් පිළිගනියි. මෙසේ ගන්නා ලද දෘෂ්ටි ඇත්තා, "සිද්ධේ" - "විනාශ වේ" යැයි ගත් බැවින් "උච්ඡේද දෘෂ්ටි ඇත්තා" නම් වේ. ඉදින් "සංස්කාරයෝම උපදිති. නිරුද්ධවෙති" යි යන අදහස පිළිගන්නේ නම් එය ධර්මයෙහි හැසිරෙන "සමාක් දෘෂ්ටිය" නම් වන්නේය. "ආර්ය මාර්ගය" නම් වන මෙය, සසර පැවැත්මට හේතුව නිරුද්ධ කරමින් - සසර පැවැත්ම විනාශ කරමින් උපදියි. එහිම ඒ සසර පැවැත්ම උච්ඡේද දෘෂ්ටියෙන් ගත් තැනැත්තා, "සත් භාවය ඇති කල්හි ආර්ය මාර්ගය වැඩීමෙන් තොරව නිරුද්ධවන්නේ යැ" යි ආර්ය මාර්ගය වැඩීම නිරර්ථක වේ. එනිසා මෙය පවසන ලදී. "බ්‍රහ්මචරිය (බහිසර) වාසයට මෙය අයත් නොවේ" යනුවෙනි.

දෙවැනි ක්‍රමයෙහි දී "අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං" යමෙකුට මේ දෘෂ්ටිය වේනම් ඔහු "ශරීරය මෙහිදීම වැනැසේ. ජීවය වනාහි කුරුළු කුඩුවක් මෙන් පාවී ගොස් සැපයට යන්නේ ය." යනුවෙන් පිළිගනියි. මෙසේ පිළිගත් ඒ අදහස අනුව "මේ ලෝකයෙන් ජීවය නැතිවී පරලොවට ගියේය" යනුවෙන් ගත් බැවින්, "ශාස්වත දෘෂ්ටිය" යන නම යෙදේ.

"විසුකායිතානි" යනාදී සියලු පද මිසදිටු බව හැඟවීමට යෙදූ වදන්ය. ඒ සමාක් දෘෂ්ටිය (යහපත් දැක්ම) පාසාරු කරගෙන යන වි නන්දුවක් මෙන් තමාගේ නපුරු හැසිරීමෙන් "විසුකායිතං". සමාක් දෘෂ්ටිය අනුව නොපවතින, එයට විරුද්ධ වශයෙන් පැවතීමෙන් "විසෙවිත" නම් වේ. කිසිවිටෙක උච්ඡේද දෘෂ්ටියත්, තව අවස්ථාවක ශාස්වත දෘෂ්ටියත් ගැනීම් වශයෙන් විරූප වූ 'එහෙ-මෙහෙ පැනීම්' ඇති හෙයින් "විපච්ඡිතං" යැයි කියයි. "තාලාවත්ථුකතානි" යනු තල්ගසක් මෙන් මුදුන සිඳී. නැවත නොවැඩෙන අර්ථයෙන් මුදුන සිඳි තල්ගසක් මෙන්, "මුල් සහිත තල්ගසක් උදුරා එහි මුදුන්මුල සිඳි නැවත තිබුනැත තැබූ" යන අර්ථයි. "අනභාවකතානි" යනු නැවත නූපදින බවට පමුණුවන ලද යනුයි.

පස්වන සූත්‍රයයි.

12. 4. 6.

සයවන සූත්‍රයේ "ඉති වා හික්ඛවෙ! යො වදෙයා" යනු ඒ පිරිසේ සිටි දෘෂ්ටිගතිකයා ප්‍රශ්නයක් අසනු කැමැත්තෙන් සිටියි. ඔහු අවිශාරද ස්වභාව ඇති බැවින්, නැගිට බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් එම ප්‍රශ්නය ඍජුව ඇසීමට අසමත් වේ. එනිසා ඔහුගේ අදහස දැන් බුදුපියාණන් වහන්සේ, එම ප්‍රශ්නය තමන් වහන්සේම විවාරා, ඊට තමන් වහන්සේ ම පිළිතුරු දීම මෙසේ ඇරඹූ සේක.

සයවන සූත්‍රයයි.

12. 4. 7.

සත්වන සූත්‍රයේ "න තුම්භා කං" යනු තමාට අයත් වන්නේ නම් "අත්තනිය" නම් වේ. ආත්ම වශයෙන් හෝ තමාගේ වශයෙන් නොපවතින බැවින් "නුඹලාගේ නොවේ" යැයි දෙසූහ. "නාපි අඤ්ඤාසං" යන්නෙහි අන්‍යයෝ නම් අනිකුත් අයයි. ආත්මය අනුන්ගේ යැයි ගත්විට "අඤ්ඤාසං" නම් වේ. එයද අනුන් අනුව නොපවතී. එනිසා "අනුන්ගේද නොවේ" යැයි දෙසූහ. "පුරාණමිදං හික්ඛවෙ! කම්මං" යන මෙහි පුරාණ කර්මයම පමණක් නොවේ. පුරාණ කර්ම හේතුවෙන් උපන් මේ කය ද ඊට අයත් වේ. එහෙයින් ප්‍රත්‍ය ව්‍යවහාර වශයෙන් මෙසේ කියන ලදී. ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් කරන ලද බැවින් "අභිසංඛත" නම් වේ යැයි දතයුතුයි. "අභිසංස්කරණය කිරීම" යැයි මුල් කර්ම ව්‍යවහාර වශයෙන්, මුල්ම ලිංග සමානාත්මතාවය ඇති බැවින් කියන ලදී. "අභිසංඤ්චතයිතං" යනු "චේතනාව වස්තූකොට ඇති", "චේතනාව මුල්කොට ඇති" යනුවෙන් අර්ථ දතයුතු. "වෙදයිතං" යනු වේදනාවට වස්තුවූයේ යැයි දතයුතුයි.

සත්වන සූත්‍රයයි.

12. 4. 8.

අටවන සූත්‍රයේ "යඤ්ච හික්ඛවෙ! වෙනෙති" යනු "යමක් සිතයි. පවතියි" යන අර්ථයි. "යඤ්ච පකපෙපති" යනු යම් කරුණක් කල්පනා කරයි. සිතයි. සිතේ එකරුණ බොහෝ වේලාවක් පවත්වාගනියි. "යඤ්ච අනුසෙති" යනු යමක (සිතක) සැඟවී පවතින රාගද්වේෂාදී සිතුවිලි

අත්තොහාර පවතියි. පවත්වන්නේ ද වේ යන අර්ථයයි. මෙහිද "සිතයි" යනුවෙන් ත්‍රෛභූමික කුශල චේතනාව ගන්නා ලදී. 'කල්පනා කරයි' යනු අටක් වූ ලෝභ සහගත සිත්වල, තණ්හා දෘෂ්ටි විතර්ක ගන්නා ලදී. "අත්තොහාර පවතියි" යන්නෙන් දොළොසක් වූ චේතනාවන්ගෙන් සහජාත ප්‍රත්‍යයේ කෙළවර මෙන් ම උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයේ කෙළවර ද සැඟවී පවත්නා සිතුවිලි ගන්නා ලදී. "ආරම්භණං මෙතං භොති" යනු මේ චේතනා ආදී ධර්ම හටගත් ප්‍රත්‍යය වේ. ප්‍රත්‍යය යන්නෙන් මෙහිදී "අරමුණ" අදහස් කරන ලදී. "විඤ්ඤාණස්ස ධීනියා" යනු කර්ම විඥානයේ පැවැත්මයි. "ආරම්භණෙ සති" යනු ඒ ප්‍රත්‍යයන්හි අරමුණ ඇතිකල්හිය. "පතිට්ඨා විඤ්ඤාණස්ස භොති" යනු ඒ කර්ම විඥානයාගේ පිහිටීම වේ. "තසමිං පතිට්ඨිතෙ විඤ්ඤාණෙ" යනු එහි කර්ම විඥානය පිහිටිකල්හිය. "විරුද්ධෙ" යනු කර්මය වේගයෙන් ද්‍රව්‍යගෝස් ප්‍රතිසන්ධිය ගැනීමට සමත් වූ, මූලභිජය හටගත් කල්හි. "පුනඛ්භවාහිනිබ්බතති" යනු පුනර්භවය නම් වූ ඉපදීමයි. "නො වෙ භිකඛවෙ! වෙතෙති" යන මෙයින් ත්‍රෛභූමික චේතනාවෙන්හි 'නොපවත්නා ඝණය' පවසන ලදී. "නො ච පකප්පති" යන මෙයින් තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි විතර්කයන්ගේ නොපවත්නා ඝණය පැවසේ. "අප වෙ අනුසෙති" යන මෙයින් ත්‍රෛභූමික විපාකයන්හි අල්ප වූ ක්‍රියාවන්හි "රූපය" යැයි මෙහි ප්‍රභිත නොවූ කෙළවර ඇති, සැඟවී පවතින රාගාදී සිතුවිලි ගන්නා ලදී. "ආරම්භණමෙතං භොති" යනු සැඟවී පවත්නා අනුසයන් පවතින විට කර්ම විඥානයේ උපත, හටගැනීම නොවැලැක්විය හැකිය. එය "අනුසය ජාත" ප්‍රත්‍ය වේ.

"නොවෙ ච වෙතෙති" යනාදියෙහි පළමු පදයෙන් ත්‍රෛභූමික කුශලාකුශල චේතනාවන් නවතන ලදී. දෙවැනි පදයෙන් අටවැදෑරුම් වූ සිත්හි තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි ආදිය නවතන ලදී. තෙවැනි පදයෙන් කියූ පරිදීම ධර්මයන්හි ප්‍රභිත නොවී පවත්නා අනුසය ධර්මවේ නම්, ඒවා වලකන ලදී. නවතන ලදී. තවද මෙහි නොමුලාබව පිණිස සිතයි. කල්පනා කරයි. අත්තොහාර පවතියි; සිතයි. කල්පනා නොකරයි. අත්තොහාර පවත්වයි; නොසිතයි. කල්පනා නොකරයි. අත්තොහාර පවත්වයි; නොසිතයි. කල්පනා නොකරයි. අත්තොහාර නොපවත්වයි. මේ සතර ක්‍රමය දැනගත යුතුයි. මෙහි පළමු ක්‍රමයෙන් ධර්මය බෙදා දැක්වීම දක්වන ලදී. දෙවැනි ක්‍රමයෙන් "සිතයි" යනු ත්‍රෛභූමික කුශල චේතනා, සිවුවැදෑරුම් අකුසල චේතනා ගන්නා ලදී. "කල්පනා නොකරයි" යනුවෙන් සිත් අටෙහි තණ්හා දෘෂ්ටිය නවතන ලදී. "අත්තොහාර පවත්වයි" යනුවෙන් ත්‍රෛභූමික

කුසලයන්හි උපනිශ්‍රය වූ ද සතර අකුසල චේතනාවන්හි පවතින සහජාත වූ ද උපනිශ්‍රය වූ ද අනුසයන් ගන්නා ලදී. තෙවැනි ක්‍රමයෙහි "නොසිතයි" යනු ත්‍රෛභූමික කුශලාකුශලයෝ නවතන ලදී. "කල්පනා නොකරයි" යනුවෙන් අටක් වූ සිත්හි තණ්හා දෘෂ්ටිය නවතන ලදී "අත්තොහැර පවත්වයි" යනුවෙන් සූත්‍රයේ පැමිණි කරුණ වලක්වා, ත්‍රෛභූමික කුශලාකුශල, විපාක, ක්‍රියා, රූපාදියෙහි අප්‍රහීන වූ උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ගන්නා ලදී. සතරවන ක්‍රමය පළමු ක්‍රමයට සමාන වේ. "තදපපතිට්ඨතේ" යනු එහි නොපිහිටි කල්හි. "අවිරුද්ධෝ" යනු කර්මය ද්‍රවගොස් ප්‍රතිසන්ධිය ඇදගැනීමට සමත් වූ නොහටගන්නා මුල් ඇති කල්හි. විඤ්ඤාණය නොවැඩුණු කල්හි. - මෙහිදී කුමක් කියන ලදද? අර්හත් මාර්ගයේ කටයුතු, රහතන් වහන්සේගේ කටයුතු, නවලෝකෝත්තර ධර්මය යනාදියද මෙහි සඳහන් කිරීම සුදුසුය. මෙහිද විඤ්ඤාණයට මෙන්ම මතු පුනර්භවයට ද අතර එක් සන්ධියක් ඇත. වේදනා හා තණ්හා දෙක අතර එක් සන්ධියකි. භව හා ජාති දෙක අතර තවත් සන්ධියකි. මෙසේ සන්ධි තුනකි.

අටවන සූත්‍රයයි.

12. 4. 9.

නවවන සූත්‍රයේ - විඤ්ඤාණ හා නාමරූප දෙක අතර එක් සන්ධියකි. වේදනා හා තණ්හා දෙක අතර එක් සන්ධියකි. භව හා ජාති දෙක අතර එක් සන්ධියකි. මෙසේ සන්ධි තුනකි.

නවවන සූත්‍රයයි.

12. 4. 10

දසවන සූත්‍රයේ - "නති" යනු තණ්හාවයි. ඒ තණ්හාව වනාහි ප්‍රිය රූපාදියෙහි නැමෙන බැවින් 'නති' යැයි කියනු ලැබේ. "අගතිගති භොති" යනු පැමිණීමෙහි "ගමන" (ගති) වේ. කර්මයක් හෝ කර්ම නිමිත්තක් හෝ ගති නිමිත්තක් පැමිණි කල්හි, එළඹ සිටි කල්හි ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් විඤ්ඤාණයට "යෑම" වේ. "වුතුපපාතො" යනු මෙසේ විඤ්ඤාණය

ප්‍රතිසන්ධි විෂයට පැමිණි කල්හි, පැමිණි කල්හි "චුති" යන වචනය යෙදේ. එහි ඉපදීම් සංඛ්‍යාත වූ "උපපාතො" (ඉපදීම) යන වචනය යෙදේ. ඒ දෙක එකතු වී මේ "චුතුපපාත" යන වචනය සැකසේ නම් වේ. මෙසේ මෙම සූත්‍රයෙහි තණ්හාවට ද (නතියා) අරමුණෙහි විඥානය පැවතීමට ද (අගතිගතියා) අතර එකම සන්ධියක් කියන ලදී.

දසවන සූත්‍රයයි.

සතරවන කළාරධත්තිය වර්ගය නිමාවිය.

12. 5. 1.

ගහපති වර්ගයේ පළමු සූත්‍රයෙහි "යතො" යනු යම් කලෙකයි. "භයානි වෙරානි" යනු භය, වෙර, චේතනාදියයි. "සොනාපත්තියංගෙහි" යනු දෙවැදෑරුම් සෝවාන් අංගයන්ය. යමක් පූර්වභාග සෝවාන්ඵල ප්‍රතිලාභය පිණිස පවතියි. ඒවා සත්පුරුෂ සේවනය, සද්ධර්ම ශ්‍රවණය, නුවණින් මෙනෙහි කිරීම, ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපත්තියම" යැයි පැමිණියේය. ලබන ලද ගුණ ඇතිව සෝවාන් ඵලයට පැමිණ සිටියහුගේ යම් අංගයක් වේනම් එය ද 'සෝනාපත්තියාගේ අංගය' යැයි කියයි. බුදුරදුන් කෙරෙහි අවල ප්‍රසාදයක් ඇත්තවුන්ට මේ තවත් වචනයකි. මෙය මෙම සූත්‍රයේ දී අදහස් කරන ලදී. "අරියො" යනු දෝෂ නොමැති බවයි. දෝෂාරෝපණ නොමැති බවයි. "ඤායො" යනු හේතුවකින් හටගත් බව දැන යනුයි. ධීනි ඤාණය ද පටිච්ච සමුප්පාදය ද දැනගත් යනුයි. එහෙයින් කියන ලදී. "ඤායො" යනු පටිච්චසමුප්පාදයයි. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයට ද "ඤායො" යැයි කියයි. "පඤ්ඤාය" යනු භවයෙන් භවයට උපත් විදර්ශනා ප්‍රඥාවෙනි. "සුද්ධොයා හොති" යන භවයෙන් භවයට ඉපිද දැකීම් වශයෙන් මැනවින් දක්නා ලදී යනුයි. "බිණ නිරයො" යනු යනාදියෙහි මතු එහි නූපදින බැවින් "මගේ නිරය ක්‍ෂය විය" "ඒ මම ක්‍ෂිණ වූ නිරය ඇත්තෙක්මි." යනුවෙන් දැනීමයි. මේ ක්‍රමය සැමතැන ම දතයුතුයි. "සොනාපනෙනා" යනු නිවණට යන මාර්ග ශ්‍රෝතසට (දියපහරට) පැමිණියේ යනුයි. "අවිනිපාත ධම්මො" යනු දුක් ඇති තැනට නොවැටෙන ස්වභාව ඇති. "නියතො" යනු පළමු මාර්ගය නම් වූ යහපත් නියමිත පිළිවෙලින් නියත වූ යනුයි. "සමෙබ්බාධි පරායණො" යනු 'මතු මාර්ගත්‍රය' නමැති

සම්බෝධියයි. "මට පරම වූ උතුම් මාර්ගය ඇත. ඒ මම උතුම් සම්බෝධිය පිහිටකොට ඇත්තෙමි වෙමි" ඒ සම්බෝධිය ඒකාන්තයෙන් විශිෂ්ටාවබෝධය ඇත්තකැයි යන අර්ථයි.

"පාණාතිපාත පච්චයා" යනු ප්‍රාණසාතාදී කර්ම හේතුවෙනි. "භයං චෙරං" යනු අර්ථ වශයෙන් එකකි. මේ චෛරය දෙපරිද්දකින් වේ. බාහිර හා අධ්‍යාත්මික වශයෙනි. එක් අයෙකු විසින් තව කෙනෙකුගේ පියා මරණ ලදී. ඔහු මෙසේ සිතයි. "මොහු විසින් මගේ පියා මරණ ලදී. මම ද මොහුව මරන්නෙමි"යි තියුණු ආයුධයක් ගෙන හැසිරෙයි. ඔහුගේ අභ්‍යන්තරයේ උපන් මේ චෛර චේතනාව, "බාහිර චෛරය" නම් වේ. යමෙකු වනාහි වෙනත් අයෙකු පිළිබඳව "මොහු මා මැරීමට හැසිරේ. මමම පළමුව මොහුව මරමි"යි චේතනාවක් ඉපිද ක්‍රියා කරයි. මෙය 'ආධ්‍යාත්මික චෛරය' නම් වේ. මේ චෛර දෙකම මෙලොව දීම ඇතිවේ. යම් ඒ නිරයේ උපන් සත්ත්වයකු දැක "මොහුට ගසමි"යි දෑල්වුණු ගිනිඅඟුරක් ගත් නිරයපාලයාගේ සිතුවිල්ල "සම්පරායික බාහිර චෛර නම් වේ. යම් ඒ නිරයේ උපන් සත්ත්වයාට "මොහු නිර්දෝෂ වූ මාහට ගැසීමට පැමිණේ. මම මොහුට පළමුව පහරදෙමි"යි සිතීම "සම්පරායික අධ්‍යාත්මික චෛර" නම් වේ. මෙහිදී යම් බාහිර චෛරයක් විස්තර කරන ලද්දේද එය, අට්ඨකථාවෙහි (හෙළවුවායෙහි) පුද්ගල චෛරයකැයි කියන ලදී. "දුක්ඛ දොමනසසං" යනු දුක්දොමනස්සය. මේ දෙකම අර්ථ වශයෙන් සමාන ය. යම්සේ ඉහත පැවසුයේ ද ඒ අයුරින් ම මෙම සෙසු පදයන්හි අර්ථ ද ගත යුතුය. "මොහු විසින් මගේ බඩු පැහැරගන්නා ලදී." "රහමෙරින් මත් වී මෙනම් දෙය කළේය." ආදී වශයෙන් චෛරයේ උපත දතයුතුයි. "අවේච්චපසාදෙන" යනු නො නැසුණු, නො සෙල්වෙන ශුද්ධාවෙන්-ප්‍රසාදයෙන් යුක්ත වූ යැයි. "අරියකනෙතනි" යනු ඒ පංචශීලයෙනි. ආර්යයන්ට කැමති වූ ප්‍රිය වූ ශීලයයි. අන්‍ය භවයකට ගිය ආර්යයෝ පවා මේ ශීලය අත් නොහරිති. එනිසා 'ආර්යයන්ට ප්‍රියවූ' යනුවෙන් කියති. මෙහි එන සෙසු පදයන් පිළිබඳ යම් විස්තරාර්ථ දැනගනු කැමති නම්, ඒ සියල්ල විශුද්ධි මාර්ගයේ අනුස්සති නිර්දෝශය බලා දතයුතුය.

පළමු සූත්‍රයයි.

12. 5. 2

දෙවන සූත්‍රයේ - පළමු සූත්‍රය මෙනි. මෙහි ඇති විශේෂත්වය නම්, මෙම සූත්‍රය භික්ෂූන් වහන්සේ අරමුණු කරගෙන දේශනා කිරීමයි. (පළමු සූත්‍රය අනේපිඬු සිටුවනුට දේශිතය.)

දෙවන සූත්‍රයයි.

12. 5. 3.

තෙවන සූත්‍රයේ "දුක්ඛස්ස" යනු සසර පැවැතීම දුකෙහිය. "සමුදයං" යනු ඛණික සමුදය හා ප්‍රත්‍ය සමුදය යන දෙවැදෑරුම් සමුදයන්ය. ප්‍රත්‍ය සමුදය දකින්නා වූ භික්ෂුව ඛණික සමුදය (ක්ෂණික හටගැනීම) දකියි. ඛණික සමුදය දකින භික්ෂුව ද ප්‍රත්‍ය සමුදය (ප්‍රත්‍ය හටගැනීම) දකියි. අස්තංගම භෙවත් නැතිවීම ද දෙකොටසකි. අත්‍යන්ත අස්තංගමය හා රෝධ අස්තංගමය යනුවෙනි. අත්‍යන්ත අස්තංගමය දකින්නා රෝධ අස්තංගමය දකියි. රෝධ අස්තංගමය දකින්නා අත්‍යන්ත අස්තංගමය දකියි. "දෙසෙසසාමි" යනු "මේ සසර පැවතුම් දුකෙහි ඇතිවීම-නැතිවීම-ඉපදීම යනාදී හේතු දේශනා කරන්නෙමි. එය අසවු." යන අර්ථයයි. "පටිච්ච" යනු නිශ්‍රය වශයෙන් මෙන්ම ආරම්භණ වශයෙන් ද හේතුවීමෙන් "තිණණං සංගති එසෙසා" යන තුනෙහි එකතුවීමෙන් ස්පර්ශය ඇතිවේ. "අයං දුක්ඛ සමුදයො" යනු මේ සසර පැවතීම දුකේ ඉපදීමයි. "අත්තංගමො" යනු නැතිවීමයි, බිඳීයෑමයි. මෙසේ සසර පැවතීම දුක් බිඳීගියේය. නැතිවිය. නැවත පිළිසිඳ ගැනීමක් නැත.

තෙවන සූත්‍රයයි.

12. 5. 4

සිවුවන සූත්‍රයේ "ලොකස්ස" යනු සංස්කාර ලෝකයේ. මෙම සූත්‍රයේ ඇති විශේෂත්වය ලෝකයේ ඇතිවීම හා නැතිවීම කථා කිරීමයි.

12. 5. 5.

පස්වන සූත්‍රයේ "ඤාතිකෙ" යනු පරපුරු දෙකෙහි නැයන්ගේ ගමෙහි යනුයි. "ගිණ්ඨකාවසංථෙ" යනු ගඩොල්වලින් කරන ලද මහා ප්‍රාසාදයේය. "ධම්මපරියායං" යනු ධර්ම පර්යායකි. (දහම් කරුණකි) "උපසසුති" යනු දේශනාව ඇසෙන තැනකය. "යම් තැනකට පැමිණීමෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ කටහඬ ඇසීමට හැකිවේද, එතැන සිටියේ" යන අර්ථයයි. ඒ හික්කු ව වනාහී ගදකිළිය හෙවත් ගදකිළි පිරිවෙණ ඇමදීමට පැමිණ, තම ක්‍රියාව අතරමග නවතා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දහම් දෙසන හඬ අසමින් සිටියේය. "අද්දසා" යනු එකල්හි වනාහී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මුලදීම ප්‍රත්‍යාකාරය සිහිකරන සේක, "මේ ප්‍රත්‍යය හේතුවෙන් මෙය වේ. මේ ප්‍රත්‍යයෙන් මෙය ඇතිවේ" යැයි ආවර්ජනය කරන සේක, අකනිටා බබ්ලොව දක්වා ප්‍රදේශය එක මිදුලක් මෙන් විය. ශාස්තෘන් වහන්සේ සිහිකිරීම අත්හැර වචනයෙන් සජ්ඣායනා කරන සේක, ගැලපීම් කරන ලද පරිදිම දේශනාව නිමවූ සේක. අනතුරුව "මේ ධර්ම පර්යාය කිසිවකු විසින් හෝ ඇසුවේද?" යි සිහිපත් කර බලන සේක, ඒ හික්කු ව දුටු සේක. එනිසා "භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දකින ලදී" යි කියැවිණි. "අසෙසාසිනො" යනු "ඇසුවෙහි ද?" නැතිනම් "අසෙසාසි නො" ලෙස ගෙන "අපගේ දෙසුම ඇසුවේද?" යන අරුතයි. "උගගණහාහි" යනාදියෙහි මේ සූත්‍රය අසා, නිශ්ශබ්දව හිඳ ප්‍රගුණ කිරීම 'උගනියි' (උගගණහානි) නම් වේ. පදයෙන් පදය අර්ථ ගලපා වචනයෙන් වචනය පුරුදු කරනුයේ "පිරිවහයි" (පරියාපුණානි) නම් වේ. මේ දෙකම ප්‍රගුණ කිරීමට ආධාරවනුයේ "දරයි" (ධාරෙති) නම් වේ. "අඤ්ඤාසිනො" යනු හේතු-කාරණා සහිතය. (අර්ථ සහිතය.) "ආදිබ්‍රහ්මවර්යකො" යනු මාර්ග බ්‍රහ්ම වර්යාවට මුල්වී පිහිටන සුළු යනුයි. මෙලෙස මෙම සූත්‍ර තුනෙහිම සසර පැවැත්ම හා සසර නැවැත්ම ම (වට්ඨවට්ඨමෙව) විස්තර කරන ලදී දත යුතුයි.

පස්වන සූත්‍රයයි.

12. 5. 6.

සයවන සූත්‍රයේ "අඤ්ඤාතරො" යනු නමින් අප්‍රකට වූ එක්තරා බමුණෙක් අදහස් කරන ලදී.

සයවන සූත්‍රයයි.

12. 5. 7.

සත්වන සූත්‍රයේ "ජාණුසෙසාණි" යනු තනතුරු වශයෙන් මෙලෙස තබන ලද නම් ඇත්තෙකි. අසුකෙළක් පමණ ධනය ඇති මහා පුරෝහිතයෙකි.

සත්වන සූත්‍රයයි.

12. 5. 8.

අටවන සූත්‍රයේ "ලොකායතිකො" ය නු විතණ්ඩවාදයෙහි පරලොචක් නැතැයි පිළිගත් (භෞතිකවාදී) ඉගැන්වීමෙහි කරන ලද පුහුණුවීම් ඇත්තෙකි. "ජෙට්ඨමෙතං ලොකායතං" යනු පළමු ලෝකායත වාදයයි. "ලෝකායත" යනු ලෝකයේම දිගයි. (ලොකසස+ආයතං ට් ලොකායතං) බාල පුහුණුන් ලෝකයේ දික්වූ මහත් වූ ගැඹුරු වූ ළංවූ අල්ප වූ ආශ්‍රව සහිත වූ දෘෂ්ටි ගැනීමයි. "එකතතං" යනු එකම ස්වභාවයයි. නිත්‍ය වූ ස්වභාවයම යැයි කියයි. "පුට්‍රතතං" යනු පමු ස්වභාවයෙන් විවිධ ස්වභාවයන්ට පැමිණීමයි. වෙනස්වීම. "දේව මනුෂ්‍යාදී වශයෙන් පළමුව ඉපිද පසුව එම තත්ත්ව නොලබයි" යන උච්ඡේදවාදය පිළිගත් නිසා විමසයි. මෙපරිද්දෙන් මේ සූත්‍රයේ එන "සබ්බමත්ථී සබ්බ මෙකතතං" යන පළමු ප්‍රශ්න දෙක ශාස්වතවාද දෘෂ්ටිය යැයි ගතයුතුය. "සබ්බං නත්ථී සබ්බං පුට්‍රතතං" යන අවසන් ප්‍රශ්න දෙක උච්ඡේදවාද දෘෂ්ටිය යැයි දතයුතුයි.

අටවන සූත්‍රය යි.

12. 5. 9.

නවවන සූත්‍රයේ "කිං නු බො" යනු සැකසහිත බවේ උපත, ආකාරය දැක්වීමකි. "සමුදයති" යනු උපදියි (හටගනියි) යනුයි.

නවවන සූත්‍රය යි.

12. 5. 10.

දසවන සූත්‍රයේ - නය හෙවත් ක්‍රම දෙකකින් එකම කරුණක් කියන ලදී. මෙය මුල් සූත්‍රයේම නානා බවකි. විවිධත්වයකි. සෙසු පද අර්ථාදිය මුල් සූත්‍රයේ මෙන් දතයුතුයි.

පස්වන ගහපති වර්ගය නිමිඥය.

12. 6. 1

දුකඛ වර්ගයේ පළමු සූත්‍රයේ "පරිච්ඡෙදසමානෝ" යනු පරික්ෂා කරමින්ය. "ජරාමරණං" යනු එකම වූ ජරාමරණ දෙක අනේකවිධය, නානාප්‍රකාර යැයි කියා කුමක් නිසා ගන්නා ලද්දේ ද? එසේ ගත් කල්හි සියලු දුක් අදහස් වන බැවිනි. යම්සේ කෙස් වැටියෙන් අල්ලාගත් කල්හි, ඒ පුරුෂයාම අල්ලාගත් සේ සළකන්නාක් මෙන් ජරාමරණ දෙක ගත් කල්හි සියලු ම දුක ගන්නා ලද්දේ වේ. එනිසා "යම් මේ අනේකවිධ වූ නානාප්‍රකාර වූ දුක් ලෝකයේ උපදින්නේයැ"යි දිය නා සිටි පුරුෂයා දක්වුවාක් මෙන් සියලු දුක් දක්වා, ඔහුගේ හිසකෙස් වැටියෙන් අල්ලා ගන්නාක් මෙන් ජරාමරණ දෙක ගත් බව දතයුතුයි. "ජරාමරණ නිරෝධ සාරුප්පගාමිණී" යනු "ජරාමරණ දෙකේ නිරුද්ධ වීමට සමාන ස්වභාවයෙන් නිකෙලෙස් බව පිණිස, පිරිසිදු බව පිණිස, සමානව යන්නා වූ ප්‍රතිපදාව" යන අර්ථයි. "තථා පටිපනෙනා ච භෝති" යම්සේ ඊට අනුකූල වූයේ යැයි කියනු ලැබේද එසේ පිළිපත්තේ වේ. "අනුධම්මවාථී" යනු නිර්වාණ දහමට අනුගත වූ ප්‍රතිපත්ති දහමෙහි හැසිරෙයි. එය සම්පූර්ණ කරයි යන අර්ථයි. "දුකඛකඛයාය පටිපනෙනා" යනු සීලය මුල් කරගත් ජරාමරණ දුකෙහි නිරුද්ධවීම පිණිස පිළිපත් යනුයි. "සංඛාර නිරෝධාය" යනු සංස්කාර දුකෙහි නිරෝධය පිණිසය. මෙපමණෙකින් රහත් බව දක්වා දේශනාව සිදුකරන ලදී. දැන් රහත් ඵල ප්‍රත්‍යාවේක්ෂණයත්; නිරන්තර වාසයත් දක්වා දේශනාව නැවැත්විය යුතු වුවත් එසේ නොකර "අවිජ්ජාගතො...." යනාදී වශයෙන් මෙය කුමක් හෙයින් දක්වන ලද්දේ ද? රහතන් වහන්සේගේ ඉක්මවන ලද සසර පවත්නා දුක දැක්වීම් වශයෙනි. තවද නැවත සසර පැවතීම් ආකාරයෙන් ආරම්භ කර, සසර නැවැත්ම දේශනා කරන කල්හි අවබෝධ කරගත හැකි පුද්ගලයෙක් මෙහි ඇත. ඔහුගේ අදහස වශයෙන් මෙය දක්වන ලද්දී දතයුතුයි.

එහි "අවිජ්ජාගතො" යනු අවිද්‍යාව පැමිණි, එළඹී, ඊට බැසගත්, අවිද්‍යාවෙන් යුක්ත යනුයි. "පුරිසපුග්ගලො" පුරුෂයාම පුද්ගලයා වේ. මේ වචන දෙකින්ම සම්මුති දේශනාව කියවේ. බුදුවරුන්ගේ සම්මුති දේශනාව හා පරමාර්ථ දේශනාව වශයෙන් දේශනා දෙකකි. එහි සත්ත්වයා, මිනිසා, පුරුෂයා, පුද්ගලයා, තිස්ස, නාගයා යනාදී වශයෙන් පවතිනුයේ සම්මුති කථාවයි. ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන වශයෙන් පවතිනුයේ පරමාර්ථ කථාවයි. පරමාර්ථ දේශනාව කිරීමේ දී සම්මුතිය අත්නොහැරම දේශනා කරති. උන්වහන්සේලා සම්මුති දේශනාව කළත් පරමාර්ථ දේශනාව කළත් සත්‍යයම දේශනා කරති. එනිසා මෙය කියන ලදී.

දූවෙ සව්වානි අක්කාසි සම්බුද්ධො වදනං වරො
සම්මුති පරමත්ථං තතියං නූප ලබ්භති
සංකෙත වචනං සව්වං ලොක සම්මුති කාරණා
පරමත්ථ වචනං සව්වං ධම්මාණං භූත ලක්ඛණා

"කියන්නවුන් අතරින් උතුම් වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්මුති හා පරමාර්ථ වශයෙන් සත්‍ය දෙකක් ම වදාරති. තෙවැනි සත්‍යයක් මෙහි කිසිකලෙක නොලැබේ."

"ලෝක සම්මුතිය නිසා සංකේතාත්මකව භාවිත වචන සත්‍ය වේ. ධර්මයන්ගේ ඇති තතු ප්‍රකාශ කරන හෙයින් පරමාර්ථ වචනය ද සත්‍යය වේ."

"පුඤ්ඤං වෙ සංඛාරා" යනු දහතුනක් වූ චේතනා හේදයෝ ය. කුලල සංස්කාර ධර්මයි. "අභිසංඛරොති" යනු රැස්කරයි. "පුඤ්ඤාපගං හොති විඤ්ඤාණං" යනු කර්ම කුලලයෙන් කර්ම විඤ්ඤාණය යුක්ත වේ. විපාක කුලලයෙන් විපාක විඤ්ඤාණය යුක්ත වේ යනුයි. "අපුඤ්ඤං වෙ සංඛාරා" යනු දොළොසක් වූ චේතනා හේද ඇති අකුලල සංස්කාර රැස්කරයි. "ආනඤ්ඤං වෙ සංඛාරා" යනු සිවු චේතනා හේද ඇති අරූපාවචර කුලල සංස්කාරයි. "ආනඤ්ජුපගං හොති විඤ්ඤාණං" අරූපාවචර කර්මයන් ගෙන් කර්ම විඤ්ඤාණය ද අරූපාවචර විපාකයන්ගෙන් විපාක විඤ්ඤාණය ද යුක්ත වූයේ වේ. මෙහිද ක්‍රිවිධ වූ කර්ම රැස්කිරීම් ගන්නා ලද බැවින් දොළොස් ප්‍රත්‍යාකාරය ගන්නා ලද්දේමය. මෙපමණෙකින් සසර පැවැතීම් වක්‍රය දක්වන ලදී. දන් සසර නැවැත්ම පිළිබඳ වක්‍රය දක්වන සේක් "යතො බො හික්ඛවෙ" යනාදිය දෙසූහ.

එහි, "අවිජජා" යනු වතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳ නොදැනීමයි. "විජජා" යනු අරහත් මාර්ග ඥාණයයි. මෙහිදී පළමුව ම අවිද්‍යාව ප්‍රතිණ කිරීමෙන් විද්‍යාව උපදියි. යම්සේ සිවුවැදැරුම් රාත්‍රී සන අත්‍යකාරය පහන් දල්වීම මගින් නැතිවේ ද, එලෙසින් ම විද්‍යාව පහළවීමෙන් අවිද්‍යාවේ නැතිවීම-ප්‍රතිණවීම දතයුතුයි. "නවකිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති" යනු ලොව කිසිදු දහමක් තණ්හාවෙන් අල්ලා නොගනියි. අතනොගායි යනුයි. "අනුපාදියං න පරිත්‍යජ්‍යති" යනු දැඩිව උපාදාන නොකර ගනුයේ තණ්හාවෙන් තැති නොගනියි. බියෙන් තැති නොගනියි. තණ්හාව නැත. බිය නැත යන අර්ථයි. "පච්චතතඤ්ඤාව" යනු තමාම ය. තමා ම පිරිණිවේ. අනිකකුගේ ආනුභාවයෙන් නොවේ. "සො සුඛං වෙ වෙදනං" යන මෙය කුමක් නිසා ඇරඹුසේක් ද? රහතන් වහන්සේගේ ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා ඥාණය දක්වා, අනතුරුව නිතර එහි වාසය කිරීම දක්වීමට අරඹන ලදී. "අනඡෙක්ඛාසිත්‍තා" යනු තණ්හාවෙහි ගිලී අවසන් කළේ යැයි නොගත් බැවින්. තණ්හාවෙන් නොබැසගත්. අනතුරුව "දුක් වේදනාව කුමක් නිසා කියන ලද ද?" "කිම එහි පිළිගැනීමක් ඇද්ද?" "එසේය, පිළිගැනීමක් ඇත." සැප ආදරයෙන් පිළිගැනීමට - සතුටුවීම ම, දුක පිළිගත්තා නම් වේ. දුකට පැමිණ සැප පැතිම් වශයෙන් සැපයේ ද විපරිණාමය දුකකි. "කාය පරියනතිකං" යනු කය සමීපයේ ඇති, කය පිරිසිඳ ඇති, යම්තාක් පඤ්චද්වාරික වූ කය පවතිද ඒ තාක් පවතින පඤ්චද්වාරික වේදනාව යන අර්ථයි. "ජීවිත පරියනතිකං" යනු ජීවිතය සමීපයේ ඇති, ජීවිතය පිරිසිඳ ඇති, යම්තාක් දිවි පවතියි ද ඒතාක් පවත්නා, මනෝද්වාරික වූ වේදනාව යන අර්ථයි. එහි පංචද්වාරික වේදනාව පසුව ඉපිද පළමුව නිරුද්ධ වේ. මනෝද්වාරික වේදනාව පළමුව ඉපිද පසුව නිරුද්ධ වේ. එය වනාහී ප්‍රතිසන්ධික්‍ෂණයෙහි වස්තු රූපයෙහිම පිහිටයි. පංචද්වාරික වශයෙන් පවතින පංචද්වාරයෝ, පළමු වසර විස්සක් පමණ වන කාලයේ ඇලීම්, කිපීම්, මුළාවීම් වශයෙන් අධික ප්‍රමාණයෙන් බලවත් වේ. වසර පනහක් වන කල්හි ඇලීම් ආදිය නැවතුණේ වේ. සැට වයස් පමණ කාලයේ පටන් ඇලීම් ආදිය පිරිහී ගොස් වයස අවුරුදු අසූවක්-අනූවක් වන කල්හි අභියෝගයන් මද වේ. ඉතා දුර්වල වේ. "අපි බොහෝ කලක් එකට හිඳිනෙමු. එකට හොත්තෙමු" යි පැවසුවත් මේ කාලයේ මිනිස්සු "අපි නුඹ නොහඳුනන්නෙමු" යි පවසති. අභියෝග බලවත් වූ රූපාදී අරමුණු පවා "නොදකෙමු. නොඇසුණෙමු. සුවඳ-ගඳ නොදනුනෙමු. යහපත් හෝ අයහපත්, තද හෝ මෘදු වශයෙන් කිසිදෙයක් පිළිබඳව නොදන්නෙමු" යි පවසති. මෙසේ වයස්ගත වූ ඔවුන්ගේ පඤ්චද්වාරික වේදනාවෝ බිඳුනේ වේ. මනෝද්වාරික වේදනාවන්-

චින්දනයක් පවතින්නේම ය. එය ද අනුපිළිවෙලින් පිරිහී ගොස් මරණාසන්න කාලයේ හදවතේ කෙළවර ඇසුරු කරමින් ම පවතියි. එම වේදනාව පවතිනතාක් කල් සත්ත්වයා ජීවත් වේයැයි පවසයි. යම්දිනෙක මනෝද්වාරික චින්දනය නොමැත්තේ ද එවිට සත්ත්වයා "මැරුණේය. ප්‍රාණය නිරුද්ධ වූයේයැ"යි පැවසේ. මෙම අර්ථය ම මෙහිදී වැව පිළිබඳව සලකා බැලීමෙන් මැනවින් අවබෝධ වේ.

යම්සේ පුරුෂයෙක් ජල මාර්ග පහකින් සමන්විත වැවක් සාදන්නේය. පළමුව වැසි වැටුණු කල්හි ජලමාර්ග පහෙන් ජලය පිවිස වැව ඇතුළේ ඇති ආවාට පුරවාලයි. නැවත නැවත වැසි වැටෙන කල්හි ඒ ඒ තැන උතුරා යමින් ජලමාර්ග පිරී ගව්වක් - අඩ යොදුනක් පමණ තැන් ජලයෙන් වැසී පවතියි. ඉක්බිති ජලය පිටකරන දොරවල් හැර දමා කුඹුරු කර්මාන්ත කරනු ලබන කාලයේ ජලය නික්මේ. ශසා පැසෙන කාලයේ දිය අඩුවී යයි. එවිට "මාළු අල්ලමු"යි කිවයුතු බවට පැමිණේ. හෙවත් ගම්වැසියෝ මාළු ඇල්ලීමට එති. එවිට ද ආවාට කිහිපයක ම දිය ඉතිරිව පවතියි. යම්තාක් කල් එම ආවාටයන්හි දිය පවතී ද ඒතාක් කල් "මහවැවේ දිය ඇත"යි පිළිගැනේ. යම්දිනෙක ඒවාද සිඳී යයි. එවිට "වැවේ ජලය නැත"යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ සියලු අවස්ථා දැනගත යුතුය.

පළමුව වැසිවැටුණු කල්හි ජලමාර්ග පහෙන් දිය අඩුත් වැව ඇතුළේ ආවාට පිරෙන අවස්ථාව මෙන්, පළමු ප්‍රතිසන්ධි ඤාණයෙහි මනෝද්වාරික වේදනාව වස්තු රූපයන්හි පිහිටි කාලය දතයුතුය. නැවත නැවත වැසි වැටෙන කල්හි ජලමාර්ග පහම පිරුණු (කාලය) අවස්ථාව මෙන් පඤ්චද්වාරික චින්දනයන්ම පවතින අවස්ථාව දතයුතුය. වැවේ ගව්වක් - අඩ යොදුනක් පමණ උසට ජලය පැතිර පවතින අවස්ථාව මෙන්, විසිවයස් පමණ වූ තරුණ කාලයේ ඇලීම් ආදී වශයෙන් පසිඳුරන් ප්‍රබල බලවත් තත්ත්වයට පත්වීමේ අවස්ථාව දතයුතුය. යම්තාක් කල් වැවෙන් දිය පිටතට නොයා වැව පිරී පවතින්නේද ජලය පිරී සිටී ඒ කාලය මෙන් පතස්විය දක්වා වූ කාලය දැනගත යුතුය. ජලමාර්ග විවෘත කර, කෘෂි කර්මාන්තාදිය ඇරඹූ කල්හි ක්‍රමයෙන් දිය පිටවී වැව හිස්වන්නාක් මෙන් වයස අවුරුදු සැටේ සිට ක්‍රමයෙන් ඉඤ්ඤායන්ගේ පිරිහී යෑම දතයුතුය. දිය මාර්ගවල දිය බැසගොස් අල්ප වූ ජලය පවතින අවස්ථාව මෙන්, අසු-අනු වියට එළඹී කල්හි පඤ්චද්වාරිකයන්ගේ චින්දනයන් දුර්වල වන අවස්ථාව දතයුතුය. ආවාටයන්හි පමණක් දිය ඉතිරිව පවතින අවස්ථාව

මෙන් හදවතේ අග මනෝද්වාර වින්දනයක් ඇසුරුකර පවතින අවස්ථාව දතයුතුයි. ආවාටයන්හි ස්වල්ප දිය ඇති කල්හි "වැවේ ජලය ඇත" යනුවෙන් පවසන්නාක් මෙන් යම්තාක් කාලයක් හදවතේ, සිත (මනෝද්වාරික වින්දනය) පවතීද ඒතාක් සත්ත්වයා ජීවත් වේයැයි කියයි. යම් අවස්ථාවක ආවාටයන්හිද ජලය සිඳිගිය විට "වැවේ දිය නැත"යි කියන්නාක් මෙන් - මනෝද්වාරික වින්දනය නැතිවූ කල්හි ම "සත්ත්වයා මළේය"යි කියයි. මේ වේදනාව සඳහා "ජීවිතාවසානය දක්වා වේදනාව විඳිමින්" යැයි කියන ලදී.

"කායසස හෙදා" යනු කයෙහි බිඳීයෑමෙනි. "ජීවිත පරියාදාතා උදාං" යනු ජීවිතක්‍ෂයට පත්වීමට පෙරය. "ඉධෙව" යනු ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් වෙනත් තැනෙක නොගොස් මෙලොව ම යනුයි. "සීති භවිසසනති" යනු පැවැත්ම-දූගලීම්-දාහයන් ආදිය නොමැතිව වේදනාවෝ ශීතලවීමයි. වේදනාවන් නොපවත්නා බවට පත්වන්නේය. "සරිරානි" යනු ධාතු (පශ්චි ආදියෙන් නිර්මිත) ශරීරයන්ය. "අවසිසසනති" යනු ඉතිරි වූයේ වන්නේය යනුයි.

"කුමභාකාර පාකා" යනු කුඹල්කරුගේ බඳුන් සාදන උදුනෙන්ය. "පතිවිසෙය්‍ය" යනු තබන්නේය යනුයි. "කපලානි" යනු මුඛ වැට සමග ඒකාබද්ධ වූ කුඹල් කබල්ය. "අවසිසෙය්‍යාං" යනු (ශේෂවන්නේය.) ඉතිරි වන්නේය යනුයි. "ඵවමෙව බො" යනු මෙම සූත්‍රයේ දක්වූ උපමාව සසඳා බැලීමයි. ඇවිලගත්, ගිනියම් වූ කුඹල් උදුන මෙන් ක්‍රීඩා භවයන් දැකිය යුතුයි. යෝගාවචරයා යනු කුඹලායි. පැසෙන (පිළිස්සෙන කුඹල් උදුනෙන් බැහැර කරන දණ්ඩ මෙන් අර්භත් මාර්ග ඤාණය දතයුතුයි. අසංඛත වූ නිර්වාණය බඳුන තැබූ සම වූ බිම්කඩ මෙනි. දණ්ඩෙන් උණුසුම් කළයක් රැගෙන සමවූ භූමිභාගයෙහි තැබූ අවස්ථාව මෙන් අරඹන ලද විදර්ශනා ඇති පුද්ගලයාගේ රූප-අරූප සප්තකයන්, විදර්ශනා කරන්නාට ප්‍රඥාණ වූයේ වේ. ඒවා ප්‍රකටව උපස්ථාන කරන කල්හි, තමාට යෝග්‍ය වූ සෘතු ආදිය ලැබ, එක අසුනෙහිම හිඳ විදසුන් වඩා අග්‍රඵලය වූ රහත්බවට පැමිණ සතර අපායන්ගෙන් සිය ආත්මභාවය ගලවාගෙන, අසංඛත වූ නිර්වාණ නම් තලයෙහි පිහිටි අවස්ථාව දතයුතුයි. රහතන් වහන්සේ රත් වූ කළයක් මෙන් රහත් වූ දිනම පිරිනිවීමට නොයන සේක. සසුන් පිළිවෙතෙහි ගැටෙමින්-යෙදෙමින් වසර පනහක් හෝ හැටක් මෙලොව ජීවත්වී අවසාන චිත්තෝත්පත්තියත් සමඟ ම තමාගේ

යැයි දැඩිව අල්ලාගත් ස්කන්ධයන්ගේ බිඳි-විසිර යෑමෙන් අනුපාදිශේෂ නිර්වාණ ධාතුවෙන් පිරිනිවීමට පත්වෙති. ඉක්බිති කුඹල්හළේ ඉතිරිවන "කුඹල් කළ කබල්" මෙන් උපාදාන වශයෙන් නො ගන්නා ලද මේ ශරීරය පමණක්ම මෙහි දමා යයි.

"පජානාති" යනුවෙන් රහතන් වහන්සේගේ පිළිපැදීම-යෙදීම වර්ධනය කිරීමට කියන ලදී. "විඤ්ඤාණං පඤ්ඤායෙව" යනු ප්‍රතිසන්ධි ඇගයූ සේක. "එවමෙවෙනං" යනු ඉදින් මේ ත්‍රිවිධ අභිසංස්කාරයන් නොපවතින විට, ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණයේ නොපැනවීම"යි. ආදී වශයෙන් මේ අයුරින්ම යනුයි. "එසෙවනෙතා දුක්ඛස්ස" යනු මෙය ම සසර පැවතුම් දුකෙහි කෙළවරයි. මෙය අවසානයයි. මෙයම උතුම් වූ නිර්වාණයයි.

පළමු සූත්‍රය යි.

12. 6. 2.

දෙවන සූත්‍රයේ "උපාදානියෙසු" යනු ත්‍රෛභූමික ධර්ම වූ ප්‍රත්‍යයන් කෙරෙහි පවතින උපාදාන සතරෙහිය. "අසසාදානුපසසිනො" යනු ආශ්වාදය අනුව බලන්නාටයි. "තත්‍ර" යනු ඒ ගිනිකඳෙහිය. "තදාහාරො" යනු ඊට ප්‍රත්‍ය වේ. හේතුවේ යනුයි. "තදාපාදානො" යනු පෙර පදයට ම සමාන පදයකි. "එවමෙව ඛො" යන මෙහි ගිනිකඳ මෙන් ත්‍රිවිධ භවයන් දතයුතුය. ත්‍රෛභූමික සසර පැවැත්ම (ඊට සමානය. ගිනිදල්වන පුරුෂයා මෙන් සසර පැවැත්ම ඇසුරු කරගත් බාල පුහුදුන් පුද්ගලයා දතයුතුයි. ආශ්වාදය අනුව බලමින් පුහුදුන් පුද්ගලයා තණ්හාදී ක්ලේශ ධර්ම ඉඤ්ඤා සයෙන්ම රැස්කිරීම, ගින්නට වේළුණු තණ-ගොම ආදිය දූමීම මෙහි. තණ-ගොම ආදිය කෂය වූ කල්හි නැවත නැවත ඒවා දූමීමෙන් ගිනිකඳ වැඩෙන්නාක් මෙන් බාල පුහුදුන් පුද්ගලයාගේ කර්ම රැස්කිරීම නිසා ඉපිද-මැරෙමින් භවයෙන් භවයට පවතින සංසාරික වූ දුක් ඇතිවේ. හටගනියි. "න කාලෙන කාලං සුක්ඛානි වෙව තිණානි පක්ඛිපෙය්‍ය" යන මෙහි කිසියම් යහපත කැමති අයෙක් මෙසේ කියයි. "පින්වතුනි! නැගිට-සොයමින් වියළිතණ-දර ආදිය මිටි වශයෙන් බැද, වියළි ගොම ආදිය ද කුඩවලට පුරවාගෙන, මෙසේ ගිනි දල්වනුයේ කුමටද? මෙහිසා නුඹට ඇතිවන යහපතක් තිබේද? මින් ප්‍රයෝජනයක් තිබේද?" "පින්වත! එවැන්නක් නැත. මෙය අපගේ පරපුරින් පැමිණියකි. මෙයින් මට

සිදුවනුයේ අවැඩක්ම ය. කවර යහපතක් ලැබේද? මම මේ ගිනිදල්වීමෙහිම යෙදී සිටීම නිසා නැමට, කැමට, නිදාගැනීමට අවසරයක් නොලබමි"යි ගිනිදල්වන්නා පවසයි. එවිට යහපත කැමැත්තා "පින්වත! එසේනම්, නුඹ මේ නිර්ථර්ථක වූ ගිනිදල්වීම කුමකට කරන්නේද? එන්න. නුඹ මේ රැස්කර ගෙනා තණ ආදිය මෙහිම දමූ විට ඒවා ඉබේම දූවෙන්නේය. නුඹ මේ ගිනි ඇවිලීම අත්හැර, අසුචල් තැන ඇති සිසිල් දිය පොකුණින් නා, මල් ගඳ විළවුන් දරාගෙන, සැරසී මැනවින් හඳු පොරවාගෙන, අගනා පාවහන් යුවලක් දමාගෙන නගරයට පිවිස, උතුම් පහයකට නැගී, වා කවුළු හැරදමා මහපාර දෙස සන්සුන්ව, සැපයෙන් යුක්තව විමසා බලමින් හිඳින්න. නුඹ එසේ සැපෙන් සිටි කල්හි මේ ගින්නට දමූ තණ ආදී සියලු ද්‍රව්‍ය තමාම දැවී අප්‍රඥප්ති බවට පත්වන්නේය. කෂය වී යන්නේය." ගිනි දල්වන්නා මේ අවවාදය අනුව කටයුතු කරයි නම්, පහයේ හුන් ඔහුට ගින්න උපාදාන වශයෙන් නොගැනීම නිසා අනියම් බවට (අප්‍රඥප්ති) පත්වන්නේය. මේ කාරණය දැක්වීම සඳහා "න කාලෙන කාලං" යනාදිය පැවසූ සේක.

"එවමෙව බො" යනු මෙම සූත්‍රයේ උපමා සන්සන්දනයයි. සතළිසක් පමණ දර ආදියෙන් දල්වෙන මහ ගිනිකඳ මෙන්, ත්‍රෛභූමික වූ සසර පැවැත්ම දැකිය යුතුය. ගිනිදල්වන පුරුෂයා මෙන්, සසර පැවැත්ම ආශ්‍රය කරගත් යෝගාවචරයා ද යහපත කැමති පුරුෂයා මෙන් සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේද, ඒ පුරුෂයා විසින් දුන් අවවාද මෙන් තථාගතයන් වහන්සේ විසින් "මහණ මෙහි එව! ත්‍රෛභූමික ධර්මයන්හි කළකිරෙව! මේ අයුරින් ක්‍රියාකොට සසර දුකින් මිදෙව!"යි ඔහුට ත්‍රෛභූමික ධර්මයන්හි කළකිරවන කමටහන් දෙසූ අවස්ථාව ද දකයුතුයි. ඒ ගිනි පිදූ පුරුෂයා එම අවවාද අනුවම ක්‍රියාකර පහයේ සුවසේ සිටි අවස්ථාව මෙන් යෝගාවචරයා සුගතයන් වහන්සේගේ අවවාද පිළිගෙන ශුන්‍යාගාරයට පිවිස, ත්‍රෛභූමික ධර්මයන්හි විදසුන් වඩා අනුක්‍රමයෙන් සුදුසු වූ ආහාර-පානාදිය ලැබ, එක අසුනකම හිඳ ලැබූ රහත්ඵලය ඇති අවස්ථාව දකයුතුය. ඒ ගිනිපිදූ පුරුෂයා -නා-සුවඳ විලවුන් දරාගෙන පිරිසිදු-අලංකාර වූ කයින්, ඒ පහයේ සිටි අවස්ථාව මෙන් - යෝගාවචරයා, ආර්යමාර්ග නම් පොකුණෙහි මාර්ග ඥාණ නම් දියෙන් මැනවින් නා පිරිසිදු වී කෙලෙස් දූවිලි සෝදාහැර, ලැජ්ජා-බිය නමැති සළු පොරවාගෙන, ශීලය නම් සුවඳවිළවුන් තවරාගෙන, රහත්බව නම් ආහරණයන්ගෙන් ආත්මභාවය අලංකාර කරගෙන, විමුක්තිය නම් මල්දම පැළඳගෙන, සෘද්ධිපාද නම් පාවහන්වලට නැගී නිවන නම් පුරයට පිවිස, පහයට

නැගී සතිපට්ඨාන නම් බලෙන මහා විටිය දෙස බලාගෙන, නිර්වාණ අරමුණෙහි ඵල සමාපත්තියට පැමිණ සිටි කාලය හෙවත් අවස්ථාව දකුණුය. එහි හුන් පුරුෂයාට තෘෂ්ණාදිය ක්‍ෂය වී යෑමෙන් "ගිනිකඳ නැත" යන ප්‍රඥප්තියට පැමිණි අවස්ථාව මෙන්, රහතන් වහන්සේ තම ආයුෂ අවසන් වනතෙක් සිට තමාගේ යැයි ගත් ස්කන්ධයන්ගේ බිඳීයෑමෙන්-අනුපාදිශේෂ නිර්වාණ ධාතුවෙන් පිරිනිවි උතුමනුගේ සසර පැවැත්ම නම් වූ මහා චක්‍රය සන්සිඳුනේය යැයි දකුණුය.

දෙවන සූත්‍රයයි.

12. 6. 3.

තෙවැනි සූත්‍රයේ "සංයෝජනියෙසු" යනු දස සංයෝජන ධර්මයන්හිය. "කායෙය්‍යාති" යනු දල්වන්නේය යනුයි. "තෙලං ආසිඤ්ඤායා වට්ඨිං උපහරෙය්‍යා" යනු පහන ආරක්ෂා කරගැනීමට තෙල් බඳුනක් ද මහත් වූ පහන්තිර ද ගෙන සමීපයේ නිතර හිඳ තෙල් සිඳෙනවිට තෙල් දමයි. වැටිය ගෙවියන විට තව වැටියක් දමයි යනුයි.

සෙසු පදයන්ගේ අර්ථ සමග උපමා සන්සන්දනය මුලින් පැවසූ සූත්‍රය සමග ගලපා දකුණුය.

තෙවන සූත්‍රයයි.

12. 6. 4.

සිවුවන සූත්‍රයේ - පළමුව උපමාව පවසා, පසුව අර්ථය දක්වන ලදී. ඉතිරි පද අර්ථ පළමු සූත්‍රයේ මෙනි.

සිවුවන සූත්‍රයයි.

12. 6. 5.

පස්වන සූත්‍රයේ "උඬං ඔජං අභිහරනති" යනු පඨවි රසය ද ආපෝ රසය ද උඩට ගෙනයයි. ඕජාවෙන් (සාරයෙන්) නැගුණු බැවින්

රියන් සතක් උසැති ගසේ අංකුර අග් හි බිණු බිණු මෙන් වී සාරය පිහිටයි. මෙහි උපමා සන්සන්දනය මෙසේය. මහගස මෙන් ත්‍රෛභූමික සංසාරික පැවැත්ම දකයුතුයි. ගසේ මුල් මෙන් සවැදැරුම් ආයතන දකයුතුයි. මුල්වලින් සාරය උඩට නැගීමෙන්, සදොරින් ක්‍රියාවන් නැගීමත්; ඕජාවෙන් මනාව වැඩුණු මහගසෙහි පැවතීම මෙන් සත්ත්වයාගේ සංසාරික පැවැත්ම ආශ්‍රිත වූ පුහුදුන් පුද්ගලයා සදොරින් කර්ම රැස්කිරීම නිසා හවයෙන් හවයට යමින් දීර්ඝ සංසාරයේ සැරිසැරීමත් දකයුතුයි. "කුදදාල පිටකං" යනු උදල්ලක් ද කුඩයක් ද යනුයි. "බණ්ඩා බණ්ඩකං ජන්දයා" යනු කුඩා-මහත් වශයෙන් කඩ කරමින් සිදින්නේය යනුයි. මේ දැක් කෙරුණේ උපමා සන්සන්දනය මෙසේ දකයුතුයි.

මෙහි මහා වාක්‍යය මෙන් සත්ත්වයාගේ සංසාරික වූ ත්‍රෛභූමික පැවැත්ම දකයුතුයි. ගස සිඳීමට කැමති පුරුෂයා මෙන් යෝගාවචරයා ද උදල්ල මෙන් ප්‍රඥාව ද කුඩය මෙන් සමාධිය ද ගස සිඳීමට උපකාර වන පොරව මෙන් සිහිනුවණ ද දකයුතුයි. ගසේ මුල සිඳි අවස්ථාව මෙන් යෝගාවචරයා ආර්යයන් වෙතින් කමටහන් ගෙන සිහිකරන අවස්ථාවේ ඇතිවන ප්‍රඥාව දකයුතුයි. කඩකඩව සිඳින කාලය (අවස්ථාව) මෙන් සංක්ෂිප්ත වශයෙන් සිවුමහාභූත සිහිකිරීමේ අවස්ථාව දකයුතුයි. ගස පැළීම මෙන් සතලිස් දෙකක් වූ කොට්ඨාශයන්හි පැතිරවූ මෙනෙහි කිරීම දකයුතුයි. රුක කැබලි කැබලි බවට පත්කරන අවස්ථාව මෙන් උපාදාය රූපයේ මෙන් ම රූපස්කන්ධ ආරම්භණයේ ද විඤ්ඤාණයේ ද යන ලෙස නාමරූප ධර්ම විමසීම දකයුතුයි. මුල් සිඳ දූමිම මෙන් ඒ නාමරූපයන්ගේ ප්‍රත්‍ය පරීක්ෂා කිරීම දකයුතුයි. මුල් සිඳ අවිච්ඡිතා සුළඟේ දමා වේලා, ගින්නේ දවන අවස්ථාව මෙන් අනුපිළිවෙලින් විදසුන් වඩා එක් සුදුසු කමටහනක් ලැබ, එය ප්‍රකටව එළඹ සිටි කල්හි, එක් අසුනක හිඳ ශ්‍රමණ ධර්ම කරන්නාගේ රහත් ඵලයට පත්වීමේ අවස්ථාව දකයුතුයි. හඵ කිරීම මෙන් රහත්බවට පත්වූ දිනයේ සිට පිරිනිවන් නොපා සිටින රහතන් වහන්සේගේ ජීවිතාවසානය දක්වා සිටින අවස්ථාව දකයුතුයි. මහ සුළඟෙහි එම හඵ පොළා හැරීම, ගඟෙහි පාකර හැරීම මෙන් තමාගේ යැයි උපාදාන කරත් ස්කන්ධ බිඳීයෑමෙන් අනුපදිශේෂ වූ නිර්වාණ ධාතුචෙන් පිරිනිවුණු රහතන් වහන්සේගේ, සංසාරික පැවැත්ම-සංසිදීම, නැතිව යෑම දනගත යුතුය.

පස්වන සූත්‍රය යි.

12. 6. 6.

සයවන සූත්‍රයේ ද පළමුව උපමාව පවසා, පසුව දහම් කරුණ පවසන ලදී. ඉහත සූත්‍රයට වඩා මෙම සූත්‍රයේ ඇති වෙනස වන්නේ එය පමණි.

සයවන සූත්‍රයයි.

12. 6. 7.

සත්වන සූත්‍රයේ "තරුණෝ" යනු මල් හා එළ හටනොගත් යනුයි. "පලිසකෝයා" යනු සෝදාහරින්නේය. "පංසුං දදෙයා" යනු තද-රළ පස් ඉවත්කර මුදු ගොම කුඩු මිශ්‍ර වූ සිනිඳු පස් දමන්නේය. "වුද්ධං" අභිවෘද්ධියට පැමිණ. එළහටගන්නා ගස්වල එළ ද මල් හටගන්නා ගස්වල මල් ද හටගන්නේය. මෙහි එන උපමා සත්සන්දනය මෙසේය. තරුණ ගස මෙන් ත්‍රෛභුමික වූ සංසාරික පැවැත්ම දකයුතුයි. ගසට සත්කාර කරන පුරුෂයා මෙන් සංසාරික පැවැත්මෙහි නියැලී සිටින පුහුදුන් පුද්ගලයා දකයුතුයි. මුල් ශුද්ධකිරීම් ආදිය මෙන් තිදොරින් කුසලාකුසල කර්ම රැස්කිරීම දකයුතුයි. ගසේ වර්ධනය මෙම හේතූන් නිසා සිදුවීම මෙන් පුහුදුන් පුද්ගලයා හවයෙන් හවයට යමින් සසර සැරිසැරීම දකයුතුයි. සසර නැවැත්ම, එම ගසේ විනාශය මෙන් දකයුතුයි.

සත්වන සූත්‍රයයි.

12. 6. 8-9

අවචන හා නවචන සූත්‍ර දෙකෙහි අර්ථ ඉතා ප්‍රකටය.

12. 6. 10

දසවන සූත්‍රයේ "කුරුසු විහරති" යනු "කුරු" යන මෙසේ බහුවචන වශයෙන් ලබන ලද ව්‍යවහාර ඇති ජනපදයේ වාසය කරයි. "කම්මාසසදම්මං නාම කුරුනං නිගමො" යනු කම්මාස්සදම්ම නම් වූ

කුරු දේශයේ නියමිතමකි. "එය ගොදුරුගම කරගෙන" යන අර්ථයි. "ආයසම" යන මෙය ප්‍රිය වදනකි. ගරු වදනකි. "ආනන්දො" යනු ඒ ආනන්ද තෙරුන්ගේ නාමයයි. "එකමන්තං නිසිදි" යනු සයක් වූ හිදිමි-හිදගැනීම දෝෂයන්ගෙන් තොරව, දකුණු දණ්ඩලට (බුදුරදුන්ගේ) අභිමුඛ වූ තැන්හි, සවණක් සන බුද්ධරශ්මීන්ගේ ඇතුලට පිවිස, ප්‍රසන්න වූ ලාක්ෂ්‍ය රසයකට බැසගන්නාක් මෙන් ද රන්පැහැ වස්ත්‍රයක් පොරවා ගන්නාක් මෙන් ද රතු උපුල් වියනක් මැදට පිවිසෙන්නාක් මෙන් ද ධර්ම භාණ්ඩාගාරික ආයුෂ්මත් ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ හිදගත්ත. එනිසා "එකත්පසෙක සිටියේය"යි කියන ලදී.

කුමන වේලාවක කවර කරුණකින් මේ තෙරුන් වහන්සේ, භාග්‍යවත් බුදුපියාණන් වහන්සේ වෙත එළඹී සේක්ද? සවස් වේලාවෙහි ප්‍රත්‍යයන්ගේ ආකාර දක්වෙන ප්‍රශ්නයක් විමසීම සඳහායි. එදින අනඳ තෙරණුවෝ කුල සංග්‍රහය පිණිස, ගෙදරක් ගෙදරක් පාසා දහසක් බඩුපොදි බහා තබන්නාක් මෙන් කම්මාස්සදම්ම නියමිතමෙහි ගෙපිළිවෙලින් පිඩු පිණිස හැසිර, සවස් යාමයේ පිණ්ඩපාතයෙන් වැළකුණු සේක. ශාස්තෘන් වහන්සේට වත් දක්වා, ශාස්තෘන් වහන්සේ ගදකිළියට වැඩම කළ කල්හි උන්වහන්සේට වැද, තමා දහවල ගතකරන තැනට ගොස් අන්තේවාසිකයන්ට වත් දක්වා, නික්මුණු කල්හි දවල් වසන තැන හැමද සමකඩ පනවා දියබඳුනින් දියගෙන, අත්පා සීතල කරගෙන පලඟකට නැගී හුන් සේක. එසේ හිදිමින් සෝවාන් ඵල සමවතට සමවැද අනතුරුව පිරිසිදු දක්වූ කාල වශයෙන් සමවතින් නැගිට, ප්‍රතිත්‍ය සමුපපාදයෙහි සිත පිහිටවූ සේක. උන්වහන්සේ අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර ඇතිවේ යනාදී ලෙස මූල සිට අගටත්, අග සිට මූලටත් උභයාන්තයේ සිට මැදටත්, මැදසිට අන්ත දෙකටත් වශයෙන් තෙවරක් ම දොළොස් පදයක් ඇති ප්‍රතිත්‍ය සමුපපාදය සිහිපත් කළ සේක. මෙසේ සිහිපත් කරන උන්වහන්සේට ප්‍රතිත්‍ය සමුපපාද ධර්මය මැනවින් ප්‍රකටවූ සේක. උඩුකුරු කළ කුන්තායුධයක් මෙනි. ඉක්බිති උන්වහන්සේට මෙසේ වැටහුනි. "මේ ප්‍රතිත්‍ය සමුපපාද ධර්මය සියලු බුදුවරුන් විසින් "ඉතා ගැඹුරුය. අවබෝධ කරගැනීම අපහසුය. දුරවබෝධය" යැයි වදාරන ලදහ. අල්ප වූ දැනීම ඇති ශ්‍රාවකයකු වූ මාහට මෙය උඩුකුරු වී අතිශය ප්‍රකටව වැටහුනේය. මෙසේ උඩුකුරුව මැනවින් වැටහෙනුයේ මාහට පමණක්ද? අන්‍යයන්ට නොවැටහේද?" යි සිතා තමාට වැටහුණු මෙම කාරණය ශාස්තෘන් වහන්සේට දන්වන්නෙමි යි හුනස්නින් නැගිට, සමකඩ ගසාදමා, එයත්

ඳගෙන සවස් වේලෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත එළඹී සේක. එනිසා කියන ලදී. "සවස් වේලෙහි ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදය පිළිබඳව ප්‍රශ්නයක් විමසා දනගැනීමට බුදුරජුන්ගේ සමීපයට වැඩි සේක" යනුවෙන්.

"යාව ගමහිරො" යනු "යාව" ශබ්දය ප්‍රමාණය අතික්‍රමණය කරයි. ඉක්මවා සිටියි. ප්‍රමාණය ඉක්මවූ ගැඹුරු - අතිශය ගැඹුරු යන අර්ථයි. "ගමහිරාවභාසො" යනු ගැඹුරුවූයේ ම බබලයි. දක්නට ලැබෙයි යන අර්ථයි. එය වනාහී ප්‍රකට වූයේ නමුත් ගැඹුරු ආකාරයෙන් වැටහේ.¹ මේ එක් ක්‍රමයකි. කුණු වූ කොළවල රස, කසට ආදියෙන් කළුපාට වූ පල් වූ වතුරක් මෙන් දණක් පමණ උස ඇත්තේ වුවත් එම වතුරට එබී බැලූවහුට මිනිසුන් සියකගේ පමණ උස ඇති (ගැඹුරු වූ) ජලාශයක් මෙන් වැටහේ.² තව ක්‍රමයක් මැණික් මෙන් ආලෝකවත් වූ ඉතා ප්‍රසන්න ජලාශයක දිය මෙන් ගැඹුරු වූයේ නමුත් ප්‍රකටවූ බැබළීම් ඇත.³ එම ජලාශය වනාහී මිනිසුන් සියකගේ පමණට ගැඹුරු වුවත්, දණහිස පොවන දියකඩක් මෙන් වැටහේ. තවත් ජලයේ ක්‍රමයක් නම් ප්‍රකට වූයේ අතිශය ප්‍රකට වූයේම වේ.⁴ භාජනයකට දමූ දිය මෙනි. තව ජලයේ ක්‍රමයක් නම් ගැඹුරු වූයේ අතිශය ගැඹුරුව දක්නට ලැබේ. වැටහේ.⁴ මහමෙර පාමුල ඇති මහා සමුද්‍රයේ දිය මෙනි. මෙසේ එකම ජලයම සතර වැදූරුම්ව දක්නට ලැබෙයි. මෙවැන්නක් ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදයේ නම් නැත. එය වනාහී ගැඹුරුවූයේ ම අතිශය ගැඹුරුවූයේ ම දක්නට ලැබේ. එනිසා එකම නමක් ලබයි. මෙසේ සමාන වුවත් "අප ව පන මෙ උත්තාන කුත්තානකො විය බායති" මට ඉතා ප්‍රකට වූවක් මෙන් වැටහේ. එය මෙහි "අවජරියං හනෙන! අබහුතං හනෙන!" යනුවෙන් තම විශ්මය-පුද්ගලය ප්‍රකාශ කරන සේක්, තමන්ගේ ප්‍රශ්නය විමසා නිහඬ වූහ.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනඳ හිමියන්ගේ වදන් අසා 'ආනන්ද, අකනිටා බඹලොව අල්ලාගැනීමට අතදිගු කරන්නාක් මෙන් ද මහමෙර බිඳදමා එහි මදය බැහැර කරගැනීමට උත්සාහ කරන්නාක් මෙන් ද නැවක් නොමැතිව මහමුහුද තරණය කිරීමට සිත්තාක් මෙන් ද පොළව පෙරළා පෘථිවි රසය ගැනීමට වැයම් කරන්නාක් මෙන් ද බුදුවරුන්ට ම විෂය වූ ප්‍රශ්නයක් "තමාට මැනවින් ප්‍රකට වී" යැයි පවසයි. මොහුට මෙහි ගැඹුරු බව පෙන්වා දෙමි"යි සිතා, "ආනන්දය, එසේ නොකියන්න" යනාදිය දෙසූහ.

1. උත්තානමෙව ගමහිරාවභාසංහොති.

2. ගමහිරං උත්තානාවභාසං හොති

3. උත්තානං උත්තානාවභාසං හොති

4. ගමහිරං ගමහිරාවභාසං හොති

එහි "මානෙවං" යන තැන්හි "හ" කාරය නිපාතයකි. "මෙසේ නොපවසන්න" යන අර්ථයයි. මෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, "එසේ නොකියන්න" යනුවෙන් ආයුෂ්මත් ආනන්ද තෙරුන් උත්සාහවත් කරමින් ද නින්දා කරමින් ද වදාරන සේක. මෙම සූත්‍රයේ දී වදාරන ලද්දේ තෙරුන් උත්සාහවත් කිරීම සඳහායි. "ආනන්දය, නුඹ මහා පඬිවරයෙකි. විෂද වූ ඤාණ ඇත්තෙකි. එනිසා නුඹට ගැඹුරු වූ ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදය ඉතා ප්‍රකටව වැටහේ. අත්‍යයන්ට ද එසේ ප්‍රකටව වැටහෙන්නේ යැයි නො සැළකිය යුතුයි. එය ගැඹුරුය. අතිශය ගැඹුරු වූ දැකීම් ඇත්තකි. ඒ සඳහා මේ උපමා සතර කියනු ලැබේ. සමසක් ඉතා රජ බොජුන් වළඳා පෝෂිත ශරීරයක් ඇති, කරන ලද නිසි පුහුණුවීම් ඇති මහාමල්ලවපොරකාරයකු උත්සව සමයේ දී කරන ලද මල්ලවපොර බැඳීමකට යුධබිමට යන්නේ, අතරමගදී තවත් එවැනිම මල්ලව පොරකාරයකු දැමූ ගලක් දකින්නේය. ඔහු "මේ කුමක්ද?" යි ඇසූවිට අවට සිටි මිනිස්සු "මල්ලවයකු දැමූ ගලකි" යි පවසති. ඔහු "එය ඉවත් කරවු" යි සෙස්සන්ට කී කල්හි, "එය එසවීමට නොහැක" යි ඔවුහු පවසති. එවිට මල්ලවයා තමාම ගොස් "මේ ගලේ බරක් කොයින්ද?" යි දෙඅතින් එය ඔසවා ක්‍රීඩා බෝලයක් මෙන් කරකවා ඇතට විසිකර යන්නේය. එහිදී මල්ලවයාට මල්ලව පාෂාණය සැහැල්ලු දෙයක් විය. එනමුත් සෙසු මිනිසුන්ට එය "සැහැල්ලු දෙයකි" යි නොකිව යුතුයි. සමසක් ඉතා පෝෂ්‍යදායී රස අහරින් පෝෂිත වූ මල්ලවයා මෙන්, කල්ප සියදහස් ගණනක් පාරමිදම් පුරා සම්පූර්ණ කරගත් ප්‍රාර්ථනා ඇති මේ ආනන්ද තෙරුන් දතයුතුයි. ඒ තෙරුන් වහන්සේගේ මහා ප්‍රඥාවන්ත බව නිසා ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදය මැනවින් ප්‍රකට වූයේ මල්ලවයාගේ මහා බලය නිසා මල්ලව පාෂාණය සැහැල්ලු වූවාක් මෙනි. වෙනත් අයෙකුට ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදය වහා ප්‍රකට වේයැයි නොකිව යුතුයි. මහ මුහුදෙහි මහා මත්ස්‍යයෝ සත්දෙනෙක් වෙති. තිමිර නැමැති මහා මත්ස්‍යයා යොදුන් දෙසියක් විශාලය. තිමිංගල මත්ස්‍යයා යොදුන් තුන්සියක් විශාලය. තිමිර පිංගල නම් මහා මත්ස්‍යයාගේ විශාලත්වය යොදුන් පන්සියකි. ආනන්ද, තිමිඤ්ඤ, අප්ඤ්ඤාපාසාදි සහ මහාතිමි යන මේ සිවු මත්ස්‍යයන්ගේ විශාලත්වය යොදුන් දහසකි. මෙහි තිමිර පිංගල මත්ස්‍යයාම (ඔහු පමණක්ම) සළකා බලනු ලැබේ. එම මත්ස්‍යයාගේ දකුණු කණ සෙලවූ විට යොදුන් පන්සියක් පමණ ප්‍රදේශයේ දිය සෙලවේ. වම්කණ සෙලවූ විටද එසේමය. වලිගය ද හිස ද සෙලවූ විට එපරිද්දෙන් ම යොදුන් පන්සියක් පමණ ප්‍රදේශයේ දිය සෙලවේ. දෙකක් සොළවා වලිගය දෙපසට වනා පහර දී, හිස දෙපැත්තට වනා ක්‍රීඩා කිරීමට ඇරඹූ කල්හි යොදුන් හත-අටක් පමණ තැන්හි ජලය,

භාජනයක දමා ලීපේ තැබූ වතුරක් මෙන කැකැරේ. පැසෙයි. යොදුන් සියක් පමණ ශරීරයේ තැන් ජලයෙන් නොවැසී පවතියි. එනිසා මේ මහා මත්ස්‍යයා මෙලෙස කියයි. "මේ මහමුහුද ගැඹුරුය. අතිශය ගැඹුරු යැයි පවසති. කවර ගැඹුරක්ද? මාගේ පිට තෙමාගැනීමට තරම් වූ දියක්වත් මෙහි නැත" යනුවෙනි. මහමුහුදේ මහා කයකින් යුක්ත වූ තිම්ඵ පිංගලයාට මහමුහුද නොගැඹුරු, ඉතා ප්‍රකට වූවක් වුවත් අන්‍ය කුඩා මත්ස්‍යයන්ට එය නොගැඹුරු වන්නේයැයි නොකිව යුතුයි. මෙලෙසින් ම මහා ඤාණයෙන් යුක්ත වූ තෙරුන් වහන්සේට ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදය මැනවින් ප්‍රකට වුවත්, අන්‍යයන්ට ද එසේ ප්‍රකටවන්නේ යැයි නොකිව යුතුයි. ගුරු රජා යොදුන් එකසිය පනහක් පමණ විශාලය. උගේ දකුණු පියාපත යොදුන් පනහක් පමණ විශාල වේ. වම් පියාපත ද එලෙසමය. පිල් කළඹ සැට යොදුනක් පමණ දිගුවේ. බෙල්ල යොදුන් තුනක් විශාලය. මුඛය යොදුන් නවයක් විශාලය. පාදයන්ගේ විශාලත්වය යොදුන් දොළසකි. ගුරුළු සුළඟ (සුවණ්ණ වාතං), ක්‍රීඩාව දක්වීමට ඇරඹූ කල්හි ගුරුලාට යොදුන් හත්අට සියක් පමණ වූ අහස ප්‍රමාණවත් නොවේ. එවිට ඔහු මෙසේ කියයි. "මේ අහස අනන්තය. අප්‍රමාණයැයි ඇතැම්හු කියති. අනන්ත බවක් කොහිද? මගේ පියාපත් හොඳින් දිගහැර නිදහසේ ඉහිලයැම් පමණ වූ අවසරයක් වත් නොලබමි"යි යනුවෙනි. මෙහිදී මහා කයකින් යුතු වූ බැවින් ගුරුළු රජුට ආකාශය කුඩා වියැයි ද එනිසා ම සෙසු කුඩා පක්ෂීන්ට ද අහස ඉතා කුඩා වූවකැයි නො පැවසිය යුතුයි. මේ ආකාරයෙන් ම මහා ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත ව ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේට ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදය ප්‍රකටව වැටහුනත් අන්‍යයන්ට ප්‍රකටව වැටහෙන්නේ යැයි නොකිව යුතුයි. රාහු අසුරේන්‍ද්‍රයාගේ පයේ පටන් හිසකෙස් අග දක්වා යොදුන් හාරදහස් අටසියක් විශාල වේ. ඔහුගේ බාහු දෙක අතර දිග යොදුන් එක්දහස් දෙසියකි. මහත යොදුන් හයසියකි. අත්-පා පතුල් තුන්සිය යොදුනක් පමණ විශාලය. මුඛයත් එසේමය. එක් ඇඟිලි සන්ධියක දිග යොදුන් පනහකි. බැම දෙක අතර දිග ද එසේමය. නළලෙහි ප්‍රමාණය යොදුන් තුන්සියකි. හිස යොදුන් නවසියකි. ඔහු මහමුහුදට බැසගත්විට එහි ගැඹුරු ජලය දණහිස දක්වා පමණක් සිටී. එවිට ඔහු මෙසේ කියයි. "මේ මහමුහුද ගැඹුරුය. අතිශය ගැඹුරු යැයි ඇතැම්හු පවසති. ගැඹුරු බවක් එහි කොයින්ද? මගේ දණමඩලවත් වසා ගැනීමට ප්‍රමාණවත් දිය එහි නැත"යි යනුවේ. ඒ මහා කයකින් යුක්ත වූ බැවින් රාහු අසුරේන්‍ද්‍රයාට මහා සමුද්‍රය නොගැඹුරු වුවත් අන්‍යයන්ට නොගැඹුරු යැයි නොකිව යුතුයි. එලෙසින්ම ඤාණයෙන් යුක්ත වූ ආනන්ද තෙරුන්ට ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදය ප්‍රකට වුවත් අන්‍යයන්ටත් එසේම වහා වැටහෙන්නේ යැයි

නොකිව යුතුයි. මේ අර්ථය ප්‍රකාශ කිරීම සඳහා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ "ආනන්ද! එසේ නො කියන්න. එසේ නොකියන්න"යි වදාළහ. අනෙකෙරුන්ට සතර කරුණකින් ගැඹුරු වූ ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදය නො ගැඹුරු යැයි වැටහුනේය. කවර සතරකින්ද? පූර්ව උපතිශ්‍රය සම්පත්තියෙන්, තීර්ථ වාසයෙන්, සෝවාන් ඵලයට පත් වූ බැවින් හා බහුශ්‍රැත භාවයෙන්. (යන කරුණු සතරෙහි.)

මෙයින් කල්ප සියදහස් ගණනකට පෙර පදුමුත්තර නම් ශාස්තෘන් වහන්සේ ලොව පහළ වූ සේක. උන්වහන්සේ ඉපදුණු නුවර හංසවතී නම් විය. පිය රජු ආනන්ද නම් විය. මව් බිසව වූයේ සුමේධා දේවියයි. බෝසතාණන් වහන්සේ 'උත්තර' නම් තම පුතු ඉපදුණු දිනම මහනිකල්මත් කොට, පැවිදිව ප්‍රධන්විරියය වඩන සේක් අනුක්‍රමයෙන් සර්වඥතා ඥානය ලැබ, "අනේකජාති සංසාරං....." යනාදී ප්‍රීතිවාක්‍ය වදාළහ. සත්දිනක් බෝමැඩ මුල පලඟින් කල්යාණ උන්වහන්සේ "දන් පොළවේ පය තබමි"යි පා දෙක දිගුකළ සේක. එවිටම පොළව පැළි මහපියුමක් නැගී සිටියේය. එහි ප්‍රධාන පෙති රියන් අනුවකි. රේණු තිස් රියනකි. කර්ණිකාව දොළොස් රියනකි. කළ තවයක් පමණ රේණුවලින් පිරුණි. ශාස්තෘන් වහන්සේ වනාහී උසින් රියන් පනස්අටක් විය. උන්වහන්සේගේ බාහු දෙක අතර දිග දහඅට රියනකි. නළලත රියන් පහකි. අත්පා රියන් එකළොසක් දිගය. උන්වහන්සේගේ රියන් එකළොසක් දිග පාදයෙන් දොළොස් රියන් වූ කර්ණිකාව පැහිම සඳහා දිගු කළවිට, කළ තවයක් පමණ වූ රේණු පනස්අට රියන් ප්‍රදේශය පුරා පැතිර සිටියේ, විසිරුණු රත් සිරියල් කුඩු මෙනි. මෙනිසා භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පදුමුත්තර යන නම භාවිත විය. උන්වහන්සේගේ අගසවු වූවෝ දේවල හා සුජාත යන දෙනමයි. අමිතා හා අසමා යන දෙදෙන අග්‍රශ්‍රාවිකාවෝ වූහ. උපස්ථායක වූයේ සුමන තෙරුන්ය. පදුමුත්තර බුදුපියාණන් වහන්සේ පියාට හිතවැඩ පිණිස හික්කුන් වහන්සේ සියදහස් ගණනක් පිරිවරාගෙන හංසවතී නුවර විසූ සේක. උන්වහන්සේගේ බාල සොහොයුරා "සුමන" නම් විය. ඔහුට රජකුමා හංසවතී නුවරින් විසියොදුනක් පමණ වූ ඇත ප්‍රදේශයක් පාලනය සඳහා පවරා දුන්නේය. ඔහු වරින්වර අවුත් පියරජකුමා ද බුදුපියාණන් ද බැහැදකිසි. එක්දිනක් ප්‍රත්‍යන්තයක ජනයා කුපිතව කැරලි ගැසීය. සුමන කුමරු රජුට මෙවන් පණිවුඩයක් එවීය. "රජකුමනි! ඔබවහන්සේ මා වැනි දරුවකු සිටියදී කුමට යුද්ධයට එන්නේ ද? ඒ සොරුන් සන්සිදුවා ජනපදය සාමයෙහි පවත්වා ඔබ හමුවට එමි" යනුවෙනි. ඒ හසුන කියවා සතුටු වූ

රජු, "මගේ පුතා! කැරලි නිමවා වහා එන්න"යි පණිවිඩ යැවීය. ඒ කුමරුට ඇමතියෝ දාහකි. කැරල්ල නිමවා රජු හමුවට යන අතරමගදී තම ඇමතියන් ඇමතු රජකුමරු, "මගේ පියා සතුටුව ඉදින් වරයක් දෙන්නේ නම් කුමක් ඉල්ලමිද?" යනුවෙන් ඇසීය. ඔවුන් තරින් එක් ඇමතියෙක් නැගිට "ඇතෙක් ඉල්ලන්න"යිද තවකෙක් "කුමරුනි, අශ්වයෙක් ඉල්ලන්න"යිද තවකෙක් "ජනපදයක් ඉල්ලන්න"යිද තව ඇමතියෙක් "සප්ත රත්නයන් ඉල්ලන්න" යනාදී වශයෙන් එක් එක් ඇමතිවරු ඉල්ලන දෑ පැවසූහ. මෙවිට නැගීසිවි එක් බුද්ධිමත් ඇමතියකු "නුඹවහන්සේ රජතුමාගේ පුතුය. එනිසා ඔබට වස්තුව-ධනය දුර්ලභ නොවේ. එම සම්පත් සියල්ල ලැබුවත් මැරෙන මොහොතේ මේ සියල්ල හැරදා යායුතුයි. අපට පරලොව ගෙන යා හැක්කේ "පිත" පමණි. එනිසා රජතුමා වරයක් දුනහොත්, "පදුමුත්තර බුදුරදුන්ට තෙමසක් උපස්ථාන කිරීමට අවසර දෙන්න"යි ඉල්ලන්න"යි පැවසීය. එය ඇසූ රජකුමරු, "නුඹ මගේ කලණ මිතුරෙකි. මට මෙබඳු සිතක් නොවීය. නුඹ විසින් එම කුසල් සිත උපදවන ලදී. මම එලෙසම කරමි"යි පවසා සහපිරිවරින් ගොස් පියරජු බැහැදක්කේය. රජු ඔහු වැළඳගෙන සිප සනහා නළල සිඹ "පුතේ! නුඹට කැමති වරයක් ඉල්ලව. එය දෙමි"යි පැවසූ විට "පියරජකුමනි! මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේට තෙමසක් උපස්ථාන කිරීමෙන් ජීවිතය වද නොවූවක් කරගනු කැමැත්තෙමි. මේ වරය මට දෙන්න"යි කුමරු පැවසීය. රජු - "පුතේ! එය නම් දිය නොහැක. අනික් ඕනෑම දෙයක් ඉල්ලව"යි කීවේය. එවිට පුත්කුමරු "රජකුමනි! ඤාත්‍රියයන්ගේ ලඟ කථා දෙකක් නම් නැත. මේ වරය පමණක් ම දෙන්න. වෙනත් වරයකින් මට වැඩෙක් නැත"යි පැවසීය. එවිට රජතුමා, "පුතේ! බුදුවරුන්ගේ සිත නම් අවබෝධ කරගැනීම අපහසුය. ඉදින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නොකැමති නම් මම වරය දුන්නත් වැඩක් වේද?"යි ඇසීය. එවිට එකුමරු "යහපති රජකුමනි! මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ සිත දැනගෙන එමි"යි පවසා විහාරයට ගියේය. මෙවිටම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ බත් කිස නිමවා ගදකිළියට පිවිසියේ වේ. ඔහු මණ්ඩලමාලයේ හුන්නා වූ හික්කුන් වහන්සේලාගේ සමීපයට ගියේය. එවිට උන්වහන්සේලා ඔහුගෙන් "රාජපුත්‍රය! කුමක් නිසා මෙහි පැමිණියෙද?යි ඇසූහ. එවිට කුමරු "මම බුදුරදුන් දකිම පිණිස පැමිණියෙමි"යි කීවේය. "මට උන්වහන්සේ දක්වන්න"යි ඉල්ලීය. එවිට හික්කුහු "රාජපුත්‍රය! අපිනම් කැමති කැමති වේලාවට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දකිමට අවසර නොලබමු"යි පැවසූහ. එවිට රජකුමරු "එසේනම් ස්වාමීනි! කවරෙකු අවසර ලබයිද?"යි විමසීය. හික්කුන් වහන්සේ "රාජපුත්‍රය! සුමන තෙරුන් ඒ අවසරය ලබා ඇත"යි

පැවසුහ. කුමරු "උන්වහන්සේ කොහි වෙසේද?"යි අසා දැනගෙන එම කුටියට ගොස් උන්වහන්සේට වැඳ, "ස්වාමීනි! මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දකිනු කැමැත්තෙමි. මට උන්වහන්සේ දක්වන සේක්වා"යි ඉල්ලා සිටියේය. තෙරුන් වහන්සේ "රාජපුත්‍රය! එන්න"යි කියා කුමරු කැඳවාගෙන ගොස් ඔහු ගඳකිළි පිරිවෙණෙහි තබා; ගඳකිළියට වැඩියහ. එවිට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ "සුමන! කුමක් නිසා පැමිණියේද?"යි ඇසූ සේක. තෙරණුවෝ "ස්වාමීනි! භාග්‍යවතුන් වහන්ස, ඔබවහන්සේ දකීමට රාජපුත්‍රයා පැමිණියේය"යි පිළිතුරු දුන්හ. "එසේනම් අසුනක් පනවන්න"යි බුදුහු වදාළහ. තෙරුන් වහන්සේ අසුනක් පැනවූහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ පැනවූ අසුනෙහි වැඩහිඳි කල්හි, රජපුත්‍ර උන්වහන්සේට වැදනමස්කාර කර, පිළිසඳර කථාව කොට නිමියේය. "රාජපුත්‍රය, නුඹ කුමන වේලාවෙහි පැමිණියේද?"යි බුදුහු විමසූහ. කුමරු "ස්වාමීනි! නුඹවහන්සේ ගඳකිළියට පිවිසි වේලාවෙහිම පැමිණි මාහට, "අපි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කැමති කැමති වේලාවට දකීමට අවසර නොලබමු. සුමන තෙරුන්ට පමණක් එම අවසරය ඇතැ"යි පවසා, හිඤ්ඤාත් වහන්සේලා මා සුමන තෙරුන් වෙත යොමු කළහ. උන්වහන්සේ වනාහි එක වචනයකින් ම මාහට බුදුපියාණන් දක්වූහ. ස්වාමීනි! මේ තෙරුන් වහන්සේ, නුඹවහන්සේගේ සසුනෙහි ඉතා ප්‍රියයෙක් වේයැයි සිතමි"යි පැවසුවේය. එවිට බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙසේ වදාළහ. "එසේය රජකුමරුනි! මුත්වහන්සේ මගේ සසුනෙහි ඉතා ප්‍රිය හිඤ්ඤාවකි" යනුවෙනි. මෙය ඇසූ රජකුමරු, "ස්වාමීනි! බුදුවරුන්ගේ ශාසනයන්හි ඉතා ප්‍රිය භාවයට යෑම සඳහා කුමක් කළයුතුද?"යි ඇසීය. එම පැනයට පිළිතුරු දෙන බුදුපියාණන් වහන්සේ, "කුමරුනි! දන්දි, සිල්සමාදන්ව, පොහෝ කර්ම කර ප්‍රියභාවයට පත්විය හැකියැ"යි වදාළ සේක. එවිට රජකුමරු, "භාග්‍යවතුන් වහන්ස! මම ද මේ තෙරුන් මෙන් බුදුසසුනක ප්‍රියයෙක් වීමට කැමැත්තෙමි. තෙමසක් වූ වස්කාලය තුල මාගේ උපස්ථානය ඉවසන සේක්වා!"යි ආරාධනා කළේය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ "මේ ගමනින් යහපතක් වේද?"යි විමසා බලා, යහපතක් වන බව දැන, "රාජපුත්‍රය! ශුන්‍යාගාරයන්හි වාසයට බුදුවරු කැමතිවෙති"යි වදාළහ. කුමරු "බුදුරජාණන් වහන්සේ මගේ ඇරයුම පිළිගත්හ. අනුදත්ත"යි දැන "ස්වාමීනි! මම පළමුව ගොස් විහාරයක් කරවමි. මා පණිවුඩයක් එවූ කල්හි හිඤ්ඤාත් වහන්සේ සිය-දහස් ගණනක් පිරිවරාගෙන වඩිනු මැනව"යි පොරොන්දු ගෙන පියරජු සමීපයට ගොස්, "රජකුමනි! භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට අවසර දුන් සේක. මා පණිවුඩයක් එවූ කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එහි වැඩම කරවුව මැනව"යි කියා පියාට වැඳ, තම නුවරට යන්නේ සතරමග යොදුනක්-යොදුනක් පාසා

විහාරාරාම කරවමින් විසියොදුන් මගගෙවා සිය නුවරට පැමිණියේය. තම නුවරට ගොස් විහාරයකට සුදුසු තැනක් සොයනුයේ "සෝභන" නම් සිටුපුතුවගේ උයන දක ලක්ෂයකට එය මිලදීගෙන, තවත් ලක්ෂයක් වියදම් කර මහාවිහාරයක් කරවූයේ ය. එහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ගදකිළිය හා සෙසු හික්කුන් වහන්සේගේ දවල් වසන තැන්, රාත්‍රී වසන තැන්, කුටි-ලෙන්-මණ්ඩප කරවා, පවුරකින් වටකරවා; පිවිසෙන ද්වාර-නාන කොටු ආදිය ද පිළියෙල කරවා, අනතුරුව තම පියාණන් වෙත, "මගේ කටයුතු නිමකරන ලදී. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩමවන සේක්වා!" යි හසුන්පත් යැවීය. පියරජු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වළඳවා, "ස්වාමීනි! භාග්‍යවතුන් වහන්ස! සුමනගේ කටයුතු නිමකරන ලදී. ඔහු තුඹවහන්සේ ගේ පැමිණීම බලාපොරොත්තුව සිටියි" යනුවෙන් පැවසීය. බුදුපියාණන් වහන්සේ ලක්ෂ ගණනක් හික්කුන් වහන්සේ පිරිවරාගෙන, යොදුනෙන් යොදුන විහාරවල වාසය කරන සේක් පිළිවෙලින් එනුවරට වැඩම කළ සේක.

කුමරා ශාස්තෘන් වහන්සේ පැමිණෙන පුවත අසා සතුටුව, යොදුනක් පෙර ගමන් කර, සුවඳ මල් ආදියෙන් පූජා පවත්වමින් විහාරයට වැඩම කරවාගෙන අවුත්, "ලක්ෂ ගණනක් මිලදී ගත්, ලක්ෂ ගණනක් වියදම් කර සාදවන ලද මේ සෝභන නම් වූ උයන, මුනිභූයන් වහන්සේ මා හට අනුකම්පාවෙන් පිළිගන්නා සේක්වා!" යි (70 පිටුවේ පළමු ගාථාවේ අර්ථය)

පවසා විහාරය බුද්ධප්‍රමුඛ මහා සංඝයාට පූජා කළේය. ඔහු වස් එළඹෙන දින මහදන් පවත්වා, තම අඹුදරුවන්ද ඇමතියන්ද කැඳවා මෙසේ කීය. "ශාස්තෘන් වහන්සේ අපගේ සම්පයට වැඩියේ බොහෝ දුර සිටයි. බුදුවරු නම් ධර්ම ගරුකරන්නෝ මිස ආමිස ගරු කරන්නෝ නොවෙති. එනිසා මේ තෙමස ම මම සලු දෙකක් පමණක් හැදගෙන, දසසිල් සමාදන්ව මෙහිම වෙසෙමි. තුඹලා සියලුම රහතන් වහන්සේලාට ම මේ අයුරින්ම තෙමස පුරා දන් දෙවු" යි යනුවෙනි. ඔහු සුමන තෙරුන් වැඩවෙසෙන තැනට සමීපවූ තැනක වෙසෙමින්, තෙරුන් වහන්සේ විසින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට කරනු ලබන සියලු වත් පිළිවෙත් දක, "මේ සස්තෙහි ඒකාන්තයෙන්ම ඉතා ප්‍රිය වූයේ මේ තෙරුන්මය. මෙම තනතුර පැකීම ඉතා අගනේය" යි සිතා වස් පවරාණය ළංවූ විට ගමට පිවිස සත්දිනක් මහදන් දී, සත්වැනි දින ලක්ෂ ගණනක් හික්කුන්ගේ පාමුල තුන් සිවුරු තබා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වැඳ, "ස්වාමීනි! භාග්‍යවතුන් වහන්ස, ඉදින් මවිසින් අතරමග යොදුනක් පාසා විහාර කරවීමේ පටන්

කරන ලද සියලු පින්කම්වලින් ගත සම්පත්, මාර, බ්‍රහ්ම සම්පත් ආදියක් නොපතමි. හුදෙක් ලොවුතුරා බුදුවරයෙකු හමුවේ උපස්ථායක තනතුර දරීමට ම ප්‍රාර්ථනා කරමි. එනිසා ස්වාමීනි! මේ සුමන තෙරුන් මෙන් මමද බුදුවරයන් වහන්සේ කෙනෙකු හමුවේ අග්‍ර උපස්ථායකයකු වේවා! යි පහමින් පසඟ පිහිටුවා වැදගෙන සිටියේය.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ මහත් වූ කුල පුතුගේ ප්‍රාර්ථනාව ඉටුවන්නේද? නොවන්නේ ද? යි විමසා බලන සේක් "අනාගතයේ දී - මින් කල්ප සියදහසක් ගතවූ කල්හි ගෞතම නම් බුදුරජාණන් වහන්සේ පහළවන සේක. මෙකුමරු උන්වහන්සේගේ අග්‍ර උපස්ථායක වන්නේය" යි දන

ඉච්ඡිතං පච්ඡිතං කුය්‍යං ධීපපමෙව සමිජ්ඣකතු
සබ්බා පුරෙතතු සංකපපා වතො පණණ රසො යථා

"ඔබ සිතු-පැතු සියල්ලම වහා සමෘද්ධිමත් වේවා! පසළොස්වක සඳ මෙන් ඔබගේ සියලු සංකල්පනාවෝ සම්පූර්ණ වෙත්වා!" යි වදාළ සේක.

මෙය ඇසූ සුමන කුමරු "බුදුවරු නම් දෙයාකාර වූ කථාවක් නොදෙසන්නෝමය" යි සිතා දෙවැනි දින පටන් ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ පාසිවුරු ගෙන පිටුපසින් අනුව යන්නාක් මෙන් හැඟුනේය. එසේ සිතමින් ප්‍රීති විය.

ඔහු ඒ බුද්ධෝත්පාද කාලයේ වර්ෂ සියදහස් ගණනක් මහදන් දී දිව්‍යලෝකයේ ඉපිද කසුප් බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩවසන සමයෙහි පිඬු පිණිස හැසිරෙන භික්ෂුවකට සිය පාත්‍රය තබාගෙන යෑම සඳහා සුදුසු වූ උතුරු සලුවක් පූජා කළේය.

තැවත දෙවිලොව ඉපිද, ඉන් චූතව බරණැස් මහරජුව ඉපිද, පසේ බුදුවරු අටනමක් සඳහා පන්සල් කරවා, මැණික් පුටු පූජා කරවා සිටු පසයෙන් ඇප උපස්ථාන කරමින් වර්ෂ දසදහසක් ගත කළේය. මෙතැන් සිට ඇති තොරතුරු ඉතා ප්‍රකටය.

කල්ප සියදහස් ගණන්ක දන් දෙමින් ම අපගේ බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ සමඟ ම කුසිත පුරයෙහි ඉපිද, ඉන් සැව අමිතෝදන ශාක්‍යයාගේ භාර්යා කුස පිළිසිඳගෙන, පිළිවෙලින් කරන ලද අභිනික්මන් ඇති අප

සිදුහත් තාපසතුමා සම්මා සම්බුද්ධත්වයට පැමිණ පළමුවර කපිලවත්තුවට වැඩි අවස්ථාවේ දී ශාක්‍ය රජවරු ගත් තීරණයට අනුව කපිලවත්තුවෙන් නික්මුණු බුදුපියාණන් වහන්සේ පිරිවරා ගැනීමට ශාක්‍ය කුලයෙන් පැවිදිවන හද්දියාදී කුමාරවරු සමග ගිහිගෙයින් නික්මුණු ආනන්ද කුමරු, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත පැවිදි වූයේය. නොබෝ දිනකින් ම ආයුෂ්මත් පුණ්ණ මත්තානි පුත්ත මහතෙරුන්ගේ ධර්ම කථාවක් අසා සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටි ආනන්ද තෙරණුවන්ගේ පූර්ව උපනිශ්‍රය සම්පත්තින් මෙපරිද්දෙන් දතයුතුයි. ඒ පූර්ව උපනිශ්‍රය සම්පත් හේතුවෙන් ගැඹුරු වූ ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද ධර්මය වඩාත් ප්‍රකටව වැටහුණු බව දතයුතුයි.

තිරිථ වාසය (තිත්ථවාස) යනු ගුරුවරු සම්පයේ සිට ධර්ම කරුණු ඉගෙනීම, ශ්‍රවණය, විචාරීම, ධාරණය කරගැනීමාදී ක්‍රියාවන්ය. මෙකරුණු ආනන්ද තෙරුන් පිළිබඳව විමසා බැලීමේදී අතිශයින් පිරිසිදුය. එනිසා මෙම ගැඹුරු ධර්මය මැනවින් වටහාගත හැකි වූ බව දතයුතුයි.

සෝවාන් වූවන්ටද මේ ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද ධර්මය උඩුකුරු වී මෙන් මැනවින් ප්‍රකටව අවබෝධ වේ. ආනන්ද තෙරුන් ද සෝවාන්ව සිටි බැවින් මෙම සත්‍යය ධර්මය මැනවින් වැටහෙන්නට ඇති බව දතයුතුයි.

බහුශ්‍රැතයන්ට වනාහී; සිවුරියන් කාමරයක පහන් දල්වන කල්හි ඇඳපුටු ආදිය මැනවින් ප්‍රකටව පෙනෙන්නාක් මෙන් නාමරූපයන්ගේ බෙදා දැක්වීම් මනාව ප්‍රකටව වැටහේ. මේ ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේද බහුශ්‍රැතයන්ට අග්‍රවූයේමය. මෙලෙස බහුශ්‍රැත බවින් අග්‍ර හෙයින් උත්වහන්සේට ගැඹුරු වූ ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද ධර්මය උඩුකුරු වූවක් මෙන් මනාව වැටහුණේය.

ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද ධර්මයේ ගැඹුරු බව සතරාකාරව දතයුතුයි. ඒ ගාමිහිරිතාවයන් විශුද්ධිමාර්ගයේ විස්තර කරන ලදී. එම සියලු ගාමිහිරිතාවයන් ආනන්ද තෙරුන්ට වඩා අවබෝධ විය. එනිසා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ආයුෂ්මත් ආනන්ද තෙරුන් උත්සාහවත් කරවන සේක්, "ආනන්ද එසේ නොකියන්න" යනාදිය වදාළ සේක.

මේ එහි අදහසයි.- "ආනන්දය! නුඹ මහා ප්‍රාඥයෙක. ප්‍රකට වූ ඥාණ ඇත්තෙක. එනසා නුඹට අතිශය ගැඹුරු වූ ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදය ද

උඩුකුරු වූවක් මෙන් වැටහුනේය. එනිසා මාහටම මෙය උඩුකුරු වූවක් මෙන් වැටහුණිද? නැතිනම් සෙස්සන්ටත් මෙය වැටහේද? යනාදී වදන් නොපවසන්න" යනුවෙනි. නින්දා කරමින් යමක් කියන ලදද එහි මේ අදහස ඇත. "ආනන්දය! තවත් "මට උඩුකුරුව-ඉතා ප්‍රකටව වැටහේ" යැයි නොපවසන්න. ඉදින් නුඹට ඉතා ප්‍රකටව ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදය වැටහේ නම් කුමක් නිසා නුඹ තම ධර්මතා වශයෙන් සෝවාන් ඵලයට පත් නොවූයෙහිද? මවිසින් දේශිත නය අනුව නුඹ සෝවාන් ඵලයට පත් වූයෙහිය. ආනන්දය! මේ නිවන් මග ඉතා ගැඹුරුය. ප්‍රතිත්‍ය-සමුත්පාදය වනාහී ප්‍රකට වූයේ - මැනවින් වැටහෙනුයේ නම් කුමක් නිසා නුඹ ඕලාරික වූ කාමරාග සංයෝජනය, ප්‍රතිස (තරහ) සංයෝජනය හා කාමරාගානුසය හා ප්‍රතිසානුසය යන මේ සිවුවැදෑරුම් ක්ලේශ ධර්ම උපුටා දමා සකෘදාගාමී ඵලය සාක්‍ෂාත් කර නොගන්නෙහි ද? කිම ඒ අත්‍යල්ප වූ සතරවිධ ක්ලේශ ධර්ම සම්පූර්ණයෙන් ම නසා අනාගාමී ඵලය සාක්‍ෂාත් නොකරන්නේ ද? රූපරාගාදී පස්විධ සංයෝජනයන් ද මාන-භව-අවිද්‍යාදී අප්‍රකට ක්ලේශධර්ම අට ද සම්පූර්ණයෙන් ම නසා රහත්ඵල සාක්‍ෂාත් කරණය නොකර සිටිනුයේ මන්ද? සිය දාහක් කල්පයන්හි ඒකාසංඛෙය්‍ය කල්ප ලක්‍ෂයක් පිරූ පාරමී ධර්ම ඇති, සැරියුත්-මුගලන් මහතෙරවරු මෙන් ශ්‍රාවක පාරමී ඥාණය අවබෝධ නොකළේ කුමක් නිසා ද? කල්ප අසංඛෙය්‍ය කල්ප ලක්‍ෂ දෙකක් පුරා පිරූ පාරමී දම් ඇති පසේ බුදුවරු මෙන් පසේ බුදු ඥාණය අවබෝධ නොකළේ ඇයිද? ඉදින් නුඹට සියලුම ආකාරයෙන් මේ ධර්මය ඉතා ප්‍රකටව වැටහෙන්නෙහි නම්, අසංඛ්‍යය කල්ප ලක්‍ෂ හතරක්, අටක් හෝ දාසයක් පුරා පුරන ලද පාරමිතා ධර්ම ඇති ලොවුතුරා බුදුවරයෙකු මෙන් සර්වඥතා ඥානය කුමක් නිසා සාක්‍ෂාත් කර නොගන්නෙහිද? මේ සුවිශේෂී වූ අධිගම්‍යන්ගෙන් අනර්ථයක් හෝ අවැඩක් වන්නෙහිද? බලන්න! නුඹගේ අපරාධ වූ ප්‍රකාශයේ තරම. නුඹ ශ්‍රාවක ඥාණයෙහි පිහිටියේ ඉතා ගැඹුරු වූ ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද ධර්මය උඩුකුරු වූවක් මෙන් වැටහෙන්නේ යැයි පවසන්නෙහිය. මේ නුඹගේ ප්‍රකාශය ලොවුතුරු බුදුවරුන්ගේ දේශනාවට විරුද්ධවූයේ වෙයි. නුඹ වැනි හික්‍ෂුන් විසින් බුදුවරුන්ගේ දේශනාවට පටහැනි වූවක් පැවසීම නුසුදුසුම ක්‍රියාවකි. ආනන්දය! මාහට මෙම ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද ධර්මය අවබෝධ කරගැනීම සඳහා සාරාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්‍ෂයක් ඉක්ම නොගියේද? මේ ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද ධර්මය අවබෝධ කරගැනීම සඳහා මවිසින් නොදුන් දානයක් නම් නැත. නොපිරූ පාරමිතාවක් නම් නැත. "අද ප්‍රතිත්‍ය-සමුත්පාදය අවබෝධ කරන්නෙමි" යි මාරබලය පරදා කළ ඒ උත්සාහය ඵලරහිතය. ඔබ මේ ප්‍රකාශය කරන

කල්හි මහපොළව දැහිල්ලක් තරම්වත් කම්පා නොවිණි. එනමුත් බුදුවනදා ප්‍රථමයාමයේ දී ප්‍රබබ්බිතිවාසානුස්සති ඥානය ද මධ්‍යම යාමයේ දී දිබ්බවක්ඛු ඥානය ද උපදවාගෙන පශ්චිම යාමයේදී ඉතා අලුයම් වේලාවෙහි අවිද්‍යා, සංස්කාරාදිය නවාකාරයකින් ප්‍රත්‍යවන්නේ යැයි දුටු පමණින් ම දස දහසක් සක්වල යකඩ දණ්ඩකින් තලන ලද ලෝහ තලියක් මෙන් රාවප්‍රතිරාව සියක්, රාවප්‍රතිරාව දාහක් මුදමින්, සුලඟින් සොලවන ලද නෙලුම් පත්‍රයේ ඇති දියබිඳු මෙන් කම්පා විය. මෙලෙක "ආනන්දය! මේ ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදය ඉතා ගැඹුරුය. ගැඹුරු වූයේම ගැඹුරුව පෙනේ. ආනන්දය! මේ දහම නොදැනීම නිසා, අවබෝධ නොකිරීම නිසා -පෙ- සසර නො ඉක්මවත්."

"එතසස ධම්මසස" යනු මේ ප්‍රත්‍යය ධර්මයාගේය. "අනනුබොධා" යනු දන්නා ලද, සම්පූර්ණයෙන් දැනගත් ආදී ලෙස අවබෝධ කර නොගැනීමෙනි. "අපපට්චෙධා" යනු තීරණ, ප්‍රභාණ හා පිරිසිදු දැනීම් වශයෙන් අනවබෝධ වූ යනුයි. "තනතාකුලක ජාතා" යනු නූලක් මෙන් අවුල් වූ යනුයි. යම්සේ වැරදි ලෙස දමනු ලැබූ, මියත් විසින් කතලද පේෂකාරයන්ගේ නූලක් ඒ ඒ තැන අවුල්වේද, මේ අගය, මේ මූලය ගත නොහැකි ද, අගින් අග හෝ මුලින් මුල හෝ ගැලවීම අපහසු වේද ඒ ආකාරයෙන්ම සත්ත්වයෝ මේ ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද ධර්මයෙහි පැකිලී, අවුල්ව - ව්‍යාකූලව ගියාහු වෙති. ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද ධර්මය සෘජු කරගැනීමට නො හැකි වේ. එහි අවුල් වූ නූල ප්‍රත්‍යක්ෂයෙන් දත් පුරුෂයෙකු ලවා ම දිගහැර ගැනීමට හැකිවන නමුත් මේ ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද ධර්මය තමාගේම ධර්මතාවක් වශයෙන් වටහා ගැනීම සඳහා බෝසත්වරු දෙදෙනෙක් ලග තබාගෙනවත් නොහැකි වන්නේමය. එවැනි හැකියාවක් නැත්තේමය. යම්සේ අවුල් වූ නූල කැඳෙහි දමා මුස්තකින් ගසනවිට ඒ ඒ තැන ගුළාවක් මෙන් ගැට-බැඳීම් ඇතිවන්නේ ද එසේම මේ සත්ත්වයෝ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්හි පැකිලී, ප්‍රත්‍ය ධර්මය සෘජුව වටහා ගැනීමට නොහැකිව දෙසැට මිසදිටුවලට යැම් වශයෙන් ගුළාවක් මෙන් වේ. ගැට බැඳීම් ඇති වේ. යම් කිසිවෙකු දෘෂ්ටි ඇසුරු කළෝ නම් ඔවුහු සියල්ලෝම ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද ධර්මය සෘජුව වටහා ගැනීමට නොහැකිවූවෝ වෙති. "ගුළාගුණ්ඩික ජාතා" යනු අවුල් වූ නූල් ගුළාවකි. පේෂකාරයන්ගේ කැඳෙහි දමූ නූලකි. ඇතැම්හු (අහයගිරිකාදී) මෙසේ කියති. "ගුළා" යනු පක්ෂි වර්ගයකි. ඒ පක්ෂීන්ගේ කුඩු මෙන් අවුල් වූ යන අර්ථයයි. මේ අර්ථ දෙකම ආකූල වූ, අගින් අග හෝ මුලින් මුල ගැලපීමට දුෂ්කර වූ යන මුලින් කී අර්ථ දෙකම ආකූල වූ, අගින් අග හෝ මුලින් මුල ගැලපීමට

දුෂ්කර වූ යන මුලින් කී අර්ථයට ම යෙදිය යුතුයි. "මුඤ්ඤානා" යනු මුද්‍රාණ මෙන්, සවැන්න තණමෙන් වූ, එලෙස හටගත් යනුයි. යම්සේ ඒ තණ අඹරා කරන ලද රැහැන කැටුණු විට කිසිවෙක් වැටුණු කැබැල්ලක් ගෙන, ඒ තණවල 'මේ අගයි. මේ මුලයි' යනුවෙන් අගින් අග හෝ මුලින් මුල හෝ ගැලපීමට දුෂ්කර වේ. එයද ප්‍රත්‍යක්‍ෂයෙන් දත් පුරුෂයකු ලවා ම සෘජුකර ගැනීමට හැකිවන්නකි. එනමුත් බෝසත්වරු දෙදෙනෙක් දෙපස තබාගෙනවත් තමාම ධර්මතා වශයෙන් ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදය සෘජුව වටහා ගන්නෙක් නම් නැත. මෙසේ මේ සාමාන්‍ය ජනයා ප්‍රත්‍ය ධර්ම සෘජුව වටහා ගැනීමට නොහැකි වනුයේ දෘෂ්ටිගත වශයෙන් ගැට හටගන්නේ වී "අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං සංසාරං නාතිවත්තනි" සැපෙන් පහවී නපුරු ගති ඇති නරකයෙහි වැටී සසර නො ඉක්මවති. මෙහි "අපාය" යනු නිරය, තිරිසන් යෝනිය, ප්‍රේත විෂය හා අසුර ලෝකයයි. ඒ සියල්ලෝම "වර්ධනය වීම" නම් වූ "අය" වීමෙන් දුරුවූයේ-නොවැඩෙන්නේ "අපාය" නම් වේ. එසේම දුක්ඛ යැම් වශයෙන් "දුග්ගති" නම් වේ. සැප කයින් වැටුණු බැවින් "විනිපාත" නම් වේ. සෙසු පදයන්හි අර්ථ -

"බන්ධනං පටිපාටි ව ධාතු ආයතනානිව

අමිබොවජ්ජනං වත්තමානං සංසාරොති පවුච්චති"

"ස්කන්ධයන්ගේ පිළිවෙල හා ධාතු-ආයතනාදිය නොසිඳි-අබණ්ඩව එකට බැඳී පවතිනුයේ ද "ඒ සංසාරය" යැයි කියනු ලැබේ.

ඒ සියල්ල ද නො ඉක්මවයි. අතික්‍රමණය නොකරයි. අනතුරුව චුතියෙන් ප්‍රතිසන්ධිය ද ප්‍රතිසන්ධියෙන් චුතිය ද ලැබීම් වශයෙන් මෙලෙස නැවත නැවත චුති-ප්‍රතිසන්ධි ලබන සත්ත්වයෝ ක්‍රීඩා භවයන්හිද නව සත්තාවාසයන්හි ද ඉපිද මැරෙමින්; මහමුහුදේ ඒ මේ අත ගසාගෙන යන නැවක් මෙන් ද යන්නුයේ යොදන ලද ගොතෙකු මෙන් ද පරික්‍රමණය කරත්මය. මේ සියල්ල භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින්, ආයුෂ්මත් ආනන්ද හිමියන්ට නින්දා කරමින් දේශනා කළහයි දතයුතුයි. මෙම සූත්‍රයේ ඉතිරි පදයන්ගේ අර්ථ ඉතා ප්‍රකටය.

දසවන සූත්‍රයයි.

සයවන දුක්ඛ වර්ගය නිමිසේය.

12. 7. 1.

මහාවර්ගයේ පළමු සූත්‍රයේ "අසසුතවා" යනු ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන, ප්‍රත්‍යාකාර, සතිපට්ඨානාදියෙහි ඉගෙනීම්, ප්‍රශ්න කිරීම්, විනිශ්චය කිරීම් ආදිය රහිත වූ පුද්ගලයාය. "පුද්ගලයා" යනු පැතිර සිටි (පුදු) නානාප්‍රකාර වූ ක්ලේශාදීන්ට ඉපදීම සඳහා උපකාර වූ හෙයින් "පුද්ඡ්ජන" නම් වූ. එනිසා කියන ලදී. "ව්‍යාප්ත වූ" (පුදු) "ක්ලේශයන් උපදවයි" (ජනන) යන අරුතින් "පුද්ඡ්ජන" නම් වේ. මෙලෙස සෑම තැනකදීම විස්තර කළ යුතුයි. තවද - පැතිර යාමෙන් ගණන් කිරීමේ සීමාව ඉක්මගිය, ආර්ය ධර්මයන්ට විරුද්ධ වූ, නිව ධර්මයන්ට සමවූ හැසිරීම් ඇති ජනයාගේ එකතුව "පුද්ඡ්ජන" නම් වේ. වෙන් වෙන් වූ හෝ මෙය වෙන්වූ ම සංඛ්‍යාවට ගියේ සීල, තාදී ගුණයන්ගෙන් යුක්ත ආර්ය ජනයන්ගෙන් වෙන්වූයේ - ඔවුන් හා සම්බන්ධ නොවූයේ "පුද්ඡ්ජන" නම් වේ. මෙසේ මේ සූත්‍රයේදී "අශ්‍රැතවත් පෘථ්වීජනයා" යන දෙපදයෙන් අදහස් කළ පුද්ගලයා වනාහි

දුච්ච පුද්ඡ්ජනා වුතතා - බුද්ධෙනාදිච්ච බන්ධනා

අන්ධො පුද්ඡ්ජනො එකො - කල්‍යාණෙකො පුද්ඡ්ජනො

"සූර්යවංශික වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් පුහුණුන් පුද්ගලයෝ දෙකොටසක් දක්වූහ. එක් අයෙක් අන්ධ පුහුණුන් පුද්ගලයායි. දෙවැන්නා කල්‍යාණ පුහුණුන් පුද්ගලයායි."

මෙලෙස පුහුණුන් පුද්ගලයෝ දෙදෙනෙක් පිළිබඳව පැවසේ. ඔවුන් අතුරින් මුලින් පැවසූ අන්ධ පුහුණුන් පුද්ගලයාම මෙම සූත්‍රයේ දී අදහස් කරන ලදී. "ඉමසමිං" යනු වර්තමාන ප්‍රත්‍යක්ෂ වූ කය දක්වයි. "වාතුම්මහා භුතිකෙ" යනු සිවුමහා භූත ධර්මයන්ගෙන් උපන්, සිවුමහා භූතමය වූ යන අර්ථය. "නිබ්බිඤ්ඤාය" යනු කළකිරෙන්තේය යනුයි. "විරජේජයා" යනු තොරදන්තේ ය. "විමුච්චෙයා" යනු මුදනු කැමති වන්නේය. "ආවයො" යනු අභිවාද්ධියයි. "අපවයො" යනු පිරිහීමයි. "ආදානං" යනු උපතයි. "නිකෙබ්බං" යනු බිඳීයෑමයි. "තසමා" යනු යම්හෙයකින් මේ සිවු වැදෑරුම් වූ අභිවාද්ධි, පරිහානි, උප්පත්ති හා බිඳීයෑම් යනාදිය ප්‍රකට වෙද්ද එහෙයින්. ඒ හේතුවෙන් යන අර්ථයි.

මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සිවුමහා භූතමය වූ කයෙහි රූපය අල්වා ගැනීමට අයුතු රූපයක් (නුසුදුසු වූවක්) කර, අරූපය අල්වා ගැනීමට (සුදුසු සේ) යුතු රූපයක් කරන සේක. කුමක් නිසාද? ඒ හික්කුන්ගේ

රූපයෙහි ඇලුණු සිත ඉතා බලවත් ය. අධික ය. එනිසා ඒ රූපයේ දැඩිව ඇලුණු පුද්ගලයන්ට අල්වාගත යුතු රූපයක් දක්වා තෙරපන සේක්. අරූපයෙහි පිහිටුවීම සඳහා මෙසේ වදාළහ. "වික්කං" යනාදී සියල්ල "මන" ආයතනයට ම භාවිත පද වේ. විසිතුරු වස්තුවක් වූ බැවින් ද විසිතුරු ලෙස ගෝචර වන බැවින් ද එක්ව යෙදුණු ධර්මයන්ගේ විසිතුරු බැවින් ද "වික්ක" නම් වේ. සිහිම් (මනන) අර්ථයෙන් "මනො" නම් වේ. දැනීම (විජානන) අර්ථයෙන් "වික්කාණං" නම් වේ. "නාලං" යනු අසමත්. සමත් නොවේ යනුයි. "අපේක්කාසිතං" යනු තණ්හාවෙහි ගිලී අවසන් කරගන්නා ලද. බැසගන්නා ලද යනුයි. "ම මායිතං" යනු තණ්හාවෙන් "මම", මගේ මෙය මගේ යැයි මමායනය කරගත්, "පරාමට්ඨං" යනු දෘෂ්ටියෙන් පිරිමැද ගන්නා ලද. "එතං මම" යනු තණ්හාවෙන් ගැනීමකි. එයින් එකසිය අටක් වූ තණ්හාව අදහස් කරන ලදී. "එසොහමසමී" යනු "මේ මම වෙමි"යි මානයක් ගැනීමයි. එයින් මාන නවය අදහස් කරන ලදී. "තසමා" යනු මෙසේ බොහෝ කාලයක් තුළ පිළිගන්නා ලද වැරදි පිළිගැනීම් ඇති නිසා නිවීමට (ඒවා අත්හැරීමට) අසමත් වනුයේ යනුයි. "පරං භික්ඛවෙ" මෙය කුමක් නිසා කියන ලද්දේ ද? බුදුපියාණන් වහන්සේ පළමුව ශ්‍රාවක භික්ෂූන් විමසීම සඳහා රූපය නුසුදුසු වූවක් ලෙස ද අරූපය සුදුසු වූවක් ලෙස ද දේශනා කරන ලද සේක. ඉක්බිති ඒ භික්ෂූන්ගේ සිත, රූපය දැඩිව ගැනීමෙන් ඉවත් වී, අරූපය දැඩිව ගත් බවට පත්වූ බව දැන ඉන් මිදවීම සඳහා මේ දේශනාව ඇරඹූ සේක.

එහිදී "අනතතො උපගවෙස්සා" යනු ආත්ම වශයෙන් ගත්තේය යනුයි. "භියොපි" යනු වසර සියකට ද මත්තෙහිය. කුමක් හෙයින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ වදාළ සේක් ද? කිම "තවත් වසර සියක් සිටීම" මෙහිදී අදහස් වේද? පළමු වයසේ පැවති රූපය, මැදි වයසට නොපැමිණේ. මැදි වයසේ පවතින රූපය පශ්චිම වයසට නොපැමිණේ. පෙරබත් කල පැවති රූපය පසුබත් කල නැතිවේ. පසුබත් කල පැවති රූපය ඊ ප්‍රථම යාමයේ දී නැතිවේ. ප්‍රථම යාමයේ පැවති රූපය මැදියමේදී නැතිවේ. ඊ මැදියමේ පවතින රූපය, ඊ පශ්චිම යාමයේදී නැතිවේ. එලෙසින්ම ගමන් කිරීමෙහිදී පවතින රූපය සිටගෙන සිටිවිට ද, සිටගෙන සිටින විට ඇති රූපය හිඳගත් විටද, හිඳගත් විට ඇතිවන රූපය සයනය කරන විටද නැතිවේ. එකම ඉරියව්වේ සිටියත් රූපය වෙනස් වේ. ගමනාරම්භයේ පැවති රූපය ගමන් කිරීමේදී නැත. පළමු පියවර තැබූ විට ඇති රූපය දෙවන පියවර තබනවිට නැත. ගමන් කිරීමේදී පවතින රූපය ගමන නැවැත්වූ විට නැත. ගමන නැවැත්වීමේදී ඇති රූපය

නැවත නික්මෙනවිට නැත. නැවත නික්මෙනවිට ඇති රූපය ගමන නැවැත්වූ විට නැත. ඒ ඒ තැන ම වෙන් වෙන් වශයෙන් පුරුක්-පුරුක් වශයෙන් වී රත්වූ කබලෙහි දමන ලද තල මෙන් තට, තට හඬදෙමින් සංස්කාරයෝ බිඳෙත් ද, වෙනස් වෙත් ද යන මෙය සත්‍යයකි. යම්සේ පහතෙහි දල්වන ලද දෑල ඒ ඒ වැටියේ ප්‍රදේශය නො ඉක්මවමින් ඒ ඒ තැනම බිඳෙත් ද එමෙන්ම ප්‍රවේණි වශයෙන් සම්බන්ධ වී "පහත මුළු රූ පුරාම දල්වුණි" යැයි කියත්ද එලෙසින් ම මෙහිදී ප්‍රවේණි වශයෙන් මේ කයද ස්ථිරවූවක් මෙන් දැකිය හැකි වේ. එනිසා මෙතැනදී මේ කයද බොහෝ කලක් පවතින්නක් මෙන් දක්වන ලදී. "රතනියා ව දිවසසස ව" යනු රාත්‍රියේ ද දාවල ද යනුයි. මෙය සත්තමී අර්ථයේ (කාලාර්ථ) ඡට්ඨි විභක්ති වචනයකි. "අඤ්ඤාදෙව උපපජ්ජති, අඤ්ඤං නිරුජ්ඣති" යනු "යමක් රූ උපදිසිද එය දැන් නිරුද්ධ විය. දාවල අනිකක් ම උපදිසි. එසැනින් ම එය නිරුද්ධ වේ." යනුවෙන් මෙහි අර්ථ නොගත යුතුයි. රූ දාවල්ද යනුවෙන් පළමු ප්‍රවේණියෙන් කුඩා ප්‍රවේණියක් ගෙන ප්‍රවේණි වශයෙන් කියන ලදී. එක් රූයක් හෝ එක් දිවසක් තුල එකම සිතක් පැවතීමට හැකියාවක් නැත. එක් අසුරු සැණෙකදී නොයෙක් සිත් කෙළ ලක්ෂ ගණනක් උපදිත්.

මෙකරුණු මිළින්ද ප්‍රශ්නයේ විමසන ලද්දේ නොවේද? - "මහරජ! වාහන සියක්, කුඩා වාහන පනහක්, කුරුණි සතක හා ලාභ දෙකක දමූ වී ප්‍රමාණයට, එක් අසුරුසැණෙක දී උපදින සිත් සංඛ්‍යාව සමාන කල නොහැක. ඒ සිත් සංඛ්‍යාවෙන් දහසයෙන් කොටසකට හෝ ඉන් භාගයකටවත් සමාන නොවේ."

"පවනෙ" යනු මහාවතයෙහිය. "තං මුඤ්ඤිතා අඤ්ඤං ගණහාති, තං මුඤ්ඤිතා අඤ්ඤං ගණහාති" යනු මෙසේ ඔහු ගතයුතු අත්තක් නොලැබූ විට බිමට බසිසි යනුයි. ඉක්බිති "ඒ මහාවතයේ හැසිරෙමින් ඒ ඒ අතු අල්ලා ගනිමින් ම හැසිරේ" යැයි අර්ථ දක්වන ලදී. "එවමෙව බො" යනු මේ දැක්වූ උපමාව සන්සන්දනය කිරීමයි. ආරණ්‍ය මහාවතය අරමුණු වනයක් මෙන් දතයුතුයි. ඒ කැළයේ හැසිරෙන වඳුරා යනු අරමුණු වනයෙහි හටගන්නා සිතයි. වඳුරා අතු අල්ලා ගැනීම මෙන් සිත අරමුණුවල එල්බෙයි. යම්සේ ඒ කැළයේ හැසිරෙන වඳුරා ඒ ඒ අතු අත්හැර, වෙන වෙන අතු අල්ලා ගනියි ද මෙසේ මේ අරමුණු නමැති වනයේ හැසිරෙන සිත ද කිසිවිටෙක රූපාරම්මණය ගෙන උපදිසි. කිසිකලෙක ශබ්දාදී වෙනත් අරමුණු ගෙන උපදිසි. කිසිවිටෙක අනිත වූත්, අනාගත වූත්, ප්‍රත්‍යත්පන්න වූත් අරමුණු ගෙන උපදිසි. එසේම කිසිවිටෙක ආධ්‍යාත්මක

වූත්, කිසිවිටෙක බාහිරවූත් අරමුණු ගෙන උපදියි. යම්සේ "ඒ කළයේ හැසිරෙන වද්දා අත්තක් නොලැබ බිමට බැස සිටින්නේය"යි කිවනොහැක. එක් අත්තක් අල්ලාගෙන ම සිටින්නේය. මේ අයුරින් ම අරමුණු වනයෙහි හැසිරෙන සිත ද "එක් එලඹිය යුතු අරමුණක් නොලැබ උපන්නේයැ"යි කිව නොහැක. පසිඳුරන්ගෙන් කිසියම්ම හෝ එක් අරමුණක් ලබාගෙනම සිත උපදින්නේ යැයි දතයුතුයි. මෙපමණකින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රූපයෙන් බැහැර කර අරූපයෙහි සිත පිහිටුවන ලද සේක. අරූපයෙන් බැහැර කර, රූපයෙහි සිත පිහිටුවන ලද සේක. දැන් මේ දෙකින්ම බැහැර කරනු කැමතිසේක්, "තනු හික්කවෙ! සුඛවා අරියසාවකො"යි දේශනාව ඇරඹී සේක. මෙහි අර්ථ විස්තරය සර්පදෂ්ඨ උපමාවෙන් දතයුතුයි.

එක් පුරුෂයෙක් සර්පයකු විසින් දෂ්ඨ කරන ලදී. ඉක්බිති "ඔහුගේ විෂ ඉවත් කරන්නෙමි"යි කියා එක් වෛද්‍යවරයෙක් අවුත්, වමනයක් කරවා "යට ගුරුළාය. මත්තෙහි නාගයායැ"යි මන්ත්‍ර පිරිවහා විෂ මතුපිටට ගෙනාවේය. ඔහු ඒ විෂ රෝගියාගේ ඇස් ප්‍රදේශය දක්වා පැමිණි බව දැන, "මින් උඩ නැංවීමට ඉඩ නොදෙන්නෙමි. දෂ්ඨකළ තැනටම විෂ ගෙනයමි"යි කියා එසේ කරයි. නැවත "මත්තෙහි ගුරුළාය. යට නාගයායැ"යි මන්ත්‍ර පිරිවහා කණෙහි දුම් දී දණ්ඩකින් ගසා විෂ බැහැර කරවා, නැවත දෂ්ඨ කළ තැනම තැබීය. ඔහුගේ තුවාලයේම එය සිටි බව දැන බෙහෙත් ආලේපයකින් විෂ මැඩපවත්වා, නහවා "සුවපත් වේවා!"යි කියා තමා කැමති තැනකට ගියේය. එහි සර්පයා විසින් දෂ්ඨකළ රෝගියාගේ කයෙහි විෂ පිහිටි තැන මෙන්, මේ හික්කුන්ගේ රූපයේ අධිකව අල්ලාගැනීම දතයුතුයි. දක්ෂ වෙදා මෙන් තරාගතයන් වහන්සේගේ පහළවීම දතයුතුයි. මන්ත්‍ර පිරිවහා උඩට විෂ රැගෙන ගිය අවස්ථාව මෙන් ඒ හික්කුන් වහන්සේලාගේ රූපමය ග්‍රහණයෙන් බැහැර කරවා අරූපයෙහි පිහිටවූ අවස්ථාව දතයුතුයි. ඇස් ප්‍රදේශය දක්වා නංවන ලද විෂ ඉන් උඩට යානොදී, නැවත මන්ත්‍ර බලයෙන් දෂ්ඨ කළ තැනට ගෙනවුත් තැබුවාක් මෙන් ශාස්තෘන් වහන්සේ, ඒ හික්කුන් වහන්සේලාගේ සිත අරූපග්‍රහණයෙන් මුදවා රූපයෙහි පිහිටවූ අවස්ථාව දතයුතුයි. දෂ්ඨ කළ තැන සිටි විෂ, බෙහෙත් ආලේපයකින් මැඩ පැවැත්වුවාක් මෙන් රූප-අරූප ග්‍රහණ දෙකින්ම මුදනු කැමතිසේක් මේ දේශනාව ආරම්භ කළ අවස්ථාව දතයුතුයි. එහි "නිබ්බිදං වීරජ්ජනි" යනුවෙන් මේ මාර්ගය පවසන ලදී. "වීරාගා විමචති" යනු එලයයි. විපාකයයි. "විමුක්තසම්මං" ආදී වශයෙන් ප්‍රත්‍යාවේක්ෂණාව පවසන ලදී.

පළමු සූත්‍රයයි.

12. 7. 2.

දෙවැනි සූත්‍රයේ "සුඛවේදනීයං" යනු සැප වේදනාවේ ප්‍රත්‍යයයි. හේතුවයි. "එසසං" යනු වක්‍ර ස්පර්ශාදියයි. වක්‍ර ස්පර්ශය, සැප වේදනාවට ප්‍රත්‍යයක් නොවන්නේද? සහජාත ප්‍රත්‍යයෙන් නොවේ. උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙන් වනාහි ජවන වේදනාව ඇතිවේ. ඒ සදහා මෙය කියන ලදී. සෝත ස්පර්ශාදියෙහි ද මේ ක්‍රමයමයි. "තජජං" යනු එයින් හටගත් ඒ රූපයයි. ඒ ස්පර්ශයේ අනුරූපයකි යන අර්ථයි. "දුක්ඛ වේදනීයං" යනාදිය ඉහත පැවසූ පරිදිම දත යුතුයි. "සංසට්ඨ සමොධානා" යනු ගැටීමෙන් හා එක්වීමෙන් ද, ගැටී එකට සම්පිණ්ඩනය වූ යන අර්ථයි. "උසමා" යනු උණුසුමයි. උෂ්ණාකාරයයි. "තෙජො අභිනිබ්බතති" යනු ගිනිසිළු පිටවේයැයි නොගත යුතුයි. උණුසුම් ආකාරයට ම යෙදුණු තවත් වදනකි මෙය. එහි "දවිතනං කට්ඨානං" යනු ගිනි උපදවන දඬුදෙකිත්. එහි - යට දණ්ඩ වස්තුව, (ඉඤ්ඤ) මෙනි. උඩ දණ්ඩ අරමුණ මෙනි. ඒ දෙක ගැටීම නම් ස්පර්ශයයි. එහි ප්‍රතිඵලය වන උණුසුම යනු වේදනාවයි.

දෙවැනි සූත්‍රයයි.

12. 7. 3

තෙවැනි සූත්‍රයේ - "වතතාරො මෙ භික්ඛවෝ! ආහාරා" යනාදිය පෙර කියන ලද පරිදිමය. මේ සූත්‍රයේ අර්ථොත්පත්තිය බහාතැබිය යුතු හෙයින් එය දක්වා, මෙහි පෙර විස්තර නොකළ පදයන්ගේ විවරණ පමණක් දක්වමු. කුමක් අරහයා මේ සූත්‍රය දේශනා කළේ ද? ලාභසත්කාර අරහයායි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වනාහි මහත් ලාභසත්කාර ඇතිවිය. යම්සේ සාරාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්‍ෂ්‍යයක් පුරා පුරන ලද දානපාරමිතා රාශියේ ප්‍රතිඵල වශයෙනි. සෑම දිසාවකින් ම මහවැසි දෙක බැගින් පැන නැගී මහා සැඩ පහරක් ඇතිවූවාක් මෙන් සියලු පාරමිතාවෝ, "එකම ආත්ම භාවයක විපාක දෙන්නෙමු"යි එක්රැස් වී ලාභසත්කාර නමැති මහසැඩ පහරක් හටගත්තේ ය. ඒ ඒ දෙසින් ආහාරපාන, යාන, වස්ත්‍ර, මල් ගදවිලවුන් ආදිය ගත් අත් ඇතිව ක්‍රමය බ්‍රාහ්මණාදීහු අවුත් "බුදුරජාණන් වහන්සේ කොතැනද?" "භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කොතැනද?" "දෙවියන්ට දෙවි වූ උතුමා කොතැනද?" "අති උතුම් මිනිසා කොතැනද?" "පුරුෂ ශ්‍රේෂ්ඨයා කොතැනද?"යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ම සොයා යති. කරත්ත

සිය ගණනින් ප්‍රත්‍ය පුරවාගෙන අවුත්, දෙවිරමෙහි අවසරයක් නොලැබ භාත්පස ගවුවක් පමණ ප්‍රදේශයේ කරත්ත වියගසෙන් වියගස ගැටෙන සේ තබා අන්ධක විෂු බ්‍රාහ්මණාදීහු මෙන් ලුහුබැඳ සිටිත්. මේ විස්තර සියලු බන්ධකයන්හිද ඒ ඒ සුත්‍රයන්හිද පැමිණි අයුරින් දතයුතුයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මෙන් ම හික්කු මහා සංඝයාට ද මෙම ලාභසත්කාර ඇතිවිය. එනිසා මෙය කියන ලදී. "එසමයේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට සත්කාර කරන ලද්දේ, ගරුකරන ලද්දේ, පුදන ලද්දේ, පූජාකරන ලද්දේ, අපවායනය කරන ලද්දේ, සිවුරු-පිණ්ඩපාත-සේනාසන-ගිලන්පස බෙහෙත් පිරිකර ආදිය ලබන සුළු වූයේ වේ. හික්කු සංඝයාටද සත්කාර කරන ලද්දේ, ගරු කරන ලද්දේ -පෙ- වේ." එසේම "චුන්දයා යම්සේ දැන් මේ ලෝකයේ පහළ වූ යම් සමූහයක්, ගණයක් වේනම්, චුන්දයා හික්කු සංඝයා මෙන් ලබන ලද ලාභ, කීර්ති ප්‍රශංසාදියෙන් යුක්ත වූ අන්‍ය සමූහයක් හෝ ගණයක් මම නොදකිමි." මෙලෙසින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ද හික්කු මහා සංඝරත්නයට ද උපන් (මහා සැඩිපහර දෙකක් බදු) ලාභ සත්කාර දෙක එක්වී, මහා නදී දෙකක ජලපාර මෙන් අප්‍රමාණ විය.

ඉක්බිති ශාස්තෘන් වහන්සේ තනිව හුදකලා වූ සේක් මෙසේ සිතූ සේක. "අතීත බුදුවරුන්ට ද ලාභසත්කාර ලැබීම් මේ අයුරින් ම සිදුවිය. අනාගත බුදුවරුන්ට ද මෙසේම සිදුවේ. කිම හික්කුන් වහන්සේලා රසවත් ආහාරපාන ලැබ, සිහිකල්පනා ඇතිව රාගාදිය දුරුකරමින් සිවුපසය පරිභෝජනය කිරීමට සමත්වේද? අසමත්වේද?" යි යනුවෙනි. මෙසේ විමසා බැලූ බුදුපියාණන් වහන්සේ දැන් අප්‍රත පැවිදි වූ ඇතැම් කුලපුත්‍රයෝ ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා නොකර ආහාරපානාදිය පරිභෝජනය කරනු දුටුසේක. එය දකිමෙන් පසු බුදුපියාණන් වහන්සේට මේ අදහස පහළවිය. "මව්සින් සාරාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්‍ෂයක් පුරා පාරමීදම් පිරුයේ හුදෙක් විවරාදී ප්‍රත්‍ය ලැබීමට නම් නොවේ. උතුම් ඵලය වූ අර්හත් බව පිණිසම පුරන ලද්දේය. මේ හික්කුහු මා ළග පැවිදි වූවෝ විවරාදී ප්‍රත්‍ය ලබාගැනීමට ම නොවෙති. අර්හත් ඵලය සාක්‍ෂාත් කරගැනීමට ම පැවිදි වූහ. දැන් ඔවුහු මා දක්වූ අසාර දෙය සාර ලෙසත් සාර දෙය අසාර ලෙසත් ගනිති" යි බුදුරදුන්ට ධර්මසංවේග පහළවූ සේක. අනතුරුව මෙසේ සිතූසේක. "ඉදින් මට පස්වන පාරාජිකාවක් පැණවිය නොහැක. ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා නොකර ආහාර ගැනීම පස්වන පවිති ඇවතක් ලෙස සමාන වූවත්, මේ ආහාර ගැනීම් ආදිය පුහුදුන් සත්ත්වයන්ගේ නිත්‍ය අවශ්‍යතාවක් වන බැවින් එසේ පැණවිය නොහැක. මෙය පස්වැනි පාරාජිකාව මෙන් දේශනා කළ කල්හි,

අනාගතයේ එය සිහිපත් කරන හික්කුන් වහන්සේලා ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරමින් සිවුපසය වළඳන්නෝ ම ය. උන්වහන්සේලා මෙසේ ධර්මයේ දාසයන්ව, සංවරයෙන් යුක්තව, තම සීමාව මැනවින් දනගනිති. මේ අර්ථෝත්පත්තිය සඳහාම මෙම පුත්තමංස උපමා සූත්‍රය දේශනා කළ සේක.

එහි "වත්තාරො මෙ හික්කවෙ! ආහාරා" යනාදිය ඉහත පැවසූ පරිදිම අර්ථ දැනගත යුතුය. සතර ආහාරයන් දක්වා දැන් ඒවායේ ආදීනව දක්වීමට "කථඤ්ච හික්කවෙ! කබලිංකාරො ආහාරො දට්ඨබ්බො" යනාදිය දේශනා කළ සේක.

එහි - "ජයමපතිකා" යනු අග්‍රිව හා සැමියාය. "පරිත්තං සමබලං" යනු බත් මුලක්, අත්සුණු, අග්ගලා යනාදී අතිකුත් අල්ප මාර්ගෝප-කරණයන්ය. "කන්තාර මග්ගං" යනු කාන්තාරය මැදින් වූ මාර්ගයට. කාන්තාරයේ වූ මාර්ගය. කාන්තාර පහකි. වෝර කාන්තාරය, වාළ කාන්තාරය, අමනුෂ්‍ය කාන්තාරය, නිරුද්ධ කාන්තාරය හා අල්ප භක්ෂ කාන්තාරය යනුවෙනි. යම් කාන්තාරයක සොරබිය ඇත්නම් ඒ වෝර කාන්තාරයකි. යම් කාන්තාරයක සිංහ, ව්‍යාඝ්‍රාදී නපුරු-දරුණු සත්තු සිටිත් නම් ඒ වාළ කාන්තාරයයි. යම් කාන්තාරයක වළවාමුබ යක්ෂණිය වැනි අමනුෂ්‍යයන්ගේ වශයෙන් භයක් වේනම් ඒ අමනුෂ්‍ය කාන්තාරය නම් වේ. බීමට හෝ නෑමට දියපොදක් නොමැති කාන්තාරය, "නිරුද්ධ" නම් වේ. යම් කාන්තාරයක කැයුතු හෝ බුදියයුතු දෙයක්වත්, යටත් පිරිසෙයින් කඳ-මුල් ආදියක්වත් නොමැත්තේද ඒ අල්ප භක්ෂ කාන්තාරය නම් වේ. යම් තැනක වනාහි මේ පස්වැදෑරුම් බිය ඇතිවන්නේ ද එය කාන්තාරයක්මය. මෙබඳු වූ යම් ප්‍රදේශයක් දින දෙකතුනකින් ඉක්මවිය හැකිනම් එබඳු ප්‍රදේශය මෙහිදී අදහස් නොවේ. මේ සූත්‍රයේදී නිරුද්ධ වූත් අල්පභක්ෂ වූත් යොදුන් සියක් පුරා පැතිර සිටි මහා කාන්තාරයක් අදහස් කරන ලදී. එබඳු වූ කාන්තාර මාර්ගයක් "පටිපජ්ජයායුං" යනු සාහිති බියෙන් ද රෝග බියෙන් ද එසේම රාජ බියෙන් ද යන උපද්‍රවයන්ගෙන් මිදීමට මගට බැස - "මේ කාන්තාරය තරණය කර, වෙනත් රටක ධාර්මික වූ රජෙකු යටතේ නිරුප්පිතව සුවසේ වෙසෙමු"යි සිතමින් "එක්පුත්තකො" යනු ඔසවා ගත් අනුකම්පා කළයුතු, අස්ථිර වූ ශරීරයක් ඇති (ඉතා ළඳරු වූ) එක් පුතෙකු "වලලුරඤ්ච සොණධිකඤ්ච" ඝන වූ තද වූ අර්ථයෙන් ගෙන වියලීමස්, ඇට-නහර ආශ්‍රිත වූ ඇටමස් යන අර්ථයි. "පතිපිංසෙයායුං" යනු පහර දෙන්නාහුය. "කහං එක්පුත්තකා".

යන මෙය ඒ මවුපිය දෙදෙන වැළපෙන ආකාරයයි. මේ දක්වුයේ සිදුවූ පුවතෙහි පැමිණි සුත්‍රාගත වචනවල සංක්ෂිප්ත අර්ථ වර්ණනාවයි.

දැන් කථාව සංක්ෂිප්තව දක්වමු. අඟුසැමි දෙදෙන තම පුතා ද රැගෙන අල්ව වූ මාර්ගෝපකරණ සහිතව යොදුන් සියක් වූ කාන්තාර මාර්ගයට පැමිණියහ. ඔවුන් ගෙනා මාර්ගෝපකරණ යොදුන් පනහක් ගිය තැන නිමාවට පත්විය. ඔවුහු සා පිපාසා දෙකින් පීඩිතව දුර්ලභ ගස් සෙවනක හිඳගත්හ. පුරුෂයා භාර්යාවට මෙසෙ කීවේය. "සොදුරු! මේ භාත්පස පනස් යොදුනක් යනතෙක් ගමක් හෝ නියම්ගමක් හෝ නැත. එනිසා පුරුෂයකු විසින් කළයුතු සීඝ්‍රම-ගවරක්‍ෂණාදියක් මාහට දැන් කළ නොහැක. එන්න. මා මරා මගේ ශරීරයෙන් භාගයක් කා, ඉතිරි භාගය මාර්ගෝපකරණ ලෙස ගෙන පුතා සමග කාන්තාරය තරණය කරන්න"යි පැවසූ වදන් ඇසූ බිරිඳ "ස්වාමිනි! මව්පියන් ද දැන් ස්ත්‍රියක විසින් කළයුතු වූ නූල්කැටීම් ආදී ජීවනෝපායක් කළ නොහැක. එන්න. මා මරා ශරීරයෙන් අඩක් කා, ඉතිරි අඩ මාර්ගෝපකරණ ලෙස ගෙන පුතා සමග සුවසේ කාන්තාරයෙන් එතරවන්න"යි කීවාය. එය ඇසූ සැමියා නැවත බිරිඳට මෙසේ කීවේය. "සොදුරු! ස්ත්‍රියගේ මරණය සිදුවුවහොත් දෙදෙනෙක් මරණයට පත්වේ. මේ ළඳරු කුමරා මව නොමැතිව ජීවත්වීමට අසමත් වේ. ඉදින් අපි දෙදෙනම ජීවත්වෙමු නම් නැවත දරුවකු ලබාගන්නෙමු. එනිසා අපි පුතා මරා මස් කා කාන්තාරය තරණය කරමු" යනුවෙනි. එවිට මව තම පුතුව මෙලෙස කීවාය. "පුතේ! පියා ලඟට යන්න" දරුවා පියා ලඟට ගියවිට, පියා "මව්පියන් මේ පුතණුවන් නොයෙක් ගොවිතැන්-ගවරක්‍ෂණාදී කර්මාන්තවල යෙදීමෙන් අනල්ප වූ දුක් විඳිමින් පෝෂණය කළෙමි. මම පුතා මැරීමට අසමත් වෙමි. නුඹම නුඹේ පුතා මරව"යි කියා දරුවාට "පුතේ! අම්මා වෙත යන්න"යි කීවේය. දරුවා නැවත මවු ලඟට ගියේය. එවිට මවු ද "මව්පියන් පුතෙකු ප්‍රාර්ථනා කරමින් ගෝවාත, සුනඛවාත, දෙවියන්ට කන්නලවු කිරීමාදියෙන් අනල්පවූ දුක් නුඹ ලබාගැනීමට වින්දෙමි. නුඹ කුසදරණ කාලයේ විඳි දුක් ගැන කියනු කිම? මේ පුතු මැරීමට මම අසමත් වෙමි"යි කීවාය. මෙලෙස මේ මවු-පියා දෙදෙන වෙත යමින් ම දරුවා මැරී වැටුණි. ඔවුහු එය දැක හඬා වැලපී සූත්‍රයේ දක්වෙන අයුරින් මස් ගෙන කමින් පිටත්ව ගියහ.

ඔවුන්ගේ ඒ පුත්‍ර මාංශය කාරණා නවයකින් පිළිකුල් සහගත වේ. ක්‍රීඩා පිණිස හෝ මදය පිණිස හෝ අලංකාරය පිණිස හෝ සැරසීම පිණිස හෝ නොව හුදෙක් කාන්තාරයෙන් එතෙරවීම සඳහා ම ඔවුහු එය

අනුභව කරති. කවර කාරණා නවයකින් එම ආහාරය පිළිකුල් කටයුතු වේද? තම වර්ගයේම අයෙකුගේ මස් බැවින්, සිය ඥාතියකුගේ මස් බැවින්, තම එකම පුතුගේ මස් බැවින්, ප්‍රිය වූම පුතුගේ මස් බැවින්, ළදරු මස් බැවින්, අමු මසක් බැවින්, නොකෑ යුතු මසක් බැවින්, ලුණු නැති මසක් බැවින්, නොපිසූ මසක් බැවින් යන කරුණු නවයෙනි. මෙසේ ආකාර නවයකින් පිළිකුල් වූ ඒ මස් ඔවුහු දෙදෙන ඇලී ගිජුව ගෙන නොම අනුභව කළහ. මධ්‍යස්ථ වූම නොකෑමකි විරාගී පරිභෝජන සිතින් යුක්තවම අනුභව කළහ. ඔවුහු දරුවාගේ සිරුරේ ඇට, නහර, සම් ආදිය ආශ්‍රිත වූ අපද්‍රව්‍ය බැහැර කර, තරවූ දැඩිවූ හොඳ මස්ම තෝරාගෙන අනුභව නොකළහ. අතට පැමිණි මසක්ම ගෙන අනුභව කළහ. මදින්මද ඒ ඒ දිනට යැපීම් පමණට ම මස් අනුභව කළහ. ඔවුනොවුන් කෙරෙහි මසුරු-ලෝභ සිතින් නොම අනුභව කළහ. දුරුවූ මසුරුමල ඇති, පිරිසිදු වූ සිතින්ම එය අනුභව කළහ. "අනික් කිසියම් මුට මසක් හෝ මොණර මසක් හෝ එවැනි අනික් මසක් කමු"යි නොමුලාව ම අනුභව කළහ. මෙය මා ප්‍රිය පුතුගේ ම මාංශය යැයි දැන දැනම අනුභව කළහ. එපමණක් නොව, "අතේ අපිට මෙබඳු වූ තවත් පුතෙකුගේ මාංශයක් කෑමට ලැබේවා"යි ප්‍රාර්ථනා නොකර ම මේ මස් අනුභව කළහ. කිසිදු පැතුමක් නොමැතිවම ආහාරය අනුභව කළහ. "මේ කොටස කාන්තාරයේදී අනුභව කර, ඉතිරි කොටස කාන්තාරය නිමවූ පසුව ගමට ගොස් ලුණු-ඇඹුල් යොදා රසකර කන්නෙමු"යි මස් ඉතිරි කරගෙන අනුභව නොකළහ. කාන්තාරය අවසන් වූ කෙණෙහිම "නුවර මහජනයා දකී" යැයි ඉතිරි මස් වළ දමූහ. නැතිනම් ගින්නට දමූහ. "වෙන අත් කිසිවෙක් අප මෙන් තම පුතුගේ මස් කෑමට නොලැබුවෝයැ"යි තමා ගැන මානයක් හෝ ආඩම්බරයක් නොදැක්වූහ. නිහතමානීව, නිරහංකාරව ම එය අනුභව කළහ. "මේ ලුණු නැති, ඇඹුල් නැති, නොපිසූ, දුගඳ හමන ආහාරයෙන් කවර වැඩක් ද?"යි පිළිකුල් කරමින් අනුභව නොකළහ. "පිළිකුල" දුරින්ම දුරුකර අනුභව කළහ. "මේ නුඹේ භාගයයි." "මේ මගේ භාගයයි." "නුඹේ පුතා" "මගේ පුතා" යනුවෙන් ඔවුනොවුන්ට අවමන් කරමින් අනුභව නොකළහ. සමගි සමාදානයෙන් යුක්තව ම එම මස් අනුභව කළහ. ඔවුන්ගේ මේ "නිව්ඡන්ධිවිරාගී පරිභෝජනය" සළකා බලන ශාස්තෘන් වහන්සේ හික්කු සංඝයාට ද ඒ කාරණය ම අනුදැන වදාරන සේක්, "තං කිං මඤ්ඤප් හික්කවෙ! අපිනු තෙ දවාය වා ආහාරං ආහරෙය්‍යං" යනාදිය දෙසූහ.

එහි "දවාය වා" ආදී පදයන්ගේ විස්තර විශුද්ධි මාර්ගයේ විස්තර

කළ පරිදිම දතයුතුයි. "කනනා රසසා" යනු පසුකොට ගොස් ඉතිරි වූ කාන්තාරයේ "එවමෙව බො" යනු "පිළිකුල් කටයුතු නවාකාර වශයෙන් ම පියවූ පුත්‍ර මාංශය හා සමානකර දැකිය යුතුයි" යන අර්ථයයි. ඒ කවර නවයක්ද?

ගමනාගමන වශයෙන්, ගෙයක් පාසා සෙවීම් වශයෙන්, පරිභෝග වශයෙන්, පින්තාදීන්ට ආශ්‍රයවීම් වශයෙන්, තැන්පත් වන ස්ථාන වශයෙන්, නොපැසීම් වශයෙන්, පැසීම් වශයෙන්, ගලායෑම් වශයෙන් හා ගැල්වීම් වශයෙනි.

මෙසේ පිළිකුල් වශයෙන් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරමින් ම කබලිංකාර ආහාරය පිළිගනියි. මෙම ගමනාගමනාදී වශයෙන් එන පිළිකුල් බව පිළිබඳ දීර්ඝ විස්තර විශුද්ධිමාර්ගයේ ආහාර ප්‍රතිකූල සංඥා නිර්දේශයේ විස්තර කරන ලද්දේමය.

මෙසේ මේ නවාකාර ප්‍රතිකූලයන්ගේ වශයෙන් පුත්‍ර මාංශය උපමා කරගෙන ආහාර අනුභව කළයුතුයි. යම්සේ අඹුසැමි යුවල පිළිකුල් වූ පුතුගේ මාංශයම අනුභව කරන ලද්දේ එහි ඇලී-ගිවු සිතින් නොවේ. මධ්‍යස්ථ භාවයෙන් හා දුරුකළ ඡන්ද-රාග ඇතිවම එය අනුභව කළාක් මෙන් හික්කුව ද සිවුපස පරිභෝජනය කිරීමේදී "ඡන්ද-රාග දුරුකළ මැදහත් සිත" පවත්වාගත යුතු වේ. එම දෙමාපිය දෙදෙන ඇට, සම්, නහර මිශ්‍රිත වූ මස් කොටස් බැහැරලා, තද-දඩි වූ හොඳ හොඳ මස්ම අනුභව නොකර, අතට පැමිණි මසක්ම අනුභව කිරීම මෙන් හික්කුව ද නිරස බත් ව්‍යඤ්ජනාදිය පිටි අත්ලෙන් බැහැර කර, වටුමස්-කුකුල්මස් ආදිය සීමාවක් නොදැන පිළිගෙන ඒ ගිතෙල් මස් ආදියෙන් යුතු රසවත් ආහාරම සොයා අනුභව නොකර, සිංහයකු මෙන් පිළිවෙලක් සහිතව අනුභව කළ යුතුය. යම්සේ ඒ දෙමාපිය දෙදෙන ගෙල ලගට ම ආහාර නොගෙන එක් එක් දිනට යැපෙන පමණට මදින් මද ආහාර අනුභව කළේ ද එලෙසින්ම හික්කුන් වහන්සේ ද ආහාරභක්කාදී බමුණන් මෙන් කුස පිරියන තරම් ආහාර නොගෙන, සතර පස් පිඩකට ඉඩ තබා ධර්මසේනාපති සැරියුත් මහතෙරුන් මෙන් වැළඳිය යුතුයි.

තෙරුන්වහන්සේ වනාහි අවුරුදු හතළිස් පහක් වැඩ වසමින් පසුබත් කල, ඇඹුල්ලරස උගුරට එන පරිදි කිසිදිනෙකවත් ආහාර නොගත් බව සිංහනාද කරමින් පවසන සේක් මේ ගාරාව වදාළහ.

වත්තාරො පඤ්ච ආලොපෙ අභ්‍යව්‍යා උදකං පිචෙ
අලං ඵාසු විහාරාය- පභිත්තකසස ගිකඛුනො

"කුසේ සතර-පස් පිඩකට ඉඩ තිබියදී ආහාර අනුභව නොකර ජලය පානය කළෙමි. නිවණ පිණිස මෙහෙයු-වීර්ය වඩන්නා වූ සිත් ඇති හික්කුවගේ පහසු විහරණයට මෙනිසා හැකියාව ලැබේ."

ඒ අභිසැමියෝ දෙදෙන ඔවුනොවුන්ට මසුරුසිත් නූපදවා, දුරුකල මසුරු සිත් ඇතිව, පිරිසිදු සිතින් ම පුත්‍ර මාංශය අනුභව කළාහුද එපරිද්දෙන්ම පිණ්ඩපානය ලැබ ඒ පිළිබඳ මසුරුසිත් නොමැතිව; "මේ සියල්ල ගන්නහුට මේ සියල්ලම දෙමි. මින් අඩක් ගන්නහුට ඒ අඩ දෙමි. ඉදින් අන්‍යයන් රැගෙන ඉතිරි වූ දෙයක් වේනම් එය තමා විසින් අනුභව කරන්නේය" යන සාරාණිය (සිහිකටයුතු) ධර්මයේ පිහිටියහු විසින් ම ආහාර අනුභව කළයුතු වන්නේය.

ඒ අභිසැමි දෙදෙන "අනික් කිසියම් මුව-මොණර ආදී රසවත් මාංශයකි"යි මුළාවට පත්නොවී, "මේ පුත්‍ර මාංශය මයැ"යි දූත දූතම අනුභව කළාක් මෙන් පිණ්ඩපානය ලැබ; "මම ආහාර ගනිමි. අනුභව කරමි" යැයි ආත්ම දර්ශනයේ පිහිටා මුලාවීමට අවසර නොදී, "මේ කබලිංකාහාරය, සිවුමහාභූතමය වූ මේ කය තමා විසින්ම පෝෂණය කරන්නේ ය"යි නොදනී. මේ සිවුමහා භූතමය කය ද කබලිංකාර ආහාරයෙන් මා වර්ධනය වන්නේ යැයි නොදනී. යනුවෙන් මෙසේ නොමුලාව අනුභව කළ යුතුයි. සති සම්ප්‍රජ්ඣ වශයෙන් හෝ නොමුලා වී වැළඳිය යුතුයි. එසේම දෙමාපිය දෙදෙන - "අනේ අපට නැවතත් මෙබඳු පුත්‍ර මාංශයක් කැමට ලැබේවා!"යි ප්‍රාර්ථනා නොකොට, මෙබඳු පැතුමක් නොමැතිවම අනුභව කළේද, ඒ අයුරින්ම හික්කුව ප්‍රණීත හෝජනයක් ලැබ, "අනේ හෙටත්, ඉන් පසුවත් මෙබඳු ම ආහාර ලැබේවා!"යි යනුවෙන් ද, තීරස ආහාරයක් ලැබ "අනේ ඊයේ මෙන් අද රස හෝජනයක් නොලැබුණේයැ"යි යනුවෙන්ද ප්‍රාර්ථනා කිරීම හා ශෝක කිරීම යන දෙකම තණ්හා දුරුකළ හික්කුන්ට නුසුදුසුය.

"අතිතං නානු සොවාමි නපප ජප්පාන මනාගතං
පච්චුප්පනෙන න යාපෙමි- තෙන වණ්ණො පසිද්ධි"

"අතීතය පිළිබඳව ශෝක නොකරමි. අනාගතය පිළිබඳ කල්පනා ඇතිකර නොගන්නෙමි. වර්තමානයේ ම යැපෙමි. ජීවත් වෙමි. එයින් සිරුර පැහැපත් වේ.

මෙසේ අවවාද සිහිකරන්නනු විසින් "වර්තමානයේ ම යැපෙමි"යි ආහාර වැළඳිය යුතුයි. මවුපිය දෙදෙන, "මේ මස් කොටස කාන්තාරයේදී අනුභව කර, ඉතිරි කොටස ගමකට පැමිණ ලුණු-ඇඹුල් යොදා රසට කමු"යි තැන්පත් නොකළහ. කාන්තාරය නිමවූ වහා "නුවර ජනයා දකිව්" යැයි බියෙන් ඉතිරි වූ මාංශ පොළවෙහි සැඟවූහ. හින්තට හෝ දමූහ. මේ අයුරින් ම

අනන්‍යාතමථො පාණානං බාදනීයානං අපොච්චි ව්‍යානං
ලද්ධන සනනිධිං කයිරා නව පරිතසෙස තානි අලහමනො

"ආහාර පානයන් ද කැයුතු-බුදිය යුතු දේ ද වස්ත්‍රාදිය ද ලැබ ඒවා රැස්කිරීම නොකල යුතුයි. ඒවා නොලැබුණුවිට ශෝකකිරීම ද නොකළ යුතුයි." යනාදී මේ අවවාද සිහිකරන්නවුන් විසින් සිවුපසයෙන් තමාට යමක් ලැබේද එයින් යැපෙන පමණක් ගෙන, ඉතිරිය අන්‍ය සමුත්මවාරීන්ට දී රැස් කිරීමෙන් තොරව සිවුපස පරිභෝජනය කළයුතුයි.

මාපිය දෙදෙන, "අනික් කිසිවකු අප මෙන් මෙබඳු වූ පුත්‍ර මාංශයක් කැමට නොලැබුවෝය"යි මානයක් හෝ ආඩම්බරයක් හෝ නූපදවා, නිහඬමානීව-නිරහංකාරවම එය අනුභව කළහ. මේ අයුරින් ම රස භෝජනයක් ලැබ, "මම වනාහී ඉතා උසස් සිවුරු, පිණ්ඩපාත ආදිය ලබන්නෙමු"යි මානයක්-ආඩම්බරයක් නොකළ යුතුයි. "මේ පැවිද්ද සිවුරු ආදී හේතුවක් නිසා නොව රහත්බව පිණිසමයැ"යි ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කර දුරුවූ මාන දර්ප ඇතිව සිවුපස පරිභෝජනය කළ යුතුයි.

ඒ මාපිය දෙදෙන - "මේ ලුණු තැති, ඇඹුල් තැති, නොපිසූ, දුග්‍රහ මහන ආහාරයෙන් කවර වැඩක් ද?"යි පිළිකුල් නූපදවා, පිළිකුල දුරුකර මාංශය අනුභව කළහ. ඒ අයුරින්ම හික්කුළු පිණ්ඩපාතය ලැබ, "මේ රුක්‍ෂ වූ නීරස වූ අශ්ව, ගවාදීන්ට දෙන ආහාර වැනි වූ - ආහාරයෙන් කවර ප්‍රයෝජනයක්ද? මෙය ප්‍රාණීන් සහිත දොළකට දමමු"යි කියා පිණ්ඩපාතය විසිකිරීම හෝ, "මෙය අනුභව කරනුයේ කවුද? බලු කපුටන්ට ම දෙව"යි කියා දායකයන් දුන් දානය පිළිකුල් කර ඔවුන්ට ම දීම හෝ නොකළ යුතුයි.

සපතනපාණි විවරනෙතා- අමුගො මූග සමමනො
අපපං දානං න හිළෙය්‍ය- දාතාරං නාව ජාතියා

"පාත්‍රය අතින් ගෙන හැසිරෙනුයේ - ගොළුවකු නොවූයේ නමුත් කිසිවකු හා කටාබහ නොමැතිව, අල්ප දානයේ දී වුවත් පිළිකුල් නූපදවා දෙන්නා වූ දායකයාට ද අවමන් නොකර පිණ්ඩපාතයේ හැසිරිය යුතුයි."

මේ අවවාද සිහිකරන්නා විසින් පිණ්ඩපාතය අනුභව කළ යුතුයි. ඒ දෙමාපියෝ "මේ නුඹගේ භාගයයි. මේ මගේ භාගයයි. මේ නුඹේ පුතායි. මේ මගේ පුතායි" යනුවෙන් ඔවුනොවුන් ඉක්මවමින් අවමන් කිරීමෙන් ඉවත් වී සමගිව සතුටින් යුක්තවම මාංශය අනුභව කළහ. එපරිද්දෙන්ම පිණ්ඩපාතය ලැබූ ඇතැම් භික්ෂූහු, "නුඹලාට දන් දෙන්නේ කවුද? නිකරුණේ ගෙදර එළිපත්ත මත පැකිළෙමින් ඇවිදින්නෙහු. නුඹලා වැදූ මව පවා නුඹලාට දන් නොදෙති. මට වනාහි ගිය ගිය තැන ප්‍රණීත වූ සිවුරු පිරිකර ලැබේ" යනුවෙන් සිල්වත් සමුත්මවාරිහු හෙළාදකිමින්, ඔවුන්ට අවමන් කරති. ඒ සඳහා මෙය කියන ලදී. "ඒ භික්ෂුව ලාභ, සත්කාර, කීර්ති, ප්‍රශංසාදියෙන් අන්‍ය ශික්ෂාකාමී භික්ෂූහු පහත්කොට සිතයි. අවමන් කරයි. මහණෙනි! ඒ මෝඩ හිස් පුරුෂයාට එම කාරණය බොහෝ කාලයක් අහිත පිණිස, දුක්පිණිස හේතු වන්නේය" යනුවෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළහ. එනිසා මෙසේ කිසිවකුත් පිළිබඳව අවමන් නොකර, සියලු මුත්මවාරීන් සමග සමගිව සමාදානයෙන් යුතුව සතුටින් සිටුවස පරිභෝජනය කළ යුතුයි.

"පරිඤ්ඤාතෙ" යනු ඤාත පරිඤ්ඤාව, තීරණ පරිඤ්ඤාව හා ප්‍රභාණ පරිඤ්ඤාව යැයි යන මේ ත්‍රිවිධ පරිඤාවන්ගෙන් ආහාරය පිළිබඳව පිරිසිදු දන් කල්හිය. ඒ කෙසේද? මේ ශාසනයේ භික්ෂුවට කබලිංකාර ආහාර නම් වූ සවත්තුක වශයෙන් ඔජාෂ්ඨමක රූපය වේ. ඔජාෂ්ඨමක රූපය කොතැන හැපේද? ජීවිතා ප්‍රසාදයෙහි හැපේ. ජීවිතා ප්‍රසාදය කුමක් ඇසුරු කරන ලද්දේ ද? සිවුමහා භූතයන් ඇසුරුකරන ලදී. මෙසේ ඔජාෂ්ඨමක ජීවිතා ප්‍රසාදය, එහි ප්‍රත්‍ය වූ මහාභූතයෝ යන මේ ධර්ම රූපස්කන්ධය නම් වේ. එය පරික්ෂා කිරීම් වශයෙන් උපත් ස්පර්ශය පස්වැනි කොට ඇති ධර්මයෝත්, සතර අරූපස්කන්ධ ධර්මයෝත් යන සියල්ල පංචස්කන්ධයයි. සංක්ෂිප්ත වශයෙන් නාමරූප මාත්‍රයම යැයි දනගනියි. ඔහු මේ ධර්ම ස්වකීය ලක්ෂණ වශයෙන් වෙන් වෙන්ව දක්වා, ඒ ප්‍රත්‍ය පිළිබඳව විමසා බලනුයේ අනුලෝම ප්‍රතිලෝම වශයෙන් ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදය දකියි. මෙපමණකින් "කබලිංකාර ආහාරය" නමින් විස්තර වූ ප්‍රත්‍ය සහිත නාමරූප ධර්මයන්ගේ යථා ස්වභාවය දුටු බැවින් ඒ කබලිංකාර ආහාරය ඤාත පරිඤ්ඤාවෙන් පිරිසිදු දන්නේ වේ.

උත්වහන්සේ ඒ ප්‍රත්‍ය සහිත වූ නාමරූප අනිත්‍යය, දුක්ඛය, අනාත්ම යැයි ත්‍රිවිධ ලක්ෂණයන් හ ආරෝපණය කොට සත්ත්‍වයන්ගේ නුවණින් සලකා බැලීම් වශයෙන් විමසයි. මෙපමණකින් මේ ත්‍රිවිධ ලක්ෂණ "ප්‍රතිවේධ විමර්ශන ඤාණ" නම් වූ තීරණ පරිඤ්ඤාවෙන් කබලිංකාර

ආහාරය පිරිසිදු දන්නේ වේ. ඒ නාමරූප ධර්මයන් ඡන්දරාග වශයෙන් පහතට ඇදීමෙන් අනාගාමී මාර්ගය විශේෂයෙන් දැනගැනීම් වශයෙන් ප්‍රභාණ පරිඤ්ඤාවෙන් ආහාරය පිළිබඳව පිරිසිදු දන්නේ වේ. "පඤ්චකාම ගුණිකො" යනු පඤ්චකාම ගුණයන්ගේ හටගැනීමයි. "රාගො" යනු රාගය පිරිසිදු දන්නේ වේ. මෙහි ඒක පරිඤ්ඤාව, සර්ව පරිඤ්ඤාව හා මූල පරිඤ්ඤාව යනුවෙන් පරිඤ්ඤා තුනකි. ඒක පරිඤ්ඤාව නම් කුමක්ද? යම් හික්කුවක් ජීවිතා ද්වාරයෙන් එක් රස තෘෂ්ණාවක් පිරිසිදු දැනගනියි. එයින් පංචකාම ගුණික රාගය පිරිසිදු දැනගන්නා වෙයි. කුමක් නිසාද? එය එම වස්තුවෙහි ඉපදීම් වශයෙනි. එම තණ්හාව ම වක්කුද්වාරයේ උපන්නෙහි නම් "රූපරාග" නම් වේ. ශෝචද්වාරයේ උපන්නේ නම් "ශබ්දරාග" නම් වේ. සෙසු ඉන්ද්‍රියයන්හිද එම නාමය ලබයි. යම්සේ එකම සොරෙකු මාර්ග පහක පැහැරගැනීම් ආදිය සිදුකරන විට, එම සොරා අල්ලාගෙන එක මගකදී හිස සිදු දූමුවිට මාර්ග පහම නිර්භය වූයේ වන්නේ ද එලෙසින්ම ජීවිතා ද්වාරයේ දී රස තෘෂ්ණාවෙන් පිරිසිදු දත් "පංචකාම ගුණික රාගය" මැනවින් පිරිසිදු දැනගන්නේ වේ. මෙය "ඒක පරිඤ්ඤාව" නම් වේ. "සර්ව පරිඤ්ඤාව" යනු කුමක්ද? පාත්‍රයේ දමන ලද පිණ්ඩපාතයෙහි එකම වූ පඤ්චකාම ගුණික රාගයක් ලබයි. ඒ කෙසේද? පිරසිදු වූ ඒ ආහාරයේ වර්ණය බැලීමෙන් "රූපරාගය" ඇතිවේ. හිතෙල් ආදියෙහි ලා රත්කරන කල්හි හා තෙල් ආදිය ඉසින කල්හි පට, පට යන ශබ්ද නැගේ. එබඳු වූ කැයුතු දේ අනුභව කරන තැනැත්තාට "මුරු, මුරු" ශබ්දය ද උපදියි. එය ආශ්වාදය කිරීමෙන් "ශබ්ද රාගය" උපදියි. දිරවීමට යොදන උපකාරක ද්‍රව්‍යයන්ගේ සුවඳ ආඝ්‍රාණය කරන්නාට "ගන්ධ රාගය" ඇතිවේ. යහපත්-ප්‍රිය රස වශයෙන් ආශ්වාද කරන්නාට "රස රාගය" ඇතිවේ. "ඉතා මෘදු ආහාරය" යැයි ස්පර්ශ කිරීම් වශයෙන් ආශ්වාදයක් ලබන්නාට "එස්ස (ඵොට්ඨබ්බ) රාගය" ඇතිවේ. මේ අයුරින් ආහාරයේ සිහිය පිහිටුවා විමසා බැලීමෙන් හා ඡන්ද-රාග පරිභෝජනයෙන් වෙන්ව පරිභෝග කරන කල්හි, ඔහුට සියල්ල ම පිරිසිදු දත හැකි වේ. මෙය "සර්ව පරිඤ්ඤාව" නම් වේ. "මූල පරිඤ්ඤාව" නම් කුමක්ද? පඤ්චකාම ගුණික රාගය ඇතිවීමෙහි කබලිංකාහාරය මූලය වේ. කුමක් නිසාද? එය ඇතිකල්හි පඤ්චකාමය උපදින හෙයිනි. බැමිණිකියා සාය ඇතිවූ කාලයේ දොළොස් වසරක් ම අභිසැමියන්ට ඔවුනොවුන් පිළිබඳ සිතක් නම් ඇති නොවීණි. කුමක් නිසාද? ආහාර මඳ බැවිනි. දුර්භික්ෂ කාලයක් ඇතිවූ බැවිනි. මේ දුර්භික්ෂය නිමාවී ආහාරපාන සුලබ වූ කල්හි, තම්බපණ්ණියේ හෙවත් ලංකාවෙහි යොදුන් සියක් පමණ ප්‍රදේශය දරූ උපත් නිසාම හටගත් එකම මංගල කෝලාහලයක් ඇතිවිය. මෙසේ කාමයට මුල්වූ

ආහාරය පිරිසිදු දත් කල්හි පඤ්චකාමරාගය මැනවින් පිරිසිදු දෑතගත්තා වේ. මෙය මූල පරිඤ්ඤාවයි. "නඤ්ඤාං සංයොජනං" යනු රාගය සමග ම ප්‍රභාණය වූවක් බැවින් නැවත ප්‍රභීත කළයුත්තක් නැත යනුයි.

මෙසේ මේ දේශනාව අනාගාමී මාර්ගය දක්වාම දේශනා කරන ලදී. මෙපමණකින් අවසන් කිරීමට නොපැමිණ මේ රූපාදීන්ගේ වශයෙන්ම පඤ්චස්කන්ධයෙහි විදර්ශනාව වඩා රහත්බව දක්වා විස්තර කිරීම සුදුසුය.

පළමු ආහාර වර්ණනාව නිමාවිය.

දෙවැනි ආහාරයේ "නිවචම්ම" යනු කුරයේ පටන් අං අග දක්වා ම සියලු ශරීරයෙන් උපුටා දමන ලද සම ඇති, (සම ගලවා දමූ) එරබදු මල් රැසක් බදු පැහැ ඇති යනුයි. කුමක් නිසා වෙනත් ඇත්, අස්, ගව ආදී උපමාවක් නොගෙන ගැලවූ සම ඇති එළඳෙනගේ උපමාව ගත්තේද? ඉවසීමට අසමත් බව පෙන්වීම පිණිසයි. ස්ත්‍රිය වනාහි උපන් දුක් වේදනා, ඉවසීමට-දරාගැනීමට නොහැකි වේ. අසමත් වේ. මේ අයුරින් ම එස්සාහාරය ද අබලය. දුර්වලයැයි දක්වීමට, ඊට සමවූ මෙම උපමාව දක්වන ලදී. "කුඩධං" යනු ගල් බිත්ති ආදී අනෙකුත් බිත්තියයි. "කුඩධනිසසිත පාණා" යනු මකුළුවෝ, හූනෝ, මීයෝ වැනි සත්තුය. "රූකබනිසසිතා" යනු දළඹුවෝ වැනි සත්තුය. "උදක නිසසිතා" යනු මත්ස්‍ය-කිඹුල් ආදීහුය. "ආකාස නිසසිතා" යනු මැසි, මදුරු, කපුටු, උකුසු ආදීහුය. "බාදෙය්‍යං" උදුරා කන්නේය. ඒ එළඳෙන ඒ ඒ තැන් ඇසුරු කිරීමට පැමිණි ප්‍රාණිහු ශරීරය කඩාකැමේ බියෙන් යුක්තව. තමාට සත්කාර කිරීම් වශයෙන් සිදුකෙරෙන පිටෙහි සත්තු එලවීම, සිරුර සම්බාහන කිරීම්, උණුදිය ඉසීම ද අකමැති වන්නීය. මෙලෙසම භික්ෂුවට එස්සාහාරය මූලික කරගත්, ක්ලේශ නම් ප්‍රාණිහු කැමේ බිය දක්වමින් ත්‍රෛභූමික ස්පර්ශයෙහි විපත් කැමති වේ. "එසෙස භික්ඛවෝ! ආහාරෙ පරිඤ්ඤාතෙ" යනු ත්‍රිවිධ පරිඤ්ඤාවන් (ආහාරය පිළිබඳ) මනාව පිරිසිදු දත් යනුයි. මෙහිද පරිඤ්ඤා තුනකි. එහි ස්පර්ශය සංඥා ස්කන්ධයයි. සිත විඤ්ඤාණස්කන්ධයයි. ඒ වස්තු ආරම්භණයන්ගේ රූපස්කන්ධයයි. මෙසේ ප්‍රත්‍ය සහිත නාමරූපයාගේ යථා ස්වභාවය දැකීම ඤාත පරිඤ්ඤාවයි. එහිම ත්‍රිලක්ෂණය ආරෝපණය කර, සත්ත්වයන්ගේ නුවණින් බැලීම් වශයෙන් අනිත්‍යාදිය හා තුලනය කිරීම තීරණ පරිඤ්ඤාවයි. ඒ තාම රූපයෙහිම ඡතුරාගයන් පිටතට ඇදීම් වශයෙන් ඇතිවන අර්හත් මාර්ගය ප්‍රභාණ පරිඤ්ඤාවයි.

"කිසෙසා වෙදනා" යනු මෙසේ ස්පර්ශාභාරයෙහි ත්‍රිවිධ පරික්ෂාකාරීත්වයෙන් පිරිසිදු ගත් කල්හි ත්‍රිවිධ වේදනාව පිරිසිදු දූතගත්තේම වේ යනුයි. එය මූලික වූත් සම්ප්‍රයුක්ත වූත් ධර්මයක් බව අවබෝධ වේ. මෙලෙස ස්පර්ශනාභාර වශයෙන් දේශනාව රහත්බව දක්වාම දේශනා කරන ලදී.

දෙවැනි ආභාර වර්ණනාව නිමා විය.

තෙවැනි ආභාරයේ "අංගාරකාසු" අගුරුවලකි. "කාසු" යනු රාශියයි. ආවාටයයි.

අංගාරකාසුං අපරෙ පුණනති
නරා රුදනතා පරිද්ධස් ගතතා
හයං හි මං විජුති සුත! දිසවා
සුචර්මී තං මාතලී! දෙව සාරථී

"අන්‍යයෙක් අගුරු රැස රැස්කරති. මිනිස්සු දවීගිය සිරුරු ඇතිව හඬති. සාරථීය! මෙය දුටු මට බියක් ඇතිවේ. දේව රියදුරු වූ මාතලීය! මම නුඹගෙන් විමසමි."a

මෙහි "කාසු" යන්නෙන් "රාශිය" අදහස් විය. "රියදුර! කුමක් නිසා ඉක්මන් කමකින් යුතුව වලක් සාරන්නෙහිද? (කාසු බණසි)"b යන මෙහි "කාසු" යනු වලකි. මෙම සූත්‍රයේ ද "කාසු" යන්නෙන් "වල" යන තේරුම (ආවාටය) ගතයුතුයි. "සාධිකපොරිසා" යනු පුරුෂ ප්‍රමාණයට වඩා වැඩිවූ, අධික වූ, පස්ථියනක් පමණ වූ යනුයි. "චිතච්චිකානං චිතඬුමානං" යන මෙයින් මහත්වූ ගිනිමැලයක් දක්වයි. ගිනිදල් හෝ දුම හෝ ඇති කල්හි, සුලඟ හමයි. එවිට ගිනිමැලය කුඩා වේ. සුලඟ නතර වූ විට නැවත ගිනිමැලය විශාල වේ. "ආරකාවසසා" යනු දුරම පවත්නේය. "එවමෙව බො" යනු මෙහි උපමා සන්සන්දනයයි. අගුරුවල මෙන් ත්‍රෛභූමික වූ සසර පැවැත්ම දතයුතුයි. ජීවත්වනු කැමති පුරුෂයා මෙන් සසර ඇසුරු කළ බාල පුහුණත් පුද්ගලයා දතයුතුයි. බලවත් පුරුෂයන් දෙදෙනා මෙන් කුසලාකුසල ධර්ම සැළකිය යුතුයි. ඔවුහු ඒ පුරුෂයා නොයෙක් අත්වලින් ගෙන අගුරුවලට ඇදගෙන යන කාලය මෙන් පුහුණත් පුද්ගලයාගේ කර්ම රැස්කිරීමේ අවස්ථාව දකිය යුතුයි. කර්ම රැස්කිරීම ම ප්‍රතිසන්ධියට ඇදගැනීම නම් වේ. අගුරු වලෙහි දැමීම දුකක් මෙන්, කර්ම රැස්කිරීම

a. නිමි ජාතකය

b. මූගපකඛ ජාතකය

සසර දුකට හේතුවේ යැයි දතයුතුයි. "පරිඤ්ඤාතෙ" යනු ත්‍රිවිධ පරිඤාවන් මැනවින් පිරිසිදු දත් යනුයි. මෙහි විශේෂ ඤාණයෙහි යෙදීම ස්පර්ශාභාරයේ කියූ පරිදි දතයුතුයි. "තිස්සො තණ්හා" යනු කාම තණ්හාව, භව තණ්හාව සහ විභව තණ්හාවයි. මේ තණ්හාවන් මැනවින් පිරිසිදු දූතගත්තා වේ. කුමක් නිසාද ? මනෝසඤ්චේතනාභාරය තණ්හාමූලික බැවිනි. මෙසේ මනෝසඤ්චේතනාභාර වශයෙන් ද අර්හත්බව දක්වා දේශනා කරන ලදී.

තෙවැනි ආභාර වර්ණනාව නිමාවිය.

සිවුවැනි ආභාරයේ "ආගුචාරිං" යනු වැරදි-පවිටු හැසිරීම් ඇති, දෝෂ-වැරදි කරන පුද්ගලයායි. "කථං සො පුරිසො" යනු ඒ පුරුෂයා කෙසේද? කිම ජීවත්වේද? ජීවත් නොවේද? යි අසයි. "තථෙව දෙව! ජීවති" පෙර පරිදිම ඔහු ජීවත් වේ. "එවමෙව බො" යනු උපමා සන්සන්දනයයි. - රජු මෙන් කර්මය දැකිය යුතුයි. සංසාර පැවැත්ම ඇසුරුකරන බාල පුහුදුන් පුද්ගලයා, වරද කළ පුරුෂයා මෙනි. ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණයද අධියටි තුන්සිය මෙනි. වරදකාරී පුරුෂයකුට අධියටි තුන්සියක් ගැසීමට රජු අණ කළ අවස්ථාව මෙන් කර්මය නමැති රජු සංසාරික පුහුදුන් පුද්ගලයා රැගෙන ප්‍රතිසන්ධියෙහි දමන අවස්ථාව සැලකිය යුතුයි. එහි අධියටි තුන්සිය මෙන් ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය පවතියි. අධියටියෙහි දුක පිහිටා නැත. එම ආයුධය වැදීමෙන් ඇතිවූ තුවාලය මූලික කරගෙන දුක ඇතිවේ. මේ අයුරින්ම ප්‍රතිසන්ධියෙහි දුකක් නැත. ප්‍රතිසන්ධියෙන් ඇතිකරන විපාක දුක, ආයුධවලින් ගැසීමෙන් ඇතිවූ තුවාලවල දුක මෙන් දතයුතුයි. "පරිඤ්ඤාතෙ" යනු ත්‍රිවිධ පරිඤ්ඤාවන්ගෙන්ම පිරිසිදු දත් යනුයි. මෙහිද පිරිසිදු දැනීමෙහි පිළිවෙත එස්සාභාරයේ කියූ පරිදිම දතයුතුයි. "නාමරූපං" යනු විඤ්ඤාණ ප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප ඇතිවේ. විඤ්ඤාණය පිරිසිදු දත් කල්හි නාමරූපය මැනවින් දූතගත්තා නම් වේ. නාමරූප දෙකට විඤ්ඤාණය ම මුල්වූ බැවින් සහ විඤ්ඤාණයත් සමග උපදින බැවිනි. මෙසේ විඤ්ඤාණාභාර වශයෙන් ද අර්හත්ඵලය දක්වා ම සූත්‍ර දේශනාව පැවැත්වූ සේක.

සතරවන ආභාර වර්ණනාව නිමාවිය.

තෙවැනි සූත්‍රයයි.

12. 7. 4.

සිවුවැනි සූත්‍රයේ "රාගෝ" ආදිය ලෝභයට ම භාවිත නම් වේ. එම වස්තුවෙහි සිත් ඇලවීම් වශයෙන් "රාගෝ" නම් වේ. සත්‍යවීම "නන්දි" යයි. තෘෂ්ණාව ඉපදීම් වශයෙන් "තණ්හා"ව යැයි කියයි. "පතිට්ඨිතං තස්ම විඤ්ඤාණං විරුළුතං" යනු කර්මය ධාවනය කරවා ප්‍රතිසන්ධිය ඇදගැනීමට සමත් විඤ්ඤාණය එහි පිහිටියේද වර්ධනය වූයේද වේ. "යස්" යනු ක්‍රෙහුමික වූ සංසාරික පැවැත්මෙහි. සත්තම් ආධාර්ථයයි. සැමතැන්හි විකල්පාර්ථයේ මුල් මුල් පදයන්හි මේ සත්තමීය යෙදේ. "අත්ථි තස්ම සංඛාරානං වුදධි" යනු මේ විපාක චක්‍රයෙහි පිහිටි අනාගත සංසාරික පැවැත්මට උපකාර වන සංස්කාරාදිය නිසා කියන ලදී. "යස්ම අත්ථි ආයතීං පුනබ්බවාහි නිබ්බතති" යනු යම්තැනක අනාගත පුනර්භව උපතක් ඇත්තේ ද "එවමෙව ඛො" යනු මෙම සූත්‍රයේ පැමිණි උපමාව සත්සන්දනය කිරීමයි. රදවා හෝ සිත්තරා මෙන් රැස්වූ කර්මරාශිය දතයුතුයි. පුච්චරුව, බිත්තිය, රෙදිපට ආදිය මෙන් සංසාරික පැවැත්ම දතයුතුයි. යම්සේ රදවා හෝ සිත්තරා පිරිසිදු වූ එළකවල රූප අදිසි ද එළෙසින් ම ඒකරාශී වූ කර්මය භවයෙහි රූප ස්කන්ධය ඇතිකරවයි. එහිදී අදක්‍ෂ සිත්තරා ඇදී රූපය විරූපී වූයේ, අප්‍රිය වූයේ යම්සේ ද එළෙසින් ම ඤාණවිප්‍රසුක්ත සිතින් කළ කර්මයාගේ හේතුවෙන් උපදින රූපයේ වක්‍ෂ ආදී ඉන්ද්‍රිය සම්පත්තිය නොපිහිටයි. දුර්වර්ණ වූ, නපුරු වූ පිහිටීම් ඇති මාපියන්ට ද පිළිකුල් වූ රූපයක්ම උපදවයි. ඉතා දක්‍ෂ වූ සිත්තරා ඇදී රූපය මැනවින් පිහිටියේ, මනාප වූයේ, ඉතා අලංකාර වූයේ වේද එළෙසින්ම ඤාණසම්ප්‍රසුක්ත සිතින් කරන ලද කර්ම හේතුවෙන් උපදින රූපයට වක්‍ෂ ආදී ඉන්ද්‍රිය සම්පත්තිය මැනවින් පිහිටයි. වර්ණවත් වූ මනාව පිහිටියා වූ, අලංකාරව පිළියෙල වූ රූපයක්ම උපදවයි. මෙම සූත්‍රයේ ද ආහාරය විඤ්ඤාණයත් සමග හකුළුවාගෙන ආහාරය හා නාමරූප හා සංස්කාර අතර එක් සන්ධියකි. සංස්කාර හා අනාගත භවය අතර එක් සන්ධියකි. මෙසේ සන්ධි තුනක් දතයුතුයි. "කුටාගාරං" යනු එක් මුදුන් කොතක් ඇතිවන සේ කරන ලද ගෙය. "කුටාගාර සාලා" යනු මුදුන්කොත් දෙකක් ඇතිවනසේ කරන ලද ශාලාව. "එවමෙව ඛො" යන මෙහි රහතත් වහන්සේගේ කර්මය සුර්ය රශ්මිය වැනි යැයි දතයුතුයි. සුර්ය රශ්මිය වනාහී ඇති දෙයකි. නමුත් එය පිහිටීම් වශයෙන් (භෞතිකව) නොමැති බැවින් නොපවතින-නොපිහිටි සංඛ්‍යාවට ගැනේ. ක්ෂීණාසුචයන්ගේ ද ක්‍රියාවක් නොමැති බැවින් නොපිහිටියේ වේ. උත්තනන්සේලාට අත්පා ආදිය ඇත. නමුත් උත්තනන්සේලාගේ ක්‍රියාවන්

කුසලාකුසල ලෙස නොහඳුන්වයි. ක්‍රියාමාත්‍රය පමණක් ම වේ. විපාක නොදෙයි. මෙසේ උන්වහන්සේට කර්ම නොමැති බැවින් ම "අප්පතිවය" (නොපිහිටි) නම් වෙති.

සතරවන සූත්‍රයයි.

12. 7. 5.

පස්වන සූත්‍රයේ "නාමරූපෙ බො සති විඤ්ඤාණං" යන මෙහි සංස්කාරයන් ඇති කල්හි විඤ්ඤාණය ද අවිද්‍යාව ඇතිකල්හි සංස්කාරයන්ද ඇතිවේයැයි කිවයුතු වන්නේය. එම දෙකම මෙහි නොපැවසුණි. කුමක් නිසාද? අවිද්‍යා සංස්කාර දෙක වනාහි භවයට තෙවැනි හේතූන් වේ. ඒවා සමග මේ විදර්ශනාව නොගැටෙයි. මහා පුරුෂයා වනාහි වර්තමාන පඤ්චවෝකාර වශයෙන් ඇතුලට බැස සිටියි. අවිද්‍යා සංස්කාරාදිය නොදක්නා කල්හි බුදුවීමට නොහැකිද? සත්‍ය වශයෙන්ම නොහැක. දැන් ඒ භව, උපාදාන, තණ්හා වශයෙන් එම තුන දක්නා ලද්දේමය. ගොයෙකු පසුපස එළවාගෙන යන පුරුෂයා උග්‍ර ලිඳට පිවිසෙනු දක, ඊට බැස උග්‍ර ගියතැන දක්වා සාරා ගොයා අල්ලාගෙන යයි. ඉතිරි කොටස නොසාරයි. කුමක් නිසාද? එහි කිසිවක් නොමැති බැවිනි. මෙසේ මහා පුරිස බෝධිසත්ත්වයෝ ද ගොයා ලුහුබැඳ ගිය පුරුෂයා මෙන් බෝමැඩ හුන් සේක් ජරාමරණ දෙකෙහි සිට "මෙයින් මේ ප්‍රත්‍ය ඇතිවේ", "මෙයින් මේ ප්‍රත්‍යය ඇතිවේ" යැයි පරික්‍ෂාකර බලා නාමරූප ධර්ම ප්‍රත්‍ය දුටු පසු; ඊටද හේතුව සොයා බලනුයේ විඤ්ඤාණය දුටුසේක. ඉක්බිති මෙපමණකින් පඤ්චවෝකාර භව වශයෙන් විමසා බලන වාරය හෙයින් විදර්ශනා කිරීම නතරකළ සේක. ගොයා ගත් පසු හිස්වූ ලිඳ නැවත නොබිඳී මැටීමෙන් අවිද්‍යා සංස්කාර දෙක තිබියදීත්, ඒ දෙකට මත්තෙන් පැවති විඤ්ඤාණයම විදර්ශනාවෙන් ගත් බැවින් එම දෙක මෙහිදී වෙන් වෙන් වශයෙන් නොදක්වන ලදැයි දත යුතුයි.

"පච්චුදා වත්තති" යනු නැවත හැරෙයි. මෙහි විඤ්ඤාණය ඇති තැනින් ආපසු හැරී යනුයේ කුමක් නිසාද? ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය ද විදර්ශනා ඤාණය ද නිසයි. එහි ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය ප්‍රත්‍ය වශයෙන්ද විදර්ශනා විඤ්ඤාණය අරමුණු වශයෙන් ද නැවත හැරෙයි. මේ දෙක ම නාමරූප අතික්‍රමණය නොකරයි. නාමරූපයන්ගෙන් එහාට නොයයි.

"එතනාවතා ජායෙථ වා" යනාදියෙහි විඤ්ඤාණය නාමරූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන කල්හිද නාමරූප විඤ්ඤාණයට ප්‍රත්‍යවන කල්හි ද මේ දෙකම අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් ප්‍රත්‍ය වන කල්හිද මෙපමණකින් හටගනිමු, උපදිමු යනුයි. මෙයින් මත්තෙහි හටගත යුත්තක් හෝ ඉපදිය යුත්තක් නැත. මෙලෙස හවයෙන් හවයට යන මුනි ප්‍රතිසන්ධිය සමග පදපහ දක්වා නැවත එය මෙපමණක්මයැයි මුලින් කී අර්ථය ම පවසනුයේ "යදිං නාමරූප පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං"යි දේශනා කර, අනතුරුව අනුලෝම ප්‍රත්‍යාකාර වශයෙන් විඤ්ඤාණ ප්‍රත්‍යයෙන් ඇතිවන නාමරූප මූලික වූ අනාගත ජරාමරණයන් දක්වීමට, "නාමරූප පච්චයා සළායතනං" යනාදිය දේශනා කළ සේක.

"අඤ්ඤං" යනු මාර්ගයට ම යෙදුණු තවත් නමකි. "උද්ඛාපං" ජලයෙන් උස්ව නැගුණු බැවින් "උද්ඛාපං" යනු වහර ලත් ප්‍රාකාර වස්තූන්ගෙන් සමන්විත "රමණියං" යනු භාත්පස සිවු දොරටු අතරෙහි නානාවිධ භාණ්ඩ නම් සම්පතින් අලංකාර වූ "මාපෙහි" යනු මහජනයා යවා වාසය කරවන්නෙහිය. "මාපෙය්‍ය" වාසය කරවන්නේ ය. එයද පළමුව දහඅට කෙළක් ජනයා යවා "සම්පූර්ණ වූයේද?"යි අසා "තවම නැත"යි පැවසූ විට, තවත් කුල පහක් යවයි. නැවත විවාරා අසම්පූර්ණ බව දැන තව කුල තිහක් යවයි. නැවත විවාරා "අසම්පූර්ණ බව" දැන, තවත් කුල දහසක් ද, නැවත කුල එකොළොස් නහුතයක් ද නැවත කුල අසූ හතරක් ද යවයි. මෙසේ වාර කිහිපයක් ම යවා, "දන් නුවර සම්පූර්ණද?"යි ඇසූ රජුට, "මහරජ! කුමක් කියයිද? ඉතා විශාල වූ නගරයේ කිසිදු බාධාවක් නැත. මෙලෙස කුලයන් යවා පිරවිය නොහැක. අඬබෙර හසුරුවා "අසුවල් නුවර මේ මේ සම්පත්වලින් පරිපූර්ණය. යමෙක් එහි විසීමට කැමතිනම් සැපසේ එහි යෙත්වා. ඔවුන්ට මේ මේ ආරක්‍ෂා විධි ලැබෙන්නේය"යි නගර වර්ණනාවක්, ලැබෙන ලාභප්‍රයෝජනත් පවසන්නේ නම් මැනවි."යි නගරාරක්‍ෂක පුරුෂයා කීවේය. රජු එසේ කළ කල්හි, මිනිස්සු නගරයේ ගුණත්, පරිහාර ලාභයනුත් අසා සැම දිසාවකින්ම රැස්ව නගරය පිරවූහ. ඉන්පසුව එනුවර ජනයාගෙන් සම්පූර්ණ වූයේ වෙයි. එනිසා "තදසස නගරං අපරෙන සමයෙන ඉදං වෙව පිතං ච" යනාදිය පවසන ලදී. එහි "ඉදං" යනු සමෘද්ධිමත් වූයේ. ආහාරපාන සුලබ වූයේ යනුයි. "පිතං" යනු සියලු සැපතින් පිරුණුබවයි. "බාහුජඤ්ඤං" යනු බොහෝදෙනා විසින් දැනගත යුතු හෝ බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස යනුයි. "බහුජනං" යන පාඨය ද සුදුසුය. "ආකිණ්ණ මනුසසං" යනු මිනිසුන්ගෙන් ආකීර්ණ වූ. නිරන්තරව පිරුණු යනුයි. "වුද්ධං"

වෙළුලපපන්නං” යනු අභිවෘද්ධිය පැමිණී, විපුලත්වයට පැමිණී යනුයි. ශ්‍රේෂ්ඨ බවට ද බොහෝ දියුණු වූ දසදහසක් සක්වල අග නගරයක් විය.

“එවමෙව බො” යනු මෙහි උපමා සන්සන්දනයයි. ආරණ්‍ය මහවනයේ හැසිරෙන පුරුෂයා මෙන් දීපංකර පාදමූලයේ සිට පාරමිතා පුරමින් පැමිණී, ශ්‍රේෂ්ඨ මහා පුරුෂයාණන් වහන්සේ සැළකිය යුතුයි. ඒ පුරුෂයාට පෙර සිටි මිනිසුන් ගියමග දක්වීම මෙන් අනුපිළිවෙලින් බෝමැඩ සිට මහා සත්ත්වයන් වහන්සේට පූර්ව භාගයෙහි අෂ්ඨංගික විදර්ශනා මාර්ගය දක්වීම දකයුතුයි. උන්වහන්සේ මතුයෙහි විදර්ශනාව පුරුදු කරන සේක්, ලෝකෝත්තර මාර්ගය දක්වාම, උපමාවේ නගරාරක්‍ෂක පුරුෂයා ඒ එකම අධිපාරෙන්න ගොස් පසුව නුවරට යන මහමාවන දැකීම මෙන් යැයි දකයුතුයි. පුරුෂයා එම මහමාවතින් ගොස්, ඉදිරියෙහි නගරය දැකීම මෙන් තථාගතයන් වහන්සේ නිර්වාණය නම් වූ නගරය දැකීම දකයුතුයි. මෙහි නගරයෙන් පිටත ප්‍රදේශය අන්‍යාගමිකයන් විසින් දක්නා ලදී. වෙනත් මිනිසුන් වාසය කරන ලදී. නිවන්පුරය තථාගතයන් විසින්ම දක්නා ලදී. උන්වහන්සේ විසින්ම වාසය කරන ලදහ. ඒ පුරුෂයා නුවර සිවුදොරටු දුටුවාක් මෙන් තථාගතයන් වහන්සේ සතර මාර්ගයන් දුටු සේක. ඒ පුරුෂයා සිවු දොරටුවෙන් නුවරට ඇතුළුවීම මෙන් තථාගතයන් වහන්සේගේ සිවු මාර්ගයෙන් නිවණට පැමිණීම දකයුතුයි. ඒ නගර අභ්‍යන්තරයෙහි භාණ්ඩාදිය වෙන්වෙන්ව දකින්නාක් මෙන්, තථාගතයන් වහන්සේගේ ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂණ ඥාණයෙන් පනසකට වැඩි වූ කුසලධර්ම බෙදා දකින ලද අවස්ථාව දකයුතුයි. නගරයේ ගෙවල් සාදා ගැනීමට සුදුසු කුල සෙවූ අවස්ථාව මෙන් තථාගතයෝ එල සමවතින් නැගිට හේතු සම්පත් ඇති සත්ත්වයන් දෙස බැලීම දකයුතුයි. ඒ පුරුෂයාගේ ඇරයුම ලද තථාගතයන් වහන්සේ අඤ්ඤාකොණ්ඩඤ්ඤ තෙරුන් දුටු සේක. රජු මහකෙළෙඹියා අමතා “නුවර වාසය කරව”යි යැවූ අවස්ථාව මෙන්, තථාගතයෝ එක් සවසක අටළොස් යොදුන් මගගෙවා ගොස්, ඇසල පුත්තෝ දිනක බරණැස ඉසිපතනයට පිවිස, පස්වග තවුසන් කාය සාක්‍ෂි කරගෙන දහම් දෙසූහ. මහකෙළෙඹියා දහඅට කෙළක් ජනයා ගෙන නගරයේ වාසය කළාක් මෙන්, තථාගතයන් වහන්සේ දම්සක් පැවතුම් සූතුර දෙසූ කල්හි කොණ්ඩඤ්ඤ තෙරුන් වහන්සේ දහඅට කෙළක් බහුන් සමග සෝවාන් එලයෙහි පිහිටි සේක. මෙලෙස නිර්වාණ නගරය පළමුවෙන් ම ජනාවාස විය. ඉක්බිති නගරය පිරුණේද? යි අසා “නොමැත”යි පැවසුවිට පස් කුලයන්ගේ සිට අසූහාර දාහක් කුලයන් යැවූවාක් මෙන් තථාගතයන් වහන්සේ පස්වන දිනයේ සිට අනන්ත

ලක්බණ සුත්‍රාදිය දෙසමින් පස්වග තවුසන් ආදී කරගෙන; යස ප්‍රමුඛ කුල පුතුන් පනස්පස්දෙන, හද්දවග්ගිය කුමරුන් තිස්දෙන, පුරාණ ජට්ටියෝ දහස, බිම්සර ප්‍රමුඛ එකොළොස් නහුතයක් පුරුෂයෝ, තිරෝකුඩ්ඞ සුත්‍ර දේශනාව ඇසූ භාරදහසක් ජනයා ද යන මෙපමණ වූ පිරිස ආර්ය මාර්ගයට ඔසවා තබා, උතුම් නිවන්පුරයට පැමිණවූහ. ඉක්බිති මෙලෙස නුවර නොපිරෙන කල්හි බෙර හසුරුවා-නගරයේ සුන්දරත්වය හා ඊට යන කුලයන්ට ලැබෙන ලාභාදියත් පැවසීම මෙන් මාසයේ දින අටක් ඒ ඒ තැන හිඳ ධර්මකර්ම මහතෙරවරු නිර්වාණය වර්ණනා කිරීමත්, නිවන් දකින ලද සත්ත්වයන්ට ලැබෙන ඉපදීම ආදී වූ දුක් කාන්තාරාදියෙන් මිදීම් ආදී ආනිසංස සෝෂා පැවැත්වීමත් දතයුතුයි. ඉක්බිති සෑම දිසාවකින්ම ජනයා අවුත් නගරය පිරිගියාක් මෙන් ඒ ඒ තැන පැවති ධර්මකථාවන් අසා, ඒ ඒ තැනින් නික්මී පැවිදිවීම් ආදී අනුලෝම ප්‍රතිපදාවට පිළිපත් අප්‍රමාණ කුලපුතුන්ගෙන් නිවන්පුරය පිරියැම දතයුතුයි.

"පුරාණං මග්ගං" යනු ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයයි. මෙම ආර්ය මාර්ගය පවාරණ සූත්‍රයේ දී නොපවතින අර්ථයෙන් "නූපත් මාර්ගය" යැයි කියන ලදී. මේ සූත්‍රයේ පරිහරණ කිරීම් අර්ථයෙන් "පුරාණ මාර්ගය" යැයි කියන ලදී. මේ සූත්‍රයේ පරිහරණ කිරීම් අර්ථයෙන් "පුරාණ මාර්ගය" යැයි කියන ලදී. "බ්‍රහ්මවරියං" යනු ශික්ෂාත්‍රයේ සංග්‍රහ කරන ලද සියලු ශාසනයයි. "ඉදධං" යනු ධ්‍යාන ලැබීම් ආශ්වාදයෙන් සමෘද්ධ වූ, ආහාරපාන සුලභ වූ යනුයි. "පීතං" යනු අභිඥා නම් අභරණවලින් පිරුණු යනුයි. "විස්ථාරිකං" යනු විස්තීර්ණ වූ යනුයි. "බාහුජඤ්ඤං" යනු බොහෝදෙනා විසින් දතයුතු දේය. "යාවදෙව මත්‍රසෙසහි සුපපකාසිතං" යනු දස දහසක් සක්වල දක්වා දෙව් මිනිසුන් අතර වෙන් කිරීමක් වේද ඔවුන් අතරෙහි ද තරාගතයන් වහන්සේ විසින් මැනවින් දෙසන ලදී.

පස්වන සූත්‍රයයි.

12. 7. 6.

සයවැනි සූත්‍රයේ "ආමනෙහසි" කවර හෙයින් ඇමතු සේක්ද? මේ හික්කු පිරිසට සුක්කම වූ ත්‍රිලක්ෂණයෙන් යුක්ත ධර්මදේශනාව වැටහෙන බැවිනි. ඒ ජනපදයෙහි මිනිස්සු සහේතුක ප්‍රතිසන්ධියක් ලැබූ ප්‍රඥාවන්තයෝ වෙති. එහි ආහාර ඉතා සිනිඳුය. මොළොක් වේ. එම අභර වළඳන

ජනසාගේ ප්‍රඥාව වර්ධනය වේ. ඔවුහු ගැඹුරු ත්‍රිලක්ෂණමය ධර්ම දේශනාව අවබෝධ කරගැනීමට සමත් වෙති. මෙනිසා බුදුපියාණන් වහන්සේ දීඝ, මජ්ඣිම නිකාය දෙකෙහි එන මහාසතිපට්ඨාන, චූළ සතිපට්ඨාන, මහානිදාන, ආනෙඤ්ජ සප්පාය යන සූත්‍ර සහ සංයුක්ත නිකායේ චූළ නිදාන සූත්‍රාදී ගැඹුරු වූ සූත්‍ර ධර්ම මෙම ජනපදයේදී ම දේශනා කළහ.

"සමමසථ නො" යනු ස්පර්ශ කරන්නේ ද යනුයි. විමසා බලන්නේද? "අනතරා සමමසනං" යනු අභ්‍යන්තර ප්‍රත්‍ය පිළිබඳ විමසා බැලීමයි. "න සො භික්ඛු භගවතො චිත්තං ආරාධෙසී" යනු ප්‍රත්‍යාකාර වශයෙන් විචරණය කරවීමට කැමති කොටය. බුදුරදුන්ගේ අදහස ගැනීමට ද්වන්තිංසාකාර වශයෙන් විචරණය කිරීම නිසා නොහැකි විය.

"එතදවොච" යනු දේශනාව මැනවින් ගැලපී නොගියේය. මනාව ගලපා ගැනීම සඳහා මෙලෙස වදාළහ. "තෙනහානඤ්ඤාං සුනාථ" යන මෙය ත්‍රිපිටක බුදුවදනෙහි නොබිඳුණු පදයකි. නිතර යෙදෙන්නෙකි. අන් සමයක මෙසේ කීමක් නැත. "උපධිනිදානං" යනු අදහස් කරන ලදී. "උපපජ්ජති" යනු උපදියි. "නිවිසති" යනු නැවත නැවත පැවතීම වශයෙන් පිහිටයි. "යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං" යනු ලොව ඇතිවූ යම් බඳු මිහිරි ස්වභාවයද ප්‍රිය ස්වභාවය ද යන දෙකයි. "චක්ඛං ලොකෙ" යනු ලොව චක්ඛු ආදී ඉන්ද්‍රියයන්හි ප්‍රමාද වූ, ඒවායේ ඇලී සිටින සත්ත්වයෝ සම්පන්නියෙහි පිහිටා තම ඇස කැඩපත් ආදියේ නිමිති ගැනීම අනුසාරයෙන් පැහැදුණු පඤ්චප්‍රසාදය, රන් විමනක ගලවා දැමූ මැණික් සිංහ මැදිරියක් මෙන් සිතති. කන රිදී පිල්ලක් මෙන් ද හවඩි තුලක් මෙන්ද සිතති. "උස්චු නාසය" යැයි ලබන ලද ව්‍යවහාර ඇති නාසය, පෙරළා තැබූ රන් වටාපතක් මෙන් සිතති. දිව රතු කම්බිලි පටලයක් මෙන් මාදු-සිනිඳු-මිහිරි ස්වරයකැයි සිතති. කය-ශරීරය තරුණ තල්ගසක් මෙන් රන් තොරණක් මෙන් ද සිතති. සිත; මනසින් අත්‍යයන්ගේ මනස හථා අසමාන වූ මහත් දෙයකැයි සිතති.

"නිච්චතො අභ්‍යක්ඛු" යනු "නිත්‍ය" යැයි දුටුවහ යනුයි. සෙසු පදයන්හිද මේ ක්‍රමයමයි. "න පරිමුච්චං මුදුකබ්බමා" යනු සියලුම අයුරින් සසර පැවතීමේ දුකින් නොමිදුනාහ යනුයි. "දකඛිනති" යනු දකිති. "ආපාණියකංසො" යනු දියබොන භාජනයට නමකි. යමකින් දියබොත් ද එය "ආපාණිය" නම් වේ. ආපාණවූයේත් කංසවූයේත් එම "ආපාණියකංසො" නම් වේ. රා ඔඩමට මේ තවත් නමකි. "වණණසම්පන්නො" යනාදී

වචනවලින් ඒ ඔබමෙහි පැවති පානයේ වටිනාකම කියැවේ. "සමමාහිතකතො" ග්‍රීෂ්මයෙන් අතිශයින් පෙළුණු. "සමමපරතො" යනු ග්‍රීෂ්මයෙන් ස්පර්ශ කළ, අනුව ගිය යන අර්ථයි. "ජවතො හි තං ඡාදිසසති" යනු ඒ පානය බොන්නා, එය බීමෙන් වර්ණාදී සම්පත් රුචිකරයි. මුළු සිරුරෙහිම පැතිරගිය සතුට උපදවමින් සිටියි. "අපපටිසංඛා" යනු ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා නොකර යනුයි. "එවමෙව බො" යනු මෙහි උපමා සන්සන්දනය කිරීමයි.

ජල බඳුන මෙන් ලෝකයේ ප්‍රිය වූ සැපවත් වූ රූපාදී අරමුණු දතයුතුයි. ග්‍රීෂ්මයෙන් තැවුණු පිපාසිත පුද්ගලයා යනු සසර පැවැත්ම ඇති පුහුදුන් පුද්ගලයා වේ. දිය බඳුනෙන් ආරාධිත (සතුටුවන) පුරුෂයා මෙන් ලොව ප්‍රිය රූපමය අරමුණුවලින් ආරාධිත ජනයා දතයුතුයි. දිය බඳුනෙහි පවතින සම්පත්තීන් (ආනිසංස ද) ආදීනව ද පවසන දියසැල හාර පුරුෂයා මෙන් ආචාර්ය-උපාධ්‍යායන් ප්‍රමුඛ වූ කලාශාණ මිත්‍රයෝ දැකිය යුතුයි. පිපාසිත පුරුෂයාට දිය සැලෙහි සිටි මිනිසා දියබඳුන බීමේ ගුණාගුණ පවසන්නාක් මෙන් ආචාර්ය-උපාධ්‍යායවරු ශිෂ්‍ය හික්කුන්ට පඤ්චකාමයේ ඇති ආශ්වාදයත් ආදීනවයත් පවසති. එලෙස දියබඳුනේ ගුණාගුණ පැවසූ විට, ඒ පුරුෂයා එම පානයේ ඇති "ගුණ" පමණක් සලකාගෙන (ප්‍රිය ආශ්වාදයේ පමණක් ඇලී) හටගත් වේගවත් බව ඇතිව "ඉදින් මරණය ඇතිවේනම් පසුව එය දැනගන්නෙමි"යි ලෝභ සිතීන් වහා සැක රහිතව එම පානය බී, මරණයට හෝ මරණ සමාන දුකට පැමිණේ. මෙලෙස ම තරුණ හික්කුහු ද පංචකාමයන්හි දර්ශන වශයෙන් උපත් සොම්නස නිසා ම ආශ්වාදයේ ඇලෙති. එහි ආදීනව ලෙස "මෙලෝ පරලෝ බොහෝ නානාප්‍රකාර වූ අප්‍රසාදය වූ කාමයෝ බොහෝ දුක්කරදර උපදවයි." යනුවෙන් ආචාර්ය-උපාධ්‍යායන් විසින් දේශිත ආනිසංස ද ආදීනව ද අසති. "පැවිදි ප්‍රතිපදාවට එළඹ, ඉන්ද්‍රිය සංවරයෙහි නියුක්ත වන්න. ආහාරයේ පමණ දැනගත්තෙක් වන්න. නිදිවැරීමෙහි යෙදුනෙක් වන්න." යනුවෙන් අවවාද දෙනු ලැබුවත් ආශ්වාදයේ සිත බැඳුණු තැනැත්තා, "ඉදින් මෙසේ ආදීනව වේනම් එය පසුව දැනගන්නෙමි"යි ආචාර්ය-උපාධ්‍යායන්ට අප්‍රසාද උපදවා පාමොක් උදෙසිමි-විමසිමි මෙන්ම වත්පිළිවෙන් ද අත්හැර ලෝකාමිෂ් කථාවෙහිම නියැලී සිට කම්සැප විදීමට ශික්ෂා ප්‍රතික්ෂේප කර ගිහිබවට පත්වෙයි. පසුව දුසිරිත් පුරවන ඔහු ගෙවල් බිත්ති සිඳි සොරකම් කළ කල්හි "මේ සොරෙයි"යි රජුට අල්ලා දුක්වූ විට, මෙලොවදීම හිස්, අත්පා සිඳිම වැනි දුකට පැමිණෙයි. පරලොව සතර අපායෙහි ද ඉපිද දුක්විඳියි.

"පාණියෙන වා විනෙතුං" යනු සීතලෙන් හෝ පානයෙන් ඉවත් වීමටය. "දධිමණ්ඩකෙන" යනු මිදුණු කිරිවල දියෙනි. "මඤ්ඤාලොභිකාය" යනු ලුණු සහිත අත්සුණු දියෙනි. "ලොණසොචිරකෙන" යනු සියලු ධාන්‍ය වර්ග, ගෙඩි, ගොබ ආදිය දමා "ලුණුකාඩි හොද්දක්" සාදයි එයින් යනුයි. මෙහි උපමා සන්සන්දනය මෙසේය. ශ්‍රීෂ්මයෙන් තැවුණු මිනිසා මෙන් සංසාරික වූ යෝගාවචරයා දකයුතුයි. ඒ මිනිසා නුවණින් සලකා බලා ඔබ්බේ වූ දිය ඉවතලා, පැත්තේ මෙන් පිපාසය සන්සිදුවා ගන්නාක් මෙන්, හික්කු ව ද ආචාර්ය-උපාධ්‍යාය අවවාදයේ පිහිටා සදොරින් විමසා බලමින් අනුක්‍රමයෙන් විදසුන් වඩා අර්හත් ඵලයට පැමිණේ. පානයට සුදුසු සතරක් වූ පානයන් මෙන් සිවුමග දකයුතුයි. ඉන් එක් පානයක් බී, රා බීමේ ආශාව දුරුකර සුවසේ කැමති තැනකට යෑම මෙන් රහතන් වහන්සේ "සිවුමග" නම් වූ පානය වළඳා තණ්හාව දුරුකළ සේක්, මෙතෙක් නොගිය විරු නිවණ නමැති දිශාවට වැඩම කිරීම දකයුතුයි.

සසවන සූත්‍රයයි.

12. 7. 7.

සත්වන සූත්‍රයේ "කිනනුබො ආවුසො" යන්න තුමක් නිසා විවාළේ ද? මෙසේ විමසූ කල්හි "කෙසේනම් පිළිතුරු දෙන්නේදැයි" තෙරුන්ගේ අදහස දැනගැනීම පිණිසයි. එමෙන් ම "අතීතයේදී අග්‍රප්‍රාප්ත දෙනම මේ ප්‍රශ්නය විනිශ්චය කරන ලද්දේ" යි අනාගත හික්කුහු දැනගනිති. එනිසා ද මේ ප්‍රශ්නය ඇසීය. "ඉදානෙව බො මයං" මේ තෙරුන් වහන්සේ යම් නාමරූපයකට විඤ්ඤාණය ප්‍රත්‍ය වේයැයි දැක්වූයේ ද ඒ නාමරූපය ම විඤ්ඤාණයට ද ප්‍රත්‍ය වේයැයි දැක්වූ බැවින් මෙසේ කියන ලදී. "නළකලාපියො" යන මෙහි අයකලාප (යකඩ මිටි) වශයෙන් උපමාවක් නොදක්වා, විඤ්ඤාණ නාමරූපයන්ගේ අබල-දුබල බව දැක්වීමට මේ "බට්ඨි" උපමාව දක්වන ලදී. "නිරොධො හොති" යන මෙපමණකින් වර්තමාන පඤ්චවෝකාර හව වශයෙන් දේශනා කරන ලදී. "ඡතනිංසාය චක්ඛුති" යට විස්තර කළ ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදයේ පැමිණි අංග දොළොස; එකක් කොටස් තුනකට බෙදීමෙන් අංග තිස්හයක් වේ. එම කොටස් තුන නම්; පළමුවැන්න ධර්මකට්ඨක ඉණයයි. ප්‍රතිපත්තිය දෙවැන්නයි. තෙවැන්න එම ප්‍රතිපත්තියේ ඵලයයි. එහි පළමු ක්‍රමයෙන් දේශනා සම්පත්තිය ද දෙවන ක්‍රමයෙන් සේබ භූමිය ද තෙවන ක්‍රමයෙන් අසේබ භූමිය ද ප්‍රකාශිතය.

සත්වන සූත්‍රයයි.

12. 7. 8.

අටවන සූත්‍රයේ “අඤ්ඤානේව” යනු ඇතමෙක් අනිකකු විශ්වාස කර යනුයි. “මොහු යමක් කියයිද එයම සත්‍යයැ”යි පිළිගනියි. තව අයෙක් හිඳ කල්පනා කරනුයේ යම් කරුණක් රුචි වේ ද ඔහු “එය ඇත”යි රුචිය නිසා පිළිගනියි. තව අයෙක් “බොහෝ කලක සිට මෙකරුණ පරපුරින් පැවත ආවේය. එනිසා එය සත්‍යයකි”යි පරපුරින් පැමිණි නිසා පිළිගනියි. තව කෙනෙකු විතර්ක කරනුයේ එක කරුණක් වැටහේ. ඔහු එය “සත්‍ය වශයෙන් ම ඇත”යි ආකාර පරිචිතර්කයෙන් පිළිගනියි. තවත් අයෙකු එසේම කල්පනා කරනවිට එක් දෘෂ්ටියක් උපදියි. යම් කරුණක් නැවත නැවත විමසා බලා එය රුචි වේ. කැමති වේ. ඔහු එය “සත්‍ය වශයෙන් ඇත”යි දෘෂ්ටි වැටහීමට අනුවම පිළිගනියි. තෙරුන් වහන්සේ මේ අයුරින් ගන්නා පිළිගැනීම් ප්‍රතික්ෂේප කර, ප්‍රත්‍යක්ෂයෙන් ම අවබෝධ කරගත් බැවින් විමසනුයේ “අඤ්ඤානේව ආවුසො! මූසිල සද්ධාය....” යනාදිය වදාළහ. එහි “අඤ්ඤාන” යනු ශ්‍රද්ධාවෙන් ඇදහීම් ආදිය දුරුකර, මෙකරුණුවලින් අත්හැර යනුයි. “භවනිරොධො නිබ්බාණං” අරභත්ය. නමුත් “මම රහතන් වහන්සේ නමක් වෙමි. නොවෙමි” යනුවෙන් නොපවසා නිශ්ශබ්දවම සිටි සේක.

“ආයසමා නාරදො ආයසමනතං සවිට්ඨං එතදවොච” යනු කවර හේතුවකින් පැවසුවක් ද? උන්වහන්සේ මෙසේ සිතූහ. “භව නිරෝධය නිවණ නම් වේ. මේ ප්‍රශ්නය සේබයන් විසින් ද දැනගත යුක්තකි. මේ තෙරහු, මූසිල තෙරුන්ව අසේබ භූමියෙහි තබයි. මෙකරුණ විමසා දැනගනීම්”යි සිතා මෙසේ ඇසූහ. “සමමපපඤ්ඤාය සුද්ධං” යනු විදර්ශනාවත් සමග මාර්ග ප්‍රඥාවෙන් වහා දක්වන ලදී. “න චම්භි අරහං” අනාගාමී මාර්ගයේ සිටි බැවින් “රහත් නොවෙමි”යි දක්වයි. යම් ඤාණයකින් “මේ භව නිරෝධයෙන් නිර්වාණය වේ” යැයි වැටහේද ඒ දහනවයක් වූ ප්‍රත්‍යාවේක්ෂණ ඤාණයෙන් මිදුණු, ප්‍රත්‍යාවේක්ෂණ ඤාණයයි. “උදපානො” යනු රියන් විස්සක්-කිහක් ගැඹුරු පැන් බොන ලිඳයි. “උදකචාරකො” යනු දිය ඉසින වාරයයි. “උදකනනි හි බො ඤාණං අසස” යනු ඉවුරේ සිට බලන තැනැත්තාට මේ ඤාණය වේ යනුයි. “න ච කායෙන ඵසසිඛා” යනු දිය ඉවතට ගෙන සිරුරේ තවරා ගැනීමට නොහැකි වන්නේය යනුයි.

ළිඳෙහි ජලය දැකීම මෙන් අනාගාමී පුද්ගලයා නිවණ දැකීම

දතයුතුයි. ග්‍රිෂ්මයෙන් දූවුණු පුද්ගලයා මෙන් අනාගාමී පුද්ගලයා දතයුතුයි. අර්හත් මාර්ගය දියගන්නා බඳුන මෙනි. ග්‍රිෂ්මයෙන් පීඩිතයා ළිඳේ ජලය දැකීම මෙන් අනාගාමියා ප්‍රත්‍යාවේක්ෂණ ඥාණයෙන් මතුයෙහි අර්හත්ඵල අවබෝධය ඇතැයි දනියි. පීඩිතයාට බඳුනක් නොමැති බැවින් දියගෙන කය තෙමාගත නොහැකි වන්නාක් මෙන් අනාගාමී පුද්ගලයාට අර්හත් මාර්ගය නොමැති බැවින් නිවණ අරමුණු කරගෙන, අර්හත් ඵල සම්චතට නොපැමිණ හිඳීමට නොලැබේ.

අටවන සූත්‍රයයි.

12. 7. 9.

නවවන සූත්‍රයේ "උපයනෙතා" යනු ජලය වැඩෙන සමයේ, දිය උඩුගං බලා ගලන කාලයයි. "මහානදියො" යනු ගංගා-යමුනාදී මහාගංගාවෝය. "උපයාපෙති" යනු මතුයෙහි පෝෂණය කරයි. වඩයි. පුරවයි යන අර්ථයයි. "අවිජ්ජා උපයනති" යනු අවිද්‍යාව මත්තෙහි ඇතිවනුයේ සංස්කාරාදී ප්‍රත්‍ය ඇතිවීමට හැකියාව ලබයි යනුයි. "සංඛාරෙ උපයා පෙති" යනු සංස්කාරයන් මතුයෙහි පෝෂණය වේ. වර්ධනය වේ. මෙසේ සෑම පදයකම අර්ථ දතයුතුයි. "අපයනෙතා" පහල යනුයේ, බැස යනුයේ. "අවිජ්ජා අපයනති" යනු අවිද්‍යාව ඉවත යනුයේ. බැහැර වනුයේ. ඉන්පසු ඇතිවන සංස්කාරාදී ප්‍රත්‍ය ඇතිවීමට හැකියාවක් නැත. "සංඛාරෙ අපයාපෙති" යනු සංස්කාරයන් ඉවත්ව යයි. සෙසු පදයන්හිද මේ ක්‍රමයෙන් අර්ථ දතයුතුයි.

නවවන සූත්‍රයයි.

12. 7. 10.

දසවන සූත්‍රයේ "ගරුකතො" යනු සියලු දෙවිමිනිසුන් විසින් ගල්කුඩයක් (ජත්‍රයක්) මෙන් සිතින් ගරුකරන ලද "මානිකො" යනු සිතින් ප්‍රියකරනුයේ. "අපචිතො" යනු පහත් පැවතුම් ගැනීම ආදී වශයෙන් පුදන ලද. මිනිස්සු බුදුපියාණන් වහන්සේ දැක ඇතුන්ගේ පිටින් බසිති. මග ඉඩ දෙති. උරයේ ඇති සඵව අතට ගනිති. අසුනින් නැගිටිති. වඳිති. මෙලෙස ඔවුහු ඒ හැසිරීම් වලින් ගරු (අපවායන) කරන ලද්දේ වේ.

"සුසීමො" යනු එනමින් යුතු වේදාංගයන්හි දක්ෂ වූ පිරිවැර්ජයා ය. "එතදවොචුං" යනු ඔවුන්ට මෙසේ සිත්විය. "ශ්‍රමණ හවත් ගෞතමයෝ ජාතිශ්‍රෝත්‍රාදියෙන් පැමිණි ලාභයන්ගේ අග්‍රබවට පත්නොවූයේ මය. උන්වහන්සේ මහා පණ්ඩිත ශ්‍රේෂ්ඨයෙකි. උතුම් පණ්ඩිතයෙක් ශ්‍රාවකයන්ට ග්‍රන්ථ බැඳ දෙයි. ඔවුහු ඒවා ඉගෙන උපස්ථායක පිරිසට, සමීපයේ හුන්විට කරන කරාවේදීන් අනුව සතුටු වීමේදීන් හඬනගා පැවසීමාදියෙන් එය පවසති. එවිට දායක පිරිස ප්‍රසන්න වී මහත් වූ ලාභ සන්කාර ලඟට ම ගෙනවුත් දෙති. ඉදින් අපි ශ්‍රමණ හවත් ගෞතමයන් දන්නා ප්‍රමාණයෙන් ඉතා අල්ප ප්‍රමාණයක් හෝ දැනගත්තෙමු නම් අපගේ අදහස් එහි යොදා අපගේ උපස්ථායකයන්ට පවසන්නෙමු. එවිට අපට ද ලාභාදිය ලැබෙන්නා ය. හික්කුන්ට ද වඩා ලාභ ලබන්නෙමු. ශ්‍රමණ හවත් ගෞතමයන් ලඟ පැවිදිව ඒ දහම ඉක්මණින් ඉගෙනීමට දක්ෂයා කවුද?" යනුවෙන් සිතා සුසීම පිරිවැර්ජයා මෙයට ඉතා දක්ෂයෙකිසි දන ඔහු ලඟට පැමිණ මෙසේ කීහ. "යෙනාසසමා ආනන්දො තෙනුපසංකමී" යන සුසීමට මෙසේ සිතූණි. "මා හට මේ ධර්මය ඉක්මණින් උගත හැකිවනුයේ කාගේ ලඟට ගියහොත් ද?" මෙසේ විමසන ඔහුට "ශ්‍රමණ ගෞතමයෝ ගුරුවරයා වෙති. එතුමෝ තේජසින් බහුලය. නොවෙනස් ක්‍රියාවලියක (කාලසටහනක් අනුව) එතුමෝ ක්‍රියා කරති. නොකල්හි උන්වහන්සේ හමුවීමට නොහැක. වෙනත් බොහෝ ක්‍ෂත්‍රියාදීහු ශ්‍රමණ ගෞතමයන් වෙත එළඹෙති. එනිසා එම සමාගමයේදී සමීපයට යා නොහැක. ශ්‍රාවකයන් අතරින් සැරියුත් තෙරණුවෝ මහා ප්‍රඥාවන්තයෙකි. එතුමෝ විදර්ශනා ලක්ෂණ බෙදා දැක්වීම අග්‍රවෙති. සමාධි ලක්ෂණ බෙදා දැක්වීමෙහි අග්‍රස්ථානය මහමුගලන් තෙරණුවෝ ලබා ඇත. කාශ්‍යප තෙරණුවෝ ධුතාංගධාරීන්ගෙන් අග්‍ර වෙති. දිවැස් ඇත්තවුන් අතරින් අනුරුද්ධ තෙරණුවෝ අග්‍ර වෙති. පුණ්ණමන්තානි පුත්ත තෙරණුවෝ විසිතුරු ධර්ම කරා ඇත්තවුන් අතරින් අග්‍රවෙති. උපාලි තෙරණුවෝ චිත්තධාරීන් අතරින් අග තනතුරු ලබති. මේ ආනන්ද තෙරණුවන් වනාහී බහුශ්‍රාතය. ත්‍රිපිටකධාරිය. ශාස්තෘන් වහන්සේද ඒ ඒ තැන දෙසූ දහම් කරුණු එතුමන්ට නැවත දේශනා කරන සේක. උන්වහන්සේ අගතනතුරු පහක් ලැබූහ. අට වරයක් ලැබූහ. සතර ආශ්වර්ය අද්භූත ධර්මයන්ගෙන් යුක්තය. එනිසා ආනන්ද තෙරුන් ලඟට ගියහොත් වහා ධර්මය උගත හැකිවේ. එබැවින් උන්වහන්සේ වෙත එළඹෙමි"යි සිත්විය.

"යෙන හගවා තෙනුපසංකමී" යනු කුමක් නිසා තමන් ම ඔහු

පැවිදි නොකර, තථාගතයන් වෙත පැමිණවූ සේක්ද? ආනන්ද හිමියන් මෙසේ සිතූණි. "මොහු අන්‍ය තීර්ථක පැවිද්දෙකි. මා මොහු පැවිදි කළහොත් ශාස්තෘන් වහන්සේ මම යැයි සිතා කටයුතු කරයි. පැවිදිවී සසුනට අලාභ කිරීමට ද පිළිවන. එමෙන් ම මම මොහුගේ අභ්‍යන්තරය නොදනිමි. ශාස්තෘන් වහන්සේම එය දනිති. එනිසා ඔහුන් රැගෙන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙතම යන්නෙමි" යනුවෙන් සිතා බුදුරදුන් වෙත එළඹියහ.

"තෙතභානඤ්ඤ! සුසීමං පබ්බාසෙහි" යනු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මේ අදහස පහළවූ සේක. "මේ පිරිවැර්ජයා අන් සසුනකින් මෙහි පැමිණ පැවිදි වී "මම ශාස්තෘවරයාය"යි පිළිගෙන හැසිරේ. මේ සසුනේ ද මාර්ග බ්‍රහ්මචර්යාවෙහි හැසිරීමට කැමති යැයි කියයි. කිම මොහු මාහට ප්‍රසන්න වූයේක් ද? පැහැදුණු පුද්ගලයෙක් ද? නැතිනම් මගේ ශ්‍රාවකයන්ට පැහැදුණු පුද්ගලයෙක් ද? නැතිනම් මගේ හෝ ශ්‍රාවකයන්ගේ ධර්ම කථාවකට පැහැදුණු අයෙක් ද?" එවිට ඔහු එකම කාරණයකින් පැහැදි බව දැන "මොහු මගේ සසුනෙන් ධර්මය සොරා ගනිමි"යි පැවිදි වේ. මොහුගේ සසුනට පැමිණීමේ සිත අපිරිසිදුය. මොහුගේ හේතු සම්පත් කවරාකාරද?යි බලන සේක් - "ධර්මය සොරකම් කිරීමේ සිතින් පැවිදි වුවත්, කීපදිනක් උත්සාහ කර - රහත්ඵලය ලබාගන්නේය" යනුවෙනි. මෙනිසා "ආනන්දය! එසේනම් සුසීම පැවිදි කරන්න" යැයි වදාළ සේක.

"අඤ්ඤා බ්‍යාකතා භොති" යනු ඒ හික්කුහු තථාගතයන් සම්පයෙන් කමටහන් ගෙන, තෙමසක් වස් වැස - ඒ තෙමස තුලදීම උත්සාහ කර, වැයම් කර රහත්ඵලය ලබාගත්හ. ඔවුහු මහා පචාරණයෙන් වස් පචාරණය කොට, "අපගේ ගුණමහිමයන් ශාස්තෘන් වහන්සේට දන්වන්නෙමි"යි සෙනසුන් හඳුළුවා තබා හෝ ඒවා අත්හැර තථාගතයන් වෙත පැමිණ, තමන් වහන්සේලා ලැබූ අධිගමයන් - ගුණ මහිමයන් දැන්වූහ. එනිසා මෙය කියන ලදී. "අඤ්ඤා" යනු රහත් බවයි. "බ්‍යාකතා" යනු දන්වන ලදී. පවසන ලදී.

"අසෙසාසි" යනු ඔහු අසනු කැමතිව යොමු කළ සවන් ඇතිවයි. ඒ ඒ හික්කුන් වැඩ වෙසෙන ස්ථානවලට යමින් උන්වහන්සේලා ලැබූ අධිගම පිළිබඳ විස්තර කථා ඇසීමට යයි.

"යෙන තෙ හිකුලු තෙතුවසංකම්" යනු කුමක් නිසා එළඹියේ ද? උන්වහන්සේලා බුදුරදුන්ගේ සමීපයේ කළ කථාව ඇසූ ඔහුට "රහත් බව යනු මේ බුදුසසුනෙහි ඇති පරම සාර වූ ගුරු මුෂ්ටිය විය යුතුය. ඒ ගැන අසා දැනගනිමි" යන සිත ඇතිවිය. මෙනිසා උන්වහන්සේලා සමීපයට එළඹියේය. "අනෙකවිහිතං" යනු නානාවිධ වූ යනුයි. "ඉද්ධිවිධං" යනු සෘද්ධි කොටස්ය. සෘද්ධිමය ප්‍රාතිහාර්ය පාත්තා වූ ආකාරයන්ය. "ආවිභාවං තිරොභාවං" යනු පෙනෙන ආකාරය දක්වා නොපෙනී යාමයි. නොපෙනී සිට පෙනෙමින් යාමයි. ආදිය සිදුකිරීමට හැකිද? යි අසයි. "තිරොකුඩං" යනු බිත්ති ය හරහාය. "තිරොපබ්බතං" යනාදියෙන් පර්වත හරහා යැයි අර්ථ දත යුතුයි. "උමමුජ්ජ නිමුජ්ජං" යනු කිමිදීමත්-මතු වීමත්ය. "පලලධෙකනාති" යනු පලක් බැඳගෙනය. "කමට" යනු "එසේ හිදීමට හෝ යැමට හැකිද? යි ප්‍රශ්න කිරීමයි. "පකබ්බසකුණො" යනු පියාපත් සහිත පක්ෂියාය. මේ දැක්වූයේ සංක්ෂිප්ත වශයෙනි. විස්තර වශයෙන් දැනගනු කැමැත්තන් විසින් මේ සෘද්ධිවිධ හා සෙසු දිබ්බසෝතා දී ප්‍රාතිහාර්ය පිළිබඳව විශුද්ධිමාර්ගය බලා දතයුතුයි.

"සත්තා විමොක්ඛා" යනු අංග සත්තතිය මෙන්ම අරමුණු සත්තතිය ද ශාන්ත වූ අරූප විමොක්ඛයෝ ය. "කායෙන එසසිඤ්ඤා" යනු නාමකයින් ස්පර්ශ කර, ලැබගෙන යනුයි. "පඤ්ඤා විමුත්තා බො මයං ආවුසො" යනු "ඇවැත්නි! අපි අවබෝධවීම් ඇති-ධ්‍යාන වැඩිම් නැති ශුෂ්ක විදුර්ශකයෝ වෙමු යනුයි. ප්‍රඥාවෙන් පමණක්ම ලැබූ රහත් බව ඇත්තෙමු" යි දක්වයි. "අජානෙය්‍යාසි වා ඤාණං ආවුසො සුසිම! න වා ඤාණං අජානෙය්‍යාසි" කුමක් නිසා මෙසේ වදාළ සේක්ද? උන්වහන්සේලාට මෙබඳු සිතක් විය. "අපි මොහුගේ අදහස පිළිබඳව නොදන්නෙමු. දසබලයන් වහන්සේගෙන්ම විචාරා සැක දුරුකර ගන්නෙමු." යනුවෙනි.

"ධම්මට්ඨිති ඤාණං" යනු විදර්ශනා ඤාණයයි. එය පළමුවම උපදියි. "නිබ්බාණෙ ඤාණං" යනු විදර්ශනාවෙන් පුරුදු කරමින් පවතින මාර්ග ඤාණයයි. එය පසුව උපදියි. එනිසා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙලෙස වදාළ සේක.

"අජානෙය්‍යාසි වා" යනාදිය කුමක් හෙයින් දෙසූ සේක්ද? සමාධියෙන් තොරව වුව ද මෙලෙස ප්‍රඥාවේ උපත ඇති බව දැක්වීමටයි. මෙය කියන ලදී. - "සුසිම! මාර්ගය හෝ ඵලය හෝ සමාධියේ විපාකයක්

නොවේ. සමාධියෙන් ලැබෙන ආනිසංසයක් නොවේ. සමාධියේ නිෂ්පත්තියක් නොවේ. රහත් මාර්ගය හා එලය විදර්ශනාවේම විපාකයකි. විදර්ශනාවේම ආනිසංසයකි. විදර්ශනාවේම නිෂ්පත්තියකි. එනිසා නුඹ "ඉක්බිති, ධර්මස්ථිති ඤාණය මුලින් ඇතිවේ. පසුව නිර්වාණ ඤාණය ඇතිවේ" යන මෙය දන්නෙහි ද? නොදන්නෙහි ද?"

දැන් ඔහුගේ සිත ප්‍රතිවේධයට සුදුසු බව දැන තිපරිවර්ත ධර්මදේශනාව දක්වන සේක. "තං කිං මඤ්ඤාසි සුසීම! රූපං නිවචං වා අනිවචං වා" යනාදිය දෙසූහ. තිපරිවර්ත ධර්මදේශනාව අවසන සුසීම තෙරුන් රහත් බවට පත්විය.

දැන් ඔහුට පිළිවෙතක්-කළයුත්තක් පවරන සේක - "ජාතිපච්චයා ජරාමරණනති සුසීම! පසසසි" යනාදිය දේශනා කළ සේක. "අපිනුත්ථං සුසීම" යනුවෙන් මෙය කුමක් නිසා ඇරඹුවේ ද? ධ්‍යාන වැඩිම් ආදියක් නොමැති ශුෂ්ක විදර්ශක භික්ෂූන්ගේ හැකියාවන් පිළිබඳව ප්‍රකට කිරීම පිණිසයි. මෙහි අදහස මෙසේය. "හුදෙක් නුඹ පමණක් ම ධ්‍යාන වැඩිම් නැති ශුෂ්ක විදර්ශකයෙක් නොවේ. මෙම භික්ෂූහු ද එබඳු පුද්ගලයෝය"යි දැක්වීම සඳහායි. සෙසු පදයන්ගේ අර්ථ විභාග ප්‍රකටය.

දසවන සූත්‍රයයි.

සත්වැනි මහා වර්ගය නිමාවට පත්විය.

12. 8. 11

ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණ වර්ගයේ - ජරාමරණාදියෙහි එක් එක් පදය වශයෙන් ගෙන වෙන වෙනම දක්වා එකළොස් සූත්‍රයක් දේශනා කරන ලදී. එහි අර්ථ ඉතා ප්‍රකටය.

අටවැනි ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණ වර්ගය නිමාවට පත්විය.

12. 9-20-1-120

මෙයින් පසුව "සථා පරියෙසිතබො" යනු මේ ආදී වශයෙන් පැවති දොළොස්, "අන්තර් පෙයාරාල වර්ගය" නම් වේ. ඒ සියලුම සූත්‍ර ඒ ඒ තැන්වලදී අවබෝධ කරගන්නා වූ හික්මවිය යුතු පුද්ගලයන්ගේ අදහස් වශයෙන් කියන ලදී. එහි "සථා" යනු බුදුරජාණන් වහන්සේ හෝ ශ්‍රාවකයෙක් හෝ යමක් නිසා මාර්ග ඥාණයක් ලබයිනම් එතුමා "සථා" හෙවත් "ශාස්තෘවරයා" නම් වේ. ඔහු පිළිබඳව සෙවිය යුතුයි. "සික්ඛාකරණියා" ත්‍රිවිධ ශික්ෂාවන් වැඩිය යුතුයි. යෝගාදියෙහි "යොගො" යනු ප්‍රයෝගයයි. යෙදීමයි. "ඡන්දො" යනු කරනු කැමති, කුසලට ඇති කැමැත්ත. "උසෙසාළහි" යනු සියල්ල ඉවසන අධික මාත්‍ර වූ චිර්යයයි. "අපපව්වානි" යනු නොනැවතීමයි. "ආතපපං" යනු කෙලෙස් තවන චිර්යයයි. "චිරියං" යනු චිර්යම වේ. "සාකච්චං" යනු නිතරම කරන ක්‍රියාවයි. "සති" යනු ජරාමරණාදී වශයෙන් වතුරාර්ය සත්‍ය මනාව පරිග්‍රහණය කරගත් සිතියයි. "සමපජඤ්ඤං" යනු එවැනි වූම ඥාණයයි. "අපපමාදො" යනු සත්‍ය භාවනා වශයෙන් අප්‍රමාදී වීමයි. සෙසු පදයන්ගේ අර්ථ ඉතා ප්‍රකටය.

අන්තර් පෙයාරාල වර්ගය නිමාවිය.

12. 21. 1.

අභිසම්මය වර්ගයේ පළමු සූත්‍රයෙහි "නබ්බිබා යං" යනු මස් තිබෙන තැනින් නික්මුණු නිය අග. ලෝකික මිනිසුන්ගේ නිය අග මහත් ය. බුදුවරයන් වහන්සේලාගේ වනාහී රතු උපුල් පියුම් පෙත්තක කෙළවර මෙන් අභිශය සියුම්ය. කෙසේනම් මෙහි පස් පිහිටා සිටියේද? අධිෂ්ඨාන බලයෙනි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ධර්ම කාරණය මැනවින් අවබෝධ කරවනු සඳහා අධිෂ්ඨාන බලයෙන් ඒ පස් නිය අග පිහිටවූ සේක. "සතිමංකලං" යනු මහපොළොවේ පස් සිය කොටසකට බෙදා ඉන් එක කොටසකි. සෙසු පදයන්හිද මේ ක්‍රමය ම යෙදේ. "අභිසමෙතාවිතො" ප්‍රඥාවෙන් ආර්ය සත්‍යයන් අවබෝධ කරගෙන සිටි පුද්ගලයාගේය. "පුරිමං දුක්ඛකඛන්ධං පරික්ඛිණං පරියාදිණ්ණං උපනිධාය" යනු මෙහිදීමය. බොහෝ වූ දුක්ඛ ක්ෂය කරවන ලදී. මෙලෙස දුක්ඛස්කන්ධය හා සමාන කර

බලා ප්‍රථමයෙන් කියන ලදී. ඤාණයෙන් එය, ඒ සමීපයේ තබා පිරික්සා බලමින් යන අර්ථයයි. මෙහි මුල් දූක නම් කුමක්ද? යමක් ඤාය කරන ලද්ද එය දූක නම් වේ. ඤාය කරන ලද්දේ කුමක්ද? යමක් පළමු මාර්ගය නොවැඩීමෙන් උපදින්නේ ද එයයි. පිහිටන්නේ කුමක්ද? යමක් සතක් වූ ආත්මභාවයන්හි ද අපාය අටවැනි වූ ප්‍රතිසන්ධිය මුල්කරගත් යම්තැනක උපදින්නේ නම්, ඒ සියලු ස්ථානවල ඉපදීම ඤාය කරන ලද්දයි දතයුතුයි. "සතතකඛතකං" යනු සත්චාරයක්. සත් භවයක් ඇතුලතදී. "පරමතා" යනු මෙය ඔහුගේ ප්‍රමාණයයි යනුවෙන් ප්‍රමාණය දක්වයි. "මහථියො" යනු මහත් වූ අර්ථයක් නිපදවන්නෙකි.

පළමු සූත්‍රයයි.

12. 21. 2.

දෙවැනි සූත්‍රයේ - "පොකඛරණී" යනු වැවයි. "උබ්බධෙන" යනු ගැඹුරු බැවින්, "සමතිතතිකා" යනු මුළුට හා සම වූ. "කාකපෙය්‍ය" යනු ඉවුරේ සිටි කපුටෙකුට ස්වභාවයෙන්ම කෙටි වූ මුවකුඩ බහා බීමට හැකියාව ඇති.

දෙවැනි සූත්‍රයයි.

12. 21. 3.

තෙවැනි සූත්‍රයේ "යථිමා" යනු යම් බිඳුණු තැනෙක්හි ඇති මේවාය. "සංසන්තති" යනු සමග ගොස් ගලා බසියි යනුයි. "සමෙනති" යනු එකට මිශ්‍ර ව ගලා බසියි. "දෙව වා ති වා" යනු දෙකක් හෝ තුනක්ය. "උදක-චුසිතානි" යනු ජල බිඳුණය. "සමෙහජජං උදකං" යනු අන්‍ය නදීන් සමග මිශ්‍ර වූ තැන්හි ඇති ජලයයි.

තෙවැනි සූත්‍රයයි.

12. 21. 4.

සිවුවන සූත්‍රයේ අර්ථ ඉතා ප්‍රකටය.

සිවුවන සූත්‍රයයි.

12. 21. 5.

පස්වන සූත්‍රයේ "මහාපඨවියා" යනු සක්වල අභ්‍යන්තරයෙහි මහපොළවෙන් උද්ග්‍රා යනුයි. "කොළට්ඨිමත්තියො" යනු ඩේබර ගෙඩි පමණ වූ. "ගුළිකා" යනු මැටිගුලිය. "උපනිකඛිපෙය්‍යා" යනු එකම තැනක තබන්නේය යනුයි.

පස්වන සූත්‍රයයි.

12. 21. 6-10

සයවන සූත්‍රයේ සිට දසවන සූත්‍රය දක්වා ඉහත කියන පරිදි ම අර්ථ දැක්වුණුය.

12. 21. 11

අවසාන සූත්‍රයේ "අඤ්ඤානිත්ථිය සමණබ්‍රාහ්මණ පරිබ්බාජකානං අධිගමො" යනු බාහිර ආගමික සම්ප්‍රදායන්ගේ සියලුම ගුණයන්ගේ අධිගමයයි. ප්‍රථම ආර්ය මාර්ගයෙන් ලබන ලද ගුණ සම්පත්තියෙන් සියෙන් භාගයක්වත්, දහසින් භාගයක්වත්, ලක්ෂයකින් භාගයක්වත් නොවට්ටියි. සම්පතිය නොහැක.

අභිසමය වර්ගය නිමාවිය.

අභිසමය සංයුත්තය නිමාවට පත්විය.

13. 1. 1.

ධාතු සංයුත්තයේ පළමු සූත්‍රයේ - අනාත්ම (නිසසතක) ශූන්‍ය (සුඤ්ඤත) යන අර්ථ සංඛ්‍යාත වූ "ස්වභාවයෙන් පවතින" යන අරුතින් "ධාතු" නම් වූ ධර්මයන්ගේ නානාවිධ වූ ස්වභාවය "ධාතූනානන්තං" යනු වේ. චක්ෂුප්‍රසාදය "චක්ඛුධාතු" නම් වේ. රූපාරම්මණය "රූපධාතු" නම් වේ. චක්ෂුප්‍රසාද වස්තුවෙහි පහළවූ සිත "චක්ඛු විඤ්ඤාණධාතු" නම් වේ.

ශ්‍රෝතප්‍රසාදය "සෝතධාතු" නම් වේ. ශබ්දාරම්භය "සඤ්ඤාධාතු" වියි. ශ්‍රෝත ප්‍රසාද වස්තුව පිළිබඳ වූ සිත "සොතවිඤ්ඤාණ ධාතු" නම් වේ. අඤ්ඤාණ ප්‍රසාදය "ඤානධාතු" වියි. ගන්ධාරම්භය "ගන්ධධාතු" නම් වේ. ආඤ්ඤාණ වස්තුව වූ සිත "ඤාන විඤ්ඤාණ ධාතු" නම් වේ. ජීවිතා ප්‍රසාදය "ජීවිතා ධාතු" නම් වේ. රස ආරම්භය "රස ධාතු" නම් වේ. ජීවිතා ප්‍රසාද වස්තුව වූ සිත "ජීවිතා විඤ්ඤාණ ධාතු" නම් වේ. කාය ප්‍රසාදය "කායධාතු" වියි. එස්සාරම්භය "ඵොට්ඨබ්බ ධාතු" නම් වේ. කාය ප්‍රසාද වස්තුව වූ සිත "කාය විඤ්ඤාණ ධාතු" නම් වේ. ත්‍රිවිධ මනෝධාතුහු "මනොධාතු" නම් වේ. වේදනා දී ත්‍රිවිධ ස්කන්ධයෝ, සුක්‍ෂම රූප ද නිවණ ද "ධම්මධාතු" නම් වේ. සියලුම මනෝවිඤ්ඤාණය "මනො විඤ්ඤාණ ධාතු" නම් වේ. මෙහිද මුල් සොළොස් ධාතුහු කාමාවචරය. අවසන් ධාතු දෙක චතුර්භූමිකය. (හෙවත් කාම, රූප, අරූප හා ලෝකෝත්තර භූමින්හිම යෙදේ.)

පළමු සූත්‍රයයි.

13. 1. 2.

දෙවැනි සූත්‍රයේ "උප්පජ්ජති එස්සනානතතං" යනු නානා ස්වභාව වූ ස්පර්ශය උපදියි යනුයි. එහි වක්‍ර ස්පර්ශාදිය, වක්‍ර විඤ්ඤාණාදිය සමග එක්ව යෙදේ. (සම්ප්‍රසුක්තය) මනෝ ස්පර්ශය මනෝද්වාරයේ පළමු ජවන් සිත සමග එක්ව යෙදේ. එනිසා "මනොධාතුං 'පට්ඨව'" යනුවෙන් මනෝද්වාරා වජ්ජනය, කිරිය මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුව නිසා ඇතිවේ යනුයි. පළමු ජවන් සිතේ ස්පර්ශය, එකට ගැටී උපදියි" යනු මෙහි අර්ථයයි.

දෙවැනි සූත්‍රයයි.

13. 1. 3.

තෙවැනි සූත්‍රයේ "නො මනො සමඵසසං පට්ඨව උප්පජ්ජති මනොධාතු" යනු මනෝද්වාරයේ පළමු ජවන් සිත හා එකට යෙදීමෙන් ආවර්ජන කිරිය මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුව නූපදින්නේය" යනුවෙන් අර්ථ දක්වනුයි.

තෙවැනි සූත්‍රයයි.

13. 1. 4.

සිවුවන සූත්‍රයේ "වක්ඛුසමථසසජා වේදනා" යනු පිළිගන්නා වූ මනෝධාතුවේ සිට එම ද්වාරයේ හටගන්නා සියලුම වේදනාවෝ පවතින්නෝය. නිෂ්පත්ති පහසුව සඳහා අනන්තර වූ මනාව පිළිගන්නා (සම්පට්චජන) වේදනාවම ගැනීමට සුදුසු යැයි කියන ලදී. "මනො සමථසං පට්චව" යනු මනෝද්වාරයෙහි ආවර්ජන ස්පර්ශය නිසා පළමු ජවන වේදනාව ද පළමු ජවන ස්පර්ශය නිසා දෙවන ජවන වේදනාවද ඇතිවේ" යන අදහසයි.

සිවුවන සූත්‍රයයි.

13. 1. 5.

පස්වන සූත්‍රයේ - තෙවන, සිවුවන සූත්‍රවල කියන ලද ක්‍රමයෙන් එක්කර දෙසන ලදී. මෙසේ දෙවැනි සූත්‍රයේ එන සූත්‍ර සතරෙහි මනෝ ධාතුව, "මනෝධාතූ" ලෙස නො ගෙන මනෝ ද්වාරා වර්ජනය ම "මනෝ ධාතුව" යැයි ගන්නා ලදී. මේ සියලුම සූත්‍ර දේශනා ඒ ඒ අයුරින් දේශනා කරනවිට, අවබෝධ කරගන්නවුන්ගේ වශයෙන් දෙසන ලදී. මෙහි සෙසු පදයන්ගේ අර්ථ ද මේ ක්‍රමයෙන් දකියුතුයි.

පස්වන සූත්‍රයයි.

13. 1. 6.

සයවන සූත්‍රයේ - මෙහි විස්තර වන මුල් ධාතූ පස කාමාවචර වේ. සයවන "ධර්ම ධාතුව" සිවුතුමික වේ.

සයවන සූත්‍රයයි.

13. 1. 7.

සත්වන සූත්‍රයේ "රූපධාතූ" යනු ඉදිරියේ සිටි තමාගේ හෝ අනුන්ගේ සලුවලින් වෙළිම් ආදී වස්තූක වූ රූපාරම්මණය. "රූප සඤ්ඤා" යනු වක්ඛු විඤ්ඤාණය සම්ප්‍රයුක්ත වූ (එක්ව යෙදුණු) සංඥාව. "රූප

සංකප්පො" යනු පිළිගැනීම ආදී ත්‍රිවිධ සම්ප්‍රයුක්ත සංකල්පයෝය. "රූපජන්‍යො" යනු රූපයෙහි කැමැත්ත කරන ලද අර්ථයෙන් ඡන්ද්‍රයයි. "රූප පරිලාභො" යනු රූපයේ දැවීම තැවීම අරුතින් පිරිතැවීමයි. "රූප පරියෙසනා" යනු පිරිතැවීමක් (දාහයක්) උපන් කල්හි ඉදිරියේ සම්මුඛ වූ දෙය රැගෙන රූපයේ ලැබීම පිණිස කරන පරික්ෂණයයි. මෙහිද - සංඥා, සංකප්ප, ඡන්දාදිය එක් ජවන් වාරයකද නානාවිධ ජවන් වාරයන්හි ද ලැබෙත්. පිරිතැවීම පර්යේෂණය (සෙවීම) වනාහි නානාවිධ ජවන් වාරයන්හිම ලැබෙත්. "එවං බො හිකබ්බෙ! ධාතුනානතතං"-මෙහිද "මෙසේ රූපාදී නානා ස්වභාව ඇති ධාතුන් නිසා රූප සංඥාදී නොයෙක් ස්වභාව ඇති සංඥාවෝ උපදියි." මේ ක්‍රමයෙන් අර්ථ දැකිය යුතුයි.

සන්වන සූත්‍රයයි.

13. 1. 8.

අටවන සූත්‍රයේ "නො ධම්ම පරියෙසනං පටිච්ච උප්පජ්ජති ධම්ම පරිලාභො" යනු මෙසේ පැමිණි නානාවිධ වූ ප්‍රතික්ෂේප කිරීම් පමණක්ම ය.

අටවන සූත්‍රයයි.

13. 1. 9

නවවන සූත්‍රයේ - "උප්පජ්ජති රූප සංකප්පො" යනු කියන ලද ක්‍රමයෙන් අරමුණෙහි සංඥාව උපදියි යනුයි. "රූප සංකප්පො" යනු ඒ අරමුණෙහි ත්‍රිවිධවිධ චිත්තයන් සමග එක්ව යෙදුණා වූ සංකල්පනාවයි. "රූප සමච්ඡෙසා" යනු ඒ අරමුණ ම ස්පර්ශ කරන එස්සයයි. "වේදනා" යනු ඒ අරමුණම විඳින වේදනාව යි. ඡන්දාදියෙහි කියන ලද ක්‍රමයමයි. "රූපලාභො" යනු පර්යේෂණය කර ලැබූ තණ්හා සහිත අරමුණ "රූප ලාභය" යැයි කියන ලදී. මෙය වනාහි සියලු සංග්‍රහ කිරීම් නය වශයෙන් එකම අරමුණක සියලු ධර්මයන්ගේ ඉපදීම් වශයෙන් කියන ලදී. අනික ආගන්තුක ආරම්භණ මිශ්‍ර වූයේ වේ. රූප සංඥාව, රූප සංකල්පය, ස්පර්ශය, වේදනාව යන මේ සතර ධර්ම ස්ථීර පරිභෝගයෙහි නිබද්ධා රම්මණයෙහි පවතියි. නිබද්ධාරම්මණය වනාහි කිසියම් වූ මනෝඥ, සිත අලවන, ප්‍රියමනාප වූ දෙයක් මෙන් එළඹ සිටියි. ආගන්තුක අරමුණ

වනාහි යම්කිසි සමාන වූවක් ඇත්තේද එය කළඹා සිටියි. එහි මේ නිදසුන් කථාවයි.

එක්තරා ඇමති පුතෙක් ගැමියන් විසින් පිරිවරාගෙන ගම මැද සිට වැඩකටයුතු සිදුකරයි. එසමයේ උවැසියක් ගඟට ගොස් නා, අලංකාරව සැරසී කිරිමවු සමූහයා විසින් පිරිවරාගත්තී තම ගෙදරට යමින් සිටියාය. ඇ දුරදීම එනුදුටු ඇමති පුතා, "මැය" ආගන්තුක ස්ත්‍රියක් වන්නීයැ"යි සිතා "කොලා යව. මැය කවුදයි දනගෙන එව!"යි පුරුෂයකු යැවීය. ඒ පුරුෂයා ඇ වෙත ගොස් පසුපස යමින් පරිවාර ස්ත්‍රීන් මගින් "ඇය කොහේ ද?"යි අසා දනගෙන තත්වු පරිදි සියලු තොරතුරු ඇමති පුතාට දන්වූයේය. මෙලෙසින්ම ආගන්තුක අරමුණ සිතේ කැළඹීම් ඇතිකරයි. එහි උපන් ඡන්දය "රූපඡන්ද" නම් වේ. එයම අරමුණු කර උපන් දාහය-පිරිකැවීම "රූප පරිලාභ" නම් වේ. එක්ව ගොස් එය සෙවීම "රූපපර්යෙසනා" නම් වේ. පර්යෙෂණය කර ලබන ලද තණ්හා සහිත අරමුණ "රූපලාභ" නම් වේ.

උරුවෙලාවාසී වූළකිස්ස තෙරුන්වහන්සේ මෙසේ පවසයි. ත්‍රිපිටක පාළියෙහි ස්පර්ශ වේදනාවෝ, මධ්‍යයෙහි ගන්නා නමුත්, පාළියෙහි පිරිවහා කියන ලද පරිදි අරමුණේ උපදින සංඥාව රූප සංඥාවයි. එහිම උපදින සංකල්පය රූප සංකල්පයයි. එහි උපදින ඡන්දය රූප ඡන්දයයි. එහි ඇතිවන දාහය, "රූප පරිලාභ" යයි. එහි සෙවීම "රූප පර්යෙෂණය"යි. සෙවීමෙන් ලබන තණ්හා සහිත අරමුණ "රූපලාභය" යැයි. මෙසේ ලබන ලද අරමුණෙහි ගැටීම ස්පර්ශයයි. විඳීම වේදනාවයි. රූප ස්පර්ශය හා රූප ස්පර්ශයෙන් හටගත් වේදනාව යැයි යනුවෙන් මෙසේ දෙකක් ලැබේ" යනුවෙනි.

අන්‍යයෝ "අවිභූත වාරය" යැයි ගනිති. - අරමුණ තීරවලින් වටකරන ලද්දේ, තණ්හාවන් ආදියෙන් වසන ලද්දේ වේ. ඉන් අඩක් දකින ලද්දේ, "මම අරමුණු මැනවින් දකින්නෙමි"යි බලනුයේ, ඒ අරමුණෙහි උපන් සංඥාව "රූප සංඥා" නම් වේ. එහිම උපන් සංකල්පාදිය "රූප සංකල්ප" නම් වේ යැයි දතයුතුයි. මෙපමණකින් ද සංඥා, සංකල්ප, ස්පර්ශ, වේදනා, ඡන්දාදිය එක් ජවන් වාරයක ද නානාවිධ ජවන් වාරයන්හි ද ලැබේ. පිරිකැවීම්, පර්යෙෂණ ලාභයන් නානාවිධ ජවන් වාරයෙහි ම වේ.

නවවන සූත්‍රයයි.

13. 1. 10.

දසවන සූත්‍රයේ අර්ථ ඉතා ප්‍රකටය.

පළමුවන නානන්ත වග්ගයයි.

13. 2. 1.

දෙවැනි වර්ගයේ පළමු සූත්‍රයේ "ආභාධාතු" යනු ආලෝක ධාතුවයි. ආලෝකයෙහි ද ආලෝක කසිණයේ පරිකර්ම කොට උපන් ධ්‍යානයාගේ ප්‍රීතිය, අරමුණ සහිත ධ්‍යානයට මේ නම යෙදේ. "සුභා ධාතු" යනු සුභ කසිණයේ උපන් ධ්‍යාන වශයෙනි. අරමුණු සහිත ධ්‍යානයමයි. ආකාසානඤ්චායතනය ම "ආකාසානඤ්චායත ධාතු" නම් වේ. සංඥා වේදයිත නිරෝධයම "සඤ්ඤා වේදයිත නිරෝධ ධාතු" නම් වේ. මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගැලපීමෙහි දක්‍ෂ වූ හික්‍ෂුච, එහි හිද ප්‍රශ්න විචාරනු කැමැත්තට අවසර දෙන සේක් දේශනාව නැවැත්වූ සේක.

"අනුකාරං පටිච්ච" යනු අනුකාරයමයි. ආලෝකයෙන් වැසුණු, ආලෝකය ද අනුකාරය නිසා ඇතිවේ. අනුකාරයෙන්ම ආලෝකය ප්‍රකට වේ. එනිසා "අඳුර නිසා ප්‍රකට වේ. පැහැදිළි වේ" යැයි කියන ලදී. "අසුභං පටිච්ච" යන මෙහිද මේ ක්‍රමයම යෙදේ. අසුභය සුභයෙන් ද සුභය අසුභයෙන් ද වැසුණේ වේ. අසුභය ඇති කල්හි සුභය ප්‍රකට වේ. එනිසා මෙසේ දෙසුන. "රූපං පටිච්ච" යනු රූපාවචර සමාපත්තිය නිසාය. රූපාවචර සමාපත්තිය ඇතිකල්හි. එය ආකාසානඤ්චායතන සමාපත්ති නම් වේ. රූපය ඉක්මවීම හෝ සිදුවේ. එනිසා මෙසේ වදාළහ. "විඤ්ඤාණධාතු" ආදියෙහි ද මේ ක්‍රමයයි. "නිරෝධං පටිච්ච" යනු සතර ස්කන්ධයන්ගේ නැවත සැකසීමක් සිදුනොවන හෙයින්. ස්කන්ධ නිරෝධය නිසා "නිරෝධ සමාපත්තිය" ප්‍රකට වේ. ස්කන්ධයාගේ පැවතීමෙන් එය ප්‍රකට නොවේ. එනිසා මෙසේ වදාළහ. මෙහි ද සිවු ස්කන්ධයන්ගේ නිරෝධයම "නිරෝධ සමාපත්තිය" වේ යැයි දතයුතුයි.

"කථං සමාපතති පතතබ්බා" යනු කවරාකාර සමාපත්තියකට, කවර සමවතකට පැමිණිය යුතු ද? "සඤ්ඤා සමාපතති පතතබ්බා" යනු සංඥාව ඇති බැවින් "සංඥා සමාපත්තිය" නම් වී පැමිණිය යුතුයි. "සංඛාරාවසෙසා සමාපතති පතතබ්බා" යනු සුක්‍ෂම සංස්කාරයන් ඉතිරිවන බැවින්

සංඛාරාවශේෂ සමාපත්ති නම් වී පැමිණිය යුතුයි. "නිරෝධ සමාපත්ති පතතබ්බො" යනු "නිරෝධයම නිරෝධ සමාපත්තියයි. නිරෝධ සමාපත්ති නම් වී පැමිණිය යුතුයි" යන අර්ථයි.

පළමුවැනි සූත්‍රයයි.

13. 2. 2.

දෙවැනි සූත්‍රයේ "සනිදානං" යනු භාව නපුංසක ලිංග වචනයකි. සනිදාන යනු "ප්‍රත්‍ය සහිත වී උපද්ධි" යන අර්ථයි. "කාමධාතූං භික්ඛවෝ! පටිවච" යන මෙහි කාම විතර්කය ද කාමාවචර ධර්ම ද විශේෂයෙන් සියලු කුසල් ද 'කාමධාතූ' නම් වේ. එනිසා මෙසේ කියන ලදී. "එහි කාමධාතුව නම් කවරේද? කාම ප්‍රතිසංයුක්ත වූ තර්කයක්, විතර්කයක්, සංකල්පයක්, අර්පණයක්, බලවත් අර්පණයක්, අරමුණෙහි සිත පිහිටුවීමක්, මීර්‍යා සංකල්පයක් වේද එය කාමධාතුව නම් වේ. යටින් අවිච්ඡි නිරයේ පටන් මත්තෙහි පරනිම්මිතයක් වේද එය කාමධාතුව නම් වේ. යටින් අවිච්ඡි නිරයේ පටන් මත්තෙහි පරනිම්මිත වසවර්තී දෙවියන් සහිත වූ මේ අතර ලෝකයන්හි බැසගෙන සිටින, මේ අතරට ඇතුලත් වන යම් ස්කන්ධධාතූ, ආයතනයක් වේද; රූප, වේදනා, සංඛාර, විඤ්ඤාණයක් වේද මේ සියල්ල කාමධාතුව නම් වේ. සියලු අකුසල ධර්මයෝද කාමධාතූ නම් වෙති."a මෙහි සර්ව සංග්‍රාහිකය හා අසම්භින්න යැයි කථා දෙකක් වේ. මෙය සර්වසංග්‍රාහිකය යි. ඒ තුන අතුරින් ව්‍යාපාද-විහිංසා ධාතූ දෙක වෙන වෙන ම පැමිණි බැවින් ඉතිරි ධර්ම "කාම ධාතූ" යැයි ගැනීම අසම්භින්න කථාවයි. මේ අසම්භින්න කථාව ම මෙම සූත්‍රයේ දී අදහස් කරන ලදී. මේ කාමධාතුව අරමුණු වශයෙන් හෝ සම්ප්‍රයෝග වශයෙන් හෝ හේතුච්ඡේදයෙන් කාම සංඥාව උපද්ධියි. "කාම පටිවච" යනු කාම සංඥාව වනාහි සම්ප්‍රයෝගයෙන් හෝ උපනිශ්‍රය වශයෙන් හේතුච්ඡේදයෙන් කාම සංකල්පය උපද්ධියි. මේ ක්‍රමයෙන් සෑම පදයක ම අර්ථ දත යුතුයි.

"නිහිංශානෙහි" යනු ත්‍රිවිධ කාරණයෙන්. "මිච්ඡා පටිපජ්ජති" යනු වැරදි වූම ප්‍රතිපදාවක්, නිවනට අයත් නොවන පිළිවෙතක් පිළිපදියි. "ව්‍යාපාද ධාතූං භික්ඛවෝ" යන මෙහි ව්‍යාපාද විතර්කය ද ව්‍යාපාදය ද "ව්‍යාපාද ධාතූ" නම් වේ. එනිසා මෙය කියන ලදී. "එහි ව්‍යාපාද ධාතුව

නම් කුමක්ද? ව්‍යාපාද ප්‍රතිසංයුක්ත වූ තර්කය, විතර්කය -පෙ- යන මෙය ව්‍යාපාද ධාතුවයි. දශවිධ ආභාත (ක්‍රෝධ) වස්තුවෙහි හෝ චිත්තයෙහි ක්‍රෝධයක්, ප්‍රතිභාතයක්, ප්‍රතිභයක්, ප්‍රතිවිරෝධයක්, කෝපයක්, ප්‍රකෝපයක් -පෙ- නොසතුටු වූ බවක් වේද එය ව්‍යාපාද ධාතූ නම් වේ."a මේ ව්‍යාපාද ධාතුව, සහජාත ප්‍රත්‍යාදි වශයෙන් හේතු වී "ව්‍යාපාද සංඥාව" උපදියි. ඉතිරි පදයන්ගේ අර්ථ මූලික පැවසූ ලෙස දතයුතුයි.

"විහිංසාධාතූ හිකබ්බෙව" යන මෙහි විහිංසා විතර්කය ද විහිංසාව ද "විහිංසා ධාතූ" නම් වේ. එනිසා කියන ලදී. "එහි විහිංසා ධාතුව නම් කුමක්ද? විහිංසාවෙන් යුක්ත වූ තර්කය, විතර්කය -පෙ- මෙය විහිංසා ධාතුව යැයි කියනු ලැබේ. මෙහි කෙනෙක් අතින් හෝ ගලකින් හෝ දණ්ඩකින් හෝ සැතකින් හෝ රැහැනකින් හෝ වෙනත් කිසිවකින් සතුන් නසයිද වෙහෙස කරයි ද; මෙබඳු වූ හිංසාව, රිදවීම, හිංසනය, විහිංසාව, රොස් පරොස් කීම, අනුන් නැසීම යන මේවා විහිංසා ධාතූ නම් වේ."a මේ විහිංසා ධාතුව සහජාත ප්‍රත්‍ය වශයෙන් හේතු වී විහිංසා සංඥාව උපදියි. මෙහි ද ඉතිරි පද පෙර පරිදිම දතයුතුයි.

"තිණ්දායෙ" යනු තණවලින් ගහණ වූ කැළයේ ය. "අනගබ්‍යසනං" යනු නොවැඩීමයි. විනාශයයි. "එවමෙවබො" යන මෙහි වියළි තණ ආදිය මෙන් අරමුණ දැකිය යුතුයි. තණ සුල මෙන් අකුසල සංඥාව දතයුතුයි. තණපඳුරු ආශ්‍රිත ප්‍රාණිහු මෙන් මේ සත්ත්වයෝ දතයුතුයි. යම් සේ වියළි තණ ආදියේ තබන ලද තණහුලින් නැගී ගින්න වහා වැයම් කර නොමතිවූයේ නම් ඒ ප්‍රාණිහු දැඩි ව්‍යසනයට පත්වෙති. මෙලෙසින්ම යම් ශ්‍රමණයෙක් හෝ බ්‍රාහ්මණයෙක් උපන් අකුසල් සංඥාව විෂ්කම්භන, තදංග ප්‍රහාණ හා සමුවිජේද ප්‍රහාණ වශයෙන් අත් නොහරිනුයේ මහත් වූ දුකට පත්වෙයි. "විසමගතං" යනු රාගවිෂමාදිය අනුව ගිය අකුසල සංඥාව. "න බිපපමෙව පජහති" යනු විෂ්කම්භනාදිය වශයෙන් වහා අත්නොහරිය යනුයි. "න විනොදෙති" යනු බැහැර නොකරයි. යනු යනුයි. "න බ්‍යනති කරොති" යනු බිඳුණු පමණින් ඉතිරි නොකර, ඉවත් නොකරයි යනුයි. "න අනභාවං ගමෙති" යනු සම්පූර්ණයෙන් නොපවතින බවට නොපැමිණේ යනුයි. මෙලෙස සෑම පදයකම 'න'කාරය (නිශේධාර්ථය) දැක්විය යුතුයි. "පාටිකංබා" යනු බලාපොරොත්තු විය යුතුයි. කැමති විය යුතුයි යනුයි.

"නෙක්කම්ම ධාතූං භික්ඛවෙ" යන මෙහි නෙක්කම්ම විතර්කය ද සියලු කුසල දහම් හු ද "නෙක්කම්ම ධාතූ" නම් වේ. එනිසා කියන ලදී. "එහි නෙක්කම්ම ධාතුව නම් කුමක්ද? නෛෂ්ක්‍රමයෙන් යුක්ත වූ තර්කය, විතර්කය -පෙ- යහපත් කල්පනාව යනාදිය නෛෂ්ක්‍රමය ධාතුව නම් වේ."a මෙහිද කථා (විස්තර ක්‍රම) දෙකකි. නෛෂ්ක්‍රමය ධාතුව ගැනීමේදී සෙසු ධාතූ දෙක ද අදහස් කරන ලද්දේ වේ. කුසලධර්ම පර්යාපන්න වූ බැවින් මෙය සර්ව සංග්‍රාහික නම් වේ. ඒ ධාතූහු වෙත වෙත ම දක්විය යුතුයැයි සෙසු ධාතූහු තබා ඉතිරි වූ සෙසු සියලු කුසල් නෙක්කම්ම ධාතුව යැයි ගතයුතුයි. මෙය අසම්භින්න කථාවයි. මේ නෙක්කම්ම ධාතුව සහජාත ප්‍රත්‍ය වශයෙන් උපකාරී වී "නෙක්කම්ම සංඥාව" උපදියි. සංඥා ආදිය නිසා විතර්කාදිය සුදුසු පරිදි ඇතිවේ.

"අඛ්‍යාපාදං ධාතූං භික්ඛවෙ" යන මෙහි අඛ්‍යාපාද විතර්කය ද අඛ්‍යාපාදය ද "අඛ්‍යාපාද ධාතූ" නම් වේ. එනිසා කියන ලදී. "එහි අඛ්‍යාපාද ධාතුව නම් කුමක්ද? අඛ්‍යාපාද සිතින් යුක්ත වූ තර්කය -පෙ- යනු අඛ්‍යාපාද ධාතුවයි. සත්ත්වයන් කෙරෙහි පතුරන මෛත්‍රිය, මිත්‍රත්වය, මෙන් සිත පැතිරවීම, මෛත්‍රී වේතෝ විමුක්තිය යනු මේ අඛ්‍යාපාද ධාතුවයි."a මේ "අඛ්‍යාපාද ධාතුව" නිසා මුලින් පැවසූ ලෙස ම අඛ්‍යාපාද සංඥාව උපදියි.

"අවිහිංසාධාතූං භික්ඛවෙ" යන මෙහිද අවිහිංසා විතර්කය ද කරුණාව ද "අවිහිංසා ධාතූ" නම් වේ. එනිසා කියන ලදී. "එහි අවිහිංසා ධාතුව යනු කුමක්ද? අවිහිංසාවෙන් යුක්ත වූ තර්කය -පෙ- මෙය අවිහිංසා ධාතුව නම් වේ. යමෙක් සත්ත්වයන් කෙරෙහි කරුණාව, කරුණා සිත, කාරුණිකත්වය, කරුණා වේතො විමුක්තිය පතුරුවා වෙසේද ඒ අවිහිංසා ධාතුව නම්වේ."a මේ අවිහිංසා ධාතුව නිසා කියන ලද ආකාරයෙන් ම අවිහිංසා සංඥාව උපදියි. ඉතිරි සියලු පද අර්ථ කියන ලද පරිදිම දතයුතුයි.

දෙවැනි සූත්‍රයයි.

13. 2. 3.

තෙවැනි සූත්‍රයේ "ධාතුං හික්ඛවෙ" යනුවෙන් මෙතැන් පටන් ඇති අදහස (කැමැත්ත) ධාතුව යැයි දක්වයි. "උපපජ්ජති සඤ්ඤා" යනු කැමැත්ත නිසා සංඤාව උපදියි. "උපපජ්ජති දිට්ඨි උපපජ්ජති විතකෙකා" යන මෙහිදී ද කච්චායන තෙරුන් ප්‍රශ්නයක් විමසන්නේ යැයි උන්වහන්සේට අවසර දීමට දේශනාව තතර කළ සේක.

"අසමමා සම්බුද්ධසු" යනු ඡඩ් ශාස්තෘන් අතුරින්ය. "සමමා සම්බුද්ධා" යනු අපි සම්මා සම්බුදු වෙමු'යි. "කිං පටිච්ච පඤ්ඤායති" "කුමක් ඇති කල්හි මෙසේ සිදුවේද?" යි ශාස්තෘන් වහන්සේලාට උපන් දෘෂ්ටිය පිළිබඳව විමසයි. සම්මා සම්බුදු නොවූ ඔවුන් කෙරෙහි "මොවුහු සම්මා සම්බුදුවරයෝ වෙති" යි තීර්ථක ශ්‍රාවකයන්ට උපන් දෘෂ්ටියට විවරත්තේය. දැන් ඔවුන්ට අවිද්‍යා ධාතුව නිසා මෙබඳු දෘෂ්ටියක් ඇතිවී යැයි දක්වමින් "ඒ අවිද්‍යා ධාතුව මහත් වූවකි. ඒ මහත් වූ ධාතුව නිසා ඒ වැරදි දෘෂ්ටිය ඇතිවීයැයි "මහතීබො ඵසා" යනාදිය වදාළහ.

"හීනං කච්චාන! ධාතු පටිච්ච" යනු හීනවූ අදහස් නිසා, "පණ්ඩි" යනු සිතේ ඇති ප්‍රාර්ථනාව. ප්‍රණීධිය, එය ප්‍රාර්ථනා කරන්නාට ස්ත්‍රීභාවය හෝ වදුරු ආදී තිරිසන් ආත්මභාවයන්හි ඉපදීමට හැකිවේ. "හීනො පුගගලො" යමෙකුට මේ හීනධර්ම උපදිත් ද ඒ සියලුම පුද්ගලයෝ "හීන" නම් වේ. "හීනාවාචා" යනු යමෙකුගේ වචනය ද හීනය. පහත්ය. "හීනං ආවික්ඛති" යනු ඔහු යමක් පවසනුයේ හීන වූ දෙයක්ම පවසයි. යමක් දෙසනුයේ හීන වූ ම දෙයක් දේශනා කරයි. මෙලෙස සෑම පදයකම යෙදිය යුතුයි. "උපපතති" යනු උපන් දෙකකි. "ප්‍රතිලාභ" හා "නිබ්බත්ති" වශයෙනි. නිබ්බත්ති යනු හීන කුලවල ඉපදීමයි. "ප්‍රතිලාභ" යනු සිත උපදින ඤාණයයි. හීනාර්ථ වශයෙන් කියන්නාගේ පංචවිධ නිව කුලයන්හි ඉපදීම් වශයෙන් හීන වූ ඉපදීමයි. වෛශ්‍ය-ශුද්ධ කුලයන්හි ඉපදීම් වශයෙන් මධ්‍යම වේ. ඤාණිය-බ්‍රාහ්මණ කුලයන්හි ඉපදීම් වශයෙන් උසස් වේ. දොළොස් කුසල සිත් ඉපදීම් වශයෙන් ලබන ප්‍රතිලාභය හීනවූවකි. ත්‍රෛභූමික ධර්මයන්ගේ ප්‍රතිලාභය මධ්‍යම වේ. නවලෝකෝත්තර ධර්ම ප්‍රතිලාභයම ඉතා උසස් වේ. මේ සූත්‍රයේ නිබ්බත්තිය ම උත්පත්තිය වශයෙන් සලකන ලදී.

තෙවැනි සූත්‍රයයි.

13. 2. 4.

සිවුවන සූත්‍රයේ "සංසන්ධනති" යනු එක්ව වෙති යනුයි. "සමෙනති" එකට එකතුවෙති. අතරක් නොමැතිව එකතුවෙති. "හිනාධිමුතතිකා" යනු හිනවූ අදහස් ඇත්තෝයි. "කලාණාධිමුතතිකා" යනු යහපත් (උසස්) අදහස් ඇත්තෝයි.

සතරවන සූත්‍රයයි.

13. 2. 5.

පස්වන සූත්‍රයේ "පසසථ නො" යනු දකින්නහුද? යනුයි. "සබ්බෙබ්බො එතෙ" යනු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් සැරියුත් තෙරුන්ව, "මහණෙනි, මගේ ශ්‍රාවක භික්ෂූන්ගෙන් මහා ප්‍රඥාවන්තයන් අතරින් මේ සැරියුත් තෙරණුවෝ අග්‍රවෙති"යි මහාප්‍රඥයන් අතර අග තනතුරට පත්කළ සේක. එනිසා උන්වහන්සේගෙන් ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන, සතිපට්ඨාන, බෝධිපාක්‍ෂික ධර්ම, ත්‍රිලක්‍ෂණ ආදියේ ගැඹුරු ප්‍රඥාව විචාරන්නෙමු"යි මහා ප්‍රඥාවන්තයෝම පිරිවරාගෙන සිටිති. උන්වහන්සේද ඔවුන්ට පොළව දිගහරින්නාක් මෙන් ද මහමෙර පාමුලින් වැලි උදුරා ගන්නාක් මෙන්ද සක්වල පථව බිඳින්නාක් මෙන් ද මහමෙර ඔසවා තබන්නාක් මෙන්ද අහසේ හැසිරෙන සඳහිරු දෙදෙන උදාකරන්නාක් මෙන්ද ඇසු ඇසු ප්‍රශ්න විසඳන සේක. එනිසා මෙලෙස වදාළහ. "සබ්බෙබ්බො එතෙ භික්ඛවෙ! භික්ඛු මහා පඤ්ඤා" මහමුගලන් තෙරුන් ද තථාගතයන් වහන්සේ විසින් - "මහණෙනි! මගේ ශ්‍රාවකයන් අතර සෘද්ධිමත් භික්ෂූන්ගෙන් මහමුගලන් තෙරණුවෝ අග්‍රවෙති"යි සෘද්ධිමතුන් අතර අග තනතුරෙහි තබන ලදහ. එනිසා "උන්වහන්සේගෙන් "සෘද්ධි පරිකර්ම, ආනිසංස, අධිෂ්ඨාන, විඤ්චණ ආදිය විමසන්නෙමු"යි සෘද්ධිමත් තෙරවරුම පිරිවරාගෙන සිටිති. උන්වහන්සේ ද ඔවුන්ගේ ප්‍රශ්නවලට ඉහත පැවසූ අයුරින්ම පිළිතුරු දෙති. එනිසා බුදුහු මෙසේ වදාළහ. "සබ්බෙබ්බො එතෙ භික්ඛවෙ! භික්ඛු මහිද්ධිකා" මහාකාශ්‍යප තෙරුන් ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් "මහණෙනි! මාගේ ශ්‍රාවක භික්ෂූන්ගෙන් ධුතාංගධාරීන් අතරින් මහාකාශ්‍යප තෙරණුවෝ අග්‍රවෙති"යි ධුතාංගධාරීන් අතර අග තනතුරෙහි පිහිටවූ සේක. එනිසා උන්වහන්සේගෙන් "ධුතාංගයන්ගේ ආරක්‍ෂාව, ආනිසංස, සමාදන් වීම, අධිෂ්ඨානය, බිදියැම විචාරන්නෙමු"යි ධුතාංගධාරී භික්ෂූහුම පිරිවරාගෙන සිටිති. උන්වහන්සේ ද

ඔවුන්ගේ ප්‍රශ්නයන් වහා නිරාකරණය කරදෙති. මෙනිසා මෙසේ වදාළහ. "සබ්බෙ බො එතෙ භික්ඛවෙ! භික්ඛු ධුතවාදා" භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් අනුරුද්ධ තෙරුන් ද "මහණෙනි! මගේ ශ්‍රාවක වූ දිවැස් ඇති භික්ෂූන් අතරින් අනුරුද්ධ තෙරණුවෝ අග්‍රවෙති"යි දිවැස් ඇති භික්ෂූන් අතර අග තනතුරෙහි පිහිටවූ සේක. මෙනිසා උන්වහන්සේගෙන් ද "දිවැස් ආරක්ෂා කරගැනීම, අනුසස්, එය කිලිට්ටන ආකාරය අසා දැනගන්නෙමු"යි දිවැස් ඇති භික්ෂූහුම පිරිවරාගෙන සිටිති. උන්වහන්සේද ඔවුන්ගේ සෑම ප්‍රශ්නයක්ම නිරාකරණය කරදෙති. එනිසා මෙසේ වදාළහ. "සබ්බෙ බො එතෙ භික්ඛවෙ! භික්ඛු දිබ්බ චක්ඛුකා" භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් පුණ්ණ තෙරණුවෝ ද "මහණෙනි! මාගේ ශ්‍රාවක භික්ෂූන් අතර ධර්ම කථිකයන්ගෙන් පුණ්ණ මන්තානි පුත්ත තෙරහු අග්‍රවෙති"යි ධර්මකථික භික්ෂූන් අතර අගතනතුරෙහි තබන ලද සේක. මෙනිසා උන්වහන්සේගෙන් "ධර්මකථාවේ දී සංක්ෂිප්ත, විස්තර, ගැඹුරු, ප්‍රකට, විසිතුරු කථාවන් සිදුකරන ආකාරයන් විචාරන්නෙමු"යි ධර්මකථික තෙරවරු විසින්ම පිරිවරාගෙන සිටිති. උන්වහන්සේ ද ඔවුන්ට "ඇවැත්නි! ධර්මකථිකයා විසින් පිරිසට පළමුව වර්ණනාවන් දෙසීම සුදුසුය. මධ්‍යයේ දී ශූන්‍යතාව ප්‍රකාශ කළයුතුයි. අවසානයේ දී චතුරාර්ය සත්‍ය වශයෙන් ප්‍රධාන අරමුණ ගැනීම සුදුසුයැ"යි මෙලෙසින් ඒ දහම් කථා නය පිළිබඳව කරන සේක. එනිසා මෙසේ වදාළහ. "සබ්බෙ බො එතෙ භික්ඛවෙ! භික්ඛු ධම්මකථිකා" භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් උපාලි මහතෙරුන් ද "මහණෙනි! මගේ ශ්‍රාවක භික්ෂූන් අතර චිත්‍යධාරීන් අතුරින් උපාලි තෙරණුවෝ අග්‍ර වෙති"යි චිත්‍යධාරීන් අතර අගතනතුරට පත් කළ සේක. මෙනිසා උපාලි තෙරණුවන්ගෙන් "ගරුක, ලහුක, කර්මාදිය, පිළියම් කළහැකි හා කළ නොහැකි වැරදි, ආපත්ති-අනාපත්ති ආදිය විචාරන්නෙමු"යි චිත්‍යධාරයෝම පිරිවරාගෙන සිටිති. උන්වහන්සේ ද ඔවුහු අසන අසන ප්‍රශ්න ඒ ඒ ලෙසම මනාව විසඳා දෙති. මෙනිසා මෙසේ වදාළහ. "සබ්බෙ බො එතෙ භික්ඛවෙ! භික්ඛු චිත්‍යධාරා" භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් අතද තෙරණුවෝ ද "මහණෙනි! මගේ ශ්‍රාවක භික්ෂූන්ගෙන් බහුග්‍රැහයන් අතුරින් අග්‍රවෙති"යි බහුග්‍රැහයන් අතර අගතනතුරෙහි තැබූ සේක. මෙනිසා ආනන්ද හිමිගෙන් "දශවිධ ව්‍යඤ්ජන, විචාරා, අර්ථෝත්පත්ති, අනුසක්ඛි, පූර්ව-අපර වශයෙන් විචාරන්නෙමු"යි බහුග්‍රැහ භික්ෂූහු ම පිරිවරාගෙන සිටිති. උන්වහන්සේද ඔවුන්ට "මෙය මෙසේ විය යුතුයි. මෙය මෙසේ වටහාගත යුතුයි." යනාදීන් ලෙස සියල්ල පවසති. මෙනිසා මෙසේ වදාළහ. "සබ්බෙ බො එතෙ භික්ඛවෙ! භික්ඛු බහුසසුනා" දෙවිදන් තෙර වනාහී පවිටුය. ආශාවන්ගෙන් මඬනා ලද්දේය. එනිසා

උන්වහන්සේගෙන් "කුල සංග්‍රහ ලබාගැනීම, නානාප්‍රකාර වූ කුහක ක්‍රියාවන් විවාරන්නෙමු"යි පවිටු හික්කුහු ම පිරිවරාගෙන සිටිති. උන්වහන්සේ ද ඔවුන්ට ඒ ඒ න්‍යායන්-ක්‍රමයන් කියාදෙති. මෙනිසා වදාළ සේක. "සබ්බෙ බො එතෙ හික්කවෙ! හික්කු පාපිච්ඡා". කුමක් නිසා මේ මහතෙරවරු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට නුදුරෙහි හිඳිමින් සක්මන් කළාහුද? "දෙව්දත් තෙර, ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි දූෂිත වූ සිතැතිව අනර්ථ කිරීමට ම උපක්‍රම කරන්නේයැ" යි බුදුපියාණන් වහන්සේ කෙරෙහි දූෂිත වූ සිතැතිව අනර්ථ කිරීමට ම උපක්‍රම කරන්නේයැ"යි බුදුපියාණන් වහන්සේ ආරක්ෂා කරගැනීම පිණිසයි. දෙව්දත් තෙර කුමක් හෙයින් සක්මන් කළේ ද? "මෙතෙම ගුණදහම් නොවඩන අක්‍රියයෙකි. ඉදින් ක්‍රියාකාරියෙක් වන්නේ නම් මෙහි පැමිණිය යුතු වන්නේයැ"යි තමා පිළිබඳ ඇතිවන දොස් වැනසීම, වැලක්වීම සඳහාම පැමිණියේය. කිම භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අනර්ථ කිරීමට දෙව්දත් තෙර සමත් වේද? භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මෙබඳු ආරක්ෂා සංවිධානයන්ගෙන් ප්‍රතිඵලයක් තිබේද? නැත්තේමය. මෙනිසා බුදුහු මෙසේ වදාරා ඇත. "ආනන්දයෙනි! මෙය විය නොහැක. කුමක්ද? තථාගතයන් වහන්සේ අන්‍යයකුගේ උපක්‍රමයකින් පිරිනිවේ යන මෙය සිදුවීමට ඉඩ නැත." මහතෙරවරු බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහිම හටගත් ගෞරවයෙන් මෙහි පැමිණියහ. එනිසාම බුදුපියාණෝ, "ආනන්දයෙනි! හික්කු සංඝයා විසුරුවන්න"යි වදාරා ඔවුහු පිටත්කර හැර සේක.

පස්වන සූත්‍රයයි.

13.2.6.

සයවන සූත්‍රයේ "ගුරො ගුරෙන සංඝෙඤ්ඤි සමෙති" යනු සමුද්-ජනපද-සක්වල අතර සිටියා වූ වර්ණ, ගන්ධ, රස ආදී නානාවිධ වූ කරුණු අනුව යන්නේ එකට සැසඳෙති. එකට එක්වෙති. නිරතුරුව එක සමාන වෙති. සෙසු පදයන්හි අර්ථ ද මෙසේ දතයුතුයි. මේ අප්‍රිය උපමාවෙන් හීන අදහස් ඇත්තෝ හීනයන් සමගම ගැලපෙන බව දක්වන ලදී. කිරි ආදී විශිෂ්ට උපමාවන් යහපත් අදහස් ඇත්තන්, යහපත් අදහස් ඇති අය සමගම එක්වෙන බව දැක්වීමට යොදන ලදී. "සංඝගහ" යනු දර්ශන, ශ්‍රවණ, සංසර්ගාදී වශයෙන් වස්තු-තණ්හා ස්තේහයෙනි. "වනථො ජාතො" යනු කෙලෙස් වනයේ හටගත් යනුයි. "අසංඝගෙන ජීජ්ජති" යනු එක් තැනක හිඳීම් ආදිය නොකරන්නහුගේ එක් නොවීමෙන්-

නොදැකීමෙන් එය සිදේ-බිදේ යනුයි. "සාධුජීවී" යනු පාරිශුද්ධ වූ දිවියක් ගත කරනුයේ යනුයි. "සභාවසෙ" යනු එක්ව වාසය කරන්නා වූ යනුයි.

සයවන සූත්‍රයයි.

13. 2. 7

සත්වන සූත්‍රයේ "අසසදධා අසසදෙධනි" යනාදියෙහි ත්‍රිවිධරත්නය කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාවක් නොමැතිව, ඕජස් නැති, රසයක් නැති, පුද්ගලයෝ මුහුදේ මෙතෙර සිටියාහු එතෙර සිටියා වූ අශ්‍රද්ධාවන්තයන් සමග, අදහස්වලින් සමාන වූ බැවින් අතරක් නොමැතිව එකතුවෙති. එසේම "අහිරිකා" ශිෂ්ට සීමාව බිඳී, නිර්ලජ්ජ පුද්ගලයෝ. "අහිරිකෙනි" එබඳුම ලැජ්ජා නැත්තන් සමග එක්වෙති. "අනොතතාපිනො" යනු පාප ක්‍රියාවන්හි බියක් නැති පුද්ගලයෝ, "අනොතතාපිනි" - පවට බිය නොවූවන් හා එක්වෙති. "අපපසසුතා" යනු ඇසුපිරුතැන් නැත්තෝ "අපපසසුතෙනි" අල්පශ්‍රැතයන් සමගම එක්වෙති. "කුසිනා". කම්මැලියෝ "කුසිතෙනි" කම්මැලියන් සමගම එක්වෙති. "මුට්ඨසසතිනො" යනු බත් දමූ, කපුටුමස් ආදිය දමූ සිවලුන් හා සමවූවෝ "මුට්ඨසසතිනි" මුලාවූවන් සමග එක්වෙති. "දුපපඤ්ඤා" යනු ස්කන්ධාදිය වෙන්කර නොදකින ප්‍රඥාව නැත්තෝ "දුපපඤ්ඤනි" එබඳුම ප්‍රඥාව නැත්තන් සමග එක්වෙති. "සදධා සමපනනා" යනු වෛතෘවඤ්ඤාදී කටයුතුවල යෙදුණෝ "සදෙධනි" ශ්‍රද්ධාවන්තයන් හා එක්වෙති. "හිරිමතා" ලජ්ජා ඇත්තෝ "හිරිමතෙනි" ලජ්ජා ඇත්තවුන් හා එක්වෙති. "ඔතතාපිනො" පවට බිය ඇත්තෝ "ඔතතාපිනි" පවට බිය ඇත්තවුන් සමග ද "බහුසසුතා" බොහෝ ඇසු පිරු තැන් ඇති, පෙළඳරන, බුදුවදන ආරක්‍ෂා කරන, ආර්ය වංශය සුරකින පුද්ගලයෝ "බහුසසුතෙනි" බහුශ්‍රැතයන් සමගද "ආරදධවිරියා" පිරිපුන්-දඩි පරාක්‍රමයෙන්, විරියයෙන් යුක්තවූවෝ "ආරද්ධ විරියෙනි" ඇරඹූ විරිය ඇත්තවුන් සමග ද එක්වෙති. "උපටඨිත සතිනො" සියලු කටයුතු කටයුතු කිරීමෙහි සමත් සිහියෙන් යුක්තවූවෝ "උපටඨිත සතිනි" එළඹුණු සිහි ඇත්තවුන් සමග ද "පඤ්ඤාවනෙතා" මහා ප්‍රඥාවෙන් වජ්‍ර පර්වතයක් බඳු ඤාණයෙන් යුක්ත වූවෝ "පඤ්ඤාවනෙතනි" ප්‍රඥා ඇත්තවුන් සමගද ඉතා දුර සිටියත් ඒ ප්‍රඥා සම්පත්තියෙන් "සංසඤ්ඤානි. සමෙනනි" සැසඳෙති. එකට එක්වෙති.

සත්වන සූත්‍රයයි.

13. 2. 8-12.

අවචන සූත්‍රයේ සිට - ඒ අශ්‍රද්ධාවන්ත ධර්මයන් තුනේ කොටස් ලෙස බෙදා දක්වන ලදී. එහි අවචන සූත්‍රයේ අශ්‍රද්ධා දී මූලික වූ සිත් ඇත්තෝ කළු පක්‍ෂය, සුදු පක්‍ෂය වශයෙන් තුනේ කොටස් පහක් (පංච ත්‍රිකයක්) දේශනා කර ඇත. නවචන සූත්‍රයේ පවච ලැජ්ජා නොවන්නෝ මුලත් කොටස් සතරකටත්, දසවන සූත්‍රයේ දී පවච බිය ඇත්තෝ මූලිකව තුනේ කොටස් තුනකටත් බෙදා දක්වන ලදී. එකළොස්වන සූත්‍රයේ අල්පශ්‍රුතයෝ තුනේ කොටස් දෙකකි. දොළොස්වන සූත්‍රයේ කුසිත-කම්මැලි බව මූලික කරගන්නෝ එක් ත්‍රිකයකි. මෙසේ සූත්‍ර පසෙහි ම තුනේ කොටස් (ත්‍රික) පහළොවකි. ඇතැම්හු "පසළොස් ත්‍රික සූත්‍ර" යැයි මෙය නම් කරති. මෙය තික පෙය්‍යාල නම් වේ.

දෙවැනි වර්ගයයි.

13. 3. 1-2

ඉන් අනතුරුව එන පළමු සූත්‍රයේ - අශ්‍රද්ධාව ආදී කරුණු පංචක වශයෙන් කියන ලදී. දෙවන සූත්‍රයේ ද එසේමය. පළමු උපචාර අර්පණාදී සමාධි රහිත වූ අසමාහිත පද සතරකි. දෙවැනි සූත්‍රයේ දුස්සීල පදය ද යෙදේ. මෙම සූත්‍ර අවබෝධ කරගන්නා වූ පුද්ගලයන්ගේ අදහස් වශයෙන් මෙලෙස සූත්‍ර දෙකක් දේශනා කරන ලදී. මෙහි "අසමාහිත" යනු උපචාර-අර්පණාදී සමාධියෙන් තොරවූ යනුයි. "දුස්සීලා" යනු සිල්නැති බවයි.

13.3. 3-4

තෙවන සූත්‍රය - පස් කර්මපථ වශයෙන් අවබෝධ කරගන්නවුන්ගේ අදහස් වශයෙන් දේශනා කරන ලදී. සතරවන සූත්‍රය සත් කර්මපථ වශයෙන් දේශිතය. පස්වන සූත්‍රය දශ කර්මපථ වශයෙන් දෙසන ලදී. එහි තෙවැනි සූත්‍රයේ "සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨායිනො" යනු "රහමෙර" නම් වූ මදයට ප්‍රමාදයට හේතු වූ මත්වීමේ සිතෙන් පානය කරති. එය මදයට හා ප්‍රමාදයට හේතුවූ රහමෙර යැයි කියනු ලැබේ. එහි යෙදුනෝ "රහමෙර පානය කරන්නෝ" නම් වෙති. අමුතු පදයකට ඇත්තේ මෙම පදය පමණි. සෙසු පදයන්හි අර්ථ ඉතා ප්‍රකටය.

13. 3. 5.

පස්වන සූත්‍රයේ-“ප්‍රාණය වේගයෙන් හෙළයි” යනු “පාණානිපාතිනෝ” නම් වේ. “පරපණ නසයි” යන අර්ථයයි. “නුදුන්දේ ගනියි” යනු “අදිනනා දායිනෝ” නම් වේ. “අනුන්ගේ දේ ගනියි” යන අර්ථයයි. වස්තු කාමයෙහින් ක්ලේශ කාමයෙහින් වැරදි හැසිරීම් ඇත්තේ “කාමෙසු මිච්ඡාවාරිනෝ” නම් වේ. බොරු කියයි. රවටයි යනු “මුසාවාදිනෝ” නම්. අන්‍යයන්ගේ යහපත නසන, හිස්-බොරු, පදනමක් නැති වදන් පවසයි. යන අර්ථයයි. කේලාම් කියයි යනු “පිසුණාවාචා” නම්. “මොවුහු මර්මස්ථාන සිදු දමන ඵරුෂ වදන් ඇත්තෝය” යනු “ඵරුසා වාචා” නම්. ප්‍රලාප, නිරර්ථක වචන කථා කරන්නෝ “සමඵපපලාපිනෝ”. දූඩිසේ ලෝභ කරන්නෝ “අහිජ්ඣාලුනෝ” නම් වේ. “අන්‍යන්ගේ සම්පත් පිළිබඳව ඵල්බෙන ස්වභාව ඇති” යනු “බ්‍යාපතන චිත්තා” නම්. “වැරදි පවිටු නුවණැත්තන් විසින් ගැරහූ දෘෂ්ටියක් මොවුන්ට ඇත” යනු “මිච්ඡා දිට්ඨිකා” නම් වේ. කර්මපර ඇතුලත් දානයේ විපාක නැත ආදී වශයෙන් දැක්වූ වැරදි දේ ඇතුලත් නිවණට අයත් නොවන දෘෂ්ටියෙන් යුක්ත වූ” යන අර්ථයයි. යහපත් වූ ශෝභන වූ නැණවතුන් විසින් පසසන ලද මොවුන්ගේ දෘෂ්ටිය යනු “සමමාදිට්ඨිකා” නම් වේ. කර්මපරයට ඇතුලත් වූ “දානයේ විපාක ඇත” යනාදී කර්මය පිළිබඳව දැක්වූ දැක්මක් සහිත. “නිවැරදි වූ මාර්ග දෘෂ්ටියෙන් යුක්ත වූ” යන අර්ථයයි. මෙය වනාහී පෙර නො පැවසූ පදයන්ගේ වර්ණනාවක් පමණි.

ප්‍රාණඝාතය, අදත්තාදානය, කාම මිත්‍යාවාරය, මුසාවාදය, පුසාණාවාචා, සම්ප්‍රජ්ඵලාපය, අහිධ්‍යාව, ව්‍යාපාදය හා මිත්‍යා දෘෂ්ටිය යන මේ අකුසල පක්‍ෂයේ අර්ථය දැනට වේ. එහි ප්‍රාණයාගේ වේගවත් වැටීම ප්‍රාණඝාතයයි. ප්‍රාණයක් වදයක් වීම ප්‍රාණඝාත නම් වේ. “ප්‍රාණ” යනු සම්මුති වශයෙන් සත්ත්වයායි. පරමාර්ථ වශයෙන් ජීවිතිඤ්ඤියයි. ඒ ප්‍රාණය යන හැඟීම් ඇති සත්ත්වයා කෙරෙහි ජීවත්වීමේ ශක්තිය සිදු දමන, උපක්‍රම උපදවන කායවාග් ද්වාරයන්ගෙන් එකකින් පවතින වධකමය චේතනාව ප්‍රාණ ඝාතයයි. සියලු ගුණයන්ගෙන් දුරුවූ එය, තිරිසන්ගත කුඩා ප්‍රාණින් කෙරෙහි අල්ප සාවද්‍ය වේ. මහා ශරීර ඇති සතුන් කෙරෙහි මහා සාවද්‍ය වේ. කුමක් නිසාද? ප්‍රයෝගයේ මහත් බව නිසයි. වස්තුව විශාල වනවිට ඊට යොදන ප්‍රයෝගය ද මහත් වේ. ගුණවත් සත්පුරුෂයකු නම් මහා සාවද්‍ය වේ. අල්ප ගුණ ඇත්තෙකු නම් අල්ප සාවද්‍ය වේ. මෙහි දී ශරීරය එකසමාන වුවත් ගුණයන් මත

කිරණය වේ. කෙලෙස්, උපක්‍රම ආදියේ මෘදුතාවය නිසාද අල්ප සාවද්‍ය වේ. ඒවායේ නියුණු බැවින් මහාසාවද්‍ය වේ. ප්‍රාණසාතය සම්පූර්ණ වීමට අවශ්‍ය කරුණු පහකි. ප්‍රාණියෙක් වීම, ප්‍රාණියෙක් බව දනගැනීම, මරණ සිත, ඊට උපක්‍රමයක් යෙදීම, ඒ උපක්‍රමයෙන් මරණයට පත්වීම යන කරුණු පසයි. මෙහි ප්‍රයෝග සයකි. සියතින් කිරීම, අණකර කරවීම, අත්හැරීමේදී ස්ථාවරව සිටීමේදී, විද්‍යාමය වශයෙන් හා සෘද්ධිමය වශයෙනි. මෙලෙස අර්ථ විස්තර කරන කල්හි අතිශයින් ප්‍රමාද වේ. එහිසා වැඩි විස්තර නොපවසමු. දිගු විස්තර කැමැත්තන් විසින් සමන්තපාසාදිකා විනය අටුවාව බලා කරුණු දනගත යුතුයි.

නුදුන් දේ ගැනීම අදින්තාදානයයි. අනුන්ගේ දේ ගැනීම සොරකමකි. එහි "නුදුන් දේ" යනු අනුන් විසින් අල්වාගත්. යම්තැනක් අනුන්ගේ කැමැත්ත ඇතිව දඬුවමකට හෝ දොස් නැගීමකට නොහැකිවේද එබඳු අනුන් අයත් වූ තැන්. අනුන් අයත් වස්තු ඒ බව දන දන, සොරසිතින් උපක්‍රම උපදවා ගැනීම, අනුන්ගේ පරිත්‍යාග කිරීමක් නොමැතිව ගැනීම අදින්තාදානයයි. ඒ දෙය අනුන් සතු වූ හිත වූ දෙයක් නම් අල්ප සාවද්‍ය වේ. උසස් දෙයක් නම් මහා සාවද්‍ය වේ. කුමක් නිසාද? වස්තුවේ උසස් බව නිසයි. වස්තු සමාන කල්හි ගුණවැඩි අයගේ වස්තුව ගැනීමෙහි මහා සාවද්‍ය වේ. එහි ගුණ අධික බව සලකා බැලේ. ගුණහිතයන්ගේ අයත් වස්තුවෙහි අල්ප සාවද්‍ය වේ. මෙහිද සම්පූර්ණ විය යුතු කරුණු පහකි. අනුන් අයත් වස්තුවක් වීම, අනුන් අයත් බව දන සිටීම, සොරකම් කිරීමේ සිත, උපක්‍රමය, එයින් වස්තුව සොරාගැනීම යන පසයි. ප්‍රයෝග හයකි. ඉහත කී ප්‍රයෝග සයම මෙහිදී යෙදේ. එහිද පුපුරුදු පරිදි සොරසිතින් ගැනීම, බලහත්කාරයෙන් ගැනීම, සැඟවී ගැනීම, පරිකල්පනයෙන් - අදහසින් ගැනීම හා සිටිමු වශයෙන් ගැනීම යන මේ සොරාගැනීම් වශයෙන් පවතියි. මේ සංක්‍ෂිප්ත දක්වීමයි. මේ සියල්ල සවිස්තරව සමන්තපාසාදිකාවෙහි දක්වේ.

"කාමයෙහි වරදවා හැසිරීම" යන මෙහි - "කාමයෙහි" යනු ලිංගික හැසිරීමයි. "වැරදි හැසිරීම" යනු ඒකාන්තයෙන් නින්දිත වූ ළාමක හැසිරීමකි. ලක්ෂණ වශයෙන් අසත්ධර්මයේ අදහසින් කායද්වාරයේ පවතින, නොයා යුතු තැන් සොයන සිත - කාමයෙහි වැරදි හැසිරීමයි. එහි "නොයායුතු තැන" නම් පුරුෂයන්ගේ ආරක්‍ෂාව ඇති, මව ආරක්‍ෂා කරන, පියා ආරක්‍ෂා කරන, මාපිය දෙපලම ආරක්‍ෂා කරන, සෝයුරා රකින, සෝයුරිය රකින, ගෝත්‍රයෙන් ආරක්‍ෂා වන, ධර්මයෙන් ආරක්‍ෂා වන, රැකවලින්

ආරක්‍ෂා වන සහ පරිදක්‍ෂ්‍ය සහිත යනාදී ලෙස ස්ත්‍රීහු දසදෙනෙකි. මිලදීගත් දාසිය, කැමැත්තෙන් වසන්නිය, භෝග වාසිනිය, පටවාසිනිය, ඕද්‍යානකිනිය, දරණුවේ සැඟවුණිය, දාසී භාර්යාව, කම්මකාරී භාර්යාව, කොඩිගත් තැනැත්තිය, නැකැත් කියන්නිය යනාදී දසදෙනෙක් ද වෙති. මේ ස්ත්‍රීන් විසිදෙන අතුරින් පසුව කී දසදෙනා සහ ආරක්‍ෂා කරන හා පරිදක්‍ෂ්‍ය සහිත යන දෙදෙන සහිත දොළොස් ස්ත්‍රීහු වෙත වෙනත් පුරුෂයකු නොයායුතු වේ. එය නොයායුතු තැනයි. වැරදි හැසිරීම් සහිත සීලාදී ගුණ ඇති නොයායුතු තැන්වලට යෑම - අල්ප සාවද්‍ය වේ. සීලාදී ගුණ සම්පන්න නම් මහා සාවද්‍ය වේ. එහි උපකරණ සතරකි. නොයායුතු වස්තුව, සේවනය කිරීමේ සිත, ඇසුරට ප්‍රයෝග කිරීම, මගින් මගට යෑමේ පිළිවෙත, එය ඉවසීම යනු ඒ හතරයි. මෙහි ප්‍රයෝග එකකි. සියතින් තමාම කිරීමයි.

බොරුකීම - මුලාව පෙරටු කරගත් යහපත බිඳදමන කාය-වාග් ප්‍රයෝගය මුසාවාදයයි. ධවරීමේ අදහසින් අනුන් මුලාකිරීමට යෙදූ කාය-වාග් ප්‍රයෝගයෙහි උපන් සිත මුසාවාදයයි. තවත් ක්‍රමයක් මෙසේය. "මුසා" යනු අසත්‍ය, පදනමක් නැති වස්තුවයි. "වාද" යනු එහි සත්‍ය බවක් පදනමක් පෙන්වීමයි. ලක්‍ෂණ වශයෙන් අසත්‍ය දෙයක් සත්‍ය ලෙස අනුන්ට පෙන්වනු, දන්වනු කැමති පුද්ගලයාගේ එසේ දැනුම්දීම උපදවන සිත මුසාවාදයයි. එය යම් අල්ප වූ අර්ථයක්-යහපතක් බිඳියිද එය අල්ප සාවද්‍ය වේ. මහත් වූ දෙයක් විනාශ කිරීම මහාසාවද්‍ය වේ. තවද ගිහියන්ගේ තමා සන්නකව "නොදෙන කැමැත්තක් නැතැ"යි ඇති වස්තු කෙරෙහි අල්ප සාවද්‍ය වේ. පැවිද්දන්ට අල්ප වූ තෙල් ගිතෙල් ආදියක් ලැබ කට්ටකම් අදහසින්, "අද ගමේ තෙල් ගහක් ගලන්නේ යැයි සිතමි" ආදී ලෙස පිරවීමේ අදහසින් පවතින කථාව අල්ප සාවද්‍ය වේ. "නොදුටු දෙයක් දකිමි"යි පැවසීම මහාසාවද්‍ය වේ. මෙහි සම්පූර්ණ වියයුතු කරුණු 4කි. අසත්‍ය වූ වස්තුවක් වීම, අනුන් ධවරීමේ සිත, ඊට කරන ප්‍රයෝගය හා ඇසූ පුද්ගලයා පිළිගෙන ධවරී දුකට පත්වීම යනු ඒ හතරයි. මෙහි "තමා විසින්ම කිරීම" (සාහජ්‍යීක) නම් එකම ප්‍රයෝගයක් ඇත. එය කයින්, කයේ බැඳුණු දෙයකින්, වදනින් ආදියෙන් ධවරීම කළ හැකිය. එම ක්‍රියාවන්ගෙන් අදාළ පුද්ගලයා අර්ථය දනගනියි. මේ ක්‍රියාව (කාය-වාග්) පහළ වූ ක්‍ෂණයෙහිම මුසාවාද කර්මය සිදුවී එය බැදී පසුපස එයි.

යම් වදනකින් අනිකකුගේ වචනයක් ප්‍රකාශවේද, එය අසන්නාගේ සිතින් තමා කෙරේ ප්‍රියභාවයකුත් අනිකා කෙරෙහි ශූන්‍ය භාවයකුත්

(වෛරයක් වැනි) ඇතිකරයි ද එය "පිසුණාවා" නම් වේ. යම් වචනයක් පවසනවිට කියන්නාත්-අසන්නාත්, පරුෂ-රෝදු බවට පත්වේද වදන ද ස්වභාවයෙන් පරුෂ ද කණට අප්‍රිය වේද හෘදයංගම නොවේද ඒ "ඵරුසා වා" නම් වේ. යමකු විසින් හිස්වූවක් කියයිද නිරර්ථක දෙයක් කියයිද එය සම්ප්‍රස්ථලාපයයි. "සම්ප්‍රස්ථලාපා". මේ ක්‍රියා කරන්නන්ගේ චේතනාවද "පිසුණාවා" යනාදී නාමයන් ම ලබයි. එම චේතනාව ම මෙහිදී අදහස් විය.

එහි කිලිටි සිතින් අනුන් බිඳවීමටත්, තමා ප්‍රියවීමටත්, කාය-වාග් ප්‍රයෝගයෙන් හටගත් චේතනාව "පිසුණාවා" නම් වේ. ඉන් අල්ප ගුණ ඇත්තෙකු හේද කරයි නම් "අල්ප සාවද්‍ය" වේ. මහත් ගුණ ඇත්තකු නම් "මහා සාවද්‍ය" වේ. එහි සම්පූර්ණ විය යුතු කරුණු හතරකි. අනුන් බිඳලීමේ අදහස - "මොවුහු වෙනස් වෙත්වා, වෙන්ව සිටිත්වා" යන හේද කිරීමේ අදහස, "මමම ප්‍රිය වෙමි.-විශ්වාසයට යමි" යන සිත, ඊට උත්සාහ කිරීම, ඔහුගේ අදහස දැනගෙන හේදවීම යන සතරයි. අන්‍යයන්ගේ මර්මස්ථාන සිද්ධිමට සමත් කාය-වාග් ප්‍රයෝගයෙන් හටගත්, ඒකාන්ත පරුෂ වූ චේතනාව "ඵරුසාවා" නම් වේ. එහි අර්ථ මැනවින් වටහා ගැනීමට මේ කථා වස්තුව සුදුසු ය.

එක් දරුවෙක් මවගේ වචනය නො අසා කැලයට යයි. මව ඔහු නැවැත්වීමට නොහැකි වූවා - "එම්බල, අකිකරු දරුවා! තා මීහරක් දෙනක් ලුහුබඳිවා!" යි කියා කෑ ගැවය. කැලයේ ඇතට ගිය ඔහු පසුපස මව කී ලෙසම මීගව දෙනක් එළවාගෙන ආවාය. එවිට දරුවා "මගේ මවගේ මුවින් පිටවූ දෙය ඉටුනොවේවා! ඇගේ හදවතින් පැතු දෙයම ඉටුවේවා!" යි සත්‍යක්‍රියා කළේය. මීදෙන එහිම අල්ලා බැන්දාක් මෙන් තතර වූවාය. මෙසේ මර්මස්ථාන බිඳලන වචනයක් වුවත් සිතේ ඵරුෂ බවක් නොමැතිව කියන්නේ ද එය පරුෂ වදනක් නොවේ. මවුපියවරු කිසිදිනෙක සිය දු පුතුන්ට "සොරු නුඹලා කඩකඩ කෙරෙත්වා! යි නොකියති. නොසිතති. උපුල්පතක් පවා ඔවුන් මත වැටීම නො ඉවසති. ආචාර්ය-උපාධ්‍යායයෝ ද කිසිදිනෙක තමා යටතේ වෙසෙන සාමණේරවරුන්ට මෙසේ කියති. "කිම මෙසේ ලැජ්ජා නැතුව, බිය නැතුව මෙලෙස හැසිරෙවුද? මෙතැනින් ඉවත්ව යවු" යනුවෙන් මෙසේ වදනින් කියුවත් සිතින් සාමණේරවරුන්ගේ මාර්ගාධිගමනය ම, සැපතට කැමති වෙති. යම්සේ සිතේ මෘදුභාවය ඇතිව කියූ වදන ඵරුෂ වචනයක් නොවන්නේද එලෙසින්ම වචනයේ මෘදුමොලොක් වූ සිතේ ඵරුෂ වූ ප්‍රිය වචනය ද

ප්‍රියවචනයක් නොවේ. යමෙක් මරණු කැමති සිතින් "මෙහි සුවසේ සැකපෙව"යි යන වදන් කීම පරුෂ වචනයකි. සිතේ ඇති පරුෂ බව නිසා එය එරුෂ වචනයක් වේ. යම් පරුෂ වචනයකට ලක්වූ පුද්ගලයා තුල අල්ප ගුණ වේනම් එය අල්ප සාවද්‍ය වේ. මහත්වූ ගුණ ඇත්තෙකුට පැවසුයේ නම් මහා සාවද්‍ය වේ. මෙහිදී සම්පූර්ණ වියයුතු කරුණු තුනකි. "අන්‍යයකුට අක්‍රෝශ කළයුතු වීම, කෝප සිත, අක්‍රෝශ කිරීම යන කරුණු තුනයි.

අනර්ථය අවබෝධ කරවන වාග් ප්‍රයෝගයෙන් හටගත් අකුසල චේතනාව සම්ප්‍රප්ථලාභයයි. එය අල්පව ඇසුරු කිරීමෙන් අල්ප සාවද්‍ය වේ. මහත්සේ එහි යෙදීම මහා සාවද්‍ය වේ. මෙහිදී සම්පූර්ණ වියයුතු කරුණු දෙකකි. භාරත යුද්ධ-සීතා පැහැරගැනීම් ආදී නිරර්ථක කථා පෙරටුකරගත් කථා කීම හා ඒවා පිළිබඳ සාකච්ඡා කිරීම. "දූඩසේ ලෝභ කිරීම" - "අභිජ්ඣා" නම් වේ. අනුන්ගේ භාණ්ඩවලට ආශාවෙන් ඒවා තමා සතු වේවායි පවතින කැමැත්ත. "අනේ මෙය මට වේවා"යි අනුන්ගේ බඩු පිළිබඳ දූඩ ලෝභ කිරීම මෙහි ඇති ලක්ෂණයයි. අදින්තාදානාදියේ මෙන් මෙය ද අල්පසාවද්‍ය හා මහා සාවද්‍ය වේ. මෙහිදී සම්පූර්ණ විය යුතු කරුණු දෙකකි. අන්‍යයන් සතු භාණ්ඩයක් පැවතීමත්, එය තමා සතු කරගැනීමත් ය. අන්‍ය දේපල පිළිබඳ දූඩ තණ්හාව ඇතිවී යම්තාක් "අනේ මට සම්පත් අයත් වේවා"යි තමා අයත් කර නොගනියිද ඒතාක් කර්මපථය හේද නොවේ. හිත සුවපත් ගතියට ද්වේෂ කිරීම ව්‍යාපාදයයි. එය අනුන් වැනසීමට කැමති ලක්ෂණයයි. එරුෂ වචනය මෙන් මෙය ද අල්ප සාවද්‍ය හා මහා සාවද්‍ය වේ. එහි සම්පූර්ණ විය යුතු කරුණු දෙකකි. වෙනත් සත්ත්වයකු සිටීමත් ඔහු විනාශ කරන සිතත්ය. වෙනත් සත්ත්වයකු පිළිබඳ ක්‍රෝධය උපන් කල්හි යම්තාක් කල් "අනේ මොහු විනාශ වන්නේ නම් සිදී යන්නේ නම් යෙහෙකි" යනුවෙන් විනාශය නොපතන්ද ඒ දක්වා කර්මපථ හේදය නොවේ. තත්වු පරිද්දෙන් ගැනීමක් නොමැති හෙයින් "වැරදි ලෙස දකියි" යනු මිත්‍යාදෘෂ්ටියයි. එහි "දානයේ විපාක නැත" යනාදී වශයෙන් පවතින විපරිත ලක්ෂණයයි. මෙහි අල්ප හා මහා සාවද්‍ය වීම සම්ප්‍රප්ථලාභයේ කියූ ලෙස දතයුතුයි. නියමක් නොවූ විට අල්ප සාවද්‍ය වේ. නියමිත පැනවීමක් නම් මහා සාවද්‍ය වේ. මෙය සම්පූර්ණ වීමට ද අවශ්‍ය වන කරුණු දෙකකි. වස්තුවත් (කාරණයක්) එය පිළිගන්නා ආකාරයේ විපරිත බවත් යන දෙකයි. ඔහු පිළිගන්නා (වස්තුව) ආකාරයෙන් ම ඔහුට කරුණු අවබෝධ වේ.

මේ දශ අකුශල කර්මපථ ධර්ම වශයෙන්, කොට්ඨාශ වශයෙන්, ආරම්භණ වශයෙන්, වේදනා වශයෙන් හා මූල වශයෙන් යන පස් ආකාරයෙන් විනිශ්චය දතයුතුයි. එහි - ධර්ම වශයෙන් පිළිවෙලින් සප්ත චේතනා ධර්ම වේ. අභිධ්‍යාදී ත්‍රිවිධ චේතනාවන්ගෙන් යුක්තය. කොට්ඨාශ වශයෙන් යනු පිළිවෙලින් සප්ත මිථ්‍යා දෘෂ්ටියයි. යන මුල් නොවූ අටවැදෑරුම් කර්මපථයෝ ම වෙති. අභිධ්‍යාව, ව්‍යාපාදය යන කර්මපථයෝ ම මෙහිදී මූලික වෙති. අභිධ්‍යාව දස අකුශල ලෝභ අකුශල මූලයකි. ව්‍යාපාදය ද්වේෂ අකුශල මූලයකි. මිත්‍යාදෘෂ්ටිය මෝහ අකුශල මූලයකි. ආරම්භණ වශයෙන් - ප්‍රාණඝාතය ජීවිතින්ද්‍රිය ආරම්භණයක් හෝ සංස්කාර ආරම්භණයක් වේ. අදින්නාදානය සප්තාරම්භණයක් හෝ සංස්කාරාරම්භණයක් වේ. මිත්‍යාවාරය ස්පර්ශ වශයෙන් සංස්කාරාරම්භණයක් මය. ඇතැම්හු සප්තාරම්භණයෙකැයි පවසති. මුසාවාදය සප්තාරම්භණයක් හෝ සංස්කාරාරම්භණයක් වේ. එසේම පිසුනාවාවයත්, එරුණාවාවයත් සප්තාරම්භණම වේ. සම්ප්‍රපථලාපය දුටු-ඇසු-ගැටුණු ලෙස දනගැනීම් වශයෙන් සප්තාරම්භණයක් හෝ සංස්කාරාරම්භණයක් වේ. අභිධ්‍යාව ද එසේමය. ව්‍යාපාදයෙහි සප්තාරම්භණය පමණක් ඇත. මිත්‍යා දෘෂ්ටිය ත්‍රෛභූමික ධර්ම වශයෙන් සංස්කාරාරම්භණයක් වේ. වේදනා වශයෙන් යනු ප්‍රාණඝාතයෙන් දුක් වේදනාව වේ. රජපරු සොරෙකු දූක සිනාසෙමින් වුවත් - "යවු, මොහු මරවු"යි කියති. ඔවුන්ගේ අධිෂ්ඨාන චේතනාව දුකින් යුක්තමය. අදින්නාදානයේ ද වේදනා තුනකි. එරුෂ වචනයෙහි දුක් වේදනාව ඇත. සම්ප්‍රපථලාපයෙහි වේදනා තුනකි. අභිධ්‍යාවෙහි සුඛ හා මධ්‍යස්ථ ලෙස වේදනා දෙකකි. මිත්‍යා දෘෂ්ටියෙහි ද එසේමය. ව්‍යාපාදයේ දුක් වේදනාව පමණක් ඇත. මූල වශයෙන් ප්‍රාණ ඝාතයෙහි දෝස-මෝහ වශයෙන් මූල දෙකකි. අදින්නාදානයේ දෝස-මෝහ ලෙස හෝ ලෝභ-මෝහ ලෙස මූල දෙකකි. මිත්‍යාවාරයෙහි ලෝභ-මෝහ වශයෙන් මූල දෙකක. පිසුනාවාවයෙහිත් සම්ප්‍රපථලාපයෙහිත් එසේම ය. පරුෂ වචනයේ දෝස-මෝහ වශයෙන් මූල දෙකකි. අභිධ්‍යාවෙහි මෝහ වශයෙන් එකම මූලයකි. ව්‍යාපාදයේත් එසේම වේ. මිත්‍යා දෘෂ්ටියෙහි ලෝභ-මෝහ වශයෙන් මූල දෙකකි.

"පාණාතිපාතා පටිවිරතා" යනු ප්‍රාණඝාත කිරීම් ආදිය ඉහත පැවැසූ හෙයින් ඒවයින් වැලකීම "පටිවිරතා" නම් වේ. විරතියෙහි (වැලකීමෙහි) කොටස් තුනකි. සම්පතත විරතිය, සමාදාන විරතිය හා සමුවිජේද විරතිය යනුවෙනි. එහි සමාදන් වූ ශික්ෂාපදයක් ද තම ජාතිය, වයස, බහුශ්‍රැත බව ආදියත් සිහිකර කර. "මෙලෙස කිරීම අපට නුසුදුසුය"යි පැමිණි වස්තුව

නො ඉක්මවන්නන්ට උපදින විරතිය, "සම්පන්න විරතිය" නම් වේ. සිංහල දීපයේ වක්කන උපාසකයාට මෙනි.

ඔහු ළමා කාලයේදී ම මවට රෝගයක් ඇතිවිය. වෛද්‍යවරයා විසින් "අමු හාවකුගේ මස් ලැබුනොත් හොඳයැ"යි කියන ලදී. එවිට වක්කනගේ සෝයුරා "දරුවා යන්න. කුඹුරු ලැහැබෙහි ඇවිද බලන්න"යි කියා වක්කන එහි යැවීය. වක්කන කුඹුරට ගොස් බලාසිටින විට එක් හාවෙකු ළපටි ගොයම් කෑමට කුඹුරට බැස සිටියේය. උභ්‍ය වක්කන දක වේගයෙන් දුවන්නේ වැලකින් බැඳුණි. කිරි කිරි ශබ්දයෙන් හැඬුවේය. වක්කන එම ශබ්දය අනුව අවුත් හාවා රැගෙන "මවට බෙහෙත් කරමි"යි සිතුවේය. නැවත තමා ගැන සිහිපත්ව "මගේ මවගේ ජීවත්වීම පිණිස තව කෙනෙකුගේ ජීවිතය පැහැර ගැනීම මාහට තරම් නොවේ. එය මට නොගැලපේ. නුසුදුසු ක්‍රියාවකි. එනිසා නුඹ බේරී පලායව! කැළයේ හාවුන් සමග තණදිය වළඳව!"යි කියා සෙනෙහසින් හාවා මුදාහැරියේය. නිවසට පැමිණි වක්කන දුටු සෝයුරා, "කිම ද දරුවා! හාවෙකු ලැබුනේ ද?"යි වක්කනගෙන් විමසීය. වක්කන සිදුවූ පුවත කීවේය. කෝපයට පත් සෝයුරා වක්කනට දෝෂාරෝපණය කළේය. දුක්ඛිත සිතින් මව සම්පයට ගිය වක්කන, "මම උපන් තැන් පටන් දැන දැන සතෙකුගේ ජීවිතය විනාශ නොකළෙමි. ඒ සත්‍ය බලයෙන් මගේ මව සුවපත් වේවා!"යි සත්‍යක්‍රියා කළේය. එකෙණෙහිම මව සුවපත් වූවාය.

සමාදන් වූ ශික්ෂාපදයන්ගේ ගුණබල සිහිකර, ශික්ෂාපද සමාදානය ම තම ජීවිතයටත් වඩා අගනා බව සලකා, දිවි ගියත් සිල්පද ආරක්ෂා කරන්නන්ට උපදින විරතිය "සමාදාන විරතිය" නම් වේ. අන්තර වඩ්ඪමාන පර්වත වැසි උපාසකයා මෙනි.

ඔහු අම්බරිය විහාරවාසී පිංගල බුද්ධරක්ඛිත තෙරුන්ගෙන් ශික්ෂාපද සමාදන්ව කුඹුරක් සීසායි. එවිට ඔහුගේ ගොනෙක් නැතිවිය. ඔහු ඒ ගොනා සොයා යනුයේ අන්තර වඩ්ඪමාන පර්වතයට නැගුණි. එහිදී ඔහු මහා සර්පයකු විසින් අල්ලා ගන්නා ලදී. එවිට ඔහු "මේ තියුණු වෑයෙන් සර්ප හිස සිඳිමි"යි සිතීය. එවිට ම ඔහුට "ඒ මම ගරුකටයුතු තෙරුන් වෙතින් සිකපද සමාදන් වීමි. එය බිඳීම මට තරම් නොවේ" යන කල්පනාව ඇතිවිය. මෙසේ තෙවරක් ම සිතා "දිවි ගිය ද සිකපද නොකඩමි"යි ඉනේ ගසාගෙන සිටි තියුණු වෑය කැළයට විසි කළේය. එවිට ඒ මහා සර්පයා ඔහු අත්හැර ඉවත ගියේය.

ආර්ය මාර්ගයෙන් යුක්ත වූ විරතිය "සමුවෙහිද විරති", නම් වේ. යමකුට උපතේ සිට "පරපණ නොසම්"යි සිතක් නොම වේද, ඒ ආර්යයන්ගේ ම විරතිය මෙහිදී අදහස් විය.

දශ අකුශල මෙන්ම දශ අකුශල කර්මපථද, කොට්ඨාශ, ආරම්මණ, වේදනා, මූල යන පස් ආකාරයෙන් විනිශ්චය කළයුතුයි. ධර්ම වශයෙන් මෙහි පිළිවෙලින් සප්ත චේතනාවන් ද විරති ද යෙදීම සුදුසු වේ. කෙළවර තුනෙහි ද (අන්තිම තුනේ) එතන ම යෙදුනේමය. කොට්ඨාශ වශයෙන් - පිළිවෙලින් මුල් සත කර්මපථයන් ම වේ. මුල් නැත. අවසන් තුන කර්මපථ ද මූලයන් ද වෙයි. අනනිධ්‍යාවෙහි මූලයට පැමිණී අලෝභය කුසල මූලයක් වේ. අව්‍යාපදයෙහි මූලය වූ අදෝසය කුසල මූලයකි. සම්මා දෘෂ්ටිය, අමෝහයේ කුසල මූලයකි. ආරම්මණ වශයෙන් - ප්‍රාණ ඝාතාදියේ අරමුණුම මේවායෙහි ද අරමුණු වේ. ඉක්මවිය යුතු වස්තුවම "විරති" නම් වේ. යම්සේ නිර්වාණාරම්මණය ආර්ය මාර්ගයේ ඇති කෙලෙස් දුරුකරයි ද එලෙසින් ම ජිවිතින්දිය ආදී කොට ඇති අරමුණුවලින් මේ කර්මපථයන්හි ප්‍රාණඝාතාදී දුශ්ශීලයන් දුරු කරන්නේ යැයි දතයුතුයි. වේදනා වශයෙන්-සියල්ලෙහි ම සුඛ වේදනාව හා මධ්‍යස්ථ වේදනාවම පවතියි. කුසලයට පැමිණී දුක්වේදනාවක් නම් නැත. මූල වශයෙන්-පිළිවෙලින් මුල් සතෙහි සම්ප්‍රයුක්ත සිතින් වැලකෙන්නහුට අලෝභ, අදෝස, අමෝහ වශයෙන් ත්‍රිවිධ මූලයෝම වෙති. ඥාණ විප්‍රයුක්ත සිතින් වැලකෙන්නහුට මූල දෙකක් වේ. අනනිධ්‍යාවෙහි ඥාණ සම්ප්‍රයුක්ත සිතින් වැලකෙන්නහුට මුල් දෙකකි. ඥාණවිප්‍රයුක්ත සිතින් වැලකෙන්නහුට එක් මූලයකි. අලෝභය තමා ම තමාට මූලයක් නොවේ. අව්‍යාපදයෙහිද මේ ක්‍රමයමයි. සම්මා දිට්ඨිය අලෝභ-අදෝස වශයෙන් මූල දෙකක් ම වේ.

පස්වන සූත්‍රයයි.

13. 3. 6-7

සයවන සූත්‍රය ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වශයෙන් ද අවබෝධ කරගන්නා පුද්ගල අදහස් වශයෙන් ද දේශනා කරන ලදී. සත්වන සූත්‍රය දශවිධ මිත්‍යාව හැසිරීම හා යහපත් හැසිරීම ලෙස දේශනා කරන ලදී. එහි "මිච්ඡා ඥාණිනො" යනු වැරදි විඤ්ඤාණයයි. (දැනීමයි) "වැරදි ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂණයෙන් යුක්ත වූයේය" යන අදහසයි. "මිච්ඡා විමුක්තිකා"

යනු නිවනට අයත් නොවන විමුක්තියයි. අකුසල් කිරීම මිදීම යැයි ගෙන සිටී. "සමමාඤ්ඤාණිනො" යනු යහපත් ප්‍රත්‍යවේක්ෂණයයි. "සමමා විමුක්තිකා" යනු නිවනට අයත් ඵල විමුක්තියෙන් යුක්ත වූ යන අර්ථයයි.

තෙවැනි කර්මපථ වර්ගය නිමාවිය.

13. 4. 1.

සතරවන වර්ගයේ පළමු සූත්‍රයේ "පය්වි ධාතු" යනු පිහිටන ධාතුවයි. "ආපෝ ධාතු" යනු එකට බැඳෙන ධාතුවයි. "තෙජෝ ධාතු" යනු මෝරා යන ධාතුවයි. "වායෝ ධාතු" යනු ප්‍රථිබවන ධාතුවයි. මේ දැක්වූයේ සංක්ෂිප්ත වශයෙනි. සවිස්තර ලෙස විසි කොට්ඨාසි වශයෙන් කිව යුතුයි.

පළමු සූත්‍රයයි.

13. 4. 2.

දෙවන සූත්‍රයේ "අයං පය්වි ධාතුයා අසසාදො" යනු මේ පය්වි ධාතුව ආශ්‍රිත වූ ආශ්වාදයයි. ඔහු මේ කය ඉතා උස්කර, උදරය දිගහැර "මෙහි මගේ ඇඟිල්ල පිවිසවීමට වැයම් කරවු" කියා හෝ අත දිගහැර "මෙය නැවීමට වැයම් කරවු" කියා හෝ පවසයි. මෙසේ පවතින ආශ්වාදයයි. "අනිච්චා" යනාදියෙහි - පැවතී විනාශවන අර්ථයෙන් "අනිච්චා" නම් වේ. පෙළීමට ලක්වන ආකාරයෙන් "දුක්ඛා". ස්වභාවය වෙනස්වන ආකාරයෙන් "විපරිණාම ධම්මා". "අයං පය්වි ධාතුයා ආදීනවො" යනු යම් අයුරකින් මෙය අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම වන්නේ ද මෙලෙසින් පය්වි ධාතුවේ ආදීනව ද දතයුතුයි. "ඡන්දරාග විනයො ඡන්දරාගසහාණං" යන නිවනට පැමිණ පය්වි ධාතුවෙන් ඡන්දරාගය දුරුකරයි. එසේම ප්‍රභිණ කරයි. එනිසා නිර්වාණය යනු ඉන් නිදහස් වීමයි. "අයං ආපොධාතුයා අසසාදො" යනු මේ ආපෝධාතුව ආශ්‍රිත වූ ආශ්වාදයයි. ඔහු මේ ආපෝ ධාතුවේ උපද්‍රව දෑක "මෙය උපන් දවස සිටම මුත්‍ර ලෙස ම නික්මෙන්නේ ද පිවිසෙන්නේ ද වේ. අල්පමාත්‍ර වූ ද ක්‍රියාවක් කරන්නාගේ දහඩියෙන් තෙත්වූ වස්තු පීඩාවක් වේ. අනුමෝදනා දේශනාව පැවැත්වීමේදීත් තල්පතක් ගතයුතු වේ. මේ කිමිද? අපි වනාහි සවස නිදාගෙන උදේම නැගිටින්නෙමු. අපගේ සිරුර පිරුණු කළයක් මෙන් මැනවින් පවතියි. මහත් වූ වෙහෙස ඇතිකරන කටයුත්තක් සිදුකළේ

නමුත් දහඩිය මාත්‍රයක් වත් නූපදී. හෙතෙම මෙන් ධර්මදේශනා කළත් ශරීරයේ වන උණුසුම් මාත්‍රයක්වත් අපට නැත"යි මෙසේ පැවතීම් වශයෙන් දතයුතුයි. "අයං තෙජො ධාතුයා අසසාදො" යනු මේ තේජෝ ධාතුව ආශ්‍රිත වූ ආශ්වාදයයි. ඔහු ශිතලෙන් ගැහෙන අයෙකු දක මෙසේ කියයි. "කිම මොවුහු කිසියම් කැද, බත්, කැවිලි ආදියක් ගිල දමා, තද වූ කුසක් ඇතිව හිඳ, මුළු රැම අඟුරු කබල් සොයති. ශරීරයේ ස්පර්ශ කළ පමණින් ම අඟුරු කටාරමට බැස පොරවාගෙන මෙන් නිදාගනිති. අපි වනාහී ඉතා තදවූ මස් හෝ කැවිලි හෝ කමු. කුස පිරෙන්නා බත් කමු. එකෙකෙහිම අප සිරුරට ඇතුලු වූ එම ආහාර කෙළපිඩක් මෙන් දියවේ. සතියක් අහස වැහි වළාකුලින් වැසී තිබුණත් අප සිරුරෙහි මද සීතලකුණු නැත්තේය. "මෙසේ පැවතීම් වශයෙන් දතයුතුයි. "අයං වායො ධාතුයා අසසාදො" යනු මේ වායෝ ධාතුව ආශ්‍රිත වූ ආශ්වාදයයි. ඔහු සෙසු වාතයෙන් ආබාධිත වුවත් දක මෙසේ කියයි. "මොවුහු අල්ප වූ කාර්යයක් කළත්, අනුමෝදනා දේශනාව පමණක් කළත් සිරුරෙහි වාතය කිපෙයි. ගවුචක් පමණ මාර්ගයේ ඇවිද ගියවුන්ගේ අත්පා රිදේ. පිට වේදනා දෙයි. කුසේ වාතය, හිසේ වාතය, කණේ වාතය නිතර උපද්‍රව දෙයි. තෙල්, පැණි ආදියෙන් නිතර වාතයට බෙහෙත් ගතීම් වෙසේ. අපි මහත් වූ කටයුතු කරමු. තුන් යම් රාත්‍රියෙහිම ධර්ම දේශනා කරන්නෙමු. එක්දිනම යොදුන් දහයක් දුර වුවත් යන්නෙමු. අපගේ අත්පා රිදීමක් හෝ වෙහෙසීමක්, පිට රිදීමක් නොවේමය." මෙසේ පැවතීම් වශයෙන් දතයුතුයි. මෙලෙස පැවතීම එම ධාතූන්ගේ ආශ්වාද කිරීමයි.

"අබ්බඤ්ඤාසිං" යනු ඉතා විශේෂ ඥානයෙන් දැනගත් යනුයි. "අනුතතරං සමමා සමබොධිං" යනු තමාට වඩා උතුම් අයෙකු නොමැති යනුයි. සියල්ලන්ට ම ශ්‍රේෂ්ඨ වූ හෝ තමාම අවබෝධ කරගත් යනුයි. නැතහොත් ප්‍රශස්ත වූ සුන්දර වූ බෝධියයි. බෝධි යනු ගසක් ද මාර්ගයද සර්වඥ ඥානය ද නිවණ ද අදහස් වේ. "බොධිරුක්කමුලෙ පඨමාහි සමබුද්ධො" (බෝරුක මුල සම්බුද්ධත්වයෙන් පළමුව) "අනතරාව බොධිං අනතරා ව ගං" (බෝධියටත් ගයාවටත් අතර) මේ දෙතැන්හි "බෝධි" යනු ගසකි. වෘක්ෂයකි. "බොධි වුවවති වතුසුමගෙගසු ඤාණං" (බොධි යනු සිවුමග ඤාණයයි.) යනතැන්හි බෝධි යනු මාර්ගයයි. පපෙපාති බොධිං වරහුරිමෙධසො" (උතුම් ප්‍රඥා සම්පන්න නුවණැතියන් වහන්සේ බෝධියට පැමිණ) යන මෙහි බෝධි යනු සර්වඥ ඥානය අදහස් වේ. "පඤ්චන බොධිං අමතං අසංඛතං" (අමෘතයක් වූ අසංඛත වූ බෝධියට

පැමිණ) යන මෙහි බෝධි යන්නෙන් නිවණ අදහස් වේ. මෙම සූත්‍රයේ බෝධි යන්නෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ අර්හත් මාර්ගය අදහස් විය.

ශ්‍රාවකයන්ගේ අර්හත් මාර්ගය 'අනුත්තර වූ බෝධියක්' වේද? නොවේද? නොවේමයි. කුමක් නිසාද? සියල්ලන්ට ම සමාන ගුණ නොදෙන්නක් වන බැවිනි. රහතුන්ගෙන් කිසිවකුට අර්හත් මාර්ගය, අර්හත් ඵලයම දෙයි. කිසිවකුට ත්‍රිවිද්‍යාව පමණක් දෙයි. කිසිවකුට ඡ්‍යාභිඤ්ඤාව ද කිසිවකුට වතු පටිසම්භිදාව ද කිසිවකුට ශ්‍රාවක පාරමි ඤාණය ද ලබාදෙයි. පසේ බුදුවරුන්ට ද ප්‍රත්‍යක්‍ය බෝධි ඤාණය ම දෙයි. ලොවුතුරු බුදුවරුන්ට වනාහි සියළු ගුණ සම්පත්තියම ලබාදෙයි. අභිෂේක කළ රජු මෙන් මුළු ලෝකයේම ප්‍රධාන බවයි. එනිසා වෙනත් කිසිවකුට "අනුත්තර වූ බෝධිය" නොලැබේ.

"අභිසම්බුද්ධො පච්චඤ්ඤාසිං" යනු මැනවින් අවබෝධ කරගත් සේක්. බුද්ධත්වයට පත්වූ සේක් අවබෝධ කර සිටියේ යැයි මෙසේ දත් සේක. "ඤාණං ච පන මෙ දසසනං උදපාදි" යනු අවබෝධ කළ ගුණ දර්ශනයන්ට සමත් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂණ ඤාණය ද මට පහළ විය යනුයි. "අකුප්පා මෙ වෙනො විමුක්ති" යනු "මේ මගේ අර්හත් ඵල විමුක්තිය ස්ථිරයැ"යි දන්නා ඤාණය පහළ විය යනුයි. එම ස්ථිරත්ව බව දැනීම දෙපරිද්දකින් සිදුවේ. කාරණ වශයෙන් හා ආරම්භණ වශයෙනි. සිවු මාර්ගයෙන් මනාව සිදු දූමු කෙලෙසුන් නැවත නූපදින බැවින් කාරණ වශයෙන් ස්ථිරය. ස්ථිර ධර්මයක් වූ නිවණ අරමුණු කරගෙන පවතින බැවින් ආරම්භණ වශයෙන් ස්ථිරය. "අනතිමා" යනු පසුව වූ, අන්තිමට වූ. "නත්ථිදානි පුනබහවො" යනු දැන් නැවත වෙනත් හවයක් නම් නැත.

මේ සූත්‍රයේ චතුරාර්ය සත්‍ය ප්‍රකාශ විය. කෙසේද? සතර ධාතූන්හි ආශ්වාදය සමුදය සත්‍යයයි. ආදීනවය දුක්ඛ සත්‍යයයි. නික්මයෑම නිරෝධ සත්‍යයයි. නිරෝධ සත්‍ය විශේෂයෙන් දූතගන්නා මාර්ගය මාර්ග සත්‍යයයි. විස්තර වශයෙන් පැවසීමට ද සුදුසුය. මෙහි යම් පදවි ධාතුවක් නිසා උපදින සැප, සොම්නස "මේ පදවි ධාතුවේ ආශ්වාදය" ප්‍රභාණය කළ යුතුයැයි අවබෝධ වීම සමුදය සත්‍යයයි. යම් පදවි ධාතුවක් අනිත්‍ය, දුක්ඛ, විපරිණාම ධර්මවලින් යුක්ත ද "මෙය පදවි ධාතුවේ ආදීනවයැ"යි විශේෂයෙන් දැනීම, අවබෝධවීම දුක්ඛ සත්‍යයයි. යමෙකුට පදවි ධාතුවේ ඡන්දරාග හික්මවීම, ඡන්දරාග ප්‍රභාණය කරයි ද "මේ පදවි ධාතුවේ නිස්සරණය" යැයි සාක්‍ෂාත් කළ යුතුය යන අවබෝධය නිරෝධ සත්‍යයයි.

යමෙක් මේ ත්‍රිවිධ තැන්හි දෘෂ්ටිය, සංකල්ප, වචන, ක්‍රියාව, දිවිපැවැත්ම, වැයම, සිතිය, සමාධිය යනු මේ මාර්ගය වැඩිය යුතුය යන අවබෝධය මාර්ග සත්‍යයයි.

දෙවන සූත්‍රය යි.

13. 4. 3

තෙවැනි සූත්‍රයේ "අවරිං" යනු ඥාණයේ හැසිරීමෙන් සැරිසැරීම් යනුයි. අනුභව කිරීම් වශයෙන් හැසිරුණෙහි යන අර්ථයි. "යාවතා" යනු යම් පමණකින්.

තෙවන සූත්‍රය යි.

13. 4. 4.

සිවුවන සූත්‍රයේ - "නිසසවා" ආදියේ මුලදී කියන ලද වැලැක්වීම (ප්‍රතිශේධාර්ථය) යොදා නොනික්මුණහ.", "වෙන් නොවූහ", "නොමිදුනහ". "කෙලෙස් සීමා ඇති සිතින් යුතුව නො විසූහ." යනුවෙන් දකයුතුයි. දෙවැනි ක්‍රමයෙනි. "විමරියාදිකතෙන" යනු ඉක්මවූ සීමා ඇති සිතින් කරන ලද යනුයි. එහි සීමාවන් දෙකකි. කෙලෙස් සීමාව හා සංසාරික පැවතුම් සීමාව යනුවෙනි. එහිද යමකුගේ හරි අඩකින් කෙලෙස් ප්‍රහීන වූයේ, අඩකින් ප්‍රහීන නොවූයේ වේද සංසාරික පැවැත්ම අඩකින් ප්‍රහීන වූයේ, අඩකින් ප්‍රහීන නොවූයේද ඔහුගේ සිත ප්‍රහීන වූ කෙලෙස්වල හෝ සංසාරික පැවැත්ම නිසා ඉක්මවූ සීමා ඇත. මෙහිදී මේ දෙකම ප්‍රහීන කළ බැවින් "ඉක්මවූ කෙලෙස් සීමා ඇති සිතින්" යැයි කියන ලද සීමාවක් නොකර සිටී, "ඉක්මවූ සීමා ඇති සිතින්" යන අර්ථයි. මෙලෙස මෙම සූත්‍ර තුනෙහි ම වතුරාර්ය සත්‍යය ම පවසන ලදී.

සිවුවන සූත්‍රය යි.

13. 4. 5.

පස්වන සූත්‍රයේ - "එකනන දුකඛා" යනු ඉක්මවා දුරුකළ, නූල් බර මෙන් ඒකාන්තයෙන් ම දුක් සහගත යනුයි. "දුකඛානුපතිතා" යනු දුකින් පෙළුණු. "දුකඛාවකකනතා" යනු දුකින් බැසගත්, දුකින් මැඩුණු. "සුඛා"

යනු සැප වේදනාවෙන් ප්‍රත්‍ය වූ. මෙසේ සැමතන්හිම අර්ථ දැක්වුණුය. මේ සූත්‍රයේ ලක්ෂණ පවසන ලදී.

පස්වන සූත්‍රය යි.

13. 4. 6-10

සයවන, සත්වන සූත්‍රවල සසර නැවැත්ම සිදුවන අයුරු පැවසේ. අවසන් සූත්‍ර තුනෙහි (8, 9, 10) චතුරාර්ය සත්‍යයම දක්වේ. විස්තර වේ.

ධාතු සංයුක්තය නිමාවිය.

14. 1. 1.

අනමතග්ග සංයුක්තයේ පළමු සූත්‍රයෙහි - "අනමතගෙහා" යනු නොදත් අග ඇති යනුයි. (අනු අමතගග අනමතගග) වර්ෂ සියක්, දාහක් ඤාණයෙන් ලුහුබැඳ ගියත් සසර අග දැනගත නොහැක. එහෙත්, මෙහෙත් හෝ අගක්-මුලක් දැනගත නොහැකි 'සීමා රහිත පූර්ව හා අපර කෙළවර ඇති' යන අර්ථයි. "සංසාරො" යනු ස්කන්ධාදියේ නොසිඳීමෙන් පවත්නා පිළිවෙලයි. "පුබ්බා කොට්ඨන පඤ්ඤායති" යනු පූර්ව සීමාව නොපෙනේ යනුයි. යම් අගක පූර්ව කෙළවර නොපෙනේ ද පසුව ද ඒ අගම නොපෙනේ. සත්ත්වයෝ මධ්‍යයෙහිම හැසිරෙති. "පරියාදානං ගච්ඡෙය්‍ය" මේ උපමාව කුඩා බැවින් කියන ලදී. වෙනත් සමයන්හි අර්ථය කුඩා වී උපමාව මහත් වේ. "මේ ගොනා ඇතා මෙනි" "මේ උරා ගොනා මෙනි" "මේ වැව සමුද්‍රය මෙනි" මෙම උපමා කී කල්හි ඒවා එකම ප්‍රමාණ නොවේ. බුදුසමයෙහි උපමාව කුඩා වේ. අර්ථය ඉතා මහත්ය. පෙළෙහි එක් ජම්බුද්වීපයක් ගන්නා ලදී. මෙබඳු ජම්බුද්වීප සියක්, දාහක්, ලක්ෂයක් වුවත් ගෙන ඒවායේ ඇති තෘණ ආදී සියල්ල විනාශ කළත් පුරුෂයාගේ මව, මවුවරු නොවෙති. (මාතු මාතරො) "දුක්ඛං පව්චනුභූතං" යනු නුඹලා විසින් දුක් විඳින ලදී. "තිබ්බං" යනු තියුණු දුකටම තවත් වදනකි. "බ්‍යසනං" යනු ඥාති ව්‍යසන වශයෙන් තන්වැදැරුම් වේ. "කට්ඨි" යනු සොහොන්බිමයි. නැතිනම් මහපොළවමයි. එය නැවත නැවත මැරෙනවුන්ගේ ශරීර දැමීමෙන් ම වැඩෙන්නකි. "අලමෙව" යනු සුදුසුමය.

පළමු සූත්‍රයයි.

14. 1. 2.

දෙවන සූත්‍රයේ "මහාපඨවිං" යනු සක්වල කෙළවර වූ මහපොළවයි. "නික්ඛිපෙය්‍ය" යනු ඒ පොළව බිඳ, කියන ලද ප්‍රමාණයෙන් ගුළිකර පසෙකින් තබන්නේය.

දෙවන සූත්‍රයයි.

14. 1. 3.

තෙවන සූත්‍රයේ - "කඤ්ඤානානං" යනු හඬන්නවුන්ගේය. "පසසඤ්ඤං" යනු ගලායමින් පවතින යනුයි. "චතුසු මහා සමුද්දෙසු" යනු මහමෙරෙහි රශ්මියෙන් සීමාකළ සිවු සයුරෙහි. එහි පෙරදිග ප්‍රදේශය රිදීමය වේ. දකුණු ප්‍රදේශය මාණික්‍යමය වේ. බටහිර ප්‍රදේශය ස්ථවිකමය වේ. උතුරු ප්‍රදේශය රත්මය වේ. පෙරදිගින් හා දකුණු දිගින් නික්මුණු රිදී-මැණික් රශ්මිහු එක්වී මහමුහුද මතුපිටින් ගොස් සක්වල ගලෙහි හැපී සිටිති. දකුණු-බටහිර ප්‍රදේශවලින් නික්මුණු මැණික්-ස්ථවික රශ්මිහු ද බටහිර-උතුරු ප්‍රදේශවලින් නික්මුණු ස්ථවික - රත් රශ්මිහු ද උතුරු - පෙරදිග ප්‍රදේශවලින් නික්මුණු රත්-රිදී රශ්මිහු ද එකට එකතුවී මහමුහුද මතුපිටින් ගොස් සක්වල ගලෙහි හැපී සිටිති. ඒ රශ්මීන්ගේ අතරෙහි මහා සමුද්‍රය වේ. ඒ සඳහා "සිවුමහා සයුරුවල" යනුවෙන් කියන ලදී. "ඤාති බ්‍යසනං" යනාදියෙහි ව්‍යසනය යනු වි+අසනං විනාශය - විපත යන අර්ථයි. ඤාතීන්ගේ විනාශය "ඤාතිබ්‍යසනං". භෝගයන්ගේ විනාශය "භොග බ්‍යසනං" නම් වේ. රෝගය වනාහි තමාම "නිරෝගී බව නැතිකරයි. විනාශ කරයි" යන අර්ථයෙන් ව්‍යසනයකි. රෝගයේ ම විනාශය "රොග බ්‍යසනං" නම් වේ.

තෙවන සූත්‍රයයි.

14. 1. 4.

සිවුවන සූත්‍රයේ - "මාතූපඤ්ඤං" යනු එකම නම් ඇති මිනිස් මවුන්ගේ කිරිය. ගැඬිවිල්, කුහුඹු ආදීන්ගේ ද මත්ස්‍ය කැසුබු ආදීන්ගේ ද පක්‍ෂීන්ගේ ද උපදින කාලයේ ඒ මවුන්ට කිරි නැත. එළු, ගව, මී ආදීන්ගේ උපන් කාලයෙහි ම මවුට කිරි ඇත. මිනිසුන්ගේත් එසේමය. එහි එළු ආදී

ආත්මවල දී ද මිනිසුන් අතර දී "දේවි", "සුමනා", "තිස්සා" යන මේ නොයෙක් නොයෙක් නම් ඇත්තියන්ගේ කුසෙහි උපන් කාලයන් ද අත්හැර, "තිස්සා" යන එකම නම් ඇති මැණි කෙනෙකුගේ කුසෙහි උපන් කාලයේ බොනලද කිරි ප්‍රමාණය සිවුමහා සයුරේ දියටත් වඩා වැඩියයි දතයුතුයි.

සිවුවන සූත්‍රයයි.

14. 1. 5.

පස්වන සූත්‍රයේ - "සකකාපන හතෙන" යනු ඒ හික්කුච මෙසේ සිතුවේය යනුයි. ශාස්තෘන් වහන්සේ "පහසු නොවේ. පහසු නොවේ" යැයි දේශනා කරමින් ම කථාව නොසිඳින සේක. "මෙයට උපමාවක් කිරීමට හැකිද?" යි එනිසා අසන ලදී. "කාසිකෙන" යනු කපුපුළුන් තුනක් එකට ගෙන කඩින ලද නූලෙන් වියු ඉතා සියුම් වස්ත්‍රයෙන්. ඉන් පිරිමැදි කල්හි කොපමණ ප්‍රමාණයක් ක්‍ෂය වන්නේ ද? අබ ඇටයක් පමණ.

පස්වන සූත්‍රයයි.

14. 1. 6.

සයවන සූත්‍රයේ "ආයසං නගරං" යනු යකඩින් කළ පවුරකින් වටකළ නුවරකි. එහි ඇතුලත යකඩින් කළ, එක් බිමක පිහිටි ප්‍රසාදවලින් ගැවසී ගත්තේ යැයි නොසැලකිය යුතුයි.

සයවන සූත්‍රයයි.

14. 1. 7.

සත්වන සූත්‍රයේ "අනුසසරෙය්‍යං" යනු එක් අයෙක් කල්ප ලක්‍ෂ ගණනක් සිහිකළ කල්හි, වෙන අයෙක් ඔහු සිටින සිට තවත් කල්ප ලක්‍ෂයක් ද, එතැන් සිට තව අයෙක් කල්ප ලක්‍ෂයක් ද එසේම තව අයෙක් කල්ප ලක්‍ෂයක් ද යන ක්‍රමයෙන් සිවු දෙනෙක් සාර ලක්‍ෂයක් කල්පයන් පිළිබඳව සිහිපත් කරන්නේය යනුයි.

සත්වන සූත්‍රයයි.

14. 1. 8.

අටවන සූත්‍රයේ "යා එතසමිං අනතරෙ වාලිකා" යනු යම් මේ දෙක අතර දිගින් පන්සියක් යොදුන් අතරමග වූ වැලිය.

අටවන සූත්‍රයයි.

14. 1. 9.

නවවන සූත්‍රයේ කිවයුත්තක් නැත.

නවවන සූත්‍රයයි.

14. 1. 10

දසවන සූත්‍රයේ - "අට්ඨිකංකළො" යනාදියෙහි තුන් පදයම "රාශි" යන්නට යෙදුණු සමාන වදන්ය. මේ සන්තියන්ගේ ඇට සහිතව උපදින කාලයට වඩා ඇට නැතිව උපදින කාලයම ඉතා වැඩි වේ. ගැඩවිල් ආදී ප්‍රාණීන් ලෙස උපන්විට ඔවුන්ට ඇට නැත. මත්ස්‍ය, කැසබු ආදී වූ සන්තියන්ගේ ඇට බොහෝය. එනිසා මෙකී ඇට නැති ආත්මභාවත් ඇට බොහෝ ඇති ආත්මභාවත් අත්හැර, මධ්‍යම ප්‍රමාණ වූ අල්ප ඇට ඇති කාලය ම මෙම සූත්‍රයේ දී අදහස් කළ යුතුය. "උතතරො ගිණ්ඤාකුටසස" යනු ගිණ්ඤාකුට පවුලෙහි උතුරු දෙස සිටියේ. "මගධානං ගිරිබ්බජේ" යනු මගධ රටේ ගිරිබ්බජ නම් පුරාණ රාජධානියේය. පර්වත බැවුමෙහි (පරික්ෂෙපයෙහි) පිහිටියේය යන අර්ථය. මෙහි ඉතිරිපද සියල්ලෙහි අර්ථ ඉතා ප්‍රකටය.

දසවන සූත්‍රය යි.

පළමු වර්ගය නිමියේය.

14. 2. 1.

දෙවන වර්ගයේ පළමු සූත්‍රයේ "දුග්ගතං" යනු දිළිඳු බවයි. බැගැපත් බවයි. "දුරුපෙතං" යනු නපුරු කුසුදුසු තැන්වල අත්පා පිහිටි-විරූප වූ යනුයි.

පළමු සූත්‍රයයි.

14. 2. 2.

දෙවන සූත්‍රයේ "සුඛිතං" යනු සැපෙන් යුක්ත වූ යනුයි. මහත් ධනය ඇති, මහත් භෝග ඇති. "සජ්ජිතං" යනු අලංකාරව පිළියෙල කරන ලද ඇත් කඳට නැගුණු මහත් පිරිවර සහිත වූ යනුයි.

දෙවන සූත්‍රය යි.

14. 2. 3.

තෙවන සූත්‍රයේ - "පාවෙය්‍යකා" යනු පාවෙය්‍ය (පාවා) නුවරවාසීය. "සබ්බෙ ආරක්ඛකා" යනාදියෙහි ධුතාංග සමාදන්වීම් වශයෙන් ඔවුන්ගේ ආරණ්‍ය බව වටහාගත යුතුයි. "සබ්බෙ සසංයෝජනා" යනු සියලු බන්ධනයෝය. කිසිවෙක් සෝවාන්ය. කිසිවෙක් සකාදාගාමී වේ. ඇතමෙක් අනාගාමීය. ඔවුන් තර රහත් තෙරනමක් හෝ පුහුදුන් තෙරනමක් නොවිණි. "ගුණණං" යනාදියේ සුදු වීම, කළු වීම ආදී වර්ණ ගැනීමහි එක් වර්ණයක් පැවති කාලයම ගතයුතුයි. "පාරිපජ්ජකා" යනු උවදුරු සහිත මාර්ගයේ සිටින මංපහරණ සොරුය. "පාරිදාරිකා" යනු අනුන්ගේ අශ්‍රීවත් ඇසුරු කිරීමට පැමිණියෝය.

තෙවන සූත්‍රය යි.

14. 2. 4-9.

සිවුවන සූත්‍රයේ සිට නවවන සූත්‍රය දක්වා - ලිංග නියමයෙන් මෙන්ම සක්වල නියමයෙන් අර්ථ දැක්වුණු පුරුෂයන් ස්ත්‍රීන්ව ඉපදීම, ස්ත්‍රීන් පුරුෂයන්ව ඉපදීම යන මෙය ලිංග නියමයයි. සත්ත්වයෝ මේ සක්වලින් අන්‍ය සක්වලකට ද අන්‍ය සක්වලකින් මේ සක්වලට ද පැමිණෙති. සැරිසරති. ඔවුනතුරින් මේ සක්වලෙහි ස්ත්‍රීයක් ව ඉපිද මවක් වූ අවස්ථාව ම දක්වනුයේ "යො න මාතාභූත පුබ්බො" යනාදිය දේශනා කළ සේක. "යොන පිතා භූත, පුබ්බො" යනාදියේද මේ පිළිවෙල දැක්වුණුය.

14. 2. 10.

දසවන සූත්‍රයේ - "භූතපුබ්බං" යනු අතීතකාලයේ සිදුවූ එක්

වර්ත කථාවක් ගෙනහැර දක්වයි. "සාමඤ්ඤා උදපාදි" යනු පැණවීමක් විය. "වතුහෙන ආරොහනති" යනු මෙය විරියය මධ්‍යම කිරීම සඳහා කියන ලදී. "අගගං" යනු උතුම් වූ යනුයි. "හදදයුගං" යනු සුන්දර යුවලකි. "තිහෙන ආරොහනති" යනු මෙපමණකින් මේ බුදුවරයන් වහන්සේලා දෙනම පහළවූ කාලය අතර දී පොළව යොදනකින් උස්විය. ඒ පවුට්‍ය යොදනතුනක් උස්විය. "අපපං වා භියොගා" යනු වර්ෂ සියයෙන් ඉහලට අල්ප වූ දසවසක් හෝ විසිවසකි. නැවත තවත් අවුරුදු සියක් සිටින්නෙක් නම් නැත. උතුම් සත්ත්වයෝ පමණක් තව වසර හැටක් හෝ අසූවක් ජීවත් වෙති. වර්ෂ සියට නොපැමිණ වසර පහේදී හෝ දහයේදී මියදෙන්නෝම බහුලය. වෙති. මෙහි දැක්වෙනුයේ කකුසද බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පහළවීම වසර හතළිස්දාහක් පරමායුෂ වූ කාලයේත්, කෝණාගමන බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පහළවීම වසර තිස්දහසක් වූ කාලයේත් ලෙස අනුපිළිවෙලින් ආයු පිරිහීම දැක්වෙන දේශනාවකි. මෙවැනි පිරිහීමක් නොවීණි. එම කාල දෙක අතර දී ආයු පිරිහී ගොස් වර්ධනය වූ බව දතයුතුයි. ඒ කෙසේද?

කකුසද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ මහා හදු කල්පයෙහිම මිනිසුන්ට පරමායුෂ වසර හතළිස්දාහක් වූ කාලයේම උපන් සේක. උන්වහන්සේ එම ආයු ප්‍රමාණය පස් කොටසකට බෙදා, ඉන් සතර කොටසක් ගෙවූ සේක්, පස්වන කොටස ඉතිරිව තිබියදීම පිරිණිවි සේක. එසේ ක්‍රමයෙන් ආයු පිරිහී ගොස් පරමායුෂ වසර දහයක් විය. නැවත ආයු වර්ධනය වනුයේ පරමායුෂ අසංඛ්‍ය දක්වා වැඩිවිය. නැවත එය පිරිහෙමින් අවුත් පරමායුෂ වසර තිස්දාහක් වූ කාලයේදී කෝණාගම බුදුරජාණන් වහන්සේ ලොව පහළවූ සේක. උන්වහන්සේ ද ඉහත කී ලෙසම ආයු ගෙවා පිරිනිවි කල්හි, ආයු අඩුවෙමින් ගොස් පරමායුෂ වසර දහයක් විය. නැවත ක්‍රමයෙන් ආයු වැඩි වීගෙන ගොස් පරමායුෂ වසර අසංඛ්‍යයක් විය. නැවත ආයු පිරිහෙනුයේ පරමායුෂ වසර විසිදාහක් වූ කාලයේදී කස්සප ලොවුතුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ලොව පහළ වූ සේක. උන්වහන්සේද පෙර කී ලෙසම පිරිනිවි කල්හි පරමායුෂ වසර දහය දක්වා පැමිණ නැවත වර්ධනය වී අසංඛ්‍ය දක්වා ගොස්, නැවත පිරිහෙනුයේ පරමායුෂ වසර සියක් වූ කාලයට පැමිණියේය. එකල්හි අපගේ සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ ලොව පහළවූ සේක. මෙසේ අනුපිළිවෙලින් ආයු පිරිහීම හා වැඩීම පුන පුනා සිදුවන බව දතයුතුය. එහිදී යම් ආයු

ප්‍රමාණයක් පරමායුෂ වූ මිනිස් සමාජයක ලොවුතුරු බුදුරජාණන් වහන්සේලා පහළවෙත් ද උන්වහන්සේලාට ද ඒ ආයු ප්‍රමාණය ම වේ.

දසවන සූත්‍රයයි.

දෙවන වර්ගය නිමිසේය.

අනමතග්ග සංයුත්තය නිමාවට පත්විය.

15. 1. 1.

කස්සප සංයුත්තයේ පළමු සූත්‍රයෙහි "සනතුට්ඨාය" යනු මොහු සතුටින් සිටින්නෙකි. "ඉහරිතරෙන" යනු මහත් වූ සියුම් රුක්‍ෂ වූ ප්‍රණීත වූ ස්ථිර වූ දිරාගිය යන එක් දෙයකින් නොව යම්සේ ලැබේ ද ඒ ඕනෑම විවරයකින් සතුටට පත්වේ යන අර්ථයයි.

විවරයෙහි සතුටුවීම් තුනකි. යථාලාභ සන්තෝෂය, යථාබල සන්තෝෂය, යථා සාරූප්‍ය සන්තෝෂය යනුවෙනි. පිණ්ඩපාතාදියෙන් මේ ක්‍රමය ම දතයුතුයි. මේ එහි ප්‍රභේද විස්තර කිරීමයි. - මේ බුදුසසුනෙහි හික්‍ෂුවක් යහපත් හෝ අයහපත් සිවුරක් ලබයි. උන්වහන්සේ ඉන් සතුටු වෙති. අනිකක් නො පතති. ලැබුනත් නොගනිති. මෙය යථාලාභ සන්තෝෂය නම් වේ. තවද ස්වභාවයෙන් ම දුර්වල හෝ ලෙඩ රෝගාබාධ නිසා දිරාගිය ශරීර ඇති හික්‍ෂුවක් බර වූ සිවුරක් ලැබ, එය පොරවනුයේ අධික වෙහෙසට පත්වේ. උන්වහන්සේ සබ්බමචාරී (එක්ව මහණදම් පුරණ) හික්‍ෂුන් සමග එය හුවමාරු කරගෙන සැහැල්ලු සිවුරක් ලබාගෙන පොරවමින් ඉන් සතුටට පත්වෙති. මෙය උන්වහන්සේගේ විවර විෂයෙහි යථාබල සන්තෝෂයයි. නව හික්‍ෂුවක් ප්‍රණත වූ ඉතා උසස් විවරයක් ලබන්නේය. උන්වහන්සේ පටසිවුරු ආදී අන්‍ය මහා අන්‍යරස සිවුරු බහුලව ලැබ, මෙය පැවිදිවී බොහෝ කල්ගත වූ ස්ථවිර හික්‍ෂුන්ට ම සුදුසුය. මෙය බහුග්‍රැත හික්‍ෂුන්ට සුදුසුය. මෙය රෝගී හික්‍ෂුන්ට සුදුසුය. මෙය අල්ප වූ ලැබීම් ඇති හික්‍ෂුන්ට සුදුසු යැයි ලද සිවුරු මේ හික්‍ෂුන්ට දී, ඔවුන්ගෙන් ලැබුණු පරණ සිවුරක් හෝ කසල ගොඩවල් ආදියෙන් රෙදිකඩක් අනුලාගෙන ඉන් සිවුරක් මසාගෙන හෝ සතුටුවෙමින් පොරවන සේක. මෙය විවර විෂයෙහි "යථා සාරූප්‍ය සන්තෝෂය"යි මෙහි හික්‍ෂුවක්

රුක්‍ෂ වූ හෝ ප්‍රණීත වූ පිණ්ඩපාතයක් ලබයි. උන්වහන්සේ ඉන් යැපෙමින් අනික් ආහාරයක් නොපතති. ලැබුනත් අනුභව නොකරති. මෙය පිණ්ඩපාත විෂයෙහි "යථාලාභ සන්තෝෂය" නම් වේ. යමෙක් තමාට ස්වභාවයෙන්ම විරුද්ධ වූ, තම රෝගාබාධයන්ට විරුද්ධ වූ පිණ්ඩපාතයක් ලබයි. එය වැළඳුවහොත් උන්වහන්සේට අපහසුවක් වෙති. එනිසා උන්වහන්සේ එම පිණ්ඩපාතය සබ්බත්ථාරී හික්‍ෂුවකට දී, උන්වහන්සේගෙන් ලද කැපවූ ආහාරයක් වළඳා සතුටින් වෙසෙති. මෙය පිණ්ඩපාත විෂයෙහි "යථාබල සන්තෝෂය" නම් වේ. තව හික්‍ෂුවක් බොහෝ ප්‍රණීත වූ පිණ්ඩපාතයක් ලබයි. උන්වහන්සේ එය විරරාත්‍රඥ, අල්ප ලැබීම් ඇති, ගිලන් වූ හික්‍ෂුන්ට පිරිනමා ඔවුන්ගෙන් ලද දෙයක් හෝ නැවත පිඬු පිණිස හැසිර ලද මිශ්‍රාහාරයක් හෝ සතුටින් වළඳති. මෙය උන්වහන්සේගේ පිණ්ඩපාත විෂයෙහි "යථා සාරූප්‍ය සන්තෝෂය"යි. මේ සසුනෙහි හික්‍ෂුවක් මනාප වූ හෝ අමනාප වූ සෙනසුනක් ලබයි. උන්වහන්සේ ඉන් සතුටු වී, සොම්නස්-දොම්නස් නූපදවා තණ ඇතිරියක් හෝ ලැබ, ලද පමණින් තුටු වී එහි සැතපෙති. මෙය සේනාසන විෂයෙහි යථාලාභ සන්තෝෂයයි. යමෙක් තම තමාට හෝ තම රෝගාබාධයන්ට ස්වභාවයෙන් ම විරුද්ධ වූ සෙනසුනක් ලැබ, එහි විසීම අපහසු හෙයින්; සබ්බත්ථාරී හිමිනමක සමග එය හුවමාරු කරගෙන සතුටින් වෙසෙයි. මෙය සේනාසන විෂයෙහි යථාබල සන්තෝෂය නම් වේ. තවත් ඉතා පුණ්‍යවන්ත වූ හික්‍ෂුවක් ලෙන්, මණ්ඩප, කුටාගාරාදී බොහෝ උසස් සෙනසුන් ලබයි. උන්වහන්සේ එම සෙනසුන් ඉහත පැවසූ ලෙස ම විරරාත්‍රභූ, බහුශ්‍රැත, ගිලන්වූ, අල්ප ලැබීම් ඇති හික්‍ෂුන්ට පිරිනමා තමාට ලැබුණු වෙනත් තැනක සතුටින් වෙසෙති. මෙය සෙනසුන් විෂයෙහි යථා සාරූප්‍ය සන්තෝෂයයි. යම් හික්‍ෂුවක් "සෙනසුන් නම් ප්‍රමාදවීමට ස්ථාන වේ. යම්තැනක වැඩහිඳීමෙන් චීනමිද්ධය බැසගනීද නින්දෙන් නැගිටිනවිට පාප සිතුවිලි, විතර්කාදිය පහළවේ" යැයි සළකා එබඳු උසස් සෙනසුන් ලැබුනත් නොපිළිගනියි. උන්වහන්සේ එබඳු සෙනසුන් හැරදමා අභ්‍යවකාශයෙහි රුක්මුල් ආදියෙහි වෙසෙමින් තුටුවෙති. මෙය ද සෙනසුන් විෂයෙහි යථා සාරූප්‍ය සන්තෝෂයකි. මේ සසුනෙහි හික්‍ෂුවක් රුක්‍ෂ වූ හෝ ප්‍රණීත වූ හෝ බෙහෙත් ආදියක් ලැබ, ඉන් පමණක් සතුටු වේද-වෙනත් කිසිවක් නොපතත් ද ලැබුනත් නොගනිත් ද එය ගිලානප්‍රත්‍ය විෂයෙහි "යථාලාභ සන්තෝෂය"යි. යම් හික්‍ෂුවකට තෙල් අවශ්‍ය වූ විට උසස් තෙල් ලැබේ. උන්වහන්සේ එය අනිකුත් සුදුසු හික්‍ෂුන්ට දී ඔවුන්ගෙන් ලද තෙලක් හෝ නැවත සොයාගොස් ලැබූ තෙලකින් හෝ බෙහෙත් කර, ඉන් සතුටට පත්වෙති. මෙය ගිලානප්‍රත්‍ය විෂයෙහි "යථාබල සන්තෝෂය" නම් වේ.

වෙනත් මහපින් ඇති හික්කුළක් බොහෝ තෙල්, මීපැණි ආදිය සහිත මිහිරි බෙහෙත් ලබයි. ඒවා ගිලන් වූ අනෙකුත් හික්කුළන්ට පිරිනමා, ඔවුන් දෙන යමකින් යැපෙමින් සතුටු වේ. යම් හික්කුළක් වෙත එක් බදුනක "අරළු හා මුත්ර"ද "එක් වතුමධුරයක්"ද තබා "ස්වාමීනි! මින් කැමති බෙහෙතක් ගන්න"යි ආරාධනා කළ කල්හි; උන්වහන්සේ, "වෙනත් බෙහෙත්වලින් ද මෙම රෝගය සන්සිඳේ. මේ මුත්ර හරිටකයම බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් වර්ණනා කරන ලදහ"යි සිතා වතුමධුර ප්‍රතික්ෂේප කර - මුත්ර හරිටකයම (මුත්‍ර හා අරළු බෙහෙතම) ගන්නා සේක. ඉන් සතුටට පත්වෙති. මෙය ගිලන්පස විෂයෙහි යථාසරූපා සන්තෝෂයයි. මෙසේ විස්තර කළ ත්‍රිවිධ සන්තෝෂයන් සඳහා, "මහණෙනි! මේ කාශාප තෙරුන් වහන්සේ, තමාට ලැබුණු සිවුපසයෙන්ම තුටුවෙති. ඕනෑම දෙයකින් තුටුවෙති. ලද සිවුරු ආදියකින් ම තුටුවෙමින් පොරවති" යන්න දේශනා කළ සේක.

"වණණවාදිනී" යනු ඇතමෙක් සතුටට පත්වන මුත් සන්තෝෂ ගුණ නොපවසති. ඇතමෙක් සතුටට පත් නොවනුයේ නමුත් සතුටුවීමේ ගුණ පවසති. තව ඇතමෙක් සතුටට පත්වීමක් නැත. සතුටුවීමෙහි ගුණද නොකියති. ඇතමෙක් සන්තෝෂ වෙති. එහි ගුණ ද නිති පවසති. මේ සිවුවැනිව දැක්වූ ගණයට අප කාශාප රහතන් වහන්සේ ද අයත් වන බව දැක්වීමට, "ලැබෙන ඕනෑම සිවුරකින් සතුටුවීමේ ගුණ පවසන" යන්න දේශනා කරන ලද සේක. "අනෙසනං" යනු දූතයන් යැවීම, ගමනා-ගමනයන්හි යෙදීම ආදී නානාවිධ වූ ප්‍රභේද සහිත වූ නුසුදුසු ජීවිකා වෘත්තීන්හි නියැලී යනුයි.

"අලද්ධා" යනු නොලැබ යනුයි. ඇතමෙක්, "කෙසේ හෝ සිවුරු ආදිය ලබාගන්නෙමි"යි පින්වත් හික්කුළන් සමග එක්ව සිටිමින් ම, කුහකකම් කරනුයේ තැනිගනිති. ආශාවෙන් පීඩිත වෙති. මෙම කාශාප මහරහතන් වහන්සේ එසේ නොලබන සේක, එනිසාම තැනි නොගනිති යන අර්ථයි. "ලද්ධා" යනු ධර්මානුකූලව ලැබ ගෙනයි. "අගථිතො" යනු දුරුකළ ලෝභාදී ගිජුකම් ඇතිවයි. "අමුච්ඡිතො" යනු අපමණ තණ්හාවෙන් මුලාවීමට නොපැමිණි යනුයි. "අනජ්ඣා පනෙනා" යනු තණ්හාවෙන් නො මඩන ලද, නොවෙලන ලද්දේ යනුයි. "ආදීනව දසසාවි" යනු නුසුදුසු ජීවිකාවන්ට පැමිණීමෙහිද ගිජු වූ පරිභෝගයන්හි ද ආදීනව දකිනුයේය. "නිසසරණපඤ්ඤා" යනු 'යම්තාක් සීතල නැසීමට' ආදී වශයෙන් කියන

ලද යනුයි. නික්ම යෑම ම විශේෂයෙන් දැන ගනිමින් සිවුපස පරිභෝජනය කරයි යන අර්ථයි.

"ඉතරිතරෙන පිණ්ඩපාතෙන" යනාදියෙහි ද "යම්සේ ලැබූ පිණ්ඩපාතයකින්, සෙනසුනක්, ගිලන්පස බෙහෙත් ආදියකින්" යන අර්ථයි. මෙසේ අර්ථ ගලපා දක්වනුයි.

"කසසපෙන වා හි වො හික්ඛවො! ඔවදිසසාමී" යනු යම්සේ මහා කාශ්‍යප මහතෙරුන් වහන්සේ සිවුපස විෂයෙහි ත්‍රිවිධ සන්තෝෂයෙන් සතුටු වූ සේක්ද "නුඹලා ද එසේ වවු" යනුවෙන් අවවාද දෙන සේක්, "කාශ්‍යප තෙරුන් විසින් දුන් අවවාද" නම් වේ. "යො වා පනසස කසසපාදිසො" යනු මෙපමණකින් කාශ්‍යප තෙරුන් හා සමාන වූ "මහා කාශ්‍යප තෙරුන් මෙන් සිවුපසයෙහි ත්‍රිවිධ සන්තෝෂයෙන් සතුටු වේනම්", "නුඹලා ද එසේ විය යුතුයි" යනුවෙන් අවවාද කරන සේක් කාශ්‍යප තෙරුන් හා සමවීමට අවවාද කරන සේක. "තථතතාය පටිපජ්ජිතබ්බං" යනු "සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙම සත්තුවිධී සූත්‍රයෙහි දේශනා කළ, "කෙලෙස් ලියාලන ප්‍රතිපත්තිය පැවසීම" නම් වූ භාරදූර කටයුත්තකි. අපද මේ ප්‍රතිපත්ති සම්පූර්ණ කිරීම, මහත්ම භාරදූර කාර්යයක් ඉටුකිරීමකි. පැමිණියා වූ මේ භාරදූර කාර්යය පිළිගත යුතුය." මෙලෙස සිතා "මා විසින් දේශනා කරන ලද පරිද්දෙන් තථබ්ව සඳහා (සත්‍යාවබෝධය පිණිස) නුඹලා විසින් මෙලෙස පිළිපැදිය යුතුයැ"යි බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ සේක.

පළමු සූත්‍රයයි.

15. 1. 2.

දෙවන සූත්‍රයේ - "අනාතාපී" යනු යම් චීර්යයකින් කෙලෙස් තවයි ද ඉන් තොරවූයේ යනුයි. "අනොතතාපී" යනු බිය නැතිකමයි. කෙලෙස් ඉපදවීමට ද කුසල් නූපදවීමට ද බියක් නැත. "සමෙබ්බාය" යනු මනාව අවබෝධ කරගැනීම සඳහාය. "නිබ්බාණය" යනු නිර්වාණය සාක්‍ෂාත් කරගැනීමටය. "අනුතතරසස යොගකෙබ්බසස" යනු රහතන් වහන්සේටය. එහි අනුත්තර වූ (අභිඋතුම් වූ), සතර යෝගයන්හි නිර්භය වූ යනු අර්ථයි.

"අනුපපන්නා" යනාදියෙහි - යමෙක් පෙර නොලැබූ චිරු සිවුරු ආදී ප්‍රත්‍යයක් හෝ උපස්ථායක, සද්ධිවිහාරික, අන්තේවාසිකයන්ගේ

සිත් අලවන වෙනත් වස්තුවක් හෝ ලැබ; එය 'හොඳයි-සැපයි' යනුවෙන් අඥානකමින් ගන්නාට සහ තම නොවිඳින ලද වෙනත් සුභ අරමුණක් පිළිබඳ අනුවේණකමින් සිහිකරන්නාට ලෝභාදී පවිට්ඨර්ම උපදියි. "එබඳු ධර්ම නූපදී" යැයි අර්ථ දතයුතුයි. අන් අයුරකින් - අග මූලක් නැති සසරෙහි නූපන් අකුසල් සහගත පවිට්ඨ සිතක් නම් නැත. පෙර විඳින ලද වස්තුවෙහි ද කරුණා කළයුතු අරමුණෙහි ද, යමෙකුට ස්වභාව බුද්ධියෙන් හෝ උදෙසීම-විවාර්ම ආදියෙන් හෝ පර්යාප්ති-නවකර්ම නුවණින් මෙනෙහි කිරීම් ආදියෙන් හෝ වෙනත් දෙයකින් පෙර නූපදින ලද පාපී අදහස්, පසුව එබඳු වූ ප්‍රභාසකින් වහා උපදියි. මෙය ද "නූපන් ධර්ම උපදෙවමින් අනර්ථය පිණිස පවතින්නේය" යි දතයුතුයි. "ඒ වස්තු ආරම්භණයන් හි ම නැවත නැවත උපදිමින් ප්‍රතිණ නොවී පවතී" යන අදහසයි. "ඒවා ඉපදී ප්‍රතින නොවී අනර්ථය පිණිස ම පවතින්නේය." යනුවෙන් දතයුතුයි. මේ දැක්වූයේ සංක්ෂිප්ත විස්තරයයි. සවිස්තරව උපනූපන් භේදයන්ද ප්‍රභාණප්‍රභාණ නියමයන්ද යන සියල්ල විශුද්ධි මාර්ගයේ ඤාණදස්සන විශුද්ධි නිර්දේශයේ පැවසූ පරිදි දතයුතුයි. "අනුපපනනා මෙ කුසලා ධම්මා" යනු සීල, සමාධි, ඵල සංඛ්‍යාත වූ නිවැරදි ධර්ම නොලැබූවත් යනුයි. "උපපනනා" යනු ඒවාම ලැබූවාහුය. "තිරුජ්ඣමානා අනත්ථාය සංවතෙතයුං" යනු ඒ සීලාදී ධර්ම පිරිහීම් වශයෙන් නැවත නූපදින්නේ, නිරුද්ධ වනුයේ අනර්ථය පිණිස පවතියැයි දතයුතුයි. මෙහිද ලෝකික ධර්මයන්ගේ පිරිහීමක් මිස ලෝකෝත්තර ධර්මයන් පිරිහීමක් නොමැති බව දතයුතුයි. උපන් කුසල් දහම්වල පැවතීමෙන් සම්මා විරියෙහි (යහපත් විරියයෙහි) පිහිටීම් වශයෙන් දේශනාව කරන ලදී. දෙවැනි මාර්ගය වහා නූපදින කල්හි, පළමු මාර්ගය නිරුද්ධ වනුයේ එය අනර්ථය-අයහපත පිණිස පවතින්නේය" යන මේ අර්ථය ගතයුතුයි. මෙලෙස මෙම සූත්‍රයෙහි සතර සමාසක් ප්‍රධන් විරියයෝ පූර්වභාග විදර්ශනා වශයෙන් දේශනා කරන ලදී දතයුතුයි.

දෙවන සූත්‍රයයි.

15. 1. 3.

තෙවන සූත්‍රයේ - "වඤ්ඤාමා" යනු සඳ මෙන් වී යනුයි. කිම පරිමණ්ඩල වශයෙන්ද? නැත. වඤ්ඤා අහස් තලයට නැගෙනකල්හි කිසිවකු සමග එක්ව විසීමක්, සෙනෙහසක්, ආලයක්, ප්‍රාර්ථනාවක් හෝ මැඩගෙන (පාගාගෙන) පිවිසීමක් නොකරයි. එනමුත් මහජනයාට ප්‍රියවෙමින් ම

උදාවේ. "නුඹලා ද මෙසේම කිසිවකු සමග එක්ව විසිම් ආදියක් නොකර, මහජනයාට ප්‍රියමනාපව සඳ මෙන් ක්‍ෂත්‍රියාදී සිවු කුලයන් වෙත එළඹෙවු" යන අර්ථයයි. තවද වන්‍යයා අන්ධකාරය දුරුකරයි. ආලෝකය පතුරුවයි. එලෙසින්ම කෙලෙස් අඳුර දුරුකිරීමෙන් හා ඤාණාලෝකය පැතිරවීමෙන් සඳ මෙන් විසිය යුතුයි. මෙලෙස මෙහි අර්ථ දතයුතුයි. "අපකසෙසව කායං අපකසෙසව චිත්තං" යනු ඉහත කී එක්ව විසිම් ආදිය නොකිරීමෙන් කය ද සිත ද ඉවතට ඇද-පහකර යන අර්ථය. යම් හික්‍ෂුචක් අරණ්‍යයෙහි නොවෙසෙයි. කාම විතර්කාදිය කල්පනා නොකරයි. මේ හික්‍ෂුච කය හා සිත ඉවත් නොකර ම වෙසෙයි. යම් හික්‍ෂුචක් අරණ්‍යයෙහි වෙසෙයි. කාමවිතර්කාදිය කල්පනා කරයි. මේ හික්‍ෂුච කය පමණක් ඉවත්කර වෙසෙයි. සිත ඉවත් නොකරයි. යම් හික්‍ෂුචක් ගම් සෙනසුනක වෙසෙමින් කාමාදී විතර්ක නොසිතයි. මේ හික්‍ෂුච සිත ඉවත් කර, කය ඉවත් නොකර වෙසෙයි. යම් හික්‍ෂුචක් අරණ්‍යයෙහි වෙසෙමින් කාමවිතර්කාදිය ද පහළ කර නොගනියි. මේ හික්‍ෂුච කය, සිත දෙක ම ඉවත්කර වෙසෙන උතුම් හික්‍ෂුචයි. "මෙලෙස වී කුලයන් වෙත යායුතුයි" යන අර්ථය දක්වමින්, "කය හා සිත ඉවත් කරවූයේම" යනුවෙන් දෙසූ සේක.

"නිවචනවක" යනු නිතර නවකයෙක් ව යනුයි. ආගන්තුකයෙක් හා සමානව යන අර්ථය. ආගන්තුකයා පිළිවෙලින් පැමිණි ගෙයක වෙසෙනුයේ, ගෘහස්ථාම්චරුන් විසින් දකින ලදුව - "අපගේ දරුවෝ, සෝයුරෝ අපගෙන් වෙන් වූහ. මොහු ද ඔවුන් මෙන් හැසිරෙයි." යනුවෙන් අනුකම්පා කරමින් - ඔහුට නිදාගැනීමට දී ආහාරපාන ද දෙකි. අහර වළඳා අවසන ආගන්තුකයා "නුඹලාගේ මේ ආහාර භාජනය ගන්න"යි පවසා වැළඳූ භාජන දී නිහඬව බැහැරව යයි. ඔවුන් සමග එක්ව විසිම් ආදියක් නොකරයි. කළයුතු කාර්ය විධානයක් නොකරයි. "නුඹලා විසින් ද මහණෙනි!, පිළිවෙලින් පැමිණි ගෘහයට පිවිස යම් හැසිරීමකින් පැහැදුණු මිනිසුන් දුන් දෙයක් වේනම් එය ගෙන - ඔවුන් හා කිසි කථාබහක් නොකර - කළයුතු කිසිදු කටයුත්තක නොයෙදී නිවසින් නික්මෙවු" යනුවෙන් හික්‍ෂුන්ට අවවාද දුන්න. මෙහිදී නිත්‍ය නවකයාගේ ස්වභාවය මැනවින් දක්වීමට "දෙසොයුරු පැවිදි කථාව" (දෙවභාතික වත්තුව) කිවුයුතුයි.

"වසාළ නගර" නම් ගමින් සොහොයුරෝ දෙදෙනෙක් නික්ම අවුත් පන්සලෙහි පැවිදි වූහ. ඒ දෙදෙන වූලනාග තෙරුන් ය, මහානාග තෙරුන් යැයි ප්‍රසිද්ධ වූහ. ඒ දෙදෙන සිතුල්පවුවෙහි වෙසෙමින්, භාවනා කර - වසර තිහකට පසු රහත්ඵලය ලබා ගත්හ. "මව දකිමු"යි තම

මැණියන් බැලීම සඳහා අවුත් වසාළනගර විහාරයේ වාසය කර, දෙවැනි දින මව සිටින ගමට පිඬු පිණිස, දෙදෙනා වහන්සේ ම වැඩම කළහ. මව ද ඉතා සැදහැයෙන් විශාල කැඳ හැන්දක් ගෙන වැඩිමල් තෙරුන්ගේ පාත්‍රයට බෙදන්නී, තෙරුන්ගේ මුහුණු බලා උපන් දරු සෙනෙහස ඇත්තී, "දරුව! නුඹ මගේ පුතු වූ මහානාග නේද?" යි ඇසුවාය. තෙරුන් වහන්සේ, "උපාසිකාවනි! පසුපස සිටින තෙරුන්ගෙන් විමසනු මැනවි" යි පවසා විහාරයට ම වැඩම කළහ. දෙවැනි තෙරුන්ට ද එලෙසින්ම කැඳ බෙදූ මැණියෝ, "දරුව! නුඹ මගේ පුතු වූ චූළනාග නේද?" යි විමසුවාය. "කිම උපාසිකාවනි! මුලින් සිටි තෙරුන්ගෙන් නොවිමසුවෙහි ද?" යි පවසා උන්වහන්සේ විහාරයට වැඩම කළහ. මෙලෙස තම වැදූ මව සමඟවත් ආගිය තොරතුරු කථාකිරීමක්, එක්ව විසීමක් නොමැති හික්කු ව "නිත්‍ය නවකයා" නම් වේ.

"අප්පගබ්බා" යනු ප්‍රගල්භ නොවූ යනුයි. ගැටීම් නැති. අටස්ථානයක කයින් ගැටීම ද සිවුතැනක වචනයෙන් ගැටීම නොයෙක් තැන්හි මතසින් ගැටීමද දුරුකළ. අටතැනක කයින් ගැටීම නම් - "සංඝ, ගණ, පුද්ගල, භෝජන ශාලා, ගිනිහල්ගෙය, නානතොට, පිඬු පිණිස යන මාර්ගය, ඇතුල් ගමට පිවිසීම යන තැන්වලදී කයින් නුසුදුසු දේ කිරීමයි." ඒ කෙසේද? ඇතැම් හික්කුවක් විහාරයේ සඟ මැද අත්දෙක ගොතාගෙන වාඩිවී සිටියි. පයින් පය ගටාගෙන හිඳියි. මේ ආදී ලෙසයි. මෙසේ ම සමූහයක් මැදදී ද සිවුපිරිසෙහි සමාගමයකදී ද සූත්‍ර පිටකාදියක් උගන්නා පිරිස් එකතුවීමක දී ද අයෝග්‍ය හැසිරීම් දැක්වීමයි. වෘද්ධතර හික්කුන් කෙරෙහි ද එලෙස හැසිරීම. වැඩිමහල් හික්කුන්ට දානශාලාවේදී ආසන නොදෙයි. නවකයන්ට ආසන පැමිණීම වලක්වයි. ගිනිහල් ගෙයි ද මෙලෙසම හැසිරේ. වැඩිහිටි හික්කුන් නොවිමසා, ගිනිදල්වීම් ආදිය කරයි. නානතොටේදී "මේ සාමණේරයෙකි. මේ වෘද්ධ හිමිනමකි" ආදී ලෙස ප්‍රමාණ නොකර-ආගත පටිපාටියෙන් දියනෑ යුතුයැයි බුදුහු වදාරා ඇත. එම නියමය කඩකරමින් පසුවී පැමිණ, දියට බැසීමාදියෙන් වෘද්ධ-සාමණේර හිමිවරුන්ට බාධා කරයි. පිඬු පිණිස යන මාර්ගයේ දී අග්‍ර ආසන, අග්‍ර දිය, අග්‍ර පිණ්ඩපාත ආදිය ලබාගැනීමට අතින් ගටමින් පිළිවෙල ඉක්මවා ඉදිරියට යයි. ඇතුළු ගමට හෝ ඇතුළු ගෙට පිවිසීමේදී වැඩිමහලු හික්කුන්ට පෙරින් ගොස පිවිසෙයි. ළදරු හික්කුන් සමඟ කයින් ක්‍රීඩා ආදිය කරයි. මෙලෙසින් කයින් වැරදි හැසිරීම් දැක්වීමයි. "සිවුතැනක වචනයෙන් ගැටීම" නම් - සංඝ, ගණ, පුද්ගල හා ඇතුළුගමට - ඇතුළුගෙට පිවිසීමේදී නුසුදුසු වචන පැවසීමයි. ඒ කෙසේද? මේ සසුනෙහි ඇතැම්

හික්කුළුවක් වැඩිහිටි අවසරයක් නැතිව සගමැද බණ කියයි. එලෙසින් ම අවසරයක් නොමැතිව ගණයා මැදද පුද්ගලයන් සමීපයේද සිදුකරයි. තවද මිනිසුන් ප්‍රශ්න විමසූ විට වැඩිහිටි අවසරයක් නොගෙන, ඒවා විසඳයි. ඇතුළු ගමේදී පිඩු පිණිස යමින් ම "අසුවල් ගෙරින් කුමක් ලැබේද?" "කෑ දෑද?" නැතිනම් කැයුතු වැළඳිය යුතු දෙයක්ද?" "මට දෙන්නේ මොනවාද?" "කිම අද කමුද?" "වළඳමුද?" "කිම අද බොන්නෙහිද?" ආදිය කියයි. මෙලෙස වචනයෙන් නුසුදුසු හැසිරීම් දක්වයි. නොයෙක් තැන්හි මනසින් ගැටීම නම් ඒ ඒ තැන ඉහත කී අයුරින් කාය-වාග් වැරදි හැසිරීම් ආදියට නොපැමිණි නමුත් මනසින් ම කාමචිතර්කාදිය සිතයි. තවද දුසිල්ව හිඳගෙන, "ජනයා මා සිල්වතෙකු ලෙස දැනගනිත්වා!" යි මෙසේ පවතින පට්ටු සිත, ස්වභාවය මනසින් ගැටීම නම් වේ. "මේ දැක්වූ සියලුම ආකාරයේ ගැටීම්වලින් දුරවුයේ. ඒවායෙහි නොයෙදී - නොගැටී කුලයන් වෙත පැමිණෙවු" යන අර්ථයයි.

"ජරුදපානං" යනු දිරාගිය ලීදයි. "පබ්බත විසමං" යනු විෂම වූ පර්වතයයි. වැටෙන තැනයි. "නදී විදුගගං" යනු ගඟෙහි ගමනට අපහසු තැනයි. වැවේ සිදුණු තැනක්. "අපකසෙසව කායං" යනු ඒ ඒ තැන්වල යමෙක් ක්‍රීඩාදියේ නියුක්තව, කය ඉවත් නොකරම, හුදකලාව බරපතල කම් ගැන නොසිතා, ආධාරක දෙයක් නො අල්වාම සිත ද ඉවතට නොගෙන - මෙහි වැටී අත්පා බිඳීම් ආදී දුකට පත්වේ. මෙසේ තැනි නොගෙන - ආදීනව නොසළකා සතුටුවෙමින් ඒ දෙස එබී බලයි. ඔහු එහි වැටී අත්පා බිඳීම් ආදී අනර්ථයට-දුකට පත්වේ. යමෙක් ජලයෙන් ප්‍රයෝජනයක් ඇතිව ලීද වෙත ගොස් කය බැහැර කර, සිත එක්තැන් කරගෙන, ආදීනව බැරැරුම්ව සළකා බලමින්, ආධාරක උපකරණ අල්වාගෙන, සිතද බැහැරකර, තැනිගැනීම් සහිතව බලයි. ඔහු ලීදට නොවැටෙයි. රිසිසේ ලීද බලා, සුවසේ තමා කැමති තැනකට යයි.

"එවමෙව බො" යනු මෙහි උපමා සන්සන්දනයයි. සතර කුලයන්, දිරාගිය ලීද මෙනි. යෝගාවචර හික්කුළුව, ලීද බැලීමට පැමිණි පුරුෂයා මෙනි. ඉවත් නොකළ කය ඇතිව, ඉවත් නොකළ සිත් ඇතිව ලීද බලන පුරුෂයා එහි වැටෙන්නාක් මෙන් නොරකින ලද කය හා සිත් ඇතිව කුලයන් වෙත එළඹෙන හික්කුළුවද කුලයන්හි ඇලේ. බැඳේ. ඉන්පසු නානාප්‍රකාර සිල් නම් වූ පාබිඳීම් ආදී අනර්ථයට ලීදට වැටුණු මිනිසා මෙන්ම පත්වේ. බැහැර කළ කය-සිත් ඇති නුවණැති පුරුෂයා ලීදට නොවැටෙන්නාක් මෙන් ආරක්‍ෂා කරන ලද කය-සිත හා වචන ඇති

මනාව පිහිට වූ සිත ඇති නුවණැති භික්ෂුව සිහි ඇතිව ම කුලයන් වෙත එළඹෙයි. කුලයන් කෙරෙහි නො ඇලෙයි. නොබැඳෙයි. නොවැටී සුවසේ තමා කැමති තැනට ගිය නුවණැති පුරුෂයා මෙන් එම භික්ෂුවගේද සීල නමැති පාද නොබිඳුණේය. ශ්‍රද්ධාව නැමති අත් නොබිඳුණේය. සමාධිය නැමති කුස නො බිඳුණේය. ඤාණය (ප්‍රඥාව) නැමති හිස නොබිඳුණේය. රාග නැමති හුන්, කටු ආදියෙන් බාධාවක් නොවූයේය. තමා රිසි තැනකට සුවසේ ගියාක් මෙන් භික්ෂුව ද කුලයන් නිසා විවරාදී සිටුවපය ලබාගෙන, කමටහන් වඩා සංස්කාර ස්වභාවය මෙනෙහිකර, රහත්ඵලය සාක්ෂාත් කරගෙන - ලොවුතුරු සුවයෙන් සුවපත් වූයේ, තමාට අභිමත වූ පෙර නොගිය විරු ක්ෂේමභූමියක් වූ "නිර්වාණය" නම් දිශාව බලා යන්නේය.

දන් හිතවූ අදහස් ඇති වැරදි දේට පිළිපත් යමෙක් මෙසේ කියන්නේය. සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ "ත්‍රිවිධ වූ ගැටීම් දුරලා නිත්‍ය නවකයකු ලෙස ව්‍යුයා මෙන් කුලයන් වෙත එළඹෙවූ"යි වදාරන සේක් භික්ෂුන් වහන්සේලා නුසුදුසු තැන්හි වාසය කරවන සේක. නොඉවසිය හැකි බරක් පටවන සේක. මෙලෙස කිරීමට හෝ කරවීම ඉතා අසීරුය" යනුවෙනි. එබඳු වාදයන් (අදහස්(සිද්ධමිත්, "එලෙස ජීවත්විය හැකියැ"යි තහවුරු කරමින් "එසේ ජීවත්වන භික්ෂුහු වෙති"යි උදාහරණ දක්වන සේක "කසසපො භික්ඛවෙ"..... යනාදිය දෙසුන.

"ආකාසෙ පාණිං වාලෙසි" යනු නිල් අහසේ, එකට වෙලී පවතින විදුලිය දෙකක් සැරිසරන්නාක් මෙන් යටින් ද උඩින් ද දෙපැත්තෙන් ද අත සැරිසැරුවේය යනුයි. (අත එහෙ මෙහෙ විහිදවූ සේක.) මෙයද ත්‍රිපිටක බුද්ධ වචනයෙහි අසම්භින්න වූ පදයකි. "අතතමනො" යනු සතුටු සිත් ඇති, පිනාගිය සිත් ඇති යනුයි. දොම්නසින් පැහැරගත් මනසක් නොමැතිවයි.

"කසසපසස භික්ඛවෙ" යන මෙහිද පෙර පැවසූ ලෙස ම අන්‍යයන්ගේ වාද සිද්ධමිත් "මෙබඳු භික්ෂුහු ඇත"යි දැක්වීමට වදාළ සේක.

"පසනනාකාරං කරෙය්‍යං" යනු විවරාදී ප්‍රත්‍යයන් දෙන්නාහු නම් යනුයි. "තථත්තාය පටිපජේජය්‍යං" යනු සීලය පැමිණි තැන්හි සීලය සම්පූර්ණ කරමින්, සමාධි විදර්ශනා මාර්ගඵල පැමිණි තැන්හි ඒ ඒ දෙය සම්පාදනය කරමින්, ඒ සදහාම පිළිපදින්නාහු නම් යනුයි. "අනුඥං" යනු ආරක්ෂා කරන බවයි. "අනුකමපං" යනු මුදුසින් ඇතිබවයි. මේ පද දෙකම කරුණාවට ම යෙදුණු සමාන වදන් වේ. "කසසපො භික්ඛවෙ"

යන මෙහිද පෙර කියන ලද පරිදිම පරවාදයන් බිඳලමින් "මෙබඳු හික්කුහු ඇත"යි දක්වමට දෙසන ලද සේක. "කස්සපෙන වා" යන මෙහි සඳ උපමාව ආදී විස්තර මුලින් පවසා ඇති අයුරින්ම දතයුතුයි.

තෙවන සූත්‍රයයි.

15. 1. 4.

සිවුවන සූත්‍රයේ - "කුලුපගො" යනු කුල ගෙවල්වලට පැමිණෙන්නාය. "දෙනතුයෙව මෙ" යනු මා හටම දෙන්නා යනුයි. "සන්ධියනි" යනු කරදරයට පත්වෙයි. පෙළෙයි. සෙසු පදයන්ගේ අර්ථ කියන ලද පරිදි ම දතයුතුයි.

සිවුවන සූත්‍රය

15. 1. 5.

පස්වන සූත්‍රයේ - "ඒණ්ණො" යනු ස්ථවිර වූ, මහලු වූ යනුයි. "ගරුකානි" යනු ඒ සිවුර ශාස්තෘන්වහන්සේ වෙතින් ලැබූ කාලයේ පටන්, සිදුණු ඉරුණු තැන් නූලෙන් මැසීමෙන් ද නොයෙක් සිය ගණන් අණ්ඩ දම්මෙන්ද බරවුවක් බවට පත්විය. "නිබ්බසනානි" යනු පෙර භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් හැද පොරවා බැහැර කළ බැවින් මෙනමින් හැඳින්විණි. "තසමා" යනු යම්හෙයකින් නුඹ ජරාවට පත්වූයේ ද ගරුකටයුතු පාංශුකුලික පැවිද්දෙක් වූයේ ද එනිසාය. "ගහපතිකානි" යනු "පාංශුකුලිකාංගය හැරදමා ගහපතියන් විසින් දුන් සිවුරු දරන්න" යන අදහසයි. "නිමනතණෙසු" යනු "පිණ්ඩපාතිකංගය හැරදමා සළාක බත් ආදියෙන් ආරාධිත දානය වළඳන්න" යන අදහසයි. "මමඤ්ච සනතිකෙ" යනු "ආරණ්‍යයේ ම විසීම අත්හැර ගම් සෙනසුන්හි ම වෙසෙන්න" යන අදහසයි. රජතුමා සේනාපතියකු සේනාපති තනතුරෙහි තමා විසින්ම තබා, රාජ උපස්ථාන ආදිය මගින් තමාගේ සිත සතුටුකරන එම සෙන්පතියාගේ එම තනතුර වෙනත් අයෙකුට දේනම්; රජු නුසුදුසු ක්‍රියාවක් කරන්නේ නොවේද? මෙසේ ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ම මහා කාශ්‍යප තෙරුන්ට පෙරගමන් කරනු වස් තුන් ගවුවක් මග ගෙවා ගොස් රජගහ නුවරට ද නාලන්දාවටද අතර වූ බහුපුත්තක නම් රුක්මුල හුන් සේක්, ත්‍රිවිධ අවවාදයන්ගෙන් ම ඕවාද පටිගහණ උපසම්පදාව ලබාදී, උන්වහන්සේ සමග තම සිවුර

හුවමාරු කරගෙන පැවිදි වූ දින පටන් ම කාශ්‍යප තෙරුන් ආරණ්‍යයෙහි වාසය කරන ධුතාංගධාරී තනතුරට පත්කළ සේක. මහකසුප් තෙරණුවෝ මේ දක්වා බුදුසිත නොරිදවමින් කළයුතු වතාවත් නිසිපරිදි ඉටු කරද්දී ම නැවත භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් උන්වහන්සේට, පාංශුකුලිකංගය හැරදමා ගහපති සිවුරු පිළිගැනීම ආදියට යොමුකරවන සේක. මෙය අයුක්තියක්, නුසුදුසු ක්‍රියාවක් නොවන්නේද? නැත. එය අයුක්තියක් ඉටුකිරීමක් නොවේ. කුමක් නිසාද? තමන්වහන්සේගේ ම අදහසක් වන බැවිනි. ශාස්තෘන් වහන්සේ ධුතාංග ආදිය අත්හැරීමට - ඉවත දැමීමට නො කැමති සේක. "යම්සේ නොගටන ලද බෙර ආදිය ශබ්ද පිට නොකරයිද එලෙසින්ම නොගටන ලද මෙබඳු උතුම් පුද්ගලයෝ සිංහනාද නොකරති" යි කාශ්‍යප තෙරුන්ගේ සිංහනාදය අසනු රිසි වූ බැවින් මෙලෙස වදාළහ.

තෙරුන් ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ අදහස අනුවම "අහං බො හනෙන! දීසරතනං ආරඤ්ඤකො වෙව" යනාදී ක්‍රමයෙන් සිංහනාද පැවැත්වීය.

"දිට්ඨංගම සුඛ විහාර" නම් වූ මෙලොවදී ලබන සැප විහරණය නම් අරණ්‍යවාසිහුම ලබනි. ග්‍රාමවාසිහු නොලබනි. ගමෙහි වසන හික්කුචට දරුවන්ගේ ශබ්ද ඇසේ. නුසුදුසු රූප දකියි. නුසුදුසු ශබ්ද ඇසෙයි. එයින් උන්වහන්සේට ගිහිගේ පිළිබඳ ඇලීමක්, ආශාවක් උපදියි. ආරණ්‍යවාසී හික්කුච ගවුටක් හෝ අභියෝග්‍යනක් දුර ගම ඉක්මවා කැළයට ඇතුළු වී වාසය කරයි. කොටි-ව්‍යාඝ්‍රාදී සතුන්ගේ ශබ්ද පමණක්ම අසයි. ඒවා ඇසීමෙන් අමානුෂික වූ බියක් උපදියි. ඒ සඳහා මෙය කියන ලදී.

සුඤ්ඤාගාරං පට්ටංසස - සනත විතතසස හික්කුනො
අමානුසි රතී හොති - සමමා ධමමං විපසසතො

යතො යතො සමමසති - බන්ධානං උදයබබ්බං
ලහති පීති පාමොජ්ජං - අමතං න විජානතං

පුරතො පච්ඡතො වාපි - අපරො වෙ න විජ්ජති
තතොච එංසු හවති - එකසස රමතො වනෙ

"ශුන්‍යාගාරයට පිවිසියා වූ ශාන්ත සිත් ඇති, මැනවින් ධර්මය විමසා බලන හික්කුචට අමානුෂික වූ ඇල්මක් ඇති වේ."

"යම් යම් ආකාරයකින් ස්කන්ධයන්ගේ ඇතිවීම හා නැතිවීම විමසා බලන්නේ ද නිවණ මැනවින් අවබෝධ වී ප්‍රීතිය හා ප්‍රමෝදය ලබාගනියි."

"ඉදිරියෙන්ද පසුපසින්ද උන්වහන්සේට දෙවැනියකු නැත. හුදකලාවම වනයෙහි ඇළි, එහිම වෙසෙනුයේ සැපවිහරණ සුව විදියි."

මෙලෙසින් ම පිණ්ඩපාතික වූ හික්කුචම මෙලොවදී සැප ලබයි. ඉන් වැලකුණු හික්කුච දිට්ඨධම්ම සුඛය විදින්නෙක් නොවේ. පිණ්ඩපාතික නොවූ හික්කුච අකාලවාරී වේ. ඉක්මන් ගමන් ඇතිවේ. හුවමාරු කරගනියි. පළිබෝධ සහිතවම යයි. එසේම බොහෝ සැකයන්ට බඳුන් වේ. පිණ්ඩපාතික හික්කුච අකාලයේ නොහැසිරෙයි. ඉක්මන් ගමන් ඇත්තෙක් නොවේ. හුවමාරු කර නොගනියි. හිරිහැර-කරදර ආදී පළිබෝධ කිසිත් නොමැතිව යයි. උන්වහන්සේගේ ගමනින් කිසිදු සැකයකට බඳුන් නොවෙති. ඒ කෙසේද?" පිණ්ඩපාතික නොවූ හික්කුච ගමින් දුර විහාරයක වාසය කරයි. උදේම පිබිද "කල් ඇතිවම කැඳක් හෝ බත් ආදියක් මට පැමිණේද?" යි සොයමින් මකුළුදල් කඩමින්, නිදාසිටින ගව ආදී සතුන් නැගිටුවමින් උදෙන්ම යන්නේ අකාලයේ හැසිරේ. දායකයන් කුඹුරු වැඩ ආදී කර්මාන්තවලට යෑමට පෙර, ඔවුන් ගෙදරින් නික්මෙද්දීම නිවෙස් වෙත පැමිණීම සඳහා මුවන් ලුහුබැඳ යන්නාක් මෙන් වේගවත් වූ ගමන් ඇත්තේ වේ. අතරමගදී කිසිවකු දැක "අසුවල් උපාසකයා හෝ උපාසිකාව ගෙදර සිටීද? ගෙදරින් පිටවිද?" ආදිය අසයි. "ගෙදරින් පිටව ගියේය" යි පැවසුවහොත් "දූන් කොතැනින් අහර ලබමිද?" යි ගින්නෙන් දූවුණු තැනැත්තෙකු මෙන් කම්පාවෙයි. විපිළිසර වෙයි. තමා බටහිර දෙසට යාමට කැමැත්තෙන් සිටිය දී නැගෙන දෙස වූ නිවසක සළාක බතක් ලබයි. එවිට වහාම බටහිර දෙස සළාකයක් ලද හික්කුචක් සොයා යායුතු වේ. එබඳු හික්කුචක් වෙත එළඹ, "ස්වාමීනි! මම බටහිර දෙසට යන්නෙමි. මගේ සළාකය ඔබවහන්සේ ගන්න. ඔබවහන්සේගේ සළාකය මට දෙන්න" යි සළාක හුවමාරු කරගනියි. එක් සළාක බතක් ගෙනැවිත් වළඳන කල්හි, තවත් සළාක බතකට "පාත්‍රය දෙන්න" යි මිනිස්සු ඉල්ලති. එවිට සමීපව සිටි අන්‍ය හිමිනමකට "ස්වාමීනි! නුඹවහන්සේගේ පාත්‍රය දෙන්න. ගෙනා පසු බත් මගේ පාත්‍රයේ දමාගෙන නැවත ඔබවහන්සේට පාත්‍රය දෙන්නෙමි" යි කියා උන්වහන්සේගේ පාත්‍රය දායකයන්ට දෙයි. එය පුරවාගෙන පැමිණිවිට, එම බත් තම පාත්‍රයේ දමාගෙන නැවත පාත්‍රය අයිතිකාර හිමිනමට දීම පාත්‍ර හුවමාරුව නම් වේ. විහාරයේ රාජරාජ මහාමාත්‍යාදීහු මහදන් පවත්වති. මෙම හික්කුචු ද "ථයේ දුරගමක

සළාකයක් ලැබූ බැවින් එහි ගොස් පැමිණෙනවිට සන්දිනක් ම සළාක නොලැබේ" යැයි නොලැබීම් බියෙන්ම යයි. මෙසේ හිරිහැර පළිබෝධ සහිතවම යෑම සිදුවේ. දැන්වන ලද යමකුගේ සළාක බතක් සඳහා යනුයේ "එය දෙයිද? මා හට එය නොලැබේද? එය ප්‍රණීතව දේවිද? රුක්‍ෂ ලෙස දේවිද? ස්වල්පයක් දෙයිද? නැතිනම් බොහෝ ආහාර දේවිද? සීතල වූ ආහාරයක් ලැබේද? නැතිනම් උෂ්ණ වූ ආහාරයක් ලැබේද?" මෙලෙස බොහෝ සැක සංකා සහිතවම යෑමට සිදුවේ.

පිණ්ඩපාතික වූ භික්‍ෂුව උදයේ ම නැගිට වත්පිළිවෙන් දක්වා, ශරීරකෘත්‍ය සිදුකර - තමා වසන තැනට පිවිස, කමටහනක් සිහිපත් කරයි. අනතුරුව කල්වේලා බලා, මහජනයාට කැඳබන් ආදියක් පිළියෙල කරගැනීමට ප්‍රමාණවත් වන කාලයෙහි ම ගමට පිඬු පිණිස හැසිරෙයි. සුදුසු කාලයේ මිස අකාලයේ නොහැසිරෙයි. පිඬු පිණිස වඩිමින්ද එක් එක් පියවරක් කොටස් සය බැගින් බෙදා විදසුන් වඩමින් හැසිරෙයි. මෙනිසා උන්වහන්සේට ඉක්මන් ගමන් නැත. තම ගෞරවණීය භාවය නිසා "අසුවලා ගෙදර සිටීද? නැතිද?" ආදියක් කිසිවකුගෙන් නොවිමසයි. සළාක බත් ආදියක් නොගනියි. එනිසාම සළාක හුවමාරුවක්ද නොලැබේ. අවශ්‍ය නොවේ. මෙනිසා පළිබෝධ හිරිහැර නැත. කමටහන් මෙනෙහි කරමින්ම තමන් රිසි තැනකටම වැඩම කරයි. එනිසා සෙසු තෙරවරුන්ට මෙන් බොහෝ සැක සංකා නූපදී. එක් ගමකට, විටියකට පමණක් ඇලී නොසිට වෙනත් තැන්වලට යයි. එක්තැනක නොඇලී, අන්‍ය තැන්වලට යන බැවින් මිශ්‍ර වූ බත් අමෘතයක් මෙන් වළඳා යයි. පැවිද්දෙහි ඇති දිව්‍යධර්මික සුවය මැනවින් විඳියි. පැවිද්දෙන් මෙලොවදී ලබන සැප පාංශුකුලික වූ භික්‍ෂුවම ලබයි. එසේ නොවූ භික්‍ෂුව නොලබයි. පාංශුකුලික නොවන භික්‍ෂුවට වස්වසන තැනක් සොයා යෑමට සිදුවේ. සුදුසු සෙනසුනක් නොම සොයයි. නමුත් පාංශුකුලික භික්‍ෂුව වස් වසන තැන් නොසොයයි. තමාට සුදුසු සෙනසුනක්ම සොයා ගනියි. තේවිවරිකංගය සමාදන් වූ භික්‍ෂුවම මෙලොවදී ලබන පැවිද්දෙහි සැප වළඳයි. එසේ නොවූ භික්‍ෂුව නොලබයි. තේවිවරිකංගය සමාදන් නොවූ භික්‍ෂුවට බොහෝ පිරිකර ඇත. බොහෝ භාණ්ඩ ඇත. එනිසා උන්වහන්සේට පහසු විහරණයක් නම් නැත. අල්පේච්ඡ වූවන්ටම පැවිද්දෙහි ඇති මෙලෝ සැප ලැබේ. එසේ නොවූවන්ට නොලැබේ. මෙනිසා "අත්තනො ව දිට්ඨංගමම සුඛ විහාරං සමපසසමානො" යනුවෙන් කියන ලදී.

15. 1. 6.

සයවන සූත්‍රයේ "අහං වා" යනුවෙන් වදාළේ කුමක් නිසාද? තෙරුන් වහන්සේ තමන් වහන්සේ සිටින තැන තැබීම සඳහායි. ඇයි සාරිපුත්‍ර-මහමුලෙන් ආදී මහතෙරවරු මේ සඳහා සුදුසු නොවේද? ඔවුහු නැද්ද? උන්වහන්සේලා සිටිති. බුදුපියාණන් වහන්සේට මෙබඳු කල්පනාවක් පහළවිය. "මොවුහු බොහෝ කලක් නොසිටිති. මහාකාශප තෙරුන් වහාහි වර්ෂ එකසිය විස්සක් ආයු ඇත්තෙකි. උන්වහන්සේ මා පිරිණිවි කල්හි සප්ත පර්ණි ගුහාද්වාරයේ හිඳ ධර්මවිනය මනාව සංග්‍රහ කරමින්, මගේ සසුන වසර පන්දාහක් පමණ කල් පැවතීමට කටයුතු කරන්නේය." යනුවෙන් සලකා, තමන්වහන්සේගේ ස්ථානයේ තැබූ සේක. මෙනිසා සෙසු හික්කුහු කාශප තෙරුන්ට ඇහුම්කන් දියයුතු බවට පමුණුවමින් මෙලෙස වදාළහ.

"දුබ්බවා" යනු දුකින් කිවයුතු යනුයි. "දොවචසස කරණෙහි" යනු අකීකරුකම් කරන්නාහුය. "අපපදකඛිගගාහිනො" යනු අනුශාසනාව අසා එය නියමාකාරයෙන් වටහා නොගනියි. අනුශාසනා කල පරිද්දෙන් නොපිළිපදියි. පිළිනොපදින්නාහු "වාමග්‍රාහී" නම් වෙතැයි දක්වයි. "අවචාවදනෙන" යනු වාදය ඉක්මවාය. "ඇසු පර්යාප්ති ධර්ම ඇති බැවින් අතිශයින් වාද කරති" යන අර්ථයි.

"කො බහුතරං භාසිසසති" යනු "ධර්මය දේශනා කරන්නා වූ කවරෙක් බොහෝකොට කියන්නේද? කීම නුඹද? නැතිනම් මමද?" යනුයි. "කො සුඤ්ජරතරං" යනු එක් අයෙක් බොහෝ කොට දෙසන්නාහු ඉවසීමක් හෝ ධර්ම සාහිත්‍යයක් නොමැතිව අමිහිරිව දේශනා කරයි. තව අයෙක් ඉවසීමෙන්, ධර්ම සාහිත්‍ය සහිතව, මිහිරිව ධර්ම දේශනා කරයි. ඒ සඳහා පවසන ලදී. කවරෙක් අතිශයින් සුන්දරද? එක් අයෙක් බොහෝ කොට ද සුන්දරව ද ධර්මදේශනා කරනුයේ නමුත් බොහෝවේලා නොදෙසයි. ඉක්මණින් ම නැගී සිටියි. තව අයෙක් දීර්ඝ මාවතකට පමුණුවයි. හෙවත් බොහෝවේලා දහම් දෙසයි. එනිසා "කො චිරතරං" යනුවෙන් කියන ලදී.

සයවන සූත්‍රය යි.

15. 1. 7

සත්වන සූත්‍රයේ "සදධා" යනු විශ්වාස කරන ශ්‍රද්ධාවය. "විරියං"

යනු කයේ හා වෛතසිකයන්ගේ විරියයයි. "පඤ්ඤා" යනු කුසල්දහම් දැනගන්නා වූ ප්‍රඥාවයි. "න සනති හික්ඛු ඔවාදකා" යනු "මේ පුද්ගලයාට අවවාද දෙන්නෝ, අනුශාසකයෝ, කලාශ මිත්‍රයෝ නැත" යන මේ වස්තුව "හනෙන පරිභාණං" යනුවෙන් දක්වයි.

සත්වන සූත්‍රය යි.

15. 1. 8.

අටවන සූත්‍රයේ - "තථා හි පන" යනු පෙර සුවච කීකරු බැවින් ද දැන් දුර්වච අකීකරු බැවින් ද යන කරුණු දක්වීමට යෙදූ නිපාතයකි. "තනු" යනු ඒ තෙරවරු අතර යනුයි. "කො නාමො" යනු මේ හික්ඛුවගේ නම කුමක්ද? කිම "තිස්ස" තෙරුන්ද? කිම "නාග" තෙරුන්ද? යනුයි. "තනු" යනු එහිදී මෙසේ සත්කාර කරන කල්හි "තථතාය" යනු ඒ සදහා, එසේවීම සදහා, ආරක්ෂාකාංග සමාදානාදිය සදහා යන අර්ථයි. "සබ්බභවාරිකාමො" යනු "මොවුහු මා පිරිවරාගෙන හැසිරේවා" යි මෙලෙස කැමති වේ. අපේක්ෂා කරයි. එය ප්‍රාර්ථනා කරයි. සබ්බභවාරිත්ව කැමති වේ. "තථතාය" යනු ලාභසත්කාර ඉපිදවීම සදහාය. "බ්‍රහ්මචාරුපදදවෙන" යනු යමෙක් බ්‍රහ්මචාරීන්ගේ සිවුපස විෂයෙහි උපදවන අධික වූ ඡන්ද්‍රාගය, උපද්‍රවයකැයි කියයි. එයින් පීඩා වූ "අභිභවනා" යනු අධික ප්‍රාර්ථනා ඇති යනුයි. "බ්‍රහ්මචාරී අභිභවනෙන" යනු බ්‍රහ්මචාරීන්ගේ අධික ප්‍රාර්ථනා සංඛ්‍යාත වූ සිවුපසය නොලැබීමෙන්ය.

අටවන සූත්‍රය යි.

15. 1. 9.

නවවන සූත්‍රයේ - "යාවදෙව ආකංඛාමි" යනු යම්තාක් කල් කැමතිවෙමි ද යනුයි. මෙයින් මතු "විවිචෙවච කාමෙහි" යනාදී වශයෙන් යම් ඒ සිවු රූපාවචර ධ්‍යානයන් කියනු ලැබේ. "සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතිකකමා" ආදී ක්‍රමයෙන් සතර අරූපාවචර සමාපත්තිහු ගණන් ගැනේ. "සබ්බසො නෙවසඤ්ඤානා සඤ්ඤායතනං සමතිකකමම සඤ්ඤාවෙදයිත නිරොධං" යනු මෙසේ නිරෝධ සමාපත්තියයි. "අනෙකච්චිතං ඉද්ධිවිධං" යනාදී ක්‍රමයෙන් ලෞකික අභිඥා පසද කියන ලදී. එහි යමක් කිවයුතු නම් ඒ සියල්ල අනුපද වර්ණනාව හා භාවනා විධානය ද සහිතව

විඤ්ඤිමාර්ගයේ විස්තර කරන ලද්දේමය. ඡඬි අභිඥාව වනාහි "ආසවානං ඛයා" යනු ආශ්‍රවයන්ගේ ක්‍ෂයවීමෙන්. "අනාසවං" යනු ආශ්‍රවයන්ගේ ප්‍රත්‍ය නොවූ, නොපැවතීමයි. "වෙනොවිමුතති" යනු අර්හත් ඵල සමාධියයි. "පඤ්ඤා විමුතතිං" යනු අර්හත්ඵල ප්‍රඥාවයි.

නවවන සූත්‍රයයි.

15. 1. 10.

දසවන සූත්‍රයේ "ආයාම භනෙන" යනුවෙන් කුමක් නිසා භික්‍ෂුණීන්ගේ අසපුවකට යෑම සඳහා ආරාධනා කළෙහිද? ලාභසත්කාරමය හේතුවකින් නොවේ. කමටහනින් යහපතක් වන භික්‍ෂුණීහු වෙති. ඔවුන් උත්සාහවත්ත කර, කමටහන් ලබාදෙන්නෙමි"යි මෙලෙස ආයාචනා කළේය. ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ ත්‍රිපිටකධර බහුශ්‍රැතයෙක් නොවේද? මෙසේ ඉල්වනුයේ තමාට කමටහන් ලබාදිය නොහැකි නිසාද? නැත. උත්වහන්සේට හැකිය. බුදුරජාණන් වහන්සේ හා සමාන වූ ජ්‍යෙෂ්ඨතම ශ්‍රාවකයාගේ දේශනාව ඇදහිය යුතු වූවකැයි සිතන බැවින් මෙසේ ආයාචනා කරන ලදී. "බහුකිවෙවා ඤං බහුකරණියො" යනු කිම තෙරුන් වහන්සේ නවකර්මාන්ත ආදියේ නියුක්තව සිටින බැවින් ආනන්ද හිමියන්ට මෙසේ දේශනා කළ සේක්ද? නැත. බුදුරජාණන් වහන්සේ පිරිනිව් කල්හි සිවුපිරිස ආනන්ද තෙරුන් වෙත එළඹ, "ස්වාමීනි! දන් කාගේ පාසිවුරු ගෙන හැසිරෙන්නෙහිද? කාගේ පිරිවෙණ අමදින්නෙහිද? මුවදෝනා පැන් පිළිගන්වනුයේ කාටද?"යි කියමින් හඬති. වැලපෙති. තෙරුන් වහන්සේ "සංස්කාරයෝ අනිත්‍යහ. උතුම් බුදු සිරුරටද නිර්ලජ්ජි මාරයා පහර දුන්නේය. මෙය සංස්කාරයන්ගේ ධර්මතාවයි. එනිසා ශෝක නොකරන්න. නොවැලපෙන්න." යනුවෙන් පිරිස සන්සිඳුවයි. මෙසේ වූ බොහෝ කටයුතු ඇති බැවින් තෙරුන් වහන්සේ අනද හිමිට මෙසේ වදාළහ. "සඤ්ජෙසසි" යනු ප්‍රතිපත්ති ගුණ දක්විය යනුයි. "සාමදපෙසි" යනු කරුණු ගන්වයි යනුයි. "සමුතෙතජෙසි" යනුවෙන් උත්සාහවත් කරවිය. "සමපහංසෙසි" යනු ලබන ලද ගුණයෙන් පිරිසිදු කරවයි.

"ථුලලතිසස" යනු ශරීරයෙන් මහත්වූ නමින් තිස්ස වූ යනුයි. "වෙදෙහමුනිනො" යනු පණ්ඩිත මුනිවරයෙකි. පණ්ඩිත යනු ඤාණය නම් වූ වේදයෙන් සියලු කටයුතු කිරීමට උත්සාහ ගනියි. කරයි. එනිසා

"වේදෙහ" යැයි කියන ලදී. වේදෙහ වූයේත් ඔහුමය. මුනිවූයේත් ඔහුමය. වේදෙහ මුනි වේ. "ධම්මං භාසිතබ්බං මඤ්ඤති" යනු ත්‍රිපිටකධර වූ ධර්ම භාණ්ඩාගාරික වූ අනඳ තෙරුන් හමුවේ අරන්භවාසී වූ පාංශුකුලිකංග සමාදන් වූ මහාකාශ්‍යප තෙරුන් "මම ධර්මකථිකයෙකි" යි ධර්මදේශනා කළේ යැයි සිතයි. මේ ධර්මකථාව කුමන හේතුවකින් කළේදැයි නොදන්නී මෙසේ කීවාය.

"අසෙසාසි" යනු අතිකකු පැමිණ දැන්වීම් වශයෙන් ඇසුහ යනුයි. "ආගමෙහි ත්වං ආවුසො" යනු "ඇවැත්නි! නුඹ සිටින්න. නවතින්න" යනුයි. "මා තෙ සංඝො උත්තරිං උපපරිකම්" යනු "හික්ෂු සංඝයා අනාගතයේ විශේෂ අවසරයකින් නුඹ පරික්ෂා කර බැලීම සිදුනොවේවා! යනුයි. මෙය කියන ලදී. "ආනන්ද තෙරුන් විසින් බුදුරජාණන් වහන්සේට සමාන වූ ශ්‍රාවකයෙක් වලකන ලදී. එක් හික්ෂුණිය නොවලකන ලදී. ඇය සමග එක්ව විසීමක් හෝ ස්නේහයක් හෝ වන්නේයැ" යි සංඝයා මෙසේ නුඹ ගැන නොසිතවා" යන අදහසිනි.

දැන් තමාගේ බුදුරජාණන් වහන්සේ හා සමාන බව දක්වන සේක්, "තං කිං මඤ්ඤාසි ආවුසො" ආදිය දේශනා කළහ. "සත්තරත්තං" යනු සත් රියනක් පමණයි. "නාගං" යනු ඇතෙකි. "අඛණ්ඩරත්තං වා" යනු රියනෙන් අඛණ්ඩ අඩු වූ අට රියනක් හෝ. රියන් හතහමාරක් වූ යනුයි. "පෙර පාදයේ සිට කුම්භස්ථලය දක්වා වියතකුත් රියන් හතක් උස වූ ඇතෙක්" යන අර්ථයි. "තාලපතනිකාය" යනු ළා තල්කොළයකිනි. "වච්ඡරා" යනු චුන්චිය යනුයි. මැරුණේ හෝ නැසුනේ නොවේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ හා සමාන වූ ශ්‍රාවකයෙකුට උපවාද කර, මහාකාශ්‍යප තෙරුන් ඡඩ් අභිඤා පිළිබඳව සිංහනාද කරන කල්හි ඇය පොරවාගෙන සිටි කශාය වස්ත්‍රය කටුඅත්තක් මෙන් ද කහඹිලියා අත්තක් මෙන්ද වී ශරීරය කැමට (කැසීමට) පටන් ගත්තිය. ඒ කාශාය වස්ත්‍රය හැරදමා සුදුවනක් හැඳි කෙනෙහි ම ඇයට සහනයක් ඇතිවිය.

දසවන සූත්‍රයයි.

15. 1. 11.

එකොළොස්වන සූත්‍රයේ - "දකඛිණගිරිසමිං" රජගහනුවර පිරිවරා සිටි කඳුවලින් දකුණ පැත්තේ වූ ජනපදය "දකඛිණගිරි" නම් වේ. එහි

වාරිකාවේ හැසිරේ යන අර්ථයි. වාරිකාවේ ප්‍රභේද දෙකකි. තුරිත වාරිකාව හා අතුරිත වාරිකාව යනුවෙනි. එහි යමෙක් එක් කසාවතක් හැද, එක් කසාවතක් පොරවාගෙන, පාසිවුරු උරයේ එල්ලාගෙන කුඩය ගෙන සිරුරින් දහඩිය වතුරුවමින් දවසකට යොදුන් හත-අටක් යයි. බුදුවරු කිසියම් හේතු සම්පත් ඇති සත්ත්වයකු දැක යොදුන් සියක්-දහක් වුවත් ක්ෂණයකින් යයි. එය තුරිත වාරිකාව නම් වේ. දිනපතා සිදුවන පරිදි ගවුචක්, අඩ යොදුනක්, තුන් ගවුචක්, යොදුනක් යනාදී මෙපමණ දුර මාර්ගයක් ගෙවා යන දානයක් සඳහා ආරාධනා කරන ලද්දේ එය ඉවසා, ජනසංග්‍රහ කරමින් වැඩම කිරීම, "අතුරිත වාරිකා" නම් වේ. මේ අතුරිත වාරිකාව මෙහිදී අදහස් කරන ලදී.

තෙරුන් වහන්සේ වසර විසිපහක් බුදුරදුන්ගේ සෙවණැල්ල මෙන් පසුපසින් ගමන් කරන ලද්දාහු නොවෙත් ද? "ආනන්ද කොතැනද?" යන වචනය බුදුමුවන් පිටවීමට අවසරයක් නුදුන්නේමය. උන්වහන්සේ කවර කාලයක හික්කු සංඝයා පිරිවරාගෙන මෙසේ වාරිකාවේ යෑමට අවසරයක් ලැබුණේක් ද? ශාස්තෘන් වහන්සේ පිරිනිවි වසරේදී ම ය. පිරිනිවීමට අනතුරුව මහාකාශ්‍යප තෙරණුවෝ, සම්බුද්ධ පරිනිර්වාණයට වැඩමකළ හික්කු මහා සංඝරත්නය මැද වැඩහිඳ ධර්මචිත්‍ය සංග්‍රහ කිරීමට පත්සියක් මහරහත් තෙරවරු තෝරාගෙන, "ඇවැත්නි! අපි රජගහනුවර වස් වසමින් ධර්ම චිත්‍ය සංගායනා කරන්නෙමු. නුඹවහන්සේලා පෙරවස් විසීමට ඇති තම තමන්ගේ උවදුරු බාධා සිඳ දමා රජගහනුවරට රැස්වනු"යි පවසා තමන් වහන්සේ රජගහ නුවරට වැඩිසේක. ආනන්ද තෙරුන් ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ පාසිවුරු ගෙන මහජනයාට දැනුම් දෙමින් සැවැත්නුවරට වැඩ, ඉන් රජගහ නුවර බලා වඩින අතරමග දක්බණ ගිරියෙහි වාරිකාවේ හැසිරුණේය. ඒ සඳහා කියන ලදී.

"යෙහුයෙහන කුමාරහුනා" යනු යම් ඒ පිරිසක් ගිහිබවට ගියාහු ද බොහෝ සෙයින් කුමාරවරු වූ බාලවූ තරුණ වූ ඔවුහුය. එක්වසක් දෙවසක් ඇති හික්කුහු මෙන් ම සාමණේරවරු ද මේ පිරිසේ විය. මොවුහු පැවිදිවූයේ ඇයි? ගිහිබවට පැමිණියේ ඇයි? මේ ළදරුවන්ගේ මවුපියවරු, "ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ ශාස්තෘන් වහන්සේට ඉතා විශ්වාසියෙකි. උන්වහන්සේ අවවරයක් ඉල්ලාගෙන උපස්ථාන කරති. තමා කැමති තැන්වලට ශාස්තෘන් වහන්සේ වැඩම කරවීමෙහි සමත්කම් ඇත්තෙකි. අපගේ දරුවන් උන්වහන්සේගේ සමීපයේ පැවිදි කරමු. ආනන්ද හිමියෝ අප ගමට වැඩමවන විට ශාස්තෘන් වහන්සේ සමග ම වැඩමවති. එවිට

අපට මහත් වූ සත්කාරයන්ගෙන් බුදුරදුන්ට පූජා පැවැත්වීමට හැකිවේ" යැයි සාකච්ඡා කොට තම තම දරුවෝ පැවිදි කළහ. ශාස්තෘන් වහන්සේ පිරිහිවී කල්හි ඔවුන්ගේ අභිලාෂය ද වැනසී ගියේය. එනිසා ඔවුහු එකම දින උපැවිදි වූහ.

"යථාහිරතනං" යනු කැමති සේය. අදහස් අනුවය. "නිකභොජනං පඤ්ඤතනං" යනු මේ විවර සමයෙහි හැර ගණභෝජනයෙහි පවති ඇවත වේ.^a යන ශික්ෂාපදය නිසා කියන ලදී. මෙහිදී තුන් ජනයාගේ කැපනොවූ ආරාධනාව ඉවසා, එක්තැන්වම පිළිගන්නා භික්ෂූන්ට ආපත්ති නැත. එනිසා 'නිකභෝජනය' යැයි කියන ලදී. "දුමමංකුතං පුගගලානං නිගග්ගාය" යනු දුසිල් පුද්ගලයන්ට නිග්ග කිරීමටය. "පෙසලානං භික්ෂුතං ඵාසුචිහාරාය" යනු දුස්සීලයන්ට නිග්ග පිණිසත්, ශික්ෂාකාමී තෙරවරුන්ට පොහෝ පවුරුණු පවත්වමින් සමගි වාසයටත් හේතු වේ. මෙය උන්වහන්සේලාගේ පහසු විහරණයයි. මේ පහසු විහරණය සඳහා "මා පාපිච්ඡා පකං. නිසසාය සංඝං භිඤ්ඤායුං" යනු යම්සේ දෙවිදත් තෙර පිරිවර සහිතව ගොස් කුලයන්ට දන්වා වළඳන්නාහුය. මේ පාපින් නිසා සංඝයා බිඳුනේය. මෙලෙස වෙනත් පවිටු ළාමකයන්ගේ සමූහ විසිනුත් කුලයන්ට දන්වා වළඳමින් සමූහය වර්ධනය කර, ඒ පක්ෂය නිසා සංඝයා නොබිඳේවායි පතයි. "මෙසේ මේ කාරණයෙන් පතවන ලදී" යන අර්ථයි. "කුලානුද්දයතායව" සලාකබන් ආදිය දී දිව්‍යලෝක සාප පිහිට කරගත්තෝ වෙති. මෙසේ මොවුන්ට කුලයන් කෙරෙහි කරුණාව හා අනුග්‍රහය ද පණවන ලදී යන අර්ථයි. "සසසඝාතං මඤ්ඤ වරසි" යනු ගසා නසන්නවුන් මෙන් ඇවිදින්නෙහි යනුයි. "කුලුපසාතං මඤ්ඤ වරසි" යනු කුලයන් නසන්නාක් මෙන්, විනාශ කරන්නාක් මෙන් ඇවිදින්නෙහි යනුයි. "උලුජජති" යනු වැනසෙයි. බිඳෙයි යනුයි. "පලුජජති ඛො තෙ ආවුසො! නවපපායා" යනු ඇවැත්නි! මේ නුඹගේ බෙහෙවින් නවක වූ වස් එකක්, දෙකක් ඇති බාලවූවෝ මෙන්ම සාමණේරවරු ද වැනසෙති. බිඳෙති යනුයි. "න වායං කුමාරකො මතතමඤ්ඤාති" යනු මේ කුමාරයා තමාගේ පමණ නොදනී යැයි තෙරුන්ට තර්ජනය කරමින් මෙලෙස වදාළහ. "කුමාරකවාදා න මුවවාම" යනු කුමාරක වාදයෙන් නොමුදමු. "තථාහි පන තං" යනු මෙහි මොහුගේ මේ පැවැත්මෙහි හේතු දැක්වීම සඳහා කියන ලදී. මෙහි අදහස මෙසේය. "යම් හෙයකින් නුඹවහන්සේ මේ

ඉන්ද්‍රිය සංවරයක් නැති නවක හික්කුන් සමග හැසිරෙන්නේ නම්; එනිසා ම කුමාරයන් සමග හැසිරෙන කුමාරයෙකැයි පැවසීමට සුදුසු වේ.

"අඤ්ඤාතිත්ථීය පුබ්බො සමානො" යනු මේ ආයුෂ්මත් කාශ්‍යප තෙරුන්ට මේ සපුනෙහි ආචාර්යවරයෙක් හෝ උපාධ්‍යායවරයෙක් නොපෙනේ. "තමාම කසාවත් හැඳ පොරවා ගිහිගෙයින් නික්මුණේයැ"යි නොසතුටු සිත් ඇති ඇය "පෙර අන්‍යාකීර්ථක වූ බව ආරෝපණය කරමින් මෙලෙස කීවාය.

"සහසා" යනු මෙහි රාග-මෝහ හැසිරීමද වේගවත් හැසිරීමකි. මෙහිදී ද්වේෂ සහගත වේගවත් හැසිරීම අදහස් වේ. "අපපටි සංඛා" යනු කරුණු සොයා නොබලාය. දැන් තමාගේ පැවිද්ද පිරිසිදු කරන සේක් - "යනොහං ආචුසො" යනාදිය දෙසුන. එහිද - "අඤ්ඤං සත්ථාරං උද්දිසිතුං" යනු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැර අන් අය මගේ ශාස්තෘ යැයි මෙසේ නියම කිරීමක් කළ බවක් නොදනම් යනුයි. "සමබ්බාධො පරාවාසො" යනාදියෙහි ඉදින් රියන් හැටක් උසැති ගෙයක යොදුන් සියක් අතර අඹුසැමි දෙදෙනෙක් වාසය කරති. එනමුත් ඔවුන්ගේ කෙලෙස් හිරිහැර වශයෙන් ගිහිගෙයි වාසය හිරිහැරයක්මය. "රජාපථො" යනු රාගය නම් වූ ක්ලේෂයන්ගේ නැගී සිටීමට ස්ථානයකිසි මහා අවයංකථාවේ කියන ලදී. "ආගමන පථො" යන පාඨයද සුදුසුය. නොඇලීම් අර්ථයෙන් අභ්‍යවකාශය මෙන් යනු "අබ්බහාකාසො" නම් වේ. පැවිද්දෝ කුටාගාර, රන්මය ප්‍රසාද දිව්‍ය විමන්හි වසන ලද දොරකවුලු ඇතුළු විසූවත් ඒවායෙහි නො ඇලෙන්නේය. නො බැඳේමය. එනිසා "අබ්බහාකාසො පබ්බජජා" යනුවෙන් කියන ලදී. තවද "සමබ්බාධො සරාවාසො" යනු කුසල ක්‍රියාවන්ට අවසරයක් නොමැති බැවිනි. "රජාපථො" යනු නොවැසූ කුණුගොඩක් මෙන් කෙලෙස් දූලීන්ට එක්රැස්වන ස්ථානයක් වූ යනුයි. "අබ්බහාකාසො පබ්බජජා" යනු කුසල ක්‍රියාවන්ට සැප කැමති සේ අවසර ඇති බැවිනි. "නයිදං සුකරං -පෙ- පබ්බජජං" යන මෙහි මේ සංක්ෂිප්ත විස්තරයයි. ඉදින් මේ ශික්ෂාත්‍රය බ්‍රහ්මචරියාව එක්දිනක් නොකඩකර, අවසානයේ වූ සිතට පැමිණවිය යුතු බැවින් "එකතන පරිපුණ්ණං" එක් දිනක්වත් කෙලෙස් මලින් නොකිලිවී වී හැසිරිය යුතු බැවින්, අවසානයේ වූ සිතට පැමිණවිය යුතු බැවින්ය. "එකතන පරිපුද්ධං සංබලිබ්බං" යනු ලියන ලද සකක් හා සමාන වූ යනුයි. පිරිසිදු වූ සකක් හා සමානව හැසිරිය යුතුයි. මෙය පහසු දෙයක් නොවේ. "අගාරං අජ්ඣාචසනා" ගිහිගෙහි වසන්නහු විසින්ය.

"එකනත පරිපුණ්ණං -පෙ- වරිතං" "යනනු නාහං කෙසමසසුං ඔහාරෙත්වා" යනු කසට රසයෙන් කහවත් වූ යනුයි. "කාසායානි" යනු බඹසර හැසිරෙන්නවුන්ට යෝග්‍ය වූ යනුයි. "වන්ධානි අවජාදෙත්වා" වස්ත්‍ර හැඳගෙනයි. "අගාරසමා" යනු ගිහිගෙයින් නික්මී යනුයි. "අනගාරියං පබ්බජෙය්‍යං". මෙහිද ගිහිගෙය වසන්නවුන්ට හිතවූ කෘෂිකර්මාන්ත-වෙළඳාම් ආදිය "අගාරියං" යනුවෙන් ගිහිගෙට අයත් යැයි කියයි. මෙය පැවිද්දන්ට සුදුසු නැත. එනිසා පැවිද්ද "අනගාරික" යැයි කිවයුතුයි. ඒ අනගාරික වූ සසුනේ "පබ්බජෙය්‍යං" යනු පැවිදිවීමට පැමිණියේය. "පට පිළොකීනං" යනු සිඳුණු රෙදිකඩවල්ය. රියන් දහතුනක් වූ අලුත් වස්ත්‍රයක් දහයකට සිඳි අවස්ථාවේ සිට එයට "පිළොකිකා" යැයි කියයි. (රෙදිකඩ යන තේරුමයි) මෙසේ ඉතා වටිනා වස්ත්‍ර ඉරා, මසන ලද දෙපට සිවුර සඳහා "කඩ කපාගත් රෙද්දෙන් මැසූ සගල සිවුර" යැයි කියන ලදී. "අදාධනමගග පටිපනෙනා" යනු අඩයොදුන් මග. දීර්ඝ මාවත. ඒ දිගුමගට පිළිපන්නේ යන අර්ථයි. මොහු පැවිදි වූ අයුරුන් දිගුමගට පැමිණි අයුරුන් වටහා ගැනීමට පළමු අභිනිහාර අවස්ථාවේ සිට මේ පිළිවෙල කථාව දතයුතු වේ.

අතීතයේ කල්ප ලක්ෂ ගණනකට පෙර පදුමුත්තරනම් බුදුරජාණන් වහන්සේ ලොව පහළවූ සේක. ඒ හංසවතී නුවර ඇසුරුකර කේෂ්ම භූමියක් වූ මීගදායෙහි වැඩවාසය කරන කාලයෙහි වේදේහ නම් අසු කෙළක් ධනය ඇති සිටුපුතෙක් උදෑසනම රසවත් භෝජන වළඳා, පෝය අටසිල් සමාදන්ව, ගඳමල් ආදිය ගෙන විහාරයට ගොස් බුදුන්ට පුදා වැඳ එකත්පසෙක සිටියේය. එකෙණෙහි ශාස්තෘන් වහන්සේගේ තෙවැනි ශ්‍රාවක වූ මහා නිසභ නම් තෙරුන් වහන්සේ "මහණෙනි! මගේ ශ්‍රාවක භික්ෂූන්ගෙන් ධුතාංගධාරී භික්ෂූන්ගේ අග්‍රත්වයට නිසභ තෙරහු පත්කරමි"යි අගනනතුරෙහි තැබූ සේක. මෙය දුටු උපාසකතුමා බෙහෙවින් ප්‍රසන්නව ධර්මකථාව අවසන, මහජනයා නැගිට ගිය කල්හි බුදුරජාණන් වහන්සේට වැඳ, "ස්වාමීනි! හෙට මගේ දානය ඉවසා වදාරන මැනවි"යි ආරාධනා කළේය. බුදුපියාණෝ, "උපාසකය! භික්ෂු සංඝයා ඉතා විශාලය"යි වදාළහ. එවිට උපාසකයා "ස්වාමීනි! බුදුරජාණන් වහන්ස! කොපමණ ප්‍රමාණයක් වේද?"යි විමසීය. "භික්ෂුහු හැටඅට ලක්ෂයක් පමණ වැඩවෙසෙති." "ස්වාමීනි! එක් සාමණේර නමක්වත් විහාරයේ ඉතිරි නොකර දානය සඳහා වැඩමවන්න"යි නැවතද ආරාධනා කළේය. බුදුහු එය ඉවසූ බැව් දැන තම ගෙදරට ගොස් මහාදානයක් පිළියෙල කරවා, දෙවැනි දින

බුදුරදුන්ට කාලය දන්වීය. බුදුපියාණන් වහන්සේ පාසිවුරු ගෙන, මහා භික්ෂු සංඝයා විසින් පිරිවරන ලදුව, උපාසකයාගේ නිවසෙහි පැනවූ අසුන්වල වැඩසිටියහ. පරිභෝගය සඳහා දියවත් කිරීම අවසන් වූ කල්හි, කැඳබත් ආදිය පිළිගනුවනුයේ වැළඳවීම කළේය. උපාසකයා ද බුදුපියාණන් සමීපයේ ම හුන්නේය.

මේ අතර මහා නිසඟ තෙරහු පිඬු පිණිස හැසිරෙන සේක්, ඒ විවීයම වැඩිසේක. උන්වහන්සේ දුටු උපාසකයා නැගිට ගොස් තෙරුන්ට වැඳ, "ස්වාමීනි! අපට පාත්‍රය දෙනු මැනවි"යි කීවේය. තෙරණුවෝ පාත්‍රය දුන්හ. "ස්වාමීනි! මෙහි පිවිසෙන සේක්වා. ශාස්තෘන් වහන්සේ ද මෙහි වැඩ වෙසෙති"යි උපාසකයා පැවසූ කල්හි, "උපාසකයා, එය සුදුසු නොවේ" යැයි තෙරුන්වහන්සේ පැවසූහ. උපාසකයා තෙරුන්ගේ පාත්‍රය පුරවා බැහැරට ගෙනවුත් තෙරුන්ටම පිළිගැන්වීය. නැවත තෙරුන් අනුවම පසුගමන් කර නැවතුණි. නැවතත් බුදුපියාණන් වහන්සේ වෙත ගොස්, "ස්වාමීනි! මහා නිසඟ තෙරණුවෝ, "ශාස්තෘන් වහන්සේ ගෙයි වැඩ සිටිති"යි මා පැවසූ කල්හි, ඇතුලට පිවිසීමට අකමැති වූහ. උන්වහන්සේට ඉතා වැඩි ගුණයක් පවතින්නේ ද?"යි ප්‍රශ්න කළේය. බුදුවරු නම් ගුණයන්ගේ මසුරුකම් කරන්නෝ නොවෙති. අනුන් ගුණ නොමකති. බුදුපියාණන් වහන්සේ "උපාසකයා! අපි භික්ෂාවේ පැමිණීම බලමින් ගෙයි වෙසෙමු. ඒ නිසඟ තෙරහු එසේ නොසිට, භික්ෂාව සොයා ගනියි. අපි ගම් සෙනසුන්හි වසමු. උන්වහන්සේ ආරණ්‍යයෙහිම වෙසෙති. අපි ආවරණය වූ ස්ථානයක ම වසමු. උන්වහන්සේ එළිමහනෙහිම වෙසෙති. මෙලෙස උන්වහන්සේගේ ගුණ ඉතා විශාලය" යැයි ගුණ සමූහය මහමුහුද පුරවන්නාක් මෙන් වදාළහ.

ස්වභාවයෙන් දැල්වුණු පහණට තෙල් දැමුවාක් වැනි මේ දේශනාව ඇසූ උපාසකයා ද බෙහෙවින් ප්‍රසන්න වූයේ "මට වෙනත් සැපතකින් කවර ප්‍රයෝජනයක් ද? අනාගතයේ එක් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සසුනෙහි ධූතාංගධාරීන් අතරින් අග තනතුර සඳහා ප්‍රාර්ථනා කරන්නෙමි"යි සිතා නැවතද බුදුරදුන්ට ආරාධනා කොට සන්දිනක් ම මහදන් පැවැත්වීය. අවසන් දින හැටඅට ලක්ෂයක් භික්ෂුන්ට තුන්සිවුරු පූජාවක් ද පවත්වා, බුදුපියාණන්ට වැඳ, "ස්වාමීනි! මවිසින් සන්දිනක් මහදන් පැවැත්වූයේ මෙත් සහගත වූය කාය-වාග්-මනෝ කර්ම ඇතිවමය. මේ උතුම් මහා පින්කමෙන් මම දිව්‍ය, ශක්‍ර, බ්‍රහ්මාදී සැපතක් නොපතමි.

මේ උතුම් පුණ්‍යමහිමයේ බලයෙන්, අනාගත බුදුවරයන් වහන්සේ නමකගේ සසුනෙහි නිසඟ තෙරුන් මෙන් තෙලෙස් ධුතාංගධාරීන් අතර අගතනතුරට පත්වේවායි ප්‍රාර්ථනා කළේය.

බුදුරජාණනන් වහන්සේද මොහු විසින් මහත් වූ තනතුරක් ප්‍රාර්ථනා කරන ලදී. එය ඉටුවේද? නොවන්නේද? විමසා බලන සේක්, එය ඉටුවන බව දුටුසේක. "නුඹ විසින් ඉතා ප්‍රිය වූ තනතුරක් පතන ලදී. අනාගතයේ කල්ප ලක්‍ෂයක් ඉක්ම ගියකල්හි, ගෞතම නම් වූ සම්මා සම්බුදුරාණන් වහන්සේ ලොව පහළවෙති. නුඹ වහන්සේගේ තෙවැනි ශ්‍රාවකයා වූ මහා කාශ්‍යප තෙරුන් නමින් ප්‍රකට වන්නේය" යනුවෙන් පැවසූ බුදුවදන් ඇසූ උපාසකයා, "බුදුවරු ලග කථා දෙකක් නම් නැත"යි සිතා දෙවැනි දින සිටම එම තනතුර ලැබුවාක් මෙන් ප්‍රීති වූයේය. ඔහු ආයු කෙළවර දක්වා සීලාදිය රක්‍ෂාකොට, කළුරිය කිරීමෙන් පසු දෙවිලොව උපන්නේය.

එතැන් සිට දිව්‍ය, මනුෂ්‍ය සැපසම්පත් විඳිමින් සසර සැරිසරන කල්හි, මින් කල්ප අනුඵකකට පෙර පහළවූ විපස්සී සම්මා සම්බුදුපියාණන් වහන්සේ බන්ධුමතී නුවර නිසා ක්ෂේමභූමියක් වූ මිහදායෙහි වැඩවසන සමයෙහි දෙවිලොවින් වූතව එක් දුක්පත් බමුණු ගෙදරක උපන්නේය. එසමයෙහි බුදුපියාණන් වහන්සේ සත්වැනි වසරෙහි ධර්මදේශනා කරන සේක් මහාකෝළාහලයක් ඇතිවිය. දෙවියෝ මුළු දඹදිවට ම "ගාස්තාන් වහන්සේ ධර්මදේශනා කරන සේක"යි දැනුම් දෙති. මේ දුක්පත් බමුණාද එප්‍රචත අසා බණ ඇසීමට යාමට කැමති විය. නමුත් ඔහුට හා බැමිණියට හැඳගෙන පිටතට යා හැකි එකම සලුවක් පමණක් ඇත. පොරවාගෙන යාමටද ඇත්තේ එකම සලුවකි. එනිසා මුලුතුවර මොහු "ඒකසාටක බමුණා" යැයි ප්‍රසිද්ධ විය. බමුණන්ගේ කිසියම් රැස්වීමක්-උත්සවයක් වේනම් බැමිණිය ගෙදර නවතා බමුණා පමණක් ඒ සඳහා යයි. බැමිණියන්ගේ එක්වීමක්-උත්සවයක් ඇතිවූ කල්හි බමුණා ගෙදර නැවති බැමිණිය පමණක් යයි. මෙදින බණ ඇසීමට යාමට රිසි වූ බමුණා, "පින්වතිය! කිම නුඹ රාත්‍රී බණ ඇසීමට යන්නිද? නැතිනම් දහවල් බණ ඇසීමට යන්නිද?"යි බැමිණියගෙන් විමසුවේය. "අපි ස්ත්‍රීහුය. එනිසා රැ බණ ඇසීමට යා නොහැක. දවල් ම බණ ඇසීමට යමි"යි බැමිණිය කීවාය. ඇය බමුණා ගෙදර නවතා වස්ත්‍රය හඳ-පොරවා ගෙන දහවල් බණ ඇසීමට උපාසිකාවන් සමග ගොස් එකත්පසෙක සිට බණ අසා උපාසිකාවන් සමග ම පැමිණියාය.

ඉන්පසු බමුණාද බැමිණිය ගෙදර නවතා, වස්ත්‍රය හැඳ පොරවාගෙන විහාරයට ගියේය. එවිට බුදුපියාණන් වහන්සේ පිරිස් මැද අලංකාර වූ ධර්මාසනයක හිඳ, විසිතුරු විජිතිපතක් ගෙන; අභස්ගඟට බස්වන්නාක් මෙන් ද මහමෙර මතට නැගී සාගරය මඩින්නාක් මෙන් ද ධර්මකථාව පවත්වන සේක. පිරිස් කෙළවර හිඳ බණ අසන්නා වූ බමුණාට රාත්‍රී ප්‍රථම යාමයේදී මුළු සිරුරම පිනායමින් පස්වණක් ප්‍රීතිය පහළවිය. ඔහු පොරවාගෙන සිටි වස්ත්‍ර රැගෙන "මෙය බුදුන්ට පුදමි"යි සිතීය. එවිට ඔහුට ආදීනව දහසක් දක්වමින් මසුරුකම පහළවිය. "බැමිණියටත් මටත් ඇත්තේ එකම වස්ත්‍රයකි. අනික් කිසිම පොරවාගෙන යෑමට වස්ත්‍රයක් නැත. මෙය නොමැතිව ගෙයින් පිටව යා නොහැක." මෙලෙස කල්පනා වූ වහාම දීමේ කැමැත්ත ඉවත් විය.

ඔහුට ප්‍රථම යාමය ඉක්මගිය කල්හි මධ්‍යම යාමයෙහිදී ද එවැනිම වූ මහා ප්‍රීතියක් ඇතිවිය. පෙරසේම වස්ත්‍රය පූජාකිරීමේ සිත ඇතිවුවත් නැවතත් පෙරසේම මසුරුකම මතුවිය. මෙලෙස ධර්මශ්‍රවණය කරන ඔහුට පශ්චිම යාමයේදී ද මහත් වූ පස්වණක් ප්‍රීතියක් ඇතිවිය. ඔහු වහා නැගිට "එතෙරවීම හෝ මරණය හෝ වේවා! එය පසුව දැනගනිමි"යි වස්ත්‍රය රැගෙන වහා ගොස් බුදුපියාණන් වහන්සේ පාමුල නැබුණේය. ඉන්පසු වම්අත හකුලා දකුණු අතින් තෙවරක් අත්පොලයන් දී "මම දිනුවා"යි තෙවරක් ම මහහඬින් කෑගැසීය.

මේ වෙලාවෙහි බන්ධුම රජු ධර්මාසනයට පසුපසින් තිරයෙන් පිටුපස හිඳ බණ අසයි. රජතුමාට නම් "මම දිනුවා" යන අනුන්ගේ වදන් අප්‍රියම වේ. ඔහු පුරුෂයෙක් යවා, "යව! කුමක් නිසා මෙසේ ප්‍රීතිවෙන්දැයි මොහුගෙන් අසා දැනගෙන එව"යි කීවේය. ඔහු බමුණා ලඟට ගොස් ප්‍රීතිවීමට හේතු විචාළේය. "වෙනත් පුද්ගලයෝ ඇත් යානාදියකට නැගී කඩු හා පලිභ ආදිය ගෙන සතුරුසේනා ජයගනිති. එය ආශ්චර්යයක් නොවේ. මගේ පසුපසින් දිවඑන්නා වූ කුළු ගොනෙකුට මුගුරකින් පහරදී, හිස බිඳ උා පලවා හරින්නාක් මෙන් මසුරු සිත මැඩ පවත්වා පෙරවූ එකම වස්ත්‍රය බුදුරදුන්ට පිදුවෙමි. මම ඒ මසුරු සිත ජයගත්තෙමි"යි බමුණා කීවේය.

රාජ පුරුෂයා මේ පුවත රජුට දන්වීය. රජතුමා "කොළ! අප දසබලයන් වහන්සේට සුදුසු වූ දෙය නොදනිමු. බමුණාම එය දනියි" පවසා ඔහු වෙත අගනා වස්ත්‍ර යුගලයක් යැවීය. බමුණා එය දක මෙසේ

සිතිය. "පෙර නිශ්ශබ්දව සිටි මාහට කිසිවක් නුදුන් මොහු දන් බුදුගුණ පවසන්දී මාහැඟි වස්ත්‍ර යුගලයක් දෙයි. බුදුගුණ නිසා උපන් මේ පරිත්‍යාගයෙන් මට කවර ප්‍රයෝජනයක්ද?" යි පවසා එම වස්ත්‍ර යුගලයද බුදුරදුන්ටම පිදුවේය. රජු බමුණා කල ක්‍රියාව දැන නැවතත් වස්ත්‍ර යුගලක් එවීය. ඔහු එයද බුදුරදුන්ටම පිදුවේය. රජු මෙලෙස තවත් වස්ත්‍ර යුගලක් වශයෙන් වස්ත්‍ර දෙකිස් යුගලක් බමුණා වෙත එවීය.

එවිට බමුණා මෙය වඩ වඩා ගැනීමක් වන්නේ යැයි සිතා තමාටත්, බැමිණියටත් ප්‍රමාණවත් වූ වස්ත්‍ර දෙකක් ගෙන ඉතිරි යුගල තිහම බුදුරදුන්ට පිදුවේය. එතැන් පටන් ශාස්තෘන් වහන්සේ ඉතා විශ්වාස අයෙකු විය. රජු, එක් සිත කාලයක බුදුරදුන් සමීපයේ හිඳිමින් බණ අසන ඔහු දෑක ලක්‍ෂයක් අගනා තමා පොරවාගෙන සිටි රතු කම්බිලිය දී, "මෙතැන් පටන් මෙය පොරවාගෙන බණ අසව" යි කීවේය. බමුණා "මේ කුණු ශරීරය, මේ උතුම් වූ කම්බලියෙන් වැසීමෙන් කවර ප්‍රයෝජනයක්ද?" යි සිතා තථාගතයන් වහන්සේගේ ගදකිළිය ඇතුලෙහි ඇදමත්තෙහි වියනක් කොට බැඳ පූජා කළේය.

දිනක් රජු උදෑසන ම විහාරයට පැමිණ, ගදකිළියට පිවිස බුදුරජාණන් වහන්සේ සමීපයේ ම හිඳ පිළිසඳර කථාවෙහි නියුතු විය. මේ වේලාවෙහි සවණක් ගණ බුදුරැස් මාලාවෝ විහිද ගොස් කම්බිලියෙහි වදී. කම්බිලිය අතිශයින් බබලයි. රජු උඩ බලා කම්බිලිය හඳුනාගෙන, "ස්වාමීනි! මගේ මේ කම්බිලිය මම සාටක බමුණාට දුන්නෙමි" යි කීවේය. "මහරජ! නුඹ විසින් බමුණා පිදුවේය. බමුණා විසින් මා පුදන ලදී" යි බුදුපියාණෝ දේශනා කළ සේක. රජතුමා "බමුණා විසින් ඉතා සුදුසු වූවක්ම කරන ලදී. අප මෙන් නොවේ" යැයි පැහැදී මිනිසුන්ට උපකාර වන වස්තු සියල්ල, අට, අට බැගින් වනසේ "සබ්බඨක" නම් වූ මහාදානයක් බමුණාට පවත්වා, ඔහු පුරෝහිත තනතුරෙහි තැබුවේය. බමුණාද අවධි අවධික නම් හැටඅටක්ම වේයැයි සළාක බත් හැටඅටක් පිහිටුවා නිති දන්දෙමින් සිල් රැක ආයු කෙළවර ඉන් චූතව දෙවිලොව උපන්නේය.

නැවත ඉන් චූතව මේ මහා හදු කල්පයේ කෝණාගමන හා කාශාප යන බුදුවරයන් වහන්සේලාගේ කාලය අතර බරණැස සිටුවගෙයක උපන්නේය. වැඩිවිය පැමිණ ගිහිගෙයි වසන ඔහු දිනක් දිවා සුබවිහරණය සඳහා කැළයේ සක්මන් කරන අවස්ථාවෙහි පසේ බුදුවරයන් වහන්සේ නමක් නදිතෙර හිඳ සිටුරක් මසනු දුටුවේය. පසුපසින් එන සුලඟ නිසා

එය මැසීමට නොහැකිව හැකිලීමට සැරසෙනු දුටු සිටුකුමා, "ස්වාමීනි! කවර හෙයින් හකුළා තබන්නේද?"යි විමසූ විට "පසුපසින් එන සුලඟ නිසා සිවුර මැසීම අපහසුයැ"යි පැවසූ සේක. එවිට සිටුකුමා "මෙයින් හොඳ සිවුරක් මසාගන්නා සේක්වා!"යි වටිනා වස්ත්‍රයක් පූජාකර "මාහට උපතූපත් ආත්ම භාවයන්හි කිසිදු පිරිහීමක් නොවේවා!"යි පැතු වේය.

දිනක් ඔහු ගෙදර සිටිනවිටදී තම නැගණිය හා බිරිඳ කලහ කරමින් සිටි අවස්ථාවක පසේබුදුපියාණන් වහන්සේ පිඬුසිගා වැඩි සේක. උන්වහන්සේගේ පාත්‍රය ගත් නැගණිය එය ආහාරවලින් පුරවා පූජාකොට, ඔහුගේ භාර්යාව නිසා "මෙබඳු බාලයන්ගේ ඇසුර යොදුන් සියකින් දුරු කෙරේවා!"යි ප්‍රාර්ථනා කළාය.

ඔහුගේ භාර්යාව, ඇගේ ප්‍රාර්ථනාව අසා වහා දිවඅවුත්, පාත්‍රය නැවත ගෙන "මෙය නොවළඳන සේක්වා!"යි කියා ආහාර ඉවතලා, පාත්‍රයෙහි මඩ පුරවා දුන්නාය. නැගණිය එය දක, "එම්බා මෝඩ ස්ත්‍රිය! මා හට අක්‍රෝශ කරව. පහර දෙව. මෙසේ දෙයාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයක් පුරා පුරන ලද පාරමිදම් ඇත්තහුගේ පාත්‍රයෙන් බත් ඉවතලා මඩ පුරවා දීම නම් සුදුසු නොවේ" යැයි කීවාය. එවිට ඔහුගේ බිරියට නුවණැස පහළ විය. ඇය "ස්වාමීනි! මදක් සිටින්න"යි පවසා මඩ ඉවතලා, පාත්‍රය සෝදා, සුවඳ කුඩු තවරා, සුවඳදුම් දී, ප්‍රණීත චතුර්ධරයන්ගෙන් එය පුරවා, ඒ මත පියුම්ගැබක වර්ණය ඇති ගිතෙල් වත්කර සැදහැයෙන් පූජා කරන්නී, පාත්‍රය බුදුරදුන්ගේ හස්තයෙහි තබා "මේ පිණ්ඩපාත ආහාරයේ යම් ආලෝකයක්-ප්‍රභාවක් වේද එබඳු වූම ප්‍රභාවක් මාගේ ශරීරයේද වේවා!"යි පැතු වූය. පසේබුදුරජානෝ පින් අනුමෝදන් කළ සේක් අහසට පැන නැගී වැඩි සේක.

ඒ අභිසැම් දෙදෙන ආයු ඇති තෙක් කුසල් දහම් සිදුකර - දෙව්ලොව ඉපිද නැවත ඉන් වුත වූවාහු දෙදෙන ම අසුකෙලක් ධන ඇති බරණැස් සිටු පවුල් දෙකක උපන්න. වැඩිවිය පැමිණී ඔවුහු දෙදෙන ම මාපිය අනුමැතියෙන් විවාහ විය. ස්ත්‍රියගේ පෙර භවයේ කළ පාපකර්මය මතුබවමින්, පතිකුලයට පිවිසි කෙණෙහිම ස්වාමියාගේ ගෙදර එළිපත්තෙහි සිට මුලු ගෙදරම විවාහ කළ වැසිකිළිවලක් මෙන් දුගදින් පිරී ගියේය. "මේ කාගේ ගඳක්ද?"යි අසා "සිටුදුවගේ ගඳකි"යි යන පිළිතුරින් කිසි "වහා මැය ඉවත් කරවු. දුරුකරවු"යි පැවසුවේය. මෙතිසා ඇය විවාහ වී පැමිණි දිනම තම නිවසට යෑමට සිදුවිය.

මෙලෙස සත්වරක් ම ඇය සැමියන් විසින් පිටමං කරන ලද්දී "මම සත් තැනකින්ම පිටමං කරන ලද්දිය. මගේ දිවියෙන් ඇති ප්‍රයෝජනය කුමක්ද?" යි ආහරණ සියල්ල එක්රැස් කර, රියනක් දික්වූ රියනක් පළල වූ සතර අඟලක් උස්වූ රන් ගඩොලක් කරවූවාය. පසුව එම ගඩොලද රත්සිරියල් පිඩක් ද උපුල්මල් මිටි අටක්ද ගත් අත් ඇත්ති කසුප් බුදුරදුන්ගේ වෛතෘ කරන තැනට පිවිසියාය. එකෙණෙහි එක් ගඩොල් පේලියක් වටකරගෙන එන වඩුවානන්ට එම පේලියෙහි කළයක් පමණ ප්‍රමාණයක අඩුවක් විය. වහා සිටුදුව ඉදිරිපත්ව වඩුවාට මෙසේ කීවාය. "මේ ගඩොල මෙතැන තබන්න" යනුවෙනි. සතුවට පත් වඩුවා "එසේය! නැගණියනි. නුඹ නියම වේලාවට පැමිණියෙහිය. නුඹම ඔය රත්ගඩොල තබව" යි කීවේය. ඇය එතැනට නැගී තෙලින් රත්සිරියල් කුඩු කලවම් කර යෙදූ බදාමයෙන් ගඩොල එම හිස්තැනෙහි තබා ඒ මත උපුල්මල් මිටි අට පූජාකර වැදගෙන "උපනුපන් ආත්මභාවයෙහි මගේ කයින් සදුන් සුවදද මුවින් උපුල්මල් සුවද ද හමත්වා!" යි පැතුවාය. එසේ පතා සෑය වැද-පැදකුණු කර නිවසට ම ගියාය.

මේ උතුම් පින්කම කළ කෙණෙහි ම සිටු පුතණුවන්ට තමා සමග විවාහ වී සිටි මැය පිළිබඳව සිහිපත් විය. නගරයේ ද මෙවේලෙහිම නැකැත් කෙළියට දැනුම්දීමක් විය. ඔහු සේවකයන් කැඳවා "මෙහි රැගෙන ආ සිටුදුව වසන්ති කොතැනද?" යි ඇසුවේය. "ස්වාමීපුත්‍රය! ඇය තම නිවසෙහි වසන්නීය" යැයි පැවසූ විට, සිටුපුතා "වහා ඇය කැඳවන්න. ඇයත් සමග නැකැත් ක්‍රීඩා කරන්නෙමු" යි පැවසීය. සේවකයෝ ගොස් සිටුදුවට වැද සිටිකල්හි "දරුවනි! කුමක් නිසා පැමිණියේද?" ඇසුවාය. සිටුපුතාගේ කැඳවීම ඇයට දැනුම් දුන් කල්හි, "දරුවනි, මව්සිත් සියළු ආහරණ සෑයට පුදන ලදී. මාහට ආහරණ නැත" යි පැවසුවාය. ඇයගේ ප්‍රකාශය සිටුපුතාට දැනුම් දුන් කල්හි, "ඇය කැඳවාගෙන එවූ. ආහරණ දෙන්නෙමි" යි පැවසීය. සේවකකාරකාදීහු වහා ගොස් ඇය නැවතත් කැඳවාගෙන ආහ. ඇය එම සිටුගෙදරට පිවිසි කල්හිම මුළු ගෙයම සදුන් සුවදින් ද නිලුපුල් සුවදින් ද පිරී ගියේය. සිටුපුතා "පෙරදී නුඹගේ සිරුරින් මහා දුගඳක් හැමීය. දැන් නුඹගේ සිරුරින් සදුන් සුවද හමයි. මුවින් උපුල්මල් සුවද හමයි. මෙයට කරුණු කිමිද?" යි ඇගෙන් ඇසුවේය. ඇය මුල සිට ම තමා කළ ක්‍රියාව සිටුපුතාට කීවාය. සිටුපුතා "මෙබඳු වූ බුදුසසුන ඒකාන්තයෙන් සසරින් නික්මීම සලසා දෙන්නකි" යි පැහැදී යොදුනක් වූ රත්සෑය කම්බිලි සැට්ටයකින් වටකර ඒ ඒ තැන රිය සකස්

පමණ රන් පියුම්වලින් අලංකාර කළේය. එම පියුම්වලින් දොළොසක් අත් එල්බෙයි.

ඔහු මෙසේ පින්දහම් කර, ආයු පමණින් පරලොව ගොස් ඉන් චුතවී බරණැස් නුවරින් යොදුනක් පමණ තැන්හි ඇමති පවුලක උපන්නේය. සිවුදු ව දෙව්ලොවින් චුතවූවා එනුවරම රජගෙදර වැඩිමහල් දියණිය ලෙස උපන්නීය. ඔවුහු වැඩිවියට පත් කල්හි කුමරා වසන ගමෙහි නැකැත් කෙළියට කල් දැන්වීය. ඔහු තම මවු වෙත ගොස් "අම්මෝ! මට සලුවක් දෙන්න. නැකැත් ක්‍රීඩාවෙහි යෙදෙන්නෙමි"යි කීවේය. මව පිරිසිදු වස්ත්‍රයක් දුන්නීය. "අම්මෝ! මෙය ගොරෝසු සලුවකි"යි පුතු කීවේය. මව තව වස්ත්‍රයක් දුන්නීය. එයද ප්‍රතික්ෂේප විය. තව සිතියුම වස්ත්‍රයක් දුන් විටද එයද ප්‍රතික්ෂේප විය. මෙවිට මව "දරුව! යම්ගෙයක මා උපන්නී නම් එහි මීට වඩා සිතිඳු වස්ත්‍රයක් ලැබීමට මා පින්කර නැත"යි කීවාය. මවගේ වදන් ඇසූ පුතු, "අම්මෝ! එබඳු වස්ත්‍ර ලබන තැනකට යෙමි"යි කියූවිට මැණියෝ "පුත! නුඹට අද ම බරණැස් නුවර රජකම ලැබේවා"යි මම පතන්නෙමි"යි කීවාය. ඔහු සතුටු සිහින් මවුට වැද "මැණියනි! යමි"යි කියා "පුත! යන්න"යි අවසරය ලබාගෙන, ගෙදරින් පිටවීය. ඔහු "යන්නේ කොතැනද? එහෙ මෙහෙ යම්ද? ගෙදර සිටීමද?" ආදී ලෙස විතර්ක කරනුයේ පූර්වකෘත පුණ්‍යබලයේ මෙහෙයවීමෙන් බරණැසටම පැමිණවූයේය. බරණැස් නුවරට ගොස් මඟුල් උයනට පිවිස රාජකීය ගල්තලාවෙහි හිස පටන් පොරවාගෙන නිදාගත්තේය. එදින බරණැස් රජු කඵරිය කිරීමෙන් උදාවූ සත්වැනි දිනයයි. ඇමතිවරු රජුගේ ශරීරය ආදාහනය කර - සියලු කටයුතු නිමවා; හිඳ සාකච්ඡා කළහ. "රජුට එක් දුවක්ම සිටී. පුත්තු නැත. රජකු නැති රාජ්‍යය නොපවතී. රජවන්නේ කවුද?" "කිම නුඹද?" "කිම නුඹද?" යනුවෙන් කථාකරන්නා වූ ඇමතිවරුන්ට පෙරවී බමුණා මෙසේ කීවේය. "බොහෝකොට විමසීමෙන් ප්‍රයෝජනයක් නැත. රාජ රථය පිටත්කර හරිමු"යි යනුවෙනි. සියලු දෙන සුදු සෛන්ධව අසුන් යෙදූ පංචවිධ කකුඩ භාණ්ඩ-සේසත් ආදියෙන් අලංකෘත රථය සරසා එය තනිවම පිටත්කර හැර, පසුපසින් සංගීත තුර්යභාණ්ඩ ඔසවාගෙන ගියහ. රථය නැගෙනහිර දොරටුවෙන් පිටත්ව උයන දෙසට හැරුණේය. සෙසු ඇමතිවරු "රථය පුරුදු පරිදිම උයනට යන්නේය. එනිසා එය නවත්වමු"යි කීහ. නමුත් පුරෝහිතයා "නවත්වන්න එපා!"යි කීවේය. රථය උයනට පිවිස කුමරු වටා පැදකුණු කර, ඔහු නංවාගැනීමට සූදානම්ව මෙන් සිටියේය. එතැනට පිවිසි

පුරෝහිතතුමා කුමරුගේ පොරවාගෙන සිටි පොරෝනාව ඔසවා, පාතලය බලා, "නවතින්න. මේ දිවයිනද දෙදහසක් දිවයින් පිරිවර කරගත් සතරමහා ද්විපයටම එකම රජුවීමට මොහු සුදුසුයැ"යි ප්‍රීතියෙන් පවසා, "වහා නැවත තුර්ය භාණ්ඩ නාදකරවු" "නැවත ද නාද කරවු"යි කියා තෙවරක් ම තුර්යනාද පැවැත්වීය.

එවිට කුමරු මුව විවෘත කර බලනුයේ "කුමක් නිසා මෙහි ආවේද?"යි පිරිසගෙන් ඇසීය. "දේවයන් වහන්ස! නුඹට රාජ්‍ය පැමිණියේය." පිරිස කී බස් අසා "නුඹලාගේ රජු කොහි ගියේද?"යි විමසීය. "ස්වාමීනි! දෙව්ලොව ගියේය. "අදට කෙතෙක් දවස් ඉක්ම ගියේද?" "ස්වාමීනි! අද සත්වැනි දවස වේ." "රජුට පුතෙක් හෝ දුවෙක් හෝ නොසිටියේද?" "දේවයන් වහන්ස! දුවක් පමණක් ඇත. පුතෙකු නැත"යි කී බස් පිළිගෙන "එසේනම් රාජ්‍යය කරමි"යි පැවසුවේය.

ඔවුහු එකෙණෙහි ම අභිෂේක මංගල්‍යයක් කරවා, රජදුව සර්ව ආභරණයන්ගෙන් සරසා ගෙනවුත් පාවාදී කුමරු අභිෂේක කළහ. කරන ලද අභිෂේක ඇති ඔහුට ලක්‍ෂයක් අගනා වස්ත්‍ර එළවූහ. ඔහු "දරුව! මේ මොනවාද?"යි ඇසීය. "දේවයන් වහන්ස! හඳින වස්ත්‍රයන්ය." එවිට රජතුමා "දරුව! මේවා අතිශයින් රළු වේ." යැයි පැවසූ විට "දේවයන් වහන්ස! මිනිසුන් පරිභෝග කරන වස්ත්‍ර අතර මීට වඩා සිනිඳු වස්ත්‍ර නොමැත"යි සේවකයා කීවේය. "නුඹලාගේ රජතුමා පෙරවූයේ මෙබඳු වස්ත්‍රද?" "එසේය ස්වාමීනි!" "නුඹලාගේ රජතුමා පින්වතෙකිසි නොසිතමි. රන් කෙණ්ඩියක් ගෙනෙවු. වස්ත්‍ර ලබන්නෙමි"යි කියූ රජතුමා රන් කෙණ්ඩියක් ගෙනැවිත් දුන් කල්හි, එය රැගෙන නැගිට මුව සහ අත්සෝදා පවිත්‍රව, අතින් දියගෙන පෙරදිග දිශාවට ඉස්සේය. එවිට ඝන මහපොළව බිඳගෙන කල්ප වාක්‍ෂ අටක් පැන නැංගේය. නැවත දියගෙන දකුණට, බටහිරට, උතුරට යන දිවුදිශාවන්ටම ඉසින ලදී. සියලු දිශාවන්හි අට, අට බැගින් කල්ප වාක්‍ෂයෝ දෙතිසක් පහළ වූහ. රජු එක් දිව්‍ය වස්ත්‍රයක් හැඳ, එකක් පොරවාගෙන; "නන්ද රජුගේ චිත්තයේ නුල් කටින ස්ත්‍රීහු නොසිටිත්වා!"යි අණබෙර හසුරුවන දූනුම් දෙවා, සේසත් නංවා අලංකාරව සැරසූ ඇතෙකු පිට නැගී නුවරට පිවිස රජ මාලිගාවට පිවිස මහත් රජසිරි වින්දේය.

මෙසේ කල්ගතවන විට රජදේවිය, රජුගේ සම්පත් ශ්‍රී විභූතිය දැක "අනේ! තපස්වී කෙනෙකැ"යි කරුණා ඇතිබවක් දැක්වූවාය. "දේවිණි!

මේ කිමෙක්ද?"යි ඇසුවිට "දේවයන් වහන්ස! නුඹවහන්සේගේ සම්පත් ඉතා මහත්ය. අතීතයේදී බුදුවරුනට සිත් පහදවා උතුම් පින්කම් නොකළාහුද? දැන් අනාගතය සඳහා පින්දහම් නොකරන්නෙහිද?"යි කීවාය. එබස් ඇසූ රජු "කාහට දෙමුද? සිල්වතෙක් නැත." "දේවයන් වහන්ස! මේ ජම්බුද්වීපය රහතුන්ගෙන් ශුන්‍ය නොවේ. එනිසා නුඹවහන්සේ දානය පිළියෙල කරන්න. මම රහතුන්ට ආරාධනා කරමි"යි දේවිය කීවාය. රජු දෙවැනි දින නැගෙනහිර දොර සම්පයේ දන්හලෙහි දානය පිළියෙල කරවීය. දේවිය උදේම නැගිට අටසිල් සමාදන්ව, ප්‍රසාද මතුයෙහි හිඳ-පෙරදිග බලාගෙන වැදහෙව "ඉදින් මේ දිශාවෙහි රහතන් වහන්සේලා වෙත් නම් අපගේ හික්මාව පිළිගැනීමට වඩිත්වා"යි කීවාය. එම දෙස රහතන් වහන්සේලා නොම වූහ. පිළියෙල කළ දානය දුග්ගි මගී යාවකාදීන්ට පිරිනැමූහ. දෙවන දින දකුණු ද්වාරයේ එලෙසම දානය පිළියෙල කරවා ආරාධනා කළාය. තෙවන දින බටහිර දෙස ද සිවුවන දින උතුරු දෙසද ඒ ලෙසින්ම දන් පිළියෙල කරවා ආරාධනා කළාය. සිවුවැනි දින දේවිය ආරාධනා කළ කල්හි හිමවන වාසය කළ, පද්මවතියගේ පුතුන් වූ පන්සියක් පසේ බුදුවරුන්ගෙන් ප්‍රධාන වූ මහාපද්ම පසේ බුදුපියාණෝ, තම සෝයුරු පසේ බුදුවරු ඇමතුහ. "නිදුකාණනි! තන්ද රජු නුඹවහන්සේලාට දන් පිණිස ආරාධනා කරයි. එම ඇරයුම පිළිගන්නා සේක්වා!" යනුවෙනි. උන්වහන්සේලා එම ඇරයුම පිළිගෙන, එදින අනෝතප්පිත විලින් මුව සෝදාගෙන, අහසින් අවුත් උතුරු ද්වාරයෙහි බැස දන්හලෙහි වැඩසිටියහ. මිනිස්සු පැමිණ "දේවයන් වහන්ස! පන්සියක් පසේබුදුවරු වැඩසේක"යි රජුට දන්වූහ.

රජු, දේවිය සමග ගොස් වැද පාත්‍රාගෙන පසේ බුදුවරු ප්‍රාසාදයට වැඩම කරවාගෙන අවුත් මහදන් දී අවසන, රජු ප්‍රධාන පසේ බුදුවරයන් වහන්සේ සම්පයේද අගබිසවු අවසන් පසේබුදුවරයන් වහන්සේ සම්පයේද හිඳගෙන පාමුල වැදවැටි - "ආර්යයන් වහන්සේලා සිවුපසය නොලැබීමෙන් ක්ලාන්ත නොවීම පිණිසත්, අපිට පිනිත් නොපිරිහී සිටීම සඳහාත්, අපගේ දිවි ඇතිතෙක් මෙනුවරම වසන බවට ප්‍රතිඥා දෙත්වා!"යි අයැද සිට, ප්‍රතිඥා ගෙන මගුල් උයනෙහි පන්සියක් සක්මන් මලුද පන්සල්ද කරවා, සියලු ආකාරයෙන්ම නිවාසාදිය සපයා එහි වාසය කරවූහ.

මෙලෙස කල් ගතවනවිට රජුගේ රාජ්‍යයේ ප්‍රත්‍යන්ත ජනපදයක කැරැල්ලක් ඇතිවිය. රජතුමා "මම ප්‍රත්‍යන්තයේ කැරැල්ල සංසිදවීමට

යම්. නුඹ පසේබුදුවරුන්ට අප්‍රමාදීව සත්කාර කරව"යි දේවියට අවවාද දී සේනාව පිරිවරාගෙන ගියේය. ඔහු ඒමට පෙරම පසේබුදුවරුන්ගේ ආයු සංස්කාරය නිමාවිය. මහාපද්‍රම බුදුපියාණන් වහන්සේ තුන්යම් රාත්‍රියෙහිම ධ්‍යාන ක්‍රීඩාවෙහි යෙදීසිටි සේක්, එළිය වැටෙන අවස්ථාවෙහි සක්මනේදී පිහිටාධාර වූ එලකය ම ආධාර කරගෙන සිටිසේක් අනුපදිසේස නිර්වාණ ධාතු වෙන් පිරිණිවියහ. මේ ක්‍රමයෙන් සෙසු පසේබුදුවරු ද පිරිනිවියහ.

ඊට පසුදින දේවිය උයනට අවුත් පසේබුදුවරු වැඩසිටින තැන් නැමදීම් ආදිය කරවා, මල් විසුරුවා, සුවදදුම් දී උන්වහන්සේලාගේ පැමිණීම අපේක්ෂිතව හුන්නී පමාවන හෙයින් පුරුෂයකු කැඳවා, "දරුව! යන්න. ආර්යයන් වහන්සේලාට අපහසුවක් වීද?"යි දැනගෙන එව!"යි කියා ඔහු වැඩහිඳින කුටි වෙත යැවීය. ඔහු එහි ගොස් මහාපද්‍රම පසේ බුදුන් වැඩහිඳින කුටියෙහි දොර හැර බලා, එහි නොදැක සක්මන් කරන තැනට ගොස් එල්ඹෙන එලකය ආධාර කරගෙන සිටිනු දක, "උන්වහන්සේට වැද, "ස්වාමීනි! දැන් කාලයයි" පැවසීය. පිරිණිවි සිරුර කුමක් පවසන්ද? ඔහු "බුදුන් නිදාසිටි"යැයි සිතා ලඟට ගොස් පිටිපය අතින් පිරිමැද එහි සීතල බැව්නුත් - තද බැව්නුත් පිරිනිවි බව දැන රජ ගෙදරට දිව ගියේය. "දරුව! පසේබුදුවරු කොහිද?" විවාළ රජ දේවියට "දේවයනි, උන්වහන්සේලා පිරිනිවියහ"යි පුරුෂයා කීවේය.

එය ඇසූ දේවිය හඬන්නී - වැලපෙන්නී නුවරුන් සමග නික්ම අවුත් රජඋයනට පිවිස ආගමික උත්සවයක් කරවා, සියලු පසේබුදුවරුන්ගේ සිරුරු ආදාහනය කරවා, සියලුම ධාතු පිහිටුවා චෛත්‍යයක් කරවූවාය.

රජු ප්‍රත්‍යන්ත ජනපදය සාමයෙහි පවත්වා නුවරට පැමිණෙන කල්හි පෙරගමන් පැමිණි දේවියගෙන්, "කිම සොදුරු! පසේ බුදුවරු කෙරෙහි අප්‍රමාදීව උපස්ථාන කළෙහිද? උන්වහන්සේලා නිරෝගීව සිටින්නද?"යි විමසුවේය. ඇය "දේවයන් වහන්ස! උන්වහන්සේලා පිරිනිවියහ"යි පැවසුවාය. එබස් ඇසූ රජතුමා "මෙබඳු වූ මහ පඬිවරුන්ටත් මරණය පැමිණේ. අපට කවරනම් වූ මිදීමක්ද?"යි සිතා නුවරම නොගොස් ම, තම වැඩිමල් පුතු කැඳවා, රාජ්‍ය පවරා දී තෙමීම මහඵ පැවිද්දෙන් පැවිදිවිය. දේවින්ද "මොහු පැවිදි වූ කළ මා කුමක් කරමිද?"යි පවසා ඒ උයනෙහි දී ම පැවිදි වූවාය. දෙදෙනම ධ්‍යන වඩා ආයුකෙළවර බඹලොව උපන්න.

ඔවුහු එහි ම වෙසෙමින් සිට, අපගේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ලොව පහල වී උතුම් දම්සක් පැවතුම් සුතුර දෙසා පිළිවෙලින් රජගහනුවරට වැඩම කළසේක් වේච්චනාරාමයෙහි වැඩවෙසෙන කාලයෙහි; "පිපඵලී" නමින් මගධරට මහාතිස්ස බමුණුගම කපිල බමුණාගේ භාර්යා කුස ද "භද්දකාපිලානී" නමින් මදුරට සාගල නම් නුවර කෝසියගොත්ත බමුණුගේ භාර්යා කුසද පිළිසිදගෙන බිහිව වැඩිවියට පත්වූහ. පිපඵලී කුමරුට විසිහවුරුද්දක් හා කාපිලානියට දාසය හවුරුද්දක් වූ කාලයෙහි, පිපඵලී කුමරුගේ දෙමාපියෝ "පුත! නුඹ නිසිවයසට පත්වූයෙහිය. කුලවාසය පිහිටුවීමට කටයුතු කරව!" යි කීහ. මෙසේ අතිශයින් කරදර කළහ. තරුණයා, "මගේ කණට ඇසෙන සේ මෙබඳු අමිහිරි කථා නො පවසන්න. නුඹ දෙදෙනා ජීවත්වන තෙක් මම මනාව සළකන්නෙමි. ඉන්පසු ගිහිගේ හැර පැවිදි වෙමි" යි කීවේය. දෙමාපියෝ දින කිහිපයකට පසුව නැවත ඇවිටිලි කළහ. ඔහුද පෙරසේම එය ප්‍රතික්ෂේප කළේය. නැවත කියුවත් ප්‍රතික්ෂේප විය. ඉන්පසු මව නිතරම ඒ පිළිබඳව ගතුකීමට පටන් ගත්තිය.

තරුණයා, "මගේ මවුට මෙය අවබෝධ කරවමි" යි, රන්කරුවෙකුට රන් ආලේපිත කහවනු දහසක් දී එක් ස්ත්‍රී රූපයක් කරවා - එහි මැදීම, ගැටීම නිමවූ කල්හි රතු වස්ත්‍රයක් හන්දවා - වර්ණවත් මලින් ද නානාවිධ වූ අලංකාරයන්ගෙන්ද සරසවා, මවු කැඳවා "මැණියනි! මෙබඳු කාන්තාවක් ලැබේ නම් ඇය හා විවාහ වී ගෙයි වසමි. නොලැබේ නම් පැවිදි වෙමි" යි කීවේය.

නුවණැති බැමිණිය මෙසේ සිතුවාය. "මගේ පුතා පින්වතෙකි. දුන් දානවලින්, කරන ලද ප්‍රාර්ථනා වලින් පින්දහම් කරන ලද්දේ තනිවම නොවේ. ඒකාන්තයෙන් මොහු සමග පින්කළ තැනැත්තිය රන්රුවක් හා සමාන විය යුතුමය." බමුණන් අටදෙනෙකු කැඳවා ඔවුන් රිසිසේ සන්තෝෂ කරවා, රන්රුව රථයකට නංවා, "යවු! දරුවනි! යම්තැනක අපට ජාති-ගෝත්‍රාදියෙන් සමාන පවුලක මෙබඳු දරියක් ඇතිනම් සොයවු. මේ රන් රුවම නුඹලාට කෲගයක් කොට දෙමි" යි කුමරියක් සෙවීමෙහි යෙදවුවාය.

ඔවුහු "අප දන් කොතැනක යමුද?" "සාකච්ඡා කරන්නේ, මදුරට නම් ස්ත්‍රීන්ට ආකාරයකි. එහි යමු" යි මදුරට සාගල නුවරට ගියහ. එහි එක් නානකොටක රන්රුව තබා තුමු සැඟවී හුන්න. එවිට කාපිලානියගේ කිරීමව, ඇය නහවා සරසා ශ්‍රී යහන් ගබඩාවේ නිදිකරවා, තමා දිය නැමට එන්නී මේ රුව දුටුවාය. "ආර්යඥව, මා පසුපස මෙහි නැවත

පැමිණියා විය යුතුයැ"යි යන සිතෙන්, තර්ජනය කරන්නී - "අකිකරු තැනැත්තිය! නුඹ මෙහි කුමට ආවෙහිද?"යි ගැසීමට අත ඔසවා "වහා ගෙදර යව!"යි වැරෙන් කම්මුලට ගැසුවාය. ඇගේ අත ගලක ගැසුවාක් මෙන් කම්පා විය. පුදුම වූ ඇ මදක් ඉවත්ව බලන්නී මහත් වූ ගෙල දෑක "මෙය ආර්ය දුවයැ"යි මට සිතූණු නමුත් මෙහි මගේ ආර්ය දුවගේ යැයි පැවසීමට සුදුසු වස්ත්‍රයක් වත් නැතැයි කීවාය.

අවධ සැඟවී සිටි බමුණෝ රැස්ව - ඇය පිරිවරාගෙන "මේ රුව නුඹගේ ස්වාමීද්‍රව වැනිද?"යි ඇසූහ. එවිට කිරිමව, "මේ කිමිද? මීට වඩා සියදහස් ගුණයකින් මගේ ආර්ය දුව ශෝභාමත් වන්නීය. රූප සම්පන්නය. දොළොස්වියන් ගැබෙක හුන්නී පහන් නොදල්වාම සිය සිරුරේ ශෝභාවෙන් අඳුර දුරු කරන්නීය"යි කීවාය. "එසේනම් ඒ නිවසට යමු"යි පුදපූජා ගෙන රුන්රුව ද රථයට නංවාගෙන, කෝසිය ගොත්තගේ ගෙදරට ගොස් ද්වාරයේ සිට පැමිණි බව දන්වා යැවූහ. බමුණා පිළිසඳර කථාකර, "කොහි සිට ආවෙහිද?" ඇසුවේය. "මගධරට මහාතිස්ස ගමෙහි කපිල බමුණාගේ ගෙදර සිටයැ"යි කීහ. "කුමක් නිසා මෙහි ආවෙහිද?" "මෙතම් කරුණක් නිසායැ"යි කාරණය දැන්වීය. "දරුවනි! යහපති. සමවූ ජාති ගෝත්‍ර සම්පත් ඇති අපි බමුණෝ වෙමු. දූරිය දෙන්නෙමි"යි ත්‍යාගය ගත්තේය.

ඔවුහු කපිල බමුණාට, "දූරියක් ලද්දෙමු. කළයුත්තක් කරන්න"යි හසුනක් යැවූහ. ඔහු හසුන අසා සතුටුව පිප්පලි මානවකට ඒ බව දන්වීය. මානවකයා, "මම නොලැබේ යැයි සිතුවෙමි. මොවුහු දූරියක් ලැබුණු බව කියති. ඇයට මා පැතීමේ අනර්ථ බව දන්වා යවමි"යි රහසිගතව ලිපියක් ලියුවේය. "හදාවනි! ඔබ තමාට දැගොල කුත් සමාන වූ තරුණයකු ලබන්වා! මම ගිහිගෙන් නික්ම පැවිදිවෙමි. පසුව විපිළිසර නොවනු මැනවි"යි යනුවෙන් ලියා ඇය වෙත යැවීය. හදාව ද අසුවලා මාහට යෝජනා කරන ලදී දැන රහසිගත වූවා, ලිපියක ලියුවාය. "ආර්ය පුත්‍රය! තමාට දැකුලගොත් සමාන වූ සුදුසු තරුණියක් ලබන්වා! මම ගිහිගෙන් නික්ම පැවිදි වන්නෙමි. පසුව විපිළිසර නොවනු මැනවි"යි ලියා පිප්පලි තරුණයාට යැවුවාය. ලියුම්කරුවෝ දෙදෙන අතරමගදී හමුවූහ. "මේ කාගේ ලියුමක්ද?" "කාපිලානියගෙන් පිප්පලිට යැවෙන්නකි." "මේ කාගේ ලියුමක්ද?" "පිප්පලිගෙන් කාපිලානියට යැවෙන්නකි." එසේ නම් ලිපිදෙක බලමුයි. බලා "දරුවන් වැඩ බලවු"යි කියා - එම ලිපි දෙක

ඉරා විසිකර, වෙනත් ලිපි දෙකක් ලියා දෙනැනට යැවූහ. මෙලෙස ඔවුන්ගේ නොකැමැත්තෙන්ම එක්වීම සිදුවිය.

විවාහ වූ දිනම පිප්ඵලිද කාපිලානියද මල්දම් දෙකක් ගෙනහ. ඒවා සයනය මැදින් තබා, රාත්‍රී අහරගෙන, දෙදෙනම "ඇදට යන්නෙමු"යි පැමිණ තරුණයා දකුණුපසින් ඇදට නැංගේය. හදාව වම්පසින් නැගුණි. මෙසේ කීවාය. "යමෙකුගේ පැත්තෙහි මල්දම මැලවූයේ ද එම සංඥාවෙන් ඔහුට හෝ ඇයට 'රාග සිතක් පහලවියැ'යි දනගන්නෙමු. මේ මල්දම නො අල්වමු"යි කීවාය. ඔවුහු "තම ශරීර ඔවුනොවුන් හා ගැටෙති"යි බියෙන් රාත්‍රියෙහි නොනිදාම පහන් කරති. දාවලට ද රාග සිතක් හෝ පහළ නොවෙති. මේ දෙදෙනම ලෞකික ආමිෂයන්හි නොඇලී මෙසේම මවුපියවරු ජීවත්ව සිටින තාක් 'පවුල' පිළිබඳව නොවිමසා සිට ඔවුහු මියගිය පසුව තම සම්පත් පිළිබඳව සොයා බැලූහ. විමසූහ. කුමරුගේ සම්පත් ඉතා මහත්ය. එක්දිනක් ශරීරයේ ගා අත්හැර දමන රන් වූර්ණයම මගධ නැළියෙන් දොළොස් ගුණයක් පමණ වේ. යන්ත්‍ර බැඳි වැව්-පොකුණු ආදිය සැටකි. කෘෂිකර්මාන්තයෝ දොළොස් යොදුනක් පුරා පැතිර ඇත. අනුරපුරය හා සමාන වූ දාසගම් දාහතරකි. යුධ කරන ඇත්තු තුදුසකි. යුධ අශ්වයෝ තුදුසකි. යුධ රථ තුදුසකි.

එක්දිනක් ඔහු අලංකාරව සැරසූ අසකු පිට නැගී, ජනයා පිරිවරාගෙන කෘෂිකර්මාන්ත කරන තැනට ගොස්, කුඹුරු කෙළවර සිටියේය. නගලෙන් සිඳින ලද භූමියෙන් නැගුණා වූ ගැඩ්විල් ආදී පණු ජාතීහු කපුටා ආදී කුරුල්ලන් විසින් කනු දුටුවේය. "දරුවනි! මේ කුරුල්ලෝ කුමක් කන්ද?", "ස්වාමීනි! ගැඩ්විල්ලෝය." "මොවුන් කරන පාපය කාහට අයත් වේද?" "ස්වාමීනි! නුඹවහන්සේටම අයිති වේ." එවිට තරුණයා මෙලෙස සිතුවේය. "ඉදින් මොවුහු කරන ලද පවු මා හටම වේනම් අසූහත් කෙළක් වූ ධනයෙන් මට කවර ප්‍රයෝජනයක්ද? දොළොස් යොදුන් කර්මාන්තයෙන් කවර වැඩක්ද? යන්ත්‍ර බැඳි තඩාග සැටෙන් කවර වැඩක්ද? දාසගම්වලින් කවර ප්‍රයෝජනයක්ද? මේ සියලු සම්පත් කාපිලානියට ම පවරා මම පැවිදි වන්නෙමි. ගිහිගෙන් නික්මෙමි"යි යනුවෙනි.

කාපිලානිය ද මේ මොහොතෙහි නිවසේ මැද මිදුලෙහි තල කළ තුනක් අතුරා - කිරිමවුවරු පිරිවරාගෙන හුන්නී, තලවල සිටින පණුවන් කන කපුටන් දක "මැණියනි! මොවුහු කුමක් කන්ද?", "ස්වාමී දුවණියනි!

පණුවන්ය." "මොවුන් කරන්නා වූ මේ පාපය කානට අයත් වේද?" "ස්වාමී දුවණියනි! නුඹටම අයත්වේ" යැයි පැවසූ වදන් අසා "මට රියන් හතරක වස්ත්‍රයක් ද නැළියක් පමණ බත් ද ලැබීම සුදුසුය. මෙපමණ ජනයා විසින් කරන අකුසල් මානට වේනම් ආත්ම භාව දාහකින්වත් සසර පැවැත්ම නිමකර, හිස එසවීමට මට නොහැකි වේ. මේ සියලුම සම්පත් ආර්ය පුත්‍රයාටම පවරා දී ගිහිගෙන් නික්ම පැවිදි වන්නෙමි." මෙවැනිම සිතකින් නිවසට පැමිණි තරුණයා දියනා උතුම් පහයට නැගී, මහත් අතර්ඝ පළඟක හුන්නේය. ඔහුට යෝග්‍ය වූ භෝජනයක් (සක්විති රජකුට සුදුසු වූ) පිළිගැන්විණි. අඬුසැමී යුවලම ආහාර කිසි නිමවා ඊහසිගත තැනක හුන්න.

ඉන්පසු තරුණයා "හද්‍රාවෙනි, හද්‍රාවෙනි ! නුඹ මේ ගෙදරට එනවිට කොපමණ ධනයක් රැගෙන ආවේද?" යි ඇසීය. "ආර්ය පුත්‍රයා! පතස් පන්දාහක් කරත්තවලින් ධනය රැගෙන ආවෙමි." "හද්‍රාවෙනි! එම සියලුම ධනයත්, මේ ගෙදර ඇති අසුකෙළක් ධනයත්, යන්ත්‍ර බැඳි සැටක් තඩාගාදී සියලුම සම්පත් නුඹට ම පවරා දෙමි." තරුණයා කීවේය. "ආර්ය පුත්‍රයා! නුඹ ඉන්පසු කුමක් කරන්නේද?" "මම පැවිදි වන්නෙමි", "ආර්ය පුත්‍රයා! මමද නුඹගේ පැමිණීම බලමින් ම මෙහි සිටියෙමි. මමද පැවිදි වන්නෙමි." මෙසේ ඔවුනොවුන්ට ගිහිගත් කොළසෙවිලි කළා වූ ශාලාවක් මෙන් ක්‍රීඩිම හවයෝ වැටහුනහ. ඒ දෙදෙන වෙළඳසැලකින් කහපැහැති වස්ත්‍ර ද මැටිපාත්‍රා ද ගෙන්වාගෙන, ඔවුනොවුන්ගේ කෙස් බැහැර කරවාගෙන, "ලොව යම් රහත් කෙනෙක් වේනම් ඔවුන් උදෙසා අපගේ පැවිද්ද වේවා!" යි පවසා පැවිදි වූහ. පසුම්බිවල පාත්‍රා දමාගෙන - උරයේ එල්ලාගෙන ප්‍රාසාදයෙන් බැස ගියහ. ගෙදර දූසිකම්කරු කිසිවෙක් ඔවුහු හඳුනා නොගත්හ.

ඔවුහු ඒ බමුණු ගමින් නික්ම දාසගම් දොරින් යනකල්හි පැවැත්ම, විලාශ හා අකාරාදියෙන් දාසගම් වැසියෝ ඒ දෙදෙන හඳුනාගත්හ. ඒ දෙදෙන පාමුල හඬාවැටෙමින් "ආර්යයෙනි! කිම අපි අනාථ කරවුද?" යි ඇසූහ. "අපි ක්‍රීඩිම හවයම ගිහිගත් කොළ සෙවිලි කළ ශාලාවක් මෙන් වැටහී පැවිදි වූයෙමු. ඉදින් නුඹලාගෙන් එක් එක් පුද්ගලයා දාස බවින් මුදවත් නම්, වර්ෂ සියකුත් ප්‍රමාණවත් නොවේ. නුඹලා ම නුඹලාගේ හිස් සෝදාගෙන දාසකමින් නිදහස් වී ජීවත් වෙවු" යි කියා ඔවුහු හඬදී ම පිටත්ව ගියහ.

තෙරුන් වහන්සේ මුලින් ම ගමන් කරමින් පසුපස හැරී බලා මෙසේ සිතුවේය. "මේ හදාකාපිලානිය, මුළු දඹදිවට ම අගනා ස්ත්‍රියකි. ඇය මා පසුපස පැමිණීම සුදුසු දෙයක් නොවේ. ඇතමෙක් මෙසේ සිතීමටද පුළුවන. "මේ දෙදෙනා පැවිදි වූවන් වෙන්වීමට නොහැකිව නුසුදුසු හැසිරීමක් කරති" යනුවෙන්. ඇතැම්හු මනස දූෂණය කරගෙන ආපාගාමී වෙති. මැය අත්හැර මම තනිව ම යාම සුදුසුය"

ඉදිරියෙන්ම වැඩමකරන තෙරණුවෝ දෙමං සන්ධියකට පැමිණ ඒ මැද නැවතුනහ. හදාවද පසුපසින් පැමිණ, උන්වහන්සේට වැද පසෙකින් සිටියාය. ඉක්බිති ඇයට "හදාවනි! නුඹ වැනි ස්ත්‍රියක් මා පසුපස එනු දැක, 'මේ දෙදෙනා පැවිදි වූවන් වෙන්වීමට නොහැක්කෝ වෙති' සිතා අප කෙරේ සිත් දූෂිත කරගෙන මහජනයා අපාය පුරවන්නෝ වෙති. මේ පාරවල් දෙකකි. එකකින් ඔබ යනු මැනවි. අනිකින් මම යමි"යි පැවසූ සේක. හදාවද "ආර්ය පුත්‍රය! එසේය. පැවිද්දන්ට ස්ත්‍රියනම් කිලුටකි. පැවිදිවීන් වෙන් නොවෙති"යි ජනයා අපගේ දොස් දකිති. නුඹවහන්සේ එක් පාරක යන්න. දැන් අපි වෙන්වෙමු"යි තෙවරක්ම පැදකුණු කොට, සිවුතැනක හිඳ පසඟ පිහිටුවා වැද, තෙරුන්ගේ දසනිය එක්වී බබලන ඇඟිලි සහිත පාදෙක අල්ලාගෙන - "කල්ප ලක්ෂයක් පමණ වූ දීර්ඝ සංසාරයේ කරන ලද මිත්‍ර කථාබස් ඇති අපගේ සබඳතාව, අදින් පසු බිඳී යයි. නුඹවහන්සේ 'දක්ඛණ ජාතික' නම් වේ. එනිසා නුඹ දකුණු දෙස පාරෙන් යනු මැනවි. මා මාතුගාම නම් වේ. මාහට වම්පස මාර්ගය සුදුසුය"යි මෙසේ පවසා වම් පැත්තෙහි මාර්ගයට බැස ගියාය. ඔවුන්ගේ වෙන්වන වේලාවෙහිදී මේ මහාපොළව, "මම සක්වල ගල, මහමෙර ආදිය දරාසිටීමට සමත් වූවන් නුඹලාගේ ගුණමහිමය දරාගැනීමට නොහැක්කෙමි"යි පවසන්නාක් මෙන් මහහඬින් කම්පා විය. අහස හෙත හඬ දෙමින් සුලං හැමීය. සක්වල පර්වතය ද මහත් නාද පැවැත්වූයේය.

සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ වේළුවන මහා විහාරයේ ගඳකිළියෙහි වැඩහුන් සේක්, පොළව කම්පාවන ශබ්දය අසා, "කුමක් නිසා පොළව කම්පාවිද?"යි සිහිපත් කර බලන සේක්; "පිප්පලි මාණවකයාද හදාකාපිලානිය ද මා උදෙසා අපමණ සැපසම්පත් හැරදමා පැවිදි වූවාහුය. ඔවුන්ගේ වෙන්වීමේදී දෙදෙනාගේම ගුණබලයෙන් මහපොළව කම්පිත විය. මා විසිනුදු මොවුන්ට සංග්‍රහ කිරීම සුදුසුය." යනුවෙන් සිතා වදාරා, ගඳකිළියෙන් නික්ම තමන් වහන්සේ ම පාසිවුරු ගෙන අසුමහා

ශ්‍රාවකාදීන්ගෙන් කිසිවකු නො අමතා, තුන්ගවුවක් පමණ පෙරගමන් කළ සේක. රජගහටද නාලන්දාවටද අතර වූ බහුපුත්තක නම් නුග ගස මුල පළක් බැඳගෙන වැඩහුන් සේක. එසේ වැඩහිඳි සේක්, වෙනත් පාංශු කුලිකාදීන් මෙන් නොව බුද්ධවේෂය ගෙන අසුරියනක් දුර උතුම් බුදුරැස් විහිදුවමින් වැඩහුන් සේක.

මෙලෙස ඒ මොහොතෙහි ඡත්‍රමය කුඩා, කරත්ත රෝද, කුටාගාර යනාදී ප්‍රමාණවලින් බුදුරැස් දසදිග්හි පැතිරුණාහුය. ඔබ්බෙනාබ ගමන් කළාහුය. සඳ දාහක් හිරු දාහක් උදව් කලක් මෙන් ඒ වනාන්තරය එකම ආලෝකයකින් බැබළුණි. දෙතිස් මහ පුරිස් ලකුණින් හෙබියා වූ බුදුසිරුර අහසේ බබලන තරු සමූහයක් මෙන්ද වනයේ දියපොකුණුවල මැනවින් පිපි නෙළුම්, මානෙල් ආදී පියුම් මෙන්ද බැබළුණි. ශෝභාමත් විය. සාමාන්‍යයෙන් නුගරුකෙහි කඳ සුදුපාට වේ. පත්‍ර නිල්පාට වේ. ගෙඩි රතුපාට වේ. එදින කඳ සහිත සියක් අතු ඇති නුගරුක රත්වත් පැහැයෙන් බැබළුණි.

මෙසේ මෙම "අද්ධානමග්ග පටිපනෙනා" යන පදයාගේ අර්ථ පවසා, දන් "යම්සේ මෙම කාශ්‍යප තෙරුන් පැවිදි වීද? යම්සේ දිගු මාවතකට එළඹියේ ද?" යන මෙම අර්ථය පහදා දීම සඳහා අභිනිහාරයේ පටන් අනුපිළිවෙල කථාව මෙලෙස දතයුතු වේ.

"අනතරාව රාජගහං අනතරාව නාලන්දං" යනු රජගහටද නාලන්දාවටද අතර යනුයි. "සත්ථාරඤ්ච වතාහං පසෙසයං හගවනතමෙව පසෙසයං" යනු ඉදින් මම ශාස්තෘන් වහන්සේ දකින්නෙමි නම්, මේ බුද්ධත්වයට පත්වූම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දකින්නෙමි. මෙයින් බැහැර වූ අනික් ශාස්තෘවරයෙක් සිටිය නොහැක. "සුගතඤ්ච වතාහං පසෙසයං හගවනතමෙව පසෙසයං" යනු ඉදින් මම මනා ප්‍රතිපත්තියෙන් මැනවින් ගමන්කළ නිසා සුගතනම් වන සුගතයන් වහන්සේ බලන්නෙමි නම් මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේම බැලිය යුතුයි. මෙයින් වෙනත් සුගතයන් වහන්සේ කෙනෙක් මට නැත. "සමමා සමබුද්ධඤ්ච වතාහං පසෙසයං හගවනතමෙව පසෙසයං" යනු ඉදින් මම යහපත්ව තමාම සත්‍ය අවබෝධ කළ බැවින් සමමා සම්බුද්ධ නම් වූ බුදුරුදුන් දකින්නේ නම්, මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේම දකිය යුතු වේ. මේ හැර වෙනත් සමමා සම්බුදුවරයෙක් මාහට නොමැත. මෙහි අර්ථ මෙසේ දතයුතුයි. මෙලෙස රුව දකීමෙන්ම "මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේමය. මේ ශාස්තෘන් වහන්සේමය. මේ සුගතයන් වහන්සේම ය. මේ සමමා සම්බුදුරුජාණන් වහන්සේමය"

යනුවෙන් ඇවැත්නි නිසැකව මාහට එය වැටහුනේය. අවබෝධ විය යන අදහසයි. "සඤ්ඤා මෙ භනෙන" යන මෙම ප්‍රකාශය සූත්‍රයේ දෙවරක් දක්වුනත් එය තුන්වරක්ම පැවසූ බව සිතාගත යුතුයි.

මෙයින් උන්වහන්සේ තෙවරක්ම මෙලෙස "සිය ශ්‍රාවකත්වය" ප්‍රකාශ කළ බව "ඇවැත්නි" යන්නෙන් දක්වයි. "අජානංයෙව" යනු නොදන්නේමය. දෙවන පදයෙහිද මෙම ක්‍රමයමයි. "මුද්ධාපි තසස විපතෙය්‍ය" යනු අන්‍යයෙකුට තමා නොදන්නේම දන්නෙමිසි ප්‍රතිඥා දෙන බාහිර සමයක ශාස්තෘවරයාටය. "මෙලෙස මුලු හිතින්ම ප්‍රසන්න වූ සිතැති ශ්‍රාවකයා මෙලෙස අතිශය යටහන් ගෞරව දක්වීම් කරන්නේ නම් එකෙකෙහි එම ශාස්තෘවරයාගේ හිස, නටුයෙන් ගිලිහුණු තල්ගෙඩියක් මෙන් බෙල්ලෙන් ගිලීම් වැටෙන්නේය. සත්කඩකට පැලෙන්නේය." යන අර්ථයි. මෙලෙස පැවසූයේ ඇයි? ඉදින් මහාකාශ්‍යප තෙරුන් වහන්සේ දක්වූ මේ සිත් පැහැදවීමෙන් - මේ අතිශය ගෞරවාදර දක්වීමෙන් ඉදින් මහමුහුදක් මවන්නේ නම් රත්වූ කබලෙහි දූමු දිය මෙන් වහා වේලීමට යන්නේය. ඉදින් සක්වලක් මවන්නේ නම් කපුටු තුඩින් පහරදුන් පිටි මිටක් මෙන් සුණුවිසුණු වී යන්නේය. ඉදින් මහපොළවක් මවන්නේ නම් සුලඟින් ගසාගෙන යන අළුමිටක් මෙන් විසිරෙන්නේය. මෙබඳු වූ තෙරුන්ගේ ගෞරව දක්වීම් නිසා ශාස්තෘන් වහන්සේගේ රත්වත් පා මතුපිට එක් රෝමකුපයක්වත් කඩා බිඳදමීමට නොහැකි විය. මහාකාශ්‍යප තෙරුන් පසෙක සිටිත්වා. එවැනි මහතෙරවරු දහසකගේ, ලක්ෂයකගේ වුවත් ගෞරව දක්වීම් ආදියෙන් දසබලයන් වහන්සේගේ පා මතුපිට ඇති රෝමයක්වත් සෙලවීමට හෝ පාංශුකුල සිවුරෙහි අංශුමාත්‍රයක් සෙලවීමට හෝ සමත් නොවේ. ශාස්තෘන් වහන්සේ මෙලෙසින් අතිශය මහානුභාව සම්පන්න වෙති. "තසමානීහ තෙ කසසප" යනු යම් හෙයකින් මම දනගෙනම දනිමිසි පවසමි. දකිමින්ම දකිමිසි පවසමි. එනිසා කාශ්‍යපය! නුඹ විසින් මෙලෙස හික්මිය යුතුය. "නිබ්බං" යනු ඝන වූ තියුණු වූ මහත් වූ යනුයි. "හිරොත්තපපං" යනු පාපයට ඇති ලජ්ජාවද බියද යන දෙකයි. "පච්චුපට්ඨිතං භවිසසනි" පළමුවම එළඹ සිටියේ වේ. "යමෙක් වනාහී මහතෙරවරුන් කෙරෙහි ලැජ්ජා බිය උපදවා එළඹෙයිද, තෙරවරුද ලජ්ජා සහිතව, බිය සහිත ඔහු වෙත එළඹෙයි" යන අර්ථයයි. මෙය මෙහි ඇති ආනිසංසයයි. "කුසලපසංහිතං" යනු කුසල් ආශ්‍රය කළ යනුයි. "අට්ඨිකත්වා" යනු තමා විසින් ඒ ධර්මයෙන් අර්ථයක්-යහපතක් කොට යනුයි. ඒ ධර්මය හෝ එයින් මට වැඩක් ඇතැයි අර්ථවත් දෙයක් කොට. "මනසිකත්වා" යනු සිතේ තබාගෙනයි. "සබ්බ වෙතසො සමන්තා හරිත්වා"

යනු සිතේ මදක්වත් පිටත නික්මීමට නොදෙමින්ය. සියලු අයුරින්ම එක්තැන් වූ සිතින්. සිත එක් අරමුණක පිහිටුවා. "ඔහිත සොතො" යනු පිහිටවූ- යොමුකළ කන් ඇතිව යනුයි. ඤාණය නම් වූ කණ්ද පැහැදීම නම් වූ කණ ද යොමුකර - මවිසින් දෙසූ ධර්මය සකසාම අසන්නෙමි" යනුවෙන් නුඹලා හික්මිය යුතුයි. "සාතසහගතා ච මෙ කායගතාසති" යනු අසුභයේ මෙන්ම ආනාපාන සතියේ ද ප්‍රථමධ්‍යාන වශයෙන් සැපෙන් යුක්ත වූ කායගතා සතියයි. මෙසේ දෙන ලද මේ අවවාද තුනම තෙරුන් වහන්සේගේ පැවිද්ද ද උපසම්පදාව ද විය. "සාණො" යනු කෙලෙස් සහිතව, ණය සහිත වී යනුයි. "රට්ඨ පිණ්ඩං භුඤ්ජ" යනු ශ්‍රද්ධාවෙන් දෙන ලද්ද අනුභව කළෙමි යනුයි. පරිභෝග කිරීම් හතරකි. ථෙය්‍ය පරිභෝගය, ඉණ පරිභෝගය, දායජ්ජ පරිභෝගය, සාම් පරිභෝගය යනුවෙනි. එහි දුස්සීලයාගේ අනුභව කිරීමද පරිභෝගය ද (සඟ මැද හිඳ) ථෙය්‍ය පරිභෝගය නම් වේ. කුමක් නිසාද? ඔහුට සිවුපසයෙහි හිමිකමක් නොමැති බැවිනි. සිල්වතාගේ ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා නොකර පරිභෝග කිරීම, ඉණ පරිභෝගය නම් වේ. සප්ත සේඛ පුද්ගලයන්ගේ සිවුපස පරිභෝජනය දායජ්ජ පරිභෝග නම් වේ. රහතන් වහන්සේගේ පරිභෝගය, සාම් පරිභෝග නම් වේ. මෙලෙස රහතන් වහන්සේම ස්වාමියකුව-ණය නැතුව වළඳන්නේ වේ. තෙරුන්වහන්සේ තමා පුහුදුන්ව සිටියදී වැළඳූ ආහාරය "ඉණ පරිභෝගය" ලෙස හඳුන්වමින් මෙසේ දෙසූහ. "අට්ඨමියා අඤ්ඤං උදපාදි" යනු අටවැනි දින අර්හත්ඵලයට පත්විය.

"අට්ඨො භගවා මගගා ඔකකමම" යනු මාර්ගයෙන් ඉවත්ව යනුයි. පළමුව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හා සමාගමය එදිනම සිදුවිය. රහත්වීම පසුව සිදුවිය. දේශනාවාරයේ මෙසේ පැමිණි බැවින් රහත්වීම පළමුව දක්වන ලදී. කුමක් නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේ මාර්ගයෙන් ඉවත්වූ සේක්ද? උන්වහන්සේට මෙබඳු සිතක් පහළවූ බැවිනි. "මෙම හික්මුව උපතින්ම ආරඤ්ඤිකංගය සමාදන් වුවෙක්, උපතින්ම පාංශුකුලිකයෙක්, උපතින්ම ඒකාසනිකංගය සමාදන් වුවෙක් කරන්නෙමි"යි යනුවෙන් සිතා මාර්ගයෙන් ඉවත්වූ සේක.

"මුද්දකා බො ත්‍යායං" යනු (මුද්දකා බො තෙ අයං) නුඹගේ මේ සිවුර මෘදුය යනුයි. මේ වචනය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නෙළුම් මල් පැහැයෙන් යුතු අතින් සිවුරෙහි අගින් අග පිරිමදිමින් වදාළහ. කුමක් නිසාද? තෙරුන් සමග සිවුරු හුවමාරු කරගනු කැමැත්තෙනි. කුමක් නිසා හුවමාරු කරගැනීමට කැමැත්තක් දැක්වූයේද? තෙරුන් වහන්සේ, ස්වකීය ස්ථානයෙහි තබනු රිසියෙනි. (ශාසනභාරධාරීත්වය පවරණු

සදහායි.) තෙරුන් වහන්සේ කියූ ලෙසම, සිවුරක හෝ පාත්‍රයක ගුණ කී කල්හි "නුඹ මෙය ගන්න"යි යනාදී වදන් පැවසීම වාරිත්‍රයක් මය. එනිසා "පතිගණනාතු මෙ භනෙන භගවා"යි දෙසූහ. "ධාරෙසසසි පන මෙ ත්වං කස්සප! සාණානි පංසුකුලානි නිබ්බසනානි" යනු කාශ්‍යපය! නුඹ මේ පරිභෝගයෙන් දිරාගිය, පාංශුකුල සිවුර පෙරවීමට හැකියැයි කියයි. එය කාශ්‍ය බලය නිසා නොව ප්‍රතිපත්ති පූරණය සදහා ම මෙලෙස කියන ලදී. මෙය මෙහි අදහසයි. පුණ්ණා නම් දාසිය විසින් පොරවා අමුසොහොනේ අත්හැර දමූ මේ සිවුර ඒ සොහොනට පිවිස තිබුණි පමණ පණුවන්ගෙන් ගැවසී තිබියදී ඒ පණුවන් ඉවත්කර මහා ආර්යවංශයෙහි පිහිටා සිට මම පිළිගත්තෙමි. ඒ මම මේ සිවුර ගත් දිනයේ දස දහසක් සක්වල, මහපොලව මහහඬින් නද දෙමින් කම්පා විය. අහසෙහි සුළං හැමිය. සක්වල දේවතාවෝ සාධුකාර දුන්හ. මේ සිවුර ගන්නා වූ භික්ෂුව විසින් උපතින්ම පාංශුකුලිකයෙක්, උපතින් ම ආරක්ෂකයෙක්, උපතින්ම එක් ආසනයක හිඳින්නෙක්, උපතින්ම පිඬු පිණිස හැසිරෙන්නක් වීමට සුදුසුය. නුඹ මෙසේ මේ සිවුරට යෝග්‍ය වූ දෙය සිදුකිරීමෙහි සමත්කම් ඇත්තෙකි. තෙරුන් ද තමා ඇතුන් පහකගේ බල දරන්නේ නමුත් ඒ පිළිබඳව තර්ක නොකරම "මම ඒ ප්‍රතිපත්ති පුරන්නෙමි"යි උත්සාහයෙන් සුගත සිවුරට යෝග්‍ය වූවක්ම කරනු කැමති ව "ධාසෙසාහං භනෙන" යනාදිය පැවසිය. "පට්ඨජජං" යනු පිළිගන්නෙමි යනුයි.

මෙසේ මේ සිවුරු හුවමාරුව සිදුකර; තෙරුන් මෙතෙක් පෙරවූ සිවුර බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙරවූහ. බුදුපියාණන්ගේ සිවුර තෙරුන් පෙරවිය. එසමයේ මහපොලව ජලය සීමා කරගෙන මහහඬින් කම්පා විය. "භගවතො පුතෙතා" යනාදියෙහි, තෙරුන් වහන්සේ වනාහී බුදුරජාණන් වහන්සේ නිසාම ආර්ය ජාතියෙහි උපන්නාහයි. "භගවතො පුතෙතා" නම් වේ. හදවතේ තිබී මුවින් නික්මුණු අවවාද වශයෙන් පැවිදි-උපසම්පදා දෙකෙහි පිහිටි බැවින් - "ඔරසො මුඛතො ජාතො" නම් වේ. අවවාද ධර්මතා වශයෙන් උපන් බැවින්, අවවාද ධර්මයෙන් නිර්මිත වූ බැවින් - "ධම්මජො ධම්ම නිමමිතො" නම් වේ. අවවාද ධර්ම දායාදයට නව ලෝකෝත්තර ධර්ම දායාදයටම සුදුසු වේයැයි "ධම්මදායාදො" නම් වේ. "පට්ගගහෙනා සාණානි පංසුකුලානි" යනු ශාස්තාත් වහන්සේ පෙරවූ පංශුකුල සිවුර පෙරවීම සදහා පිළිගත් යනුයි. "සමමාවදමානො වදෙය්‍ය" යම් අයෙක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ "පුතෙකැ"යි යනාදී ගුණයන්ගෙන් යුක්තයැයි කියන්නේ නම් එය මා සදහාම කියන්නකි. එය සත්‍ය ප්‍රකාශයකි.

මෙපමණකින් කාශ්‍යප තෙරණුවන්ගේ පැවිද්ද පිරිසිදු කරන ලදී. මෙහි අදහස මෙසේ දැනගනුයි. "ඇවැත්නි! යමෙකුට උපාධ්‍යායවරයෙක් හෝ ආචාර්යවරයෙක් සිටින බවක් නොපැණුවේ ද; ඔහු ආචාර්ය උපාධ්‍යායවරයකු නොමැතිව, නාවන ලද මුණ්ඩකයකුව, තමාම පොරවාගත් කසාවත් ඇතිව, අන්‍ය තීර්ථක පක්‍ෂ ගත්තෙකුව යන චෝදනා සහිත වූවකුට මෙසේ ලොවුතුරු බුදුරජාණන් වහන්සේගේ තුන්ගවුවක් පමණ පෙරගමන් කිරීම කෙසේ ලැබුණේද? කයින් කය සිවුරු හුට්මාරුව කෙසේ ලැබුණේද? මෙනිසා ථූල්ලනන්දා භික්‍ෂුණියගේ වචනය දුර්භාෂිතයකි. නපුරු කීමකි"

මෙසේ පැවිද්ද පිරිසිදු කරවා, දැන් ඡඩ් අභිඥා වශයෙන් සිංහනාද පැවැත්වීමට "අභං බො ආවුසො" යනාදිය දෙසූහ. සෙසු පදයන්ගේ අර්ථ පෙර සේම දැනගනුයි.

එකළොස්වන සූත්‍රයයි.

15. 1. 12.

දොළොස්වන සූත්‍රයේ - "තථාගතො" යනු සත්ත්වයායි. "න භෙතං ආවුසො අත්ථ සංහිතං" යනු ඇවැත්නි මේ දෘෂ්ටිය අර්ථයෙන් යුක්ත වූවක් නොවේ. "තාදිබ්‍රහ්මවරියකං" යනු මාර්ග බ්‍රහ්ම වර්යාවට මුල්වූවක්, පූර්වභාග ප්‍රතිපදාවක්වත් නොවේ. "එතං ආදිබ්‍රහ්මවරියකං" යනු මෙය මාර්ග බ්‍රහ්මවර්යාවට මූලික වූ ප්‍රතිපදාවකි.

දොළොස්වන සූත්‍රයයි.

15. 1. 13

දහතුන්වන සූත්‍රයේ "අඤ්ඤාය සණ්ඨංභිංසු" යනු රහත්බවෙහි පිහිටියහ යනුයි. "සද්ධම්ම පතිරූපකං" යනු සද්ධර්ම ප්‍රතිරූපක දෙකකි. අධිගම සද්ධර්ම ප්‍රතිරූපකය සහ පර්යාප්ති සද්ධර්ම ප්‍රතිරූපකය යන දෙකයි. එහි

ඔහාසෙ වෙව ඤාණෙව පීතියාව විකම්පති
පසසදධියා සුබ්බෙවෙව යෙති විතතං පච්චෙති

අධිමොකෙක ව පගගාහෙ උපටඨා නෙ විකමපති
උපෙකකා වජ්ජනෙ වෙව උපෙකකාය නිකනනියා

බොති දසඨානානි පඤ්ඤා යසසපට්ඨිතා
ස තත්තුසලො හොති නව සමෙමාහං ගවජති

"ආලෝකයෙහිද ඤාණයෙහි ද ප්‍රීතියෙහිද විශේෂයෙන් කම්පා වෙයි. ශාන්තබවෙහි ද සැපයෙහි ද යමෙකුගේ සිත කම්පාවෙයි."

"සිතේ ස්ථිරත්වයෙහිද උත්සාහයෙහිද උපස්ථානයෙහිද කම්පා වේ. උපේක්ෂා ආවර්ජනයෙහි මෙන් ම උපේක්ෂාවෙහිද බලවත් ආශා ඇතිව"

"යමෙකුගේ ප්‍රඥාව මේ දසතැන්හි පුරුදුකරන ලද ද ඔහුට ඉන් කුසලයක්ම (දියුණුවක්ම) වේ. මූලාවට පත් නොවේ."

මෙම විදර්ශනා ඤාණයේ කිලුටු ඇතිවීම-හටගැනීම "අධිගම සද්ධර්ම ප්‍රතිරූපය" නම් වේ. ත්‍රිවිධ සංගායනාවන්හි නොනගන ලද ධාතුකථා, ආරම්මණ කථා, අසුභ කථා, ඤාණවස්තු කථා, විජජාකදම්බක යන කථාවස්තු පහද වෙනත් (අභයගිරිකාදී) සමයන්හි වූ ගුල්හවිනය, ගුල්හ වෙස්සන්තර, ගුල්හ මහෝසධ, වණ්ණ පිටක ය, අංගුලිමාල පිටකය, රට්ඨපාල ගජ්ජිතය, ආළවක ගජ්ජිතය, වෙනුල්ල (වේදල්ල) පිටකය යන බුදුවදන් නොවූ කොටස් පර්යාජනි සද්ධර්ම ප්‍රතිරූපක නම් වේ. "ජාතරූප පතිරූපකං" යනු රත්රසය විඳින ලද (ආලේප කරන ලද) පිත්තල වූ රන්වත් ආභරණවල ඇතිවීමයි. උත්සව කාලයේදී මිනිස්සු "ආභරණාදී භාණ්ඩ ගන්නෙමු"යි වෙළඳසැල්වලට යති. ඔවුන්ට වෙළඳසැල් හිමියෝ මෙසේ කියති. "ඉදින් ඔබලාට ආභරණ අවශ්‍ය නම් මේවා ගන්න. මෙම ආභරණ සන වූයේත්, වර්ණවත් වූයේත් වේ. වටිනාකම අඩුවේ." ඔවුහු එය අසා කරුණු සලකා බලා මෙසේ කැමති වෙති. "අලංකාර වූ අඩු මිලට ගතහැකි වූ මේ ආභරණ පැළඳ නැකැත් ක්‍රීඩා කළ හැකිය" යනුවෙන් සිතා ඒවා ගෙන යති. නොවිකිණිය හැකි (වැඩිමිල) රන්බඩු සඟවා තබන ලද්දේම වේ. මෙසේ ඒ රන් ආභරණ වැනි වූම ආභරණ ඇතිවූ කල්හි, එම රන් ආභරණ අතුරුදහන් වීම සිදුවේ. "අප සද්ධම්මසස අනතරධානං හොති" යනු අධිගම සද්ධර්මයයි. ප්‍රතිපත්ති සද්ධර්මය හා පර්යාජනි සද්ධර්මය යනු ත්‍රිවිධ සද්ධර්මයන්ගේ ම අතුරුදහන් වීම සිදුවේ.

ප්‍රථම සම්බෝධියෙහි (බුද්ධත්වයට පත්වූ අලුත) භික්ෂුහු සිවුපිළිසිඟියාපත් වූහ. ඉක්බිති කල්ගත වනවිට සිවුපිළිසිඟියාපත් වීමට නොහැකිව ඡ්ව අභිඤ්ඤා ඇත්තෝ වූහ. ඒ සඳහා ද අසමත් වූ පසුකාලීන භික්ෂුහු ත්‍රිවිද්‍යා උපදවාගත්හ. දිගුකලකට පසු ඊට ද අසමත් වූ බැවින් ආසවක්ඛය ඤාණය පමණක්ම ලබාගැනීමට දක්‍ෂ වූහ. එයද නොහැකි වූ කාලයෙහි අනාගාමී ඵලය පමණක් විය. අනාගාමී වීමට නොහැකි වූ විට සකදාගාමී ඵලයට පත්වූහ. ඊටද අසමත් වූවෝ සෝවාන් ඵලයට පත්වූහ. කාලයක් යනවිට සෝවාන් වීමටද නොහැකි වේ. ඉන්පසුව විදර්ශනාව, මෙම කෙලෙස් ධර්මයන්ගෙන් කිලුටුවීමෙන් පටන්ගත් තැනම නතරවේද එකල්හි අධිගම සද්ධර්මය අතුරුදහන් වූයේ වේ.

ප්‍රථම බෝධියෙහි සිටි භික්ෂුහු සිවුපිළිසිඟියාපත් වීමට සුදුසු වූ පිළිවෙත් සම්පූර්ණ කළහ. කල් ගතවනවිට ඊට අසමත් වූ භික්ෂුහු ඡ්ව අභිඤ්ඤාවත් සඳහා ද එයද නොහැකි වූ විට ත්‍රිවිද්‍යාව සඳහාද පිළිවෙත් පිරුහ. එයටද අසමත් වූ විට අර්හත් ඵලය සඳහා පමණක් ගැලපෙන පිළිවෙත් පිරුහ. පසුව අනාගාමී ඵලයට යෝග්‍ය පිළිවෙත් පිරුහ. එයට අසමත් වූ කල්හි සකදාගාමී ඵලයට ද ඉන්පසුව සෝවාන් ඵලයට ද යෝග්‍ය වූ පිළිවෙත් සම්පූර්ණ කළහ. යම්කලෙක සෝවාන් වන පිළිවෙත් පිරීමටද නොහැකි වූයේද එවිට ශීල පාරිශුද්ධිය පමණක් ම පවතින්නේය. මෙවිට ප්‍රතිපත්ති සද්ධර්මය අතුරුදහන් වූයේ වේ.

යම්තාක් කල් ත්‍රිපිටක බුද්ධවචනය පවතින්නේද ඒතාක් කල් බුදුසසුන අතුරුදහන් වූයේ යැයි පැවසීම නුසුදුසුය. ත්‍රිපිටකය තිබියේවා. අභිධර්ම පිටකය අතුරුදහන්ව සෙසු දෙපිටකය පවතියිද සසුන අතුරුදහන් වියැයි නොකිව යුතුයි. විනය පිටකය පමණක් තිබියදීත් එසේ කිව නොහැක. එහිද බන්ධක-පරිවාර දෙක අතුරුදහන්ව උභතො විභංගය පමණක් ඉතිරි වූ විටද, මහාවිනය අතුරුදහන්ව ප්‍රාතිමෝක්‍ෂය පමණක් පවත්නා විට ද "සසු අතුරුදහන් වූයේයැ"යි පැවසීම නුසුදුසුය.

යම්කලෙක උභය ප්‍රාතිමෝක්‍ෂය අතුරුදහන් වන්නේද එකල්හි පර්යාප්ති සද්ධර්මය අතුරුදහන් වේ. එය අතුරුදහන් වූ කල්හි ම සසුන අතුරුදහන් වූයේ වේ. පර්යාප්තිය අතුරුදහන් වීමේ හේතුවෙන් අධිගමය අතුරුදහන් වේ. ප්‍රතිපත්තිය අතුරුදහන් වීමෙන් අධිගමය අතුරුදහන් වේ. කුමන කරුණක් නිසාද? අධිගමය වනාහී පර්යාප්තියටද

ප්‍රතිපත්තියට ද හේතු වූ බැවිනි. ප්‍රතිපත්තිය අධිගමයට ද හේතුවේ. මෙසේ ප්‍රතිපත්තියද පර්යාප්තියේ ම ප්‍රමාණය වේයැයි දතයුතුයි.

කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයෙහි "කපිල" නම් අනාරාධිත භික්ෂුවක් "ප්‍රාතිමෝක්ෂය දේශනා කරමි"යි විජිනිපත ගෙන අසුනේ හුන්නාහු නොවෙත්ද? පිරිසේ වූවෙක් "මෙහි පැවැත්මක් ඇද්ද?"යි විචාළවිට ඔහුට බිය වූ භික්ෂුව "යමක් ප්‍රාතිමෝක්ෂයේ පවති ද ඒවා අපි ලඟ පවතිමු"යි නොපවසා "නොපවතිමු"යි කීවේය. උන්වහන්සේ විජිනිපත තබා අසුනින් නැගිට ගියේය. එනිසා එම සම්මා සම්බුදුරජුන්ගේ සසුන පසුබැස්සේය. පසුබැස පිරිහිගිය නමුත් ඒකාන්තයෙන්ම පර්යාප්තිය ප්‍රමාණවත් වේ. "මහාතඩාගයක ස්ථිර වූ ඉවුරු ඇති කල්හි ජලය නොසිටී යැයි නොකිව යුතුයි. ජලය ඇති කල්හි පියුම් ආදී මල් නොපිපේ යැයි නොකිව යුතුයි. මේ ලෙසින් ම මහා තඩාගයේ ස්ථිර වූ ඉවුර, ත්‍රිපිටක බුදුවදනට සමානයි. එය පවතින කල්හි මහා තඩාගයේ ජලය හා සමාන වූ පිළිවෙත් පුරන කුලපුත්තු නැතැයි නොකිව යුතුයි. ඔවුහු සිටින කල්හි මහා තඩාගයේ පියුම් පිපෙන්නාක් මෙන් සෝවාන් ආදී මාර්ගඵල ලද ආර්යයෝ නැතැයි නොකිව යුතුයි. මෙලෙස ඒකාන්ත වූ පර්යාප්තියට ම මෙය ප්‍රමාණවත් වේ.

"පඨවිධාතු" යනු දෙලක්ෂ හතළිස් නහුතයකටත් වඩා ඝන වූ මහපොළවයි. "ආපො ධාතු" යනු පෘථිවියේ සිට සුභකිණ්ණ බ්‍රහ්ම ලෝකය දක්වා නැගෙන කල්පය විනාශ කරන ජලයයි. "තෙජො ධාතු" යනු පොළව පටන් ආභස්සර බඹලොව දක්වා නැගෙන කල්ප විනාශ කරන ගින්නයි. "වායො ධාතු" යනු පොළවේ සිට වේහප්ඵල බඹලොව දක්වා කල්පය විනාශ කරන වායුවයි. මේවා එකකින්වත් ශාස්තෘ ශාසනය (බුදුසසුන) වැනසිය නොහැක. අතුරුදහන් කළ නොහැක. එනිසා මෙසේ වදාළහ. "ඉධෙව තෙ උපපජ්ජනති" යනු ලෝභයෙන්ම ඉපදී ලෝභයම කාදමන මලකඩ මෙන්, මොවුහු මගේ සසුනෙහි ම උපදිති යනුයි. "මොස පුරිසා" යනු හිස් පුරුෂයෝය. "ආදිකෙනෙව ඔපිලවති" මෙහි "ආදිකෙන" යනු දැඩිව ගැනීමෙන්ය. අල්ලා ගැනීමෙන්ය. "ඔපිලවති" යනු කිම්දෙයි යනුයි. මෙය කියන ලදී. ජලයේ හැසිරෙන නැව වැඩිපුර බඩු පටවනුයේ නම් ගිලෙයි. කිම්දෙයි. එලෙසින්ම පර්යාප්ති ආදිය පිරිහී යාමෙන් සද්ධර්මයේ අතුරුදහන් වීමක් සිදු නොවේ. පර්යාප්තිය පිරිහීමෙන් ප්‍රතිපත්තිය පිරිහේ. ප්‍රතිපත්තිය පිරිහීමෙන් අධිගමය පිරිහේ. පර්යාප්තිය

පුරන්තා වූ පර්යාප්තිධර පුද්ගලයෝ ප්‍රතිපත්තිය ම පුරවති. ප්‍රතිපත්තිය සම්පූර්ණ කරන්නෝ අධිගමය සම්පූර්ණ කරති. මෙසේ නවසඳක් මෙන් පර්යාප්ති ආදියෙන් වැඩෙන්නා වූ මගේ සසුන වර්ධනය වන්නේ ම යැයි දක්වයි.

දැන් යම් කරුණකින් සද්ධර්මය අතුරුදහන් නොවී පවතිද්ද, ස්ථිරව පවතිද්ද එය දක්වන සේක්, "පඤ්චබො" යනාදිය දෙසුන. එහි "ඔක්කමණියා" යනු ඉවත්වීමට, පිරිහීමට, පහතට යෑමට යන අර්ථයි. "සත්ථරි අගාරවා" යනාදියෙහි "අගාරවා" යනු ගෞරව රහිතවය. "අපපතිසසා" යනු අකීකරුව, පහත් පැවතුම් ඇතිව යනුයි.

එහි යමෙක් වෛත්‍යාංගණයට නැගෙමින් කුඩා පාවහන් රැගෙන ම යයි ද අනිකකු දෙස බලාගෙන කථාකරමින් ම යයිද මෙය ශාස්තෘන් වහන්සේට කරන අගෞරවයකි. යමෙක් ධර්මශ්‍රවණය සඳහා සෝභා කළ කල්හි ළඳරු සාමණේරවරු පිරිවරාගෙන හිඳීම හෝ වෙනත් නව කර්මාන්තාදියෙහි නියුක්තව හිඳියිද බණ අසන පිරිස් කෙළවර හිඳියි ද එතැනට ගොස් නිදාගනියි ද වික්ෂිප්ත වූ සිත් ඇතිව සිටියිද බණ අසන අන්‍යයන් සමග කථාකරයි ද මෙම අකීකරු ක්‍රියාවන් ධර්මයට කළ අගෞරව නම් වේ. යමෙක් තෙරවරුන්ට උපස්ථාන කිරීමට ගොස් නොවැද හිඳියි. අත්බැඳගෙන හිඳියි. රෙදි බැඳගෙන හිඳියි. අන්‍යයන්ටද අත්පා වලින් කුකුස් ඇතිකරයි. වැඩිහිටියන් සම්පයේදී අනාරාධිතව කථා කරයි. මෙය "සංස අගෞරවය" නම් වේ. ත්‍රිවිධ ශික්ෂා සම්පූර්ණ නොකිරීම "ශික්ෂා අගෞරවය" නම් වේ. අෂ්ට සමාපත්ති නූපදවීම හා ඊට උත්සාහ නොකිරීම සමාධියට කරන ලද අගෞරවයකි. මේ දැක්වූ විවරණයන්හි යහපත් පැත්ත මෙම පදයන්ගේ අර්ථ විරුද්ධ අතට පෙරලීමෙන් ම දතයුතුයි.

දහතුන්වන සූත්‍රයයි.

කස්සප සංයුක්තය නිමාවට පත්විය.

16. 1. 1.

ලාභසත්කාර සංයුත්තයේ පළමු සූත්‍රය "දාරුණෝ" යනු තද වූ දරුණු වූ යනුයි. "ලාභසත්කාර සිලොකෝ" මෙහි "ලාභය" නම් සිවුපස ලාභයයි. "සත්කාරය" නම් මනාසේ සකස් කළ, මනාව පිළියෙල කළ ලාභයයි. "සිලොක" යනු කීර්ති සෝභාවයි. "කටුකෝ" යනු තියුණුය. "ඵරුසෝ" යනු කර්කෂය. "අනතරායිකෝ" යනු අන්තරායක් කරයි.

පළමු සූත්‍රයයි.

16. 1. 2.

දෙවන සූත්‍රයේ "බාළිසිකෝ" යනු බිලිපිත්තක් ගෙන හැසිරෙන මසුන් මරන්නායි. "ආමිසගතං" යනු ආහාරමය ඇමයි. "ආමිස වක්ඛු" යනු ආහාරයේම පැවති ඇසේ දර්ශනය ඇති තැනැත්තා. "ආමිස වක්ඛු" නම් වේ. "ගිළ බළිසෝ" යනු ගිලින ලද බිලිය ඇති යනුයි. "අනයං අපනෙතා" යනු දුකට පැමිණියේ යනුයි. "ව්‍යසනං ආපනෙතා" යනු ව්‍යසනයට පැමිණියේ යනුයි. "යථාකාම කරණියො" යනු කැමති පරිදි-රිසි සේ යනුයි. යම්සේ බිලිබාන්නා කැමති වේ. ඒ අයුරින් ඔහුට කළහැකි වේ. "යථාකාම කරණියො මාරසස" යනු ක්ලේශ මාරයාට රිසි දේ කළ හැකි වේ. නිරයට හෝ ප්‍රේත යෝනියට හෝ තිරිසන් යෝනියට හෝ කැමති තැනකට පමුණුවන්නේය.

දෙවන සූත්‍රයයි.

16. 1. 3-4

තෙවැනි සූත්‍රයේ "මහාකුමමකුලං" මහත් වූ ඇටකැස්බා කුලයක් යනුයි. "අගමාසි" යනු ඒකාන්තයෙන් මෙහි කිසියම් කැයුතු දෙයක් ඇතැයි, ඒ පිළිබඳ මසුරුකමින් මට එය නැතිවේය යන සංඥාවෙන් ගියේය යනුයි. "පපතාය" යනු වැටුණේය යනුයි. දිගු රැහැනකින් බැඳී යකඩ කොපුවක දණ්ඩක් ඇතුළු කර තනාගත් මුදුනෙහි ගිලක් යෙදූ ගල් කඩුව-යකඩ කඩුව, යමකට වේගයෙන් වැටී පිටපැත්තෙහි ඇඳුණු මොහොතේ දණ්ඩක් නික්මී රැහැණින් එකට බැඳී යයි. "සො කුමමො"

යනු ඒ ලදරු කැස්බෑවය. "යෙන සො කුමමා" යනු ජලයේ ශබ්දය අසා සැක සහිත තැනක් වන්නේ යැයි නැවතී සිටි තමාට යහපත කැමති කැස්බෑවය. "තදානි කං අමහාකං" යනු දැන් නුඹ අපගේ සතුරන් අතට ගියේය. අපට අයත් නොවේ යන අර්ථයි. මෙසේ ඔවුහු කථාකරමින් සිටියදීම නැවේ සිටි වැද්දා රැහැන ඇද, කැස්බෑව ගෙන කැමති දෙයක් කළේය.

මෙම අර්ථය ම සිවුවන සූත්‍රයේදී ද දතයුතුයි.

තෙවන හා සිවුවන සූත්‍රයන් ය.

16. 1. 5.

පස්වන සූත්‍රයේ - "ඵළකා" යනු අශුවි කා ජීවත්වන සත්තුය. "ගුථාදී" යනු අශුවි කන යනුයි. "ගුථ පුරා" යනු ඇතුල අශුවියෙන් බරවූ යනුයි. "පුණණා ගුථස්ස" යනු මෙය මුල්පදයේම අර්ථය දැක්වීමකි. "අනිමඤ්ඤයා" යනු පසුපාදයෙන් බිම හිඳ, පෙර පාදයෙන් අශුවි මතුපිටට නැග සිටගෙන - "මම වනාහි අශුවිවලින් පිරුණේයැ"යි කියමින් සෙසු පණුවන් ඉක්මවා සිතයි. "පිණ්ඩපාතො වසස පුරො" යනු ඔහුගේ පාත්‍රය පිරී පුණිත පිණ්ඩපාතය ලැබුණේ වෙයි.

පස්වන සූත්‍රයයි.

16. 1. 6.

සයවන සූත්‍රයේ "කං හිකබ්බෙ! අසනි විවකකං" යනු "මහණෙනි! කවර පුද්ගලයෙක් මත වැටී මඩිමින් විනාශවන හෙනගුලිය එන්නේද?" යනුයි. "අපපතන මානස" යනු රහත්බව අවබෝධ නොකළ යනුයි. මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සත්‍වයන්ගේ දුක්සහගත කාමයේ ආදීනව දැක්වීමට පමණක්ම මෙය නොදෙසූහ. හෙනගුලියක් හිසමත වැටුනහුගේ එක් ආත්මභාවයක් පමණක් විනාශ වේ. ලාභ සත්කාර කීර්ති ප්‍රශංසාදියේ ඇලුණු සිත් ඇත්තා නිරයාදියෙහි ආත්මභාව ගණනාවක් අනන්ත දුක් විඳියි.

සයවන සූත්‍රයයි.

16. 1. 7.

සත්වන සූත්‍රයේ "දිශ්‍යනෙන" යනු විෂ පොවන ලද යනුයි. "විසලෙන" යනු විෂ ආලේප කරන ලද හුලෙන්. සැතෙන්. ආයුධයෙන් යන අර්ථයි.

සත්වන සූත්‍රයයි.

16. 1. 8.

අටවන සූත්‍රයේ "සිගාලො" යනු ජරාවට පත් සිවලාය. යම්සේ රත්වත් වූ ශරීරයත් කුණු ශරීරයක්ම වේ. එකෙණෙහිම ගත්තා වූ මුත්‍ර පවා "කුණු වූ මුත්‍ර" නම් වේ. මෙලෙස එදිනම උපන් සිවලාත් "මහඑ වූ සිවලෙකි"යි දැක්විණි. "උකකණටකෙන නාම" එනම් ඇති රෝගයෙන්. එය ශීත කාලයේ සෑදෙන්නකි. එය වැළඳුණුවිට මුත්‍ර ශරීරයේම ලෝම හැලෙයි. සිරුරේ ලොම් නැකුව හාත්පස ස්පර්ශ කරයි. සුලං වැදී කුවාල වේදනා දෙයි. පිස්සු බල්ලෙකු විසින් හපා කන ලද මිනිසෙකු මෙන් ස්ථිර නොවූයේ, එහෙ-මෙහෙ හැසිරේ. මෙම රෝගය උපන් කල්හි මෙසේ කැරකීම හා ඇවිදීම ඇතිවේ. අසුවල් තැන සැපක් ඇතිවේයැයි නොවැටහේ.

අටවන සූත්‍රයයි.

16. 1. 9.

නවවන සූත්‍රයේ "වෙරමබ වාකා" යනු එනම් වූ නම් ඇති මහ සුලඟයි. මේ සුලඟ කවර තැනක හමන්නේද? යම්තැනකදී සතරමහා දිවයින් උපුල්පතක් මෙන් පෙනෙන්නේද (ඉහල අහසේ) එබඳු තැන මේ සුලඟ හමයි. "යො පකඛි ගච්ඡති" යනු අලුතින් වැසි වැටුණු කල්හි නද දෙමින් සුලං කුරුල්ලෝ එහි පියඹා යති. එනිසා මෙය කියන ලදී. "අරකඛිතෙනෙව කායෙන" යනාදියෙහි අත්පාවලින් ක්‍රීඩාකරන - කොඳු ඇට නවන ස්වභාවය, "කය නොරැකීම" නම් වේ. නානාප්‍රකාර අසහ්‍ය වදන් කරාකිරීම "වචන නොරැකීම" නම් වේ. කාම විතර්කාදිය විතර්කනය

කිරීම "සිත නොරැකීම" නම් වේ. "අනුපට්ඨිකාය සතියා" යනු කායගතාසතිය නොපිහිටුවාය.

නවවන සූත්‍රය යි.

16. 1. 10.

දසවන සූත්‍රයේ "අසකකාරෙන වූහයං" යනු අසකකාරෙන ව උභයෙන සත්කාර කිරීමෙන්ද අසත්කාර කිරීමෙන්ද යනුයි. "සමාධි" යනු අර්හත්ඵල සමාධියයි. ඔහු එයින් කම්පා නොවේ. "අපපමාණ විහාරිතො" යනු අප්‍රමාණ වූ ඵලසමාධියෙන් යුක්තව වාසය කරන්නාටය. "සාතතිකං" යනු නිතර ක්‍රියාකරන්නාය. "සුබ්බද්ධිං විපසසකං" යනු අර්හත් මාර්ග දෘෂ්ටියෙන්, සුක්‍ෂම දෘෂ්ටියෙන් ඵල සමාපත්තිය සඳහා විදර්ශනාව වඩා, විදර්ශනාවට පැමිණි බැවින්. "උපාදානකඛයාරාමං" යනු උපාදානක්‍ෂය නම් වූ නිවඤ්ඤා ඇලුණු යනුයි. "ආහු සපපුරිසො ඉති" යනු සත්පුරුෂයෙක් යැයි කියති.

දසවන සූත්‍රයයි.

පළමු වර්ගය නිමියේ ය.

16. 2. 1.

දෙවැනි වර්ගයේ පළමු සූත්‍රය - "සමපජාන මුසා භාසනං" යනු අල්පමාත්‍ර වූ කාරණයකින් ද දූත දූතම බොරු කියන. "සිල් පුරවත්තෙමි" යි යොදාගත් භික්ෂුව මහමෙර පමණ ප්‍රත්‍ය රැසක් නිසාවත් සෙලවීමට නොහැක. යම්විටෙක සීලය අත්හැර ලාභ සත්කාර ඇසුරු කරන්නේද එවිට සහල් කුඩු මීටක් නිසාද බොරු කියන්නේය. අනිකුත් නොකටයුතු දෑද සිදු කරන්නේය.

පළමු සූත්‍රයයි.

16. 2. 2.

දෙවැනි සූත්‍රයේ අර්ථ ඉතා ප්‍රකටය.

දෙවැනි සූත්‍රයයි.

16. 2. 3-10.

තෙවැනි සූත්‍රයේ සිට "සුවණ්ණ නිකඛසස" යනු එක්තරා රනින් නිමකරන ලද කාසි වර්ගයකි. "සිංහි නිකඛසස" යනු සිඟුරන් කාසියකි. "පය්වියා" යනු සක්වල ඇතුලත වූ මහපොළවේය. "ආමිසකිඤ්චිකඛහෙතු" යනු කිසියම් ආහාරයක් හේතුකරගෙනය. යටත් පිරිසෙන් කුඩුසහල් මිටක් හෝ හේතුවෙන්. "ජිවිතහෙතු" යනු කැලයේ දී සොරු විසින් අල්ලාගෙන දිවි තොර කරන කල්හිය. ඒ හේතුවෙන්වත් "ජනපද කලාභාණියා" යනු ජනපදයේ උතුම් ස්ත්‍රියයි.

දෙවැනි වර්ගය නිමියේය.

16. 3. 1.

තෙවැනි වර්ගයේ පළමු සූත්‍රය - "නතසස හිකඛවෙ මාතුගාමො" යනු එහි රහසිගත වූ, හුදකලාව හුන් තැනැත්තාටය. යමකුගේ සිත ලාභසත්කාර, කීර්ති ප්‍රශංසාදියෙහි නියැලීමෙන් විනාශවීමට යන්නේ ද එවැනි වූ බරපතල විනාශයක්, ස්ත්‍රියක් ඔහුගේ සිත ගැනීමෙන්, එම ධර්මයෙහි යෙදීමෙන් සිදු නොකරයි.

පළමු සූත්‍රය යි.

16. 3. 2.

දෙවැනි සූත්‍රයේ අර්ථ ඉතා ප්‍රකටය

දෙවැනි සූත්‍රයයි.

16. 3. 3.

තෙවැනි සූත්‍රයේ - "සද්ධා" යනු සෝනාපන්න වූ. ඉතිරි පදයන්ගේ අර්ථ ඉතා ප්‍රකටය.

තෙවැනි සූත්‍රය යි.

16. 3. 4-6.

සතරවන, පස්වන හා සයවන සූත්‍රවල ද අර්ථ එසේම ඉතා ප්‍රකටය.

16. 3. 7.

සත්වන සූත්‍රයේ - "සමුදයං" යනාදියේ පූර්ව කර්මයන් සමගම; සිටුපුතෙක් බඳු ආත්මභාවයේ කීර්ති ප්‍රශංසා, සුන්දරත්වය, යහපත් කපීක හැකියාව, ස්ථීර ගුණ පැතිරවීම්, පිරිවර සම්පත් මේ ආදී ලාභ සත්කාරයන්ගේ හටගැනීමයි. සමුදය ප්‍රත්‍ය වශයෙන් නොදනිති. නිරෝධය ද ප්‍රතිපදාව ද නිරෝධ සත්‍යය හා මාර්ග සත්‍යය ලෙසම දනියුතුයි.

සත්වන සූත්‍රය යි.

16. 3. 8.

අටවන සූත්‍රයේ - යම්භෙයකින් ලාභසත්කාර කීර්ති ප්‍රශංසා නිසා නරකාදියෙහි උපදින්නෝ මුලුමහත් අත්බවම නසාගනිති. මෙලොවදීද මරණයට හෝ මරණ සමාන දුකට පත්වෙති. එනිසා "ජිවිතං ඡන්දානි" යනාදිය කියන ලදී.

අටවන සූත්‍රයයි.

16. 3. 9.

නවවන සූත්‍රයේ "වාළ රජ්ජයා" ය නු නූල් ආදියෙන් කරන ලද

රැහැන මෘදු හෝ සියුම් වේ. දළ අස්කෙඳි රැහැන කර්කෂ වේ. පරුෂය. එනිසා මෙම කුලම ගන්නා ලදී.

නවවන සූත්‍රය යි.

16. 3. 10.

දසවන සූත්‍රයේ - "දිට්ඨධම්ම සුඛ විහාරා" යනු එලසමවත් සුවයෙන් වසන යනුයි. "තෙසාහමසස" යනු "තෙසං අහං අසස" යනුයි.

රහතත් වහන්සේ වනාහි ප්‍රත්‍ය ලබනුයේ, පිනිත් යුක්ත වූයේ වෙයි. කැඳබත් කැවිලි ආදිය රැගෙන පැමිණි පුද්ගලයන්ට පුණ්‍යානුමෝදනා කරන සේක. ධර්මදේශනා කරමින් ප්‍රශ්න විසඳන සේක. එල සමවතට නොඑළඹ සිටීමට ඉඩකඩ නොදෙයි. එම කරුණ සඳහා මෙය කියන ලදී.

දසවන සූත්‍රයයි.

තෙවැනි වර්ගය නිමිසේය.

16. 4. 1.

සතරවන වර්ගයේ පළමු සූත්‍රයෙහි අර්ථ ඉතා ප්‍රකටය.

පළමු සූත්‍රයයි.

16. 4. 2-4.

දෙවැනි සූත්‍රයේ සිට "කුසලමූලං" යනු අලෝභය ආදී ත්‍රිවිධ වූ කුසල මූලයන් ය. "සුකෙතා ධම්මො" යනු එහි පර්යාය දේශනාවකි. සමාන වදනකි. මෙහි සංක්‍ෂිප්ත අර්ථය මෙසේය. යම් කුසල මූල නම් වූ නිවැරදි ධර්මයක් විනාශ නොකළාහු නම් දේවදත්ත දෙවිලොව හෝ උපදින්නේය. මගඵලයක් හෝ ලබා ගන්නේය. ඔහු මේ සෑම දෙයක් ම විනාශ කරදමා - සෑම අතින්ම විනාශයට පත්විය. නැසීමට පැමිණියේය.

16. 4. 5.

පස්වන සූත්‍රයේ "හතතාභිභාරො" යනු ඉදිරියට ගෙන යායුතු බවයි. එහි ප්‍රමාණය දැක්වීමට "පඤ්ච ථාලිපාකසනාති" යි කියන ලදී. එහි එක් බත් සැලියක පුරුෂයන් දසදෙනෙකුට ප්‍රමාණවත් බත් ඇත. "නාසාය පිත්තං භිඤ්ඤායුං" යනු වලස් පිත හෝ මත්ස්‍ය පිත ඔහුගේ නාසා ප්‍රථමයෙහි දමන්නේය යනුයි.

සයවන සූත්‍රයයි.

16. 4. 7.

සත්වන සූත්‍රයේ - "මාතුපි හෙතු" යනු "ඉදින් බොරු කියන්නෙහි නම් නුඹගේ මව අත්හරිමු. නොකියන්නෙහි නම් අත් නොහරිමු" යි මෙසේ සොරු විසින් කැළයේ දී ප්‍රශ්න කරන ලදුව, ඒ සොරු අතට පත් මැණියන් හේතුවෙන්ද "දූත දූත බොරුකීම නොකරන්නේය" යන අර්ථයි. සෙසු සූත්‍රයන්හිද මේ ක්‍රමයෙන් අර්ථ දතයුතුයි.

සත්වන සූත්‍රයයි.

සතරවන වර්ගයයි.

ලාභසත්කාර සංයුක්තය නිමාවට පත්විය.

17. 1. 1.

රාහුල සංයුක්තයේ පළමු සූත්‍රයේ - "එකො" යනු සිවු ඉරියව්වෙහිම එකම විභරණයකින් යුක්තවයි. "වූපකට්ඨා" යනු කෙලෙස්වලින් දුරුව, නිශ්ශබ්දවම යනුයි. "අප්පමනෙතා" යනු සිතියෙන් නොවෙන් වී වෙසෙමින්ය. "ආකාපි" යනු විරියයෙන් යුක්තවයි. "පහිතතෙතා විහරෙයා" යනු විශේෂාධිගමය පිණිස මෙහෙයු සිත් ඇතිව වසන්නේ ය යනුයි. "අනිච්චං" ඉපිද නැතිවන ස්වභාවයෙන් අනිත්‍ය වූ. නැතහොත් ඉපිද නැතිවන බැවින් තාවකාලික වූ. වෙනස්වීම කෙළවර කර ඇති, නිත්‍ය බව ප්‍රතිකෂේප වන මේ කරුණු අනුව අනිත්‍ය වූ යනුයි. "දුක්ඛං" යනු සිවු

කාරණයකින් දුකවේ. දුකබලණ්ටෙය්න (දුකය යන සිතින්) දුකබවත්තකටෙය්න (දුක මූලාධාර කර ඇති බැවින්) සත්ත සමපිළිනටෙය්න (නිතර පෙළීමට පත්වන අර්ථයෙන්) සුඛ පටිපකෙඛන (සැපට ප්‍රතිවිරුද්ධ වූ අරුතින්). "කලලං" යනු සුදුසුය. "එතං මම" යනු තණ්හාවෙන් ගැනීමයි. "එසොහමසමී" යනු මානසයෙන් ගැනීමයි. "එසො මෙ අත්තා" යනු දෘෂ්ටියෙන් ගැනීමයි. මෙහි තණ්හාවෙන් ගැනීම එකසිය අටක් වූ තණ්හා ප්‍රභේද වශයෙන් ද මානසයෙන් ගැනීම නවයක් වූ මාන වශයෙන් ද දෘෂ්ටියෙන් ගැනීම දෙසැටක් මිසදිටු වශයෙන්ද දතසුතුයි. "නිබ්බිඤ්ඤං විරජජති" යනු මෙහි විරාග වශයෙන් සිටු මාර්ගය කියන ලදී. "විරාගා විමුවචති" යන මෙහි විමුත්ති යනු සිටු ශ්‍රමණ ඵලයන්ය. මෙහිද පඤ්ච ද්වාරයෙහි ප්‍රසාදයම ගන්නා ලදී. "මනො" යනු මේ තුන් භූමියට අයත් විමසා බලන වාරයේ සිතයි.

පළමු සූත්‍රයයි.

17. 1. 2.

දෙවැනි සූත්‍රයේ - පඤ්චද්වාරයන්හි අරමුණ ම පවතියි.

දෙවන සූත්‍රයයි.

17. 1. 3.

තෙවන සූත්‍රයේ - පඤ්චද්වාරයේ මනෝ විඤ්ඤාණයෙන් ප්‍රසාද වස්තුක සිතම ලැබේ. චෛතුමික වූ සම්මසන වාරයෙහි සිතම මෙහිදීද ගන්නා ලදී. මෙසේ සෑම තැන්හිම මෙම ක්‍රමය පැමිණවිය යුතුයි.

17. 1. 6.

සයවන සූත්‍රයේ - චෛතුමික ධර්මයන් විස්තර වේ.

17. 1. 8

අටවන සූත්‍රයේ - "තණ්හා" යනු ඒ ඒ ද්වාරයේ ජවන් සිතට පැමිණීමට අවසර ලබයි.

17. 1. 9

නවවන සූත්‍රයේ - විඤ්ඤාණ ධාතු වශයෙන් "නාමං" වේ. සෙසු ධාතූන්හි "රූපං" යනුවෙන් නාමරූපයන් කියන ලදී.

17. 1. 10.

දසවන සූත්‍රයේ - රූපස්කන්ධය කාමාවචර වේ. ඉතිරි සතර ස්කන්ධය ස්වරූප සංග්‍රාහික පරිච්ඡේද වශයෙන් සිවුභූමික වේ. මෙම සූත්‍රයේදී ත්‍රිවිධ භූමිකයැයි ගතයුතුයි.

පළමුවර්ගය නිමියේ ය.

17. 2. 1-11

දෙවන සූත්‍රයේ සිට දසවන සූත්‍රය දක්වා අර්ථ ඉතා ප්‍රකටය.

එකොළොස්වන සූත්‍රයේ - "ඉමසමිඤ්ඤාපි සවිඤ්ඤාණකෙ කායෙ" යනු තමාගේ විඤ්ඤාණය සහිත වූ කය දක්වයි. "බග්ධාච" යනු අනිකකුගේ සවිඤ්ඤාණක හෝ අවිඤ්ඤාණක වූ. පළමු පදයෙන් තමාගේද අනුන්ගේද සවිඤ්ඤාණකයම දක්වයි. පසුපදයෙන් පිටත ඇති ඉන්ද්‍රිය හා බැඳුණු රූපය දක්වයි. "අහිං කාරමමිංකාරමානානුසයා" යනු "මමය" යන අහංකාර දෘෂ්ටියත්, "මගේය" යන මමංකාර තණ්හාවත් සැඟවී පවතින මානයත් ය. "න හොන්ති" මේ ක්ලේශයෝ දන්නා තැනැත්තාට ඇති නොවෙති. මේ වස්තූන්හි කෙලෙස් ඇති නොවනුයේ කෙසේදැයි අසයි. "සමමප්පඤ්ඤාය පසසතො" යනු විදර්ශනාවත් සමග මාර්ග ප්‍රඥාවෙන් මැනවින් දක්නාහටය.

එකොළොස්වන සූත්‍රයයි.

17. 2. 12.

දොළොස්වන සූත්‍රයේ - "අහිංකාර මමිංකාර මාන පගතං" යනු අහංකාරයෙන් ද මමංකාරයෙන් ද මානයෙන් ද පහවූ යනුයි. "විධා

සමතික්කනතං” යනු මාන කොට්ඨාසයන් මනාව ඉක්මවූ. “සනතං සුවිමුතං” යනු කෙලෙස් සන්සිද්ධිමෙන් ශාන්ත වූ යනුයි. කෙලෙස්වලින් මනාව මිදුණු. සෙසු පදයන් අර්ථ ඉතා ප්‍රකටය.

මේ සූත්‍ර දෙකින්ම අසේඛ භූමිය කියන ලදී. පළමු සූත්‍රය රාහුල හිමියන්ගේ ආයාචනයක් ලෙස දේශිතය. දෙවැනි සූත්‍රය ආයාචනයක් අනුකූලවම දේශනා කළ සේක. මුළු රාහුල සංයුත්තයේ සෑම සූත්‍රයක්ම රාහුල හිමියන්ගේ විමුක්තිය මුහුකුරවා යෑම පිණිස ම දෙසූ බව වටහාගත යුතුයි.

රාහුල සංයුත්තය නිමිසේය.

18. 1. 1

ලක්ඛණ සංයුත්තයේ - යමෙක් මේ “ආයසමාව ලක්ඛණො” යනුවෙන් ලක්ඛණ තෙරුන් සඳහා කියන ලදී. උත්චනන්සේ දහසක් ජව්ලයන් අතුරින් ඒහිහික්ඛු මහණ උපසම්පදාව ලබා, ආදිත්ත පරියාය සූත්‍ර දේශනාවසානයේ රහත් බවට පත්වූ එක් මහා ශ්‍රාවකයෙකි. ලක්ඛණ සියල්ලෙන්ම, සර්වාකාරයෙන්ම බ්‍රහ්මයකු බඳු පිරිපුන් ආත්මභාවයක් ලබන ලද බැවින් ‘ලක්ඛණ’ යන නාමය ගිහි ගෙයිදී ලැබුණි. මහමුගලන් තෙරුන් වහන්සේ පැවිදිවී සත්වැනි දින රහත් වූ ගෞතම බුද්ධ ශාසනයේ දෙවැනි මහා ශ්‍රාවකයා වෙති. “සිතං පාඤ්ඤාසී” යනු මද සිතහ පහළ කළේය. ප්‍රකාශ කළේය. දැක්විය යනුයි. කුමක් දැකීම නිසා තෙරුන් වහන්සේ සිතහ පහළ කළසේක්ද? ත්‍රිපිටක බුදුවදනෙහි එන එක් ඇටසැකිල්ලක් බඳු ප්‍රේතලොව උපන් සත්ත්වයකු දැකීමෙනි. එය හුදෙක් දිවැසින් ම දක්නා ලද සේක. මසැසින් නොවේ. මසැසට මෙම ආත්ම භාවයන් ගෝචර නොවේ. මෙබඳු ආත්ම භාවයක් දැක කරුණාව දැක්විය යුතුව තිබියදී සිතහසුණේ ඇයි? තමන් වහන්සේගේද බුද්ධ ඥානයේද හේතුසම්පත් සිහිකිරීමෙන්, මෙම ප්‍රේතයා දැක තෙරුන්වහන්සේට, “නොදක්නා ලද සත්‍යය නමැති පුද්ගලයාගේ ලැබීම හේතුවෙන් මෙබඳු ආත්මභාවයෙන් මම මිදුනෙමි. මට වූයේ ලාභයෙක. මට වූයේ යහපතකි”යි තමාගේ සම්පත් සිහිකර, අනේ භාග්‍යවත් සම්මා සම්බුදුපියාණන්ගේ ඤාණ සම්පත්තිය මහා පුද්ගලයකි. “මහණෙනි! කර්ම විපාක පිළිබඳව

සිතිය නොහැක. එනිසා ඒ පිළිබඳව නොසිතිය යුතුයි." යනුවෙන් යම් දහම් කරුණක් දක්වූ සේක්ද එය ප්‍රත්‍යක්‍ෂයෙන් ම දැන් උන්වහන්සේ දේශනා කළ සේක. මෙලෙස බුද්ධඤාණ සම්පත්තිය ද සිහිපත් කිරීමෙන් සිත්හසුණු සේක. එකල්හි ලක්ඛණ තෙරුන් කුමක් නිසා මෙය නොදුටුවේද? උන්වහන්සේට දිවැස් නැතිද? දිවැස් ඇත. මහමුගලන් තෙරුන් ආචර්ජනය කළ නිසා එම ප්‍රේතරුව දුටුවේය. රහතන් වහන්සේලා කරුණක් නොමැතිව සිතා පහළ නොකරති. එබැවින් ලක්ඛණ තෙරණුවෝ "කොනුබො ආචුසො මොගගලාන හෙතුකො පච්චයො සීතසස පාතු කම්මාය" යනුවෙන් මේ කරුණු විමසූහ. මුගලන් තෙරණුවෝ මෙම ප්‍රේත සත්ත්වයාගේ උපත 'නොදුටු සෙසු මහජනයා විසින් මෙකරුණ අවබෝධ කරගැනීම අපහසු හෙයින්, භාග්‍යවතුන් වහන්සේම සාක්‍ෂි කරමින් විවරණය කරනු කැමති වූහ. "අකාලො බො ආචුසො" යනාදිය එනිසා වදාළහ. ඉක්බිති බුදුරදුන් සම්පයේදී ලක්ඛණ තෙරුන් විසින් මෙම කාරණය විමසුවිට "ඉධානං ආචුසො" යනුවෙන් සිත්හ පහළ කිරීමට හේතුවීය්තර කරන ලදී.

එහි "අට්ඨසංඛලිකං" යනු ප්‍රේතයෙකි. මස්, ලේ නැති ඇටසැකිල්ලකි. "ගිජ්ඣාපි කාකාපි කුළලාපි" යනු මේ යක්‍ෂ ගිජුලිහිණියෝය. යක්‍ෂ කපුටෝය. යක්‍ෂ උකුස්සෝය. මෙසේ අවබෝධ කරගත යුතුයි. ස්වාභාවික ගිජුලිහිණි ආදීහු මෙසේ ඉදිරියට නොඑති.

"අනුපතිතා අනුපතිතා" යනු ලුහුබැඳ, ලුහුබැඳ ගොස් යනුයි. "විද්දනති" යනු කඩුපත් මෙන් තියුණු වූ ලෝහ කඩුවලින් විදිමින් එහෙන් මෙහෙන් කඩා කමින් යයි යනුයි. "සා සුදං අට්ඨසසරං කරොති" යන මෙහි "සුදං" යනු නිපාතයකි. "ඒ ඇටසැකිල්ල බැගැපත්ව හඬන්නෙකු, රෝගී ආතුරයෙකු කරයි" යන අර්ථයි. අකුසල විපාකයන්ගේ ආනුභාවයෙන් යොදුනක් පමණ වූ ද එබඳු ආත්මභාවයක් උපන්නේ යැයි (පහළ වියැයි) ශ්‍රද්ධාවද කළකිරීමද ඇතිවේ. පැසුණු පිළිකාවක් වැනි වූ ඒ ඇටසැකිල්ල බලවත් වේදනාවෙන් ආතුර වී එබඳු ශබ්දයක් කරන ලදී. මෙසේ වදාළ ආයුෂ්මත් මහ මුගලන් තෙරණුවෝ, සසර පවතින සත්ත්වයන්ගේ මෙබඳු ආත්මභාවයන්ට පැමිණීම සුලභයැයි සත්ත්වයන් කෙරෙහි හටගත් කරුණාවෙන් උපන් ධර්ම සංවේගයන් දක්වන සේක් "තසස මයානං ආචුසො!, එතදහොසි. අවජරියං වතහො" යනාදිය දෙසූහ. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, තෙරුන්ගේ ආනුභාවය පවසන සේක්, "වක්ඛු භුතා වත හිකඛවෙ සාවකා විහරන්ති" යනාදිය දෙසූහ. එහි "ඇසෙහි වූ"

(වකඩු භූතං) උපන්-පහළ වූ මේ හික්කුහු. උපන් දිවැස් ඇති. දිවැස උපදවා වාසය කරයි යන අර්ථයි. දෙවැනි පදයෙහි ද (ඤාණභූතා) මේ ක්‍රමයමය.

"යනු හි නාම" යන මෙහි "යනු" යනු කාරණය-හේතුව දක්වන වචනයකි. මෙහි මේ අර්ථ යෝජනාවයි. යම්බඳු ශ්‍රාවකයෙක් ද මෙබන්දෙකු පිළිබඳව දනිද දකිද සාක්ෂියක් දීම හෝ කරයි ද එනිසා කියන ලදී. "මහණෙනි! ඒකාන්තයෙන් මේ බුදු සසුනෙහි දිවැස් ඇති හික්කුහු වෙසෙති. දිව නැණ ඇති හික්කුහු වෙසෙති" යනුවෙන්. "පුබ්බව මෙ සො හිකබ්බව! සතො දිට්ඨං" යනු බෝමැඩිදි සර්වඥ ඥානය අවබෝධ කරගත් කල්හි, අප්‍රමාණ වූ සක්වල අප්‍රමාණ වූ සත්ව ලෝකවල හව, ගති, ධීති (හවය, ඉපදීම, පැවැත්ම) හා වාසය ද ප්‍රත්‍යක්ෂව බලන්නා වූ ම විසින් පෙරදීම මේ සත්ත්වයා දක්නා ලද්දේ පැවසූහ. "ගොසාතකො" යනු ගවයන් මරා ඇටවලින් මස් මුදා විකුණා ජීවත්වන මනුෂ්‍යයෙකි. "තසෙසව කම්මසස විපාකාවසෙසෙන" යනු ඒ නානාවිධ චේතනාවන්ගෙන් රැස් කරන ලද අපරාපරිය කර්මයේය. එහි යම් චේතනාවකින් නිරයේ පිළිසිඳ ගෙන එහි විපාක නිමවූ කල්හි ඉතිරි කර්ම හෝ කර්ම නිමිති හෝ අරමුණු කරගෙන, නැවත ප්‍රේතාදියෙහි ප්‍රතිසන්ධිය පහළ වේ. එනිසා ඒ ප්‍රතිසන්ධිය කර්මව සමාන වූ බැවින් ද අරමුණට සමාන වූ බැවින්ද ඒ කර්මයාගේම ඉතිරි විපාකයෝ යැයි කියයි. මේ සත්වයාද මෙසේ උපන්නේය. එනිසා කියන ලදී. "තසෙසව කම්මසස විපාකාවසෙසෙන" (ඒ කර්මයේම ඉතිරි විපාක වශයෙන්) යනුවෙනි. ඔහුට නිරයෙන් චූතවන විටදී මස් උපුටාගත් ගොනුන්ගේ ඇටසැකිල්ලම නිමිති විය. ඔහු සැඟවුණු ඒ කර්මය නුවණැත්තන්ට ප්‍රකට කරන්නාක් මෙන් "අට්ඨි සංඛලිකපෙතො" ඇටසැකිලි ප්‍රේතයකුව උපන්නේය.

18. 1. 2.

මංසපේසි වස්තුවෙහි - ඒ ගවඝාතකයා ගවමස් පෙති කපා වියලා, වියලි මස් ලෙස විකුණමින් වර්ෂ ගණනක් ජීවත් විය. ඔහු නිරයෙන් චූතවන විටදී මස් පෙත්තක්ම නිමිති විය. එනිසා ඔහු "මංසපෙසි පෙතො" මස්පෙති ප්‍රේතයෙක්ව උපන්නේය.

18. 1. 3.

මංසපිණ්ඩ වස්තුවෙහි - ඒ කුරුලු මරන්නා කුරුල්ලන් අල්ලා විකුණන කාලයේ පියාපත්, සම් ඉවත්කර මස්පිඩු පමණක් කර විකුණමින් ජීවත් විය. එනිසා ඔහු නිරයෙන් වූතවන විටදී මස් පිඩක්ම නිමිති විය. ඔහු "මංසපිණ්ඩපෙතො" මස් පිඩු ප්‍රේතයෙක් විය.

18. 1. 4.

නිව්ඡවි වස්තුවෙහි - ඒ බැටළු වැද්දා එළුවන් මරා, සම ඉවත්කරවා විකුණා ජීවත් විය. පෙර කී පරිදිම ඔහුට සම් නැති එළු සිරුරක් නිමිති විය. ඔහු "නිව්ඡවිපෙතො" සම නැති ප්‍රේතයෙක්ව උපන්නේය.

18. 1. 5.

අසිලෝම වස්තුවෙහි - ඒ ඌරු වැද්දා බොහෝ කලක් සත්ව කෑම කා තරවූ ඌරුන් කඩුවෙන් ගසා මරා, බොහෝ කලක් ජීවත් විය. ඔහුට ඔසවන ලද කඩුවම නිමිති විය. එනිසා ඔහු "අසිලෝම පෙතො" කඩුවුවහන් ලෝම ඇති ප්‍රේතයෙක්ව උපන්නේය.

18. 1. 6.

සත්තිලෝම වස්තුවෙහි - ඒ මුව වැද්දා එක් මුවෙක් ද ආයුධයක් ද (සැතක්-ශස්ත්‍රයක්) එකමගක් ඇති වනයට පිවිස, ඒ මුවාගේ ලඟට එන-එන මුවා සැතින් විද මරයි. ඔහුට සැතින් විදින අවස්ථාවම නිමිති විය. එනිසා ඔහු "සත්තිලෝම පෙතො" සැත්මුවා ලොම් ඇති ප්‍රේතයෙක්ව උපන්නේය.

18. 1. 7.

උසුලෝම වස්තුවෙහි - "කාරණිකො" යනු රාජ අපරාධකරුවන් නානාවිධ කරුණුවලින් පීඩාවට පත්කර, අවසන ඊතලයෙන් විද මරන්නා වූ පුරුෂයායි. ඔහු අසුවල් පෙදෙසට විද මරන්නේ යැයි දැන දැන ම විදියි. ඔහු මෙසේ ජීවත් වී, නිරයේ ඉපදී, ඉන් පැයී ඉතිරි වූ කර්ම බලයෙන්

මෙහි උපදින විට, ඊතලයෙන් විදින බවම නිමිති විය. එනිසා "උසුලොම පෙනො" හි මෙන් වූ ලොම් ඇති ප්‍රේතයෙක්ව උපන්නේය.

18. 1. 8.

සුවිලෝම වස්තුවෙහි - "සුතො" යනු අශ්වයන් දමනය කරන, ගවයන් දමනය කරන්නෙකු යැයි කියත්මය. ඔහුට කෙවිටි යකඩකුරින් විදින බවම නිමිති විය. එනිසා "සුවිලොමපෙනො" ඉදිකටු ලොම් ඇති ප්‍රේතයෙක්ව උපන්නේය.

18. 1. 9.

දෙවැනි සුවිලෝම වස්තුවෙහි "සුවකො" යනු කේලාම් කියන්නෙකි. ඔහු පෙර මිනිස්සු ඔවුනොවුන් කෙරෙහි බිදුවිය. රජ පවුලෙහිද මෙනම් ඇත්තෝ ඇත. මොහුට මේ නම අස, අසා (සුවෙතවා, සුවෙතවා) ව්‍යාසනයට පමුණුවන බැවින් තබන ලදී. එහෙත් මෙහෙත් අසන දෙයින් මිනිස්සු බිඳෙති. එසේ ඉදිකටුවලින් අනින්නාක් මෙන් දුක් අනුභව කරන මේ කර්මයම නිමිති කරගෙන "සුවිලොම පෙනො" ඉදිකටුලෝම සහිත ප්‍රේතයා උපන්නේය.

18. 1. 10

අණ්ඩභාරි වස්තුවෙහි - (කුම්භණ්ඩ සූත්‍රය) "ගාමකුටො" යනු විනිශ්චය කරන ඇමතියායි. ඔහුට කළ කර්මය අනුවම කළයක් පමණ වූ මහා සටයක් පමණ වූ අණ්ඩකෝෂයෝ වූහ. ඔහු යම් සැඟවුණු තැනකදී අල්ලස් ගෙන කපටි විනිශ්චයේදී දොස් වසමින් වස්තු හිමියන්ට වස්තු අහිමි කළේය. එනිසා ඔහුගේ රහසඟ ප්‍රකටව පෙනෙන සේ පහළ විය. යම්භෙයකින් දඩ පිහිටුවමින් අනුන්ගේ නොඉවසිය හැකි බර පැටවිය. එනිසා ඔහුගේ රහසඟ නොඉසිලිය හැකි බරින් යුක්තව පහළ විය. යම්තැනක සිටි සමාන වූ අදහස් ඇත්තන්, එහි හිඳ විසම වූවන් කළේ ද එහි විපාක වශයෙන් ඔහුගේ රහසඟ විෂම වී හිඳගත්තේ වේ.

පළමු වර්ගය නිම විය.

18. 2. 1.

පාරදාරික වස්තුවෙහි - ඒ පුද්ගලයා අනිකකු විසින් රක්තා ලද, ආරක්ෂා කළ සැමියා සහිත අඹුවන්ගේ පහසු ලබමින් අසුවි සැපයෙහි, කාම සැපයෙහි සිත් අලවා විසූ කර්මයට සුදුසු පරිදිම අසුවිවල ස්පර්ශය ලබමින් දුක් අනුභව කිරීමට එහි පහළ විය.

18. 2. 2.

ද්විධා බ්‍රාහ්මණ වස්තුව - මෙහි අර්ථ ප්‍රකටය. (දුෂ්ට බමුණු කථාව)

18. 2. 3.

'නිව්ඡවිත්ථී' (සම නැති ස්ත්‍රියගේ) වස්තුවෙහි - යම් භෙයකින් ස්ත්‍රිය නම් තමාගේ ස්පර්ශයෙහි අස්වාමිකව, ස්වාමියාට අයත් ස්පර්ශය සොරකම් කර, වෙනත් අයෙකුට කැමැත්ත ඉපිදවූවාය. ඒ කර්මයට සුදුසු පරිදි සැප ස්පර්ශයෙන් මිදී දුක්ඛිත ස්පර්ශයක් විඳීමට සමත් නැති ස්ත්‍රියක්ව උපන්නීය.

18. 2. 4.

මංකුළිත්ථී (පිළිකුල් ස්ත්‍රියගේ) වස්තුවෙහි - "මංකුලිං" (මංගුලි) යනු විරූපී වූ, දැකීම අපහසු වූ, බියජනක වූ. ඇය පෙර යක්ෂ-දේව දාසියක්ව මේ මේ අයුරින් මෙසේ බලිකර්ම කලවිට, නුඹලාගේ මෙනම් දෙය වැඩෙන්නේ යැයි මහජනයාගේ ගඳමල් ආදී පුදපූජා ගනිමින් - ඔවුන් රවටා, මහජනයාට නපුරු දෘෂ්ටියක්, මිථ්‍යා දෘෂ්ටියක් ඇතිකරවූවාය. එනිසා ඇයට ඒ කර්මයට සමාන වූ ලෙස, ගඳමල් වංචාවෙන් ගත් බැවින් අතිශය දුර්ගන්ධයක්ද නපුරු පිළිගැනීම් ඇතිකරවූ නිසා බැලීමට අපහසු, විරූපී, පිළිකුල් සහගත රුවක් ඇතිව ඉපදුනාය.

18. 2. 5.

ඔකිලිති වස්තුවෙහි "උපකකං ඔකිලිතිං ඔකිරිණී". ඇය අඟුරු විතකයෙහි භොත්තී දඟලන්නී-පෙරලෙන්නී පැසුනීය. එනිසා ඉදිමී ගිය

එමෙන්ම උණු ගින්නෙන් පැසුණු ශරීර ඇත්ති, ඩැහැගෙන වැටෙන ගිනිඅඟුරු ඇති සිරුරින් දහඩිය බිඳු වැගිරෙන ගිනියම් වූ සිරුරක් ඇති. ඇගේ පාවලින්ද දෙපැත්තෙන් මුදුනින්ද ඇවිලුණු කිහිටිමල් පාට ඇති ගිනිජාලා මගින් අඟුරු සෑම අතටම විසිකරයි. එනිසා "උපකකං ඔකිලිනං ඔකිරී" යනු රජුගේ එක් නාටක ස්ත්‍රියකි. අඟුරු කටාරමක් ලඟින් තබාගෙන ඇඟ ජලයෙන් පිසදමයි. අතින්ද දහඩිය වගුරුවයි. මෙසේ රජුට උවදාන් කරන ඇය සමග රජු කථා කළේය. ඇගෙන් සතුටු වූ බවද දැක්වීය. අගමහෙසිය මෙය නො ඉවසන්නී, රජු ගිය නොබෝ වේලාවකින් නාටක ස්ත්‍රිය වෙත පැමිණ ඒ අඟුරු කටාරම ගෙන ඇගේ හිස මත හැලුවාය. ඇය මේ පාපකර්මය කරගෙන එහි විපාක විඳීමට මෙසේ ප්‍රේත ලෝකයේ උපන්නිය.

18. 2. 6.

වොරසාත වස්තුවෙහි - ඔහු රජුගේ ආඥාවෙන් බොහෝකලක් සොරුන්ගේ හිස්සිඳු ප්‍රේතලෝකයේ ඉපදුනේ හිස නැති-කවඬ රූපයක් ලෙස පහළ විය.

18. 2. 7.

හිකඬු වස්තුවෙහි - "පාපහිකඬු" පවිටු-ළාමක හිකුසුවක්. ඔහු ජනයා විසින් ශ්‍රද්ධාවෙන් දුන් සිවුපසය අනුභව කර, කාය-වාග් ද්වාරයන්ගේ. සංවරයක් නොමැතිව බිඳුණු ආජීවයක් ඇතිව - සිතින් ක්‍රීඩා කරමින් හැසිරුණේය. ඉන්පසු එක් බුද්ධාන්තරයක් නිරයේ පැසී, ප්‍රේත ලොවෙහි ඉපදෙන විට හිකුසුවකට සමාන අත්බවක් ලැබ ඉපදුනේය.

18. 2. 8-11

හිකුණි, සිකබමානා, සාමණේර, සාමණේරී යන වස්තූන්හි ද මෙම විනිශ්චයම දකසුතුයි.

ලක්කණ සංයුක්තය නිමිණය.

19. 1. 1.

ඔපමම සංයුක්තයේ පළමු සූත්‍රයේ - මුද්‍රන වෙත ගමන් කරන්නේ නුයි. "කුටංගමා" මුද්‍රනට එක්රැස් වේනුයි. "කුටසමොසරණා" නම් වේ. "කුටසමුගසාතා" යනු කුටස-මුද්‍රන බිඳියැමෙන්ය. "අවිජජා සමුගසාතං" යනු අර්හත් මාර්ගයෙන් අවිද්‍යාව මුලින් උදුරා නසන ලදී. "අප්පමනතා" සිහියෙන් ඉවත් නොවීම සිටියේ යනුයි.

පළමු සූත්‍රයයි.

19. 1. 2.

දෙවන සූත්‍රයේ - "මනුසෙසසු පච්චාජායනති" යනු මිනිස් ලොවින් චුතව මිනිසුන් අතර යමෙක් උපදිත්ද ඔවුහු ඉතාම අල්පය යන අදහසයි. "අඤ්ඤානු මනුසසති" යනු මිනිස්ලොවින් චුතවූ යමෙක්, එම මිනිස්ලොව හැරදමා සතර අපායෙහි උපදින්නේද එබඳු සත්ත්වයෝ මහපොළවේ පස් මෙන් බහුලය යනුයි. මේ සූත්‍රයේදී දෙවියෝ ද මිනිසුන් ලෙසම සළකන ලදී. එනිසා යම්සේ මිනිසුන් අතර උපදින්නෝ අල්ප වන්නේ ද දෙවියන් අතර ඉපදීමක් එසේම අල්ප බව දනගුතුය.

දෙවන සූත්‍රයයි.

19. 1. 3.

තෙවන සූත්‍රයේ "සුප්පධංසියානි" යනු පහසුවෙන් විනාශ කළහැකිය යනුයි. "කුම්භතෝනකෙහි" යනු යමෙක් අනුන්ගේ ගෙවල්වලට පිවිස, පහන් ආලෝකයෙන් බලා අනුන්ගේ බඩු ගෙනයනු කැමතිව, කළයක පහන දල්වාගෙන පිවිසෙත් ද ඔවුහු කුම්භතෝනක (කළසොරු) නම් වෙති. ඔවුන් විසින් යනුයි. "සුප්පධංසියො හොති අමනුසෙසති" යනු මෙමුභි භාවනාව නැති පුද්ගලයාට පාංශු පිසාවාදීහු ද දෂ්ට කරති යනුයි. උසස් මිනිසුන්ගෙන් වන බාධා ගැන කියනු කිම? "භාවිතා" යනු වඩන ලදී යනුයි. "බහුලිකතා" යනු නැවත නැවත කරන ලදී. "යානිකතා" බදන ලද යානාවක් මෙන් කරන ලද. "වසුකතා" යනු පිහිටවීම් අර්ථයෙන් වස්තුවක් මෙන් කරන ලද යනුයි. "අනුට්ඨිතා" යනු එළඹ සිටි, පැමිණ

සිටි යනුයි. "පටිච්ඡා" යනු භාත්පසින් පුරුදු කරන ලද යනුයි. "සුසමාරදධා" යනු සිතින් මනාව ආරම්භ කරන ලද යනුයි.

තෙවන සූත්‍රයයි.

19. 1. 4.

සිවුවන සූත්‍රයේ - "මකඛාසනං" මහත් වූ මුවඇති හැළි සියකි. "දානං දදෙය්‍ය" යනු ප්‍රණීත භෝජනයන්ගෙන් පිරුණු විශාල හැළි සියකින් දන් දෙන්නේය යනුයි. "උකකාසනං" යන පාඨයද සුදුසුය. "එහි පන්දම් සියක් ඇත" යන අර්ථයි. එක් පන්දමකින් යම් ප්‍රමාණයක ආලෝකය පතුරුවා සිටියද එබඳු සියගුණයක් තැන් සත්රුවනින් පුරවා, දන් දෙන්නේය යන අර්ථයි. "ගද්දුහනමත්තං" යනු ගො දුහනමත්තං - ගව දෙනකගෙන් කිරිදොවන කාලය පමණකි. ගවදෙනකගේ එක්වරක් තන අග අදින කාලය පමණක්වත් යනුයි. "ගජ්‍යුහනමත්තං" වුවහොත් - ඇඟිලි දෙකින් සුවඳ පිඩක් ගෙන එක්වර ආඝ්‍රාණය කරන කාලය - යන අර්ථයි. මෙපමණ වූ කාලයක්වත් යමෙක් ගර්භ, පිරිවෙන්, විහාර අවට ප්‍රදේශය තුල හෝ සක්වලින් මෙහා ප්‍රදේශය තුල අප්‍රමාණ වූ ලෝකධාතුන්හි සියලු සතුන් කෙරෙහි හිතවත් භාවය පතුරුවමින් මෙත්සිත වැඩිමට හැකිය. මෙය ඉන්පසු එකදිනකට තෙවරක් දුන් දානයට වඩා මහත්ඵල - මහත් ආනිසංස ගෙන දේ.

සිවුවන සූත්‍රයයි.

19. 1. 5.

පස්වන සූත්‍රයේ "පතිලෙණිසසාමී" ආදියෙහි මුදුනට ගසා කපු පුළුන් වැටියක් මෙන් තමන්ගේ, ලාටු වැටියක් මෙන් නමන්නේ එකට ගෙන අලවනුයේ "පතිලෙණෙති" නම් වේ. මැදින් ගසා නැමීමෙන් හෝ දාරයට පහරදී දාර දෙක ම එකට අල්වා ගැනීම "පතිකොට්ඨ" නම් වේ. බොහෝ කාලයක් පැවතුන කපුගසක් පෙරළා දැමුවාක් මෙන් ද මනාව නැමී වක්ව ගිය පැදුරක් දිගහැර නැවත හකුලන්නාක් මෙන් ද දිගහැර නැවත හැකිලීම "පතිවට්ඨ" නම් වේ.

පස්වන සූත්‍රයයි.

19. 1. 6.

සයවන සූත්‍රයේ "දළහධම්මා ධනුගග්ගා" යනු දඬි දුනු දරණ, දුනු සහිත යනුයි. දඬි දුන්න නම් "දව්සහසසථාම" යැයි කියයි. දව්සහසසථාම නම් යමකට ආරෝපණය කරන ලද දුනුදියයි. ලෝහ ශීර්ෂාදියේ බර දණ්ඩෙන් ගෙන, ශරීරයේ ගෙල දක්වා ඔසවා දැමුයේ පොළවෙන් මිදෙයි. "සිකඛිනා" යනු දොලොස් දහසක් අවුරුදු ගුරුකුලයේ ඉගැන්වූ ශිල්පයයි. "කතහථා" යනු යමෙක් ශිල්පයම උගනියි ද ඔහු කෘතහස්තයකු නොවේ. මොවුහු පුරුදු කළ වශිකිරීම් ඇති කෘතහස්තයෝය. "කඤ්ජාසනා" යනු රාජකුල ආදියෙහි දක්වන ලද සිප් ඇතිවයි.

"තසස පුරිසසස ජවො" යනු මෙබඳු වෙනත් පුරුෂයෙක් පෙර නොවූ විරූය. බෝසතාණන් වහන්සේ ම 'ජවතහංස'ව උපන් කල්හි මෙය සිදුවිය. එකල්හි බෝසතුන් සතර කණ්ඩයන් එළවීය. එවිට ඔහුගේ බාල සෝයුරා "සොයුරාණනි! අපි සූර්යයා සමග දුවමු"යි දැනුම් දුන්හ. බෝසත්හු "සූර්යයා නම් වේගවත් ජවය ඇත්තෙකි. නුඹලා ඔහු සමග දිවීමට නොහැකි වන්නාහුය." ඔවුහු දෙවන-තෙවන වාරයන්හිද මෙසේ කියා එක්දිනක "දුවමු"යි යුගධර පර්වතයට නැගී හුන්නහ. බෝසත්හු "සෝයුරෝ කොහිද?" විමසා "සූර්යයා සමග දිවීමට ගියේයැ"යි අසා "මේ තපස්වීරු නැසෙන්නෝමය"යි කියා ඔවුන්ට අනුකම්පාවෙන් තමාම ගොස් ඔවුන් ලග සිටියේය.

ඉක්බිති සූර්යයා උදාවන කල්හි සෝයුරෝ දෙදෙන සූර්යයා සමග ම අහසට නැගුණහ. බෝසත්හුද ඔවුන් සමග ම පිටත්වූහ. බත් සමය හෙවත් මධ්‍යාහ්නය නොපැමිණි අතරතුරේදී දෙසෝයුරන්ගෙන් එක් අයෙකුගේ පියාපත් අතර ගින්නක් ඇතිවිය. ඔහු සෝයුරා අමතා "නොහැක්කෙමි"යි කීවේය. බෝසත්හු ඔහුට "බිය නොවන්න"යි කියා ඔහු අස්වසා (සනසා) පියාපත්වලින් ඔහු වසා (වෙලා) උෂ්ණය-දාහය දුරුකර "යන්න"යි යැවීය. දෙවැන්නාගේ ද මධ්‍යාහ්නයේ දී පියාපත් අතර ගිනි ඇතිවූ විට එසේම කීවේය. ඔහුට ද පෙර පරිදි සත්කාරකොට "යන්න"යි යැවීය. බෝසත් තෙම මධ්‍යාහ්නය දක්වා පියඹා ගොස් "මොවුහු බාලයෝය. මා විසිනිදු බාලයෙක් නොවිය යුතුයැ"යි පවසා, නැවතී නොදුටු මිත්‍රයකු වූ බරණැස් රජු "දකින්නෙමි"යි බරණැසට ගියේය. ඒ නගරය මුදුනෙහි හැසිරෙන කල්හි දොළොස් යොදුනක් වූ ඒ නුවර,

පාත්‍ර කවාහයෙන් වැසූ කුඩා පාත්‍රයක් මෙන් විය. මෙසේ හැසිරෙන කල්හි ඒ ඒ තැන සිදුරු-දෝෂ පෙනී ගියේය. තමා නොයෙක් දහසක් හංසයන් මෙන් ප්‍රකට විය.

ඔහු වේග හකුළුවා රජගෙදරට අභිමුඛ විය. රජු බලා "මගේ ප්‍රිය යහළුවා වූ ජවන හංසයා එන්නේය"යි ජනේලය හැරදමා රුවන් පුටුවක් පණවා මග බලමින් සිටියේය. බෝසත්හු රුවන් පුටුවෙහි හුන්හ. ඉක්බිති රජු දහස්වර පිසූ තෙලින් පියාපත් පිරිමැද-ආලේප කරවා, මීපැණි මිශ්‍ර පොරි ද මිහිරි පානයක් ද දුන්නේය. ඉක්බිති ඔහුට කරන ලද පරිභෝග ඇත්තේ "යහළුව! කොහි යන්නේද?"යි විචාළේය ඔහු සිදුවූ පුවත කියා, "මහරජ! ඉක්බිති මම මධ්‍යාහ්නය දක්වා ධාවනය කර, "මේ දිවීමෙන් කවර වැඩක්ද?"යි නැවතුනෙමි"යි දන්වීය.

ඉක්බිති රජතුමා මෙසේ කීවේය. "ස්වාමීනි! මම නුඹ සුර්යයා සමග ද්‍රවන වේගය දකිනු කැමැත්තෙමි. "මහරජ! එය ඉතා දුෂ්කරය. නුඹට එය බැලීමට නොහැක. "ස්වාමීනි! එසේනම් ඊට සමාන වූවක් හෝ දක්වන්න"යි ඉල්ලීය. "එසේනම්, මහරජ! දුනුවායන් කැඳවන්න!" රජු දුනුවායන් කැඳවුවේය. හංසයා ඉන් සතරදෙනෙක් ම ගෙන, නගරය මැද තොරණක් කරවා, තමාගේ බෙල්ලේ සිනුවක් එල්ලා, තොරණ උඩ හිඳ, දුනුවායන් සිවුදෙනා තොරණ සිවු පැත්තෙහි හිඳුවා "සිවුදිසාවට එක් එක් හිය බැගින් විදින්න"යි පැවසීය. පළමු හියත් සමගම අහසට නැගී ඒ හිය නොගෙනම දකුණු දිසාවට ගිය හිය දුන්නෙන් රියනක් පමණ ගිය තැනේදී ද දෙවන හිය රියන් දෙකක් පමණ වූ තැනේ දී ද තෙවන හිය තුන්රියන් පමණ තැනේ දී ද දෙවන හිය රියන් දෙකක් පමණ වූ තැනේ දී ද තෙවන හිය තුන්රියන් පමණ තැනේ දී ද ගෙන සිවුවැන්න බිමට පැමිණීමට පෙර ම ගත්ඡනය. ඉක්බිති හි හතරම ගෙන තොරණෙහි හුන් පරිදි ම සිටියේය.

ඔහු රජුට මෙසේ කීවේය. "මහරජතුමනි! අපගේ වේගය (ජවය) මෙසේ ඉතා වේගවත්ය" යනුවෙනි. මෙසේ බෝධිසත්වයෝම ජවන හංසකාලයේ දී ඒ හි ගෙන එන ලදැයි දකුණුකුයි. "පුරතො ධාවනනි" යනු අගින් ද්‍රවයි යනුයි. සෑම කල්හි මුලින්ම සිටින්නේ නොවෙයි. කිසිවිටෙක මුලින් ද පසුපසින් ද සිටී. ආකාශස්ත විමානයන්හි උයන්ද පොකුණුද ඇත. ඒ දේවතාවෝ එහි නා ජලක්‍රීඩා කර පස්සට යයි. නැවත වේගයෙන් ගොස් පෙරටම ද්‍රවයි. "ආයුසංඛාරං" යනු රූප ජීවිතිඤ්ඤා සඳහා කියන

ලදී. එය ඊට වඩා ශීඝ්‍රයෙන් ගෙවී යයි. අරූප ධර්මයන්ගේ හේදය වනාහි පැණවීමට - දැක්වීමට පවා නොහැක.

සයවන සූත්‍රයයි.

19. 1. 7.

සත්වන සූත්‍රයේ - "දසාරහානං" යනු මෙතම් ඇති ඝෛරියයන්ගේය. ඔවුහු අස්වැන්නෙන් දහයෙන් කොටසක් ගත්හ. එනිසා "දසාරහා" (දහරහයෝ) යැයි ප්‍රසිද්ධ වූහ. "ආණකො" මෙසේ ලබන ලද නම් ඇති මිහිඟු බෙරයකි.

හිමාලයේ පෙර මහා කුළීර නම් විලක් විය. එහි එක් මහා කකුළුවෙක් විලට බසින, බසින ඇතුන් කයි. එවිට ඇත්තු තමාට වන විපත නිසා "මැගේ පුතා නිසා අප සැපයට පැමිණෙන්නේයැ"යි එක් ඇතින්නකට මහත්සේ සත්කාර කළහ. ඇය ද මහේශාකාස පුතෙකු වැදුවාය. ඊට පසු සෙසු ඇත්තු ඔහුට ද සත්කාර කළහ. ඔහු වැඩිවියට පත්ව "කුමක් නිසා මොවුහු මට සත්කාර කරයි ද?" මවගෙන් ඇසුවේය. ඇත් ගණයාට ඇති විපත ගැන දැනුම් දුන්නාය. ඔහු ද "කිම මට කකුළුවා සැහේද? එවු. යවු."යි මහා ඇත් පිරිවරක් සහිතව එහි ගොස්, තමා පළමුව විලට බැස්සේය. කකුළුවා දියේ කැලඹුණු හඬින් එහි විත් ඔහු අල්ලා ගත්තේය. කකුළුවාගේ අඬුව සහිත අත ඉතා මහත් එකකි. ඇත්රජු එම අඬුව එහෙ-මෙහෙ සෙලවීමටවත් නොහැකි වූයේ මුවෙහි සොඩ දමා හඬින් කැගැසුවේය. ඇත්තු "යමෙකු නිසා අපි සැපයට පැමිණෙන්නාහ"යි සිතුවේද ඔහු පළමුව ම අල්ලා ගන්නා ලද"යි කියා ඒ ඒ තැන පලාගියහ.

ඇත්රජුගේ මව නුදුරෙහි හිඳ, "අපි ගොඩ නාගයෝ (ඇත්තු) වෙමු. නුඹ දිය නාගයෝ වෙහු. නාගයන් විසින් නාගයන් නොවෙහෙසිය යුතුයි" යනුවෙන් කකුළුවාට ප්‍රිය වචනයෙන් මෙසේ කීවාය.

යෙ කුළීරා සමුද්‍රසමිං ගංගාය යමුනාය ච

තෙසං කංචං වාරිජො සෙට්ඨො මුඤ්ච රොදනනියා පජනති

"ගංගා-යමුනා දී මහා ගංගාවන්හිද මුහුදෙහි ද යම් කකුළුවෝ වෙසෙත් නම්, ඒ සියලු ජලජ ජීවීන් අතරින් නුඹ ම ශ්‍රේෂ්ඨයා-ප්‍රධානියා වේ. එනිසා තම ප්‍රජාව හඬවන (ඇත්රජු) අත්හරින්න."

ස්ත්‍රියගේ ශබ්දය පුරුෂයන් කැළඹවීමට සමත්ය. එනිසා කකුළුවා තම ග්‍රහණය ලිහිල් කළේය. ඇත්රජු වේගයෙන් සිය දෙපා ඔසවා කකුළුවාගේ පිට පැහැවේය. පැහීමත් සමග ම පිට මැටි බඳුනක් මෙන් බිඳුනේය. ඉක්බිති දළයෙන් විද කකුළුවා උඩට ගෙන, ගොඩබිමට විසිකර සතුටු නාදයක් නිකුත් කළේය. එය ඇසූ පලාගිය ඇත්තු එහෙත්-මෙහෙත් පැමිණ කකුළුවා මැඩ-පාගා දූමුහ. උගේ එක් අඩුවක් සිරුරින් ඉවත්වී වැටුනේය. සක්දෙව් රජු එය රැගෙන ගියේය. ඉතිරි අඩුව අවු-සුලඟින් වේලී පැසුණු ලාක්ෂා(රතු) ලාකඩ වර්ණ ඇත්තේ විය.

එය වැසි වැටුණු කල්හි ජල පහරින් ගසාගෙන අවුත් දස සෝයුරු රජවරුන්ගේ, දියපහර මත්තෙහි බැඳී දෑලෙහි රැදුණි. රජදරුවෝ ගඟෙහි ජලක්‍රීඩා කරමින් පැමිණ දෑල සමීපයේ සිට ජලක්‍රීඩා අවසන්හි දැල ඔසවා බලා එය දක "මේ කිමෙක්ද?" යි ඇසූහ. "ස්වාමීනි, මෙය කකුළු අඩුවකි." "මෙයින් ආහරණයක් සෑදීමට නොහැකිද?" "හාත්පසින්ම වෙලා බෙරයක් සෑදිය හැකියැ" යි පවසා හාත්පසින් ම වෙලා ඊට ගැසූහ. ශබ්දය දොළොස් යොදුන් නගරය පුරාම පැතිරුණි. එවිට ඔවුහු මෙසේ කීහ. "මෙය දිනපතාම ගැසිය නොහැක. උත්සව දිනයට ගසන 'මඟුල්බෙරය' වේවා" යි එය මංගල බෙරය බවට පත්කළහ. එය ගැසූ කල්හි මහජනයා මැනවින් නා, සැරසී ඇත් යානාදියේ නැගී වහ වහා රැස්වෙති. මෙසේ මහජනයා රැස් කරවමින්-කැඳවමින් "අණ කරන" බැවින් "ආණක" යන නාමය මේ බෙරයට තැබූහ.

"අඤ්ඤං ආණිං ඔදහිංසු" යනු අනික් රන්-රිදීමය ඇණයක් ගැසූහ යනුයි. "ආණිසංසාවොව අවසිසසි" යනු රන්-රිදීමය ඇණය ගැසූ කල්හිම ඉතිරි විය යනුයි. එවිට එහි මුලින් පැවති දොළොස් යොදුන් ප්‍රමාණ වූ හඬ නැතිවී ඇතුල් ශාලාවෙහිද දුකසේ ඇතිවන ශබ්දයක් විය. "ගමහිරා" යනු බුද්ධවචන වශයෙන් ගැඹුරුය යනුයි. සල්ලේබාදීසුත්‍ර, මෙනි. "ගමහිරණා" යනු අර්ථ වශයෙන් ගැඹුරුය යනුයි. මහාවේදල්ලාදී සුත්‍ර මෙනි. "ලොකුතතරා" යනු ලෝකෝත්තර අර්ථ දීපකයෝය. "සුඤ්ඤතා පටිසංයුතතා" යනු සජ්ඣ ඉන්ද්‍රියානා ධර්ම පමණක්ම ප්‍රකාශ කරන යනුයි. සංඛිත සංයුක්තය මෙනි. "උගගහෙනබ්බං පරියාපුණිතබ්බං" යනු ඉගෙනගත යුතුය. පිරිවහා කටපාඩම් කරගත යුතුයි යනුයි. "කචිකතා" යනු කවිහි කතා, කවියන් විසින් කරන ලද යනුයි. "කාවෙය්‍යා" යන පදය ද මීට සමාන වූ පදයකි. "විතතකඛරා" යනු විසිතුරු වූ අක්ෂරයන්ය.

"චිත්ත බ්‍යඤ්ජනා" යන පදයද මීට සමාන වූවකි. "බාහිරකා" යනු සසුනින් බැහැර වූ යනුයි. "සාවකභාසිකා" යනු ඒ ඒ ශ්‍රාවකයන් විසින් පවසන ලද යනුයි. "සුසසුයිසසනති" යනු විසිතුරු අක්‍ෂර ඇති බැවින් ද ශ්‍රවණ මාධුර්ය ඇති බැවින්ද සතුටු සිත් ඇතිව යනුයි. සාමණේර, තරුණ භික්‍ෂුහු-ස්ත්‍රීහු මහා ධනවත් ගෘහපතීහු මේ ධර්මකථිකයෙකි'යි රැස්වී ඇසීමට කැමති වෙති. "තසමා" යනු එනිසා තථාගතයන් විසින් දේශිත සූත්‍රාන්තයෝ නොදරණ-නුගන්නා බැවින් අතුරුදහන් වෙති.

සන්වන සූත්‍රයයි.

19. 1. 8.

අටවන සූත්‍රයේ - "කලිංගරූපධානා" යනු ලියෙත් කළ කොට්ට හිසට මෙන්ම පයටත් තබාගෙන යනුයි. "අපපමනතා" ශිල්ප ඉගෙනීමෙහි අප්‍රමාදීව. "ආනාපිනො" යනු උච්ඛාන චීර්යයෙන් යුතුවයි. "උපාසනසමිං" යනු ශිල්පයන්ගේ නිතර යෙදීමෙහින් ගුරුවරු නිති ඇසුරු කිරීමෙහිත්ය. ඔවුහු ඒ දිනවල උදෙන්ම නැගිට සිප්හලට - ශාස්ත්‍ර ශාලාවට (පාසලට) යති. එහි ශිල්ප ඉගෙන සජ්ඣායනා කිරීම් ආදියෙහි අප්‍රමාදීව යෙදී, මුව සෝදා කැඳ බීමට යති. කැඳ බී නැවත සිප්හලට යන ඔවුහු සිප් ඉගෙන ගාථා සජ්ඣායනා කර නැවත පාතරාසය (උදේ ආහාරය) සඳහා පිටත් වෙති. කරන ලද අහර කිසි ඇති ඔවුහු නින්දට කැමති වේ. කිහිටි කඳන් ආදියෙහි හිසත් පාදත් තබාගෙන සුළු වේලාවක් නිදාසිට නැවත සිප් ඉගෙන සජ්ඣායනා කරති. සවසද සජ්ඣායනා කරනුයේ ගෙදර ගොස්, අනුභව කළ සවස ආහාරය ඇතිව පළමු යාමයේ පාඩම්කර, නිදන වේලාවෙහි පෙරසේ ම ලී කඳන්, ලී කොට හිසට තබාගෙන නිදාගනිති. මෙසේ ඔවුහු විදුලි එලියෙන් දෑක විදින්නෝද, හිසකෙස් පවා දෙපලු කිරීමට සමත් දුනුවායෝ ද වූහ. මේ සඳහා එය කියන ලදී. "ඔතාරං" යනු විවරයකි. "ආරමමණං" යනු ප්‍රත්‍යයකි. "පධානසමිං" යනු ප්‍රධන් භූමියෙහිය. (භාවනා කරන තැන) ප්‍රධන් චීර්යයෙහි (නොපසුබස්නා චීර්යය) යෙදුනාහු.

ප්‍රථම බෝධියෙහි - බුදුවූ අලුත සිටි භික්‍ෂුහු බත් කිසි කොට නිමවා, කමටහන් මෙනෙහි කරති. ඔවුන් එසේ මෙනෙහි කරද්දී ම ඉර බැස යයි. ඔවුහු දිය නා නැවත සක්මනට බැස පළමු යාමයෙහි සක්මන් කරති. ඉක්බිති "බොහෝ වේලා නොනිදන්නෙමු"යි සිරුරේ වෙහෙස

නිවාගැනීමට හොත්තා හු සයනය කලාහු දඬු කඩක් කොට්ටය ලෙස තබාගනිති. ඔවුහු නැවත පශ්චිම යාමයෙහි (මධ්‍යම යාමය නිදා සිට) නැගිටිති. සක්මනට බැසගනිති. මේ සඳහා මෙම විස්තරය කියන ලදී.

මේ දිවයිනද තුන් රජුන්ගේ කාලයෙහි එකම මහා සන්ධාර ශබ්දයකින් ඒකාබද්ධ වූ එක් ප්‍රධාන භූමියක් විය. නානා දිසාවෙහි ගැසු ගණයා නාදයන් පිළිවිඳිකෝළියෙහි බැස ගති. කැලණියේ ගැසු ගණයා ශබ්දය නාගදීපයට බැසගති. (ඇසේ) එකල "මේ හික්කුට පුහුදුන් අයෙකි" මොහු පුහුදුන් අයෙකි"යි ඇඟිල්ල දිගුකර දක්විය හැකි පමණට පුහුදුන් හික්කුහු වැඩිවිය. එක් දිනක් මේ සියල්ලෝ ම රහතන් වහන්සේලා බවට පත්වූහ.

"තසමා" යනු යම්හෙයකින් ලී කොට්ට හිස තබාගෙන නිදාගත් අප්‍රමාදී වූ හික්කුන්ගේ ආරම්භණයක් (ඔවුහු වසග කරගැනීමක්) මාරයා නොලබයිද එහෙයිනි.

අටවන සූත්‍රයයි.

19. 1. 9

නවවන සූත්‍රයේ "අභිවෙලං" යනු වේලාව ඉක්මවාය. කල් ඉක්මවා ප්‍රමාණ වූ කාලය. "කිමංග පනාහ" යනු මම වනාහි කුමන කරුණක් නිසා නො එළඹෙමිද? නොයමිද? යනුයි. "හිසමුළාලං" නෙළුම් අල මෙන්ම නෙළුම් මුල්ය. "අබබ්බෙහෙවා" යනු උඩට ගෙන, උදුරාගෙනයි. "හිංකවජාපා" ඇත්පැටවුය. ඔවුහු නිතර "හිංකාර" ශබ්දය කරති. එනිසා ඔවුහු "හිංක" නමින් හැඳින්වෙති. "පසන්නාකාරං කරොනති" යනු පැහැදුණු අය විසින් කළයුතු දේ කරත් යනුයි. සිවුපසය දෙති. "ධම්මං භාසනති" යනු ඇතැමෙක් ජාතක දෙකක් හෝ සූත්‍රාන්ත හෝ උගෙන නොකැඩී ස්වරයෙන් දහම් දෙසත් යනුයි. "අසන්නාකාරං කරොනති" යනු ඔවුන්ගේ එම දේශනාව අසා පැහැදුණු ගිහියෝ ප්‍රත්‍ය දානය කරති යනුයි. "නෙව වණණාය හොති න බලාය" ගුණ වර්ණනාව සඳහාත් ඤාණ බලය පිණිසත් හේතු නොවේ. ගුණ වර්ණනාවන්ගෙන් පිරිහෙන විට ශරීර වර්ණය ද ශරීර බලයද පිරිහී යයි. එනිසා ශරීර බලයත්-වර්ණයත් ඇතිවේ.

නවවන සූත්‍රයයි.

19. 1. 10.

දසවන සූත්‍රයේ - "සන්ධිසමල සංකට්ඨරෙ" යන මෙහි - "සන්ධි" යනු ගෙවල් දෙකක් අතර ප්‍රදේශයයි. "සමල" යනු ගමින් අසුවී නික්මෙන මාර්ගයයි. "සංකට්ඨරං" යනු කුණු දමන තැනයි. "මුදුමුසිං" යනු මෘදු වූ මියෙකි. "වුට්ඨානං පඤ්ඤායති" යනු දේශනාගාමී ඇවතකට පැමිණේ.

දසවන සූත්‍රයයි.

19. 1. 11.

එකළොස්වන සූත්‍රය - "යෙන යෙන ඉච්ඡති"යි ඒ මහලු හිවලා කැමති කැමති තැනකට ගොස් කැමති වූ ඉරියව්වකින් හිඳියි. සිසිල් සුලඟ හැමීමෙන් මේ අතරතුරදී ඔහු විත්ත ආශ්වාදයක්ද (විත්ත ප්‍රීතියක්)ද ලබන්නෙයැයි දක්වයි. "සකා පුතතිය පටිඤ්ඤා" මෙය දෙවිදත් සඳහා කියන ලදී. ඔහු වනාහි මෙපමණ වූ හෝ විත්ත ප්‍රසාදයක් (සතුටක්) අනාගත (මතු) ආත්මභාවයන්හිදී නොලබන්නේ ම ය.

එකොළොස්වන සූත්‍රයයි.

දොළොස්වන සූත්‍රයේ - "කතඤ්ඤතා" යනු කළ දෙය දන්නා බවයි "කතවෙදිතා" කරන ලද දෙය විශේෂයෙන් දන්නා බවයි. මෙහි ඒ මහලු සිවලාගේ කෘතඤ්ඤතාව පිළිබඳ කථා වස්තුවයි.

සොයුරෝ සත්දෙනෙක් කුඹුරක් සීසාමින් වසුරකි. ඔවුන්ගේ බාල ම සෝයුරා කුඹුර කෙළවර සිට ගවයන් බලාගනියි. ඉක්බිති එක් සිවලෙක් පිඹුරකු විසින් අල්ලා ගත්තේය. ඔහු එය දක යෂ්ටියෙන් (කෝටුවෙන්) ගසා පෙළා පිඹුරාගෙන් සිවලා මුදාගත්තේය. පිඹුරා සිවලා අත්හැර දරුවා අල්ලා ගත්තේය. සිවලා "මොහු විසින් මගේ දිවි බේරාගන්නා ලදී. මමද මොහුගේ දිවි බේරාගනිමි"යි කැද කළය මතු තබා තිබූ වැය (කුඩා පිහියක්) කටින් ගෙන සෝයුරන් ලඟට දිව ගියේය. සෙසු සෝයුරෝ හිවලා දැක "සිවලා වැය කන්නේයැ"යි සිතා උභ්‍ය පසුපස එලවාගෙන ආහ. හිවලා ඔවුන් තමා පසුපස එනු දැක වැය දරුවා ලඟ දමා පලාගියේය. සෙසු සෝයුරෝ දිව අවුත් ළමයා පිඹුරා විසින් අල්ලාගෙන සිටිනු දැක,

වැයෙන් පිඹුරා කපා දමා ඔහුන් රැගෙන ගියහ. මෙසේ මහලු හිවලා වුවත් කළගුණ දන්නා-කළගුණ ප්‍රකට කරන්නෙක් විය.

"සකාපුත්තියපටිකොදු" යනු මෙය ද දේවදත්තගේ හැසිරීමක් සඳහා ම කියන ලදී.

දොළොස්වන සූත්‍රයයි.

ඔපමම සංයුක්තය නිමිසේය.

20. 1. 1.

හික්කු සංයුක්තයේ පළමු සූත්‍රය - "ආවුසො" ශ්‍රාවකයන්ට ඇමතීමයි. බුදුවරු නම් ශ්‍රාවකයන්ට අමතන්නාහු "හික්කවෙ" යනුවෙන් අමතන සේක. ශ්‍රාවකයෝ වනාහි "බුදුවරු සමග අප සමාන නොවේවා" යන සිතින් පළමුව "ආවුසො" යනුවෙන් අමතා පසුව "හික්කවො" යනුවෙන් අමතති. බුදුවරු විසින්, ශ්‍රාවක හික්කු සංඝයා ඇමතු කල්හි, එම හික්කුහු "හදනෙත" යනුවෙන් පිළිතුරු දෙන්නාහ. ශ්‍රාවකයන් ඇමතු කල්හි "ආවුසො" යනුවෙන් පිළිවදන් දෙන්නාහ. "අයං වුවවති" යම් හෙයකින් දෙවැනි ධ්‍යානයෙහි විතක්ක විචාරයෝ නිරුද්ධ වේද, යමක නිරෝධයෙන් ශබ්දායතනය නොපවතින ස්වභාවයට යයි. එනිසා මෙය "දුතියථ්ඤානාය" නම් වේ. ආර්ය විනයෙහි මෙයම අර්යයන්ගේ තුෂ්ණීභාවය යැයි (නිශ්ශබ්දව සිටීම) කියයි. මෙය මේ පදයේ අර්ථයයි. "ධම්මවා කථා අරියොවා තුෂ්ණීභාවො" යනු මෙහි "කමටහන් මෙනෙහි කිරීමත් ප්‍රථම ධ්‍යානාදියත් ආර්ය වූ තුෂ්ණීභාවය" යැයි දක්වේ. "විතකක සහගත" යනු විතර්ක අරමුණ සහිත. "සඤ්ඤාමනසිකාරා" යනු සංඥාවද මනසිකාරයෝ ද යනුයි. "සමුදාවරනති" යනු පවතිනි යනුයි. තෙරුන් වහන්සේට ද්විතීය ධ්‍යානය ඉතා ප්‍රගුණය. ඉක්බිති උත්තරන්සේට ඒ ධ්‍යානයෙන් නැගිසිටි කල්හි විතර්ක, විචාරයෝ ශාන්තව සංසිද්ධි වැටහුනහ. මෙසේ උත්තරන්සේට දෙවැනි ධ්‍යානය ද සඤ්ඤා-මනසිකාර දෙකද පිරිහීමට ගියහ. එය දක්වමින් මෙසේ වදාළහ. "සණ්ඨපෙනි" යනු මැනවින් තබන්න යනුයි. "එකොදිං කරොහ" යනු එකඟ කරගන්න යනුයි. "සමාදහා" යනු මැනවින් වඩන්න නංවන්න යනුයි. "මහාහික්කො" යනු ඔබ අහිඤාවයි. ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ ක්‍රමයෙන් තෙරුන්ට සත්වැනි

දිනයේදී තෙරුන්වහන්සේගේ පිරිහි ගිය සමාධිය වඩා උන්වහන්සේ ෂඩ් අභිඥාවන්ට පැමිණවූ සේක.

පළමු සූත්‍රයයි.

20. 1. 2.

දෙවන සූත්‍රයේ "අථී නු බො තං කිඤ්චි ලොකසමිං" යනු ඉතා උසස් වූ සත්වයෙක් හෝ සංස්කාරයක් හෝ සඳහා කියන ලදී. "සත්ථුපිබො" මෙය යම් හෙයකින් ආනන්ද තෙරුන් තුල ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි පවතින අප්‍රමාණ වූ කැමැත්තත්-ප්‍රේමයත් වන්නේද එහෙයින් කිම - මේ තෙරුන්ට ශාස්තෘන් වහන්සේගේ නැතිවීමෙන් ශෝකාදියක් නූපදින්නෙහිද? යි දනගැනීමට මෙසේ විමසන ලදී. "දීසරතතං" උතුරන් හැරූ ලෙණෙහි දී දීසනබ නම් පිරිවැජ්ජාට වේදනා පරිග්‍රහ සූත්‍රය දෙසූ දවසේ පටන් ඉක්ම ගිය කාලය හඟවනු වස් මෙසේ වදාළහ. ඒ දිනයේ තෙරුන් වහන්සේගේ මේ සංසාර පැවැත්ම ගෙනදෙන සකල ක්ලේශයෝ ප්‍රහින කරන ලදහ.

දෙවන සූත්‍රයයි.

20. 1. 3.

තෙවන සූත්‍රයේ - "එකවිහාරෙ" යනු එක්තරා ගැබකය. එකල්හි බොහෝ ආගන්තුක භික්ෂුහු රැස්වූහ. එහි පිරිවෙන් අග හෝ විහාර අග හෝ සෙනසුන් නොපැමිණි කල්හි (ප්‍රමාණවත් නොවූ කල්හි) අගසවු දෙනමට එකම ගැබක්-කුටියක් පැමිණියේය. ඔවුහු දවල් කාලයේ වෙන් වෙන් වූ තැන හිඳිති. රාත්‍රියේ ඔවුන් අතර සිවුරු තිරයක් දිගහරිති. ඔවුහු තමාට පැමිණි, පැමිණි තැනම හිඳිති. එනිසා "එක් විහාරයේ වසමින්" යනුවෙන් කියන ලදී. "ඔළාරිකෙත" මෙය ඔළාරික අරමුණ සඳහා කියන ලදී. දිවැස් හා දිවකන් (දිව්‍ය වක්‍ර, දිව්‍ය ශ්‍රෝත) සමාධිවලට සමවැදී උන්වහන්සේ වාසය කළහ. ඒවා ද රූපායතන, ශබ්දායතන නම් වූ ඔළාරික ආරම්භණයන්ය. මෙසේ දිවැසින් රූපයන් දුටුබැවින් ද දිව්‍යම ශ්‍රෝත ධාතුවෙන් (දිව කණින්) ශබ්ද ඇසූ බැවින්ද ඒ විහරණය "ඔලාරික" නම් වේ. "දිබ්බ වක්ඛං විසුජ්ඣි" යනු භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ රුව දැකීම

පිණිස පිරිසිදු විය යනුයි. "දිබ්බා ව සොකධාතු" යනු එම දිවකණ ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශබ්ද ඇසීම පිණිස පිරිසිදු විය යනුයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද තෙරුන්ගේ රූපය දැකීමට මෙන්ම ශබ්ද ඇසීමට ද එම ඥාන දෙක පිරිසිදු කළ සේක. එකල්හි තෙරුන් වහන්සේ "ශාස්තෘන් වහන්සේ දන් කොකැනක වෙසේද"යි ආලෝකයා වඩා දිවැසින් බැලූ සේක, ශාස්තෘන් වහන්සේ ජේතවන විහාරයේ ගඳකිළියෙහි හුන් බව දැක, උන්වහන්සේගේ දිවකතින් ශබ්ද ද ඇසූහ. බුදුපියාණන් වහන්සේද එසේම කළ සේක. මෙලෙස දෙදෙනා වහන්සේ ඔවුනොවුන්ගේ රුව දක්කහ. ශබ්ද ද ඇසූහ. "ආරදධ වීරියො" යනු පරිපූර්ණ වූ වීර්යයයි. පටන්ගන්නා ලදුව එසවූ වීර්යය. "යාවදෙව උපතිකෙබපණමතනය" යොදුන් තුන්දහසක් පැතිරුණු හිමාල පර්වතය ඉදිරියේ තැබූ අබ ඇටයක් පමණ වූ ගල්කැටයක් "හිමාලය ද වඩා විශාල වනුයේ නැතිනම් මේ ගල්කැටයද?"යි මෙසේ සැසඳීමට, ලඟින් තැබීමට පමණක්ම උපකාර වේයැයි කියන ලදී. දෙවැනි උපමාවේද මෙම ක්‍රමයමයි. "කපපං" යනු ආයු කල්පයකි. "ලොණ සපාය" - "සක්වල මුවවිට ආධාර කරගත් මුවවිට සහිත බ්‍රහ්මලෝකය දක්වා ගැටී සිටි ලුණුසැලියේ"යැයි දක්වයි. මේ තෙරවරු උපමා ගෙනහැර දක්වන්නාහු ගැලපෙන නිසාද විද්‍යාමාන ගුණ නිසාද ගත්හ. කෙසේද? අගසවු දෙනමගේ සෘද්ධිය නම් ඉතා උස් වූ අර්ථයෙන් මෙන්ම මහත් වූ අර්ථයෙන් ද හිමවන හා සමානය. ප්‍රඥාව සිවු භූමිවලට අයත් ධර්මයන්හි ඇතුලට පිවිස සිටි අර්ථයෙන් සියලු ආහාර-වාසඤ්ඡනයන්හි ඇතුලට පිවිස සිටි ලුණු වැනිය. මෙසේ සමාන වූ අර්ථයෙන්ම උපමා ගෙනහැර දක්වූහ. මහමුගලන් තෙරුන්ගේ සමාධි ලක්‍ෂණය විභූතය. ප්‍රකටය. සැරියුත් තෙරුන්ගේ විදර්ශනා ලක්‍ෂණය විභූතය. ප්‍රකටය. සැරියුත් තෙරුන්ට අවිද්‍යාමාන වූ සෘද්ධියක් නම් නැත. (සෘද්ධියෙන් අනුනාය) නමුත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් "මහණෙනි! මගේ ශ්‍රාවක හික්කුන් අතර සෘද්ධිමතුන් අතර මහමුගලන් තෙරණුවෝ අග්‍රවෙති"යි උන්වහන්සේම අගතනතුරෙහි තබන ලදී. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් "මහණෙනි! මගේ ශ්‍රාවක හික්කුන් අතර මහා ප්‍රඥාවන්ත හික්කුන්ගෙන් සැරියුත් මහ තෙරණුවෝ අග්‍රවෙති"යි සැරියුත් තෙරුන් අගතනතුරෙහි තබන ලද නමුත් මහමුගලන් තෙරුන්ට ද ප්‍රඥාව ඇත. එනිසා මේ දෙදෙනා වහන්සේ ඔවුනොවුන්ගේ තනතුරු නොව විද්‍යාමාන වූ ගුණයන්ම මෙහිදී අදහස් කරන ලදී. මහමුගලන් තෙරණුවෝ සමාධි ලක්‍ෂණයෙහි සමෘද්ධිවීමට පැමිණියහ. සැරියුත් තෙරණුවෝ විදර්ශනා ලක්‍ෂණයෙහි (විස්තර විභාග දැක්වීමට සමත් බැවිනි) සමෘද්ධියට පත්වූහ.

සම්මා සම්බුදු පියාණන් වහන්සේ මේ දෙකෙහිම විශේෂ විභාග දැක්වීමට අතිශය සමත්වන සේක.

තෙවැනි සූත්‍රයයි.

20. 1. 4.

සිවුවැනි සූත්‍රයේ - "අපෙපාසසුකෙකා" යනු උත්සාහයක් නොමැතිවයි. "සංකසායනී" යනු වාසය කරයි යනුයි. "වෙය්‍යාවච්චං" යනු සිවුරෙහි කළයුතු කාර්යයන්ය. "ආභිවෙතසිකානං" යනු විශේෂ සිත, උතුම් සිත ආශ්‍රිත වූ යනුයි. "නිකාමලාභී" යනු කැමති, කැමති ක්ෂණයෙහි සමවැදීමට සමත් වූ බැවින් - "පහසුවෙන් ලබන්නා" යන අර්ථයි. "අකිච්ඡාලාභී" ධ්‍යානයන්ට විරුද්ධ වූ සැපයන් මැඩපවත්වා (යටපත් කර) සමවැදීමට සමත් බැවින් නිද්‍රැසින් ලබන්නාය. "අකසිරලාභී" යනු වෙන්කිරීම් ඇති පරිදි නැගිටීමට (ධ්‍යානයෙන්) සමත් වූ බැවින් මහත් සේ ලබන්නායි. "ධ්‍යානය ඉතා ප්‍රගුණය" යන අර්ථයි. "සිටිලමාරබ්‍හ" යනු ලිහිල් විරියය පවත්වා යනුයි.

සිවුවන සූත්‍රයයි.

20. 1. 5.

පස්වන සූත්‍රයේ "අභිරූපො" යනු වෙනත් රූපයන් ඉක්මවූ - රූප ඇත්තේ යනුයි. "දසසනියො" යනු දෘෂ්‍ය යුතු යනුයි. "පාසාදිකො" යනු දෘෂ්‍යමත්ම සිත් පැහැදවීමට සමත් වූ යනුයි. "වණ්ණපොකඛරතාය" යනු උතුම් වර්ණ සුන්දරත්වයෙන් යුතු වූයේ යනුයි.

පස්වන සූත්‍රයයි.

20. 1. 6.

සයවන සූත්‍රයේ - "දුබ්බණණං" යනු විරූප වූ ශරීර වර්ණ ඇති යනුයි. "ඔකොට්ඨකං" යනු මිටි වූ යනුයි. "පරිභුත රූපං" යනු ප්‍රමාණ වශයෙන් නින්දා ලබන යනුයි. ඔහු වනාහී ජබ්බග්ගිය (බුදුවදනට පටහැනිව යන අකිකරු පැවිද්දන් හයදෙනෙකි.) හික්කුන් විසින් "ඇවැත්නි, හද්දිය"

"ඇවැත්නි, හද්දිය" යනුවෙන් ඒ ඒ තැන අතගාමින් විවිධාකාර වශයෙන් ක්‍රීඩාකරති. එහාට අදිති. මෙහාට අදිති. එනිසා "නින්දා ලබන ස්වභාව ඇති" යනුවෙන් කියන ලදී.

කුමක් නිසා මොහු මෙබඳු ස්වරූප ඇතිව උපන්නේද? මොහු අතීත අත්බවකදී මහරජෙක් විය. ඔහුට මහලු අය ද කළු කුණට ඇත්තෝ ද අතිශයින් පිළිකුල් විය. ඔහු ඉදින් මහලු වූවන් දකියි ද ඔවුන්ගේ හිස් මුදුනින් එල්ලා තබා කැසපට ගස්වා, කැමති පරිදි ක්‍රීඩා කරයි. මහලු ස්ත්‍රීහුද දක ඔවුන්ටද කැමති-කැමති විප්‍රකාර කරමින් කැමති සේ ක්‍රීඩා කරයි. ඔවුන්ගේ දූදරුවන් ඉදිරියේ මෙසේ කරනවිට මහත් වූ ලැජ්ජාවක් උපදියි. ඒ පාප ක්‍රියාවෙන් පොළවේ සිට සදෙව්ලොව එක ම කෝලාහලයක් ඇතිවිය.

ඉක්බිති ශක්‍රයා මෙසේ සිතීය. "මේ බාලයා (මෝඩියා) මහජනයා වෙහෙසට පත්කරයි. ඔහුට නිග්‍රහයක් කරන්නෙමි". ඔහු මහලු ගැමියකුගේ ස්වරූපයක් ගෙන එක් කිරීමොරු සැළියක් ද රථයෙහි තබාගෙන, එය දක්කාගෙන නගරයට පිවිසියේය. රජු ද ඇතුළුව නැගී නගරයෙන් නික්ම ඉදිරියට එනුයේ ඔහු දක "මේ මහල්ලා, මෝරු රථයක් ගෙන මා ඉදිරියට එයි. වලකවු. වලකවු"යි මිනිස්සු ඔබ්බෙන් ඉවත්ව ගියත් ඔහු නොදක්නේය. ශක්‍රයා "රජු පමණක් මා දකිවා. අන්‍යයන් මා නොදකිවා!" යි අධිෂ්ඨාන කළේය.

ඉක්බිති ඒ මිනිස්සු "රජකුමනි, කොහිද?" "රජකුමනි කොහිද?" යි අසද්දී ම රජු ඇතාත් සමග; දෙනගේ ඇඟ යටින් යන වසුපැටවකු මෙන් මෝරු කරත්තයේ යටට පිවිසියේය. ශක්‍රයා මෝරු සැළිය බිත්දේය. රජු හිසේ සිට මෝරුවලින් තෙත්වූ සිරුරු ඇත්තේ විය. ඔහු ශරීරය තවාගෙන, උයනේ පොකුණින් දිය නා, අලංකාර වූ ශරීරයක් ඇතිව නගරයට පිවිසෙනුයේ නැවත මහල්ලා දුටුවේය. දක "මේ මා විසින් දුටු මහල්ලා නැවත පැමිණෙයි. වලකවු" යි කීය. මිනිස්සු "රජකුමනි කොහිද? ඒ මහල්ලා කොහිද?" යි අසමින් එහෙ-මෙහෙ දිවූහ.

රජකුමා පළමු විප්‍රකාරයටම නැවත පත්විය. එකෙණෙහි ම ශක්‍රයා ගොනාද රථය ද අතුරුදහන් කර, අහසෙහි සිට මෙසේ කීවේය. "අද බාලයා! නුඹ මා එක් මෝරු වෙළෙන්දෙකිනි සිතා සිටියි. මම ශක්‍ර දිව්‍ය රාජයාය. නුඹගේ මේ පාපක්‍රියාවන් නැවැත්වීමට පැමිණියෙමි. නැවත

මෙවැනි පාපක්‍රියා නොකරවු"යි තර්ජනය කර ගියේය. මේ කර්මය නිසා ඔහු දුර්වර්ණ වූවෙක් විය.

විපස්සී බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයේදී මොහු "චිත්‍රපත්‍ර" නම් කොවුලෙක් වී කෙණ්ම වූ (අභය භූමියක් වූ) මිහඳායෙහි වසයි. එක් දිනක් හිමවතට ගොස් මිහිරි අභිගෙඩියක් තුඩින් රැගෙන එනවිට හික්කු මහා සංඝයා පිරිවරාගෙන වඩින බුදුරජාණන් වහන්සේ දක මෙසේ සිතුවේය. "මම වෙන දවස්වල දී හිස් අතින් සිටියදී බුදුහු දකිමි. අද මට මේ අභිගෙඩියක් ඇත. දසබලයන් වහන්සේට මෙය දෙන්නෙමි"යි පහළට බැස අහසෙහි සිටියේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ කොවුලාගේ සිත දැන, උපස්ථායක තෙරුන් දෙස බැලූ සේක. ඔහු පාත්‍රය ගෙන දසබලයන් වහන්සේට වැද, එම පාත්‍රය බුදුන්ගේ අතෙහි තැබුවේය. කොවුලා එම පාත්‍රයෙහි අභි ගෙඩිය තැබීය. බුදුහු එතැනම වැඩහිඳ අභිගෙඩිය වැළඳූහ. කොවුලා අතියෙස සතුටට පත්ව පුනපුනා බුදුගුණ සිහිකරමින් බුදුරුදුන්ට වැද තමාගේ වසන තැනට ගොස්, සන්දිනක් ම ප්‍රීති සුවයෙන්ම කල්යාණීය. මෙම කර්මයේ බලයෙන් හද්දිය තෙරුන්ට මිහිරි කටහඬක් ලැබුණි.

කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයේදී චෛත්‍යය සෑදීම ඇරඹූ කල්හි "කොපමණ ප්‍රමාණයකින් කරමුද?" ඇසුවිට "යොදුන් හතක් උසටය."යි කී කල්හි "එය ඉතා මහත්ය" "යොදුන් හයක් උසට සාදමු" "එයද ඉතා විශාලය". පස්-සිවු-තුන් යොදුන්, දෙයොදුන් කිරීමටවත් එදා ප්‍රධාන වඩුවා වී මොහු අකමැති විය. මෙය අනාගතයේ දී සුවසේ පිළිසකර කිරීමට හැකිවිය යුතුයැයි කියා තුලක් ගෙන වටකරමින් ගවුමක් පමණ දුරින් සිට "සෑම පැත්තක්ම ගවුමක් පමණ වේවා!"යි චෛත්‍යය යොදුනක් පමණ වසාගත්, යොදුනක් උස වූවක් වන්නේය" කීවේය. සෙස්සෝ ඔහුගේ වචනය පිළිගත්හ. චෛත්‍යය වසර හතකුත් මාස හතකුත් දින සතකුත් ගෙවුණු කල්හි සාදා නිමකරන ලදී. මෙසේ අප්‍රමාණ වූ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ප්‍රමාණයක් කරන ලද කර්මයේ බලයෙන් ඔහු අතිශයින් මිටි ශරීර ඇතිව උපන්නේය.

"හත්ථියො පසදා මිගං" යනු ඇත්තු ද තිත් මුවෝ ද යනුයි. "හත්ථි කායසමිං තුලංතා" යනු කයෙහි ප්‍රමාණයක් නම් නැත යනුයි. කාය ප්‍රමාණය සැලකීම නුසුදුසුය. නිරර්ථකය. යන අර්ථයි.

20. 1. 7.

සත්වන සූත්‍රයේ - "පොරියා වාචාය" යනු පුරවැසි, නගරවැසි මිනිසුන්ගේ වචන හා සමාන වූ නොපිරිනුණු අකුරු-පද සහිත මිහිරි වදනින් යනුයි. "විසසඨාය" යනු නිදොස් වූ පළිබෝධ නොමැති වූ යනුයි. පිත්සෙම් ආදියෙන් පලුදු නොවූ යන අර්ථයි. "අනෙළගලාය" යනු යම්සේ මිනිස්සු කටින් කෙල ගලද්දී කපා කරයිද ඉන් තොරවූ, එලෙස නොවූ යනුයි. එනම් නිර්දෝෂ වූ පිරිසිදු වචන ඇතිවයි. "පරියාපනනාය" යනු චතුරාර්ය සත්‍ය පර්යාපන්න වූයි. චතුරාර්ය සත්‍යයන්ගෙන් නොමිදී පවතින්නා වූ. "අනිසසිතාය" යනු සසර පැවැත්ම ආශ්‍රය කරගෙන නොකියන ලද යනුයි. "ධම්මො හි ඉසිතං ධජො" යනු නව ලෝකෝත්තර ශ්‍රී සද්ධර්මය සෑම්වරුන්ගේ ධජය-කොඩිය නම් වේ.

සත්වන සූත්‍රයයි.

20. 1. 8.

අටවන සූත්‍රයේ - "ආකොට්ඨපච්චාකොට්ඨානි" යනු එක් පැත්තක අතින් හෝ මුගුරකින් හෝ තට්ටු කිරීමෙන් මදින ලද, නැවත පෙරලා තට්ටු කිරීමෙන් නැවත නැවත උළා මදින ලද යනුයි. "අඤ්ජකා" යනු අලුතෙන් පුරවාය. "අඨං පනනං" යනු අලංකාර වර්ණ ඇති මැටි පාත්‍රයකි. කුමක් නිසා තෙරුන් වහන්සේ මෙසේ කලසේක්ද? බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අදහස දැනගැනීම සඳහායි. උන්වහන්සේට මෙසේ සිතූණි. "ඉදින් ශාස්තෘන් වහන්සේ 'මගේ මේ බාල සෝයුරු වූ නන්ද, ඉතා හොබෙන්යැ'යි වදාළහොත් දිවි ඇතිතාක් මේ අයුරින්ම හැසිරෙන්නෙමි. ඉදින් බුදුහු මෙහි දොස් දැක්වුවහොත් මේ ස්වරූපය අත්හැර, කසල ගොඩකින් වස්ත්‍රයක් ගෙන, සිවුරක් මසා එය පොරවාගෙන පර්යන්ත සෙනසුන්හි වසමින් හැසිරෙන්නෙමි" යනුවෙනි. "අසසසි" යනු වන්නෙහිය. "අඤ්ඤාතුඤ්ජන" සලකුණු කළ පොහොසත් ජනයාගේ ගෙවල්වල කුළුබඩුවලින් යුක්ත, සුවදවත් හෝජන සොයන්නාගේ අහර සිහීම "ඤාතුඤ්ජ" නම් වේ. ගෙපිලිවෙලින් දොරක් පාසා යමින් ලද මිශ්‍ර වූ හෝජනය "අඤ්ඤාතුඤ්ජ" නම් වේ. මේ අර්ථය මෙහිදී අභිප්‍රේතයි. "කාමෙසු අනපෙකබ්බනං" යනු වස්තු කාමයෙහිද ක්ලේශ කාමයෙහිද අපේක්ෂාවක්-කැමැත්තක් නොමැතිව යනුයි. "ආරඤ්ඤකො ව" ආදී

සියල්ල සමාදන්වීම් වශයෙන් කියන ලදී. "කාමෙසු අනපෙකො" යනු මේ සූත්‍රය දිව්‍යලෝකයේ දිව්‍යාංගනාවන් දක්වා පැමිණීමෙන් පසුව දෙසුවකි. මෙය දේශිත දවසේ පටන් තෙරුන් වහන්සේ ගැටෙන්නේ, වෑයම් කරන්නේ කිහිප දිනකින්ම රහත්බැව්හි පිහිටිසේක් දෙවියන් සහිත ලෝකයෙහි අග්‍ර දැක්මණෙයා බවට පත්වූහ.

අටවන සූත්‍රයයි.

20. 1. 9.

නවවන සූත්‍රයේ - "දුමමනෝ" යනු උපන් දොම්නස් බවයි. කුමක් නිසා මොහු මෙසේ දුක්ඛිත, දොම්නස් බවට පත්වූයේද? ඔහු ඝෘත්‍රිය කුලයෙන් පැවිදි වූවෙකි. දෙපට සලුවක් හැදගෙන, උතුම් සිවුරක් පොරවාගෙන, ඇස් අඳුන් ගා, මනෝසීල (රන් සිරියල්) තෙල් හිස ගල්වාගෙන සිටියි. ඔහු සෙසු හික්කුන් වහන්සේ දිවා වසන, රාත්‍රී වසන තැන්වලට නික්මගිය කල්හි, "හික්කුහු නම් විවේකාවසරයකින් හිදිය යුතුය"යි නොදන්නේ, භෝජන ශාලාවට ගොස් මහ පුටුවක වාඩිවී හුන්නේය. දිශාවන්හි හැසිරෙන ආගන්තුක වූ පාංශුකූලික හික්කුහු පැමිණ, "අපට මේ ආකාර වූ දුට්ඨි වැකුණු සිරුරින් දසබලයන් වහන්සේ දැකීමට නොහැක. අපගේ බඩුබාහිරාදිය තබමු"යි භෝජනශාලාවට ගියහ. ඒ මහතෙරවරු වඩිනවිට තිස්ස හිමියන් එසේම නිශ්වලව සිටියේය. අනික් හික්කුහු "අත්පා මෙහෙවර කරමු." "තල් අත්තෙන් පවන් ගසමු" ආදිය විමසති. මොහු වනාහු හුන්නේම "කොතෙක් වස්ද?"යි විමසූ විට "අපි වස් නැත්තෝය. නුඹලාගේ වස් කීයද?"යි ඒ හිමිවරුන්ගෙන් ඇසීය. උන්වහන්සේලා වස් ගණන පැවසූවිට "මම අද පැවිදිවීමි"යි තිස්ස හිමි පැවසීය.

ඉක්බිති ඒ හික්කුහු ඔහුට "ඇවැත්නි, දැන් කැපූ හිසකෙස් ඇත්තෙහිද? අද ද නුඹගේ හිසින් උකුණුගද වහනය වේ. නුඹ නම් මෙපමණ වයසට ගොස් පැවිදි වී වස් විමසන විට නිශ්ශබ්දව-නිශ්වලව හුන්නෙහිය. ගෞරව දැක්වීම් පමණකුදු නුඹ ලග නැත. කාගේ සසුනක පැවිදිවිද?"යි ඔහු පිරිවරාගෙන වචන නැමති හුල්වලින් පහර දෙමින් "කිම නුඹ ණය ගත්තෙක්ද? හය වූවෙක්ද? ජීවත්වීමට නොහැකිව පැවිදිවිද?"යි කීහ. ඔහු එක් තෙරනමක් දෙස බැලුවේය. එහිම "මහල්ල! කුමක් නිසා මා දෙස

බලන්නෙහිද?"යි කී කල්හි තිස්ස හිමි වෙනත් අයෙකු දෙස බැලුවේය. උන්වහන්සේද එසේම ඇසුවිට "මොවුහු මා වටකරගෙන වචන නැමති සැත් (ආයුධ) වලින් විදින්නෝයැ"යි තිස්ස හිමිට කෘත්‍රිය මානය උපන්නේය. ඇස්වලින් මැණික් පාට වූ කඳුලු වැගිරුණි. ඉක්බිති තිස්ස හිමි, සෙසු මහතෙරවරුන්ගෙන් මෙසේ ඇසුවේය. "කාගේ ලඟට ආවෙහිද?" ඔවුහු "අපි නුඹගේ ලඟට පැමිණියාහුයැයි නුඹ සිතන්නෙහිද? ගිහි බැඳුම් ඇති තැනැත්තා! එසේ නොසිතව. සදෙව්ලොවට අග්‍රපුද්ගලයා වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ දැකීමට අපි පැමිණියෙමු"යි පැවසූහ. එම වදන් අසා අතිශයින් කෝපාවිෂ්ට වූ තිස්ස හිමි, "ඒ මගේ සෝයුරා ලඟට පැමිණියේ නම්, දුන් මම නුඹලා පැමිණි මාර්ගයෙන්ම ආපසු හරවා යවන්නෙමි"යි කියා බුදුරදුන් ලඟට යෑමට පිටත්වී අතරමගදී මෙසේ සිතුවේය. "මා මේ ආකාරයෙන් බුදුරදුන් ලඟට ගියහොත් මොවුහු තෙරපා හරින්නේ නැත." එනිසා දුක් දොම්නස් විලාශයක් ගෙන කඳුළු වගුරුවමින් ගියේය. මේ කාරණයෙන් මොහු මෙබඳු ස්වරූප වියැයි දතයුතුයි.

"වාචාසනිකොදකෙන" යනු වචන නැමති කෙටිවෙට්ති. "සංකප්පමහරිං අකංසු" හාත්පසින් නිතර ස්පර්ශ කළහ යනුයි. මතු මතයෙහි විද්දහ"යි කියන ලදී. "වනතා" යනු අනුන් යමක් කැමති නම් කියන්නේමය යනුයි. "නොව වචනකමො" යනු අනුන්ගේ වචන ඉවසීමට නොහැකි වේ. මෙසේ නුඹ මේ කෝපයෙන් මේ ආත්මයේදී කියූ වචන නැමති හුල්වලින් විදින ලදී. අතීතයේදී රටින් ද පිටුවහල් කරන ලදී. මෙසේ වදාළ විට "භාග්‍යවතුන් වහන්ස! ඒ කවර කාලයකද?"යි හික්මුණු ඇසූහ. ශාස්තෘන් වහන්සේ මෙසේ වදාළහ.

අතීතයේ බරණැස් නුවර බරණැස් රජු රජකම් කරයි. ඉක්බිති "ජාතිමා" සහ "මාතංග" නම් සෘෂිවරු දෙදෙනෙක් බරණැසට ගියහ. ඔවුන්ගෙන් ජාතිම පළමුව ගොස් කුඹල්හලෙහි හුන්නේය. මාතංග තාපසයා පසුව අවුත් අවසර ඉල්ලීය. "මෙහි පළමුව හා පැවිද්දෙක් ඇත. ඔහුගෙන් අවසර ගන්න"යි කුඹල්කරු කීවේය. ඔහු තමාගේ පිරිකර ගෙන ශාලාවේ දොර මුල තබා, එහි සිට "ආචාර්යයෙනි! අපටද එක රැයක් විසීමට අවසර දෙන්නෙහිද?"යි ඇසීය. ජාතිම සෘෂි එවිට "පිටිසෙන්න"යි කියා පිටිස හුන් කල්හි "කවර ගෝත්‍රයේ ද?"යි ඇසීය. මාතංග සෘෂි "වණ්ඩාල ගෝත්‍රයේය"යි කීය. නුඹ සමග එක තැන නිදීමට නොහැක කියා පැත්තකට ගියේය. මාතංග තාපසයෝ එහි ම තණ

ඇතිරිය අතුරා හොත්තේය. ජාතිම තාපසයා දොරලඟ නිදාගත්තේය. මාතංග තාපසයා මහ රෑ මුත්තා කිරීමට නික්මෙනුයේ ඔහුගේ උරය පැහැණි. "මේ කවුද?"යි ඇසුවිට "ආචාර්යනි! මම වෙමි"යි මාතංග කීය. "බොල වණ්ඩාලය! කිම වෙනත් මාර්ගයක් නොදක්නෙහිද? මෙහි අවුත් මා පැහැවෙහිය"යි ජාතිම චෝදනා කළේය. "ආචාර්යනි! නොදක මා හට පැහැණි. මට සමාවන්න"යි මාතංග තාපස කීවේය. මෙතෙම ආපසු එනවිටදී ද මෙතැනින් ම අවුත් පාගන්නේ යැයි සිතූ ජාතිම අනිත් පැත්ත හැරී නිදාගත්තේය.

මාතංග තාපසයා ද "ආචාර්යවරයා මා පැමිණි පැත්තේ හිස තබා නිදියයි. ආපසු යනවිට පා ඇති පැත්තෙන් යා යුතුයැ"යි සිතා අනෙක් පසින් යන්නේ නැවත උරයම පැහැවේය. "මේ කවුද?"යි ඇසුවිට "ආචාර්යතුමනි! මම වෙමි"යි මාතංග කීවේය. එවිට ජාතිම නැගිට, "පළමුව නුඹ නොදන පැහැවෙහිය. දැන් මා සමග ගැටීමට ම පැහැවෙහිය. ඉර උදාවනවිටම නුඹගේ හිස හත්කඩකට පැලේවා!"යි සාප කළේය. මාතංග තාපසයා කිසිවක් නොකියා නගරයට අරුණ උදාවූ කල්හිම සූර්යයා අල්ලාගෙන නැගීමට ඉඩ නුදුන්න. මිනිස්සුද ඇත්-අස් ආදීන්ද නින්දෙන් පිබිදුනහ. මිනිස්සු රජගෙදරට ගොස් "දේවයන් වහන්ස! මුලු නුවරම අප්‍රබුද්ධයෙක් නම් නැත. ඉර නැගීම නොපෙනේ. මෙය කුමක් නිසා සිදුවිද?" "එසේනම් නගරය පරීක්ෂා කර බලන්න"යි රජු කීවේය.

ඔවුහු පරීක්ෂා කර බලන්නාහු කුඹල්හලෙහි තාපසයන් දෙදෙනෙකු සිටිනවා දුටුවේය. මෙය මොවුන් විසින් කළ දෙයක් වන්නේයැයි නියම කර, රජුට දන්වූහ. රජු "ඔවුන්ගෙන් විමසන්න"යි නියම කළේය. නුවරවැසියෝ පැමිණ ජාතිමගෙන් ප්‍රශ්න කළහ. "නුඹ විසින් අඳුර කරන ලදීද?" "මවිසින් නොකරන ලදී. නමුත් මෙහි කුට(කපටි) ජට්ටයෙක් ඇත. ඔහු නිවයෙකි. අනන්ත වූ මායා දන්නෙකි. ඔහුගෙන් අසන්න"යි ජාතිම තාපස කීවේය. නගරවැසියෝ පැමිණ මාතංගගෙන් "ස්වාමීනි! නුඹවහන්සේ විසින් අක්කාරය පවත්වන්නේද?"යි ඇසූහ. "එසේය. මේ ආචාර්යවරයා මට සාප කළේය. එනිසා මවිසින් අඳුර කරන ලදී. පවත්වාගෙන යමි"යි මාතංග කීවිට, ඒ බව රජුට දැනුම් දුන්හ.

රජු පැමිණ "ස්වාමීනි, නුඹ විසින් මෙය කරන ලදීද?"යි විමසීය. "එසේය රජතුමනි!" "කුමක් නිසාද ස්වාමීනි?" "මොහු විසින් මට සාපකරන

ලද්දෙමි. ඉදින් මොහු මගෙන් සමාව ගන්නෙහි නම් සුර්යයා අත්හරින්නෙමි" රජු ජාතිම තවසා අමතා මෙසේ කීවේය. "ස්වාමීනි! කමාකර ගන්න. මොහුගෙන් සමාව ගන්න." එවිට තවුසා "කිම මා වැනි උසස් ජාති ඇත්තෙකු මෙබඳු වණ්ඩාලයෙකුගෙන් සමාව ගන්නේද? මම සමාව නොගන්නෙමි"යි කීවේය. එවිට මිනිස්සු "කිම නුඹ තමාගේ කැමැත්තෙන් සමාව නොගන්නෙහිද?"යි අත්පාවලින් ඇදගෙන ගොස් මාතංගගේ පාමුල හොවා "සමාවන්න"යි කීහ. එවිට "ආචාර්යනි, සමාව දෙමි"යි මාතංග කීවේය.

මාතංග තාපස "මම නුඹට සමාව දී සුර්යයා අත්හරින්නෙමි. සුර්යයා උදාවූ කල්හි නුඹගේ හිස සත්කඩකට පැලේ"යි කියා මොහුගේ හිස පමණ වූ මැටි පිඩක් ඔලුව මත තබා - "මොහු ගෙල දක්වා ගඟෙහි බස්වා තබව"යි මිනිසුන්ට නියම කළේය. මිනිස්සුද එසේ කළහ. මේ වනවිට රටවැසි රජුගේ බල සෙනඟ රැස්වූහ. මහා පුරුෂයා සුර්යයා අත් හළේය. සුර්ය කිරණ පැමිණ මැටි පිඩෙහි වැදුණි. එය හත්කඩකට පැලුණි. තාපසයා දිගේ කිමිද වෙතත් තොටුපලකින් ගොඩවී පලා ගියේය.

ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ කථාව ගෙනහැර දක්වා "නුඹ දැන් පමණක් නොව හික්කුන්ගෙන් පරිභාස ලැබූවාහු - පෙරත් පරිභාස ලැබීය. නුඹගේ මේ අහේතුක ක්ලෝඨය නිසා රටින් ද පිටුවහල් කරන ලද්දෙහිය. එකල ජාතිම නම් වූයේ මේ තිස්ස හික්කුචමය. මාතංගගේ නම් මම වෙමිහ"යි පූර්වපර සන්ධි ගලපා තිස්ස හිමිට අවවාද දෙන සේක් "නබො තෙ තං තිසස! පතිරූපං" යනාදිය පැවසූ සේක.

නවවන සූත්‍රයයි.

20. 1. 10.

දසවන සූත්‍රයේ - "වණණවාදිනී" යනු ආනිසංස කියන්නා වූ යනුයි. "යං අනිතං තං පහිනං" අනිත (ඉක්මගිය) ස්කන්ධ පඤ්චකයෙහි පැවති ඡන්දරාගය (කැමැත්ත) ප්‍රභාණයෙන් එය "ප්‍රහීන" නම් වේ. "අනාගතං" යනු නොපැමිණියා වූ ස්කන්ධ පඤ්චකයයි. එහි ඡන්දරාගය දුරුකිරීමෙන් එය "පටිනිසසට්ඨං" නම් වේ. "සබ්බාහිභු" යනු සියලු ස්කන්ධායතන ධාතුහු ත්‍රිවිධ භවයන් ද අභිභවනය කොට සිටි යනුයි. "සබ්බවිදු" යනු ඒ

කියන ලද ආකාරයෙන් සියල්ල දන්නා ලද්දේ ප්‍රකට කර සිටී යනුයි. "සබ්බෙසු ධම්මෙසු" යනු ඒ ධර්මයන්හිම තණ්හා දෘෂ්ටි නම් වූ ආලේපයෙහි නොතැවරුණු. "සබ්බං ජනං" යනු එහිම සියල්ල එහි ඡන්ද්‍රාග ප්‍රභාණයෙන් අත්හැර සිටී යනුයි. "තණ්හකකයෙ විමුක්තං" යනු තණ්හාව නැතිකිරීම නම් වූ නිර්වාණයෙහි තදාරම්මණ විමුක්තියෙන් මිදුණු යනුයි.

දසවන සූත්‍රයයි.

20. 1. 11.

එකොළොස්වන සූත්‍රයේ - "මහාකප්පිනො" යනු මෙනම් ඇති අභිඥා බල ඉපිදවූ අසුමහා ශ්‍රාවකයන් අතරින් ප්‍රධාන වූ මහතෙර නමකි.

උන්වහන්සේ ගිහිකල කුක්කුටවහි නුවර, තුන්සියක් යොදුන් ඇති නුවරක රජ කළේය. පශ්චිම භවික සත්ත්වයෝ තම පුණ්‍යමහිමයට අනුරූප වූ පණිවුඩ ඇසීමටම යොමු වූ කන් ඇතිව හැසිරෙයි. එක් දිනක් දහසක් ඇමතියන් පිරිවරාගෙන රජු උයන් කෙළියට ගියේය. එකල්හි මධ්‍යම දේශයෙන් ඒ නගරයට පැමිණි සංචාරක වෙළඳ කණ්ඩායමක්, ඒ නුවරින් බඩුගෙන තැන්පත් (ඳස්) කරවා, රජු දකින්නෙමුයි පුදපඬුරු ගත් අත් ඇතිව රජගෙදරට ගොස්, රජු උයනට ගිය බව දැන, රාජෝද්‍යානයට ගියහ. දොරටුවේ සිට දොරටුපාලයට රජු දැකීමට අවශ්‍ය බව දැනුම් දුන්හ. රජුට දන්වූ කල්හි රජු ඔවුන් කැඳවීය. පුදපඬුරු පිරිනමා වැඳ පසෙක සිටිකල්හි "දරුවනි! කොහිසිට පැමිණියාහුද?" යි රජු විමසුවේය. "දේවයන් වහන්ස, සැවැත්නුවර සිටයි." "ඔබගේ රට කෙසේද? මැනවින් යැපේද? රජු දහැමිද?" "එසේය දේවයන් වහන්ස" "නුඹලාගේ දේශයේ කිසියම් වූ ශාසනයක් තිබේද?" "දේවයන් වහන්ස! ඇත. ඒ ගැන පැවසීමට ඉඳුල් කටින් නොහැක" යි වෙළෙන්දෝ කීහ. රජු රන් කෙණ්ඩියෙන් පැන් දුන්නේය. ඔවුහු මුව සෝදා දසබලයන් වහන්සේ දෙසට ඇදිලි බැඳගෙන "දේවයන් වහන්ස! අපගේ දේශයේ බුද්ධරත්නය පහළ විය." යැයි කීහ. රජු "බුද්ධ" යන වචනය ඇසූ පමණින්ම සියලු සිරුරෙහි පැතිරුණු ප්‍රීතියක් පහළ විය. ඉක්බිති "දරුව! නුඹලා 'බුද්ධ' යැයි කීවෙහිද?" "දේවයිනි! 'බුද්ධ' යැයි අපි කීවෙමු." මෙසේ තෙවරක්ම අස්වා 'බුද්ධ' යන පදය අප්‍රමාණය. එහි ප්‍රමාණ කළ නොහැක. එනිසා එයට පැහැදුණේ වෙළෙන්දන්ට ලක්‍ෂයක් ධනය දී "වෙනත් කවර ශාසනයක් වේද?" යි

ඇසීය. "දේවයන් වහන්ස ධර්මරත්නය පහළවී ඇත." එයද අසා එලෙසින්ම තෙවරක් ප්‍රතිඥා ගෙන තවත් ලක්‍ෂයක් දී නැවත "අන් කවර සසුනක් තිබේද?"යි ඇසුවේය. "දේවයන් වහන්ස! සංඝරත්නය පහළවිය" යැයි වෙළඳු පැවසුවිට එලෙසින්ම ප්‍රතිඥා ගෙන තවත් ලක්‍ෂයක් දී, දුන් බව තල්පතක ලියා "දරුවනි! දේවිය සමීපයට යවු"යි ඔවුහු මාලිගය වෙත යැවීය. ඔවුන් ගිය කල්හි ඇමතියන් විමසුවේය. "දරුවනි! බුදුරජ ලොව 'පහලවීය. නුඹලා කුමක් කරන්නහු ද?" "දේවයන් වහන්ස! නුඹවහන්සේ කුමක් කරන්නේද?" "මම පැවිදි වන්නෙමි." "අපිද පැවිදි වන්නෙමු." ඒ සියලුදෙන ම ගෙදර හෝ පවුල හෝ නොබලා යම් අසකු පිට නැගී ගියාහුද ඔවුන් සමග ම නික්මුණහ.

වෙළෙන්දෝ අනෝජා දේවිය සමීපයට ගොස් කොළය (තල්පත) දක්වූහ. ඇය එය කියවා "රජු නුඹලාට බොහෝ කහවණු දී ඇත. නුඹලා කුමක් කළේද?"යි ඇසුවාය. "දේවිනි! ප්‍රිය වූ පුවතක් රැගෙන ආවෙමු"යි කී කල්හි "දරුවනි! අපටද ඇසීමට හැකිද?"යි ඇසුවාය. "දේවිනි! කිවහැකිය. ඉඳුල් සහිත මුවින් එය කිව නොහැක." ඇය රන් කෙණ්ඩියකින් පැන් දෙවුවාය. ඔවුහු මුව සෝදාගෙන රජුට දුන්වූ පරිදිම දුන්වූහ. ඇයද එය අසා උපන් ප්‍රමෝදය ඇත්තී රජු කළ පරිදිම එක් එක් පදයට තුන්වර බැගින් ප්‍රතිඥා ගෙන ප්‍රතිඥා ගණනට තුන තුන බැගින් කහවනු නව ලක්‍ෂයක් දුන්නාය. වෙළෙන්දන්ට කහවණු දොළොස් ලක්‍ෂයක් ලැබුණහ.

ඉක්බිති "දරුවනි! අපගේ රජු කොහිද?"යි දේවිය ඇසුවිට "දේවිනි, පැවිදි වන්නෙමියි නික්මුණේය" යැයි වෙළෙන්දෝ කීහ. "එසේනම් දරුවනි, නුඹලා යවු"යි ඔවුහු පිටත්කර හැර, රජු සමග ගිය ඇමතිවරුන්ගේ භාර්යාවන් කැඳවා, "නුඹලාගේ සැමියන් ගියතැන දනිවුද?"යි ඇසුවිට "ආර්යාවෙනි! දන්නෙමු. රජු සමග උයන්කෙළියට ගියෝය"යි කීහ. "එසේය. ඔවුහු එහි ගොස් 'බුද්ධරත්නය ලොව පහළවීය. ධර්මරත්නය ලොව පහළවීය. සංඝ රත්නය ලොව පහළවීය යන පණිවිඩය අසා දසබලයන් ලග පැවිදි වන්නෙමු'යි කියා සැවැත් නුවරට ගියහ. නුඹලා දන් කුමක් කරන්නාහුද?" "ආර්යාවෙනි! නුඹවහන්සේ දන් කුමක් කරන්නෙහිද?" ඒ ඇමති භාර්යාවෝ ඇසූහ. "මම පැවිදි වන්නෙමි. අපේ සැමියන් විසින් වැමැරු දෙය දිවඅග නොකබන්නෙමි"යි කීවාය. "එසේ නම් අපිද පැවිදි වන්නෙමු"යි රථ යොදවා නික්මුණහ.

රජු ද ඇමතියන් දහස සමග ගංගා තීරයට පැමිණියේය. එසමයේ ගඟ පිරි ඉතිරි යයි. ඉක්බිති ඔවුහු එය දක - මේ ගඟ වණ්ඩ මත්සායන්ගෙන් ඇත. අප සමග පැමිණි දාසයෙක් හෝ කම්කරුවෙක් හෝ නැත. අපට නැවක් හෝ පවුරක් සාදා දෙන්නෙකු නැත. මෙහි ශාස්තෘන් වහන්සේගේ ගුණ මහිමය යට අවිච්ඡේදයටත් භවාග්‍රය දක්වාම පැතිර පවතී. ඉදින් ඒ ශාස්තෘ සම්මා සම්බුදුරජුන්ගේ ගුණ මහිමයෙන් මේ අශ්වයන්ගේ බුරු මතුපිටවත් නොතෙමේවායා පවසා දිය මතුපිටින් අශ්වයන් දක්කුහ. (මෙහෙයුහ) එකදු අශ්වයෙකුගේවත් බුරු මතුපිට නොතෙමුණි. රජ මාවතින් යන්නාක් මෙන් එතෙරට ගොස් නැවත ඉදිරියේ අනික් මහානදියකට පැමිණියහ. එහිදී ද වෙනත් සත්‍ය ක්‍රියාවක් නැත. මුලින් කල සත්‍යක්‍රියාවම සිදුකර, එම අඩයොදුන් පළලැති නදියද තරණය කළහ. තෙවනුවද "වන්දනාග" නම් වූ මහා නදියකට පැමිණ ඉන් එතෙරවීමට ද එම සත්‍යක්‍රියාවම උපකාර කරගත්හ.

බුදුපියාණන් වහන්සේද එදින අළුයම් වේලෙහි මහාකරුණා සමාපත්තියෙන් නැගිට, ලොව බලන්නාහු - "අද කප්පිත තුන්සියක් යොදුන් සහිත රජකම අතහැර ඇමති දහසක් පිරිවරාගෙන මා ලග පැවිදිවීමට එන්නේය"යි දක මවිසින් ඔවුන්ට පෙරගමන් කළ යුතුයැයි උදෑසනම සිරුර පිළිදගුම් කර (ශරීරකෘත්‍ය) හික්කු මහා සංඝයා පිරිවරාගෙන, සැවතෙහි පිඬු පිණිස හැසිරුණු සේක් - සවස් කාලයේ පිණ්ඩපාතයෙන් වැලකී තමන් වහන්සේම පාසිවුරු ගෙන, අහසට පැනනැගී වන්දනා නදීතීරයේ ඔවුන් එතෙරවන තොට ඉදිරියේ ඇති මහනුගරුක මුල පලක් බැඳ හිඳගත් සේක් සිහිය පිහිටුවාගෙන සවණක් සහ බුදුරැස් විහිදවූ සේක. ඔවුහු එම තොටින් එතෙරවෙමින්ම සවණක් සහ බුදුරැස් ඔබ්බෙන් දුටන්නා වූ ආකාරය බලමින් දසබලයන් වහන්සේගේ පුන්සඳ වන් මුව දක 'යම් ශාස්තෘ කෙනෙකුන් අරබයා අපි පැවිදිවූවාහු නම්, ඒකාන්තයෙන්ම මේ උන්වහන්සේය'යි දැකීම පමණකින්ම නිශ්චය කරගෙන - දුටු දුටු මතින්ම පහතට නැඟී වැදගෙන පැමිණ බුදුරුදුන්ට වැන්දහ. රජු ගොප්ආට අල්ලාගෙන බුදුරුදුන්ට වැද එකත්පසෙක හුන්නේය. ඇමතියන් දහසද එසේම හිඳගත්හ. ශාස්තෘන් වහන්සේ එම පිරිසට ධර්මදේශනා කළ සේක. සියල්ලෝම දේශනාව අවසානයේ රහත්ඵලයෙහි පිහිටා පැවිද්ද ඉල්ලා සිටියහ. බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙර මොවුන් විවරදානය සිදුකර ඇති බැවින් - මේ මොහොතෙහි තමාම තමාගේ සිවුරු රැගෙන ආ බැවින් රන්වන් ශ්‍රී බුද්ධ භස්තය දිගුකර "එන්න මහණෙනි! මේ ධර්මය මැනවින් දේශිතය. බබ්බර හැසිරෙන්න. මැනවින්

දුක් කෙළවර කරන්න"යි වදාළහ. එයම එම පින්වතුන්ගේ පැවිද්ද ද උපසම්පදාවද විය. ඔවුහු වස් සියයක් ඇති තෙරවරු මෙන් බුදුහු පිරිවරා ගත්හ.

අනෝජා දේවිය ද රිය දහසක් පිරිවරාගෙන ගංගාකීරියට පැමිණ රජු සඳහා පැමිණි නැවක් හෝ පහුරක් හෝ නොදක, තමාගේ ව්‍යක්ත බව නිසා මෙසේ සිතුවාය. "රජු සත්‍යක්‍රියා කොට ගියා විය යුතුය. ඒ ශාස්තෘන් වහන්සේ හුදෙක් ඔවුන් සඳහා පහල වූසේක් නොවෙයි. ඒ ශාස්තෘන් වහන්සේගේ ගුණබල මහිමයෙන් අපගේ රට ජලයෙහි නොගිල්ලේවා"යි සත්‍යක්‍රියා කොට, ජලය මතුපිටින් රට ගෙන ගියාය. රටවල නම් වලල්ල පමණකින් නොතෙමුණි. දෙවැනි-තුන්වැනි නදීන් එලෙසම සත්‍යක්‍රියාවෙන් එතෙරවූවා නුගරුක මුල සිටින බුදුපියාණන් වහන්සේ දුටුවාය. ශාස්තෘන් වහන්සේ මොවුහු - තම ස්වාමිපුත්‍රයෝ දුටුවහොත් ඡන්දරාගය උපදවාගෙන - මගඵල ලැබීමට අනතුරක් කරගන්නේය. එනිසා ඔවුනොවුන් නොදකින ලෙස අවශ්‍ය කටයුතු සිදුකළහ. ඒ සියලු කාන්තාවෝ තෙවැනි නදියෙන් එතෙර වූවාහු දසබලයන් වහන්සේට වැද පසෙක හුන්න. ශාස්තෘන් වහන්සේ ඔවුන්ට ද ධර්මදේශනා කළ සේක. දේශනාව අවසානයේ දී ඒ සියලු දෙන ම සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියහ. තම ස්වාමිපුත්‍රයන් සිටිනුද දුටුවාහ.

ශාස්තෘන් වහන්සේ උප්පලවණ්ණා තෙරණිය මෙහි පැමිණේවායි සිතූහ. තෙරණිය අවුත් ඒ සියළු දෙනම පැවිදි කර, හික්‍ෂුණි ආරාමය වෙත ගෙනගියාය.

ශාස්තෘන් වහන්සේ දහසක් හික්‍ෂුන් වහන්සේ පිරිවරාගෙන ජේතවනයටම වැටිසේක. මේ කාරණය නිසා "මහාකපපිනෝ" යන නම් ඇති අභිඥා බලයන් ලැබූ අසූ මහසවුවන් අතර මහතෙරුන් යැයි කියන ලදී.

"ජනෙනසම්මං" යනු පහළවූ කල්හිය. ප්‍රජාවෙහි යන අර්ථයි. "යො ගොතන පටිසාරිනෝ" යනු අපි වාසිටියෝය, ගෝතමයෝය යනුවෙන් ගෝත්‍රය සිහිකරති යනුයි. එසේයැයි පිළිගනිති. ඔවුන් අතරින් "බතතියො සෙට්ඨා" ක්‍ෂත්‍රියයා ශ්‍රේෂ්ඨ වේ යන අර්ථයි. "විජජාවරණ සමපනනා" යනු අටක් වූ විද්‍යාවන්ගෙන්ද පසළොස්ක් වූ වරණ ධර්මයන්ගෙන් යුක්ත වූ යනුයි. "තපති" යනු බබලයි. "කාධි තපති බ්‍රාහ්මණෝ" ක්‍ෂීණාසුව

බ්‍රාහ්මණයා - දෙයාකාර ධ්‍යානයන්ගෙන් ධ්‍යාන වඩමින් බබළයි. ආලෝකය පතුරවමින් සිටියි. මේ වේලාවෙහි කාථදායී තෙරුන් වහන්සේ දෙයාකාර ධ්‍යානයන් වඩන සේක්, නුදුරුතැනක සිටියේක. "බුද්දෙධා තපති" යනු සර්වඥ වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ බබළයි.

මේ ගාථා පන්තිය "සබ්බ මංගල ගාථා" නම් වේ. භාතික රජු වනාහි එක් පූජාවක් කරවා භාණ්ඩයාට මෙසේ කීවේය. "ත්‍රිවිධ රත්නයෙන් නොමිදුණු එක් ජයමංගල ගාථාවක් දේශනා කරනු මැනවි." යනුවෙනි. ඔහු ත්‍රිපිටක බුදුවදනට මෙනෙහි කර මේ ගාථාව පැවසීය. "දිවා තපති ආදිවෙවා" යනුවෙන් පවසා, බැසයන සූර්යයාට ඇදිලිබැඳ වැන්දේය. "රතනිං ආභාති වජ්ඣමා" යි උදාවන්නා වූ වජ්‍රයාට ඇදිලිබැඳ වැන්දේය. "සනතදෙධා බතතියො තපති" යනුවෙන් රජුට ඇදිලි බැඳ වැන්දේය. "ක්කායී තපති බ්‍රාහ්මණො" යනුවෙන් පවසා හික්කු සංඝයාට ඇදිලි බැඳ වැන්දේය. "බුද්දෙධා තපති තෙජසා" යනුවෙන් පවසා මහසෑයට ඇදිලි බැඳ දොහොත් නගා වැන්දේය. එවිට රජතුමා ඔහුට "අත පහත දමන්න එපා" යි පවසා ඔසවාගෙන සිටි අතෙහි ම දහසක් තැබීය.

එකොළොස්වන සූත්‍රයයි.

දොළොස්වන සූත්‍රයේ - "චිරරතනං සමාහිතා" යනු දිගු කාලයක් ගලපා බලා, සමකොට බලා සිටි ලබ්ධි (පිළිගැනීම්) ඇත්තේ යනුයි. ඔවුහු වනාහි පන්සියයක් ආත්මභාවයන්හි එකටම හැසිරුනහ. "සමෙති තෙසං සදධමෙමා" යනු දැන් මොවුන්ගේ මේ ශාසන ධර්මය ගැලපේ. සමාන යනුයි. "ධමෙම අරියපපවේදිනෙ" යනු බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශිත ශ්‍රී සද්ධර්මයේය. මොවුන්ගෙන් මේ ශාසන ධර්මය ශෝභමාන වේ යන අර්ථයි. "සුවිනිතා කපපිනෙනා" යනු තමාගේ උපධ්‍යායකත්වයෙන් ආර්යයන් විසින් දේශිත ශ්‍රී සද්ධර්මයෙහි මැනවින් හික්මුණු යනුයි. ඉතිරි පද සැමතැන්හිම ප්‍රකටය.

දොළොස්වන සූත්‍රයයි.

හික්කු සංයුක්තය නිමියේය.

මෙසේ සාරථූප්පකාසිනී නම් සංයුක්ත නිකායට ලියූ අටුවාවෙහි නිදාන වර්ගයේ අර්ථ වර්ණනාව නිමාවේ.

21. 1. 1.

බන්ධක වර්ගයේ පළමු සූත්‍රය - "භගෙහසු" යනු මෙනම් වූ ජනපදයෙහිය. "සුංසුමාරගිරෙ" යනු සුංසුමාරගිරි නුවරයි. ඒ නගරය නිර්මාණය කරන කල්හි සුංසුමාරයෙක් (කිඹුලෙක්) කැගැසීය. එනිසා "සුංසුමාරගිරි" යන නාමය එම නුවරට තැබූහ. "භෙසකලාවනෙ" යනු "භෙසකලා" නම් යක්ෂණිය අධිගෘහිත බැවින් මෙම නම ලැබූ වනයෙහි. එහිම මුවන්ට අභය සඳහා දෙන ලද ප්‍රදේශයක් බැවින් "මිභදාය" යනුවෙන් ද කියයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ ජනපදය ඇසුරු කරගෙන එම වන ලැහැබෙහි වැඩවාසය කරන සේක. "නකුලපිතා" යනු නකුල නම් දරුවාගේ පියායි. "ජිණේණා" යනු ජරාවෙන් මහළු වූ යනුයි. "වුදෙධා" යනු වයසින් වැඩි වූයේ යනුයි. "මහලලකො" යනු මහල්ලෙකු බවට පත්වූයේ යනුයි. "අදධගතො" වයස්ගත වූයේ. "වයො අනුපපතො" යනු ඒ ත්‍රිවිධ වයසින් අන්තිම වයසට පැමිණියේ යනුයි. "ආතුරකායො" යනු ගිලන් වූ කය ඇති යනුයි. මේ ශරීරය රන්වන් වූයේ වුවද නිතර වැගිරෙන අර්ථයෙන් ආතුර වූ ගිලන් වූ. "ආතුර" යන නාම විශේෂයෙන් ජරාවෙන් රෝගී වූ ව්‍යාධියෙන් (ලෙඩ) රෝගී වූ හා මරණයෙන් ආතුර වූ යන තුනින් ආතුර වූයේ වේ. ඒවා අතුරින් මෙතෙමේ මහලු බැවින් ජරාවෙන් ආතුර වූවෙකි. නිතර රෝග වැළඳෙන බැවින් ව්‍යාධි ආතුරයෙකි. මෙය මෙහිදී අදහස් කරන ලදී. "අභිණ්භානංකො" යනු නිතර රෝගී වූයේ, නිරන්තරව රෝගාබාධයන්ගෙන් පෙළෙන්නුයේ යනුයි. "අනිවච්චසසාවි" යනු ඒ ආතුර බැවින් කැමති කැමති වේලාවට පැමිණීමට නොහැක. කලාතුරකිනම් පැමිණීමට හැකියාව ඇත. සැමකල්හිම පැමිණීමට නොහැක යන අර්ථයි. "මනොභාවනියානං" යනු මන වඩන්නවුන්ගේ යනුයි. යමෙකු දැකීමෙන් කුල වශයෙන් සිත වැඩේ ද ඒ සාරිපුත්‍ර-මහාමොග්ගල්ලානාදී මහතෙරවරු මනෝභාවනීය (මන වඩන්නෝ) නම් වෙති. "අනුසාසතු" යනු නැවත නැවත අනුශාසනා කරනු මැනවි යනුයි. පළමු අවස්ථාවේ දෙන වචනය අවවාදයයි. (ඔවාද) ඊට පසුව කරනුයේ, වෙන් වෙන්ව සිදු කරනුයේ අනුශාසනාවයි. නැතහොත් වස්තුවෙහි බැසගත් වචනය 'ඔවාද' (අවවාදය) නම් වේ. නොබැසගත්, පේළි වශයෙන් - ප්‍රවේණි වශයෙන් පවසනුයේ 'අනුශාසනාව' නම් වේ. තවද ඔවාදය (අවවාදය) හෝ අනුශාසනාව යන දෙකෙහිම අර්ථය එකමය. බැඳප්පන වශයෙන් ම නානාවිධය. "ආතුරො භයං" යනු මේ කය ආතුර වූවක්මය යනුයි. රන්වන් වූ පියගුවන් වූ ශරීර ඇත්තේ වුවත් නිත්‍ය වූ වැගිරීම් අර්ථයෙන් රෝගියෙක්ම ය. "අණ්ඩභූතො" යනු බිත්තරයක් මෙන් වූ යනුයි. ඉතා දුර්වල, යම්සේ කුකුල් බිත්තරයක් හෝ මොණර බිත්තරයක් හෝ පන්දුවක්

මෙන් ගෙන දමන්නට හෝ පහරදීමට හෝ නොහැක. ක්‍රීඩා කළහොත් එකෙණෙහිම බිඳේ. එසේ බිත්තරයක් මෙන් වූයේ අණ්ඩභූතො නම්. "පරියොනදෙධා" යනු සියුම් වූ සිවියක් පමණ වූ, හාත්පසින් වෙළෙන ලද යනුයි. බිත්තරය වනාහි හරවත් සිවියෙන් වෙළෙන ලද්දකි. එබැවින් මැසි මදුරුවන්ට සැඟවීවත් සම සිඳි යුෂ වැගිරවීමට නොහැකි වේ. මෙහි වනාහි (මනුෂ්‍යයන්ගේ) සම සිඳි කැමති දෙයක් සිදුකිරීමට මැසිමදුරුවන්ට පුළුවන. මෙසේ සියුම් සිවියෙන් වෙළෙන ලදී. "කිමඤ්ඤත්‍ර ඛාලායා" යනු මෝඩ බව හැර අන් කුමක් වේද? මොවු බාලයෝමය යන අර්ථයි. එනිසා මේ කය මෙබඳු ස්වරූප ඇත්තකි.

"තෙත්‍රපසංකම්" යනු වක්කවත්ති රජතුමාට උපස්ථානයට ගොස් අනතුරුව පරිනායක (සෙන්පති) රත්නයට උපස්ථාන පිණිස යන රාජ පුරුෂයකු මෙන් සද්ධර්මවක්‍රවර්තී ව බුදුරදුන්ගේ උපස්ථානයට ගොස් අනතුරුව ධර්ම සෙන්පතිට ගෞරව කරනු කැමතිව සාරිපුත්‍ර තෙරුන් වෙත එළඹියේය. "විප්පසනනානි" යනු මැනවින් ප්‍රසන්න වූ යනුයි. "ඉඤ්ජියානි" මනස සයවැනි වූ ඉඤ්ජියයන් "පරිසුදෙධා" යනු නිදොස්ය. "පරියොදානො" යනු එයටම සමාන වදනකි. ක්ලේශයන්ගෙන් තොරවූ බැවින් මෙහි පිරිසිදුවයි කියන ලදී. සුදුපාට නිසා නොවේ. මොහුගේ ද ඉතා පිරිසිදු බව ඉඤ්ජියයන්ගේ පැහැදුණු බවින් ම දැනගත හැකිය. නය වශයෙන් ගන්නාවිට ප්‍රඥාව මේ තෙරුන්ට මේ. "කිං හි නො සියා" යනු කුමන කරුණකින් නොලබන ලද්දේ වන්නේ ද? ලබන ලද්දේමය යන අර්ථයි. මෙහිදී කුමක් දක්වයි ද? ශාස්තෘන් වහන්සේ සමග ඇති විශ්වාසී භාවයයි. මොහු වනාහි බුදුරදුන් දුටු දින පටන් පියෙකු මෙන් ප්‍රේමයද, මොහුගේ උපාසිකාව (බිරිඳ) මවක මෙන් ප්‍රේමයද ලබයි. මේ දෙදෙනාම "මගේ පුතුයැ"යි බුදුරදුන්ට වදිති. ඔවුන්ගේ සෙනෙහස භව ගණනාවක සිට පැවතෙන්නකි. ඒ නකුලමාතෘ උපාසිකාව පන්සියක් ආත්මභාවවල තථාගතයන් වහන්සේගේ මවු වූවාය. ඒ නකුලපිතු ගහපතිතුමා පියා වූවේය. නැවත ආත්මභාව පන්සියක් උපාසිකාව තථාගතයන් වහන්සේගේ ලොකුමව වූවාය. ගහපතිතුමා ලොකු තාත්තා විය. එසේම ආත්මභාව පන්සියක දෙදෙනම බාප්පා හා සුළුමව (කුඩා මව) වූහ. මෙසේ තථාගතයන් වහන්සේ පෙර ආත්ම එක්දහස් පන්සියක දී ම මේ දෙදෙනාගේම අතෙහි වැඩුණු සේක. එනිසාම ඔවුන් දෙදෙනාට යම්සේ පුතෙකුට පියා ලඟ හිඳ කථා කිරීමට නොහැකිද එසේම ශාස්තෘන් වහන්සේ ඉදිරියේ සිට කථාකිරීම අපහසු වෙති. මේ කාරණයෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ "මහණෙනි! මගේ ශ්‍රාවක වූ උපාසකයන් අතර විශ්වාස ඇත්තවුන්ගෙන්

නකුල පිතු ගහපති අග්‍ර වේ. නකුලමාතෘ උපාසිකාවන් අතර අග්‍රවේ" යැයි මොවුහු අගතනතුරුවල පිහිටවූහ. මෙසේ ඔහු මේ විශ්වාසික බව ප්‍රකාශ කරමින් "කිං හි නො සියා" යැයි කීවේය. "අමතෙන අභිසිතෙනා" යනු මෙහිදී අනික් කිසි ධ්‍යානයක් හෝ විදර්ශනාවක් හෝ මාර්ගයක් හෝ ඵලයක් හෝ අමාතෘනිෂේකයක් (අමාවෙන් අබිසෙස් කිරීමක්) ලෙස නො සැළකිය යුතුයි. මිහිරි ධර්මයක් ශ්‍රවණය කිරීමට ලැබීමට අමාවෙන් අභිෂේක කිරීමකැයි දකයුතුයි. "දුරතොපි" යනු රට හරහා, ජනපද හරහාය. "අසසුතවා" යන්නෙහිත් "පුපුජ්ජනො" යන්නෙහිත් අර්ථ පෙර කියන ලද්දේය. "අරියානං අදස්සාවී" යනාදියෙහි "අරියා" යනු ක්ලේෂයන්ගෙන් දුරුවූ බැවින් විපතෙහි ඉරියවු නො පවත්වන, සැපතෙහි ඉරියවු පවත්වන, දෙවියන් සහිත වූ ලෝකයෙන් නො ඇලුණු සිතැතිව වෙන්වී වසන බුදුවරු, පසේබුදුවරු හා බුද්ධ ශ්‍රාවකයෝය. නැතිනම් මෙහි 'ආර්ය' යනු බුදුවරුමය. එනිසා කියන ලදී. "මහණෙනි! දෙවියන් සහිත ලෝකයෙහි -පෙ- තථාගතයන් වහන්සේට "අරිය" යැයි කියනු ලැබේ." "සපපුරිසා" යන මෙහි පසේබුදුවරු ද තථාගත ශ්‍රාවකයෝ ද සත්පුරුෂයෝ යැයි දක යුතුයි. ඔවුන් තර ලොවුතුරු ගුණ යෙදීමෙන් ශෝභන වූ පුරුෂයෝ ද සත්පුරුෂයෝය. ආර්ය, සත්පුරුෂ යන මේ පද දෙකින් සියලුම බුදුවරු ද පසේබුදුවරු ද බුද්ධ ශ්‍රාවකයෝ ද අදහස් කරන ලදී. එනිසා කියන ලදී.

යො වෙ කතඤ්ඤ කතවෙධි ධීරො
කලාණ මිතො දළහ භතතිව භොති
දුබ්බසස සකකච්ච කරොති කිච්චං
තථාවිධං සපපුරිසං වදනති

"යම් පුද්ගලයෙක් කළගුණ දන්නේද කළ උපකාරය දන්නේද නුවණැත්තේ ද කලාණ මිත්‍රයෙක් වන්නේ ද දඩි භක්ති ඇත්තේ වේද දුක්ඛ පත්වූවන්ගේ කටයුතු සකසා කරයි ද එබඳු පුද්ගලයා සත්පුරුෂයෙකැයි කියති."^a

"කලාණ මිත්‍රයා දඩි භක්තිය හා විශ්වාසය ඇත්තෙකි" යි යන්නෙන් බුද්ධශ්‍රාවකයා අදහස් විය. කළගුණ දන්නේ ද ආදී වශයෙන් පැවසූ අනික් ගුණ සියල්ලෙන් ම පසේබුදුවරු ද ලොවුතුරු බුදුවරු ද අදහස් වේ. දැන් යමෙක් මේ ආර්යයන්ගේ ගතිස්වභාවයන් නොදක්නේද දුටුවත් "එය මැනවි" "හොඳයි" යනුවෙන් අනුමත නොකරයි ද ඔහු "ආර්යයන්

a. සුත්ත නිපාතය

නොදක්නා" යැයි දතයුතුය. එහි ද ඇසින් නොදැකීම හා නුවණින් නොදැකීම යනුවෙන් නොදැකීමෙහි කොටස් දෙකකි. එම දෙකින් නුවණින් (ඤාණෙන) නොදැකීම මෙහිදී අදහස් විය. මසැසින් හෝ දිවැසින් ආර්යයන් දුටුවත් එය "නොදැකීමක්ම" වේ. ඔවුන්ගේ ඇසින් වර්ණය පමණක් ගැනීමෙන් ආර්ය ගුණමහිමය අවබෝධ නොවේ. ගෝවර නොවේ. බලු කැණහිල්ලද ඇසින් ආර්යයන් දකිති. එය ඔවුහු "ආර්යයන් දැකීම"කිසි නොසැලකේ. එහිදී මේ කථාවස්තුව යෙදේ.

සිතුල්පවු වැසි එක් රහත් වූ මහතෙර නමක් සිය උපස්ථායක වූ වයසට ගොස් පැවිදි වූ වුඩිඬු පබ්බතියෙකු එක්දිනක් තෙරුන් වහන්සේ සමග පිඬු පිණිස හැසිර; තෙරුන්ගේ පාසිවුරු ගෙන පිටුපසින් එන්නේ තෙරුන් වහන්සේගෙන් මෙසේ ඇසුවේය. "ස්වාමීනි! ආර්යයෝ නම් කවරාකාරද? ඔවුහු හඳුනාගත හැක්කේ කෙසේද?" තෙරුන් වහන්සේ "මේ සස්තෙහි ඇතැම් මහලු පුද්ගලයෙක් ආර්යයන්ගේ පාසිවුරු ගෙන චන්පිළිවෙන් කරයි. උන්වහන්සේ සමග එක් හැසිරෙයි. එසේ වුවත් ආර්යයන් පිළිබඳව ඔහු නොදනියි. මෙලෙස ආර්යයෝ නම් හඳුනා ගැනීමට ඉතා දුෂ්කරයෝමය." යැයි වදාළහ. මෙසේ පැවසුවත් ඔහු ආර්ය පුද්ගලයා හඳුනා නොගත්තේමය. එනිසා ඇසින් දැකීම පමණක් ම "දැකීම" නම් නොවේ. නුවණින් දැකීම ම "දැකීම" නම් වේ. බුදුහු මෙසේ වදාළේ නොවේද? "චක්කලිය! මේ කුණුකය දෙස බලාසිටීමෙන් ඔබට ඇති අර්ථය කුමක්ද? චක්කලිය! යමෙක් මා දෙසූ ධර්මය මැනවින් දකිනම් ඔහු මා දකියි. යමෙක් නිවැරදි ලෙස මා දකී නම් ඔහු ධර්මය දකී." එනිසා මසැසින් බැලුවත් ඤාණයෙන් (නුවණින්) ආර්යයන් විසින් දක්නා ලද අනිත්‍යාදී ලක්ෂණ නොදක්නේ ද ආර්යයන් අවබෝධ කරගත් ධර්මයන් අවබෝධ කර නොගන්නේ ද ආර්ය බවට පත්කරන ධර්මයන්ගේ ඇති "ආර්ය" භාවය නොදක්නා බැවින් "ආර්යයන් නොදක්නේ" යැයි දතයුතුයි. "අරිය ධම්මසස අකොච්ඤා" යනු සතිපට්ඨානාදී හේද ඇති ආර්ය ධර්මයෙහි දක්ෂ නොවූයේ යනුයි. "අරියධම්මෙ අවිනිනො" යන මෙහි:-

දුට්ඨො විනයො නාම එක මෙකෙත්ථ පඤ්චධා
අභාවතො තසස අයං අවිනිනොති මුච්චති

"විනය ප්‍රධාන වශයෙන් දෙයාකාරය. ඒ එක එක කොටස අනුබෙදීම් පහකට බෙදේ. මේ කිසිදු ප්‍රභේදයකට අයත් විනයක් නැති පුද්ගලයා "අවිනිත" නමින් හැඳින්වේ."

මෙහි වනාහි සංවර විනය හා ප්‍රභාණ විනය වශයෙන් විනයෙහි ප්‍රධාන බෙදීම් දෙකකි. මේ දෙක ද තවත් කොටස් පහකට බෙදේ. සංවර විනය වනාහි සීල සංවරය, සති සංවරය, ඥාණ සංවරය, ඛන්ති සංවරය හා විරිය සංවරය යැයි පස්වැදෑරුම්ය. ප්‍රභාණ විනය ද තදංග ප්‍රභාණ, විෂ්ඨමහණ ප්‍රභාණ සමුච්ඡේද ප්‍රභාණ, පටිප්පස්සද්ධි ප්‍රභාණ හා නිස්සරණ ප්‍රභාණ යනුවෙන් පස්වැදෑරුම්ය. එහි "මේ ප්‍රාතිමෝක්‍ෂ සංවරයෙන් යුක්ත වූයේ - මැනවින් යුක්ත වූයේ"^a යන මෙය සීල සංවරයයි. "වක්‍රු ඉන්ද්‍රිය ආරක්‍ෂා කරයි. වක්‍ර ඉන්ද්‍රිය සංවරය කිරීමට පැමිණේ."^b මෙය සති සංවරයයි.

යානි සොතානි ලොකසම්භං (අජිනාතිහගවා)

සති තෙසං නිවාරණං

සොතානං සංවරං බ්‍රූමි

පඤ්ඤායෙන පිට්ඨරෙ

"භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අජිත! ලෝකයෙහි යම් ශ්‍රෝතයන් (ගලායෑමක්) වේනම් සතිය ඒවායේ වැලැක්වීමයි. ශ්‍රෝතයන්ගේ සංවරය මම නියම කරමි. මෙය ප්‍රඥාවෙන් වසනු ලැබේ."^c මෙය ඥාණ සංවරයයි.

"ශීතලත් උණුසුමත් ඉවසන ලද්දේ වේ.^d මෙය ඛන්ති සංවරයයි. "උපන්නා වූ කාම විතර්කය නො ඉවසයි."^d මෙය විරිය සංවරයයි. මේ සියල්ල ම සංවරයන්ය. තම තමාට අයත් පරිදි සංවර කළ යුත්තන්ගේ ද හික්මවිය යුත්තන්ගේ ද කාය දුශ්චරිතාදිය සංවර කිරීම් වශයෙන් "සංවරය" ද හික්වීම් වශයෙන් "විනය" ද කියයි. මෙසේ සංවර විනය පස් ආකාරයක බෙදේ යැයි දතයුතුයි.

එසේම යම් බඳු වූ නාමරූප බෙදා දැක්වීම් ආදියෙහි, විදර්ශනා ඥාණයෙහි විරුද්ධ වූ ස්වභාවයෙන් ප්‍රදීපාලෝකයෙන් ම එය ඔහුට වැටගේ. ඒ ඒ විදර්ශනා ඥානයෙන් ඒ ඒ අංගයාගේ ප්‍රභාණය සිදුවේ. ඒ කෙසේද යත්? නාමරූප වෙන්කිරීමෙන් සක්කාය දෘෂ්ටිය ද ප්‍රත්‍ය පරිග්‍රහණයෙන් අහේතුක වූ විෂමහේතුක වූ දෘෂ්ටිය ද එහිම පසුභාගය වූ සැක දුරුකිරීමෙන් සැක සහිත භාවය ද කලාප වශයෙන් විමසා බැලීමෙන් මම ය මාගේය වශයෙන් ගැනීම ද මාර්ගාමාර්ග වෙන් කිරීමෙන් අමාර්ගයෙහි මාර්ග සංඥාව ද හටගැනීම දැකීමෙන් උච්ඡේද දෘෂ්ටිය ද විනාශය දැකීමෙන් ශාස්වත දෘෂ්ටිය ද භය දැකීමෙන් භය සහිත

a. පටිසම්භිදා මගේ. b. අංගුත්තර නිකාය c. සුත්තනිපාත d. මජ්ඣිම නිකාය

දෙයෙහි නිර්භය සංඥාව ද ආදීනව දැකීමෙන් ආශ්වාද සංඥාව ද කලකිරීම් අනුව බැලීමෙන් තදින් ඇලීමේ සංඥාව ද මිදෙනු කැමතිවීමේ ඥාණයෙන් නොමිඳෙනු කැමති බවද උපේක්ෂා ඥාණයෙන් උපේක්ෂා රහිත බවද ක්‍රමානුකූල භාවයෙන් ධර්ම ස්වභාවයද නිර්වාණයෙන් විරුද්ධ වූ භාවයද ගෝත්‍ර හු විත්තයෙන් සංස්කාර වශයෙන් නිමිති ගැනීමද ප්‍රභාණ වේ. මෙය තදංගප්‍රභාණ නම් වේ.

යමක් වනාහි උපචාර-අර්පණා භේදයෙන් සමාධියෙන් පවත්වන ලද භාවයන්ගේ වැලැක්වීමෙන් කල පහරින් ජලය මතුපිට වූ සෙවල ඉවත් වන්නාක් මෙන් ඒ ඒ නිවරණ ධර්මයන්ගේ ප්‍රභාණය වේ. මෙය විෂ්කම්භණ ප්‍රභාණය නම් වේ.

යමක් සතර ආර්ය මාර්ගයන්ගේ වැඩීමෙන් ඒ ඒ මාර්ග වශයෙන් තමාගේ සන්තානයේ දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණ වී යැයි ආදී වශයෙන් කියන ලද, සමුදය පක්ෂයට අයත් කෙලෙස් සමූහයේ අනිශ්චිත නොපැවතීම් වශයෙන් ප්‍රභාණය වේ. මෙය සමුවිච්ඡේද ප්‍රභාණය නම් වේ.

යමක් වනාහි විපාක ක්ෂණයෙහි ක්ලේෂයන්ගේ සංසිද්ධිමත් වේද යටපත් වීමක් වේද එය පටිපපසසද්ධි ප්‍රභාණය නම් වේ.

යම් ඒ සියලු සංඛත වස්තූන්ගේ ඉවත් කිරීමෙන්, සියලු සංඛතයන්ගේ ප්‍රතිණ කිරීමෙන් වන නිර්වාණය වේද එය නිස්සරණ ප්‍රභාණ නම් වේ.

මේ සියල්ල ප්‍රභාණය කරන ලදී. යම්භෙයකින් පරිත්‍යාග කිරීම් අර්ථයෙන් "ප්‍රභාණ" නම් වේද හික්මවීම් අර්ථයෙන් "විනය" නම් වේද එහෙයින් "ප්‍රභාණ විනය" යැයි කියයි. ඒ ඒ ප්‍රභාණයා වශයෙන් හෝ ඒ විනයේ හටගැනීමෙන් යුක්ත වූ "ප්‍රභාණවිනය" යැයි කියයි. මෙසේ ප්‍රභාණ විනයත් පස් අයුරකින් බිඳේයැයි දතයුතුයි.

එලෙසම මේ සංක්ෂිප්ත වශයෙන් දෙයාකාර වූ භේද වශයෙන් දසවිධ වූ "විනය", අසංවර හැසිරීම් දුරු කිරීමට ද අප්‍රහිත කෙලෙස් දුරු කිරීමට ද භේතු වේ. එබඳු වූ විනය - හික්මීම අග්‍රැතවත් පෘථිඡනයාට නොමැත්තේ ද, ඔහු තුල එය නොමැතිවීම් වශයෙන් "මෙතෙම අවිනිත" යැයි කියයි. මේ විස්තර ක්‍රමය ම "සපපුරිසානං අදසසාවි සපපුරිසධම්මසස අකොවිදො සපපුරිසධම්මෙ අවිනිතො" යන මෙහිද දතයුතුයි. මෙහි අර්ථ නිරාකරණය කරන ලදී. එනිසා කියන ලදී - යමෙක් ආර්යයෙක්

වේද ඔහු සත්පුරුෂයෙකි. යමෙක් සත්පුරුෂයෙක් වේද ඔහු ආර්යයෙක් වේ. යමෙක් ආර්ය වූ ධර්මය යැයි කියයිද එයම සත්පුරුෂ ධර්මයද වේ. යමක් සත්පුරුෂ ධර්මය යැයි කියයිද එයම ආර්ය ධර්මය වේ. යමක් සත්පුරුෂ චිත්තය යැයි පවති ද එයම ආර්ය චිත්තය යැයි දතයුතුය. ආර්යයන් කියා හෝ සත්පුරුෂයන් කියා හෝ ආර්ය ධර්මය කියා හෝ සත්පුරුෂ ධර්මය කියා හෝ ආර්ය චිත්තය කියා හෝ සපුරිස චිත්තය කියා හෝ යෙදෙන මේ සියල්ල එකම අර්ථය වේ. සම වූ දෙයක් එකම වූ දෙයක් මේ පදයන්ගෙන් අදහස් කෙරේ.

"රූපං අතතනො සමනුපසසති" මෙහි ඇතමෙක් රූපය තමාගේ යැයි සිතයි. සලකයි. "යමක් රූපය වේද එය මම වේ. යමෙක් මම වේද එය රූපය වේ." මෙසේ රූපය ද ආත්මය ද දෙකක් ලෙස නොව එකක් ලෙස දකියි. සලකයි. යම්සේ දුල්වෙන්නා වූ පහතක ගිනිදුල්ලම එහි වර්ණය වේ. වර්ණයම ගිනිදුල්ල වේ යැයි ගිනිදුල්ලත් එහි වර්ණයත් එකක් ලෙස දකින්නේ ද මේ අයුරින්ම මෙහි ඇතමෙක් රූපය ආත්ම වශයෙන් සලකයි. -පෙ- රූපයත් ආත්මයත් එකක් ලෙස ගනියි. මෙසේ "රූපය ආත්මය" යැයි ද විශ්වාස කරයි. දෘෂ්ටියක් ලෙස එය ගනියි. "රූපවතනං වා අතතනං" යනු අරූපය ආත්මයැයි ගෙන සෙවනැල්ල ඇති ගසක් මෙන් ඒ රූපවත්භාවය මනාව සළකා බලයි යනුයි. "අතතනි වා රූපං" යනු අරූපයම ආත්මය ලෙස ගෙන මලෙහි සුවද මෙන් ආත්මීයව රූපය දකියි යනුයි. "රූපසමිං වා අතතනං" යනු අරූපයම ආත්මය යැයි ගෙන කරඬුවෙහි ඇති මැණිකක් මෙන් ඒ ආත්මය රූපයෙහි ලා සළකයි යනුයි. "පරිශුද්ධධ්මායි" යනු මැඩගෙන මතු විම-අභිභවනය කිරීම් වශයෙන් සිටි රූපය "මමය මාගේයැ"යි මෙලෙස තණ්හා දෘෂ්ටිත්ති ගිලී, "අවසන් කර ගැනීම" නම් වේය යන අර්ථයයි. "තසස තං රූපං" යනු ඔහුගේ එසේ ගන්නා ලද රූපයයි. වේදනාදියෙහිද මෙසේම අර්ථ දතයුතුයි. එහි "රූපය ආත්මීය වශයෙන් සළකයි. විමසා බලයි" යනුවෙන් ශුද්ධ රූපයම ආත්මය යැයි කියන ලදී. "රූපමය වූ ආත්මය හෝ ආත්මීය වූ රූපය හෝ රූපයෙහි වූ ආත්මය, වේදනාව-සංඥාව සංස්කාරය -විඤ්ඤාණය ආත්මීය වශයෙන් විමසා බලයි." යන මේ සත් තැන්හි අරූපය ම ආත්මය යැයි කියන ලදී. වේදනාමය වූ ආත්මය හෝ ආත්මීය වූ වේදනාව හෝ වේදනාවෙහි වූ ආත්මය යනුවෙන් මෙසේ සිවු ස්කන්ධයන්හි ත්‍රිවිධාකාරව බැලීමෙන් දොළොස් තැනක රූපාරූප මිශ්‍ර වූ ආත්මය කියන ලදී. එහි "රූපය ආත්මීය වශයෙන්

විමසා බලයි. (සලකයි) "වෙදනං -පෙ- සංඥා, සංස්කාර, විඤ්ඤාණ ආත්මය වශයෙන් සලකන්නේය" යන පස්තැනෙහි උච්ඡේද දෘෂ්ටිය කියන ලදී. සෙසු ස්ථානවල ශාස්වත දෘෂ්ටිය කියන ලදී. මෙසේ මෙහි භව දෘෂ්ටිහු පසළොස්කි. විභව දෘෂ්ටිහු පහකි. ඒ සියල්ල ම මාර්ගාවරණයෝ මය. දෙවිලෝ ගමන ආවරණය නොකරයි. මේ සියල් පළමු සෝවාන් ආර්ය මාර්ගය වර්තය කරන්නේ යැයි දතයුතුයි.

"එවං බො ගහපති! ආතුරකායො වෙව හොති ආතුර විතොතා ව" කය නම් බුදුරදුන්ගේ පවා ආතුර (ගිලන්) වූවකි. සිත වනාහි රාග-ද්වේෂ-මෝහ ආදියට අනුගත වූයේ අතුර වේ. ගිලන් වේ. එය මෙහිදී දක්වන ලදී. "නො ව ආතුර විතොතා" යි කෙලෙස් නැති (නික්ලේශි) බැවින් සිතෙහි අනාතුරභාවය දක්වන ලදී.

මෙසේ මේ සූත්‍රයෙහි ලෞකික මහාජනයා - ආතුර වූ කය ඇත්තවුන් මෙන්ම ආතුර වූ සිත ඇත්තවුන් ලෙසද දක්වන ලදී. රහතන් වහන්සේලා ආතුර වූ කය හා ආතුර වූ සිත ඇත්තෝය. සජ්ඣ සෙබයෝ ආතුර වූ සිත් ඇත්තෝ ද අනාතුර වූ සිත් ඇත්තෝද නොවන්නේ යැයි දතයුතුයි. ඇසුරු කරන්නා ආතුර වූ සිත ම ඇසුරු කරන බව දතයුතුයි.

පළමු සූත්‍රයයි.

21. 1. 2.

දෙවන සූත්‍රයෙහි "දෙවදහං" යන්නෙහි "දේව" යනු රජවරුයි. ඔවුන්ගේ මංගල විලයි. තමාම හටගත් - ස්වාභාවිකව හටගත් බැවින් ද ඒ විලට "දේවදහ" යැයි කියයි. එම විලට නුදුරින් ඇති නියමිතම "දේවදහං" යනුවෙන් (දේවදහ) නපුංසකලිංග වශයෙන් සළකනු ලැබේ. "පච්ඡා භූමම ගමිකා" යනු පච්ඡාභූමම නම් වූ අපරදිග පැවති ජනපදයකට යනු කැමැත්තෝය. "නිවාසං" යනු තෙමසක් වස් වසා වැඩ සිටීමයි. "අපලොකිකො" යනු විමසවු යනුයි. කුමක් නිසා තෙරුන්ගෙන් විමසනු ලැබේද? ඔවුහු සභාරයෙහි කැමැත්තෙනි. යමෙක් එකම විහාරයේ වාසය කළත් සම්පයට නොයයි. විහාරයෙන් පිටත්ව යන්නේ නොවිමසමාම යයි. මෙය "නිබ්බාර" නම් වේ. යමෙක් එක ම විහාරයේ වාසය කරනුයේ පැමිණ දෑක කතාබහ කරයි. විහාරයෙන් පිටත්ව යනවිට ඒ පිළිබඳ විමසා

අවසර ගෙන යයි. මෙය "සභාර" නම් වේ. මේ හික්කුහු ද මේ ආදී යහපත් ශිලාදියෙහි වැඩේවායි පතමින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඔවුහු සභාරයෙහි යෙදුණුවත් කරනු කැමැත්තෙන් "තෙරුන්ගෙන් විමසන්න" යැයි වදාළහ. "පණ්ඩිතෝ" යනු වක්කුරාදී ධාතු විභාගයෙහි දක්ෂවීම් ආදී සතර වැදෑරුම් පාණ්ඩිතයෙන් යුක්ත වූ යනුයි. "අනුග්‍රාහකෝ" යනු ආමිෂ අනුග්‍රහයෙන් ද ධර්මානුග්‍රහයෙන්ද යන දෙවැදෑරුම් අනුග්‍රහයන්ගෙන් අනුග්‍රාහක වූ යනුයි.

සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේ වනාහී සෙසු හික්කුන් මෙන් උදෙන් ම පිඬු පිණිස නොගොස් සියලු හික්කුහු පිඬු පිණිස වැඩිකල්හි මුළු සංසාරය පුරාම හැසිරෙමින් නොහැමදු තැන් අමදින සේක. ඉවත නොදැමූ කසල ඉවත දමන සේක. සංඝාරාමයෙහි නුසුදුසු තැන්වල තැබූ ඇද-පුටු-මැටි භාණ්ඩ ආදිය සුදුසු තැන තබන සේක. කුමන කරුණකින් මෙසේ කරන සේක්ද? අන්‍ය තීර්ථකයෝ විහාරයට පිවිස මේවා දැක පරිභව නොකරත්වා යන අදහසිනි. ඉක්බිති උන්වහන්සේ ශිලාන ශාලාවට වැඩ, ශිලන් වූ හික්කුන් සතසා "කිසිවක් අවශ්‍යද?" යි අසා අවශ්‍ය දෙයක් පැවසූ විට එය එවීම සඳහා එම රෝගී හිමිවරුන්ගේ සාමණේරවරුන් රැගෙන, පිඬු පිණිස හැසිරීමෙන් හෝ තමාට සුදුසු ගෙදරකින් හෝ බෙහෙත් හා අවශ්‍ය දේ පිළියෙල කරවා, සාමණේරවරුන්ට දී "ගිලනුන්ට උපස්ථාන කිරීම නම් බුදු-පසේබුදුවරු විසින් වර්ණිත දෙයකි. යන්න සත්පුරුෂයනි! අප්‍රමාදීව සත්කාර කරන්න" යි ඔවුහු ශිලන්හල වෙත යවා තමන් වහන්සේ පිඬුපිණිස හැසිරෙන සේක. නැතිනම් උපස්ථායක ගෙදරකින් දන් වළඳා විහාරයට වැඩම කරන සේක. මෙසේ උන්වහන්සේ නිතර වාසය කිරීමෙන් පුරුදු කරන ලද මහඟු ගුණ ඇත.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වාරිකාවෙහි හැසිරෙන කල්හි, "මම අග්‍රශ්‍රාවක වෙමි" යි පාවහන් දමාගෙන - කුඩය ගෙන ඉදිරියෙන් නොයන සේක. එම පිරිසෙහි සිටින මහලු, ආබාධිත, ඉතා කුඩා හිමිවරු වෙත ගොස් ඔවුන්ගේ රිදෙන තැන්වල තෙල් ගා, මිරිකා උන්වහන්සේලාගේ පාසිවුරු තමන් වහන්සේගේ ළදරු සාමණේරවරුන්ට දී එදිනම හෝ දෙවන දිනයේ ඔවුන් සමග වඩින සේක.

එක්දිනක් මෙසේ වැඩ සැරියුත් තෙරණුවෝ ඉතා පසුවී පැමිණි බැවින් සෙනසුනක් නොලැබ, සිවුරු කුටියක හුන් බව දුටු බුදුපියාණන් වහන්සේ දෙවැනි දින හික්කු සංඝයා රැස්කරවා, ඇත් වදුරු-කිත්තර

ජාතකය දේශනා කළ සේක. ඒ අනුව වැඩිමහල් පිළිවෙල අනුව සෙනසුන් දිය යුතු යැයි ශික්ෂා පදයක් ද පැනවූහ. මෙසේ සැරියුත් තෙරණුවෝ හික්කුන්ට ආමිසයෙන් උපකාර කරති. අනුග්‍රහ දක්වති.

උන්වහන්සේ හික්කුන්ට අවවාද දෙන විට සියවාරයක්, දහස් වාරයක් වුව ද අවවාද දී ශ්‍රාවක හික්කුහු සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටුවන සේක. ඉන්පසු වෙනත් හික්කුවකම අවවාද දෙන සේක. මේ ක්‍රමයෙන් අවවාද දී, උන්වහන්සේගේ අවවාද මත ක්‍රියාකොට රහත් වූ හික්කුන් වහන්සේලාගේ සංඛ්‍යාව අප්‍රමාණය. මෙසේ උන්වහන්සේ ධර්මානුග්‍රහණයෙන් හික්කුන්ට උපකාර කරන සේක.

"පච්චසෙසාසුං" යැයි ඒ හික්කුහු අපගේ උපාධ්‍යායා නොවෙයි. ආචාර්යවරයා නොවෙයි. දැක පුරුදු අයෙකුත් නොවෙයි. උන්වහන්සේ ලග අපි කුමක් කරමුද?" ආදී වශයෙන් සිතමින් නිශ්ශබ්දව නොසිට "එසේය ස්වාමීනි!" යි බුදුපියාණන් වහන්සේගේ වචනය පිළිගත්හ. "එළ ගලාගුමෙක" යනු කුඩා පැලෑටිවලින් ගැවසුණු මණ්ඩපයෙහිය. ඒ තෝර වන ලැහැබ නිති ජලය ඇති තැනක හටගනියි. එහි පා සතරක මණ්ඩපයක් කර, ඒ ලැහැබ මත එය නැංවූහ. එම තෝර පැල ඒ මණ්ඩපය වසා ගත්තේය. ඉක්බිති එහි යට ගඩොල් අතුරා වැලි විසුරුවා අසුන් පැනවූහ. දහවල් කාලයේ දියමුසු සුලං හමයි. තෙරුන් වහන්සේ එහි හුන් සේක. මෙය සඳහා "කුචර වන ලැහැබක" යනුවෙන් කියන ලදී. "නානා වෙරජජ ගතං" එක් රජකුගේ රාජ්‍යයෙන් වෙනත් පිටස්තර රාජ්‍යවලට ගියා වූ යනුයි. අන්‍ය රාජ්‍යයන්හි හැසිරෙන. යම් සේ "දේශ"යෙන් පිට ප්‍රදේශ "විදේශ" වන්නේද එසේම රාජ්‍යයෙන් පිට ප්‍රදේශ "විරජ්ජ" නම් වේ. එහි පැමිණියේ, එහි යෙදුණේ (විරජ්ජ+ක) "වෙරජජං" යැයි කියයි. "බතතිය පණ්ඩතා" යනු බිම්බිසාර-කොසොල් ආදී පණ්ඩිත රජවරුය. "බ්‍රහ්මණ පණ්ඩතා" යනු වංකි, තාරුක්ක ආදී පණ්ඩිත බ්‍රාහ්මණවරුය. "ගහපති පණ්ඩතා" යනු චිත්ත සුදත්ත ආදී පණ්ඩිත ගහපතිවරුය. "සමණපණ්ඩතා" යනු සහිය, පිලෝතිකාදී පණ්ඩිත පිරිවැජ්ජෝය. "විමංසකා" යනු අර්ථ සොයන්නෝය. "කිංවාදී" යනු "තමාගේ වාදය කුමක්ද" යි අසයි යනුයි. කුමන ලබ්ධිකයෝ ද යන අර්ථයි. "කිමකඛායී" යනු කිම ශ්‍රාවකයන්ට අවවාද අනුශාසනා කරන සේක්ද යනුයි. "ධම්මසසවානුධම්මං" යනු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශිත ව්‍යාකරණයෙහි අනුව්‍යාකරණ. "සහධම්මිකො" යනු කරුණු සහිතවයි. "වාදානුවාදො" යනු භාග්‍යවතුන්

වහන්සේ දෙසූ අවවාදයෙහි අනුවාදයයි. "වාදානුපාතො" යනු ද පාඨයකි. ශාස්තෘන් වහන්සේගේ වාදයෙහි වාක්ප්‍රකාරය අනුව වැටීම, අනුව යැම යන අර්ථය. මේ වාදය බුදුරදුන්ගේ වාදය හා අනුව ගිය වාදයක්ම යැයි දක්වන ලද්දේ වේ. "අවිගතරාගසස" යනාදියෙහි තණ්හා වශයෙන් ම අර්ථය දතයුතුය. තණ්හාවෙහි ඇලීම-ඇලවීම යනු රාගයයි. කැමැත්ත දක්වීම ඡන්දයයි. ප්‍රිය කිරීම් අර්ථයෙන් ප්‍රේමය (පේමං) වේ. බොහු කැමැත්තේ "පිපාසාව" දවීම්-තැවීම් අර්ථයෙන් "පරිළාහ" යැයි (පරිදාහ) කියනු ලැබේ. "අකුසලෙ වාචුසො ධම්මෙ" ආදිය කවර හෙයින් පටන් ගන්නා ලද්දේ ද? පඤ්චස්කන්ධයෙහි දුරු නොකළ රාගයෙහි ආදීනවද දුරුකළ රාගයෙහි ආනිසංසද දක්වීමට අරඹන ලදී. එහි "අවිසානො" යනු දුකක් නැති බවයි. කරදර විපත් නැති. "අනුපායසො" තැවීමක් නැති යනුයි. "අපරිළාහො" යනු දවිල්ලක් නැති යනුයි. මෙසේ සැමතැන්හි අර්ථය දතයුතුය.

දෙවන සූත්‍රයයි.

21. 1. 3.

තෙවන සූත්‍රයේ - "අවනතිසු" යනු අවන්ති දක්බිණාපට් නම් වූ අවන්ති රටෙහිය. "කුරසරෙ" එනම් වූ නගරයෙහිය. "පපානෙ" යනු එක් පැත්තක වූ ප්‍රපාතයෙහිය. ඒ පර්වතයේ එක් පැත්තක් සිඳ දමුවක් (කපා දමුවක්) මෙන් විය. "පචෙතන" යන පාඨය ද උචිතය. නානා තීර්ථකයන්ගේ ලබ්ධි-පිළිගැනීම් පවතින ස්ථානයකි යන අර්ථය. මෙසේ මහාකව්චායන තෙරණුවෝ එම රටෙහි එම නගරය නසා මෙම පර්වතයෙහි වැඩවසති. "භාලිදදකානී" යනු මෙතම් ඇති තැනැත්තාය. "අට්ඨකචගගියෙ මාගන්දිය පඤ්ඤ" යනු අට්ඨක වර්ගයෙහි මාගන්දිය නම් ප්‍රශ්නයක් ඇත. එම ප්‍රශ්නයෙහිය. "රූපධාතු" යැයි රූපස්කන්ධය අදහස් කරන ලදී. "රූපධාතුරාග විනිබදධං" යනු රූප ධාතුවෙහි රාගයෙන් (ඇලීමෙන්) බැඳුණු යනුයි. "විඤ්ඤාණං" යනු කර්ම විඥානයයි. "ඔකසාරී" යනු ගෘහාලයෙහි හැසිරෙන යනුයි. කුමක් නිසා මෙහි "විඤ්ඤාණ ධාතු" යනුවෙන් නොවදාළේ ද? මූලාවීම දුරුකිරීම සඳහායි. "ඔකො" යනු අර්ථයෙන් ප්‍රත්‍ය-හේතුව කියයි. පුරේජාත වූ කර්ම විඥානය ද පචජාජාත වූ කර්ම විඥානයටද විපාක විඥානයටද විපාක විඥානයත්, විපාක විඥානයට කර්ම විඥානයත් ප්‍රත්‍ය වේ. එනිසා විඥානය කී වැදෑරුම්දැයි මූලාවන්නේය. එම මූලාව

දුරුකිරීමට එය නොගෙන අමිශ්‍ර වූයේම දේශනාව කළ සේක. තවද ආරම්භ වශයෙන් සතර අභිසංඛාර විඤ්ඤාණයන්හි පැවැත්ම කියන ලදී එය දැක්වීමට මෙහි විඤ්ඤාණය නො ගන්නා ලදී. "උපායුපාදානා" යනු තණ්හා උපාය සහ දිට්ඨි උපාය වශයෙන් ඇති දෙවැදෑරුම් උපායන්ය. කාමඋපාදාන ආදී සිවු උපාදානයන් ද ගතහැකිය. "වෙනසො අධිට්ඨානානිතිවෙසානුසයා" යනු අකුසල සිතේ අධිෂ්ඨාන වූත් ආශා කිරීම් සහිත වූත් එමෙන් සැඟවී පවත්නා වූත්ය. "තථාගතසස" යනු සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේගේය. සියලුම ක්ෂීණාසුවයන්ගේ මෙය ප්‍රතින වූයේ ම ය. ශාස්තෘන් වහන්සේ වනාහි ක්ෂීණාසුවහාවයෙන් ලොව ඉතා ප්‍රකට වූ උපරිම කෙළවර වේ. එනිසා මෙසේ කියන ලදී. "විඤ්ඤාණ ධාතුයා" යනු මෙහි විඤ්ඤාණය කුමක් නිසා ගන්නා ලද්දේ ද? කෙලෙස් ප්‍රතිණවීම දැක්වීම සඳහායි. කෙලෙස් හුදෙක් සිවු ස්කන්ධයන්ගේ ප්‍රතිනවීම නොවේ. පඤ්චස්කන්ධයෙහිම ප්‍රතිණ විය යුතුයැයි කෙලෙස් ප්‍රතිණවීම දැක්වීම සඳහා මෙය ගන්නා ලදී. "එවං ඛො ගහපති! අනොකසාරිහොති" යනු මෙසේ කර්ම විඤ්ඤාණයෙන් නැවත ගිහිගෙයි නොහැසිරීම් වශයෙන් අනෝකසාරී නම් වේ යනුයි. "රූප නිමිත්ත නිකෙත විසාර විනිබ්ඛා" යනු රූපයම ක්ලේශයන්ගේ ප්‍රත්‍යාවීම් වශයෙන් නිමිති වූ යනුයි. ආරම්භ ක්‍රියා සංඛ්‍යාත වූ වාසස්ථානය ක්ලේශයන්ගේ ප්‍රත්‍යාවීම් වශයෙන් නිමිති වූ යනුයි. ආරම්භ ක්‍රියා සංඛ්‍යාත වූ වාසස්ථානය වීම් අර්ථයෙන් නිකේතනයක් වූ රූප නිමිත්තට නිවාස වූ. විසාර හෙවත් පැතිරීම හා විනිබ්ඛා හෙවත් බැඳීම යන දෙකින්ම කෙලෙසුන්ගේ පැවතීමම කියන ලදී. රූප නමැති නිවාසයෙහි පැතිරීම් හා බන්ධනයෝ - "රූප නිමිත්ත තිකෙත විසාර විනිබ්ඛා" නම් වේ. එනිසා රූප ආරම්භණය නමැති නිවාසයෙහි උපන් කෙලෙසුන්ගේ පැතිරීමෙන් හා කෙලෙස් බන්ධනය හේතුවෙන් යන අර්ථයි. "නිකෙතසාරිති වුවචති" යනුවෙන් අරමුණු කිරීම් වශයෙන් 'නිවාස ස්ථානයෙහි හැසිරෙන්නා' යැයි කියනු ලැබේ. "පහිනා" යනු ඒ රූප අරමුණට වාසස්ථාන වූ කෙලෙසුන්ගේ පැතිරීම හා බන්ධනයන් ප්‍රතින වූ යනුයි. කුමක් නිසා මෙහි පංචස්කන්ධය "ඕක" යැයි කියන ලද්දේ ද? ඡඬ අරමුණු නිකේතයැයි කියන ලද්දේද? "අද අසුවල් තැන ක්‍රීඩා කරමු" යැයි කරන ලද සංකේත ඇති - නිවාස වූ උයන් ආදිය වේද, එහි කියන ලද පරිදි භාර්යා, ධනය, ධාන්‍ය ආදිය පිරුණු ගෙදර පිළිබඳ ඡන්ද රාගය බලවත් වේ. මෙසේ බාහිර වූ සවැදෑරුම් ආරම්භණයන් හි ඡන්දරාගයේ බලවත් වූ දුබලතාව නිසා මෙසේ දේශනා කරන ලදී දත යුතුයි. "සුබ්බෙසු සුබ්බො" යනු උපස්ථායකයන් කෙරෙහි ධන-ධාන්‍ය

ලැබීම් වශයෙන් සුබිත වූ යනුයි. "දැන් මම මනාප වූ භෝජනයක් ලබන්නෙමි"යි ලෝකික දේ හා බැඳී සුවයෙන් සුවපත් වූයේ වෙයි. ඔවුහු විසින් ලබන ලද සැප සම්පත් අනුභව කරන්නාක් මෙන් හැසිරෙත්. "දුකිනිකෙසු දුකිනිකෝ" යනු ඔවුන් කිසියම් කරුණකින් දුකක් උපන් කල්හි දෙගුණ වී දුකින් දුකට පත්වූයේ වෙයි යනුයි. "කිවචකරණියෙසු" යනු කෘත්‍ය සංඛ්‍යාත වූ කළයුතු (කරණිය) ධර්මයන්හිය. "වොයොගං ආපජ්ජති" යනු තමා එහි යෙදීමට, ඒ කටයුතු සිදුකිරීමට පැමිණේ යනුයි. "කාමෙසු" යනු වස්තු කාමයන්හි. "එවං බො ගහපති! කාමෙහි අරිතෙතා හොති" යනු මෙසේ ක්ලේශ කාමයෙහි හිස්-ගුත්‍ය නොවූයේ වේ යනුයි. කාමයන්ගේ ඇතුලත්වීම් වශයෙන් හිස් නොවූ. යහපත් පක්‍ෂය නම් මේවායේ අභාවයෙන්-නැතිවීමෙන් ඇතිවන "හිස් බවයි. ශුන්‍ය බවයි" යනුවෙන් දතයුතුයි. "පුරෙකබරානෝ" යනු සසර පැවැත්ම පෙරටු කර ගැනීමයි. "මෙබ්දු රූප ඇතිවේවා!" ආදී වශයෙන් දිගු-කෙටි, කළු-සුදු ආදී වශයෙන් රූපයෙහි "මෙසේ රූපය වේවා!"යි ප්‍රාර්ථනා කරයි. "අපුරෙකබරානෝ" යනු සසර පැවැත්මට උපකාර වන දේ කරනු නොලැබීමයි. සසර පැවැත්ම පෙරටු කර නොගනිමින්, "සතිතං මෙ අසතිතං තෙ" යනු නුඹගේ වචන අයුක්තිය, රළුය. මගේ වචන යුක්ති සහගතය. මටසිලිටිය. මිහිරිය. මිහිරි පානයක් හා සමානය යනුයි. "ආවිණ්ණං තෙ විපරාවතනං" යනු යමක් නුඹ විසින් දිගුකාලයක සිට පුරුදු කරන ලද ද, මැනවින් ප්‍රගුණ කළේ ද එය මගේ වාදයට පැමිණ, සියල්ල ක්‍ෂණයකින් පෙරලී ගියේය. නැවතුණි යනුයි. "ආරොපිතො තෙ වාදො" යනු නුඹගේ දොස් මවිසින් නගන ලද්දේය. (පෙන්වාදෙන ලදී.) "වර වාදපප මොකඛාය" යනු ඒ ඒ ආචාර්යවරු වෙත පැමිණ මතුවෙති සොයන්නේ මේ වාදයන්ගෙන් මිදීම පිණිස හැසිරෙව. ඇවිදුව යනුයි. "නිබ්බයෙහි වා සචෙ පහොසි" යනු ඉක්බිති තමාම සමත් වේනම් මෙහිදීම ගැටළුවලින් මිදෙන්න යනුයි.

තෙවන සූත්‍රයයි.

21. 1. 4.

සිවුවන සූත්‍රයේ "සකකපඤ්ඤා" යනු වූල ශක්‍ර ප්‍රශ්නයෙහි. මහා ශක්‍ර ප්‍රශ්නය ද මෙහි කියන ලද්දේමය. "තණ්හා සංඛය විමුක්තා" යනු තණ්හාව ක්‍ෂය කිරීම නම් වූ නිවනෙහිය. එය අරමුණු කරගත් එල

විමුක්තියෙන් මිදුණුහුය. "අවචනනනිට්ඨා" යනු අන්තය ඉක්මවූ නිෂ්චාවයි. නිරන්තර නිෂ්චාවයි. සෙසු පදයන්හිද මේ ක්‍රමයෙන් අර්ථ දැක්වුණුය.

සිවුවන සූත්‍රයයි.

21. 1. 5.

පස්වන සූත්‍රයේ - "සමාධිං" යනු මෙය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, එම භික්ෂූන් විත්ත ඒකාග්‍රතාවයෙන් පිරිහී යනු දැක, විත්ත ඒකාග්‍රතාව ලබන්නන්ට මේ කමටහන උපකාර වන්නේ යැයි දැන මෙසේ වදාළහ. "අභිනන්දනී" යනු ප්‍රාර්ථනා කරයි. "අභිවදනී" ඒ ප්‍රාර්ථනාවෙන් අනේ ප්‍රියයි! මනෝඥයි! සිත් පිනවයි! ප්‍රියමනාපයි! යනුවෙන් පවසයි. වචනයෙන් සක්‍රවචනයේ-ප්‍රාර්ථනා කරනුයේ, ඒ අරමුණ සඳහා මෙසේ ලෝභ උපදවනුයේ "අභිවදනී" නම් වේ. "අපේක්ෂාසාය තිට්ඨති" යනු ගිල-නිමාවට පමුණුවා ගනියි. "යා රූපෙ නන්දී" යම් ඒ රූපයක බලවත් ප්‍රාර්ථනා කිරීම් සංඛ්‍යාත වූ තෘෂ්ණාවයි. "තදාපදානං" යනු එය ගැනීම අර්ථයෙන් උපාදාන (දැඩිව ගන්නා) වූ යනුයි. "නාභිනන්දනී" ප්‍රාර්ථනා නොකරයි. "නාභිවදනී" ප්‍රාර්ථනා වශයෙන් අමනෝඥය! අප්‍රියයැයි කියයි. විදර්ශනා සිතින් යුක්තව අනිත්‍යය, දුක්ඛය ආදී ලෙස සිතින් ද වචනයෙන් ද සිහිපත් කරනුයේ "නාභිවදනී" ප්‍රකාශ නොකරත්මය.

පස්වන සූත්‍රයයි.

21. 1. 6.

සයවන සූත්‍රයේ "පටිසල්ලාකො" යනු මෙය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ භික්ෂූන් වහන්සේලා කාය විවේකයෙන් පිරිහී යනු දැක කාය විවේකය ලැබීම සඳහා මේ කමටහන උපකාර වේයැයි, අභිවාද්ධිදායක වේයැයි දැන මෙසේ වදාළහ.

සයවන සූත්‍රයයි.

21. 1. 7.

සත්වන සූත්‍රයේ "උපාදාපරිතසසනං" යනු දැඩිව ගැනීමෙන් උපන් ආශාවෙන් පීඩිතවීමයි. (පරිතස්සතාව) "අනුපාදා අපරිතසසනං" යනු

දැඩිව නොගැනීමෙන් උපන් ආශාදියෙන් පීඩා නොවීමයි. (අපරිතස්සනාව). "රූපවිපරිණාමානු පරිවතනි වික්කුඤාණං හොති" "මගේ රූපය වෙනසකට පත්වුවකි"යි හෝ "අහෝ, මට දැන් ඒ රූපය නැත ආදී වශයෙන් කර්ම විඥානය රූපයේ බෙදීම-පෙරලීම අනුව පෙරලෙයි. "විපරිණාමානු පරිවතනිජා" යනු විපරිණාමයේ අනුව පෙරලීමෙන් විපරිණාමය අරමුණු වූ සිතින් උපන් යනුයි. "පරිතසසනා ධම්මසමුපපාදා" යනු තණ්හාවෙන් පීඩිත වීම ද අකුශල ධර්මයෙන් ඉපිදවීම ද යනු දෙකයි. "විතතං" යනු කුසල් සිතයි. "පරියාදාය තිට්ඨනති" යනු හාත්පසින් ගෙන සිටී. "උතතාසවා" යනු තැතිගැනීම් සහිතවයි. "විසාතවා" යනු පීඩා සහිත දුක් සහිත යනුයි. "අපෙකඛාවා" යනු ආලය සහිතවයි. "උපාදාය ව පරිතසසනි" දැඩිව ගෙන පෙළෙන්නේ වේ. "නරූප විපරිණාමානුපරිවතනි" රහතන්වහන්සේට කර්ම විඥානයම නැත. එනිසා රූප පෙරලීම අනුව පෙරලීම සිදුනොවේ යැයි පැවසීම සුදුසුය.

සත්වන සූත්‍රයයි.

21. 1. 8.

අටවන සූත්‍රයේ - තණ්හාව, මානස, දෘෂ්ටිය වශයෙන් දේශනාව කරන ලදී. මෙසේ පිළිවෙලින් සිවු සූත්‍රයන්හි සසර පැවැත්ම හා සසර නැවැත්ම පිළිබඳවම පවසන ලදී.

නවවන සූත්‍රයයි.

21. 1. 9

නවවන සූත්‍රයේ - "කොපන වාදො පච්චුප්පනනසස" යනු ප්‍රත්‍යක්ෂපත්තියෙහි කවර කථාවක්ද? යනුයි. මෙය අනිත්‍යමය. ඒ හික්මුව අතීත-අනාගත දෙක අනිත්‍යයැයි සලකා වර්තමානයෙහි වෙහෙසුනහ. ඉක්බිති "ඔවුන්ට මෙයින් අතීතයත් අනාගතයත්, වර්තමානයත් (ප්‍රත්‍යක්ෂපත්ත) අනිත්‍යයැයි දෙසූවිට එකරුණ අවබෝධ කරගන්නෝය" යනුවෙන් ඔවුන්ගේ අදහස දැන-බුද්ධියාණෝ පුද්ගල අදහස් වශයෙන් මේ දේශනාව දෙසන ලදහ.

දසවන සූත්‍රයයි.

21. 1. 10-11

දසවන - එකොළොස්වන සූත්‍රවල - "දුක්ඛං අනත්තං" යන පදයන්ගෙන් විශේෂණය කර, එබඳුම පුද්ගල අදහසින් පැවසූ සේක.

පළමුවන නකුලපිතු වර්ගයයි.

21. 2. 1-10

අනිත්‍ය වර්ගයේ - අවසාන සූත්‍රය ප්‍රවීණවසිකයකි. (ප්‍රශ්නයකට දුන් පිළිතුරකි) සෙසු සූත්‍ර අවබෝධ කරගන්නවුන්ගේ වශයෙන් දෙසන ලදහ.

දෙවැනි අනිත්‍ය වර්ගයයි.

21. 3. 1.

භාර වර්ගයේ පළමු සූත්‍රයේ "පඤ්චපාදනකඛ්ඤාතිසස වචනියං" යනු පඤ්චපාදනකඛ්ඤා ඉති අසස වචනියං යනුයි. මෙසේ කිවයුතු වන්නේය යන අර්ථයි. "අයං වුවචනි හිකඛ්චෙ භාරො" යනු යමෙක් මේ පංච උපාදානස්ථය "මේ භාරය" යැයි කියයි ද එයයි. කුමන අරුතකින්ද? ආරක්ෂාවට යෙදූ බරපතල වූ අර්ථයෙනි. (පරිහරණයේ බරපතලකම) මේවායෙහි ගමන්කිරීම-හිඳීම-නිඳීම-නෑම-සැරසීම-කෑම-බිම් ආදී පරිහරණය අතිශය බැරැරුම්යැයි පරිහරන භාරියාර්ථයෙන් "භාර" යැයි කියන ලදී. "එවං නාමො" යනු තිස්ස, දත්ත ආදී නාමයන්ය. "එවං ගොතො" යනු කණ්භායන, වච්ඡායන ආදී ගෝත්‍රයන්ය. මෙසේ ව්‍යවහාර මාත්‍රයෙන් සිද්ධවන පුද්ගලයා "භාරභාර" යැයි දක්වයි. පුද්ගලයා වනාහී ප්‍රතිසන්ධිකණයෙහි ම මේ ස්කන්ධ භාරය උසුලාගෙන දසවසක්, විසිවසක්, සියක් වසක් වුවද මේ ස්කන්ධ භාරය නාවමින්, කවමින්, මෘදු සැප ඇති ඇඳ පුටුවල නිඳිකරමින්, හිඳුවමින් පරිහරණය කොට, චුතිවන ක්ෂණයෙහි හැරදමා නැවත ප්‍රතිසන්ධිකණයෙහි වෙනත් ස්කන්ධ භාරයක් ගනු ලැබේ. එනිසා "භාරභාර" යැයි කියන ලදී. පහළ විය. "පොනො භවිකා" යනු පුනර්භවය ඇතිකරවන යනුයි. "නඤ්චරාග සහගතා" යනු නන්දිරාගය සමග එකතුකොට යනුයි. ඒ බව සහිත වූ යන්න මෙහිදී අදහස් විය. "තත්‍රතත්‍රාහිනඤ්චි" යනු උත්පත්ති ස්ථානයෙහි හෝ රූපාදියෙහි ද

ආරම්භයන්හි ද ඒ ඒ තැන සතුටුවන ස්වභාව ඇති යනුයි. කාම තණ්හාදියෙහි පඤ්චකාම ගුණික වූ රාගය-ඇලීම කාම තණ්හාව නම් වේ. රූ, අරු හව රාගය-ධ්‍යාන තෘෂ්ණාව-ශාස්වත දෘෂ්ටි සහගත වූ රාගය යන මෙය හවතණ්හාව නම් වේ. උච්ඡේද දෘෂ්ටිය සහගත වූ (යුක්ත වූ) රාගය විභව තණ්හාව නම් වේ. "භාරාදානං" යනු භාරය ගැනීමයි. තණ්හාවෙන් මේ භාරය අල්වා ගනියි. "අසෙස විරාග නිරෝධො" යනාදී සියල්ලම නිවනට යෙදුණු සමාන වදන්ය. එයට පැමිණ තණ්හාව ඉතිරි නොකර, නො ඇලෙයි. නිරුද්ධ වේ. අත්හරියි. දුරුකරයි. මිදෙයි. මෙහි කාම හෝ දෘෂ්ටි පිළිබඳ ඇලීමක් නැත. නිවණට ම මේ නම් යෙදේ. "සමූලං තණ්හං" යනු තණ්හාවේ මූල අවිද්‍යාව යනුයි. "අබ්බයහං" යනු අර්හත් මාර්ගයෙන් ඒ මූල් සහිත තණ්හාව උදුරාදමා යනුයි. "නිවජානො පරිනිබ්බනො" යනු තණ්හාව නැත්තේ පිරිනිව්වේ නමැයි කීමට සුදුසුය යනුයි.

පළමු සූත්‍රයයි.

21. 3. 2.

දෙවන සූත්‍රයේ - "පරිඤ්ඤායො" යනු සම්පූර්ණයෙන් දතයුතු. ඉක්මවිය යුතු යන අර්ථයි. "පරිඤ්ඤං" යනු කෙළවර ඉක්මවූ පරිඥාවයි. ඉක්මවයි යන අර්ථයි. "රාගකඛයො" යනාදියෙහි නිවණට නම් වේ. එය "අවචනන පරිඤ්ඤා" නම් වේ.

දෙවන සූත්‍රයයි.

21. 3. 3

තෙවන සූත්‍රයේ - "අභිජානං" යනු මනාසේ දනිමින් යනුයි. මෙයින් ඤාත පරිඥාව පවසන ලදී. දෙවැනි දයෙන් තීරණ පරිඥාව ද තෙවන-සිවුවන පදවලින් ප්‍රභාණ පරිඥාව දූයි මේ සූත්‍රයෙහි ත්‍රිවිධ පරිඥාවක් කියන ලදී.

තෙවන සූත්‍රයයි.

21. 3. 4-9

සතරවන සූත්‍රයේ සිට ධාතු සංයුක්තයේ කියන ලද ක්‍රමයෙන් දැක්වෙයි. පිළිවෙලින් මෙහිදී පස්වන-සයවන හා සත්වන සූත්‍රවලදී චතුරාර්ය සත්‍ය ප්‍රකාශ වේ. අට-නව සූත්‍රවලදී සසර පැවැත්ම හා නැවැත්ම කියැවේ.

21. 3. 10-11

දසවන සූත්‍රයේ "අසං" යනු දුකයි. මෙසේ මෙහිදීද දුකෙහි ලක්‍ෂණම පැවසේ. එකොළොස්වන සූත්‍රයේ - "පහංගු" යනු බිඳෙනසුලු ස්වභාවයයි. මෙසේ මෙහි අනිත්‍ය ලක්‍ෂණය ම කියන ලදී.

තෙවැනි භාරවග්ගය නිමිසේය.

21. 4. 1.

නතුම්භාක වර්ගයේ පළමු සූත්‍රයෙහි "පජ්ඣං" යනු ඡන්ද්‍රාගය ප්‍රභාණ කිරීමෙන් අත්හරිවූ යනුයි. තෘණාදියෙහි "තිණං" යනු ඇතුලත හරයක් නැති පිටත සාරය ඇති තල්-පොල් ආදියයි. "කට්ඨං" යනු ඇතුලත සාරය ඇති පිටත හරයක් නැති කිහිරි-සල්-කොස් ආදී දෑවයි. "සාධා" නම් ගසේ බාහුමෙන් නික්මෙන අතු ඉතිය. "පලාසං" නම් තල්-පොල් ආදී ගස්වල කොළඅතුය.

පළමු සූත්‍රයයි.

21. 4. 2.

දෙවැනි සූත්‍රය උපමාවකින් තොරව අවබෝධ කරගන්නවුන්ගේ අදහස් වශයෙන් දේශනා කරන ලදී.

දෙවැනි සූත්‍රයයි.

21. 4. 3.

තෙවැනි සූත්‍රයෙහි "රූපං වෙ භනෙන අනුසෙති" යනු ඉදින් රූපය අත්තොහර පවතියි ද එයයි. "තෙන සංඛං ගච්ඡති" යනු කාමරාගාදියේ යම් අප්‍රකට දෙයකින් ඒ රූපය අත්තොහරියි ද ඒ අනුසයෙන්ම පුද්ගලයා ඇලුණේය. දුෂ්ට වූයේය. මුළු වූයේයැයි ප්‍රඥප්තියට (පැනවීමට) යයි ය යි. "න තෙන සංඛං ගච්ඡති" යනු ඒ අසත්‍ය වූ අනුසය මගින් රක්ත වූයේය. දුෂ්ට වූයේය. මුළු (මුලා) වූයේය. යන සංඛ්‍යාවට නොයයි යනුයි.

තෙවන සූත්‍රයයි.

21. 4. 4.

සතරවන සූත්‍රයේ - "කං අනුමීයති" යනු ඒ කලක් පැවති (අනුසයිත වූ) රූපාදිය නැතිවනුයේ අනුසයත් සමග ම නැසේ යනුයි. අරමුණ බිඳී යන කල්හි, ඒ අරමුණට හේතු වූ ධර්මයෝ නොපවතින්නේ ම ය. "යං අනුමීයති" යනු යම් වූ රූපයක් යම් අනුසයකින් අනුව නැසේද එයයි. "තෙන සංකං ගච්ඡති" යනු ඒ රාගාදී ක්ලේශධර්ම අනුව ඇලුණේය. දුෂ්ට වූයේය හා මුළු වූයේය යන සංඛ්‍යාවට යයි යනුයි. නැතහොත් "යං" යන කරුණ විභක්ති (තතියා) වචනයකි. යම් අනුසයකින් නැසේද එයින් රක්ත වූයේය. දුෂ්ට වූයේය. මුළාවූයේය යන සංඛ්‍යාවට යයි යන අර්ථයි.

සිවුවන සූත්‍රයයි.

21. 4. 5.

පස්වන සූත්‍රයේ "ධීතසස අඤ්ඤාදායකං" යනුවෙන් දරන්නා වූ ජීවමානව පවතින්නා වූ 'ජරාව' පෙන්වා දෙයි. ප්‍රකටව පෙන්නේ. ධීති යනු ජීවිතිඤ්ඤා නම් වූ චිත්ත-වෛතසික ධර්ම ආරක්ෂා කිරීමට යෙදුණු නමකි. "අඤ්ඤාදායකං" යනු ජරාවයි. දිරායෑමයි. එනිසා පැරැන්නෝ මෙසේ කිහ.

උපසාදො ජාති අකඛානො - භංගො වුතෙනා වයොතිව

අඤ්ඤාදායකං ජරා වුතනා - ධීතිව අනුපාලනා

"ඉපදීම 'ජාති' යැයි කියන ලදී. වැනසියාම, විනාශවීම 'භංග' යැයි කියන ලදී. අත්බවකට පත්වීම (වෙනස්වීම) 'ජරා' වියැයි ද එය ආරක්ෂා වී පැවතීම 'ධීති' යැයි ද කියනු ලැබේ."

මෙසේ එක් එක් ඉපදීම-දිරායුම-භංගවීම නම් වූ ත්‍රිවිධ ලක්‍ෂණයෝ වෙන්ද ඒ සඳහා කියන ලදී. "මහණෙනි! මේ ත්‍රිවිධ ලක්‍ෂණයෝ හේතුප්‍රත්‍ය එකතුවීමෙන් හටගත් සංඛත වස්තූන්හි ලක්‍ෂණ වෙති." එහි "සංඛත" නම් හේතු ප්‍රත්‍යයන්ගේ සමවායෙන් පහළවන දෙයයි. යම්කිසි සංස්කාරයක, සංස්කාරය ලක්‍ෂණය නොවේ. ලක්‍ෂණය සංස්කාරය නොවේ. සංස්කාරයෙන් තොරව ලක්‍ෂණය පෙන්වීමට නොහැකිය. ලක්‍ෂණවලින් තොරව සංස්කාර නොපවතී. ලක්‍ෂණයන් ප්‍රකට වන කල්හි සංස්කාර ප්‍රකට වන්නේය. යම්සේ ගවදෙන ලක්‍ෂණය නොවේ. ලක්‍ෂණයම ගවදෙන නොවේ. නමුත් ගවදෙන අත්හැර ලක්‍ෂණ පෙන්වාදීමට නොහැක. ලක්‍ෂණ අත්හැර ගවදෙන පෙන්වාදීමටද නොහැක. ලක්‍ෂණයන්ගේම ගවදෙන ප්‍රකට වන්නීය. මෙසේ සියලු පද අර්ථ දතයුතුයි.

එහි සංස්කාරයන්ගේ උත්පාද ක්‍ෂණයෙහි සංස්කාරයන් ද උත්පාද ලක්‍ෂණ ද කාල සංඛ්‍යාත වූ ඒ ක්‍ෂණයෙහි ප්‍රකට වේ. උත්පාදය (ඉපදීම)ද පවතී යැයි කී කල්හි සංස්කාරය ද ජරා ලක්‍ෂණ ද කාලසංඛ්‍යාත වූ ඒ ක්‍ෂණයෙහි ප්‍රකට වේ. භංග ක්‍ෂණයෙහි සංස්කාර ද ඒ ලක්‍ෂණය ද කාල සංඛ්‍යාත වූ ඒ ක්‍ෂණයෙහි ප්‍රකට වේ. ඇතැම් සම්ප්‍රදායන්හි මෙසේ පැවසේ. (මහාවිහාරික නොවන) අරුප ධර්මයන්ගේ දිරායන ක්‍ෂණය නම් ප්‍රකටව දක්වීමට නොහැක. සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ ද වේදනාවෙන් ඉපදීම ප්‍රකට වේ. විනාශවීම ප්‍රකට වේ. සිටියේ (පැවති අයුරින්) අන් අයුරකට පත්වීම ප්‍රකට වේ." යැයි දෙසුසේක් අරුප ධර්මයන්හි ද ත්‍රිවිධ ලක්‍ෂණය පණවයි. ඒවායින් ඇති (පවතින) ක්‍ෂණය දිව්ව ගැනීමෙන් ලැබේ යැයි පවසා-

අභට්ඨා සබ්බ ධම්මානං ධීතිනාම පවුච්චති

තසෙසව හෙදො මරණං සබ්බදා සබ්බපාණනනති

"සියලු ධර්මයන්ගේ පැවතීමෙන් "ධීති" නමින් එය හැඳින්වේ. සෑමදා ම සෑම ප්‍රාණියෙකුගේම මේ පවතින ධර්මයන්ගේ බිඳීයාම ම 'මරණය' ලෙස හැඳින්වේ."

මේ ආචාර්යවරුන්ගේ ගාථාවෙන් එම අර්ථය සම්පූර්ණ කරයි.

නැතහොත් තෘෂ්ණා වශයෙන් එතැන සිටි බව (ධීති) දැනගත යුතුයැයි කියයි. සූත්‍රයෙහි මෙහි විශේෂයක් නොමැති බැවින්, ආචාර්ය මතයෙන් සූත්‍රය නො වළක්වා මේ සූත්‍රයම ප්‍රමාණ කළ යුතුය.

පස්වන සූත්‍රයයි.

21. 4. 6.

සයවන සූත්‍රයේ අර්ථ ඉතා ප්‍රකටය.

සවැනි සූත්‍රයයි.

21. 4. 7.

සත්වන සූත්‍රයේ - "ධම්මානුධම්මපටිපන්නසස" යනු නව ලෝකෝත්තර ශ්‍රී සද්ධර්මයන්ගේ අනුලෝම වූ ධර්මයන්ගේ පූර්වභාග ප්‍රතිපදාවට පිළිපත්නමුත් යනුයි. "අයමනුධම්මා" යනු මේ අනුලෝම ධර්මය වේ යනුයි. "නිබ්බිදාබහුලෝ" යනු කළකිරීම් බහුල වී යනුයි. "පරිජානාති" යනු ත්‍රිවිධ පරිඥාවෙන් විශේෂයෙන් දැනගනියි යනුයි. "පරිච්චවති" යනු මාර්ගක්ෂණයෙහි උපත් ප්‍රභාණ පරිඥාවෙන් මිදෙයි යනුයි. මෙසේ මෙම සූත්‍රයෙහි ආර්ය මාර්ගය කියන ලද්දේ වේ. එසේම මීට පසුව එන සූත්‍ර තුනෙහිද එය කියැවේ. මෙම සූත්‍රයේ වනාහි නුවණින් බැලීම, නියම නැත. පසුව එන සූත්‍රයන්හි එය නියමිතය. එනිසා මෙහිදී ද එය නියමිත වශයෙන්ම නියමකොට ගතයුතුයි. මේ ත්‍රිවිධ ලක්ෂණයන් නුවණින් සළකා බැලීමෙන් තොරව සසර පිළිබඳ කළකිරීමට හෝ නිවණ අවබෝධ කරගැනීමට හෝ නොහැක.

සතරවන නතුම්භාක වර්ගයයි.

21. 5. 1.

අන්තදීප වර්ගයේ පළමු සූත්‍රය - "අතතදීපා" යනු තමා දිවයිනක්, පිහිටක්, ආරක්ෂාවක්, ගතියක්, පිහිටක්, උපකාරයක් කර වෙසෙවු යන අර්ථයයි. "අතතසරණා" යනු මෙයටම සමාන වචනයකි. "අනඤ්ඤසරණා"

මෙය අනෙකෙකුගේ පිහිට සෙවීම ප්‍රතික්ෂේප කරයි. අනිකෙක් අනිකකුට පිහිට නොවේ. අනිකකුගේ වැයමෙන් අනිකකුගේ දුකින් මිදීම සිදු නොවේ. මෙය කියන ලදී. "තමාට පිහිට තමාමය. තමාට පිහිටවන වෙන අයෙක් සිටින්නේ කොහිද?"^a එනිසා "අනඤ්ඤසරණා" (අනිකකු පිහිට නොවේ) යැයි කියන ලදී. මෙහි "අත්ත" නම් කවුද? "අත්තා" (තමා) යනු ලෝකික-ලෝකෝත්තර ධර්මයන්ය. එනිසා "ධම්මදීපා ධම්මසරණා අනඤ්ඤසරණා" යනුවෙන් කියන ලදී. "යොනි" යනු කාරණයයි. හේතුවයි. "මෙය භූමියේ උපන් ඵලයන් අවබෝධයට හේතුවකි." ආදියෙහි මෙනි. "කිං පභොතිකා" යනු "කුමක් ප්‍රමුඛ කොට ඇත්තේද? කොතැනින් හටගනී ද?" යන අර්ථයි. "රූපසසතො" මෙය ඒ ශෝකාදියේ ප්‍රභාණය දක්වීමට ම අරඹන ලදී. "නපරිතසසති" යනු නොගනියි. බිය නොවේ යනුයි. "තදංග නිබ්බතො" එයින් විපස්සනා (විදසුන්) අංගයන්ගෙන් ශෝකාදිය නිවුණු බැවින් තදංග වශයෙන් (තාවකාලිකව) නිවුණෙකි. මේ සූත්‍රයෙහි විදර්ශනාවම කියන ලදී.

පළමු සූත්‍රයයි.

21. 5. 2.

දෙවන සූත්‍රයෙහි - "දුක්ඛසමුදයගාමිණී සමනුපසසනා" යනු යම් භෙයකින් කය සාර වශයෙන් ගැනීම දුක්ඛ යනුයි. එයද සමුදයගාමිණී ප්‍රතිපදාව නම් රූපය ආත්ම වශයෙන් බලන්නේය" යනුවෙන් මෙසේ දෘෂ්ටිය සලකා බැලීම කියන ලදී. එනිසා දුක් ඇතිවීමේ මාර්ගය දක්වෙන සමනුපස්සනාව (සලකා බැලීම) යැයි මෙහිදී අර්ථ දැක්වුණුය. "දුක්ඛනිරෝධ ගාමිණී සමනුපසසනා" යන මෙහි විදර්ශනාවත් සමග සිවුමාර්ග ඤාණය 'සමනුපස්සනාව' (මැනවින් බැලීම-දකීම) යැයි කියන ලදී. මෙසේ මෙම සූත්‍රයෙහි සසර පැවැත්ම හා නැවැත්ම පිළිබඳව කියන ලදී.

දෙවැනි සූත්‍රයයි.

21. 5. 3.

තෙවන සූත්‍රයේ - "සමමප්පඤ්ඤාය දඨබ්බං" යනු විදර්ශනා සහිත මාර්ග ප්‍රඥාවෙන් දැක්වුණු යනුයි. "විරජ්ජති විමුච්ඡති" යනු

මාර්ගක්‍ෂණයෙහි නොඇලේ. විපාක ක්‍ෂණයෙහි මිඳෙයි යනුයි. "අනුපාදාය ආසවෙහි" යනු නූපදින නිරෝධයෙන් නිරුද්ධ වූ, ආශ්‍රවයන් නොගෙන මිඳෙයි යනුයි. "රූපධාතුයා" ආදිය ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂණය දක්වීමට කියන ලදී. විපාකය සමග ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂණ දර්ශනය යැයි කියත්මය. "ධීතං" යනු මතුයෙහි කරන ලද කෘත්‍යානුභාවයෙන් සිටී යනුයි. "ධීතතතා සතතු සසිතං" යනු පැමිණිය යුත්ත පැමිණි බවින් සතුටු වූ යනුයි. "පච්චතංයෙව පරිනිබ්බායති" යනු තමාම පිරිනිවේ යනුයි.

තෙවන සූත්‍රයයි.

21. 5. 4.

සිවුවන සූත්‍රයේ "පුබ්බනතානුදිට්ඨියො" යනු පූර්වාත්තයට අනුගත වූ අටළොස් දෘෂ්ටිහු නොවෙති. "අපරනතානුදිට්ඨියො" යනු අපරාත්තයට අනුගත වූ සිවුසාළස් ධාතුහු නොවෙති. "ථාමසා පරාමසො" යනු දෘෂ්ටි ශක්ති විසින් දෘෂ්ටි අල්ලා ගැනීමක් සිදු නොවෙයි යනුයි. මෙපමණෙකින් පළමු මාර්ගය දක්වන ලදී. දූන් විදර්ශනාව සමග තුන් මාර්ගයන්ද එලයන්ද දක්වීමට "රූපසමිං" ආදිය අරඹන ලදී. නැතහොත් දෘෂ්ටිහු නම් විදර්ශනාවෙන්ම ප්‍රතිනය. මෙය වනාහී මතුයෙහි විදර්ශනාව සහිතව සිවු මාර්ගය දක්වීමට අරඹන ලදී.

සිවුවන සූත්‍රයයි.

21. 5. 5.

පස්වන සූත්‍රයේ - "පඤ්චපාදානකධර්ම සමනුපසසනති එතෙසං වා අඤ්ඤතරං" යනු පිරිපුන්ව ගැනීම් වශයෙන් පංචස්කන්ධය දකිති. අපරිපූර්ණව ගැනීම් වශයෙන් මෙයින් අන්‍ය වූ දෙයක් හෝ දකිය යනුයි. "ඉති අයංවෙව සමනුපසසනා" යනු මේ දෘෂ්ටි සමනුපස්සනාවයි. "අසමිති වසස අවිගතං හොති" යනු යමෙකුට මේ සමනුපස්සනාව ඇත්නම් එහි "මම වෙමි"යි තණ්හා-මාන-දෘෂ්ටි සංඛ්‍යාත වූ ප්‍රපඤ්චත්‍රය ඉවත් නොවූයේ ම ය. "පඤ්චනනං ඉන්ද්‍රියානං අවකතනති හොති" යනු ඒ කල්ලේයයන් උපන් කල්හි කර්ම කල්ලේය ප්‍රත්‍යයන්ගේ වූ පසිඳුරන්ගේ ඉපදීම වේ. "අපටී හිකබ්බෙ මනො" යන මෙය කර්මය සඳහා කියන ලදී.

"ධම්මා" යනු අරමුණයි. "අවිජ්ජාධාතු" යනු ජවන ඝෂණයෙහි අවිද්‍යාවයි. "අවිජ්ජා සමථසසර්පන" අවිද්‍යාවෙන් යුක්ත වූ ස්පර්ශයෙන් හටගත්. තවද "මනෝ" යනු හවංගඝෂණයෙහි විපාක මනෝධාතුවයි. ආවර්ජන ඝෂණයෙහි ක්‍රියා මනෝ ධාතු කර්මාදිය කියන ලද පරිදිමය. "අසමිති පිසසහොති" යනු තණ්හා-මාන-දෘෂ්ටි වශයෙන් "මම වෙමි"යි ඔහුට සිත්වේ යනුයි. මෙයින් අන්‍ය වූ "අයමහසමි"යි රූපාදියෙහි කිසියම් හෝ ධර්මයක් ගෙන මෙය "මම වෙමි"යි ආත්ම දෘෂ්ටි වශයෙන් කියන ලදී. "හවිසසනති" යනු ශාස්වත දෘෂ්ටි වශයෙනි. "සහවිසසනති" යනු උච්ඡේද දෘෂ්ටි වශයෙනි. "අපේක්ඛා" යනු ඉක්බිති ඒ ආකාරයෙන්ම සිටි මේ ඉඤ්ජියයන්නිය. "අවිජ්ජාපගීයති" යනු සිවු සත්‍යයන්හි නොදන්නා බව වූ අවිද්‍යාව ප්‍රතින වේ යනුයි. "විජ්ජා උපපජජති" යනු අර්හත් මාර්ග විද්‍යාව උපදියි. "අසමි" යනු තෘෂ්ණා-මාන දෘෂ්ටිත්‍රය. මෙසේ මේ කර්මයාගේ පසිඳුරන් අතරෙහි එක් සන්ධියකි. විපාකමය වූ පංචිඤ්ජය පාක්ෂික වූ පසිඳුරන්ගේ කර්මය අතර එක් සන්ධියකි. මෙසේ ත්‍රිවිධ ප්‍රපක්ඛ්වයෝ ඒකාන්තයෙන් ඉක්මගියෝය. ඒකාන්තයෙන් ඉඤ්ජියාදිය ප්‍රත්‍යුත්පන්නය. එහි කර්ම මනස ආදිකොට අනාගතයේ ප්‍රත්‍ය දක්වන ලදී.

පස්වන සූත්‍රයයි.

21. 5. 6.

සචෑනි සූත්‍රයේ - රූපස්කන්ධය කාමාවචරය. සිවු ස්කන්ධයෝ සිවුභූමිකය. "සාසවං" යනු ආශ්‍රවයන්ගේ අරමුණු ස්වභාවයෙන් ප්‍රත්‍ය වූ යනුයි. "උපාදානීයං" යනු එසේම උපාදානයන්ගේ ප්‍රත්‍ය වූ යනුයි. මෙහි වචනාර්ථය වනාහි - අරමුණුකොට පවත්වයි. ආශ්‍රවයන් සහිත වූයේ සාශ්‍රවය. දැඩිව ගතයුතු යනු උපාදානීය වූ. මෙහිද රූපස්කන්ධය කාමාවචරය. ඉතිරි වූ ත්‍රෛභූමික විදර්ශනාව වාර වශයෙන් කියන ලදී. මෙසේ මෙහි රූපය රාශි අර්ථයෙන් ස්කන්ධයන්හි පිවිසියේය. ආශ්‍රව සහිත වූ යන අර්ථයෙන් උපාදානස්කන්ධයන්හි පිවිසියේය. වේදනාදියෙහි ආශ්‍රව සහිත වූත් ආශ්‍රව රහිත වූත් වශයෙන් ප්‍රභේද වේ. ඒවා ද රාශි අර්ථයෙන් සියලුම ස්කන්ධයන්හි පිවිසියේය. ත්‍රෛභූමික වූ ධර්මයෝ මෙහි ආශ්‍රව සහිත වූ යන අර්ථයෙන් උපාදානස්කන්ධයන්හි පිවිසේ.

සයවන සූත්‍රයයි.

21. 5. 7.

සත්වන සූත්‍රයේ "සෙය්‍යො හමසමී" යනු විශිෂ්ට වූ උතුම් වූ "මම වෙමි" යැයි සිතයි යනුයි. "කිමඤ්ඤානු යථාභූතසස අදසසනා" යනු තත් වූ පරිද්දෙන් නොදැකීමෙන් අනිත් කිසිවක් වන්නේය. නොදැකීම අඥානකම පිණිසම වේ යන අර්ථයි. මෙහි දී දැන් ඔහුට ක්‍රිවිධ වෘත්තයක් ඇති වුණේද දේශනාව අරඹන සේක් "තං කිං මඤ්ඤාසි සොණා" යනාදිය දෙසූහ.

සත්වන සූත්‍රයයි.

21. 5. 8.

අටවැනි සූත්‍රයේ අර්ථ ඉතා ප්‍රකටය.

21. 5. 9-10

නවවන හා දසවන සූත්‍රයන්හි - "නන්දිකඛයා රාගකඛයො රාගකඛයා නන්දිකඛයො" යන මෙහි නන්දිය (ඇලීම) හෝ රාගය යන අර්ථයෙන් එතෙර කරවීම අර්ථයෙන් කියන ලදී. නිර්වේද අනුපස්සනාවෙන් හෝ කළකිරීමට පත්වනුයේ තෘෂ්ණාව දුරුකරයි. විරාග අනුපස්සනාවෙන් නො ඇලෙන්නේ රාගය දුරුකරයි. මෙපමණකින් විදර්ශනාව නිමාකර, "රාගකඛයා නන්දිකඛයො" යනුවෙන් මාර්ගය දක්වා "නන්දිරාගකඛයා චිතතං චිත්තවතී" යනුවෙන් ඵලය (විපාකය) දක්වන ලදී.

නවවන හා දසවන සූත්‍රයන්ය.

පස්වන අත්තදීප වර්ගය නිමිඥය.

මූල පණ්ණාසකය සමාප්ත විය.

21. 1. 1.

උපය වර්ගයේ පළමු සූත්‍රය - "උපයො" යනු තණ්හා-මාන-දෘෂ්ටි වශයෙන් පංචස්කන්ධයට පැමිණි යනුයි. "විඤ්ඤාණං" යනු කර්ම

විඥානයයි. "ආපජෙජයා" යනු කර්මය දවා ප්‍රතිසන්ධිය ඇදීමට සමත් වූ වෘද්ධි ආදියට පැමිණෙන්නේ ය. "විඤ්ඤාණුපයං" යනු පදයේ නොගැනීමෙන් හේතුව කියන ලද්දේමය. "වොවජ්ජතාරමමණං" යනු ප්‍රතිසන්ධිය ඇදීමට සමත් වූ ශක්තිය නොමැතිවීමෙන් අරමුණු ගැනීම සිදි-කැඩී යයි යනුයි. "පතිට්ඨා විඤ්ඤාණසස" යනු කර්ම විඥානයට පිහිටක් නොවේ යනුයි. "තදපපතිට්ඨිතං" යනු එය නොපිහිටීමෙනි. "අනභි සංඛවච විමුක්තං" යනු ප්‍රතිසන්ධිය අභිසංස්කරණය නොකර මිදුණු යනුයි.

පළමු සූත්‍රයයි.

21. 1. 2.

දෙවන සූත්‍රයේ - "බිජාජාතානි" යනු බිජයෝය. "මූලබිජං" යනු වදකහ, කහ, ඉඟුරු ආදියයි. "ඛන්ධබිජං" යනු ඇසතු-නුග ආදියයි. "එඵබිජං" යනු උක්, උණ, බට ආදියයි. "අගගබිජං" යනු කුඹුක්-මුරුවා ගස් ආදිය. "බිජ බිජං" යනු හැල්-වි ආදී ප්‍රබ්බන්ත ධාන්‍ය හා මුං-මෑ ආදී අපරන්ත ධාන්‍ය වර්ගයන්ය. "අඛණ්ඩානි" යනු නොබිඳුණා වූ ඒවායි. බිඳුණු කාලයේ පටන් බිජයන්, බිජ සදහා සුදුසු නොවේ. "අපුතිකානි" යනු ජලය වැටීම් ආදියෙන් නොතෙමුණු ඒවායි. කුණු වූ බිජයන්ද බිජ ලෙස යෙදීමට සුදුසු නොවේ. "අවාතාතපහතානි" යනු සුලඟින් ද අව්වෙන් ද නො නැසුණු, ඕපස් නැතිබවට පත් නොවූ යනුයි. ඕපස් රහිත කසට බිජයන් ද බිජ ලෙස නොයොදයි. "සාරාදානි" යනු ගන්නා ලද සාරවත් භාවය ඇති. පිහිටි සාරය ඇති යනුයි. නිසරු බිජ, බිජ සංඛ්‍යාවෙහි ලා නොසැළකේ. "සාඛසිඨිතානි" යනු තුන්-සතර මාසයක් කොටුවෙහි තබා ආරක්ෂා කිරීමෙන් සුවසේ තැබූ යනුයි. "පය්චි" යට පිහිටන බැවින් පය්චි නම් වූ. "ආපො" මතුපිට තෙත්කරන වතුර (ජලය). "චතසෙසා විඤ්ඤාණට්ඨිතියො" යනු කර්ම විඥානයට ආරම්භණ වූ රූපාදී සිවු ස්කන්ධයෝ ය. ඒවායෙහි අරමුණු වශයෙන් පිහිට වූ පය්චි ධාතුව සමාන වූ නන්දි රාගයයි. තෙත් කිරීම්-වැගිරීම් අර්ථයෙන් ආපෝ ධාතුව හා සමාන වූ. "විඤ්ඤාණං සාහාරං" යනු ප්‍රත්‍ය සහිත වූ කර්ම විඥානයයි. එය වනාහි පොළවේ වැඩෙන බිජ මෙන් අරමුණ නැමති පොළවෙහි වැඩේ. (වර්ධනය වේ.)

දෙවන සූත්‍රයයි.

තෙවන සුත්‍රයේ - "උදානං උදානෙසි" යනු බලවත් සොම්නස් බව හටගැනීමෙන් ප්‍රීතිවාක්‍යයක් පහළ කල සේක යනුයි. කුමක් නිසා මෙසේ ප්‍රීතියක් බුදුපියාණන්ට ඇතිවූ සේක්ද? සසුනේ තෙර්‍යාණික බව නිසයි. කෙසේද? මෙසේ උන්වහන්සේට සිත්විය. මේ සසුනෙහි මූලාධාරයෝ තුනකි. දානය, සීලය, භාවනාව යන උපනිශ්‍රය සම්පත් තුනයි. ඒ තුන අතුරින් දාන උපනිශ්‍රය සම්පත්තිය දුර්වලය භාවනා උපනිශ්‍රය සම්පත්තිය ප්‍රබලය. දාන හා සීල උපනිශ්‍රය සම්පත් දෙකින් ක්‍රීඩිත මාර්ගයන්ට හා ඵලයන්ට පැමිණේ. භාවනා උපනිශ්‍රය සම්පත්තියෙන් රහත් බවට පත්වේ. මෙසේ දුර්වල උපනිශ්‍රයෙහි පිහිටි හික්මු ව උත්සාහ කරනුයේ වෑයම් කරනුයේ පක්ඛ ව ඕරම්භාගිය බන්ධනයන් සිදු තුන්මාර්ග ඵල උපදවයි. අහෝ! තෙර්‍යාණික සසුනේ බලමහිමය පුදුමයි." ආචර්ජනය කරන්නාට මෙසේ සිත් පහළ වේ. එහි දුර්වල උපනිශ්‍රයක හිද වෑයම් කරන්නාට ක්‍රීඩිත මාර්ග ඵලයන්ට පැමිණේ. මේ අර්ථය දක්වීමට මිලක්බ තෙරුන්ගේ කථාවස්තුව දක්විය යුතුය.

උන්වහන්සේ ගිහිකල ප්‍රාණසාතාදී කර්මවලින් ජීවිතය ගෙනයනුයේ කැළයේ උගුල් සියක්ද මොහොල් සියක්ද යෙදවූහ. එක්දිනක් අගුරුවලින් පිළිස්සූ මස් කා, උගුල් ඇටවූ තැන්වල හැසිරෙනුයේ දැඩි පිපාසාවක් ඇතිවිය. එක් ආරණ්‍ය තෙර නමක් වසන විහාරයකට ගොස් තෙරුන් සක්මන් කරන තැනට නුදුරෙහි සිට පැන්කළය විවර කළේය. අත් තෙමාගැනීම් පමණවත් දිය ඇතිබවක් නොපෙනුණි. ඔහු කිපී මෙසේ කීය. "මහණ! මහණ! නුඹලා ගහපතියන් විසින් දෙන දේ කමින් නිදාගනිවු. පැන් කළයෙහි ඇඟලිලක් පමණවත් ජලය නොතබවු. මෙය සුදුසු නොවේ"යි බැණවැදුණි. තෙරුන් වහන්සේ "මවිසින් දුන් පැන් කළය පුරවා තැබුවෙමි. මොහු කියන්නේ මොනවාද?"යි පවසමින් ගොස් බැලූසේක් පිරුණු කළය දක දඩයම්කරුට පැන් දෝතක් පුරවා දුන්නේය. ඔහු දෙතුන් දෝතක් පුරවා පැන්බි මෙසේ සිතීය. "මෙසේ දියපිරි කළය පවා මාගේ පාපකර්මයන් පැමිණ රත්වූ කබලක් මෙන් මට වේදනා දෙයි. අනාගතයේදී මගේ ආත්මභාවයට කුමකින් කුමක් වේද?"යි කළකිරීමට පත්ව දුන්න විසිකර "ස්වාමීනි, මා පැවිදි කරන සේක්වා!"යි ඉල්විය. තෙරුන් වහන්සේ තව පංචක කමටහන කියවා ඔහු පැවිදි කළ සේක.

ඔහු මහණදම් පුරනවිට බොහෝ මුව උගුරෝ මැරූ තැන්වල උගුල්-මොහොල් ආදී යොදන ලද ආයුධ සිහිවේ. එය සිහිකරන

උන්වහන්සේගේ සිරුරින් ඩාබ්දු වැගිරේ. කුළු ගොනෙක් මෙන් කමටහනෙහි සිත නොපිහිටයි. ඔහු "දැන් මේ මහණකමින් කුමක් කරන්නෙමිද?" යි පැවිද්දෙහි නො ඇලුණු සිත් ඇතිව වේදනාවෙන් තෙරුන් වහන්සේ සමීපයට ගොස් වැද "ස්වාමීනි! මම මහණදම් කිරීමට අසමත් වෙමි" යි පැවසීය. එවිට ඔහුට "දැන් හස්ත කර්මාන්ත කරව" යි තෙරුන් වහන්සේ පැවසූහ. ඔහු "ස්වාමීනි! මැනවැ" යි කියා ඉඹුල් ආදී අමු ගස් සිඳ ගොඩ ගසා "දැන් කුමක් කරමිද?" යි ඇසීය. "ඒවා දවන්න" යි තෙරුහු වදාළහ. ඔහු හතරවටින්ම අමු ඉඹුල් දරගොඩ දවීමට උත්සාහ කර අසමත් වී තෙරුන්ට ඒ බව දැන්වීය. තෙරුන් වහන්සේ එවිට "එසේනම් ඉවත්වෙන්න" යි පවසා මහපොළව දෙබෑ කර අවිච්ඡේදන කණාමැදිරියෙක් පමණ වූ ගිනි සිලුවක් රැගෙන ඒ ඉඹුල් දරගොඩට දමූහ. එවිට ඤාණයකින් වියළි කොළ ගොඩක් මෙන් දරගොඩ දැවී ගියේය. තෙරුන් වහන්සේ පාපී භික්ෂුවට අවිච්ඡේදන බරපතලකම පෙන්වා "ඉදින් සිවුරු හැරයන්නේ නම් මෙහි පැසෙන්තේයැ" යි සංවේග ඉපිදවීය. එම පවිටු භික්ෂුව අවිච්ඡේදකීමේ පටන් කම්පාවූයේ "ස්වාමීනි! බුදුසසුන තෙර්ථයාණිකද?" යි විමසීය. "ඇවැත්නි, එසේය." "ස්වාමීනි! යහපති. බුදුසසුන සසරින් නිදහස ගෙන දෙන්නක් නම් මිලක්බය! ආත්ම මෝක්ෂය කරන්නේය. සිවුරු හැරීම ගැන නොසිතව" යි එතැන් පටන් මහණදම් පුරයි. වෑයම් කරයි. වත්පිළිවෙන් කරයි. නිදිමතින් බාධා ඇතිකරන විට තෙත් වූ පිදුරු මිටියක් හිස තබාගෙන පා ගල් පොකුණක දමා හිඳියි. ඔහු එක්දිනක් පැන් පෙරා, කළය කලවයෙහි තබාගෙන, දිය දමන මහසැළියේ දිය බිඳි බිඳි යෑම බලමින් සිටියේය. එවිටම තෙරුන් වහන්සේ එම සාමණේරයාට ඇසෙන සේ මේ ගාථාව පැවසූහ.

"උට්ඨානවතො සතිමතො සුවිකමමසස නිසමමකාරිනො
සඤ්ඤතසස ව ධම්මජීවිනො අපමනතසස යසොගිවඩ්ඨති"

"නොපසුබට විරියෙන් - හා එළඹසිටි සිහියෙන්
නිදොස් වූ කිරියෙන් - හික්මුණු කය වචනයෙන්.
දිව්ගෙවන දහමින් - නොපමා බැවින් යුතු වූ
ඒ තැනැත්තහුගේ - යස රැස වැඩේ හැමදා" a

උත්වහන්සේ මේ ගාරාවේ පද සතර තමා කෙරෙහිම ආරෝපණය කරගත්ත. උත්සාහවන්තයා (උට්ඨානවතො) නම් මා වැන්නකු විය යුතුයි. සිහිය ඇත්තා ආදී වශයෙන් අප්‍රමාදී පුද්ගලයා දක්වා කිවේත් මා සඳහාමය. මෙසේ ඒ ගාරාවේ අර්ථය තමාට ම පැවසුවක් ලෙස සලකා තමාට ම අවවාද දෙමින්, එම අවවාදයන්හිම පිහිටි සේක්, පසක් වූ ඕරම්භාගිය සංයෝජන සිද්දමා අනාගාමී ඵලයෙහි පිහිටි සේක. ඉන් හටගත් සතුට ඇත්තේ,

අලලං පළාල පුඤ්ජාභං සීසෙනාදාය වංකමිං.

පතෙතාසමි තතියං ධානං, එතං මෙ තතී සංසයො

"තෙත් වූ පිදුරු මිටියක් හිසින් ගෙන මම හැසුරුනෙමි.

පත් වූයෙමි තෙවැනි තැනට - නොමැත කිසිදු සැකයක් මට."

යන මේ ප්‍රීති වාක්‍ය පහළ කළ සේක.

මෙසේ දුර්වල උපනිශ්‍රයෙහි පිහිටා ගැටෙමින්-වෑයම් කරමින් පහක් ඕරම්භාගිය සංයෝජන සිද්ද දමයි. ත්‍රිවිධ මගඵල උපදවයි. එනිසා බුදුහු මෙසේ වදාළහ. "මම පෙර නොවීම් නම් මට අතීත කර්ම රැස්කිරීම් නොවීම් නම් මතු ස්කන්ධ පහළ කිරීමක් මට නැත. මෙසේ නිශ්චයට පැමිණි භික්ෂුව ඕරම්භාගිය සංයෝජනයන් සිද්ධත්තේය."

එහි "නො ව මෙ සියා" යනු ඉදින් මම නොවන්නේ නම්; ඉදින් මට ඉක්මවූ කර්මාභිසංස්කාරයන් නොවූයෙමි නම් මේ මගේ දෑත් පවතින ස්කන්ධ පංචකය (පස) නොවන්නේය යනුයි. "න භවිසසති ත මෙ භවිසසති" යනු දෑත් එසේ උත්සාහ කරන්නෙමි. යම්සේ මට අනාගත ස්කන්ධ උපදවන කර්ම රැස්කිරීම් නොවන්නේ ද එය ඇතිකල්හි මට අනාගත ප්‍රතිසන්ධියක් නම් නොවන්නේය යනුයි. "එවං විමුච්චමානො" යනු මෙසේ ස්ථිර සේ පිහිටන භික්ෂුව දුර්වල උපනිශ්‍රයෙහි පිහිටියේ පංච ඕරම්භාගිය සංයෝජනයන් සිද්ධත්තේය යනුයි.

"එවං වුතො" යනු මෙසේ සසුනේ ඇති සසරින් මිදීම ගෙනදෙන බව සිහිපත් කරන බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් මේ උදානය පහළකල කල්හිය. "රූපං භවිසසති" යනු රූපය බිඳෙන්නේය යනුයි. "රූපසස විභවා" යනු භව විනාශය දැකීමෙන් සහ විදර්ශනා වැඩිමෙන්; විදසුන් සහිතව සිවුමග රූපාදීන්ගේ බිඳියාම දැක්වීමයි. ඒ සඳහා මෙය කියන

ලදී. "එවං විමුච්චමානො භනෙන භික්ඛු ඡන්දයා" ස්වාමීනි මෙසේ ස්ථිරව පිහිටි භික්ඛුව පස් ධර්මභාගිය සංයෝජන සිද්ධින්නේමය. කුමක් නිසා නොසිදෙන්නේ ද?

දැන් මතු මගඵල විමසන සේක්, "කථං පන භනෙන" යනාදිය වදාළහ. එහි "අනන්තරා" යනු අන්තර දෙකකි. විදර්ශනා මාර්ගයට ආසන්න වූ අනන්තරය (අතරක් නැති) සහ ඵලයට දුර වූ අනන්තරය යනුවෙනි. ඒ සඳහා "ස්වාමීනි! කෙසේ දන්නා තැනැත්තාට කෙසේ දකින තැනැත්තාට විදර්ශනාවට අනතුරුව "ආශ්‍රවයන්ගේ ක්‍ෂයවීම" නම් වූ අර්හත්ඵලය වන්නේද?" යි විචාරයි. "අනසිතායෙ" යනු ත්‍රස්ත නොවිය යුතු තැන, බිය නොවිය යුතු තැන යනුයි. "තාසං ආපජජති" යනු බියට-තැනී ගැනීමට පැමිණේ යනුයි. "තාසො හෙසා" යනු යම් ඒ "ඉදින් මම් නොවීම නම් මට අතීත කර්ම රැස්කිරීමක් නොවීම" යනුවෙන් පවතින දුර්වල විදර්ශනාවයි. දුර්වල විදර්ශනාව වනාහී යම් හෙයකින් ආත්ම ස්තේහය සම්පූර්ණයෙන් ගැනීමට නොහැකි වන්නේද? එහෙයින් අශ්‍රැතවත් පුහුදුන් පුද්ගලයාට ත්‍රාසය ඇතිවේ. ඔහු වනාහී "දැන් මම සිදෙන්නේය. මතු කිසිවක් නොවන්නේය." යනුවෙන් එක්තරා බමුණෙක් මෙන් තමා ප්‍රපාතයේ වැටෙන්නෙක් මෙන් දකියි.

ලෝවාමහ ප්‍රාසාදයේ යට මහලක සිට ත්‍රිපිටක මූලනාග ස්ථවිරයෝ ත්‍රිලක්‍ෂණයන්ගෙන් යුක්ත ධර්මය සිංහලට නැගූහ. ඉක්බිති එක්තරා බමුණෙක් එක්තරා සෙක සිට එම ධර්මය අසන්නේ සංස්කාරයන් ශූන්‍ය වශයෙන් වැටහුණි. ඔහු ප්‍රපාතයෙන් වැටුනකු මෙන් වී, හැර තිබූ දොරින් තම ගෙදරට පලාගොස්, තම පුතු උරෙහි නිදිකරවා "පුතේ! ශාක්‍යයන් වහන්සේගේ දහම සිහිකරන්නා වූ මම නැසුනෙමි" යි කීවේය.

"න හෙසා භික්ඛු තාසො" යනු මෙසේ පවතින බලවත් වූ විදර්ශනාව නිසා ශ්‍රැතවත් ආර්ය ශ්‍රාවකයාට ත්‍රාසයක්-බියක් නොමැත. ඔහුට මෙසේ නොසිතේ. "මම සිදෙන්නෙමි හෝ වැනසෙන්නෙමි හෝ මැනවි" යනුවෙන් නොසිතෙයි. ඔහුට "සංස්කාරයෝම උපදිති. සංස්කාරයෝම නැතිවෙති" යි යන හැඟීම ඇතිවේ.

තෙවන සූත්‍රයයි.

21. 1. 4.

සිවුවන සූත්‍රයේ - "චතුපරිවතනං" යනු එක් එක් ස්කන්ධයක් සතර සතර බැගින් වූ පෙරලීම් වශයෙනි. "රූපං අබහඤ්ඤාසිං" යනු රූපය දුක්ඛ සත්‍යයයැයි අවබෝධ කළෙමි යනුයි. මෙසේ සියලු පදයන්හි චතුරාර්ය සත්‍ය වශයෙන් අර්ථය දක්වනුයි. "ආහාර සමුදයා" යනු මෙහි ස්වච්ඡන්ද රාග සහිත වූ කබලිංකාර ආහාරය 'ආහාරය' නම් වේ. "පටිපනනා" යනු සීලයේ පටන් අර්භත් මාර්ගය දක්වා පිළිපත්තෝ වෙති යනුයි. "ගාධනන" යනු පිහිටුවනි. මෙපමණකින් සේඛ භූමිය දක්වා, දූත් අසේඛ භූමිය දේශනා කරන සේක් - "යෙ ච බො කෙවි හික්ඛවෙ" යනාදිය දෙසූහ. "සුචිත්තනා" යනු අර්භත් ඵල විමුක්තියෙන් වහා මිදුණු යනුයි. "කෙවලිනො" යනු කටයුතු නිමවූ යනුයි. කරන ලද සියලු කටයුතු ඇති. "වට්ඨං තෙසං නත්ථි පඤ්ඤාපනාය" යනු ඔවුන්ට ඉතිරි වූ සසර පැවැත්මක් දැක්වීමට නොහැක. ඔවුහු සසර පැවැත්ම සිදු දමන ලද්දකි යන අර්ථයයි. නැතහොත් වර්තයක්, පැවැත්මක් යැයි දැක්විය කරුණක් ඔවුන්ට නැත. මෙපමණකින් අසේඛ භූමිවාරය කියන ලදී.

සිවුවන සූත්‍රයයි.

21. 1. 5.

පස්වන සූත්‍රයේ "සත්තට්ඨානකුසලො" යනු සත්වැදෑරුම් අවකාශයන්හි දක්ෂ වූ යනුයි. "චුසිතවා" යනු විසූ බහිරු ඇති යනුයි. "උත්තම පුරිසො" යනු ශ්‍රේෂ්ඨ පුරුෂයායි. සෙසු පදයන්ගේ විස්තර පෙර පැවසූ පරිදි දක්වනුයි. මේ සූත්‍රය වනාහි උත්සාහවත් කරන්නක් මෙන් ද පෙළඹවීම් ඇති කරන්නක් ලෙස ද දක්වනුයි. යම්සේ විජ්ඣන සංග්‍රාමය ජයගත් රජතුමා යෝධයන්ට උපස් තනතුරු දී ඔවුන්ට සත්කාර කරයි. කුමන කරුණක් නිසාද? මෙම සත්කාර දුටු සෙසු ජනයා ද ශූරයන් වීමට සිතන බැවිනි. ඊට උත්සාහවත් වන බැවිනි. මේ අයුරින්ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අප්‍රමාණ කාලයක් පාරමී පුරා, මහබෝ මැඩදී කෙලෙස් මරුන් පරදා, සර්වඥත්වයට පත්වූ සේක්, සැවැත්නුවර ජේතවන මහාවිහාරයෙහි වැඩහිඳිමින් මේ සූත්‍රය දේශනා කළ සේක. එහිදී රහතන් වහන්සේලා ඔසවා ස්තූති කළ සේක. වර්ණනා කළ සේක. කුමන කරුණක් නිසා ද? මෙසේ අවශේෂ පුද්ගලයෝද අර්භත්ඵලය ලබාගැනීමට යොමුවන-

උත්සාහවත් වන බැවිනි. මේ අයුරින් මේ සූත්‍රය රහතුන් වහන්සේ ඔසවා තබමින් ප්‍රශංසා කරන බැවින් උත්සාහවත් කරන්නි. සේඛ්‍යයන් පොළඹවන බැවින් (රහත්ඵලය ලබාගැනීමට) පෙළඹවීම් ඇතිකරන්නක් ද වේ යැයි දතයුතුයි.

"එවං භික්ඛවෙ භික්ඛු සත්තධර්මාන කුසලො හොති" යනු මෙපමණකින් මෙහි මාර්ගඵල ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කිරීම් වශයෙන් දේශනාව නිමවා නැවත යනුයි. "කථඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛු තිවිධුපපරිකඛි හොති" යනු මේ රහතන් වහන්සේ යම් අරමුණක නිරන්තරව සිත පිහිටුවාගෙන වෙසේ නම් "එය සත්ත්වයෙක් හෝ පුද්ගලයෙක් නොවේ. ධාතු ආදියේ පැවැත්ම පමණක් වේ" යැයි යනුවෙන් රහතන් වහන්සේ නිරන්තර විහරණයෙන් "මේ ධර්මයන්හි කර්මකොට මොහු පැමිණියේයැ" යි පැමිණියා වූ පිළිවෙල ද දක්වීමට කියන ලදී. එහි "ධාතුසො උපපරිකඛි" යනු ධාතු ස්වභාවයෙන් බලයි. දකියි යනුයි. සෙසු දෙපදයෙහි අර්ථය මේ ක්‍රමයෙන්ම දතයුතුයි.

පස්වන සූත්‍රයයි.

21. 1. 6.

සයවන සූත්‍රයේ "කො අධිපපායො" යනු අධික වූ ප්‍රයෝග කවරේද යනුයි. "අනුපපනනසස" මේ මාර්ගය කාශ්‍යප සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉපිදවූහ. අනතුරුව වෙනත් ශාස්තෘවරයෙකුට ඉපිදවීමට නොහැකි විය. මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නූපන් මාර්ගය උපදවන්නාහු නම් වෙති. නගරයට සමාන වූ පරිහරණය නොකරන තැනක පිහිටි පැරණි මාර්ගයක් ඇතිවිය. එහි නොපවතින අර්ථයෙන් "නො ඉපදුණු මාර්ගය" නම් වේ. "අසඤ්ජානසස" යනු ඊටම සමාන වදනකි. "අනකඛා තසස" යනු නොකියන ලද යනුයි. මාර්ගය දන්නේය යනු "මගගඤ්ඤ" නම් වේ. මාර්ගය දන්නා ලදී. ප්‍රකට කළේය යන අරුතින් "මගගච්ඡ" නම් වේ. මාර්ගයෙහිද අමාර්ගයෙහිද (මග නොමග දෙකෙහිම) දක්ෂ වූ යනු "මගගකොච්චො" නම් වේ. "මගගානුගා" යනු මාර්ගය අනුව යන්නා වූය. "පචජාසමනනාගතා" යනු මම පළමුව ගියේ ශ්‍රාවකයෝ පසුව යෙදී ගමන් කරති. වාසය කරති යනුයි.

සයවන සූත්‍රයයි.

21. 1. 7.

සත්වන සූත්‍රයේ - "පඤ්චවග්ගියෙ" යනු "අඤ්ඤා කොණ්ඩඤ්ඤ" ආදී පැරණි උපස්ථායකයන් වූ තෙරවරු පස්දෙනා වහන්සේ. "ආමනෙකසි" යනු ඇසළ පුත් පොහෝදින ධම්මස්ක පැවතුම් සූත්‍ර දේශනාව පැවැත්වීමේ සිට අනුක්‍රමයෙන් සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටි කල්හි, දැන් මොවුන්ට ආශ්‍රවක්‍ෂය පිණිස ධර්මයක් දේශනා කරන්නෙමි"යි පස්වැනි දිනයෙහි එම භික්ෂූන් ඇමතු සේක. "එතදවොච" යනු මේ "මහණෙනි! රූපය අනාත්මය" ආදී වශයෙන් පැවැත්වූ අනන්ත ලක්ඛණ සූත්‍රය දේශනා කළ සේක යනුයි. එහි "අනත්තා" යනු පූර්වයෙන් පැවසූ සිවු කාරණයන්ගෙන් අනාත්මය වේ යනුයි. "තං කිං මඤ්ඤං භික්ඛවෙ" යන මෙය කුමක් නිසා ඇරඹූ සේක ද? මේ ස්ථානය දක්වා අනන්ත ලක්ඛණ සූත්‍රය දේශනා කරන ලදී. අනිත්‍ය-දුක්ඛ ලක්‍ෂණයන් නොවේ. දැන් ඒ අනිත්‍ය-දුක්ඛාදී ත්‍රිවිධ ලක්‍ෂණයම ගලපා දැක්වීමට මෙය ආරම්භ කරන ලද්දේ දතයුතුයි. "තසමා" යනු යම් හෙයකින් මේ පඤ්චස්කන්ධය ම අනිත්‍යය, දුක් සහගත හා අනාත්ම වූවක් වන්නේද එහෙයිනි. "යං කිඤ්චිරූපං" ආදියෙහි විස්තර කථාව විසුද්ධි මාර්ගයේ ප්‍රඥාභාවනාධිකාරයෙහි බැබළුන නිර්දේශයේ දැක්වේ. එය සැමතැනම පවසා ඇති අයුරින් දතයුතුයි. මේ සූත්‍රයෙහි වනාහි අනන්ත ලක්‍ෂණය ම කියන ලදී.

සත්වන සූත්‍රයයි.

21. 1. 8.

අටවන සූත්‍රයේ - "එකන්ත දුක්ඛං" ආදිය ධාතු සංයුත්තයේ කියූ ක්‍රමයෙන් දතයුතුයි.

අටවන සූත්‍රයයි.

21. 1. 9.

නවවන සූත්‍රයේ - "ආදිත්තං" යනු එකොළොස් ගින්නකින් දූවෙන, ඇවිලගත්. මෙසේ මේ සූත්‍ර දෙකෙහිම "දුක්ඛ" ලක්‍ෂණය ම කියන ලදී.

නවවන සූත්‍රය යි.

21. 1. 10.

දසවන සූත්‍රයේ - නිරුත්තිය ම "නිරුත්තියපථා" නැතහොත් - නිරුත්තිය ද ඒ නිරුත්ති වශයෙන් දූන්විය යුතු අර්ථයන්ගේ මාර්ගය බැවින් "පථ" යැයි "නිරුත්තියපථා" නම් වේ. සෙසු දෙපදය ද මේ ක්‍රමයෙන් අර්ථ දතයුතුයි. මේ පද තුනම අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් සමාන වචනයැයි දතයුතුයි. "අසංකිණණා" යනු දුරු නොකළ, මේවායේ අර්ථ කවරේද? යි කියා අත්තොහළ යනුයි. "අසංකිණණපුබ්බා" යනු අතීතයෙහිත් අත්තොහළ විරූය. "නසංකියනති" යනු මේවායින් කවර වැඩක්ද? යි අත් නොහරිති යනුයි. "න සංකියසසනති" යනු අනාගතයේද අත් නොහරින්නේය යනුයි. "අපපතිකුට්ඨා" යනු නො වලක්වන ලද - ප්‍රතික්ෂේප නොකරන ලද යනුයි. "අතීතං" යනු තමාගේ ස්වභාවය භංග වූයේ ම යැයි ඉක්මවා ගිය යනුයි. "නිරුද්ධං" යනු වෙනත් දේශයකට නොයා එතැනම නිරුද්ධ වූ - සංසිදුණු යනුයි. "විපරිණතං" යනු පරිණාමයට, වෙනස්වීමට ගිය, විනාශ වූ යනුයි. "අජාතං" යනු නූපන්නා වූ යනුයි. "අපාකුභුතං" යනු අප්‍රකට වූ යනුයි. "උකකලා" යනු උක්කල ජනපදවාසීහුය. "වසභඤ්ඤා" වස්සද භඤ්ඤ ද, ඒ දෙදෙන ම මූල දෘෂ්ටිගතිකයෝය - අහේතුකවාදී ආදියයි. හේතුවක්, ප්‍රත්‍යයක් නැතැයි ගත් බැවින් "අහේතුකවාදා" නම් වේ. කිරීමෙන් ප්‍රතිඵලයක් නැත. නොකලත් ප්‍රතිඵලයක් නැතැයි පාපී අදහස් ගත් බැවින් "අකිරියවාදා" නම් වේ. "දුන් දේහි විපාක නැත. ඵලයක් නැතැ" යි ආදී වශයෙන් ගන්නා ලද්දේ "නත්ථිකවාදා" නම් වේ. එහි මේ පුද්ගලයෝ දෙදෙනාට දෘෂ්ටි තුනක් විය. කිම එක් අයෙකුට දෘෂ්ටි එකභමාර බැගින් වූයේද ? නැත. යම්සේ එක් හික්‍ෂුචක් පිළිවෙලින් සතර ධ්‍යානයන් උපදවන්නේ ද, ඒ අයුරින්ම එක් එක් පුද්ගලයා මේ ත්‍රිවිධ දෘෂ්ටිම ඉපිදවියැයි දතයුතුයි. "හේතුවක්-ප්‍රත්‍යයක් නැතැ" යි නැවත නැවත සිහිකරන්නාට, ගෙනෙන්නාට, සතුටු වන්නාට, ආශ්වාදනය කරන්නාට මාර්ග දර්ශනය මෙන් වැටහේ. ඔහු බොරු නියාමයන්ට බැස ගනියි. ඔහු "ඒකාන්තකාළකයෙකි" යි කියයි. යම්සේ අහේතුක දෘෂ්ටියෙන් මෙසේ කරනුයේ පවු නොකරන්නේය. දුන් දෙයෙහි විපාක නැතැයි යන මේ තැන්හි මිසදිටු පිළිගැනීමිවලට බැසගනියි. "න ගරහිතබ්බං ක පටිකෙකාසිතබ්බං මඤ්ඤිසු" යනු මෙහි ඉදින් අතීතයක් නම් නැත. අතීතයක් නොවූ මොහුට අනාගතයක් හෝ වර්තමානයක් හෝ වන්නේ දැයි කියමින් ගරහයි. එහි දොස් දක්වමින් "මොහුට ගැරහීමෙන් කවර වැඩක්ද?" යි කීම නම් ප්‍රතික්ෂේප කිරීමකි. මේ නිරුත්ති මාර්ගයෙහි ඒ

අත්‍යන්තකාළක වූ දෘෂ්ටි පිළිගත්තො නොගැරහිය යුතු ප්‍රතික්ෂේප නොකළ යුතු යැයි සිතූහ. අතීතය ඉක්ම ගියේමය. අනාගතය තවම නොපැමිණියේය. වත්මන දැන් පවතින්නේ යැයි කීහ. "නිඤා බහාරොස උපාරම්භයා" යනු නැණවතුන්ගේ සම්පයේ නින්දා කිරීමේ බියෙන් ද ගැටීම් බියෙන් ද දෝෂ දැක්වීම් බියෙන් ද දෝෂාරෝපණ බියෙන් ද එම වාදයන් නොගැරහූහ යනුයි.

මෙසේ මෙම සූත්‍රයෙහි සිවු භූමික ස්කන්ධයන්ගේ පැණවීම කියන ලදී.

දසවන සූත්‍රයයි.

පළමු උපය වර්ගය නිමාවට පත්විය.

21. 2. 1.

අරහන්ත වර්ගයේ පළමු සූත්‍රයේ - "උපාදියමානො" යනු තණ්හා, මාන, දෘෂ්ටි වශයෙන් ගන්නා ලද යනුයි. "බද්දෙධා මාරසස" යනු මාරයාගේ පාශයෙන් බඳිනා ලද යනුයි. "මුතෙනා පාපිමනො" යනු මාරයාගේ-පාපියාගේ පාශයෙන් (උගුලෙන්) මිදුණේ නම් වේ.

පළමු සූත්‍රයයි.

21. 2. 2.

දෙවන සූත්‍රයේ - "මඤ්ඤමානො" යනු තණ්හා-මාන-දෘෂ්ටි යන වැරදි සිතුවිලිවලින් යුක්ත වූයේ යනුයි.

දෙවැනි සූත්‍රයයි.

21. 2. 3.

තෙවන සූත්‍රයේ - "අභිනන්දමානො" යනු තණ්හා-මාන-දෘෂ්ටි වශයෙන් සතුටුවනුයේ යනුයි.

තෙවන සූත්‍රයයි.

21. 2. 4.

සිවුවන සූත්‍රයේ - "ඡන්දො" යනු තණ්හාව නම් වූ කැමැත්තයි.

සිවුවන සූත්‍රයයි.

21. 2. 5-6

පස්වන හා සයවන සූත්‍රවල ද මේ ක්‍රමය ම දක්වනුයි.

පස්වන හා සයවන සූත්‍රයන් ය.

21. 2. 7.

සත්වන සූත්‍රයේ - "අනතතනියං" යනු තමාගේ සන්තකයේ-සම්පයේ නොවූ යනුයි. තමාගේ උපකරණයන්හි අභාවයෙන් (නොපැවතීමෙන්) ශුන්‍ය වූ යන අර්ථයි.

සත්වන සූත්‍රයයි.

21. 2. 8.

අටවන සූත්‍රයේ - "රජනිය සණ්ඨිතං" යනු ඇලී ගැලී සිටින ද්‍රව්‍යයන් ගේ ආකාරයෙන් පිහිටි යනුයි. "රාගයේ ප්‍රත්‍ය භාවයෙන් පිහිටි" යන අර්ථයි.

අටවන සූත්‍රයයි.

21. 2. 9-10

නවවන හා දසවන සූත්‍ර රාහුල සංයුක්තයේ කියන ලද පරිදි දක්වනුයි.

නවවන හා දසවන සූත්‍රයන්ය.

දෙවන අරහන්ත වර්ගයයි.

21. 3-1. 2.3

බජ්ජනිය වර්ගයේ මූල සිට ඇති සූත්‍ර තුනෙහි චතුරාර්ය සත්‍යම පවසන ලදී.

පළමු, දෙවන හා තෙවන සූත්‍රයි.

21. 3. 4.

සිවුවන සූත්‍රයේ - "යාවතා භික්ඛවෙ සත්තාවාසා" යනු මහණෙනි! යම් පමණ "සත්තාවාසයෝ" ඇද්ද යනුයි. "යාවතා භවගගං" යනු යම්තාක් භවග්‍රයක් නම් වේද යනුයි. "එතෙ අගගා එතෙ සෙට්ඨා" යනු මේවා අතර අගවූත්, ශ්‍රේෂ්ඨ වූත් යනුයි. "යද්දං අරහනෙතා" යනු යම් මේ අර්හත් නම් වූ උතුමෝය. මේ සූත්‍රයේ ද පෙර කී පරිද්දෙන්ම උත්සාහවන්ත කරවීමත්, පෙළඹවීම් ඇතිකිරීමත් සඳහා දෙසන ලද්දකි යුතුයි. "අරාපරං එතදවොච" යනු එම අර්ථ දැක්වීමට ම විශේෂයෙන් පැහැදිලි කිරීමට ම "සුඛිනො වත අහනෙතා" ආදී මේ ගාථා වදාළ බව දකියුතුයි. එහි "සුඛිනො" යනු ධ්‍යාන සුවයෙන් ද මාර්ග සුවයෙන් ද එල සුවයෙන් ද සුවපත් වූ යනුයි. "තණ්හා තෙසං නච්ජජති" ඔවුන්ට අපාදුක් ඇතිකරන තණ්හාව නොපවතියි. මෙසේ ඔවුහු මේ තණ්හාව මූලික වූ සිත්වලින් දුරුවූ හෙයින් සුවපත් සිත් ඇත්තෝම වෙති. "අසමිමානො" යනු නවවැදෑරුම් අස්මි මානය අර්හත් මාර්ගයෙන් සහමුලින් සිදු දූමු යනුයි. "මොහජාලං පදාලිතං" යනු ඥානයෙන් අවිද්‍යා දෑල ඉරා දූමු යනුයි. "අනෙජං" යනු "ඒජා" නම් වූ තණ්හාව ප්‍රභාණය කිරීමෙන් ලැබුණු රහත් බවයි. "අනුපලික්ඛා" යනු තණ්හා-දෘෂ්ටි ආලේපයෙන් ආලේපිත යනුයි. "බ්‍රහමභූතා" යනු ශ්‍රේෂ්ඨ වූ යනුයි. "පරිඤ්ඤාය" යනු ත්‍රිවිධ පරිඤ්ඤාවන්ගෙන් මනාව දැනගෙන යනුයි. "සත්ත සද්ධම්මගෝචරා" යනු ශ්‍රද්ධා, හිරි, ඔක්තප්ප, බහුග්‍රැත බව, පටන්ගත් චීර්ය ඇති බව, එළඹී සිතිය, ප්‍රඥාව යන මේ සත්වැදෑරුම් ධර්මයන් අවබෝධ කරගත්තෝ "සත්ත සද්ධම්ම ගෝචරා" නම් වෙති. "සත්තරතන සමපන්නා" යනු සත් වැදෑරුම් වූ බොජ්ඣංග රත්නයන්ගෙන් යුක්ත වූ යනුයි. "අනුචිවරනති" යනු ලෝකික මහජනතාව ද නිසැකව හැසිරෙන්නිය යනුයි. මෙහි වනාහී රහත් වහන්සේලාගේ සැක-බිය නොමැති හැසිරීමම අදහස් කරන ලදී. එනිසා මෙසේ වදාළහ. "පභීනභය භෙරවා" යනුවෙනි. එහි - "භයං" යනු බියවීමයි. "භේරවං" යනු ප්‍රබල ලෙස බියවීමයි. "දස භංගෙහි සමපන්නා"

යනු අසේක වූ දස අංගයන්ගෙන් යුක්ත වූ යනුයි. "මහානාගා" යනු සිවුවිධ කාරණයන්ගෙන් මහා නාගයන් වූ යනුයි. "සමාහිතා" යනු උපචාර, අර්පණා ආදියෙන් යුක්ත වූ යනුයි. "තණ්හා තෙසං තච්ඡජනී" යනු "මහරජ! ලෝකයා සතුටුවීමෙන් හීනය. සතුටට සැතීමකට පත් නොවන්නෝ ය. තණ්හාවෙහි දාසයෝ යැයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ බැවින්". මෙසේ කියන ලද දාස කම්කරු ආදීන් මෙන් තණ්හාවක් ඔවුන්ට නැත. මෙසේ ක්ෂීණාශ්‍රව රහතුන්ගේ දාසත්වයෙන් මිදීම දක්වයි. "අසෙධඤාණං" යනු අර්හත් ඵල ඤාණයයි. "අනතිමොයං සමුසසයො" යනු මේ ආත්මභාවය අවසාන ම එක වේ යනුයි. "යොසාරො බ්‍රහ්ම චරියසස" යනු සාරය නම් ඵලයයි. රහත් බවයි. "තසමිං අපර පචචයා" යනු ඒ ආර්ය ඵලයෙහි තවත් පැමිණිය යුතු දෙයක් නැතැයි ප්‍රත්‍යක්ෂයෙන්ම දැන-අවබෝධ කරගෙන සිටී. "විධාසු නචිකම්පනති" යනු තුනක් වූ මාන කොටස්වල නො සැලෙති. කම්පා නොවෙති යනුයි. "දනහමිං" යනු රහත් බවයි. "චිත්තාවිනෝ" යනු රාගාදිය දුරුකර සිටී යනුයි. "උදධං" යනාදියේ උඩ යනු සිරුරේ මුදුනෙහිම වූ කෙස් ය. "අපාවිනං" යටම වූ පා තලයයි. "තිරියං" යනු මැද ප්‍රදේශයයි. උඩට ම නොගිය. යටම වූ පා තලයට නොපැමිණි. "උදධං" යනු අතිතයයි. "අපාවිනං" යනු අනාගතයයි. "තිරියං" යනු වර්තමානයයි. "උදධං" යනු දේව ලෝකාදියයි. "අපාවිනං" යනු අපායාදිලෝකයන්ය. "තිරියං" යනු මිනිස්ලොවයි. "නඤ්ඤෙසං න ච්ඡජනී" මේ ස්ථානයන්හි සංකෂිප්ත වශයෙන් හෝ අතීත-අනාගත-ප්‍රත්‍යුත්පන්න වූ ස්කන්ධයන්හි ඔවුන්ට (රහතුන්ට) තණ්හාවක් නැත. මෙහි සසර පැවැත්මට මූලික වූ තණ්හාවෙහි නොපැවැත්ම - අභාවය දක්වන ලදී. "බුද්ධා" යනු චතුරාර්ය සත්‍යය පිරිසිදු අවබෝධ කරගත් බැවින් "බුද්ධ" නම් වූ යනුයි. මෙහි වනාහි සිංහනාදයන්ගේ එක්කර දැක්වීමයි. "අප චිත්තති සුවයෙන් සුවපත් වූවෝ ම ය. දුක් ජනනය නො කරන්නෝය. අපගේ තණ්හාව ප්‍රතීණය. පස්කඳ පිරිසිදු දැනගත්හ. අපි දාසත්වයට පත්වන තණ්හාවෙන් මෙන්ම සසර පැවැත්මට මූලික වූ තණ්හාව ද ප්‍රහීන කර උතුම් ශ්‍රේෂ්ඨයෝ වූයෙමු. අසමානයෝ වෙමු. චතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධ කරගත් බැවින් "බුද්ධ" නම් වූයෙමු" යැයි භවාග්‍රයෙහි සිට අතීත නාදය නම් වූ සිංහනාදය රහතන් වහන්සේ විසින් පවත්වනු ලැබෙත්.

සිවුවන සූත්‍රයයි.

21. 3. 5.

පස්වන සූත්‍රයේ - ගාථාවන්ගෙන් තොරව, ඉතා පිරිසිදු කර අවබෝධ කරගන්නවුන්ගේ අදහස් පරිදි මෙම සූත්‍රය දේශනා කරන ලද සේක.

පස්වන සූත්‍රයයි.

21. 3. 6

සයවන සූත්‍රයේ "සීහො" යනු සිංහයෝ සතර දෙනෙකි. තිණ සිංහ, කාළසිංහ, පණ්ඩුසිංහ හා කේසරසිංහ වශයෙනි. ඔවුන් අතුරින් තිණ සිංහයා පරෙවියන්ගේ පාට ඇති ගවදෙනක් හා සමානව තණ අනුභව කරන සිංහයායි. කාළ සිංහයා නම් කළු ගවදෙනක් හා සමාන වූ තණ අනුභව කරන්නෙකි. පණ්ඩුසිංහ නම් පලාවන් පැහැ ඇති ගවදෙනක් හා සමවූ මස් කන සත්ත්වයෙකි. කේසර සිංහ නම් ලාක්ෂා පැහැයෙන් වර්ණවත් කරන ලද්දකු මෙන් මුවින් ද වලිග අගින්ද සිවුපාදයෙන්ද යුක්ත වූවෙකි. ඔහුගේ මස්තකයේ සිට ලාකඩ තෙලිතුඩකින් පාටකලාක් වැනි වූ රේඛා තුනක් පිටමැදින් ගොස් දෙකලවා අතර දක්ෂිණාවර්ත වී සිටියි. ඔහුගේ කඳෙහි වනාහි ලක්ෂයක් අගනා කම්බිලියක් පෙරවූවාක් මෙන් කේසර සමූහයක් ඇත. ශරීරයේ සෙසු ස්ථාන පිරිසිදු වූ හාල්පිටි, හක්සුණු, පුලුන් මෙන් සුදුපාට වූයේ වෙයි. මේ සතර සිංහයන් අතුරින් මේ කේශර සිංහයාම මෙහිදී අදහස් කරන ලදී.

"මීගරාජා" යනු තිරිසන් සතුන්ගේ රජතුමාය. "ආසයා" යනු වසන ස්ථානයෙනි. රන් ගුහාවකින් හෝ රිදී, මැණික්, ස්ථටික, රත්සිරියල් ආදී ගුහාවකින් හෝ නික්මුණේ යැයි කියන ලදී. නික්මීම ද සිවු කාරණයකින් සිදුවේ. අන්ධකාරයෙන් පෙළීම නිසා ආලෝකය සොයාගෙන නික්මීම, මලමුත්‍රාදියෙන් පෙළීම නිසා ඒවා බැහැර කිරීමට නික්මීම, බඩසයින් පෙළුණේ ගොදුරු-ආහාර පිණිස නික්මීම සහ ශුක්‍රධාතු කිපීම නිසා මෙමුද්‍රන ධර්මයෙහි යෙදීම පිණිස නික්මීම යන සතරයි. මෙතැනදී ගොදුරු පිණිස නික්මුණේයැයි දතයුතුය.

"විජමහති" යනු රන් තලයක හෝ රිදී-මැණික්-ස්ථටික-රත්සිරියල්

තලයක හෝ යන කිසියම් තලයක පසු පාදෙක සමච පිහිටුවාගෙන, පෙර පාදෙක ඉදිරියට දිගුකර, සිරුරේ පසුභාගය ඇද - පෙරභාගය ඉදිරියට ගෙනවුත්, පිට නමා-ගෙල ඔසවා හෙතෙඬක් ගසන්නාක් මෙන් නාස්පුට ගසාදමා ශරීරයේ ඇළි ඇති දුටිලි කම්පා කරවමින් (ඉවත් කරමින්) ශරීරය ගසා දමයි යනයි. එසේ සිරුර ගසාදමන බිමෙහි ද තරුණ වසු පැටවකු මෙන් එහෙ මෙහෙ දුවයි. දුවනු යේ ද ඔහුගේ ශරීරය අඳුරෙහි කැරකෙන ගිනිපෙනෙල්ලක් මෙන් වැටහේ.

"අනුවිලොකෙති" කුමක් නිසා පරික්ෂා කර බලන්නේ ද ? යනුයි. පරහට අනුග්‍රහ පිණිසයි. ඒ සිංහනාදය පවත්වන කල්හි ප්‍රපාත-ආවාටයන්හි විසමතැන්හි හැසිරෙන ඇත්-ගෝන-මීහරක් ආදී ප්‍රාණීහු එම ප්‍රපාතයේම ආවාටයේම වැටෙති. ඔවුන්ට අනුග්‍රහ පිණිස (එසේ නොවැටීම සඳහා) පරික්ෂා කර බලයි. කිම මේ දඩයම් කරමින් සත්ව මාංසයෙන් යැපෙන මොහුට කරුණාවක් තිබේද? එසේය ඇත. "මෙසේ කලබලවීමෙන් බොහෝ දෙනෙකු මරණයට පත්කිරීමෙන් මාහට ඇති ප්‍රයෝජනය කුමක්ද?" තමාගේ ගොදුර සඳහා කුඩා සතෙකු නොගැනීමද සිංහයාගේ සිරිතකි. මෙසේ සෙසු සතුන් කෙරෙහි අනුකම්පා කරයි. මෙය කියන ලදී. "කුඩා වූ විෂම ස්ථානවලට පැමිණි ප්‍රාණීහු විනාශයට නොපැමිණේවා!" යි යනුවෙන්.

"සිංහනාදං නදති" යනු තෙවරක්ම සිංහනාද පවත්වයි යනුයි. මෙසේ වැජඹෙන භූමියක සිට නාද කරන්නනුගේ ශබ්දය හාත්පස තුන් යොදුනක් පමණ ප්‍රදේශය එකනින්නාද කරයි. ඔහුගේ ඒ ශබ්දය අසා තුන් යොදුනක් තුල සිටි දෙපාසිවුපා සමූහයා හුන්කැන සිටීමට අසමත් වෙති.

"ගොවරාය පකකමති" යනු ආහාර සඳහා යයි යනුයි. කෙසේද? ඔහු වැජඹී භූමියේ සිට දකුණට හෝ වම්ට උඩපනිනුයේ වෘෂභයෙක් පමණ උසතැන් පනියි. ඉන් අනතුරුව උඩ පනිනවිට උසභ සතරක් හෝ අටක් වූ හෝ උස පනියි. සමතැන්හි සෘජුව පැන දුවනවිට දාසයක් හෝ විස්සක් වූ උසභ ප්‍රමාණයක දුර පැනදුවයි. ගොඩබිමක හෝ පර්වතයක සිට පැන දුවනවිට උසභ සැටක් හෝ උසභ අසූවක් පමණ තැන් පනියි. අතරමග ගසක් හෝ පර්වතයක් දෑක, එය වට වම්ට හෝ දකුණට කැරකෙමින් උසභයක් පමණ තැන් ඉක්මවයි. තෙවැනිවර සිංහනාද කර,

ඒ සමගම තුන්යොදුන් පමණ තැන් පෙනී යයි. එම යොදුන් තුන ගෙවා ගොස් නැවතී තමාගේම නාදයේ, අනුනාදය අසයි. මෙවැනි වේගවත් ජවයකින් ඔහු පැනදුවයි.

"යෙතුයොන" යනු බොහෝසෙයින් යනුයි. "හයං සනතාසං සංවෙගං" යන මේ සියල්ල සිතේ තැනිගැනීම පිණිස වූ නාමයන්ය. සිංහයාගේ ශබ්දය අසා බොහෝ සත්ත්වයෝ හයවෙති. අල්ප වූ දෙනෙක් බිය නොවෙති. ඔවුහු කවරහුද? ඊට සමාන වූ සිංහයා, අජාතිය අස්වයා, අජාතිය හස්තියා, අජාතිය පුරුෂයා, රහතන් වහන්සේ. මොවුහු කුමක් නිසා බිය නොවෙත්ද? සමාන වූ සිංහයා නම් ජාති, ගෝත්‍ර, කුල, ශූර භාවයන්ගෙන් සමාන වේයැයි බිය නොවේ. අජාතිය හස්ති ආදී සත්ත්වයෝ තමාගේ සක්කාය දෘෂ්ටිය බලවත් හෙයින් (තමාගේ යැයි දැඩිව ගැනීම) බිය නොවෙති. රහතන් වහන්සේ සක්කාය දෘෂ්ටිය ප්‍රතින කළ බැවින් බියනොවන සේක.

"බිලාසයා" යනු බිලයෙහි නිදන - බිලයෙහි වෙසෙන්නෝය. සර්ප, මුගටි, තලගොයි ආදීහු. "දකාසයා" යනු ජලයෙහි වසන මත්ස්‍ය-කැසිබු ආදීහුය. "වතාසයා" යනු වනයේ වෙසෙන ඇත්, අස්, ගෝණ, මුවාදීහුය. "පවිසනති" යනු දුන් පැමිණ අප අල්ලා ගත්තේයැයි මගබලමින්ම පිවිසෙති යනුයි. "දළෙහති" යනු ස්ථිර වූ දැඩි වූ යනුයි "වරතෙතති" යනු හම් රැහැනිත්ය. "මහිදධිකො" ආදියෙහි වැජඹී (කිලිපෙලූ) බිමෙහි සිට දකුණු ආදී දිශාවකට උසහයක් පමණද සෘජුව උසහ විස්සක් පමණ ද පැනීම වශයෙන් මහත් වූ සෘද්ධි ඇති, සෙසු මෘගයන්ට අධිපති බව නිසා මහේශාකාර බවද, භාත්පස තුන්යොදුන් පමණ ප්‍රදේශයේ සත්ත්වයෝ හඬ අසා පලායෑම් වශයෙන් මහානුභාව සම්පන්නතාවයද දකුණුයි. "එවමෙව බො" යනුවෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ ඒ සූත්‍රයන්හි ඒ ඒ අයුරින් තමන්වහන්සේ දක්වන සේක. "මහණෙනි! සීහ යනු බුදුරජාණන් වහන්සේට යෙදෙන තවත් නාමයකි." මෙම සූත්‍රයේ දී ද සිංහයා හා තමන් වහන්සේ සමාන කරන සේක. "සුතකඛන්තය! වෛද්‍යවරයා, ශල්‍ය වෛද්‍යවරයා යනු තථාගතය් වහන්සේටම යෙදෙන තවත් නාමයකි." මෙහි බුදුහු වෛද්‍යවරයෙකුට සමාන වූහ. "මහණ! බ්‍රාහ්මණ යනුද තථාගතයන්ට යෙදෙන තවත් නාමයකි." මෙහිදී බ්‍රාහ්මණයකුට සමාන කෙරුණි. "තිස්සය! මාර්ගයෙහි දක්‍ෂ පුරුෂයා යනු තථාගතයන්ට ම යෙදෙන තවත් නාමයකි." මෙහිදී මාර්ගය දක්වන පුරුෂයකු හා සමාන වූහ. "සේලය! මම රජවෙමි" මෙහිදී රජකු හා සමවූහ. "මහණෙනි! සීහ

යනු තරාගතයන්ට ම යෙදෙන තවත් නාමයකි" යනුවෙන් මේ සූත්‍රයේදී තමන් වහන්සේ සිංහයකු හා සමාන කර දක්වන සේක් මෙසේ දක්වූහ.

එහි මේ සමානකර දක්වීමයි. - සිංහයාගේ රන්ගුහාදියෙහි වසන අවස්ථාව මෙන් තරාගතයන් වහන්සේ දීපංකර පාදමූලයේ සිට කළ ප්‍රාර්ථනා ඇතිසේක්, අප්‍රමාණ වූ කාලයක් පාරමිපුරා - අවසන් ආත්ම භාවයෙහි ප්‍රතිසන්ධි ග්‍රහණයෙන් (පිළිසිදු ගැනීමෙන්) මෙන් ම මවුකුසින් බිහිවීමෙන්ද දසදහසක් ලෝධාතුව කම්පා කරවමින්, අභිවෘද්ධියට පැමිණ දිවැ සැපත් හා සමාන වූ සම්පත් අනුභව කරන සේක් ත්‍රිවිධ ප්‍රාසාදයන්හි විසූ කාලය දතයුතුයි.

සිංහයාගේ රන්ගුහාවෙන් නික්මෙන අවස්ථාව මෙන් තරාගතයන් වහන්සේට විසිනව වන වසරේදී විවෘත වූ ද්වාරයෙන් කන්ථක අසුපිට නැගී ඡන්ත නම් සහායකයා සමග නික්ම, ත්‍රිවිධ රාජ්‍යයන් ඉක්මවා අනෝමා නම් නදිතෙරදී මහාබ්‍රහ්මයා විසින් දුන් කසාවත් හැඳ පොරවා පැවිදි වූ සත්වැනි දින රජගහනුවර පිඬු පණිස හැසිර, පණ්ඩව පර්වත ප්‍රාන්තයේ කරන ලද බත් කිස ඇති සේක් - සම්මා සම්බුද්ධත්වයට පැමිණ පළමුවම මගධයට වැඩමකිරීම සඳහා රජුට පොරොන්දු වූ අවස්ථාව දක්වා වූ සිදුවීම් දතයුතුයි.

සිංහයා කිළිපොලා සිරුර ගසා දූමු අවස්ථාව මෙන් තරාගතයන් වහන්සේ දෙන ලද ප්‍රතිඥා ඇතිව, ආළාරකාලාම වෙත පැමිණීමේ සිට සුජාතාවගේ කිරිපිඬු දානය හා එය පිඬු හතලිස් නවයකට වැළඳීම දක්වා වූ කාලය දතයුතුයි.

සිංහයාගේ කේශර කම්පාකිරීම මෙන් සවස් යාමෙහි සොත්ථිය විසින් දුන් කුසතණ මිටි අට රැගෙන, දසදහසක් සක්වල දේවතාවන් විසින් තුනී ගි ගයමින් ගඳමල් ආදියෙන් පුදනු ලබනසේක්, තෙවරක් බෝමැඩ පැදකුණු කර - බෝධි මණ්ඩපයට පැන නැගී රියන් දාහතරක් උස තැනෙකහි තණ ඇතිරිය අතුරා චතුරංග සමන්තාගත වූ චිර්යය අධිෂ්ඨාන කොට සිටිසේක් එකෙණෙහිම මාරබලය විද්වංසනය කර - ත්‍රිවිධ යාමයෙහි ත්‍රිවිද්‍යාවන් පිරිසිදු කර - අනුලෝම, ප්‍රතිලෝම වශයෙන් ප්‍රතිතය සමුත්පාදය නැමති මහා සාගරය, උභය ඥාන නම් දණ්ඩෙන් මථනය කරන්නානු සර්වඥ ඥානය අවබෝධ කරගත් සේක් - එහි ආනුභාවයෙන් දසදහසක් ලෝකධාතුව කම්පාකිරීම දතයුතුයි.

සිංහයාගේ සිවුදිසාව බැලීම මෙන් අවබෝධ කරගත් සර්වඥ ඥානයෙන් යුක්තව සත් සති බෝමැඩ සමීපයෙහි ගතකොට, වැළඳුම්පිඩු ආහාරය ඇතිව - අජපල් නුගරුක් මුලදී මහබඹුගේ ධර්මදේශනාව සඳහා වූ ඇරයුම පිළිගෙන වැඩවසන සේක් එකොළොස්වන දිනයේ හෙට ඇසළ පුන්පෝදින වන්නේයැයි දැන ඉතා අළුසම් වේලෙහි "මම පළමුව දම්දෙසනුයේ කාටද?"යි බලන සේක් - ආළාරකාලාම හා උද්දකරාමපුත්තාදීන්ගේ කළුරිය කළ බව දැන දම්දෙසුම සඳහා පස්වග තවුසන් තෝරාගැනීම දතයුතුයි.

සිංහයා ගොදුරු පිණිස තුන්යොදුන් මග ගමන් කළාක් මෙන් තමන් වහන්සේගේ පාසිවුරු ගෙන "පස්වග තවුසන්ට දම්සක් පවත්වන්නෙමි"යි පසුබත් කල, අජපල් නුගරුක මුලින් නැගිට අටළොස් යොදුන් මගගෙවා වැඩමකිරීම දතයුතුයි. සිංහනාද පැවැත්වූ අවස්ථාව මෙන් තථාගතයන් වහන්සේ අටළොස් යොදුන් මගගෙවා ගොස් පස්වග තවුසන්ට දන්වා නොසෙල්වෙන ආසනයෙන් වැඩහිඳ දසදහසක් සක්වලින් රැස්වූ දිව්‍ය සමුහයා පිරිවරාගෙන "මහණෙනි! මේ අන්ත දෙක පැවිද්දකු විසින් සේවනය නොකල යුතුයි....." ආදී වශයෙන් ධර්ම වක්කප්පවත්තන සූත්‍ර දේශනාව පැවැත්වීම දතයුතුයි.

මේ පදය දෙසනු ලබන කල්හි තථාගත නම් සිංහරාජයාගේ ධර්මසෝෂාව යටින් අවිච්ඡය දක්වාත් උඩින් හවාග්‍රය දක්වාත් පැතිර දස දහසක් ලෝකධාතුව වසාගත්තේය.

සිංහ නාදයෙන් කුඩා සතුන්ට බියජනක සන්ත්‍රාසයක් පැමිණි අවස්ථාව මෙන් තථාගතයන් වහන්සේ ත්‍රිවිධ ලක්ෂණ දක්වා - චතුරාර්ය සත්‍යයන් දහසය ආකාරයකින් සැටදහසක් න්‍යාය වශයෙන් බෙදා දක්වා ධර්මය දේශනා කරනු ලබන කල්හි දීර්ඝායුෂ ඇති දෙවියන්ගේ ඤාණ සන්ත්‍රාසයේ පහළවීම අවස්ථාව දතයුතුයි.

"යදා" යනු යම්කලෙකයි. "තථාගතො" යනු අට කරුණකින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තථාගත නම් වනසේක යනුයි. "එසේ ආවේය" යන අරුතින් තථාගත වේ. 'එසේ ගියේය' යන අරුතින් තථාගත නම් වේ. තථ ලක්ෂණය පැමිණියේ නුයි තථාගත නම් වේ. තථ ධර්මයෙහි සත්‍යාකාරයෙන්ම සියල්ල අවබෝධ කරන ලද්දී තථාගත නම් වේ. තථ

ලක්ෂණය දක්වන ලද බැවින් තථාගත නම් වේ. එසේ කියන ලද බැවින් තථාගත නම් වේ. එසේ කරන ලද බැවින් තථාගත නම් වේ. සෙසු පුද්ගලයන් අභිභවනය කරන ලද අර්ථයෙන් තථාගත නම් වේ. මෙය විස්තර වශයෙන් බ්‍රහ්මජාල සූත්‍ර වර්ණනාවේද මූලපරියාය සූත්‍ර වර්ණනාවේද දක්වන ලද්දේමය. "ලොකෙ" යනු සත්ත්ව ලෝකයයි. "උපපජ්ජති" යනු ප්‍රාර්ථනා කිරීමේ පටන් බෝමැඩ මූලදී අර්හත් මාර්ගඥානය උපද්ධි නම් වේ. "අරහං සම්මා සම්බුද්ධො" යනාදිය විසුද්ධිමාර්ගයේ බුද්ධානුස්සති නිර්දේශයේ විස්තර කරන ලදී.

"ඉතිරූපං" යනු මෙය රූපයයි. රූපය මෙපමණයි. මෙයින් වැඩි රූපයක් නැත යනුයි. මෙපමණකින් ස්වභාව වශයෙනුත්, සරස් වශයෙන්, භාත්පසින්, වෙන්කර දැක්වීම් වශයෙන් - පෙරලීම් වශයෙන් - සතරමහා භූතයන්ද සිවුමහා භූත උපාදාන කරගත්තා වූද රූපය යන ඒ සියල්ල දක්වන ලදී. "ඉති රූපසස සමුදයො" යනු මෙය රූපයේ ඇතිවීම යනුයි. මෙපමණකින් ආහාර ඇතිවීමෙන් රූපය ඇතිවේ ආදී සියල්ල දක්වන ලදී. "ඉති රූපසස අපථගමො" යනු මෙය රූපයේ අස්තංගමයයි. නැතිවීමයි. මෙහිදීද ආහාර නැතිවීමෙන් රූපය නැතිවන ආකාරය දක්වන ලදී. "ඉති වෙදනා" ආදියෙහිද මේ ක්‍රමයම දතයුතුයි. "වණණවනෙනා" යනු ශරීර වර්ණයෙන් වර්ණවත් වූ යනුයි. "ධම්මදෙසනං සුචවා" යනු මේ පංචස්කන්ධයෙහි පසලොස් ලක්ෂණයන් ගෙන් අලංකාර වූ තථාගතයන් වහන්සේගේ ධර්මදේශනාව අසා යනුයි. "යෙභුයොන" යනු මේ ලෝකය අත්හැර ආර්ය ශ්‍රාවක වූ දෙව්වරු යනුයි. ඔවුන්ට වනාහි ආශ්‍රවයන් සිඳුලු බැවින් සිතේ තැති ගැනීමක් පවා නූපද්ධි. කළකිරුණු තැනැත්තාට ද නුවණින් පැමිණිය යුතු ඉහළම තැනට පැමිණි බැවින් ඥාණ සංවේගයන් නොපවතියි. සෙසු දෙව්වරුන්ට "මේ හික්කු ව බියවිය" යැයි අනිත්‍යතාව මෙනෙහි කරන්නන්ට සිතේ තැති ගැනීමක්, හයක් ද බලවත් විදර්ශනාව පවතින කාලයෙහි ඥාණභයක් ද නූපද්ධි. "භො" යනු ධර්මයට ඇමතීමක් පමණි. "සකකාය පරියාපනනා" යනු පංචස්කන්ධයේ ඇතුලත් අත්තර්ගත යනුයි. මෙසේ ඔවුන්ගේ සසර පැවැත්ම දෝෂ දැක්වූ සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ ත්‍රිලක්ෂණයන් ගෙනහැර දක්වා - ධර්මදේශනා කරන කල්හි ඥාණභයට බැසගනිත්.

"අභිඤ්ඤාය" යනු දූතගෙන යනුයි. "ධම්මවක්කං" යනු ප්‍රතිවේධ ඥාණ වශයෙන් හා දේශනා ඥාන වශයෙනි. ප්‍රතිවේධ ඥාණය නම් -

යම් ඥාණයකින් බෝධි පල්ලංකයෙහි හුන්සේක් චතුරාර්ය සත්‍යයන් සොළොස් ආකාරයකින් හා සැටදහසක් න්‍යායාකාරයෙන් අවබෝධ කරගත් සේක් ද එයයි. දේශනා ඥාණය නම් - යම් ඥානයකින් තිපරිච්චට ද්වාදසාකාරයෙන් ධර්මවක්‍රය පැවැත්වූ සේක්ද එම ඥාණයයි. මෙම ඥාණ දෙකම දසබලයන් වහන්සේගේ හදවතෙහි ම හටගත් උතුම් ඥාණයන්මය. එම දෙකින් මෙහිදී දේශනා ඥාණය ම ගතයුතුයි. එය වනාහි අටළොස් කෙළක් මහා බ්‍රහ්මයන් සමග අඤ්ඤා කොණ්ඩඤ්ඤ තෙරුන් සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටීම දක්වා මේ දේශනාව පවත්වයි" නම් වේ. සෝවාන් ඵලයට පත්වූ විටම මේ දේශනාව "පැවැත්වූයේය" නම් වේ. "අපච්ඡිද්‍රයාලෝ" යනු සමාන වූ පුද්ගලයෙක් නැති යනුයි. "යසසිනෝ" යනු පිරිවරාගත් - පිරිවරින් යුක්ත යනුයි. "තාදිනෝ" යනු ලාභයේදීත් අලාභයේදීත් එකසමාන වූ පැවැත්මයි.

සසවන සූත්‍රයයි.

21. 3. 7.

සත්වන සූත්‍රයේ - "පුබ්බෙනිවාසං" යන මෙය අභිඥා වශයෙන් සිහිකිරීම සඳහා නොකියන ලදී. විදර්ශනා වශයෙන් පූර්වෙනිවාසය (පෙරවිසූ කදපිළිවෙල) සිහිකර ශ්‍රමණ-බ්‍රාහ්මණයන් සඳහා ම කියන ලදී. එනිසා මෙසේ කීහ. "සබ්බෙ තෙ පඤ්චපාදානකඛන්ධො අනුසසරනති එතෙසං වා අඤ්ඤතරං" යනුවෙනි. (ඒ සියලුම පඤ්චස්කන්ධයන් සිහිපත් කරයි. ඒ අතරින් වෙන එකක් හෝ සිහිපත් කරයි.) අභිඥා වශයෙන් සිහිකරන්නහුට ස්කන්ධයන් ද උපාදානස්කන්ධයන්ද ස්කන්ධ හා බැඳුණු ප්‍රඥප්තීන් ද අරමුණු වෙත්මය. "රූපඤ්ඤාව අනුසසරති" යි සිහිකරනුයේ අනික් කිසියම් හෝ පුද්ගලයෙක් සිහිපත් නොකරයි. අතීතයේ නිරුද්ධව ගිය රූපස්කන්ධයම සිහිපත් කරයි. වේදනාදියෙහි ද මෙම ක්‍රමය ම දතයුතුයි.

ශුන්‍ය පර්වය නිමිසේය.

දන් ශුන්‍යතාවයේ ලක්ෂණ දැක්වීමට "කිඤ්ච භික්ඛවෙ රූපං වදෙය්‍යාං" යනාදිය දෙසූහ. යම්සේ නැතිවූ ගොතෙකු සොයන මිනිසා, ගව සමූහයා අතර හැසිරෙන රතු වූ හෝ කළු වූ හෝ ගොතෙකු දෑක මෙපමණකින් ම "මේ මගේ ගොතා" යැයි නිශ්චයට පැමිණේ. මේ අයුරින්ම ශුන්‍යතාව දේශනා කිරීමේදී ශුන්‍ය ලක්ෂණ නොපැවසුයේ ද ඒ තාක්

ශුන්‍ය කථාව නොදෙසන ලද්දේමය. ශුන්‍ය ලක්ෂණ ද පෙන්වූ විට ශුන්‍ය දේශනාව පවසන ලද්දේම වේ. ශුන්‍යතාව ගොනා මෙනි. ගොනා හඳුනා ගන්නා ලක්ෂණ ශුන්‍යතාව හඳුනාගන්නා ලක්ෂණ මෙනි. යම් සේ ගොනාගේ ලක්ෂණ නොසලකා හැරීවිට ගොනා මැනවින් හඳුනා ගැනීමට නොහැකි වන්නේද එසේම ගොනුගේ ලක්ෂණ සිහිපත් කර බැලීමෙන් උතුරු හඳුනාගන්නේ වේ. මේ අයුරින්ම ශුන්‍යතා ලක්ෂණ නොපැවසූ විට ශුන්‍යතාව නොකියන ලද්දේමය. එය දේශනා කල කල්හි ශුන්‍යතාව දේශනා කළේ වේ. ශුන්‍යතා ලක්ෂණ දැක්වීමට "කිඤ්ච භික්ඛවෙ රූපං වදෙට්" යනාදිය දෙසූහ.

එහි "කිඤ්ච" යනුවෙන් හේතුව විමසයි. කුමන කරුණකින් රූපය යැයි කියවුද? කුමන කරුණක් නිසා මෙයට "රූපය" යන නම යෙදේද? "රූපපතිති බො" යන මෙහි "ඉති" යනුවෙන් කරුණ දැක්වීමයි. යමකින් විකාරයකට පැමිණේද එය "රූපය" යැයි කියන ලදී යන අර්ථයි. "රූපපති" යනු කිපේ. ගැටේ. පෙළේ. බිඳේ යන අර්ථයි. "සිතෙනපි රූපපති" ආදියෙහි සිතලෙන් වෙනසට - විකාරයට පත්වීම ලෝකාන්තරික නිරයෙහි ප්‍රකටය.

සක්වල තුනක් තුනක් අතර එක් එක් ලෝකාන්තරික නිරය බැගින් ඇත. එය අටදහසක් යොදුන් ප්‍රමාණයක් පුරා පැතිර පවතී. එහි යට පොළවක් නැත. මත්තෙහි සඳහිරු, පහන්, මැණික් ආදී කිසිදු ආලෝකයක් නැත. නිත්‍ය වූ අඳුර පවතී. එහි උපන් සතුන්ට තුන්ගවුමක් පමණ වූ විශාල සිරුරක් ලැබේ. ඔවුහු වවුලන් මෙන් පර්වත පාදයෙහි දිග-මහත නියවලින් එල්ලී සිටිති. යම්කලෙක ඔවුහු දඟලන්නාහු ඔවුනොවුන්ගේ ශරීර ලංවෙති. එවිට "අපට අනුභව කිරීමට කැමක් ලැබුණි" යැයි සිතමින් එහි යෙදී සිටීමෙන් ඔවුනොවුන් පෙරලී ලෝකය දරාසිටින ජලයෙහි වැටෙති. සුලඟින් ගසාගෙන ගොස්ද ඇතැම්හු මීඅඹ මෙන් ගිලිහී දියෙහි වැටෙති. වැටුණු මොහොතේම අභියයින් කැකැරුණු දියෙහි - රත්කල කබලක වැටුණු පිටිපිඩක් මෙන් - පට පටා ගාමින් විනාශ වෙති. මෙසේ සිතලෙන් වෙනස්වීම ලෝකාන්ත නරකයෙහි අභියයින් ප්‍රකටය.

මහිස ආදී රටවල හිම වැටෙන ශීතල ප්‍රදේශවල මෙය ඉතා ප්‍රකටම වේ. එහි සත්ත්වයෝ ශීතලෙන් බිඳුණු ශරීර ඇතිව ජීවිතක්‍ෂයට පැමිණෙති.

උණුසුමින් වන විපර්යාසය අවිච්ඡි මහනිරයේ ඉතා ප්‍රකටය. බඩසයින් වන පිඩාව ප්‍රේත ලෝකයෙහිද මනුලොව දුර්භික්ෂ කාලවලද ප්‍රකට වේ. පිපාසාවෙන් වෙනස්වීම කාලකක්ෂ්‍යයක නම් අසුර ලෝකාදියෙහි ප්‍රකටය. එක් කාලකක්ෂ්‍යයක අසුරයෙක් පිපාසය ඉවසා ගැනීමට නොහැකිව යොදනක් ගැඹුරු හා පලල් වූ මහ ගඟකට බැස්සේය. එහි ගිය ගිය තැන දිය සිඳි යයි. දුම උඩට නගියි. රත්වූ පිටිගලක සක්මන් කරන්නාක් මෙන් විය. එහි ජල ශබ්දය අසා ඔබ්බ-නොබ හැසිරෙනුයේ රැය ගෙවී ගියේය. එවිට ඔහු උදෑසන පිඬු පිණිස හැසිරෙන තිහක් පමණ වූ හික්කුන් වහන්සේ ඔහු දක "සත්පුරුෂයා! නුඹ කවරෙක්ද?" යි ඇසූහ. එවිට ඔහු "ස්වාමීනි! මම ප්‍රේතයෙක් වෙමි" යි කීය. "කුමක් සොයන්නේද?" යි ඇසුවිට ඔහු "ස්වාමීනි! පැන්යැ" යි කීය. "මේ ගංගාව පිරී ඇත. කිම නුඹට නොපෙනේද?" යි හික්කුහු ඇසුවිට; ඔහු "ස්වාමීනි! මට ඊට ලංවිය නොහැක" යි කීය. එවිට කරුණාවන්ත වූ තෙරවරු "එසේනම් නුඹ ගඟ ඉවුරේ දිගාවෙන්ත. නුඹගේ මුවෙහි දිය ඉසින්නෙමු" යි කියා ඔහු වැලි කලාවේ උඩුකුරුව හොවා-තිස් දෙනා වහන්සේම ප්‍රාතාවලින් දිය ගෙනවුත් ඔහුගේ මුවෙහි දමූහ. උන්වහන්සේලා එසේ කරද්දීම කල්වේලා පැමිණියේය. එවිට "සත්පුරුෂයා! අපට පිඬු පිණිස කල් පැමිණියේය. නුඹට වතුර බීමෙන් ආශ්වාදයක් පමණවත් ලැබුණේද?" යි ඇසූහ. එවිට ප්‍රේතයා "ස්වාමීනි! ඉඳින් ආර්යයන් වහන්සේලා පාත්‍රා තිහකින් දිය ගෙනවුත් මුවෙහි ඉසිනු ලැබුවත් අල්ලකින් අඩක්වත් උගුර වෙත නොගියේය. ප්‍රේතභාවයෙන් මිදීමක් මට නැතැ" යි පැවසීය. මෙසේ පිපාසාවෙන් වෙනස්වීම ප්‍රේත ලෝකයෙහි අතිශය ප්‍රකටය.

ඩං සාදින්නේ වෙනස්වීම ඩැහැ ලේබොන මැසි-මදුරු ආදීන් පිළිබඳ බහුල වූ සෙසු පදයන්හි ප්‍රකටය. මෙහිද "ඩංස" යනු දුඹුරුපාට ඇටමැස්සෝය. "මකසා" යනු මදුරුවෝය. "වාත" යනු කුසෙහි වාතය, පිටෙහි වාතය ආදී ලෙස දකුණුය. ශරීරයේ වාතරෝගය ඉපිද අත්,පා, පිට ආදිය බිඳී යයි. කණ කරයි. කුදු කරයි. අත්පා කොර වූවන් (පිළන්) කරයි.

"ආතපො" යනු සුර්ය රශ්මියයි. ඉන් වන වෙනස්වීම වැලි කාන්තාරාදියේ ප්‍රකටය. එක් සක්‍රියක් වැලි කතරක රාත්‍රියේ තවලමකින් තනිවූවා (මඟහරී) දාවල සුර්යයා මුදුන් වූ විට රත් වූ වැලිවල පා තැබීමට නොහැකි වන්නී හිසින් පැසගෙන බිම දමා පාගා ගත්තිය. ක්‍රමයෙන් පැසද උණු වී සිටීමට නොහැකි වූවා ඇගේ උතුරු සලුව තබා

පාඨා ගත්තිය. එය ද රත්වූ විට තමාගේ ඇකයෙන් ගෙනසිටි දරුවා උඩුකුරු කොට හොවා හඬද්දීම ඔහුද පාඨාගත්තිය. දරුවා ද රත්වූ විට ඒ සමගම දෙදෙනම උණුසුම් වූවාහු කථරිය කළෝය.

"සිරිංසප" යනු යම්කිසි දීර්ඝ ජාතික වූ බඩගා යන සත්තුය. ඔවුන්ගේ ස්පර්ශයෙන් වන වෙනස්වීම - විෂපිරි සර්පාදීන්ගේ දෂ්ටකිරීම් වශයෙන් දතයුතුයි.

මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යම් මේ සමාන වූ සහ වෙන් වෙන් වූ ධර්මයන්ගේ ලක්‍ෂණ දෙකින් ඒ රූප ස්කන්ධයෙහි වෙන් වෙන් වූ ලක්‍ෂණ දක්වන ලදී. මෙය රූපස්කන්ධයෙහි පමණි. වේදනාදීන්ගේ නොවේ. එනිසා පුද්ගලයන්ට වෙන් වෙන් වශයෙන් අයත් ලක්‍ෂණයැයි කියයි. අනිත්‍ය-දුක්ඛ-අනාත්ම ලක්‍ෂණ වනාහි වේදනාදියෙහි ද වේ. එනිසා එය සමාන වූ ලක්‍ෂණයන් යැයි කියයි.

"කිඤ්ච හිකඛචෙ වෙදනං වදෙථ" ආදියෙහි පෙරදී කියන ලද පරිදීම දතයුතුයි. යමක් මුලදී කියූ දෙයට අසමාන වේද එහි මේ ප්‍රකට කිරීමයි. "සුඛමපි වෙදියති" යනු සැප අරමුණ විදියි. අනුභව කරයි යනුයි. සෙසු පද දෙකෙහිද මේ ක්‍රමයමයි. මේ අරමුණ කෙසේනම් සැපය, දුකය, දුකසැප දෙකම ඇති මැදහත්බවය යන නම් උපදිද? සැප ආදී ප්‍රත්‍ය වශයෙනි. එහි මේ අර්ථයයි. "මාතලිය! යම්භෙයකින් රූපය සුවයක් වේද, සැපය අනුව වැටේද, සුව ගෙනදෙයිද" යනුවෙන් මහාලී සූත්‍රයෙහි මෙය සඳහන් වූයේමය. "වෙදියති" යන මෙහි වේදනාවම විදියි. අනික් සතෙක් හෝ පුද්ගලයෙක් හෝ වේදනාවෙන් විදීම් ලක්‍ෂණයක් නැත. එනිසා වස්තු ආරම්භණයක් නිසා වේදනාවම විදගනියැයි මෙසේ මෙතැන්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වේදනාව ද වෙන් වෙන් වූ ලක්‍ෂණ වශයෙන් බෙදා දැක්වූ සේක.

"නිලමපි සඤ්ජානාති" යනු නිල් මල් හෝ වස්ත්‍ර හෝ පරිකර්ම කර - උපචාරයකට හෝ අර්පණාවකට හෝ පැමිණෙමින් එය හඳුනාගනියි යනුයි. මෙය සංඥා නම් වේ. පරිකර්ම සංඥාවද උපචාර සංඥාවද අර්පණා සංඥාව ද මෙහි සුදුසුමය. ජීත (කහ) වර්ණ සංඥාදියේද මේ ක්‍රමයමය. මෙහිද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැදින්ගැනීමේ ලක්‍ෂණ සහිත සංඥාවෙන් වෙන් වෙන් වූ ලක්‍ෂණ බෙදා දැක්වූ සේක. "රූපං රූපභ්‍යාය සංඛත මහි සංඛරොති" යනු යම්සේ කැදම, කැද සඳහා කැවුම්ම, කැද

සඳහා පිසයි නම් වේ. මෙසේ ප්‍රත්‍යයන් සමග පැමිණ කළ බැවින් (හේතු ප්‍රත්‍ය එක්වී සැදුණු බැවින්) 'සංඛත' යන ලබන ලද නම් ඇති රූපයමය. රූපය සඳහා යම් සේ අභිසංස්කරණය කරන ලද්දේ රූපය නම් වේ. එසේම ඒ සඳහා, රූපබව පිණිස රූප රැස්කරයි. උත්සාහ කරයි. සම්පිණ්ඩනය කරයි. නිෂ්පාදනය කරයි. වේදනාදියේ ද මේ ක්‍රමයමයි. මේ පැවසුයේ සංක්ෂිප්ත වශයෙනි. තමා සමග උපදින රූපය හා එක්ව යෙදුණු වේදනාදිය ධර්ම අභිසංස්කරණය කරයි. උපදවයි. මෙහිද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විදිම් ලක්‍ෂණ සහිත සංස්කාරයන්ගේ වෙන් වෙන්වූ ලක්‍ෂණ ම බෙදා දක්වූ සේක.

"අමබ්ලමයි විජානාති" යනු අභි, ඇඟරැල්ල, නාරන් ආදී ඇඟුල් දේ ඇඟුල් ලෙස දැනගනියි යනුයි. සෙසු පදයන්හිද මෙම ක්‍රමයමයි. තවද මෙහි "නිත්තකං" යනු කොහොඹ, පතෝලාදී නානාප්‍රකාර දේය. "මධුරකං" යනු ගිතෙල්, පැණි ආදී නානාප්‍රකාර දෙයයි. "බාරිකං" යනු වම්බටු, බෙරු, කරඹ, පුහුල්, වේවැල් ආදී නානාප්‍රකාර දේය. "අබාරිකං" යනු යම් ඒ ගෙඩි හටගන්නා කරකොළ ආදී මිශ්‍ර වූ කොළය. "ලොණිකං" යනු ලුණු කැද-ලුණු මාළු - ලුණු බත් ආදී නානාවිධ දේය. "තසමා විඤ්ඤාණෙනි වුවවති" යනු යම්හෙයකින් මේ ඇඟුල් ආදී හේදයන් ඔවුනොවුන්ට විශිෂ්ට වූ ඇඟුල් ආදී කරුණුවලින් දැනගනියිද එහෙයින් 'විඤ්ඤාණය' යැයි කියයි. මෙසේ මෙහිද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැනගැනීම් ලක්‍ෂණ වූ විඤානයේ වෙන් වෙන් වූ ලක්‍ෂණම බෙදා දක්වූ සේක.

යම් අරමුණක ආකාරය - පෙනීම - ගැනීම වශයෙන් සංඥාව ප්‍රකට වේ. එහෙයින් ඒ වක්‍රද්වාරය බෙදන ලදී. යම්හෙයකින් ආකාර-පෙනීම ආදී අරමුණුවල පවතින හේද ගැනීම් වශයෙන් විඤානය ප්‍රකට වේ. එනිසා එය ජිවහාද්වාරයේ බෙදා දක්වන ලදී. මේ සංඥා, විඤාන හා ප්‍රඥා වශයෙන් මුළු නොවීම් වශයේ ස්වභාවය, ලක්‍ෂණ සහිතව දැනගනියි. අවබෝධ කරගනියි. විශේෂයෙන් දැනගනියි. මෙහි විශේෂය දතයුතුයි. මෙහි විශේෂය නම් උපසර්ගය පමණකි. "ජානාති" (දැනගනියි) යන පදයෙහි විශේෂයක් නැත. එහි දැනගැනීම් අර්ථයෙන් විශේෂත්වය දතයුතුයි. නිලාදී අරමුණ හඳුනාගැනීම් පමණකි. අනිත්‍යය, දුකය, අනාත්මයැයි ලක්‍ෂණ අවබෝධ කරගැනීමට නොහැකි වේ. විඤානය නිලාදී වශයෙන් අරමුණ ම දැනගනියි. අනිත්‍යාදී වශයෙන් ලක්‍ෂණ අවබෝධ කරගැනීමටද පැමිණෙයි. උත්සාහ කර, මාර්ගය පහළ කරගැනීමටද නොහැකි වේ.

ප්‍රඥාව නිලාඳී වශයෙන් අරමුණ ද දැනගනියි. අනිත්‍යාදී වශයෙන් ලක්‍ෂණ ප්‍රතිවේදයටද පැමිණේ. උත්සාහ කර, ආර්ය මාර්ගාවබෝධයට ද පැමිණේ.

යම්සේ රන් පුවරුවක කහවනු රැසක් කළ කල්හි නූපන් බුද්ධි ඇති දරුවා, ගැමි පුරුෂයා, මහා රත්කරුවා යන තිදෙන එය බලා සිටි විට බුද්ධි නැති දරුවා කහවණුවල විසිතුරු බව වතුරප්‍ර හා රවුම් ආදී ආකාරයම බලා දැනගනියි. මෙය මිනිසුන්ගේ උපභෝග-පරිභෝග රත්න සම්මතයකිසි නොදනියි. ගැමි පුරුෂයා විසිතුරු බව ද දකියි. එමෙන් ම මිනිසුන්ගේ සැපසම්පත් ගෙනදෙන සම්මත වූ රත්නයකැයි දත් නමුත් "මේ බොරු කහවණුවකි", "මේ ජේකයකි", "මේ කරටකයකි", "මේ සණ්භයකි" යි ඒ කහවණුවේ වර්ගය නොදනියි. මිල පමණක් (අගය) දනියි. මහා රත්කරුවා විසිතුරු ආදී ලක්‍ෂණ ද රත්න සම්මත අගය ද කුටාදී භාවයන් ද දැනගනියි. දැනගැනීමත් රූපය දැක, ශබ්දය අසා, සුවඳ ආඝ්‍රාණය කර, රස විඳ, අතින් තද-මෘදුබව සලකා අසුවල් ගමේ කරන ලදී ආදී වශයෙන් ද දැනගනියි. අසුවල් නියම්ගමෙහි, අසුවල් නගරයේ, අසුවල් පර්වත ඡායාවෙහි, අසුවල් නදී තීරයේ සිටින අසුවල් ආචාර්යයා විසින් කරන ලදැයි ද දැනගනියි. මේ අයුරින්ම සංඥාව බුද්ධිය නැති දරුවා කහවණුව බැලීම මෙන් නිල් ආදී ලෙස අරමුණ පමණක්ම දැනගනියි. විඤ්ඤාණය ගැමි පුරුෂයාගේ කහවණුව දැකීම මෙන් නිල් ආදී ලෙස අරමුණද දැනගනියි. අනිත්‍යාදී වශයෙන් ලක්‍ෂණයන්ගේ අවබෝධය ද ලබයි. ප්‍රඥාව මහා රත්කරුවා කහවණුව දකින්නාක් මෙනි. නිල් ආදී ලෙස අරමුණ හැඳිනගනියි. අනිත්‍යාදී ලක්‍ෂණයන්ට එය පත්වන බවද දැනගනියි. උත්සාහ කර මාර්ග ඵලයන්ට ද පැමිණේ.

එය වනාහි ඔවුන්ගේ විශේෂය අවබෝධ කරගැනීම අපහසුය. එනිසා නාගසේන හිමියෝ මෙසේ වදාළහ. "මහරජ! භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් කරන ලද්දේ දුෂ්කර කටයුත්තකි." මිළිඳු රජු "ස්වාමීනි! නාගසේනායන් වහන්ස! භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කවර දුෂ්කර කටයුත්තක් කරන ලද්දේද?" "මහරජ! භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරන ලද්දේ ඉතා දුෂ්කරය. යම් බඳු අරුපි චිත්ත චෛතසික ධර්මයන්ගේ එක අරමුණේ පවතින චෙන්කර දැක්වීම් "මේ ස්පර්ශයයි. මේ වේදනාවයි. මේ සංඥාවයි. මේ චේතනාවයි. මේ සිතයි." යනුවෙන් දේශනා කරන ලදසේක් ද, එය තලතෙල්, අබතෙල්, මීතෙල්, එරඩුතෙල්, වසාතෙල් යන මේ පස් තෙල් එක පාත්‍රයක දමා, දවසක් ම කළවම් කර, ඉන්පසු මෙය තලතෙලයි. මේ අබතෙලයි. ආදී

වශයෙන් එක් එක් තෙල වෙන වෙනම ගෙන දැක්වීම මෙන් දුෂ්කර ක්‍රියාවකි. භාග්‍යවත් වූ ධර්මයට ඊශ්වර වූ ධර්මරාජන් වූ බුදුපියාණන් වහන්සේ සර්වඥ ඥානයාගේ මනා අවබෝධයෙන් මේ අරුපී ධර්මයන් එක් අරමුණක පවතින බවට ව්‍යවස්ථාපනය කරන ලදහ. පංච මහා නදීහු මුහුදට පිවිසෙන කල්හි මේ ගංගානම් ගඟේ ජලයයි. මේ යමුනා ගඟේ ජලයයි යනුවෙන් වෙන් වෙන්ව ජලය වෙන්කර දැක්වීම මෙන් මෙහි අර්ථ දැක්වූයකි. මෙසේ ප්‍රථම කොටසින් ශූන්‍යතාවද දෙවන කොටසින් ශූන්‍යතා ලක්‍ෂණද යනුවෙන් මේ දෙකොටසින්ම අනිත්‍ය ලක්‍ෂණය දේශනා කළ බුදුපියාණෝ දැන් දුක්ඛ ලක්‍ෂණය දැක්වීමට "තනු හිකඛවෙ" යනාදිය දෙසූහ.

එහි "බජජාමි" යනු රූපය බල්ලෙකු මෙන් මස් උදුර-උදුරා නොකයි. යම්සේ කිලිටි වස්ත්‍ර හැඳ ඒ හේතුවෙන් පීඩාව සඳහා කයි. වස්ත්‍ර නොකයි. මෙසේ පීඩාව ඉපිදවිම් "කයි" නම් වේයැයි දැක්වූයකි. "පටිපනෙනා හොති" යනු සීලය මුල්කරගෙන අර්හත් මාර්ගය දක්වාම පිළිපත්තේ වේ යනුයි. යමෙක් මෙහි බලවත් ප්‍රඥා ඇතිව, තියුණු ප්‍රඥා ඇතිව, බුද්ධ ඥාණයන්ගෙන් උතුම් වූ යෝග්‍යවචරයෙක්ව ප්‍රධන් භූමියෙහි වෑයම් කරනුයේ හුල්, කටු ආදියකින් විඳිමෙන් හෝ ආයුධයකින් ගැසීමෙන් හෝ ව්‍යාඝ්‍යාදීන් රැගෙන ගොස් කෑමෙන් හෝ ඇතිවන ඒ වේදනාව අමතක කරදමා මුල් කමටහනම සිහිකරනුයේ රහත්ඵලයම අවබෝධ කරගනියි. මෙය වේදනාවෙන් කලකිරීමට-නිරෝධයට පිළිපත්තානු නම් වේ. පිතිමල්ල තෙරුන් මෙන්, කුටුම්භිය පුත්‍ර මහා තෙරුන් මෙන්, කැලෑ මාර්ගයෙහි තිසක් පමණ හික්කුහු අතරින් එක්තරා ව්‍යාඝ්‍ර මුවෙහි හොත්තා වූ හික්කුව මෙන්, කටුවෙන් විඳිනු ලැබූ තෙරුන් මෙන්. (වේදනාවම උපකාර කරගෙන රහත් විය යුතු.)

දොළොසක් හික්කුහු ගෙඩිය ගසා කැළයෙහි භාවනා කරන්නානු එක් තෙරනමක් ඉර බැසයද්දීම ගෙඩිය ගසා, සක්මනට බැස සක්මන් කරන සේක්, හරහට තණ ගොමුවක් මඬිනු ලැබුයේ සැගවුණු කටුවක් ඇමිණුනේය. කටුව යටිපතුලින් නික්මී එය පැලී විනිවිද ගියාක් මෙන් වේදනාව පවතියි. තෙරුන් වහන්සේ මෙසේ සිතූ සේක. "කිම මේ කටුව ගලවා දමමිද? නැතිනම් ස්වභාවයෙන්ම විද සිටි කටුවක්ද?" උන්වහන්සේට මෙසේ සිතූණු සේක. මේ කටුවෙන් විඳින ලද බැවින් නිරයාදියෙහි වාසයක් නම් නැත. ස්වභාවයෙන්ම විදගෙන සිටි කටුවක්මය"යි

උන්වහන්සේ ඒ වේදනාව දුරුකර මුළුමනින්ම සක්මන් කර රැ පහවූ කල්හි වෙනත් හික්මවකට සංඥාවක් දුන් සේක. ඔහු අවුත් "ස්වාමීනි! කිමද?" යි ඇසීය. "ඇවැත්නි! මගේ කකුල කටුවකින් විදින ලදී." "කුමන වේලාවකදී විදින ලද්දේද?" "ඇවැත්නි! සවස් යාමයෙහිය." "ස්වාමීනි! කුමක් නිසා අපට කරා නොකළෙහිද? කටුව උදුරා එහි තෙල් ඉසින්නෙමු" යි පැවසූ විට "ඇවැත්නි! ස්වභාවයෙන් විද සිටි කටුව ම උදුරා දැමීමට වැයම් කළෙමි" යි තෙරහු පැවසූහ. "ස්වාමීනි! උදුරා දැමීමට හැකිවිද?" "ඇවැත්නි! එක් කොටසක් පමණක් උදුරා දමන ලදී" යැයි තෙරහු පැවසූහ. සෙසු කරාවස්තු දීඝ, මජ්ඣිම අටුවාවන්හි එන සතිපට්ඨාන සූත්‍ර නිර්දේශයේ විස්තර කරන ලද්දේමය.

"තං කිං මඤ්ඤප් භික්ඛවෙ" යන්න කුමක් නිසා ඇරඹූ සේක්ද? මේ කොටසෙහි දුක්ඛ ලක්ෂණයම කියන ලදී. අනිත්‍ය ලක්ෂණය දැක්වීමට නොවේ. එය දැක්වීමට මෙසේ මෙය අරඹන ලදී. ත්‍රිවිධ ලක්ෂණ එක්කර දැක්වීමට අරඹන ලද්දේමය. "අපවිණාති, නො ආවිණාති" යනු සංසාරික පැවැත්ම විනාශ කරයි. රැස් නොකරත්මය යනුයි. "පජහති නො උපාදියති" යනු එයම දුරුකර විසුරුවයි. නොගනියි යනුයි.

"විසිනෙති නො උපසිනෙති" යනු විසුරුවයි. බිඳහෙළයි. එක්රැස් නොකරයි යනුයි. (සම්පිණ්ඩනය නොකරයි) "විදුපෙති නො සන්ධුපෙති" යනු නිවාදමයි. නොදල්වයි යනුයි. "එවං පසසං භික්ඛවෙ" යන්න කුමක් නිසා ඇරඹියේද? සසර පැවැත්ම විනාශකර සිටි රහතන් වහන්සේ දක්වන්නෙමි' යි අරඹන ලදී. මෙපමණ වූ තැන්හි විදර්ශනාව කියන ලදී. දැන් විදර්ශනාව සහිත සිවුමාර්ගය දැක්වීමට මෙසේ අරඹන ලදී. නැතිනම් මෙපමණ වේලාවක් පළමු මාර්ගය විස්තර කරන ලදී. දැන් විදර්ශනාව සමග ත්‍රිවිධ මාර්ගයන් දැක්වීමට මෙය අරඹන ලදී. මේ ස්ථානය දක්වා ත්‍රිවිධ මාර්ගයන් විස්තර කරන ලදී. දැන් විදර්ශනාව සමග අර්හත් මාර්ගය දැක්වීමට මෙය අරඹන ලද්දේමය.

"සපජාපතිකා" යනු ප්‍රජාපති දෙවර්ජ සමග "ආරකාව නමසසනති" යනු දුරදීම නමස්කාර කරනි යනුයි. දුරද සිට නමස්කාර කරත්මය. ආයුෂ්මත් නිල තෙරුන්ට මෙනි.

ඒ තෙරුන් වහන්සේ කසල ඉවත්කරන කුලයේ ඉපිද, ඉන් නික්ම පැවිදි වූහ. කෙස් බාද්දීම රහත් වී මෙසේ සිතුහ. "මම අදම පැවිදි

විමි, අදම මගේ පැවිදි කිස මස්තක ප්‍රාප්ත විය. සිවුපසයෙන්ම සතුටුවෙමින් භාවනාදියෙන් අලංකාර වූ මහා ආර්යවංශික ප්‍රතිපදාව පුරන්නෙමි”යි සිතු උන්වහන්සේ සැවැත්නුවරට පාංශුකුල වස්ත්‍රයක් සොයමින් වැඩියහ. එවිට එක් මහාබ්‍රහ්මයෙක් සමවතින් නැගිට, මිනිස් ලොව දෙස බලනුයේ තෙරුන් දූක “මොහු අදම පැවිදිවිය. අදම හිසකේ කපද්දීම රහත්බවට පත්ව මහා ආර්යවංශ ප්‍රතිපදාව පිරිමට රෙදිකඩක් සොයන්නේය”යි ඇඳිලිබැඳ වැදගෙන සිටියේය. ඒ දුටු වෙනත් මහා බ්‍රහ්මයකුද “කාහට වදින්නෙහිද?”යි ඇසීය. “නිල තෙරුන් වහන්සේට නමස්කාර කරමි.” “කුමන කරුණක් නිසා වදින්නේද?” “එකුමා අදම පැවිදිව අදම කෙස් කපද්දී රහත්ව, මහා අර්යවංස ප්‍රතිපදාව පිරිමට රෙදිකඩක් සොයන්නේය.” පැවසුවිට ඒ මහාබ්‍රහ්මයාද නමස්කාර කරමින් සිටියේය. තවත් කෙනෙක්, තවත් කෙනෙක් වශයෙන් මෙසේම සත්සියක් මහා බ්‍රහ්මයෝ ඒ තෙරුන්ට නමස්කාර කරමින් සිටියහ. එනිසා කියන ලදී.

තා දෙවතා සත්තසතා උළාරා
බ්‍රහ්මා විමානා අභිනිකඛ මිත්වා
බිණ්ණසවා ගණනති පංසුකුලං

තා දෙවතා සත්ත සතා උළාරා
බ්‍රහ්මා විමා නා අභිනිකඛ මිත්වා
නිලං නමසසතති පසන්නවිතතා
බිණ්ණසවා කසිරති පංසුකුලං

“සත්සියයක් වූ ඒ දෙවියෝ මහත්වූ බ්‍රහ්ම විමානයෙන් නික්ම අවුත් පැහැදුණු සිත් ඇතිව රහතන් වහන්සේ ‘පාංශුකුලයක් ගනියි’ කියා නිල තෙරුන්ට වදිති.”

“සත්සියයක් වූ ඒ දෙවියෝ මහත්වූ බ්‍රහ්ම විමානයෙන් නික්ම අවුත් පැහැදුණු සිත් ඇතිව ‘කම්ණාසුවයන් වහන්සේ පාංශුකුල සිවුරක් කරයි’ යනුවෙන් නිල තෙරුන්ට වදිමින් සිටිති.” පංසුකුලය සෝදයි. එහි පඬු පොවයි. එය පොරවයි යනාදී වශයෙන් පවසමින් වදිමින් සිටිති.

මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ සූත්‍ර දේශනාව ත්‍රිවිධ භවයන්ගෙන් දුරුකර රහත්බවෙහිම මස්තකය (මුඛ්‍යාර්ථය) ගන්නා ලදී. දේශනාව අවසානයේ පනසියක් හික්කුණු රහත්බැවිහි පිහිටි සේක.

සත්වන සූත්‍රයයි.

21. 3. 8.

අටවන සූත්‍රයේ "කිසමිඤ්චි දෙව පකරණෙ" යනු කිසියම් කරුණකිත්ය. "පණාමෙඤ්චා" යනු බැහැරකර යනුයි. කවර කරුණකින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ භික්ෂුහු බැහැර කළ සේක්ද? එක් ඇතුල් වසක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර වස් වැස, පවාරණය කළ සේක් මහත්වූ භික්ෂු සමූහයක් පිරිවරාගෙන සැවතෙන් නික්ම ජනපද චාරිකාවෙහි හැසිරෙමින් කපිලවස්තුවට පැමිණ නිග්‍රෝධාරාමයට වැඩම කළ සේක. ශාක්‍ය රජවරු බුදුරදුන් වැඩම කළබව අසා පසුබත් කළ, කැපවූ තෙල්, මීපැණ, උක්පැණි මෙන්ම නොයෙක් සියගණන් පානවර්ග පිරි කන් ද ගෙන්වාගෙන විහාරයට ගොස් සංඝයාට පවරා දී, බුදුරදුන්ට වැද - පිළිසඳර කරා කරමින් එකත්පසෙක සිටියහ. ශාස්තෘන් වහන්සේ ඔවුන්ට මිහිරි ධර්මකථාවක් කරමින් වැඩහුන්න. එකෙණෙහි ඇතැම් භික්ෂුහු සෙනසුන් පනවති. ඇතැම්හු ඇඳ-පුටු පණවති. සාමණේරවරු බැහැර කරවීම් ආදිය කරති. බඳුන් තබන තැන් පැමිණි භික්ෂූන්ද ඇත. නොපැමිණි භික්ෂූන්ද ඇත. පැමිණි භික්ෂූහු, නොපැමිණි භික්ෂූන්ට ලැබෙන දේද ගනිමින් "අපට දෙන්න" "අපගේ ආචාර්යවරයාට දෙන්න" "අපගේ උපාධ්‍යාය-වරයාට දෙන්න" යනුවෙන් පවසමින් මහාශබ්ද පැවැත්වූහ.

ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ ශබ්දය අසා තෙරුන් වහන්සේගෙන් විචාළ සේක. "ආනන්දය! මෙසේ මාළු විකුණන තැනක කෙටුලෝ මෙන් මහාශබ්ද-උස් ශබ්ද කරන්නෝ කවරහුද?" යනුවෙනි. තෙරුන්වහන්සේ මේ බව දැනුම් දුන්න. ශාස්තෘන් වහන්සේ ඒ අසා "ආනන්දය! ආමිස හේතුවෙන් භික්ෂූහු මහා ශබ්ද කරති"යි වදාළහ. "එසේය ස්වාමීනි!" "ආනන්දය මෙය සුදුසු දෙයක් නොවේ. ප්‍රතිරූප වූ දෙයක් නොවේ. මවිසින් කල්ප ලක්ෂ්‍යයකට අධික වූ සතර අසංඛෙය්‍ය කාලයක් පාරමි සම්පූර්ණ කරන ලද්දේ සිවුරු ආදී ප්‍රත්‍ය පිණිස නොවේ. මෙම භික්ෂූහුද සිවුරු ආදී ප්‍රත්‍ය ලැබීමටම ගිහිගෙයින් නික්ම පැවිදි වූවාහුද නොවෙති. රහත්බව පිණිස පැවිදි වූවාහු අනර්ථය අර්ථය හා සමාන කරති. අසාර වූ දෙය සාරවූවක් හා සමාන කරති. "ආනන්දය! යන්න. ඒ භික්ෂූහු නෙරපන්න."

"පුබ්බණ්‍යසමයං" යනු දෙවැනි දිනයේ පෙරවරු සමයෙහිය. "බෙදුච්චට්ඨිකාය මූලෙ" යනු තරුණ(ලා) බෙලිගස්මූලයි. "පබාළොහා" යනු බැහැරකරන ලදී යනුයි. "පවාළොහා" යන පාඨය ද සුදුසුය. එළවා දූම යන අර්ථයි. පද්‍යෙකින්ම බැහැරකරන ලද බව කියැවේ. "සියා අඤ්ඤාප්පතං" යනු ප්‍රසාදයෙන් අන්‍ය ස්වභාවයකට යෑම හෝ අදහස්වලින්

අන්‍ය තත්වයකට යෑම හෝ වන්නේය යනුයි. කෙසේද? සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ විසින් අපි සැහැල්ලු කරුණක් නිසා එළවා දමන ලද්දේ ප්‍රසාදය-ශ්‍රද්ධාව අඩුකර ගැනම, ප්‍රසාදයෙන් අන්‍ය භාවයකට පත්වීම නම් වේ. තම පැවිදි පිරිකර සහිතවම වෙනත් අන්‍යාගමික ආයතනයකට යෑම භාවයෙන් (අදහස් වලින්) අන්‍ය භාවයකට යෑමකි. "සියා විපරිණාමො" යනු මෙහිදී - "අපි ශාස්තෘන් වහන්සේගේ අදහස් උක්තා ගැනීමට සමත් වන්නෙමු"යි සිතා පැවිදි වූයෙමු. එසේ ගැනීමට අපි අසමත් වෙමු. (බුදුරදුන් හා අනුව පැවතීමට අපට නොහැක.) කුමක් නිසා අපි පැවිදිව සිටීමුද?"යි ශික්ෂා ප්‍රතිකෂේප කර - ගිහි බවට පත්වීම විපරිණාමයකි යි දතයුතුයි.

"වචජසස" යනු කිරිබොන වසුපැටවාටයි. "අඤ්ඤාප්තතං" යනු මැලවීමෙන් අන්‍ය තත්වයකට පත්වූ යනුයි. කිරිබොන වස්සා මව නොදැකීමෙන්-කිරි නොලැබ මැලවේ. කම්පා වේ. වෙවුලයි. "විපරිණාමො" යනු මරණයයි. වසුපැටවා කිරි නොලබා, කිරි පිපාසාවෙන් වියළී වැටී මැරේ. "බිජානං තරුණානං" යනු ජලයෙන් අනුග්‍රහ කළයුතු වැපිරු බිජයන්ටය. "අඤ්ඤාප්තතං" යනු මැලවෙන ස්වභාවයකට මය. ඒවා ජලය නොලැබ - වියළී වැනසී යයි. පිදුරු බවට පත්වේ. "අගගනුහිතො" යනු ආමිෂ අනුග්‍රහයෙන් මෙන්ම ධර්මානුග්‍රහයෙන්ද අනුග්‍රහ කරන ලද්දේ යනුයි. "අනුගගණෙය්‍යය" යනු මේ දෙයාකාර වූම අනුග්‍රහයන්ගෙන් අනුග්‍රහ කරන ලද්දේ යනුයි. "අවිර පබ්බජ්ජා" යනු සාමණේරවරු හා ළදරු භික්ෂූහුය. සිවුරු ආදී ප්‍රත්‍ය විකලත්වය (අඩුපාඩු) ඇතිවිට හෝ ගිලන් වූ විට හෝ ශාස්තෘන් වහන්සේ හෝ ආචාර්ය-උපාධ්‍යයවරු ආමිෂ අනුග්‍රහයෙන් අනුග්‍රහ නොකරන ලද විට ක්ලාන්ත වූවාහු සප්තධායනා කිරීමට හෝ මෙනෙහි කිරීමට අසමත් වෙති. ධර්මානුග්‍රහයෙන් අනුග්‍රහ නොලැබූවාහු උදෙසීමෙන් මෙන්ම අවවාද-අනුශාසනාවන්ගෙන් ද පිරිහුනාහු අකුසල් දුරලා කුසල් වැඩීමට අසමත් වෙති. මේ දෙවිධ අනුග්‍රහයන්ගෙන් අනුග්‍රහ ලැබූ සාමණේරවරු ක්ලාන්ත නොවී සප්තධායනා කළ දේ සිතෙහි තබාගෙන තත්වු පරිදි පිළිපදිනු ලබන්නාහු, මෑත කාලයෙහි එම අනුග්‍රහයන් නැතුව ගියත් - මූලදී ලබන ලද ශක්ති ඇති බැවින් සසුනේ නොපිරිහී පිහිටා සිටිති. එනිසා භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මෙබඳු සිතුවිල්ලක් පහළවිය.

"භගවතො පුරතො පාතුරහොසි" යනු ශාස්තෘන් වහන්සේගේ සිත දන මේ භික්ෂූහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් බැහැර කරන ලදී. දෑත් මවුන්ට අනුග්‍රහ කරනු කැමතිව මෙසේ සිතූ සේක. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ

මෙකරුණ සිතු සේක. "මම මේ සඳහා උත්සාහ උපදවමි"යි මහා බ්‍රහ්මයා උන්වහන්සේ ඉදිරියෙහි පහළවිය. "සනෙතඤ්ඤා භික්ෂු"යනු මේ ඒ මහා බ්‍රහ්මයා යම්සේ ව්‍යක්ත-දක්ෂ අරක්කැමියා ඇහුල් ආදී රස රජුට රුවිච්චියැයි එය මනාව පිළියෙල කර, දෙවැනි දිනයෙහි රජුට පිරිනමන්නේද මේ අයුරින්ම තමාගේ දක්ෂතාවයෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට උපමාවක් දක්වන ලදී. "එවමෙතං භගවා" යන වචනවලින් පිළිතුර පිළියෙල කර - භාග්‍යවතුන් වහන්සේට යාඥා කරනුයේ භික්ෂු සංඝයාට අනුග්‍රහ කරන ලෙස පවසයි. එහි "අභිනන්දන" යනු මගේ සම්පයට භික්ෂු සංඝයා පැමිණෙමි"යි මෙසේ උන්වහන්සේලාගේ පැමිණීම ප්‍රියකරනු ලබන්නේ සතුටු වේවා! යනුයි. "අභිවදන" යනු පැමිණියා වූ භික්ෂුන්ට අවවාද අනුශාසනා දේශනා කරන්වා යනුයි.

"පටිසලලානා" යනු එකගභාවයෙනි. "ඉදධානිසංඛාරං අභිසංඛාසි" යනු සෘද්ධියක් කළ සේක යනුයි. "එකදව්විකායා" තනි තනි වී, දෙදෙනා බැගින් වී යනුයි. "සාරජ්ජමානරූපා" පවට බියවන ස්වභාව ඇතිව භයවේමින් යනුයි.

කුමක් නිසා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඔවුන්ට මෙසේ පැමිණීමට සෘද්ධියක් පහළ කළ සේක්ද? යහපත ප්‍රාර්ථනා කරමිනි. "ඉදින් ඔවුහු සමුහ-සමුහව පැමිණියේ නම් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ භික්ෂු සංඝයා හැරදමා කැළයට ගොස්, එහි එක දවසක්වත් විසීමට නොහැකිව වහා මෙහි පැමිණියේ යැයි කෙළිකවටකම් කරන්නෝය. ඔවුන්ට බුද්ධ ගෞරවයක් නම් ඇති නොවන්නාහුමය. ධර්මදේශනාව පිළිගැනීමට සමර්ථ නොවන්නාහුමය. භය සහිතව සැක සහිතව තනිව හෝ දෙදෙනා බැගින් පැමිණෙන්නවුන්ගේ බුද්ධ ගෞරවයද එළඹ සිටියේ වන්නේය. ධර්මදේශනාවද පිළිගැනීමට හැකිවන්නෝයැ"යි සිතා ඔවුන්ගේම යහපත පිණිස මෙබඳු ප්‍රාතිහාර්යයක් කළ සේක.

"නිසිදිංසු" යනු ඔවුන් අතර සැකබිය සහිතව පැමිණෙන්නා වූ එක් භික්ෂුවක් බුදුහු "මා දෙසම බලා සිටිනි. මා ගැනම සිතමින් නිග්‍රහ කරනු කැමතිව සිටියැ"යි ඉක්මණින් නොගොස් වැද එකත්පසෙක වැඩසිටියේය. අනතුරු සෙසු පන්සියයක් භික්ෂූහු ද එසේම සිතමින් අවුත් නිශ්ශබ්දවම වැඩසිටියහ. මෙසේ හුන්නා වූ භික්ෂු සංඝයා සිද්ධත්තරයෙහි හුන්නා වූ මහා සමුදය මෙන්ද සුලං නැති තැන ඇති පහතක් මෙන්ද නිශ්චලව සිටිනු දැක ශාස්තෘන් වහන්සේ මෙසේ සිත සේක. "මේ භික්ෂූන්ට කවරාකාර ධර්මදේශනාවක් සුදුසුද?" එවිට උන්වහන්සේට මෙසේ සිත්විය. "මොවුහු

ආහාර හේතුවෙන් එළවා දමූ නිසා පිණ්ඩපාතය පිළිබඳ ධර්ම දේශනාවක්ම මොවුන්ට ගැලපේ. එය දක්වා පසුව දේශනාව අවසන්හි තිපරිවට්ට දේශනාව දක්වන්නෙමි. දෙසුම අවසන්හි සියල්ලෝම රහත් බවට පත්වන්නෝය."යි යනුවෙනි. ඉක්බිති එම භික්ෂූන්ට ධර්මදේශනා කරන සේක් "අනතමිදං භික්ඛවෙ" (මහණෙනි! මේ ජීවිකා අතූරින්....) යනුවෙන් දේශනා කළහ.

එහි "අනතං" යනු අන්තිම, ලාමක වූ යනුයි. "යදිදං පිණ්ඩාලං" යනු මෙසේ පිඩු සෙවීමෙන් ජීවිකාව ගෙනයන්නාගේ ජීවිතයයි. මෙය වනාහී මේ පදයේ අර්ථයයි. පිඩු පිණිස හැසිරේ යනු "පිණ්ඩෝල" නම් වේ. පිණ්ඩෝල කර්මය-ක්‍රියාව නම් "පිණ්ඩාලං" පිඩු සෙවීමෙන් පෝෂණය වන ජීවිතය යන අර්ථයයි. "අභිසපො" යනු ආක්‍රෝශයයි. අක්‍රෝශ පරිභව කරනු කැමති මිනිස්සු "තමාගේ විරුද්ධකාරයෝ සිවුරක් පොරවාගෙන කබලක් අතින් ගෙන පිඩු සොයමින් හැසිරෙන්නේ" යැයි ආක්‍රෝශ කරති. නැතිනම් "නුඹලාට කිම නොකටයුත්තක් ඇද්ද? නුඹලා මෙසේ බල-විරිය සහිතව හිඳගෙනත් ලැජ්ජා බිය අත්හැර දිළිත්දත් මෙන් අතින් පාත්‍රයක් ගෙන පිඩු පිණිස හැසිරෙන්නහුද?" යි ආක්‍රෝශ කරන්නේය. "තඤ්ච බො එතං" යනු මෙසේ ඒ ශාප කිරීමට සමාන වූ "පිණ්ඩපාතයේ හැසිරීම" යි. "කුලපුත්තා උපෙනති අඤ්චසිකා" යනු මගේ සසුනේ ජාති කුලපුත්‍රයෝ ද ආචාර කුලපුත්‍රයෝ ද අර්ථය-ප්‍රයෝජනය සොයන්නෝ ම වී හේතු නිසාම පිඩු පිණිස හැසිරීමට පැමිණෙති යනුයි. "රාජාභිනිතා" යනාදියෙහි, යමෙක් රජුගේ සම්පයේ කා, රජු බන්ධනාගාරයෙහි දැමුවිට ඉන් පලාගොස් පැවිදි වන්නෝද ඔවුහු "රාජාභිනිත" නම් වෙති. ඔවුහු රජු විසින් බන්ධනයෙන් ඉදිරියට පමුණුවන ලද බැවින් "රාජාභිනිතා" නම් වෙති. යම් සොර කැලක් කැලයට ගොස් එක එකා මරන කල්හි ඇතැම්හු "ස්වාමීනි! අපි නුඹලාට අපගේ ගෙවල් දොරවල් පවරා දී පැවිදි වන්නෙමු. එසේ සිටිමින් අපි මල් ආදිය පූජා කරමින් නුඹලාට පින් අනුමෝදන් කරන්නෙමු" යි සොරු විසින් අත්හරින ලදුව පැවිදිවෙති. ඔවුහු "වොරාභිනිතා" නම් වේ. ඒ සොරුන් විසින් මැරිය යුතු බවට පමුණුවන ලද්දාහු වොරාභිනිත නම් වේ. යමෙක් ණය ගෙන එය නැවත ගෙවීමට අසමත්ව පලාගොස් පැවිදිවෙති. ඔවුහු "ඉණ්ටා" නම් වෙති. 'ණයෙන් පෙළුණු' යන අර්ථයි. "ඉණ්ටා" යන පාඨයද සුදුසුය. 'ණයෙහි සිටි' යන තේරුමයි. ඇතමෙක් රජ-සොර-දුර්වික්ෂ-රෝග-ණය ආදී භයකින් පෙළුණු ලැබුවාහු පැවිදි වෙති. ඔවුහු "භයටා" නම් වෙති. "භයෙන් පෙළුණු" යන යන අර්ථයයි. "භයටා"

යන පාඨයද යෙදේ. භයෙහි සිටි යන අර්ථයයි. "ආජිවිකා පකතා" යනු දිවිපැවැත්මෙන් උපද්‍රව කරන ලද්දාහු, ඉන් පෙළුණාහු, අඹුදරුවන් පෝෂණය කිරීමට නොහැකිවන්නාහු යන අර්ථය. "ඔතිණණමහා" යනු ඇතුලට පිවිසියාහු යනුයි. "සොච හොති අභිජක්ඛාලු" යනු මෙය ඒ කුලපුත්‍රයා දුක් කෙළවර කරන්නෙමි"යි ආදී වශයෙන් සිත් උපදවා පැවිදි වූවාහු, මෑත කාලයේ දී ඒ පැවිද්ද ඒ කියූ ආකාරයෙන් ඉටුකිරීමට අසමත් වෙති. එය දැක්වීමට මෙය දෙසූහ. එහි "අභිජක්ඛාලු" යනු අනුන්ගේ සම්පත් කෙරෙහි තණ්හා බහුල වීමයි. "තිබ්බසාරාගො" යනු බහුල රාග ඇති බවයි. "බ්‍යාපනන විතොතා" යනු කුණු වූ බැවින් විපතට පත් සිත් ඇති යනුයි. "පද්ධංගමනසංකපෙපා" යනු තියුණු අං ඇති ගොතෙකු මෙන් දුෂ්ට සිත් ඇත්තාහු යනුයි. "මුට්ඨසසති" බත් දමනු ලැබූ කපුටකු මෙන් නැසෙන්නේය. මෙහි කෙසේ නම් නැසේද? "අසමපජානො" යනු ප්‍රඥාවක් නොමැතිකමිනි. ස්කන්ධාදී වෙන් වෙන් කිරීම් රහිතවයි. "අසමාහිතො" යනු සැඩ දියපහරක බදින ලද නැව මෙන් උපචාර-අර්පණා භාවයෙන් නොපිහිටි. ස්ථිර නොවූ යනුයි. "විබ්භනන විතොතා" යනු බැම්මෙන් බැඳුණු මෘගයෙක් මෙන් භ්‍රාන්ත වූ සිත් ඇතිවය. "පාක තිඤ්ඤො" යනු යම්සේ ගිහියන්ට දුපුකුන් බැලීමේදී ඇතිවන සංවර නොවූ ඉඳුරන් ඇති බව මෙන් අසංවර වූ ඉඳුරන් ඇත්තේ යනුයි. "ජවාලාතං" යනු මළමිනී දවපු ස්ථානයේ ඇති ගිනිපෙතෙල්ලකි. "උභතො පදිතං මජ්ඣෙකං ගුප්තං" යනු ඇඟිල්ලක් පමණ මුලින් හා අගින් දූවුණු, මැද අගුව ගැවසුණු යනුයි. "නෙවගාමෙ" ඉදින් ඒ වියදඬු-නැගුල්-ගොණැසි-පක්‍ෂ පස ඇට ආදිය සෑදීම සඳහා භාවිතයට ගතහැකිය. "කට්ඨස්ථං එරෙය්‍යා" ඉදින් කෙත් කුටියක (කුඹුරේ පාලක) මැසි-ඇඳ ආදිය සාදාගැනීම සඳහා භාවිතයට ගතහැකිය. "අරඤ්ඤා" කැළයෙහි දර-මැසි සඳහා ගත්තේය. යම්භෙයකින් මේ දෙතැනදීම (ගමේ-කැළයේ) මෙසේ භාවිතයට නොගත හැකිය යන අර්ථයයි. "ගිහිභොගා ච පරිහිනො" යනු යමෙක් ගිහිගේ වසමින් ගිහියන්ගේ පරිත්‍යාගාදියට බඳුන් වී දායාද බෙදනවිට භාගයක් භාගයක් ලැබිය යුතු වන්නේ ද ඉන් ද පිරිහුණේ යනුයි. "සාමඤ්ඤාඤාච" යනු ආචාර්ය උපාධ්‍යායවරුන්ගේ අවවාදයේ සිට පර්යාජිති-ප්‍රතිවේද වශයෙන් පැමිණිය යුතු ශ්‍රමණ බවේ ඵලයකුත් නොලබයි. මේ උපමාව බුදුපියාණන් වහන්සේ දුශ්ශීලයාගේ වශයෙන් නොදක්වූහ. පිරිසිදු සිල් ඇති අලසයාගේ දැඩිලෝහාදී දෝෂයන්ගෙන් පළුදු වූ පුද්ගලයාට ම මේ උපමාව ගෙනහැර දක්වූහ.

"තයො මෙ හිකබ්බෙ" යන්න කුමක් නිසා ඇරඹුණේක් ද? මේ

පුද්ගලයාගේ සොහොන් දරකඩක් හා සමානබව - ඔහුගේ මවුපියන් විසින් නොකළ දෙයකි. ආචාර්ය-උපාධ්‍යයවරු විසින් නොකළ දෙයකි. ඔහුගේ ම පාළු විතර්ක සිතුවිලිවලින් ම කරන ලද්දකැයි දැක්වීමට මෙය ආරම්භ කරන ලදහ. "අනිමිත්ත වා සමාධිං" යනු විදර්ශනා සමාධියයි. එය නිතර නිමිති ආදිය වනසා දමන හෙයින් 'අනිමිත්ත' යැයි කියයි. මෙහිද සතර සතිපට්ඨානයේ මිශ්‍රවී අනිමිත්ත සමාධිය පූර්වභාග වේ. අනිමිත්ත සමාධිය හෝ මිශ්‍ර වූ සතිපට්ඨානය හෝ පූර්වභාග වේයැයි දතයුතුයි.

"දෙව මා හිකබවෙ" මෙය හුදෙක් අනිමිත්ත සමාධි භාවනාවයි. මේ ත්‍රිවිධ මහාවිතර්කයන් ම ප්‍රභාණය කිරීම පිණිස මෙය පවතියි. ශාශ්වත හා උච්ඡේද දෘෂ්ටිද සහමුලින් නසාදමන්නේ යැයි දැක්වීමට කියන ලදී. "න වජ්ජවා අසසං" යනු නිර්දෝෂයෙක් වන්නේය යනුයි. ඉතිරි පද අර්ථ ප්‍රකටම ය.

මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ සූත්‍ර දේශනාව ත්‍රිවිධ භවයන්හි පෙරලා දමා "රහත්බව"ම ප්‍රධානත්වයට පත්කළ සේක. දේශනාව අවසානයේ පත්සියයක් හික්කුහු සිවුපිළිසිඹියා පත් රහත් තත්ත්වයට පත්වූහ.

අටවන සූත්‍රය

21. 3. 9.

තවවන සූත්‍රයේ "චාරිකං පකකාමි" යනු කෝසම්බිය නුවර හික්කුන්ගේ කලහ කාලයේ දී එක්දිනක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දිසිති කෝසල රජුගේ කථාවස්තුව ගෙනහැර දක්වා - "නහි වෙරෙන වෙරානි සමමනභීධ කුදාවනං^a"

යන ගාථාවෙන් අවවාද දුන් සේක. එදින රාත්‍රිය ගෙවුණු කල්හි දෙවන දවසෙහිද එම කලහකාරීන්ටම බුදුපියාණෝ එම කථාවම ගෙනහැර දක්වූහ. එදවසද ඔවුන්ට කලහ කිරීමෙන්ම රාත්‍රිය ගතවිය. තෙවැනි දිනයේදී බුදුහු මේ කථාවම දේශනා කළහ. එවිට එක්තරා හික්කුවක් මෙසේ කීවේය. "ස්වාමීනි! භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අල්ප උත්සාහ ඇතිවන සේක්වා. දිට්ඨධම්මසුඛ විහාරයේ යෙදී වැඩවාසය කරන සේක්වා. අපි

a. යමක වග්ග

මෙසේ කලහ කිරීමෙන්, කෝලාහල කිරීමෙන්. විග්‍රහ කිරීමෙන්, විවාද කිරීමෙන් ප්‍රකට වන්නෙමු"යි යනුවෙනි. ශාස්තෘන් වහන්සේ "භාත්පසින් රූප චිත්තයෙන් මඬනා ලද මේ හිස් පුරුෂයෝ, සන්සිඳවීමට, සමාදාන කිරීමට නොහැක. මා දැන් කුමක් කරමිද? හුදකලාව වාසය කරමි"යි සිතා උදෑසනම සිරුර පිළිඳගුම්කොට, කොසඹුවෙහි පිඬුපිණිස හැසිර, කිසිවෙකුට නොදන්වා තනිව හුදකලාවම වාරිකාවෙහි පිටත්වූ සේක.

"යසමිං ආවුසො සමයෙ" යනු මේ තෙරුන්වහන්සේට යම්හෙයකින් අද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එක් හික්‍ෂුචක් සමග වඩිනසේක. අද දෙදෙනෙකු සමග, අද සියයක් සමග, අද දහසක් සමග, හුදකලාවම වඩින සේකැ"යි සියලුම භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ හැසිරීම් දන්නා ලදී. ඉතා ප්‍රකටය. ඉතා ප්‍රත්‍යක්‍ෂය. එනිසා මෙසේ වදාළහ.

"අනුපුබ්බත" යනු ගම් නියම්ගම් පිළිවෙලින් පිඬු පිණිස වඩින සේක් හුදකලාවම වසන හික්‍ෂුචක් දකිනු කැමති වී බාලකලෝණකාර ග්‍රාමයට වැඩි සේක. එහි හගු තෙරුන් වහන්සේගේ සියලු පසුබත් කාලයේද තුන්යම් රාත්‍රියේද හුදකලා වාසයේ අනුසස් දේශනා කළසේක්, දෙවැනි දිනයේ ඔහු පසුපස කොටගෙන පිඬු පිණිස හැසිර, උන්වහන්සේ එහිම නවත්වා, 'සමගිව වෙසෙන කුලපුතුන් තිදෙනා දකින්නෙමි"යි ප්‍රාචීන වංස මිගදායට වැඩිසේක. ඔවුන්ට ද මුළු පසුබත් කාලයේත් තුන්යම් රාත්‍රිය මුළුල්ලේත් හුදකලා වාසයේ අනුසස් දේශනා කළසේක. ඔවුහු එහිම නැවැත්වූ උන්වහන්සේ තනිවම පාරිලෙය්‍ය නගරයට අභිමුඛව වැඩ අනුපිළිවෙලින් පාරිලෙය්‍ය නුවරට පැමිණි සේක. එනිසා කියන ලදී. - "අනුපුබ්බත වාරිකං වරමානො යෙන පාරිලෙය්‍යනගරං තදවසරි" යැයි කියන ලදී.

"හද්දසාලමූලෙ" යනු පාරිලෙය්‍ය වැසියෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දන් දුන්හ. පාරිලෙය්‍ය නුවරට නුදුරෙහි 'රක්‍ෂිත' නම් වන ලැහැබක් ඇත. එහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පන්සලක් කරවා දී, 'එහි වසනු මැනව'යි ප්‍රතිඥා දී වාසය කරවූහ. එහි හද්දසාල යන නම ඇති ප්‍රියජනක-සිත්කලු සල්ලැක්ක් ඇත. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ නගර ඇසුරු කරගෙන ඒ වන ලැහැබෙහි පන්සල සම්පයේ එම රුක්මුලෙහි වැඩවාසය කරන සේක. එනිසා 'හද්දසාලෙ මූලෙ' යනුවෙන් කියන ලදී.

මෙසේ තරාගතයන් වහන්සේ වැඩවෙසෙන කල්හි එක්තරා ඇත්තායකයෙක්, ඇතින්තියන්-ඇත් පැටවුන් විසින් ගොදුරු බිමේදී, නානතොවේදී කරදරයට පැමිණියේ; රැළ කෙරෙහි කළකිරී "මට මේ ඇතුන්ගෙන් කවර වැඩක්ද?"යි රැළ අත්හැර මිනිස් පර්යට යනුයේ පාරිලෙයා වතලාහැබෙහි වැඩහුන් බුදුපියාණන් වහන්සේ දෑක කළදහකින් නිවන ලද සත්තාපයක් (තැවීමක්) මෙන් නිවුණු සිතැතිව තරාගතයන් සමීපයේ සිටියේය. ඒ ඇතා එතැන් පටන් ශාස්තෘන් වහන්සේට වත්පිළිවෙන් කරමින් මුවදෝනා පැන් සපයයි. නෑමට දිය ගෙනවුත් දෙයි. දත්මදින උපකරණ ගෙනවිත් දෙයි. පිරිවෙණ අමදියි. කැළයෙන් මිහිරි ඵලවැල ගෙනවුත් උන්වහන්සේට දෙයි. බුදුහු ඒවා පරිභෝග කරති.

එක් දිනක් බුදුපියාණන් වහන්සේ මුලු රැම සක්මන් කර, ගල්තලාවෙහි වැඩහුන්හ. ඇතා ද නුදුරු තැනක සිටියේය. ශාස්තෘන් වහන්සේ පසුපස බලා කිසිවකු නුදුටු සේක. එසේම ඉදිරියෙහිද කිසිවකු නුදුටු සේක. දෙපැත්තෙහිද කිසිවකු නුදුටු සේක. එවිට උන්වහන්සේට "මම ඒකාන්තයෙන් සුවසේ වෙසෙමි. මෙහි කලහ කරන්නෝ නොමැත. එබැවින් සුවසේ වෙසෙමි"යි සිතක් පහළවූ සේක. ඇතාටද "මවිසින් නැමු අත්ත අතිකකු නොකයි" ආදී වශයෙන් "මම ද හුදකලාව සැපසේ වසමි. ශාස්තෘන් වහන්සේට වත්පිළිවෙන් කිරීමට ඉඩ ලද්දෙමි"යි යන සිත පහළවිය. බුදුහු තමන්වහන්සේ සිත බලා "මට මෙබඳු සිතක් පහළවිය. ඇතුට කවර සිතක් වේද?"යි විමසා දෑත ඔහුගේ සිතද එබඳුම බව දෑත "අප දෙදෙන සම සිත් ඇත්තෝය"යි මේ ප්‍රීති වාක්‍යය පහළ කල සේක.

"මේ නගුලිස වැනි දික් දත් ඇති හස්ති නාගයා සමග හුදකලාව වනයේ ඇලී වෙසෙන බුද්ධනාගයන් වහන්සේගේ සිතින් සිත සමාන වේ."

"අර බො සමබහුලා හිකබු" යනු ඉක්බිති මෙසේ තරාගතයන් වහන්සේ එහි වැඩවසන කල්හි පිටිසර වස් විසූ පන්සියක් හික්කුහු "යෙනායස්මා ආනන්දො" ශාස්තෘන් වහන්සේ හික්කු සංඝයා බැහැර කර, කැළයට පිටිසි බැවින් තමාගේ ස්වභාවයෙන් බුදුරදුන් සමීපයට යෑමට අසමත් වූ තෙරවරු ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ වැඩසිටින තැනට පැමිණියහ.

"අනන්තරා ආසවානං ඛයො" යනු මාර්ගයන්ගෙන් අනතුරුව ලබන අර්හත් ඵලයයි. "විවයසො" යනු පරික්ෂාවෙන්ය. ඒ ඒ ධර්මයන්ගේ ස්වභාවය විමසීමට සමත් වූ ඥාණයෙන් පිරිසිදු දෑන යන අර්ථයයි. "ධම්මො" යනු ශාසන ධර්මයයි. "චන්තාරො සතිපට්ඨානා" මූලික යම් යම් දහම් කොටස් වෙන් වෙන් කොට ධර්මය දෙසන ලද ද එය ප්‍රකාශ කිරීම සඳහා කියන ලදී.

"සමනුපසසනා" යනු දෘෂ්ටි සමනුපස්සනාවයි. "සංඛාරොසො" යනු ඒ දෘෂ්ටි සංස්කාරයයි. "තනොජො සො සංඛාරො" යනු ඒ තණ්හාවෙන් ඒ සංස්කාරය ඉපදුණි යනුයි. තණ්හාව මනාව යෙදුණු සිත්වලින් ද ඒ සිවු සිත්වල එය උපදියි. "සාපිතණ්හා" යනු ඒ දෘෂ්ටි සංස්කාරයට ප්‍රත්‍යය වූ තෘෂ්ණාවයි. "සාපිවෙදනා" යන ඒ තණ්හාවට ප්‍රත්‍ය වූ වේදනාව. "සොපි ඵසෙසා" යනු ඒ වේදනාවෙන් ප්‍රත්‍ය වූ අවිද්‍යා ස්පර්ශයයි. "සාපි අවිජ්ජා" ඒ ස්පර්ශය හා මනාව යෙදුණු අවිද්‍යාවයි.

"නො වසසං නො ව මෙ සියා" යන ඉදින් මම නොවන්නේ නම් මගේ පරික්කාරාදිය ද නොවන්නේය යනුයි. "න භවිසසාමි න මෙ භවිසසාමි" යනු ඉදින් මම අනාගතයේද නොවන්නෙමි නම් එලෙසින්ම මගේ පිරිකරද අනාගතයේ නොවන්නේ ය යනුයි. මෙපමණ තැන්හිදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ හික්කුන් විසින් ගත් ගත් දෘෂ්ටි පුද්ගල අදහස් වශයෙන් ද දේශනා විලාශයෙන් ද විහිදුවමින් විසඳමින් පැමිණි සේක.

"තනොජො සො සංඛාරො" යනු තණ්හාව සම්ප්‍රයුක්ත වූ සිතෙහි සැකය ම නැත. කෙසේ නම් විවිකිවිජා සංස්කාරය තණ්හාවෙන් උපදී ද? ප්‍රහීන නොවන බැවිනි. තණ්හාවෙන් ප්‍රහීන නොවන බැවින් එය උපදියි. ඒ සඳහා කියන ලදී. දෘෂ්ටියෙහි ද මේ ක්‍රමය ම ලැබෙන්නේ ය. සතර විත්තූප්පාදයන්හි සම්ප්‍රයුක්ත දෘෂ්ටියක් නම් නැත. යම්හෙයකින් තණ්හාවෙන් ප්‍රහීන නොවූ බැවින් එය උපදියි. එහෙයින් ඒ සඳහා මෙහිද මේ අර්ථය යෙදේ. මෙසේ මේ සූත්‍රයෙහි විසිතුන් තැනක රහත් බවට පැමිණ විදර්ශනාව කියන ලදී.

නවවන සූත්‍රය

21. 3. 10.

දසවන සූත්‍රයේ "තදනුපොසංථෙ" යන්න මුල් පචාරණ සූත්‍රයෙහි විස්තර කරන ලද්දේම ය. "තදනුපොසංථෙ" යන්න මුල් පචාරණ සූත්‍රයෙහි විස්තර කරන ලද්දේම ය. "කිඤ්චිදෙව දෙසං" කිසියම් කරුණක්ය. "සකෙ ආසනෙ නිසිදිඛා පුච්ඡ යදාකංඛසී" කුමක් නිසා මෙසේ කිසේක්ද? ඒ හික්කුචට පන්සියක් හික්කුහු පිරිවර වෙති. ගුරුවරයා සිටගෙන විවාරන කල්හි ඉදින් ඒ හික්කුහු වාඩිවී සිටිත් නම් ශාස්තෘන් වහන්සේට ගෞරව කළෝ වෙත්. ගුරුවරයාට, අගෞරව කළෝ වෙත්. ඉදින් සෙසු හික්කුහු නැගී සිටියේ නම් ගුරුවරයාට ගෞරව කළෝ වෙත්. ශාස්තෘන් වහන්සේට අගෞරව කළහු වෙත්. මෙසේ විනම් ඒ හික්කුන්ගේ සිත නොයෙක් අතට යන්නේය. දේශනාව පිළිගැනීමට නොහැකි වන්නේය. එහි හිඳ ප්‍රශ්නය විවාළ වීට ඔවුන්ගේ සිත් එකඟ වේ. දේශනාව මැනවින් පිළිගැනීමට හැකිවන්නේ යැයි දැන බුදුහු මෙසේ වදාළහ. "ඉමෙ නු බො භනෙත" මේ තෙරුන් වහන්සේ පන්සියක් හික්කුන්ගේ ගුරුවරයා ලෙස සිටිමින් පංචස්කන්ධය පමණවත් නොදන්නේ යැයි නොකිව යුතුයි. ප්‍රශ්න විවාරන්නහු විසින් මේ පංච උපාදානා ස්කන්ධයෝ 'අතිකක් නොවේ' යැයි මෙසේ දැනගෙනම විවාරීමට සුදුසු නොවේ. එනිසා නොදන්නකු මෙන් විවාරයි. උන්වහන්සේගේ අනේතේවාසිකයෝ - "අපගේ ගුරුවරයා 'මම දන්නෙමි' යි නොපවසයි. සර්වඥ ඥානය සමග ගලපමින්ම ප්‍රශ්න විවාරන්නේ" යැයි ඇසිය යුතු-ඇඳහිය යුතු දෙයක් කර සිතන්නාහු යැයි නොදන්නකු මෙන් විවාරයි.

"ඡන්දමූලතා" යනු තණ්හා-ඡන්ද මූලික වූ යනුයි. "න බො හික්කු! තඤ්ඤෙව උපාදානං තෙ පඤ්චුපාදනකඛන්ධා" යනු යම් හෙයකින් ඡන්දරාගය පමණ වූ පංචස්කන්ධය නොවේ. එනිසා මෙය කියන ලදී. යම් හෙයකින් සහජාත ප්‍රත්‍යයෙන් හෝ ආරම්භණයෙන් හෝ ස්කන්ධයන්ගෙන් මිදී උපාදානයක් නැත. "තසමා නපි අඤ්ඤෙව පඤ්චෙව උපාදානකඛන්ධෙහි උපාදානං" යනුවෙන් කියන ලදී. තණ්හා සම්ප්‍රසුක්ත වූ සිත පවතින කල්හි ඒ සිත හටගන්නා රූපය, රූපස්කන්ධයයි. තණ්හාව අත්හැර සෙසු අරූප ධර්ම සතර ස්කන්ධ යැයි සහජාත වූවත් ස්කන්ධයන් හැර උපාදානයක් නම් නැත. උපාදානයේ වනාහී රූපාදියෙහි එක්තරා අරමුණක් කොට උපදින්නා වූ අරමුණින් ද පංචස්කන්ධය අත්හැර උපාදානයක් නම් නැත. "ඡන්දරාග වේමතතතා" යනු ඡන්දරාගයේ නානා ස්වභාවයයි. "එවං

බො හිකඬු" යනු මෙසේ රූපාරම්මණ වූත් ඡන්දරාගයේ වේදනාදී අත්‍ය වූ අරමුණක් නොකිරීමෙන් ඡන්දරාගයේ විවිධත්වය වන්නේය යනුයි. "බන්ධා ධිවචනං" යනු මේ ස්කන්ධයන්ගේ ප්‍රඥප්තියයි. (පැනවීමයි) මේ අනුසන්ධිය නොගැටේ. නොගැටුනත් ප්‍රශ්නය අනුසන්ධි සහිතමය. විසඳුමද අනුසන්ධි හෙවත් ගැලපීම් සහිතමය. මේ තෙරුන් වහන්සේ වනාහි ඒ ඒ හික්කුන්ගේ අදහස් අනුව විමසයි. ශාස්තෘන් වහන්සේද ඔවුන්ගේ අදහස් අනුවම එම ප්‍රශ්න විසඳන සේක. සෙසු පද විස්තර සැමතැන්හි ප්‍රකටමය.

දසවන සූත්‍රයයි.

මේ වර්ගයේ එක් එක් සූත්‍රාවසානයේදී පන්සිය බැගින් හික්කුහු රහත් බවට පත්වූහ.

තෙවැනි බජ්ජනීය වර්ගයයි.

21. 4. 1.

ථෙර වර්ගයේ පළමු සූත්‍රයේ "මනතාණි පුතෙතා" යනු මන්තාණි නම් බැමිණියගේ පුත්‍රයාය. "උපාදාය" යනු පැමිණ, අරබයා, සඳහා, නිසා යනුයි. "අසමිති භොති" යනු "මම වෙමි"යි මෙසේ පවතින තණ්හා-මාන-දෘෂ්ටි ප්‍රපංචත්‍රය වේ. "දහරො" යනු තරුණ වූ යනුයි. "සුවා" යනු යෞවන බවින් යුක්ත වූ යනුයි. "මණ්ඩනක ජාතියො" යනු සැරසෙන ස්වභාවයයි. සැරසීම් ස්වභාවයයි. "මුඛ නිමිත්තං" මුවෙහි පිළිබිඹුවයි. එය වනාහි පිරිසිදු වූ කැටපත් මණ්ඩලයක් මෙන් ප්‍රකට වේ. කිම එය බලන කල්හි සිය මුහුණ පෙනේද? නැතිනම් වෙනත් අයෙකුගේ මුහුණක් පෙනේද? ඉදින් සිය මුහුණ නම් ඉවතට හැරවී පෙනෙන්නේය. ඉක්බිති අනිකකුගේ වේනම් වර්ණාදියෙන් අසමාන වී පෙනෙන්නේය. එනිසා කැඩපතින් පෙනෙන රූව තමාගේද නොවේ. අනුන්ගේද නොවේ. කැඩපත නිසා සමාන වූම රූපයක් පෙනෙන්නේයැයි කියති. ඉක්බිති යමක් දියෙහි පෙනෙනුයේද ඒ කිනම් කරුණක් නිසාද? මහාභූතයන්ගේ ඉතා පිරිසිදු බව නිසයි. "ධමෙමා මෙ අභිසමෙතා" මව්සින් ඤාණයෙන් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මයන් අවබෝධ කරගෙන "සෝවාන් වූයෙමි"යි කියයි.

පළමු සූත්‍රයයි.

21. 4. 2.

දෙවැනි සූත්‍රයේ - "මධුරකජානො විය" යනු හටගත් ගරුභාව ඇත්තාක් මෙන් අකර්මණ්‍ය වූයේ යනුයි. "දිසාපි මෙ" යනු මේ පෙරදිගයි. මේ දකුණු දිගයි. මෙසේ දිශාවන්ද මට නොවැටහේ යනුයි. ප්‍රකට නොවේයැයි කියයි. "ධම්මාපි මං නපපට්ඨනති" යනු 'පර්යාප්ති ධර්මය ද මට නොවැටහේ යනුයි. උත්ග්‍රහණය කළ දේද සප්තධායනා කළ දේද නොපෙනේ" යැයි කියයි. "විවිකිවණ" යනු අපට මහා සැකයක් ඇත යනුයි. මේ භාසනය සසරින් නික්මීම ගෙනදෙන්නක්ද? නැද්දැයි සැක උපදියි. මෙසේ ඔහුට "මහණදම් කිරීමට හැකිද?" යන සැකය ඇතිවේ. නැතිනම් පාසිවුරු දුරීම පමණක්ම කරන්නෙමිසි සිතයි. "කාමානමෙතං අධිවචනං" යනු යම් සේ නිමිතයක්, මධ්‍යමයක් බලන්නට දැකීමට තරම් සිත්කලු දෙයක් නොමැති ද යමෙක් ඊට බසින් ද ඔහු වණ්ඩ මාලු සමූහයා විසින් ඇද අනෙක වූ ව්‍යසනයන්ට පමුණුවයි. මේ අයුරින් ම පඤ්චකාම ගුණයන්හි වක්‍රද්වාරාදියේ අරමුණු ගැනීමෙහි සිත් අලවන බවක් පමණක්නු නැත. යමෙක් රූපයේ ගිජු බවට පැමිණේද ඔහු නිරයාදියට ඇදගෙන ගොස්ම දමති. "කාමයේ අල්ප වූ ආය්වාදයක් ඇත. බොහෝ දුක් - බොහෝ කරදර ඇති කාමයෙහි ආදීනව අධිකය." මේ අර්ථ වශයෙන් දකිමින් කාමයන්ට මේ තවත් වචනයකැයි කියන ලදී. "අභමාමිසධම්මානුගගහෙන" යනු මම ධර්ම-ආමිෂ අනුග්‍රහයන්ගෙන් අනුග්‍රහ කරමි යනුයි. "අභිනන්ති" යනු පිළිගත්තේය යනුයි. හුදෙක් සතුටුවීම පමණක් නොවේ. මොහු භාස්තෘන් වහන්සේ සමීපයේ දී අස්වැසිල්ලක් ලැබ උත්සාහ කරනුයේ වෑයම් කරනුයේ කිසිප දිනකින්ම රහත්බවෙහි පිහිටියේය.

දෙවන සූත්‍රයයි.

21. 4. 3.

තෙවන සූත්‍රයේ - "දිට්ඨිගතං" යනු ඉදින් ඔහුට "මෙසේ සංස්කාරයෝ උපදිති. එමෙන්ම නිරුද්ධ වෙති. සංස්කාර පැවතීම ද නොපැවතීම ද වේ" යන හැඟීම වේනම් එය දෘෂ්ටිගතයක් නම් නොවන්නේය. ධර්මයෙහි ඤාණයක් වන්නේ නම් "යම් හෙයකින් මේ සත්ත්වයා වැනසෙන්නේය. විනාශවන්නේය." යන අදහස වේනම් එය දෘෂ්ටිගතයක් වන්නේය යනුයි. "ථාමසාපරාමාසස" යනු දෘෂ්ටි විරියයෙන්ය. මෙන් ම දෘෂ්ටිය අල්ලා

ගැනීමෙන්. "සෙනායසමා සාරිපුත්තො" යම්සේ ප්‍රත්‍යන්ත ජනපදයක කෝලහලයක් ඇතිවූ විට - එය සන්සිදුවීමට නොහැකි වූ විට රාජපුරුෂයෝ යුධ සේනාපති හෝ රජතුමා හමුවට යන්නේ ද මෙසේම දෘෂ්ටි ගැනීමෙන් මේ තෙරුන් වහන්සේ කෝපවූ කල්හි එය සන්සිදුවීමට නොහැකි වූ ඒ භික්ෂූහු යම්තැනක ධර්මරාජයන් වහන්සේගේ ධර්මසේනාපති වූ ආයුෂ්මත් සැරියුත් තෙරණුවෝ සිටිත් ද එතැනට පැමිණියහ.

"එවං ව්‍යාබො" යනු ඒ භික්ෂූන්ගේ සමීපයේ මෙන් සැරියුත් තෙරණුවන් ඉදිරියේ එය පැවසීමට අසමත්වූයේ සෙලවෙන හදවතින් "මෙසේ පවසමි"යි කීවේය. "තං කිං මඤ්ඤසි ආවුසො" සැරියුත් තෙරණුවෝ ඔහුගේ වදන් අසා "මොහු තමාගේ පිළිගැනීමෙහි (ලබ්ධියෙහි) දොසක් නොදකියි. ධර්මදේශනාවෙන් මොහුට එය වටහා දෙන්නෙමි"යි සිතා තිපරිවර්ත දේශනාව පැවැත්වීමට ඇරඹූ සේක. "තං කිං මඤ්ඤසි ආවුසො යමක! රූපං තථාගතො" යනු මෙය කුමක් නිසා ඇරඹුවේද? යෙදීමට සුදුසු වත් පිළිවෙත් දීම පිණිසයි. තිපරිවර්ත දේශනාව අවසන්හි යමක තෙර සෝවාන් විය. ඉක්බිති ඔහුට යෙදිය යුතු වත් පිළිවෙත දීමට "නුඹ කුමක් සිතනුද?" යනාදිය දෙසූහ.

"තථාගතො" යනු සත්ත්වයායි. රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ යන මේ පංචස්කන්ධයේ සම්පිණ්ඩනයෙන් සත්ත්වයා යන සම්මුතිය දකින්නේද?යි අසයි. "එත්ථ තෙ ආවුසො" යන මෙය තෙරුන්ගේ පිළිපැදීමෙහි පිහිටීමයි. මෙය කියන ලද්දේ වේ. නුඹට මෙහිදී මෙපමණ තැනෙක්හිදී මෙලොවදීම සත්‍ය වශයෙන්, ස්ථිර වශයෙන් සත්ත්වයකු නොලැබෙන කල්හි. "සචෙ තං ආවුසො" යනු මෙය මෙයින් අන්‍ය වූවක් විවරණය කරනු කැමතිව විමසයි. "යං දුක්ඛං තං නිරුද්ධං" යනු යමක් දුක්සහගත නම් එයම නිරුද්ධ වේ. අනික් සත්ත්වයෙක්, නිරුද්ධ නොවන්නෙක් නම් නැත. මෙසේ විවරණය කරන්නේය යන අර්ථයි. "එතසෙසව අත්ථසස" මේ පළමු මාර්ගයේ. "භියොසොසොමතතාය" අතිරේක ප්‍රමාණ වූ ඤාණයේ යහපත පිණිසයි. විදර්ශනා සහිත වූවන්ගේ මතු ත්‍රිවිධ මාර්ගයන් මනාව ප්‍රකට කිරීම සඳහා යන අර්ථය. "ආරක්ඛ සම්පනෙනා" යනු ඇතුලත ආරක්‍ෂාවෙන් මෙන්ම පිටත ආරක්‍ෂාවෙන්ද යුක්ත වූ යනුයි. "අයොගකෙබ්බකාමො" යනු සතර යෝගයන්හි කෙෂ්ම භාවය නොකැමති වන්නා වූ යනුයි. "පසයහ" යනු මැඩපවත්වයි. යටපත් කර යනුයි. "අනුපබ්ජ්ජ" යනු ඇතුලට පිවිසී යනුයි. "පුබ්බට්ඨාසී" ආදියෙහි

දුරදීම එනු දැක අසුනින් පළමුව නැගිටියි. "පුබුද්ධයායි" නම් වේ. ඔහුට අසුන දී ඔහු හුන්කල්හි පසුව වැඩහිඳියි. වාඩිවෙයි යනු "පවජානිපාති" නම් වේ. උදෑසනම නැගිට මෙපමණ දෙන සීඝ්‍රමට යවු. මෙපමණ දෙන වැටිරීමට යවු ආදී ලෙස සැමට පළමුව නැගිටියි යනු "පුබුද්ධයායි" නම් වේ. හවස සියල්ලෝම තම තමා වසන තැනට ගියකල්හි ගේ හාත්පස ආරක්‍ෂා සංවිධාන ඇතිකර, දොරවල් වසා සියල්ලන්ටම පසුව නිදයි යනු "පවජානිපාති" වේ. කුමක් කරමිදැයි ස්වාමියාගේ මුහුණ බලමින් කිම? කිම? යනුවෙන් නිතර අස්වයි ද එය "කිංකාරපටිසසාථී" නම් වේ. මනාප වූ පරිදි හැසිරෙයි යනු "මනාපවාථී" නම් වේ. ප්‍රිය වූ දෙයක් පවසයි. "පියවාදී" "මිත්තතොපි නං සද්දහෙය්" යනු මොහු මගේ මිතුරෙක් යැයි අදහන්නේ ය යනුයි. "විසසාසං ආපජෙජය්" යනු හුදකලාව කැමිබිම් ආදිය කරමින් විශ්වාසයට පැමිණියෙක් වන්නේය යනුයි. "සංවිසසට්ඨා" යනු මනාව විශ්වාසී වූයේ.

"එවමෙව බො" යනු මෙහි මේ උපමා සැසඳීමයි. සංසාරික පැවැත්මට යොමු වූ අග්‍රාතවත් පුහුදුන් පුද්ගලයා මෙහි මෝඩ ගහපති යුතු මෙනි. අබල දුබල වූ පංචස්කන්ධය වධකයා වූ සතුරා මෙනි. වධක පසම්තුරා, මෝඩ ගහපති පුතුවට "උපස්ථාන කරන්නෙමි"යි පැමිණි අවස්ථාව - ප්‍රතිසන්ධි ක්‍ෂණයෙහි පැමිණෙන්නා වූ පංචස්කන්ධය මෙනි. ඔහු විසින් "මේ සහායකයා මගේ වධකයා වන සතුරෙකි"යි නොදත් අවස්ථාව මෙන් සසර පැවැත්ම ආශ්‍රිත පුහුදුන් පුද්ගලයාගේ පංචස්කන්ධය "මෙය මගේ නොවේ" යැයි පිළිනොගෙන "රූපය මගේය, වේදනාව මගේය, සංඥාව මගේය, සංස්කාරයෝ මගේය, විඤ්ඤාණය මගේය" යි ගත් අවස්ථාව දතයුතුයි. වධක පසම්තුරාට "මේ මගේ මිතුරෙකි"යි පිළිගෙන සත්කාර කිරීම මෙන් "මේවා මගේය" යි ගෙන පස් ස්කන්ධයන්ට කැමි-බිම් ආදියෙන් සත්කාර කරන අවස්ථාව දතයුතුයි. "මොහු මාගේ දෑඩ් විශ්වාසියෙකි" යි දැක සත්කාර කරද්දීම බාල ගහපති පුත්‍රයාගේ විශ්වාසී පුරුෂයා තියුණු වූ කඩුවෙන් හිස සින්දාක් මෙන් බිඳෙන්නා වූ ස්කන්ධයන් විසින් ජීවිතය වනසා දැමීම දතයුතුයි.

"උපෙති" යනු සම්පයට යයි යනුයි. "උපාදියති" යනු ගනියි යනුයි. දැඩිව අල්ලා ගනියි. "අධිධානි" යනු දැඩිව සිටියි යනුයි. "අතතාමෙ" යනු මගේ ආත්මය යැයි පවසමින්ය. "සුතවා ච බො ආවුසො අරියසාවකො" යනු යම්සේ නුවණැති ගහපති පුත්‍රයා මෙසේ ලඟට පැමිණි සේවක සතුරා "මොහු මගේ සතුරෙකි" යි දැන අප්‍රමාදීව ඒ ඒ කර්මාන්ත කරවා

අනර්ථය දුරුකරයි. අර්ථයට-යහපතට පැමිණෙයි. මෙසේ ශ්‍රැතවත් ආර්ය ශ්‍රාවකයා ද "රූපය තමාගේ වශයෙන් නො සලකයි" ආදී වශයෙන් පංචස්කන්ධය ම "මමය-මාගේය" යනුවෙන් නොගෙන "මේ පංචස්කන්ධය මගේ සතුරෙකි"යි දැන රූප සප්තකය, අරූප සප්තකය ආදී වශයෙන් විදර්ශනාව යොදා ඉන් මරණය හා සමාන දුක් නැතිකර-දුරුකර, අග්‍රඵලය වූ රහත්බවට පත්වෙයි. සෙසු විස්තර ඉතා ප්‍රකටමය.

තෙවැනි සූත්‍රයයි.

21. 4. 4.

සිටුවන සූත්‍රයේ - "අරඤ්ඤකුටිකායං" යනු ඒ විහාරයේම ඇත කෙළවරක පනසලක්ය. "තං තථාගතො" යනු ඒ තථාගත සත්ත්වයෙක් වේද උන්වහන්සේ තුමගේ ශාස්තෘ වූ තථාගතයෝය. "අඤ්ඤත්‍රීමෙහි" යනු උන්වහන්සේට මෙසේ සිත්විය. "මොවුහු බුදුසසුනට ප්‍රතිපාක්ෂිකයෝය. විරුද්ධකාරයෝය. මොවුහු පවසන අයුරින් ශාස්තෘන් වහන්සේ ප්‍රකට නොවන්නේය. අනු අයුරකින් ප්‍රකට කරන්නෙමි"යි මෙසේ වදාළහ. "එවං වුතෙන තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා" මෙසේ තෙරුන් විසින් තමාගේද අනුන්ගේද ආගමික ඉගැන්වීම් නොදැන පිළිතුරු දුන් කල්හි, එක් පැත්තකින් පමණක් බුදුසමය දන්නා වූ තෙරුන්ගේ වාදයෙහි දොස් දක්වනු කැමති ඒ අන්‍ය තීර්ථක පිරිවැජ්ජියෝ ආයුෂ්මත් අනුරාධ තෙරුන්ට මෙසේ පැවසූහ. "තං කිං මඤ්ඤසි අනුරාධ" යනුවෙන් ශාස්තෘන් වහන්සේ උන්වහන්සේගේ කථාව අසා මෙසේ සිතු සේක. "මේ හිඤ්ච තමා පිළිගත් ලබ්ධියෙහි දොස් නොදනියි. මොහු කාරකයෙක් සිටියැයි ගත් අදහස් ඇත්තෙකි. ධර්ම දේශනාවෙන් ම මොහුට මෙය අවබෝධ කරවමිසි තිපරිවර්ත දේශනාව පවත්වනු කැමති සේක් "තං කිං මඤ්ඤසි අනුරාධ" යනාදිය දෙසූහ. ඉක්බිති උන්වහන්සේට, මෙම දේශනාවෙන් රහත්බවට පත්වීමට අවශ්‍ය වත්පිළිවෙත් මාර්ගය පෙන්වා ඊට යොමුකරන සේක් - "තං කිං මඤ්ඤසි අනුරාධ! රූපං තථාගතො" යනාදිය දෙසූහ. "දුක්ඛඤ්ච පඤ්ඤාපෙම් දුක්ඛසසච නිරොධං" යනු සසර පවත්නා දුක් මෙන්ම සසර පවත්නා දුකෙහි නිරෝධය වූ නිර්වාණය ද පණවමි. දේශනාකරමි. "දුක්ඛං" යන වචනයෙන් දුක්ඛ සත්‍යය ගන්නා ලදී. අදහස් කරන ලදී. එසේ ගත්කල්හි එම වචනයෙන් ම සමුදය සත්‍යය ද අදහස් කළා වේ. එහි මූලය වූ "නිරොධං" යන වචනයෙන් නිරෝධ සත්‍යය අදහස් කරන

ලදී. එය ගත් කල්හි මාර්ග සත්‍යය ද අදහස් කළේ වේ. මේ ක්‍රමයෙන් මෙහිදී පෙර "අනුරාධය! මම දැන් චතුරාර්ය සත්‍යයම දේශනා කරමි" යි දැක්වූ සේක. මෙසේ මෙම සූත්‍රයෙහි සංසාරික පැවැත්ම හා නැවැත්වීම දේශනා කරන ලදී.

සිවුවන සූත්‍රයයි.

21. 4. 5.

පස්වන සූත්‍රයේ "කුම්භකාර නිවෙසනෙ" යනු කුම්භකාර ශාලාවෙහි තෙරුන් වහන්සේ වස් වැස නිමවී පවාරණය කොට, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දකිමට පැමිණේ. ඒ නුවර මැද දී උන්වහන්සේට මහා ආබාධයක් උපන්නේය. පාදයෝ ගමන් කිරීමට නොහැකි වෙති. එවිට සෙසු ජනයා උන්වහන්සේ ඇදක හොවා කුම්භකාර ශාලාවේ තැබූහ. ඒ ශාලාව ද කර්මාන්ත ශාලාවක් හෝ වාසය කරන ශාලාවක් නොවේ. ඒ සඳහා කියන ලදී. 'කුම්භකාර ශාලාවේ වාසය කරයි' යනුවෙන්. "බාළුහගිලානො" යනු දඩිසේ රෝගාතුරවය. "සමධොසි" යනු හාත්පසින් යට වූ. සෙලවෙන ආකාරයෙන් ගෞරව දක්වීම් දැක්විය. මෙය ඉතා සුදුසුමය. දඩිසේ ගිලන් වුවත් තමාට වඩා වැඩිමහල්ලෙකු දක නැගිටින ආකාරයෙන් ගෞරව දක්විය යුතුමය. ඔහු විසින් "නොසෙලවෙන්න. නොසෙලවෙන්න" යි කීව යුතුයි. "සනති මානි ආසනානි" යනු බුද්ධකාලයේ එක හික්කුවක් වසන තැන වුවත් ඉදින් ශාස්තෘන් වහන්සේ වැඩම කරන්නේ නම් "මෙහි හිඳින සේක්වා!" යි අසුනක් පැනවූයේම වේ. යටත් පිරිසෙන් එලකයක් මත හෝ තණපත් ඇතිරියක් මත හෝ මේ අසුන පනවනු ලැබේ. "බමනියං යාපනියං" "කිම දුක් වේදනා ඉවසිය හැකිද?" "ඉරියව් පැවැත්විය හැකිද?" යි විමසූ සේක යනුයි. "පටිකකමනනි" යනු නැවතේ ද? අඩුවේද? යනුයි. "අභිකකමනන" යනු වැඩිවේද? ඉහල යයිද? යනුයි. "පටිකකමොසානං" යනු මේවායේ ඉවත්වීම පසෙකට වීමයි. "සීලතො න උපදවති" යනු සීලය අරඬයා ශීල භාවයෙන් උපවාද නොකරයි යනුයි. "විරපටිකාහං" යනු "මම බොහෝ කාලයක පටන්" ය. "මීට පෙර බොහෝ කාලය සිට" යන අර්ථයි. "සුභිකායෙන" තමාගේ රන්වන් වූ කය පිළිබඳව මෙසේ නීති වැගිරෙන අර්ථයෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ වදාළහ. "යෙ බො වකකථී ධම්මං" යනු මෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ "මහරජ! ධර්මකාය නම් තරාගතයෝයැ" යි දෙසූ බැවින්

ධර්මකාය බව දක්වයි. ලෝකෝත්තර ධර්මයෙහි තථාගතයන් වහන්සේගේ "කය" නව වැදෑරුම් වේ. දන් තෙරුන් වහන්සේට තිපරිවර්ත ධර්ම දේශනාව පැවැත්වීමට අරඹන සේක් "තං කිං මඤ්ඤසි" යනාදියව දේශනා කළ සේක.

"කාළසිලා" යනු කාළසිලා නම් විහාරයයි. "විමොක්ඛාය" යනු මාර්ග විමෝක්ඛය (මිදීම) සඳහාය. "සුචිත්තෙනා චිත්තවිපසති" අරහත් එල චිත්තක්තියෙන් මිදුනෙක් වී මිඳෙන්නේ ය. ඒ දේවතාව වනාහි යම් ආකාරයකින් මේ විදර්ශනාව අරඹා අතරක් නැතිවම රහත්බවට පැමිණෙන්නේ යැයි දැන මෙසේ කියන ලදී. "අපාපකං" යනු ළාමක නොවූ යනුයි. "සත්ථා ආහාරෙසි" යනු තෙරුන් වහන්සේ වනාහි අධිමාන ඇත්තෙකි.^a ඔහු සමාධි විදර්ශනාවන්ගෙන් යටපත් කල කෙලෙස් ඇති බැවින්, කෙලෙසුන්ගේ හැසිරීමක් නොදක්නේ "මම රහතන් වහන්සේ කෙනෙකි යන සංඥාවෙන් (හැඟීමෙන්) "මට මේ දුක් සහගත වූ ජීවිතයෙන් කවර වැඩක්ද? ආයුධයක් ගෙන කපාගෙන මැරෙන්නෙමි"යි සිතා තියුණු වූ සැතකින් ගලනාලය කැපුවේය. එවිට ඔහුට බලවත් දුක්වේදනා ඇතිවිය. එවිට ඔහු එකෙනෙහිම තම පුහුදුන් බව දැන මුදානොහළ කමටහන් ඇති නිසා වහා මුල් කමටහන ගෙන සිහිපත් කරනුයේ රහත්බවට පත්වීම පිරිනිවිත පෑ සේක.

උත්වහන්සේ ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂණාව කෙසේවිද? රහතන් වහන්සේට දහනවයක් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂණා ඇත. ඒකාන්තයෙන් ලැබිය යුතුයි. තියුණු කඩුවකින් හිස සිඳින කල්හි ඥාන එකක් හෝ දෙකක් ඒකාන්තයෙන්ම උපදියි. "විචතකකඛ්ඨං" යනු පෙරළුණු කඳ "සෙමානං" යනු නිදාසිටින. තෙරුන් වහන්සේ වනාහි උඩුකුරුව හොත්තේ සැතින් කපාගත්තේය. ඔහුගේ සිරුර සිටි පරිදිම තිබුණි. හිස දකුණු පැත්තට පෙරලී සිටියේය. ආර්ය ශ්‍රාවකයෝ බොහෝවිට දකුණැලයට හැරී පිරිනිවෙති. එහෙයින් ඔහුගේ සිරුර සිටි පරිදිම තිබුණේය. හිස පමණක් දකුණැලයට හැරී සිටියේය. ඒ සඳහා 'පෙරළුණු කඳ ඇතිව' යන්න යෙදුණි. "ධූමායිතතතං" යනු දම්දමන බවකි. "තිම්රායිතතතං" යනු අඳුරු වීගෙන යන බවයි. දුම් වලාවක් මෙන් අඳුරු වලාවක් මෙන් යන අර්ථයි.

පස්වන සූත්‍රයයි.

a. රහත් නොවී මම රහත්යැයි සිතාගෙන සිටින්නෙකි.

21. 4. 6.

සයවන සූත්‍රයේ - "කසපකාරාමෙ" යනු කස්සප සිටු විසින් කරනු ආරාමයේය. "කාය සංඛාරෙ" යනු ආශ්වාස-ප්‍රශ්වාසයන්ය. ඔහු වනාහි චතුර්ස්ථ ධ්‍යානයට සමවැදී වැඩහුන්න. "එවං භොති" යනු දැන් එම සමාධිය නොලබන හෙයින් මෙසේ විය යනුයි. "නොවකඛාහං පරිභායාමි" "මම කෙසේ නම් සසුනින් නොපිරිහෙමිද?" උන්වහන්සේ ආබාධ දෝෂයෙන්-දුක් වේදනාව ඇතුලට පිවිසි හෙයින් සමවතින් පිරිහුණු සේක. එනිසා මෙසේ සිතූහ. "සමාධි සාරකා සමාධි සාමඤ්ඤා" යනු සමාධියම සාරය ලෙසද ශ්‍රවණ බව ලෙසද සිතයි යනුයි. මගේ සසුනෙහි මෙය සාර වශයෙන් නොගනියි. විදර්ශනා මාර්ග ඵලයන්ම සාර වශයෙන් ගනියි. එනිසා නුඹ සමාධියෙන් පිරිහෙන කල්හි "සසුනින්ද පිරිහේ" යැයි කුමක් නිසා සිතුවේද? මෙසේ තෙරුන් වහන්සේ අස්වසා, දැන් උන්වහන්සේට තිපර්වර්ත ධර්මදේශනාව අරඹන සේක් "තං කිං මඤ්ඤාසි" යනාදිය වදාළහ.

එවිට උන්වහන්සේට තිපර්වර්ත ධර්මදේශනාව අවසන්හි රහත් බවට පත්වූ විට නිතර විහරණය කළයුතු අයුරු දක්වන සේක් "සො සුඛඤ්ච වෙදනං වෙදියති" යනාදිය වදාළහ. එහි "අනනිනඤ්ඤාති පජානාති" යනුවෙන් සැප වේදනාව නිසා පළමුව සතුටුවීම වෙන්වා. දුක් වේදනාවෙන් කෙසේ සැප ඇතිවේද? දුකට පත්වූ තැනැත්තා සැප ප්‍රාර්ථනා කරයි. යම්තැනක පටන් දුකට පත්වීද එතැන් පටන් සැප ප්‍රාර්ථනා කරන්නේමය. "සැප විපරිණාමයට පත්වීමෙන් දුක පැමිණෙන්නේ ම වේ." මෙසේ දුකේදී සතුටුවීම දකියුතුයි. සෙසු පදාර්ථ හා විස්තර ඉතා ප්‍රකට ය.

සයවන සූත්‍රයයි.

21. 4. 7.

සත්වන සූත්‍රයේ - "අතතනියං" යනු තමාගේ පිරිකර කෙරෙහි හටගත් යනුයි. "අසමිති අධිගතං" යනු මම වෙමිසි මෙසේ පැවති තණ්හා මානයන්ට පැමිණ යනුයි. "සන්ධා වනිකාය" යනු නැවත නැවත ගමනාගමනයෙන්ය. "උපසංකමි" යනු බදරිකාරාමයෙන් ගවුටක් පමණ

දුරින් පිහිටි සෝමිකාරාමයට පැමිණි සේක යනුයි. දාසක තෙරුන් වනාහි සතර වරක් එම මාවතෙහි ගමනාගමන කිරීමෙන් එදින යොදුන් දෙකක් පමණ දුර ඇවිද්දේය. කුමක් නිසා ඒ තෙරවරු පණිවුඩ යැවුවාහු ද? ප්‍රසිද්ධ ධර්මකථිකයකුගේ සම්පයෙන් ධර්මය අසමු"යි යනුවෙන් සිතා පණිවුඩ යැවූහ. තමා කුමක් හෙයින් නොගියාහුද? තෙරුන්ගේ වසන තැන වූ ආරණ්‍යය කරදර සහිතය. එහි සැටක් පමණ හික්කුහු සිටීමට හෝ හිඳීමට අවසර නොලබයි. එබැවින් ඔවුහු නොගියහ. මෙහි පැමිණ අපට ධර්මය දෙසත්වායි කුමක් හෙයින් දන්වා නොයැවුවාහු ද? තෙරුන්ගේ ආබාධ සහිත බව නිසයි. ඉක්බිති පසුව පුන පුනා පණිවුඩ යැවුවේ කවර හෙයින්ද? "තමන් වහන්සේම දෑන අපට ධර්මදේශනා කිරීමට පැමිණෙන්නාහ"යි සිතූ හෙයිනි. තෙරුන් වහන්සේ ද ඔවුන්ගේ අදහස දැනගෙනම එහි වැඩියහ.

"නබවාහං ආවුසො රූපං" යනු යමෙක් රූපයම "මම වෙමි"යි කියයි. මෙයින් ඉතිරි සතර ස්කන්ධය ම ප්‍රතික්ෂේප කරන ලදී. යමෙක් රූපය අත්හැර කියයි ද එයින් රූපය ප්‍රතික්ෂේප කරන ලද්දේ වේ. වේදනාදියෙහි ද මේ ක්‍රමයම දකුණුයි. තෙරුන් වහන්සේ වනාහි සමූහ වශයෙන්ම පංචස්කන්ධයෙහි "මම වෙමි"යි අවබෝධ කරගෙන සිටින බැවින් මෙසේ වදාළහ. "භොතෙවා" යනු සිදුවේමය යනුයි. "අණුසහගතො" යනු සුක්ෂම වූ සියුම් වූ යනුයි. "ඌසෙ" යනු අඵගදයි. "බාරෙ" යනු කරගදයි. "සමමදදික්ඛා" යනු තෙමා, සෝදා පිරිසිදු කර යනුයි. "ඵවමෙව බො" යනු මෙහි මේ උපමා සැසඳීමයි. කිලිටි වස්ත්‍රයක් මෙන් පුහුදුන් පුද්ගලයාගේ හිස් හැසිරීම දකුණුයි. ත්‍රිවිධ ජලවර්ග මෙන් ත්‍රිවිධ අනුපස්සනාවන්ද ත්‍රිවිධ ජලයෙන් සේදූ වස්ත්‍රය මෙන් දේශනාවෙන් මැඩපවත්වාගෙන සිටි අනාගාමී චිත්ත වාරයද සියුම්ව පවතින අඵ ආදී ගද මෙන් අර්භත් මාර්ගය වර්ජනය කරන ක්ලේෂයෝද සුවද කරඬු මෙන් අර්භත් මාර්ග ඤාණය ද දකුණුයි. සුවද කරඬු ආදියේ දැමීමෙන් සියුම්ව පවතින අඵගද ආදිය සම්පූර්ණයෙන් නැසෙන්නාක් මෙන් අර්භත් මාර්ගයෙන් සියලු කෙලෙස් කෂය වී ගද දුරුවූ පිරිසිදු වස්ත්‍රය හැද පොරවාගෙන උත්සව දිනයෙහි ඇතුලු වීටියේ සුවද හමමින් හැසිරීම මෙන් රහතන් වහන්සේගේ සිල්සුවද දසදිසාවෙහි කැමති පරිදි හමා යන්නේය.

"ආවිකබ්බං" යනු කීමට-පැවසීමටය. "දෙසෙතුං" යනු ප්‍රකාශ කිරීමටය. "පඤඤපෙතුං" දන්වන්නටය. "පට්ඨපෙතුං" පිහිටුවන්නටය.

"විවරිතං" විවර කිරීමටය. "විහරිතං" මැනවින් බෙදා දැක්වීමටය. "උත්තානිකානං" ප්‍රකට වූවක් කිරීමටය. "සංඛිමනනානං පෙරානං" යනු ඔවුහු වනාහී තෙරුන් විසින් කියූ කියූ තැන්හි විදසුන්හි පිහිටා මතු මතු සිත් විමසා බලන්නාහු දේශනාව අවසානයේ රහත් බවට පත්වූහ. තෙරුන් වහන්සේ ද අනික් ආකාරයකින් කරුණු නොදක්වා විදර්ශනා සහගත වූ සිහින්ම දේශනාව පැවැත්වූ සේක. එනිසා උන්වහන්සේද රහත් බවට පත්වූහ. එනිසා "සංඛිමනනානං පෙරානං හික්මනං අනුපාදාය ආසවෙහි විතනානි විමුවවිංසු ආයසමනො ව බෙමකසසාති" යි කියන ලදී.

සත්වන සූත්‍රයයි.

21. 4. 8.

අටවන සූත්‍රයේ "ආයසමා ඡනෙනා" යනු තරාගතයන් වහන්සේ සමග එක්ම දින උපන්, මහගිනික්මන් කරන දවස්හි එක්ව රජගෙයින් නික්මුණු, නැවත මැන පසුකාලයේදී උන්වහන්සේ ලග පැවිදි වී "බුදුරජ මගේය", "ධර්මය මගේය" යනුවෙන් සිතන පතන, මෙසේ ගුණමකු වූ එමෙන්ම අනුන්ගේ දොස් කියන්නෙකු වූ, සබ්බමචාරීන්ට පරුෂ වදනින් ගැටුම් ඇතිකරන්නා වූ තෙරුන් වහන්සේය. "අවාපුරණං ආදාය" යනු යතුර ගෙන යනුයි. "විහාරෙන විහාරං උපසංකම්ඛා" යනු එක් විහාරයකට පිවිස ඉන් තව විහාරයකට, ඉන් තව විහාරයකට ආදී වශයෙන් ඒ ඒ විහාරයෙන් ඒ ඒ විහාරයට පැමිණ "එතදවොච-ඔවදනතුමං" කුමක් නිසා මෙසේ මහත් වූ උත්සාහයෙන් ඒ ඒ තැනට ගොස් මෙසේ කීවේද? උපන් සංවේග ඇති බැවිනි. ඔහුට ශාස්තෘන් වහන්සේ පිරිනිව් කල්හි, ධර්ම සංග්‍රාහක තෙරුන් විසින් යැවූ ආයුෂ්මත් ආනන්ද හිමියෝ කොසඹෑවට ගොස් බ්‍රහ්මදණ්ඩනය පැනවූහ. ඔහු බ්‍රහ්මදණ්ඩනය පැනවූ කල්හි හටගත් පිරිතැවීම ඇතිවී සිහිවිසංඥාව වැටී, නැවත සිහිලැබ-නැගිට එක් හික්කුචක් සමීපයට ගියේය. එම හික්කුච ඔහුත් සමග කිසිවක් කථා නොකළේය. වෙනත් හික්කුචක් ලඟට ගිය විට ද ඡන්ත සමග උන්වහන්සේද කථා නොකළ සේක. තවත් හික්කුචක් ලඟට ගියේය. ඔහුද කථා නොකළේය. මෙසේ මුලු විහාරය පුරාම සිටි හික්කුන් ලඟට ගියත්, පිළිතුරක් නොලැබ-කළකිරුණේ පාත්‍රසිවුරු ගෙන බරණැසට අවුත් උපන් සංවේග ඇතිව ඒ ඒ තැන යමින් මෙසේ පැවසහ.

"සබ්බෙ සංඛාරා අනිච්චා" යන සියලු ත්‍රෛභූමික සංස්කාරයෝ අනිත්‍යයහ. "සබ්බෙ ධම්මා අනතතා" යනු සියලු සිවුභූමික ධර්මයෝ අනාත්මය හ. මෙසේ ඒ සියලු ම භික්ෂූහු තෙරුන්ට අවවාද දෙමින් අනිත්‍ය හා අනාත්ම ලක්ෂණ දෙක පමණක්ම පැවසූහ. දුක්ඛ ලක්ෂණය පිළිබඳව කිසිවක් නො පැවසූහ. කුමක් නිසාද? උන්වහන්සේලාට මෙසේ සිතූණු බැවිනි. "මේ භික්ෂුව නිතර වාද කරන්නෙකි. දුක්ඛ ලක්ෂණය පෙන්වාදෙන කල්හි රූපය දුකයි -පෙ- විඤ්ඤාණය දුකයි, මාර්ගය දුකයි, ඵලය දුකයි යනුවෙන් ගන්නා නුඹලා දුකට පත් භික්ෂූහු යැයි අවබෝධ කරගන්නේය. මොහුට එසේ වැරදි අවබෝධයක් ගත නොහැකි සේ නිර්දෝෂ වූම පිළිතුරක් මොහුට දෙන්නෙමු"යි ලක්ෂණ දෙක පමණක්ම දෙසූහ. "පරිත්තසසනා උපාදානං උපපජ්ජති" යනු තැනි ගැනීමත් දඩ්ව අල්ලා ගැනීමත් උපද්ධියි. ඇතිවේ යනුයි. "පච්චුදාවනනති මානසං අපකො චරති මෙ අතතා" යනු ඉදින් රූපාදියෙහි තනිව ගත්තත් ආත්මයක් නැත. ඉක්බිති "මේ මගේ ආත්මයද?"යි මගේ සිත පෙරලෙයි යනුයි. මේ තෙරුන් වහන්සේ වනාහී ප්‍රත්‍ය පරිග්‍රහණය නොකොට විදර්ශනාවෙහි සිත පිහිටුවීය. ඒ මේ දුර්වල විදර්ශනාව ආත්මග්‍රාහිව සිටීමට නොහැකි වෙති. සංස්කාරයන් ශූන්‍ය වශයෙන් වැටහෙන කල්හි "නැසෙන්නෙමි. වැනසෙන්නෙමි"යි උච්ඡේද දෘෂ්ටිය මෙන්ම පිරිතැවීම ද ප්‍රත්‍ය හේතු වේ. ඔහු ද තමා ප්‍රපාතයේ වැටෙන්නෙකු මෙන් දැක "පිරිතැවීමෙන් උපාදානය උපද්ධියි. මාගේ කුමක් වූ මාගේ ආත්මය හැසිරේ දැයි සිත පෙරලෙයි" යනුවෙන් පැවසීය.

"නබ්බො පනෙවං ධම්මං පසසතො හොති" යනු චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය දකින්නහුට මෙසේ නොවේ. "තාවතිකා විසසට්ඨි" යනු එපමණ විශ්වාසයක් ඇත යනුයි. "සමමුඛාමෙතං" තෙරුන් වහන්සේ ඔහුගේ වචනය අසා "කෙසේ මොහුට සුදුසු වූ ධර්ම දේශනාවක් පවත්වමිද?"යි සිතමින් ත්‍රිපිටක බුදුවදන විමසා බලා "කච්චාන සූත්‍රය" තෝරාගත්හ. මෙය මුලසිටම දෘෂ්ටීන් ලිහා පැහැදිලි කරමින් මැදදී බුදුබලය ප්‍රකට කර ඉතා සියුම් ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදය ප්‍රකාශවන ගමනක් (දේශනාව) මොහුට දෙසන්නෙමි යි දක්වනුයේ "සමමුඛාමෙතං" යනාදිය පැවසූහ.

අටවන සූත්‍රයයි.

21. 4. 9-10.

නවවන හා දසවන සූත්‍ර රාහුල සංයුක්තයේ පැවසූ පරිදිම

දකුණුයයි. හුදෙක් මෙම සූත්‍ර "පෙර වර්ගය" යැයි නම් වූ බැවින් මෙහි ඇතුළත් කරන ලදී.

සතරවන පෙර වර්ගයයි.

21. 5. 1.

පුස්තක වර්ගයේ පළමු සූත්‍රයේ - "පබ්බතෙය්‍යා" යනු පර්වතයේ පවතින යනුයි. "මහාරිඡි" යනු නදී ප්‍රවාහයට වැටුණු වැටුණු තණපත්, කටුකබල් ආදිය පහළට ගෙනයන යනුයි. "දුරංගමා" යනු වැටුණු තැන් සිට යොදුන් සතරක් පහක් ගතගෙන යන යනුයි. "සීසසොකා" යනු සැඟ දියපහරකි. "කාසා" ආදී සියල්ල තෘණ ජාතිහුය. තණ වර්ගයි. "රුක්ඛා" යනු එරටු ආදී දුර්වල ගස් වර්ගයන්ය. "තෙ නං අපේකා ලමෙබ්බසුං" යනු එම ගස් ගංගා තීරයේ වැවී අග නැමෙමින් දියෙහි ස්පර්ශ වන පරිදි දැඩි සේ එල්බගෙන ඇත. මත්තෙහි එල්ලී සිටී යන අර්ථයි. "පලුපේජය්‍යං" යනු මුලත් සමගම හිසේ වැටෙන්නේන යනුයි. එම ගස් පඳුරු වසා පැතිරගත් වැලි-මඩ ආදිය එම පුරුෂයාගේ මුවෙහි පිවිස, මහත් විනාසයක් ඇතිකරන්නේය. "එවමෙව බො" මෙහි නදී පහරට වැටුණු පුරුෂයා මෙන් සසර පැවතීමට වැටුණු (එය ආශ්‍රය කරගත්) පුද්ගලයා දකුණුයයි. ගංතීර දෙකෙහි කසට ගස් මෙන් දුර්වල වූ පංචස්කන්ධය දකුණුයයි. මේවා අල්ලා ගත්තත් පිහිටක් නොවේ යැයි ඒ පුරුෂයා නොදන එම දුර්වල ගස් අතු අල්ලා ගන්නාක් මෙන් මේ ස්කන්ධයේ මට උපකාර නොවේයැයි නොදන්නා බාල පුහුදුන් පුද්ගලයාට සිවු වැදෑරුම් ග්‍රහණයන්ගෙන් අල්ලා ගනියි. ගත් ගත් දුබල ගස් බිඳීයෑම නිසා පුද්ගලයාට අධික ව්‍යසන-කරදර පැමිණෙන්නාක් මෙන්, සතර ග්‍රහණයන්ගෙන් දැඩිව අල්ලාගත් ස්කන්ධයන්ගේ වෙනස්වීමෙන් බාල පුහුදුන් පුද්ගලයෝ ශෝක-ව්‍යසනාදී නොයෙක් දුක් විඳින්නේ යැයි දකුණුයයි.

පළමු සූත්‍රයයි.

21. 5. 2.

දෙවන සූත්‍රයේ "විවදති" යනු අනිත්‍යය, දුක්ඛය, අනාත්මය, අසුභ යැයි තත් වූ පරිද්දෙන් ලෝකස්වභාවය දේශනා කරන්නා සමග නිත්‍යය,

සැපය, ආත්මය, සුභයැයි පවසන්නෝ වාද කරති. "ලොකධමෙමා" යනු පංචස්කන්ධයයි. එහි පවතින කැඩෙන-බිඳෙන ස්වභාවය නිසා ලෝකධර්මය යැයි කියයි. "කීනතකරොමි" කෙසේ කරමිද යනුයි. මට වනාහි ප්‍රතිපත්ති කථාවම භාරය. ප්‍රතිපත්ති (පිළිවෙත්) පුරන කුලපුතුන්ගේ කාර්යභාරය යැයි දක්වයි. මේ සූත්‍රයේ දී තුන් ලෝකය ම පවසන ලදී. "නාහං භික්ඛවෙ ලොකෙනා" (මහණෙනි! මම ලෝකය සමග විවාද නොකරමි) යන මෙතැනදී සත්ත්ව ලෝකය අදහස් කරන ලදී. "අඤ්ඤානෙ ලොක ධමෙමා" (ලෝකයේ මේ ලෝක ධර්මය ඇත) යන තැන්හිදී සංස්කාර ලෝකය අදහස් කරන ලදී. "තථාගතො ලොකෙ ජාතො ලොකෙ සංවදෙධා" (තථාගතයන් වහන්සේ ලොව ඉපිද, ලොව වැඩී) යන මෙතැන්හිදී අවකාශ ලෝකය අදහස් කරන ලදී.

දෙවන සූත්‍රයයි.

21. 5. 3.

තෙවැනි සූත්‍රයේ - "ගංගාය නදියා තීරෙ" අයෝධ්‍යා පුරවැසියෝ අප්‍රමාණ වූ භික්ෂූන් පිරිවර කරගත් වාරිකාවේ හැසිරෙන තථාගතයන් වහන්සේ, තමාගේ නගරයට වැඩම කළ බව දැක; එක් ගංගාව නැවතී සිටින තැනක වූ, මහා කැළයෙන් සැරසුණු ප්‍රදේශයක බුදුපියාණන් වහන්සේට විහාරයක් කරවා දුන්හ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එහි වාසය කරයි. ඒ නිසා "ගංගානම් ගං ඉවුරෙහි" යනුවෙන් පවසන ලදී. "තත්‍ර බො භගවා භික්ඛු ආමනෙතසි" යනු ඒ විහාරයේ වැඩවෙසෙන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සවස් වේලෙහි ගඳකිළියෙන් නික්ම, ගංතෙර පැනවූ උතුම් බුදු අසුනෙහි හුන්සේක්, ගංගානම් ගඟෙහි පැමිණි මහත් වූ එක් පෙනපිඩක් දුටු සේක් - "මගේ සසුනෙහි පැවිදි වූවන්ට පස්කඳ ආශ්‍රිත වූ එක් ධර්මයක් දේශනා කරන්නෙමි" යි සිතා, පිරිවරාගෙන සිටින භික්ෂූන් වහන්සේලා ඇමතු සේක.

"මහනතං පෙනපිණ්ඩං" යනු පැනනැගී තැනේදී ධේබර ඇටයක් හා සමාන වී පසුව අනුශ්‍රෝත ගමනයෙන් අනුපිළිවෙලින් වර්ධනය වී පර්වත කුටයක් පමණ වූ. යම්තැනක ජල සර්පාදී නොයෙක් ප්‍රාණිහු වාසය කරන්ද එබඳු වූ මහත් පෙනපිඩක් "ආවහෙය්‍ය" යනු ගෙනෙන්නේය යනුයි. ඒ මේ පෙනපිඩද නැගී නැගී තැන්හි බිඳෙයි. මද දුරක් ගොස් බිඳෙයි. නැතිනම් යොදුනක් දෙකක් හෝ ගොස් බිඳෙයි. ඇතැම් පෙනපිඩු

අතරතුරදී නොබිඳීම මහමුහුද වෙත ගොස්, එහි දී අනිවාර්යයෙන්ම බිඳේ. "නිජකායෙයා" යනු බලන්නේය. සිතන්නේය යනුයි. "යොනිසො උපපරිකෙබයා" යනු කරුණු හේතු සහිතව පරීක්ෂා කර බලන්නේය යනුයි. "කිං හි හිකබවෙ ඵෙණපිණෙඩ සාරො" යනු මහණෙනි, පෙණපිඩ හරයක් වන්නේ කෙසේද යනුයි. එය වියළි විනාශ වන්නේම ය. "එවමෙව බො" යම්සේ පෙනපිඩ නිස්සාර වූවක් වේද එසේම රූපය ද නිත්‍ය-සාර-ස්ථිර ආත්මසාර වශයෙන් ගත නොහැකි නිසරු වූවක් ම ය. යම්සේ ඔහුට මේ පෙනපිඩ, පාත්‍රයක් හෝ තලියක් හෝ සාදාගන්නෙමියි ගත නොහැක. ගත්ත ද එම ප්‍රයෝජනය ඉටුකර ගත නොහැක. පෙනපිඩ බිඳෙන්නේමය. එසේම රූපය ද නිත්‍යය. ස්ථිරය. මමය, මාගේය වශයෙන් ගත නොහැක. එසේ එය නොසිටියි. රූපය අනිත්‍යය. දුක්සහගතය. අනාත්මය. අසුභයක්ම වේ. මෙසේ රූපය ඵෙණපිඩක් හා සමාන ම වේ. යම්සේ පෙරණපිඩ කුඩා මහත් සිදුරුවලින් යුතුව - නොයෙක් සන්ධිවලින් ගවනා ලදුව, බොහෝ ජලජ ජීවීන්ට වාසස්ථානයක්ව පවතී ද එසේම රූපයත් කුඩාමහත් සිදුරු සහිතව, නොයෙක් සන්ධිවලින් ගවනා ලදුයේ වේ. කුල වශයෙන් පමණක් මෙහි අසුවක් පණු වර්ග වාසය කරති. එසේම ඔවුන්ගේ වදන ගෙයද, වැසිකිළිය ද, රෝහලද, සුසානයද වනුයේ මේ ශරීරයමයි. රූපයමයි. ඔවුහු අන් තැනක ගොස් ගැබින් බිහිවීම් ආදිය සිදු නොකරති. මෙසේ පෙණපිඩක් හා සමානය. යම්සේ පෙනපිඩ ආරම්භයේදී දෙබර ඇටයක් වී පසුව අනුපිළිවෙලින් පර්වත කුටයක් පමණ වනුයේද මෙසේ රූපයත් මුලදී කලලයක් පමණ වී, පසුව අනුපිළිවෙලින් ආහාර ලැබ, බලියක් පමණ ද ගව-මීහරක්-ඇත් ආදීන්ගේ වශයෙන් පර්වත කුටයක් පමණ ද වේ. මත්ස්‍ය-කැසුබු ආදීන්ගේ ශරීරයෙන් නොයෙක් යොදුන් සිය ගණනක් විශාල වේ. මෙසේ ද පෙනපිඩ හා සමානය. යම්සේ පෙනපිඩ හටගත් කෙණෙහි හෝ බිඳෙයි. ටිකදුරක් ගොස් හෝ බිඳෙයි. ඉතා දුර ගොස් හෝ මුහුදට පැමිණ අනිවාර්යයෙන්ම බිඳෙයි. මේ අයුරින් රූපය ද කලල අවස්ථාවේ බිඳී වැනසෙයි. අබ්බුද ආදී අවස්ථාවකදී හෝ නැතිනම් පරමායුෂ වූ වර්ෂ සියක් ගතකර හෝ අනිවාර්යයෙන්ම බිඳී-වැනසී යයි. මරණයේදී සුණුවිසුණුව යයි. මෙසේද පෙනපිඩක් හා සමානය.

"කිංහි සියා හිකබවෙ වෙදනාය සාරො" යනාදියෙහි වේදනාදියේද දියබුබුල හා මෙසේ සමානත්වය දකුණුයි. යම්සේ දියබුබුල අසාරවේද එලෙසින්ම වේදනාව ද සාරවත් දෙයක් නොවේ. යම්සේ එය දුර්වලද ගත නොහැකි ද එය රැගෙන එලකයක් හෝ අසුනක් හෝ කිරීමට

නොහැකිද එය ගත් කෙනෙහි ම බිඳෙන්නේද වේ. මෙසේ වේදනාවද අබලය. බලයක් නැත. පැමිණ ගත නොහැක. නිත්‍ය-ස්ථිර වූවක් ලෙස ගත නොහැක. ගත්ත ද එසේ නොසිටියි. මෙසේ ප්‍රයෝජනයට ගත නොහැකි බැවින් වේදනාව ද දියබුබුලක් හා සමානය. යම්සේ ඒ ඒ දියබිඳුවෙහි දිය බුබුලක් උපදින්නේද බිඳෙන්නේ ද වේ. එය බොහෝ වේලා නොපවතියි. මෙසේ ම වේදනාව ද උපදින්නේ ද නිරුද්ධ වන්නේද බොහෝවේලා නොපවතින්නේ ද වේ. එක් ඇසුරු සැණෙක කෙළ ලක්‍ෂ ගණනක් වේදනාවෝ ඉපිද නිරුද්ධ වෙති. යම්සේ දියබුබුල, දියතලය, දියබිඳුවක්, ජල තට්ටුවක් ඇදගෙන හා බැඳගෙන වාතය අල්ලාගැනීමෙන් යන සතර කරුණින් උපදියි. මෙසේ වේදනාව ද වස්තුව, අරමුණ, කෙලෙස් තට්ටුව හා ස්පර්ශ-එකට ගැටීම් යන සතර කරුණින් උපදියි. මෙසේද වේදනාව දියබුබුලක් හා සමාන ය.

සංඥාව ද අසාර වූ අරුතින් මිරිඟුවක් හා සමානය. එසේම ප්‍රයෝජනයකට ගත නොහැකි අර්ථයෙන් ද මිරිඟුවකි. මිරිඟුවෙන් දියගෙන බීමට හෝ නෑමට භාජන පුරවා ගැනීමට නොහැක. තවද මිරිඟුව ද කම්පා වේ. දඟලයි. හටගත් රළ වේගයක් මෙන් වැටහේ. මෙසේ නිල් සංඥා ආදී හේද ඇති සංඥාව ද සිල් ආදිය අනුභව කිරීම් වශයෙන් සැලේ. කම්පා වේ. යම්සේ මිරිඟුව මහජනයාට විලාප කියවයි ද පිරුණු වැවක් මෙන් ද පිරුණු නදියක් මෙන් ද දක්නට ලැබේ යැයි කියත්. මෙසේ සංඥාව ද විපුලම්භයකි. මෙය නිල් වූවකි. සුභ වූ සුඛසහගත වූ නිත්‍ය වූවකැයි පවසයි. පීත (කහ) ආදී සංඥා කසිණයන්හිද මේ ක්‍රමයයි. මෙසේ විපුලම්භනයෙන් සංඥාව මිරිඟුවක් හා සමානය.

"අකකුසජානං" යනු ඇතුලත නොහටගත් ගණ දණ්ඩක් සංස්කාර ද අසාර වූ අරුතින් කෙහෙල්කඳක් හා සමානය. එසේම ප්‍රයෝජනයට ගත නොහැක. යම්සේ ගොණැස් ආදී දෙයක් සෑදීම සඳහා කෙසෙල්කඳේ කිසිවක් ගත නොහැක. එසේ ගත්තත් එය නොපවතියි. මෙසේ සංස්කාරයන් ද නිත්‍ය වශයෙන් ගැනීමට නොහැක. ගත්තද එසේම නොපවතියි. යම්සේ කෙසෙල්කඳ බොහෝ පත්‍ර-පතුරු ආදිය එකතුවී සෑදුනකි. මෙසේ සංස්කාර ස්කන්ධය ද බොහෝ ධර්මයන්ගේ එකතුවකි. යම්සේ කෙසෙල්කඳ නොයෙක් නොයෙක් ලක්‍ෂණ සහිත වූයේ ම පිටතින් පත්‍ර-පතුරු ආදියෙන් වර්ණවත්ය. එය අභ්‍යන්තර වශයෙන් හිස්ය. මෙසේම සංස්කාර ස්කන්ධය ද ස්පර්ශයේ ලක්‍ෂණ වශයෙන් අනිකක්මය.

වේතනාදීන්ගේ වශයෙන් අනිකකි. එකතුකර සංස්කාර ස්කන්ධ යැයි කියනු ලැබේ. මෙසේ සංස්කාර ස්කන්ධය කෙසෙල්කදක් හා සමානය.

"වක්කුමාපුරිසො" යනු මස්+ඇසින් මෙන්ම ප්‍රඥාව නම් ඇසින් ද (පණ්ණාසින්) යන දෙඇසම ඇති පුද්ගලයාය. ඔහුගේ මසැස වනාහි දුරු වූ පටල බිබිලි-ගවු ඇති පිරිසිදු වූවකි. (ප්‍රඥා) පැණැසද අසාරත්ත්වය දැකීමට සමත් වූවකි.

විඤ්ඤාණය ද අසාර වූ අර්ථයෙන් හා ප්‍රයෝජනයට ගත නොහැකි අර්ථයෙන් එසේම මායාවක් බදුය. යම්සේ මායාව; ස්වල්ප වූ කෙටි වැටහීමක්-ආකාරයක් දක්වයිද විඤ්ඤාණයද එසේය. විඤ්ඤාණය ඊටද වඩා ස්වල්ප වූද සරලම එළඹ සිටීමක්ද වේ. එකම සිතින්ම පුරුෂයා පැමිණියාක් මෙන් ගියාක් මෙන් සිටියාක් මෙන් හුන්නාක් මෙන් වැටහේ. නමුත් සත්‍ය වශයෙන් පැමිණෙන කාලයේ සිත අනිකකි. ගිය කාලයේ සිත වෙනත් එකකි. සිටීමේදීත් හිඳීමේදීත් වෙන් වෙන් වූ සිත් පවතියි. මෙසේද විඤ්ඤාණය මායාව හා සමානය. මායාවද මහජනයා රවටයි. යම් කිසිවක් මෙය රන්ය, රිදිය, මුතුයැයි ජනයා රැවටී ගනියිද ගත්වයිද එසේම විඤ්ඤාණයද මහජනයා රවටයි. එකම සිතින් පැමිණීමත්, යෑමත්, සිටීමත් හා හිඳීමත් කළ බව අවබෝධ කරවයි. නමුත් සත්‍ය වශයෙන් පැමිණීමේදී සිත අනිකකි. යෑමේදී හා සෙසු ඉරියව්වලදී සිත අනිකත්මය. මෙසේ විඤ්ඤාණය ද මායාවක් හා සමානය.

"භූරිපඤ්ඤාන" යන නියුණු ප්‍රඥා ඇති, එමෙන්ම මහත් පැතිරුණු ප්‍රඥාවෙන් වූවහු විසින්ය. යුක්ත "ආයු" යනු ජීවිතින්දියයි. (ජීවත්වීමේ ශක්තියයි.) "උසමා" යනු කර්මප තේජෝ ධාතුවයි. "පරහතතං" යනු නානාවිධ වූ පණු වර්ගයන්ට ආහාර වී යනුයි. "එතාදිසායං සතකානො" යනු මොහුගේ ප්‍රවේණිය (පැවැත්මේ ක්‍රියාවලිය) මෙබදුය. මළ තැනැත්තා සොහොන දක්වා ගෙනයනු ලැබේ. "මායායං බාලලාපිනී" යනු මේ විඥාන ස්කන්ධය යහපත් දෙයකැයි බාලයන් ලවා කියවන මායාවක් නම් වේ. "වධකො" යනු කරුණු-හේතු දෙකකිනි. මේ ස්කන්ධ සංඛ්‍යාත වූ වධකයා ඔවුනොවුන් නසාලන බැවින්ද ස්කන්ධ ඇති කල්හි වධයක් මෙන් ප්‍රකටවන බැවින්ද එනම් වේ. එකම පට්ඨ ධාතුව බිඳෙන කල්හි සෙසු ධාතු ද රැගෙනම එය බිඳේ. ආපෝ ආදී ධාතු ද මෙසේමය. රූපස්කන්ධය බිඳෙනවිට අරූප ස්කන්ධය ද රැගෙන බිඳෙයි. එසේම අරූප

ස්කන්ධාදියෙහි වේදනාදිය ද සංඥා ආදියේ මේ සතර ද "වස්තුව", "රූපය" යැයි මෙසේ ඔවුනොවුන්ට පීඩාවීමෙන් මෙහි වධක බව දතයුතුයි.

ස්කන්ධාදිය ඇතිකල්හි වධබන්ධන-සිද්ධි ආදිය හටගනියි. මෙසේ මේ ස්කන්ධ පවත්නා කල්හි වධ ස්වභාවය ද වධකත්වය ද දතයුතුයි. "සබ්බ සංයෝගං" යනු සියලු දසවැදෑරුම් වූ සංයෝජනයන්ය. "අවච්ඡින්නංපදං" යන නිර්වාණයයි.

තෙවන සූත්‍රයයි.

21. 5. 4.

සිවුවන සූත්‍රයේ - "සසසතිසමං" යනු මහාමේරුව, මහපොළව, සඳ-හිරු ආදී සැමදා පවතින්නා වූ ශාස්වත වස්තු සමවූ යනුයි. "පරිත්තං ගොමය පිණ්ඩං" යනු අල්පමාත්‍ර වූ මීමලක් පමණ වූ ගොමපිඩක්ය. කොතැනින් මේ ගොමපිඩ ලැබුණේද? ගොමමැටි ගෑම පිණිස එළවූ ගොම ගොඩකින් ගන්නා ලදැයි ඇතැම්හු පවසති. මේ දේශනාවේ අර්ථ මනාව අවබෝධ කරවීමට සෘජුවියෙන් මවා අතට පත්වූවක් කරන ලදැයි දතයුතුයි. "අනතභාව පටිලාභො" යනු ලබන ලද ආත්මභාවයයි. "නයිදං බ්‍රහ්මවරියවාසො පඤ්ඤායෙව" යනු මේ මාර්ග බ්‍රහ්මවරිය වාසය නම් නොපනවන්නේය යනුයි.

මාර්ගය වනාහී ත්‍රෛභූමික සංස්කාරයන්ගේ සසර පැවැත්ම නැවැත්වීමෙන් ඇතිවේ. "ඉදින් මෙපමණ වූ හෝ ආත්මභාවය නිත්‍ය වන්නේ නම් මාර්ගය ඇතිවුවත් සංස්කාර වර්තය නැවැත්වීමට නොහැකි වන්නේයැ"යි බ්‍රහ්මවරිය වාසය නොපනවන්නේය. දැන් කිසි සංස්කාරයක් නිත්‍ය වන්නේ නම්, මවිසින් මහා සුදස්සන රජ දවස අනුභව කළ සම්පත් ද නිත්‍යවිය යුතුය. නමුත් එය අනිත්‍ය වූයේ යැයි එම පුවත දක්වීමට "භුත පුබ්බාහං හික්ඛු රාජා අහොසිං" යනාදිය වදාළහ. එහි "කුසාවතී රාජධානිපපමුඛානී" යනු කුසාවතී රාජධානිය ඒ නගරයන්ගෙන් ප්‍රමුඛ විය. සියල්ලට ම ශ්‍රේෂ්ඨ විය යන අර්ථයි. "සාරම්යානී" යනු රත්සඳුන් හරමය වූ යනුයි. හිස තබන කොටට සියල්ලම නුල්වලින්ම කරන ලදී. "ගොණකප්පනානී" යනු සතරහලකට අධික වූ ගතකම ඇති කළු පලසින් අතුරන ලද මහා පිටක් වේද එය "කෝජව" යැයි කියත්.

"පටිකසානානි" යනු දෙපසින් ඉතා සියුම් ලෝමයෙන් කරන ලද සුදු කම්බිලි අතුරන ලද යනුයි. "කාදලිමිහපවරපවච්ඡරණානි" යනු කෙසෙල්මුව සමින් කරන ලද උතුම් පලස්-ඇතිරිලි අතුරන ලද යනුයි. ඒ අතුරන ලද සුදු ඇතිරිලි මත කෙසෙල් මුවසම් අතුරා මසා කරන ලද පලස් "ස උතතරච්ඡදානි" යනු ඇඳවියන් සහිතව මත්තෙහි බඳින ලද රතුරියන් සහිත යන අර්ථයි. "උභතො ලොහිතකුපධානානි" හිස්තබන හා පාතබන රතුපාට කොට්ට දෙපස තැබූ කවිච්චි ඇති යනුයි. "වෙජයනත රථපපමුඛානි" යනු මෙහි වෙජයනත්ත නම් ඒ රජුගේ රියයි. යමක රෝදවල ඉන්ද්‍රිය ල මැණිකෙන් කල නාභිය වේද, සප්ත රත්නයෙන් කළ රෝද දැති වේද, පබ්බුමය නිම්වලල්ල වේද, රිදීමය අක්ෂය වේද, ඉන්ද්‍රිය ල මාණික්‍යමය උප අක්ෂයන් වේද, රිදීමය බොන් ලිය වේද, ඒ රථය ඒ සියලු රථ අතර ප්‍රමුඛ-අග්‍ර වේ. "දුකුල සන්දානානි" දුහුල් අතුරන ලද යනුයි. "කංසුපධාරණානි" යනු රිදීමය දොවන බඳුන්ය. "වසා කොටි සහසසානි" යනු කැමති පරිදි අනුභව කරන්නේ යැයි දිය නා සිටි කාලයේ එළවන ලද වස්ත්‍ර සඳහා ම මෙය කියන ලදී. "හතතාහිතාරො" ඉදිරියට එළවිය යුතු බත්ය. "යමහං තෙන සමයෙන අප්ඤ්ඤාපසාමි" යන යම්තැනක වසන්නෙමිද එය එකම නගරය වේ යනුයි. ඉතිරි නගරයන්හි දුපුතුන් මෙන් දැසි කම්කරුවෝ ද වාසය කළහ. ප්‍රාසාද-කුළු ගෙවල් ආදියෙහිද මෙසේමය. කවිච්චි ආදියේ ද එකක් ම රජු පරිහරණය කරයි. ඉතිරිය පුත්‍රාදීන්ගේ පරිහරණයට පවතියි. ස්ත්‍රීන් අතුරින් ද එක් තැනැත්තියක් ම ලගට පැමිණෙන්නීය. සෙසු ස්ත්‍රීහු පිරිවරාගෙන සිටිනු පමණි. "වෙලාමිකා" යනු බමුණකුට දාව ක්ෂත්‍රිය කාන්තාවකගේ හෝ ක්ෂත්‍රියයෙකුට දාව බැමිණියකගේ කුසින් උපන් යනුයි. "පරිදහාමි" යනු එකම වස්ත්‍ර යුගලයක් පොරවමි. සෙසු වස්ත්‍ර පිරිවරාගෙන හැසිරෙන පුරුෂයන් සොළොස් ලක්ෂ අසූදාහකට වන්නේයැයි දක්වයි. "භුඤ්ජාමි" යනු උතුම් ප්‍රමාණයෙන් බිත නැලියක් පමණ අනුභව කරමි යනුයි. සෙසු බත් පිරිවරාගෙන හැසිරෙන අටලක්ෂ හතලිස් දාහක් පුරුෂයන්ට වේයැයි දක්වයි. එක් පිසු නැලියක බත් පුරුෂයන් දස දෙනෙකුට ප්‍රමාණවත් වේ.

මෙසේ මේ මහාසුදස්සන රජදාවස තිබූ සම්පත්ති දක්වා දැන් එහි අනිත්‍යභාවය දක්වන සේක් - "ඉති බො හිකල්ලු" යනාදිය වදාළහ. එහි "විපරිණතා" යනු ප්‍රකෘති දහනයෙන් නිවුණු පහනක් මෙන් නොපැණවූ බවට ගිය යනුයි. "එවං අනිවචා බො හිකල්ලු සංඛාරා" යනු මෙසේ වී නොවිමි අර්ථයෙන් අනිත්‍යය යනුයි.

මෙපමණකින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, යම්සේ පුරුෂයෙක් රියන් හතක් උස සපු ගසට හිඹීමගක් බැඳ, නැග සපුමල් ගෙන හිඹීමග අත්හරිමින් බසින්තේ ද එලෙසින්ම හිඹීමගක් බඳින්නාක් මෙන් නොයෙක් වර්ෂ කෙළ ලක්ෂ ගණනකට ඉහතින් වූ මාහසුදස්සන රජුගේ සම්පත්තියට නැග, එම බස්නා සේක්. "එවං අනසසාසිකා" යනු මෙසේ සිහිනෙන් බිටු පානයක් මෙන් ද සිහිනෙන් ගෑ සඳුනක් මෙන් ද ආශ්වාද රහිතව යනුයි. මෙසේ මෙම සූත්‍රයේ අනිත්‍ය ලක්ෂණය කියන ලදී.

සිවුවන සූත්‍රයයි.

21. 5. 5.

පස්වන සූත්‍රයේ එන පදයන්ගේ අර්ථ මූලදී පැවසූ පරිදීමය.

පස්වන සූත්‍රයයි.

21. 5. 6.

සවැනි සූත්‍රය ද එසේමය. අවබෝධ කරන්නාගේ අදහස අනුව දෙසන ලදී.

සවැනි සූත්‍රයයි.

21. 5. 7.

සත්වන සූත්‍රයේ - "යං මහා සමුදෙදා" යනු යම් සමයක සුර්යයන් පස්දෙනෙකු පහළවූ කල්හි (නැගීසිටිට) මහමුහුද වියලේ යනුයි. "දුක්ඛසස අනතකිරියං" යනු චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ නොකර, අවිද්‍යාවෙන් වසාගන්නා ලද්දේම සසර පවතින දුකෙහි අවසන් කිරීම, ඝය කිරීම නොදෙසමි. "සාගද්දුලබ්දෙධා" යනු දම්වැලින් බැඳි සුනඛයා යනුයි. "බිලෙ" යනු පොළවෙහි තලා මට්ටම් කළ මහා හුලකය. "එමෙහ" යනු භාරා තබන ලද, සිටවූ ටැඹෙහිය. "එවමෙව බො" යන මෙහි සුනඛයා මෙන් සසර පවතින සංසාරික වූ බාල පුහුදුන් පුද්ගලයාත් දම්වැල මෙන් දෘෂ්ටියත් (වැරදි පිළිගැනීම්) ටැඹ කණුව මෙන් සත්කාය

දෘෂ්ටියක් (සිය කය සාර වශයෙන් ගැනීමක් දක්වයි. දම්වැලින් වැඟෙහි බඳින ලද සුනඛයාගේ වැඟ වටා දිවීම පමණක් වීම මෙන් දෘෂ්ටි තණ්හාවෙන් කය සාර වශයෙන් ගෙන බැඳුණු පුහුදුන් පුද්ගලයාගේ සිය ශරීරය වටා දිවීම දක්වයි.

සත්වන සූත්‍රයයි.

21. 5. 8.

අටවන සූත්‍රයේ "තසමා" යනු යම්හෙයකින් දෘෂ්ටි නම් දම්වැල නිසා තණ්හාව නම් රැහැනින් තම ශරීරය සාර වශයෙන් ගැනීම නම් වැඟෙහි බඳින ලද්දේ, සසර පවත්නා බාල පුහුදුන් පුද්ගලයා සෑම ඉරියව්වකම ස්කන්ධ පංචකය නිසම පවතියි. යම් හෙයකින් බොහෝ කාලයක පටන් මේ සිත රාගයෙන්, ද්වේෂයෙන්, මෝහයෙන් කිලිටු වූයේද එහෙයිනි. "විතත සංකි ලෙසා" යනු මනාසේ නාගත් සත්ත්වයෝ සිත කිලිටි වීමෙන්ම කිලුටට පත්වෙති යනුයි. අශූචි සහිත ශරීරයක් ඇති පුද්ගලයාගේ සිත පිරිසිදු නම් ඔහු පිරිසිදු සත්ත්වයෙකි. එනිසා පැරැන්නෝ මෙසේ කිහ.

"මහර්මීන් වහන්සේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ශරීරය කිලුටුකල්හි මානවයෝ කිලුටුවෙන බවත් ශරීරය පිරිසිදු කළ කල්හි පිරිසිදු වන බවත් නොදෙසූහ."

"මහර්මීන් වහන්සේ මානවයෝ සිත කිලුටු වනවිට, කිලුටට පත්වන බවත් සිත පිරිසිදු වනවිට සත්ත්වයෝද පිරිසිදු බවට පත්වන බවත් වදාළහ."

"මරණ නාම විතතං" යනු බ්‍රාහ්මණ, පාසාණ්ඩාදීගේ සිත විචරණ විතත" (සසර හැසිරෙන සිත) නම් වේ. ඔවුහු වස්ත්‍ර කොටුවක් සාදාගෙන, එහි නානාප්‍රකාර වූ සුගති දුගති වශයෙන් සැපසම්පත් හා විපත් පිළිබඳව ලියවා - "මේ කර්මය කොට මෙහි උපදියි." "මේ ක්‍රියාව කොට මෙහි උපදියි" ආදී වශයෙන් දක්වමින් ඒ සිත ගෙන හැසිරෙති. "විතෙතනෙව විතතිතං" යනු විසිතුරු ආකාරයෙන් සිතා කරන ලද බැවින් සිතින්ම විසිතුරු කරන ලද යනුයි. "විතතඤ්ඤාව විතතතරං" යනු ඒ සිතේ

උපාය පර්යේෂණ සිත ඊටද වඩා විසිතුරු යනුයි. "තිරවජානගතා පාණා විතෙතනෙව විතතිතා" යනු කර්ම විත්තයෙන්ම විසිතුරු කරන ලද යනුයි. ඒ කර්ම විත්තය වනාහි මේ වටු-තිත්වටු ආදීන්ගේ "මෙසේ සිත් වන්නෙමු"යි උත්සාහ කිරීමක් නම් නැත. කර්මය විසින් සත්ත්වයා නියමිත යෝනියට පමුණුවයි. ඔවුන් විත්තභාවයන් ඉන්පසු එම යෝනිය මුල් කරගෙන පවතී. යෝනියට සපැමිණි ඒ සත්ත්වයෝ ඒ ඒ යෝනියටම ගැලපෙන සිත් ඇත්තෝ වෙති. මෙසේ යෝනියෙන් සිදුකරන විත්ත ස්වභාවය දතයුතුයි. කර්මයෙන් යෝනිය තීරණය කරන ලද්දේ දතයුතුයි. තවද මේ සිත නම් සහජාත වූවකි. එක්ම උපන් ධර්ම විත්තතාවයෙනුත්, භූමි විත්තතාවයෙනුත්, වස්තු විත්තතාවයෙනුත්, ද්වාර විත්තතාවයෙනුත්, ආරම්භණ විත්තතාවයෙනුත් කර්මය නානාවිධ වේ. කර්මයේ නානාවිධ භාවයෙන් කර්මය නානාකාර බව මුල් වූ ලිංග නානාවිධ බව, සංඥා නානාවිධ බව, ව්‍යවහාර නානාවිධ බව ආදී වශයෙන් අනේකවිධ වූ විත්තයෝ නිෂ්පාදනය කිරීම් වශයෙන් තිරිසන් ගතවූවන්ගේ ද සිතින් සිත විසිතුරුම වේ යැයි දතයුතුයි. "රජකෝ" යනු වස්ත්‍රයන්හි සායම් පොවා රූප අඳින්නෙක්ය. ඔහු අදක්‍ෂයෙක් නම් අප්‍රිය රූප අඳියි. දක්‍ෂයෙක් නම් ප්‍රිය වූ දර්ශනීය වූ රූප අඳියි. මේ අයුරින්ම පුහුණුන් පුද්ගලයා අකුසල් සිතින් හෝ ඤාණය රහිත වූ කුසල් සිතින් හෝ වක්‍ෂ ආදී ඉන්ද්‍රිය සම්පත්වලින් හීන වූ විපරිත වූ විකෘති රූපයක් උපදවයි. ඤාණ සම්ප්‍රයුක්ත (මනාව යෙදුණු) කුසල් සිතින් වක්‍ෂ ආදී ඉන්ද්‍රිය සම්පත් සහිත වූ ඉතා ලස්සන රූපයක් උපදවයි.

අටවන සූත්‍රයයි.

21. 5. 9.

නවවන සූත්‍රයේ - "සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ කුකකුටියා අණඩානි" මෙහිදී කුල පක්‍ෂය හා සුදු පක්‍ෂය වශයෙන් උපමා දෙකක් පවසන ලදී. ඒවා අතුරින් කළු පක්‍ෂයේ උපමාව අර්ථයෙන් හීනය. අනික අර්ථයෙන් පිරිපුන්ය. සුදු පක්‍ෂයේ (යහපත් පැත්තේ) උපමාවේ අර්ථ මෙසේ දතයුතුයි. "සෙය්‍යථා" යනු උපමා අර්ථයේ නිපාතයකි. "අපි" යන්න මෙහි ගෞරවාර්ථයේ යෙදුණි. පද දෙකම එක්වී "සෙය්‍යථාපි නාම භික්ඛවෙ!" (මහණෙනි! යම්සේ) යනුවෙන් දක්වයි. "කුකකුටියා අණඩානි අට්ඨවා දසවා දවාදවා" යනු මෙහි කිකිළියට, කියන ලද ආකාරයෙන් ම නොව, ඊට වඩා අඩුවැඩි වශයෙන් බිත්තර දමයි. වාග් මධුරත්වය සඳහා මෙසේ

කියන ලදී. (වචනයන්ගේ මට්ටමට බව) මෙසේ ලොව මට්ටමට වදන් සැම බසකම ඇත. "නානසස" යනු "නානි අසස" ඒවායෙහි යන අර්ථයි. "කුකකුටියා සමමා අධිසයිනානි" යනු ඒ බිජු ඉපිදවූ කිකිළිය පියාපත් දිගහැර ඒ බිජු මත්තෙහි නිදන්ති මැනවින් රක්නා ලද්දිය යනුයි. "සමමා පරිසෙදිනානි" යනු කලින් කලට සෘතු ගත්වමින් මනාව හත්පස මැනවින් තෙත්කළ, මැනවින් උණුසුම් කළ යනුයි. "සමමා පරිභාවිනානි" කලින් කලට මනාව හත්පස වඩන ලද යනුයි. කුකුළු ගද මනාව ගත්වන ලද යන අර්ථයයි. "කිඤ්චාපි තසසා කුකකුටියා" යනු ඒ කිකිළිය මේ කටයුතු තුන සිදු කිරීමෙන් අප්‍රමාදීව ක්‍රියා කිරීමෙන් මෙසේ ආශාවක් පහළ නොවූවත් යනුයි. "අථබො භබ්බා වතෙ" යනු ඉක්බිති ඒ කුකුළු පැටවු කී ලෙසින් ම සුවසේ නික්මීමට හැකියාව ලබන්මය යනුයි. මේ කිකිළියන් දෙදෙනාගෙන් මෙසේ තමා දමූ බිජු තුන් අයුරින්ම මනාව පරිපාලනය කරන කිකිළියගේ බිත්තර කුණු නොවේ. ඒවා මැනවින් තෙත් වූයේ මුහුකුරා යයි. කටුව සිහින් වේ. පයේ නියපොතු ද මුවකුඩ ද රළු වේ. තමාම මුහුකුරා යෑමට පත් වේ. කටුව සිහින් වූ බැවින් ඒ අතරින් පිටත ලෝකයේ ඇති ආලෝකය පෙනේ. එනිසා බොහෝකලක් අත්පා හකුළුවාගෙන, සම්බාධ සහිතව නිදන අපට මේ පිටත ආලෝකය පෙනේ. එය දැන් අපට සැපවිහරණයක් වන්නේ යැයි නික්මෙනු කැමතිව කටුවට පයින් ගසති. ගෙල දිගු කරති. එවිට ඒ කටුව දෙකට බිඳේ. එවිට පියාපත් සොළවමින් ඒ ඤාණයට අනුරූපව තදකරමින් නික්මෙන්නේමය. නික්මී ගම-කෙත බබුළුවමින් හැසිරෙති.

"එවමෙව බො" යනු මේ උපමා සැසඳීමයි. එය මෙසේ අර්ථයෙන් සසඳා අර්ථ දතයුතුයි. ඒ කිකිළිය බිත්තර කෙරෙහි තුන් කටයුතු සිදුකිරීම මෙන් මේ සසුනේ හිඤ්ච භාවනාවෙහි යෙදුණු කාලය දතයුතුයි. කිකිළිය බිජුවලට කළයුතු ක්‍රියා තුන නොකිරීමෙන් ඒවා කුණුවන්නාක් මෙන් භාවනා කිරීමෙහි යෙදුණු හිඤ්චගේ ත්‍රිවිධ අනුපස්සනා සම්පාදනය කිරීමෙන් විදර්ශනා ඥානය නොපිරිහේ. කිකිළිය ත්‍රිවිධක්‍රියා කිරීමෙන් තෙත් වූ සාරය සම්පූර්ණයෙන් ගෙන වැඩෙන බිත්තර මෙන් ඒ හිඤ්ච ත්‍රිවිධ අනුපස්සනා සම්පාදනය කිරීමෙන් භවත්‍රයට අනුගත වූ තෘෂ්ණා සාරය සම්පූර්ණයෙන් නැතිකිරීම දතයුතුයි. බිත්තර පාලනය කරන කටුවේ තුනී වීම මෙන් ඒ හිඤ්චගේ අවිද්‍යා අණ්ඩකෝෂයේ තුනීවීම දතයුතුයි. කුකුළු පැටවුන්ගේ පා නිය මුවකුඩ ආදියේ තදවීම-රළුවීම මෙන් හිඤ්චගේ විදර්ශනා ඥාණයේ තියුණු ප්‍රකට ශූරභාවයෙන් දතයුතුයි. කුකුළු පැටවුන්ගේ පරිණාමයට (මුහුකුරා යන) කාලය මෙන් හිඤ්චගේ විදර්ශනා ඥාණයේ

පරිණාමී කාලය, වැඩෙන කාලය හා ගර්භග්‍රහණ කාලය දතයුතුයි. කුකුළු පැටවුන්ගේ පා-නියවලින් හෝ මුවකුඩින් හෝ බිත්තර කටුව බිඳ, පියාපත් ගසා දමා සුවසේ බිඳුවට මෙන් නික්මෙන අවස්ථාව මෙන් හික්කුවගේ විදර්ශනා ඤාණය ගැබගන්වා හැසිරෙන්නහුට ඊට සුදුසු වූ සුදුසු වූ සෘතු හෝ සුදුසු වූ හෝජන හෝ සුදුසු වූ පුද්ගලයන් හෝ සුදුසු වූ ධර්ම ශ්‍රවණයන් හෝ ලැබ, එක් අසුනකම හුන්නේ - විදසුන් වඩා අනුපිළිවෙලින් අවබෝධ කරගත් අර්භත් මාර්ගයෙන් අවිද්‍යාව නම් බිත්තර කටුව දෙකඩ කර, අභිඥාවන් නමැති පියාපත් විහිදුවා සුවසේ රහත්බවට පත්වූ අවස්ථාව දතයුතුයි. යම්සේ කුකුළු පැටවුන්ගේ මුහුකුරා යන ස්වභාවය දැන මව ද බිත්තර කටුව බිඳින්නිය. එලෙසින්ම එබඳු හික්කුවගේ ඥානයේ මුහුකුරා ගිය බව දත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ද,

“ප්‍රාණීන්ට තමාගේ සෙනෙහස, බැඳීම සිඳ දැමීමට සරත් කාලයේ කුමුදු මලක් මෙන් සුගතයන් වහන්සේ විසින් දෙසූ ශාන්ති මාර්ගයට යොමු කරවන නිවණම වදාරණු මැනවි.”

ආදී වශයෙන් ආලෝකය පතුරුවමින් දෙසනු ලබන ගාථාවකින් අවිද්‍යාව නම් බිත්තර කටුවට පහර දෙන සේක. උන්වහන්සේ ගාථාව අවසානයේ අවිද්‍යාව නම් බිත්තර කටුව බිඳ, රහත් බවට පත්වන සේක. එතැන් පටන් ඒ කුකුළු පැටවුන් ගම්-කෙත් ශෝභමාන කරමින් සැරිසරන්නාක් මෙන් මේ ක්ෂීණාස්‍රවයන් වහන්සේලා ද නිවණ අරමුණු කරගත් ඵලසම්මතට පැමිණියේක් සංසාරාමාදිය ශෝභමාන කරමින් හැසිරෙති.

“පලගණ්ඩසස” යනු වඩුවෙකුගේය. ඔහු වනාහී එල්බෙන සංඛ්‍යාත වූ නැතිනම් ලඟි කැටය නම් වූ උපකරණය මත තීරණය කර දූව හෝ ගඩොල් තබනුයේ ‘පලගණ්ඩ’ (මේසන් වැඩ කරන්නා) නම් වේ. “වාසිජටෙ” වෑ දඩුව (වෑය) අල්ලා ගන්නා තැනය. (මීට) “එතතකං වත මෙ අජජ ආසවානං බිණං” යනු පැවිදි වූවහුට වනාහී පැවිදි වී සසර කෙටිකර ගැනීමෙන් දෙසීමෙන්, විමසීමෙන්, නුවණින් මෙනෙහි කිරීමෙන් වත් පිළිවෙත් පිරීමෙන් ද නිතරම ආශ්‍රව ක්‍ෂය වේ. මෙසේ ක්‍ෂය වනවිට එම “ආශ්‍රවයන්ගේ මෙපමණ ප්‍රමාණයක් අද ක්‍ෂය විය, ඊයේ මෙපමණ ක්‍ෂය විය” යනුවෙන් උන්වහන්සේලාට ඇතිවන ඥානය නොමැත යන අර්ථයයි. මේ උපමාවෙන් විදර්ශනාවේ ආනිසංස දක්වන ලදී. “භෙමනතිකෙත” යනු ශීත කාලයේ යනුයි. “පටිපපසසමහනති” යනු ස්ථිර භාවයෙන් පිරිහී යති.

"එවමෙව බො" යනු උපමා සැසඳීමයි. මෙහි මහමුහුද මෙන් බුදුසසුන දැකිය යුතුයි. යෝගාවචර හික්කු නැව මෙනි. නැව මහමුහුදේ සම්පූර්ණයෙන්ම පවත්නාක් බඳු මෙන් මේ හික්කු ව එස් පහකට අඩු කාලයේ ආචාර්ය-උපාධ්‍යාය යටතේ පුහුණුවීම් දතයුතුයි. නැව මහා සමුද්‍රයේ තිබීමෙන් බන්ධනයන් තුවීවන්නාක් මෙන් හික්කුවගේ පැවිදි වීමෙන් උදෙසීම-විමසීම ආදියෙන් ම සංයෝජනයෝ තුවී වෙති. නැව ගොඩබිමට ගෙනා (නැගු) කාලය මෙන් හික්කුවගේ නිසගැනීමෙන් මිදී කමටහන් ගෙන කාලයේ භාවනා කරන කාලය දතයුතුයි. දාවල අවු සුලඟින් පීඩාවීම්, ස්පර්ශ වීම් මෙන් විදර්ශනා ඥානයෙන් තණ්හා බැඳීම්වලට පීඩා වේ. ස්පර්ශ වේ. රාත්‍රියේ හිම දියෙන් තෙමීම මෙන් කමටහන් නිසා උපදින ප්‍රීති ප්‍රමෝදයෙන් සිත තෙමී යයි. රැ-දාවල් අවුචැසි මගින් මෙන්ම හිමදියෙන් ද වියලීමෙන්, පිරිතැවීමෙන් බැඳුම් දුර්වල වන්නාක් මෙන් එක්දිනක් යෝග්‍යවූ සෘතු ආදිය ලැබූ විදර්ශනා ඥාණයෙන් හටගත් ප්‍රීතිප්‍රමෝදයෙන් සංයෝජනයන් බොහෝසෙයින් දුර්වල වේ. වැසිකල වූ මේඝය මෙන් අර්හත් මාර්ග ඥානය දතයුතුයි. වැස්සෙන් වැටුණු ජලයෙන් නැවේ බැඳුම් කුණුවන්නාක් මෙන් ඇරඹූ විදර්ශනාවේ අරුත්තහුගේ රූප සජ්තකය ආදී වශයෙන් විදර්ශනාව වඩන්නේ එහි ඇතුල්වෙමින් එහි ඇතුල්වෙමින්-පිටවෙමින් විදර්ශනා කමටහන් වඩා එක්දිනක් යෝග්‍යවූ සෘතු ආදිය ලැබ, එක් ආසනයකම හුන්නේ අර්හත් ඵලාධිගමය සිදුවේ. කුණුවූ බැඳීම් ඇති නැව ස්වල්ප කාලයක් තිබෙන්නාක් මෙන් සංයෝජන ක්‍ෂය කළ රහතන් වහන්සේ මහජනයාට අනුග්‍රහ පිණිස ආයු ඇතිතෙක් මෙලොව වැඩවසති. බැඳුම් කුණු වූ නැව අනුපිළිවෙලින් බිඳී නොපවතින ස්වභාවයට පත්වන්නාක් මෙන් රහතන් වහන්සේගේ තමාගේ යැයි ගත් ස්කන්ධ බිඳියැමෙන් අනුපාදිසේස නිර්වාණ ධාතුවෙන් පිරිනිවෙන සේක් නොපවතින ස්වභාවයට පැමිණේ. මේ උපමාව යෙදීමෙන් සංයෝගයන්ගේ දුබලතාව ප්‍රකට කරන ලදී.

නවවන සූත්‍රයයි.

21. 5. 10

දසවන සූත්‍රයේ - "අනිවචසඤ්ඤා" යනු අනිත්‍යයි. අනිත්‍යයි යනුවෙන් වඩන්නහුට උපත් සංඥාව. "පරියාදියති" යනු ක්‍ෂය වේ. ගෙවේ යනුයි. "සබ්බං අසම්මානං" යනු නව වැදෑරුම් වූ අස්මි මාත්‍යයි.

"මූලසන්තානකානි" යනු පැතිරසිටි සියලු මුල්මහනගුලක් මෙන් අනිත්‍ය සංඥාව දතයුතුයි. කුඩා අනුකුඩා වූ පැතිරගිය මුල් සමූහය මෙන් ක්ලේෂයෝ දතයුතුයි. ගොවියා සීසානවිට නගුලෙන් එම මුල් සිද දමන්නාක් මෙන් යෝගාවචර භික්ෂුව ද අනිත්‍ය සංඥාව වඩනුයේ, අනිත්‍ය සංඥා ඥානයෙන් ක්ලේෂයන් වනසා දමනුයේ යැයි මෙහිදී උපමා සැසඳීම ද තයුතුයි. "මධුනානි" යනු යටට හළයි. සොලවයි යනුයි. "නිද්ධනානි" යනු පොළයි යනුයි. "නිවේෂදෙනි" පොළා ඉවත දමයි යනුයි. මෙහිද ක්ලේෂයෝ බබුස්තණ මෙනි. (සවැන්න මුල්) කැපීම සිදීම මෙන් අනිත්‍ය සංඥා ඥානය දතයුතුයි. මේ අර්ථයෙන් උපමාව සැසඳිය යුතුයි. "චණ්ඩවර්ණනා" යනු තියුණු ඊතලයකින් තටුව සිඳිනලද යනුයි. "තද්දසානි භවනනි" යනු ඒ අභිවල්ල අනුව යයි. ඒ වැටෙන්නා වූ අභි බිමට වැටේ. මෙහි අභිවල්ල මෙන් ක්ලේෂයෝ දතයුතුයි. අනිත්‍ය සංඥාව තියුණු ඊතලයක් මෙනි. යම්සේ තටුවෙන් සිදුණු අභිවල්ල ම, අභිවල්ලේ සියලුම අභි බිමට වැටේ ද එලෙසින්ම අනිත්‍ය සංඥාවෙන් කෙලෙසුන්ට මූලික වූ අවිද්‍යාව නැසූකල්හි සියලුම කෙලෙස් වැනසීමට පැමිණේ. මේ උපමා සන්සන්දනය යි. "කුටං ගමා" යනු කැණීමඬලට ගියාහුය. "කුට නින්තා" යනු පිටිසීමේ ස්වභාවයෙන් කැණීමඬලෙහි නැමී පවතියි යනුයි. "කුට සමොසරණා" යනු කැණීමඬල අනුව පැතිර සිටි යනුය. මෙහිද අනිත්‍ය සංඥාව කැණීමඬල මෙනි. සිවුහුමික කුසලධර්මයෝ ගොණැසි මෙනි. සිවුහුමික කුසලධර්මයෝ ගොණැසි මෙනි. යම්සේ සියලු ගොණැසි අග් කැණීමඬලෙහි පිහිටියේ ද එසේම සියලු කුසල ධර්මයෝ අනිත්‍ය සංඥාව ප්‍රධානකොට ඇත. අනිත්‍ය සංඥාව ලෝකික හා ඒ ලෝකික කුසලයන්ට අග්‍ර ප්‍රධාන වූයේ ද ලෝකෝත්තර සිත්වල දී කෙසේම අග්‍ර වේද? ඒවායෙහි ද ලැබීම කරන අර්ථයෙන් අග්‍රවූයේ යැයි දතයුතුයි. මේ ක්‍රමයෙන් සියලු උපමා සැසඳීම අවබෝධ කටයුතුයි. මෙහි මුල් උපමා තුනෙහිදී අනිත්‍ය සංඥාවේ කෘත්‍යය ද පසු උපමාවන්හි දී අනිත්‍ය සංඥාවේ ඵලයද දක්වේ.

පස්වන ප්‍රපථ වර්ගයයි.

මජ්ඣිම පණ්ණාසකය සමාප්තයි.

21. 1. 1.

අන්ත වර්ගයේ පළමු සූත්‍රයෙහි "අනතා" යනු කොට්ඨාශයෝ ය. මේ සූත්‍රයේ චතුරාර්ය සත්‍ය වශයෙන් පංචස්කන්ධයෙහි යොදා "අන්ත" යන වචනයෙන් අවබෝධ කරගන්නවුන්ගේ අදහස් අනුව දේශනා කරන ලදහ.

පළමු සූත්‍රයයි.

21. 1. 2

දෙවැනි සූත්‍රයේ - පංචස්කන්ධයේ චතුරාර්ය සත්‍ය වශයෙන් යොදා "දුකඛං" යනුවෙන් අවබෝධ කරගන්නවුන්ගේ අදහස් වශයෙන් දේශනා කරන ලදහ.

දෙවන සූත්‍රයයි.

21. 1. 3.

තෙවැනි සූත්‍රයේ - එසේම "සකකායො" යනු අවබෝධ කරගන්නවුන්ගේ අදහස් වශයෙන් දෙසන ලදී.

තෙවන සූත්‍රයයි.

21. 1. 4.

සිවුවැනි සූත්‍රයේ - "පරිඤ්ඤායො" යනු විශේෂයෙන් දැනගත යුතු යනුයි. මනාව ඉක්මවිය යුතු. "පරිඤ්ඤායො" යනු ඉක්මවූ. මනාව දැනගත් යනුයි. "පරිඤ්ඤානාචිං" යනු ඒ පරිඤාවෙන් මනාව පිරිසිදු දැන ඉක්මවා සිටී යනුයි. "රාගකඛයො" යනාදියෙන් නිවන දක්වන ලදී.

සිවුවන සූත්‍රයයි.

21. 1.4-10

පස්වන සූත්‍රයේ සිට ඇති සූත්‍ර සතරෙහි (5, 6, 7, 8) චතුරාර්ය සත්‍යය පැවසේ. නවවන හා දසවන සූත්‍ර දෙකෙහි ක්ලේෂ ප්‍රභාණය කියැවේ.

පළමු අන්ත වර්ගයයි.

21. 2. 1-4

ධර්මකර්ම වර්ගයේ පළමු සූත්‍රයේ - "එතතාවතාව අවිජ්ජාගතො භොති" යනු යම්තාක් කල් මේ චතුරාර්ය සත්‍යයන් නොදැන සිටිද්ද, අවිද්‍යාවෙන් යුක්තව සිටිද්ද ඒ තාක් කාලය "අවිද්‍යාගත" වේයැයි යන අර්ථයයි.

දෙවැනි සූත්‍රයේ ද මේ ක්‍රමයමයි. තෙවැනි සූත්‍රයේ - පළමුව ධර්ම කර්මයා ද, දෙවැනිව සේධ භූමිය ද, තෙවැනිව අසේධ භූමියදැයි මෙසේ ධර්මකර්ම හික්මුවකගේ ප්‍රශ්නයක් නිසා විශේෂ කර දක්වා දෙවැදෑරුම් භූමියෝ කියන ලදී.

සිවුවැනි සූත්‍රයේ - ත්‍රිවිධ ප්‍රශ්නයන්ගේ ත්‍රිවිධ පිළිතුරු දෙසන ලදී.

පළමු-දෙවන-තෙවන හා සිවුවන සූත්‍රයන් ය.

21. 2. 5.

පස්වන සූත්‍රයේ "අනිරදසසී" යන්නෙහි තීරය යනු සංසාරයයි. සසර පැවැත්ම නොදක්නේ යනුයි. "අපාරදසසී" පරතෙර යනු නිර්වාණයයි. ඒ නිවණ නම් පරතෙර නොදකියි. "බද්ධො" යනු කෙලෙස් බැඳුමෙන් බැඳුණු යනුයි. එසේ බැඳී උපදියි. දිරායයි. මියයයි. මෙලොවින් පරලොවට යයි. මේ සූත්‍රයේ සංසාරික පැවතීම් දුක දේශනා කරන ලදී. සයවැනි සූත්‍රයේ සිට අර්ථ ඉතා ප්‍රකටය.

පස්වන සූත්‍රයයි.

21. 2. 10-13

දසවන සූත්‍රයේ "අනිවචනො" ආදියෙහි පැවති නොපවතින ස්වභාවය "අනිවචනො" නම් වේ. පෙළිම්-පිඩාවීම් අර්ථයෙන් "දුක්ඛනො" නම් වේ. ආබාධ ඇතිවීම් අර්ථයෙන් "රෝගනො" නම් වේ. ඇතුලත දොස් කිපීම් අර්ථයෙන් "ගණ්ඩනො" නම් වේ. ඒ ඒ ගඬුවල ප්‍රත්‍යභාවයෙන් හෝ කැණීම් අර්ථයෙන් හෝ "සලලනො" නම් වේ. දුක් යන අර්ථයෙන් "අසනො" නම් වේ. විෂම වූ මහා භූතයන්ගේ නැගීසිටීම්-ආබාධ ප්‍රත්‍ය වශයෙන් "ආබාධනො" නම් වේ. අනුන්ගේ අර්ථයෙන් "පරනො" නම්. පලුදුවීම්-කැඩීම් අර්ථයෙන් "පලොකනො" නම්. සත්වදැරුම් ශූන්‍ය අර්ථයෙන් "සුඤ්ඤනො" නම්. ආත්මයක් නොවීම් අර්ථයෙන් "අනතතනො" නම්. මෙසේ මෙතැනදී අනිත්‍ය වශයෙන්, පලුදුවීම් වශයෙන් යැයි දෙපදයකින් අනිත්‍යය මෙනෙහි කරයි. ශූන්‍යයය, අනාත්මයැයි දෙපදයෙන් අනාත්මය මෙනෙහි කරයි. සෙසු පදයන්ගෙන් දුක් මෙනෙහි කිරීම පවසන ලදැයි දතයුතුයි. සෙසු පදයන්හි විස්තර ප්‍රකටමය.

එකොළොස්වන සූත්‍රයේද එසේමය. දසවන සූත්‍රයේ "සීලවතා" යනුවෙන් චතුපාරිශුද්ධි ශීලය කියන ලදී. මෙම එකොළොස්වන සූත්‍රයේ "සුතවතා" යනු කම්මෙන් අසන ලද යනුයි. මෙම සූත්‍ර දෙකෙහි ඇති වෙනස මෙපමණි.

දොළොස්වන හා දහතුන්වන සූත්‍ර දෙක රාහුලෝවාද සූත්‍රය හා සමානම වේ.

දෙවැනි ධර්මකථික වර්ගයයි.

21. 3. 1-10

අවිද්‍යා වර්ගයේ අර්ථ ඉතා ප්‍රකටම ය. මේ වර්ගයේ සියලුම සූත්‍රයන්හි චතුරාර්ය සත්‍යයම දේශනා කරන ලදී.

තෙවැනි අවිද්‍යා වර්ගයයි.

21. 4. 1-10

කුක්කුළ වර්ගයේ පළමු සූත්‍රයේ - "කුක්කුළං" යනු ඉතා රත්වූ යනුයි. ඇවිලගත් අළු රැසක් මෙන් මහත් වූ පිරිතැවීමක්. මෙම සූත්‍රයෙහි දුක්ඛ ලක්ෂණයම පැවසේ. සෙසු සූත්‍රයන්හි අනිත්‍ය ලක්ෂණය කියැවේ. මේ සූත්‍ර සියල්ලම වෙන් වෙන් වූ පුද්ගලයන්ගේ අදහස් අනුව දේශනා කරන ලදී.

සිවුවන කුක්කුළ වර්ගයයි.

21. 5. 1-10

දිට්ඨි වර්ගයේ පළමු සූත්‍රයේ - "කිං උපාදාය" යනු කුමක් නිසා යනුයි හේතුකරගෙන. දෙවැනි සූත්‍රයේ "කිං අභිනිවිසස" යනු කුමක් ආශ්‍රය කොට, කුමක් ප්‍රත්‍යාකොට යන අර්ථයි. තෙවැනි ආදී සූත්‍රවල "දිට්ඨි" යනාදිය පුද්ගල අදහස් අනුව දේශනා කරන ලදී.

ආනන්ද සූත්‍රයේ - "උපසංකම්" යනු අනිකුත් හික්මුණු පංචස්කන්ධය පිළිබඳ කමටහන් ලබාගෙන් ගොස්, එහි යෙදී, ඒවා ගැටී රහත්බවට පත්වී ශාස්තෘන් වහන්සේ ඉදිරියේ 'රහත්බව' ප්‍රකාශ කරනු දූක "මම ද පංචස්කන්ධ කමටහනක් දේශනා කරවාගෙන, එහි යෙදී-ගැටී රහත් බවට පත්වී රහත් බව ප්‍රකාශ කරන්නෙමි"යි සිතා බුදුපියාණන් වහන්සේ වෙත එළඹියේය. ශාස්තෘන් වහන්සේ තමන්වහන්සේ ජීවත්ව සිටියදී ආනන්ද තෙරුන්ගේ මතු මාර්ගත්‍රය අවබෝධවීමක් හෝ කෙලෙස් ප්‍රභාණයක් නොදක්නා සේක්, එනමුදු "මොහුගේ සිත සතුටු කරන්නෙමි"යි මේ සූත්‍රය දේශනා කළ සේක. ආනන්ද හිමියෝද මේ කමටහන එක්වරක් දෙවරක් සිහිපත් කොට, දැන් බුද්ධ උපස්ථාන වේලාව යැයි යායුතු වේ. මෙසේ උන්වහන්සේගේ සිත සතුටු කරවමින් විමුක්තිය මුහුකුරා යන ධර්මයක්ම උන්වහන්සේට කමටහන් ලෙස ලැබුණේයැයි දතයුතුයි.

පස්වන දිට්ඨි වර්ගයයි.

වුළුපණ්ණාසකය සමාප්ත විය.

ධ්‍රැව සංයුක්තය නිමියේය.

22. 1. 1.

රාධ සංයුක්තයේ පළමු සූත්‍රයේ - "මාරො වා අසස" යනු මරණයක් හෝ වත්තේය යනුයි. "මාරොතා වා" යනු මැරිය යුත්තෙක් හෝ වත්තේය යනුයි. "යො වා පත මීයති" යනු යමෙක් මරයි ද යනුයි. "නිබ්බිද්දා" යනු නිබ්බිදා ඤාණය සඳහාය. "නිබ්බාණ්දා" යනු එල විමුක්තිය නම්වන මෙය උපාදාන රහිත නිර්වාණය යැයි දැනගනුයි. "අවචසරා" යනු ඉක්මවූයෙහි යනුයි. "නිබ්බාණොගධං" යනු නිවණෙහි පිහිටි යනුයි. මෙය මාර්ග බ්‍රහ්මචරිය නම් වේ. නිවණට බැසගෙන වෙසේ. නිවණ නොඉක්මවා යන අර්ථයි. "නිබ්බාණපරියොසානං" යනු මොහුගේ අවසානය නිවණයි. සසර ගමන අවසන් වූ නිෂ්පත්තිය නිවණයි. පරම නිෂ්ඨාවයි යන අර්ථයි.

පළමු සූත්‍රයයි.

22. 1. 2.

දෙවැනි සූත්‍රයේ - "සතෙතා සතෙතා" යනු ඇලුණු ප්‍රශ්නයයි. "තත්‍රසතෙතා තත්‍ර විසතෙතා" යනු එහි ඇලුණු යනුයි. එහි දැඩිව ඇලුණේය යනුයි. "පංසවාගාරතො" යනු පස් වැලි ගෙවල්වල යනුයි. "කෙළායනති" යනු ක්‍රීඩා කරති. "ධනායනති" යනු ධනය මෙන් සිතත් යනුයි. "මමායනති" යනු "මෙය මගේ", "මෙය මගේ" යනුවෙන් මමත්වය කරති. අනිකකුට ස්පර්ශ කිරීමට ද නොදෙති යනුයි. "විකිළනිකං කරොනති" යනු "ක්‍රීඩාව නිමාවියැයි ඔවුහු එම වැලිගෙවල් බිඳ දමමින් ක්‍රීඩාව අවසන් කරති යනුයි.

දෙවැනි සූත්‍රයයි.

22. 1. 3.

තෙවන සූත්‍රයේ - "භවතෙතති" යනු භවයට බැඳෙන බැහැනයි.

තෙවැනි සූත්‍රයයි.

22. 1. 4-10

සිවුවන සූත්‍රයේ අර්ථ ප්‍රකටය. පස්වන සූත්‍රයේ සිට ඇති සිවු සූත්‍රයේ චතුරාර්ය සත්‍යය ප්‍රකාශ වේ. අවසන් සූත්‍ර දෙකෙහි ක්ලේෂ ප්‍රභාණය කියැවේ.

පළමු වර්ගයයි.

22. 2. 1.

දෙවැනි වර්ගයේ, පළමු සූත්‍රයේ - "මාරො මාරො" යනුවෙන් මරණය පිළිබඳව විමසයි. යම් භෙයකින් රූපාදියෙන් මිදුණු මරණයක් නම් නැත. එනිසා උන්වහන්සේට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ "රූපං ඛො රාධ මාරො" යනාදිය දෙසූහ.

පළමු සූත්‍රයයි.

22. 2. 2-10

දෙවැනි සූත්‍රයේ - "මාර ධමමො" යනු මරණ ධර්මයයි. මේ ක්‍රමයෙන් සෑම සූත්‍රයක්ම අර්ථ දැක්වුණි.

දෙවැනි වර්ගයයි.

ඉන් අනතුරුව එන සූත්‍රයන්හි අර්ථ පහසුය. මැනවින් වැටහේ. මේ රාධ තෙරුන් වහන්සේ ප්‍රතිභාණී නම් තෙරනමකි. තථාගතයන් වහන්සේට මේ තෙරුන් දක සුක්‍ෂම වූ කරුණු වැටහේ. එනිසා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, උන්වහන්සේට නානාවිධ ක්‍රමවලින් ධර්මය දේශනා කරන සේක. මෙසේ මේ රාධ සංයුක්තයේ මුල පටන් ඇති වර්ග දෙකෙහිම ප්‍රශ්නෝත්තර වශයෙන් ධර්මය දේශනා කර ඇත. තෙවැනි වර්ගය ආයාචනා-ඉල්ලීම් අනුව දේශිතය. සිවුවන වර්ගය සමීපයේ හිඳගැනීම් වශයෙන් කරන ලද සුභද කථා වශයෙන් දේශිත සූත්‍රයන්ගෙන් යුක්තය. මේ රාධ සංයුක්තයේ එන සෑම සූත්‍රයකින්ම තෙරුන්ගේ විමුක්තිය මුහුකුරා යන ධර්ම වශයෙන්ම දේශනා කරන ලද්දී දැක්වුණි.

රාධ සංයුක්තය නිමිසේය.

23. 1. 1.

දිවයි සංයුක්තයේ - "න වාතා වායනකි" යනාදියේ මෙසේ ඔවුන්ගේ දෘෂ්ටියක් වේ. යම් ඒ ගස් අතු ආදිය කඩාබිඳ දමමින් සුළඟ හමත් ද එය වාතය නොවේ. ඒ සුලං ස්වල්පයක් (වාතලේඡයක්) පමණි. වාතය වනාහි නුවර දොරටුව මැද කණුව මෙන් (ඉන්ද්‍රබිලය) පර්වත කුටයක් මෙන් ස්ථිරව සිටියේය. එසේම තණපත් ආදිය ගෙනයමින් නදිනු ගලාබසිති. මෙහි ජලය ගලා නොබසීය. ජල ස්වල්පයක් පමණක් මෙහි ඇත. ජලය වනාහි ඉන්ද්‍රබිලය මෙන් මහා පර්වත කුටයක් මෙන් ස්ථිරව පවතින්නකි. යම් ඒ "ගැබිණියෝ වදයි, දරුවන් බිහිකරයි" යැයි කියත් ද එනමුත් මැලවුණු උදර දරති. ගර්භය වනාහි ඉන්ද්‍රබිලය මෙන් ද පර්වත කුටයක් මෙන් ද සිටියේය. යමෙක් මේ "ඉර උදාවේ". "සඳ උදාවේ". "ඉර-හඳ බැස යයි" ආදී වශයෙන් කියත්ද සඳහිරු දෙදෙන උදා නොවේ. බැස නොයයි. මේ සඳහිරු දෙදෙනාගේ ස්වල්පයකි. (පෙනීම් මාත්‍රයකි.) සඳහිරු දෙදෙන ඉන්ද්‍රබිලයක් මෙන් ද පර්වත කුටයක් මෙන් ද ස්ථිරව සිටියේය යනුයි. දෘෂ්ටි යනාදියෙහි "දිවංගං" යනු රූපායතනයයි. "සුතං" යනු ශබ්දායතනයයි. "මුතං" යනු ගන්ධායතනය ද රසායතනය ද ස්පර්ශායතනය ද වේ. මේවාට පැමිණීම අරමුණ ගතයුතු බැවින් "මුතං" (දූතගත්) යනුවෙන් කියන ලදී. අවශේෂ වූ සප්ත ආයතන "විඤ්ඤාතං" නම් වේ. "පතතං" යනු සොයා හෝ නොසොයා පැමිණි යනුයි. "පරියෙසිතං" යනු පැමිණි හෝ නොපැමිණි සෙවීමයි. "අනුවච්චිතං මනසා" සිතින් අනුව හැසිරෙන ලද්දේ යනුයි. ලෝකයෙහි සොයා බලා පැමිණීමකුත් ඇත. සොයාබලා නොපැමිණීමකුත් ඇත. සොයා නොබලා පැමිණීමකු, සොයා නොබලා නොපැමිණීමකුත් ඇත. එහි සොයා බලා පැමිණීම "පතතං" නම් වේ. සොයාබලා නොපැමිණීම "පරියෙසිතං" නම් වේ. සොයා නොබලා පැමිණීමත් සොයා නොබලා නොපැමිණීමත් "මනසානුවච්චිතං" නම් වේ. නැතහොත් සොයාබලා පැමිණීමත්, සොයා නොබලා පැමිණීමත්, පැමිණීම අර්ථයෙන් "පතතං" (පැමිණීම) නම් වේ. සොයා බලා නොපැමිණීම "පරියෙසිතං" (සෙවීම) නම් වේ. සොයා නොබලා නොපැමිණීම "මනසානුවච්චිතං" (සිතින් හැසිරීම) නම් වේ. මේ සියල්ලෙහිම සිතින් හැසිරුණේමය.

23. 1. 5.

"නඤ්ඤිතං" යනාදියේ "නඤ්ඤිතං" යනු දුන් දෙයෙහි විපාකයක් නැත යන්න සඳහා කියත්. "සිට්ඨං" යනු මහායාග යයි. "හුතං" යනු යැවිය යුතු ත්‍යාගමය සත්කාරය අදහස් වේ. මේ දෙකෙහිම ප්‍රතිඵලයක්-විපාකයක් නැතැයි ප්‍රතික්ෂේප කරන ලදී. "සුකට්ඨකකවානං" යනු හොඳ-නරක ක්‍රියාවන්ය. කුශලාකුශල යන අර්ථයයි. "ඵලං විපාකො" යනු යමක් ඵලයක් හෝ විපාකයක් හෝ වේ යැයි කියත්ද එය නැතැයි කියති යනුයි. "නඤ්ඤං ලොකො" යනු පරලොව සිටියවුන්ට පරලොවක් නැත. සියල්ලෝම ඒ ඒ ලෝකයෙහිදීම විනාශ වෙති-නැසී යති." යන්න දක්වති. "නඤ්ඤං මාතා නඤ්ඤං පිතා" යනු මාපියන් කෙරෙහි යහපත් හැසිරීම්-වැරදි හැසිරීම්වල ප්‍රතිඵලයක් විපාකයක් නැති බව කියති. "නඤ්ඤං සත්තං ඔපපාතිකා" යනු චුනට්ඨ උපදින සත්ත්වයෝ නම් නැතැයි කියති. "නඤ්ඤං ලොකෙ සමණ භ්‍රාතෘණා" යනු ලෝකයේ යහපත් පිළිවෙත් සහිත ශ්‍රමණ භ්‍රාතෘණයෝ නම් නැතැයි කියති. "චතුමහා භුතිකො" යනු වාතුර්මහා භුතමය වූ-සිවුමහා භුතයන්ගෙන් නිර්මිත යනුයි. "පට්ඨං පට්ඨිකායං" යනු අධ්‍යාත්මික පට්ඨිධාතුව හා බාහිර පට්ඨිධාතුවයි. "අනුපෙති" යනු අනුව යයි. "අනුපගවජති" යනු ඊටම සමාන වදනකි. කරායයි. පැමිණෙයි යන අර්ථයි. මේ දෙපදයෙන්ම සමීපයට යයි. ළඟට යයි යන්න දක්වයි. පැමිණියේය යන්නෙහිද මේ ක්‍රමයයි. "ඉන්ද්‍රියානි" යනු මනස සයවැනි වූ ඉන්ද්‍රියයෝ. "සංකමනති" යනු අහසේ පැනදුවයි යනුයි. "අසඤ්ඤං පඤ්ඤං" යනු හොත්තා වූ ඇඳ පස්වැනි කොට ඇති යනුයි. ඇඳේ මැරුණු පුද්ගලයා හා ඇඳ ඔසවාගෙන යන පුරුෂයන් සිටිදෙනා යන පස්දෙන. "යාව ආළාහනා" සොහොන දක්වා යනුයි. "පදානි" යනු මොහු මෙසේ සිල්වත් විය. මෙසේ දුසිල්විය ආදී වශයෙන් පැවති ගුණාගුණ පදයන්. ශරීරයම මෙහිදී පදයැයි කියන ලදී. "කාපොතකානි" පරවිපාට වූ, පරවියන්ගේ පියාපත් පාට වූ යන අර්ථයි. "භසසනනා" අළු වූ "භසමනනා" යන්නද සුදුසුය. "ආහුතියො" යනු යම් යැවිය යුතු සත්කාර ආදී ප්‍රභේද ඇති දෙන ලද දානාදිය ඇතුළු සියල්ල අඵච්ඡිමෙන් අවසන් වේ. ඉන්පසුව විපාක දෙන්නක් වී නොයන්නේය යන අර්ථයි. "දතඤ්ඤං පඤ්ඤං" යනු ආඥානයන්, බාල මිනිසුන් (මෝඩයන්) පැනවූවකි. "බාල අඥානයන්ගේ පැනවීමක් වන දානය පණ්ඩිතයන් පිළිගන්නා දෙයක් නොවේ" යන්න මෙහිදී කියන ලදී. "බාලයෝ-මෝඩයෝ දෙති. පණ්ඩිතයෝ-නුවණැත්තෝ ගනිති" යන්න දක්වති.

23. 1. 6.

"කරතො" යනු සියතින් කරන්නාවය. "කාරයතො" යනු අණකිරීමෙන් කරවන්නාව යනුයි. "ඒඤානො" යනු අනුන්ගේ අත් ආදිය සිදින්නාවය. "ඡේදාපයතො" යනු අනුන් ලවා සිදුවන්නාවය. "පවයතො" අනුන් දඩුමුගුරු ආදියෙන් පෙළන්නහුය. "පවාපයතො" යනු අනුන් ලවා පෙළවන්නහුය. "සොවතො සොවාපයතො" අනුන්ගේ බඩු පැහැරගැනීම් ආදියෙන් ශෝක ඇතිකිරීම තමාම කිරීම ද අනුන් ලවා කරවීමද යනුයි. "කිලමතො කිලමාපයතො" යනු ආහාර, සිඳීම, බන්ධනාගාරගත කිරීම් ආදියෙන් අනුන් වෙහෙසන්නහුද අනුන් ලවා එසේ අන්‍යයන් වෙහෙස කරවන්නහුද වේ. "ඵඤානො ඵඤාපයතො" යනු අනුන් බන්ධනවලින් කම්පා කරවයි යනුයි. "පාණමතිපාතයතො" යනු ප්‍රාණය නසන්නාවද අනුන් ලවා නස්වන්නාවද වේ. මෙසේ මේ සෑමදෙය කරන කරවන වශයෙන් අර්ථය අවබෝධ කරගත යුතුයි. "සන්ධිං" යනු ගෙවල් සිඳීමයි. "නිලෙලාපං" යනු කොල්ලකෑමයි. "ඵකාගාරිකං" යනු එකම ගෙයක් පිරිවරාගෙන කොල්ලකෑමයි. "පරිපජ්ඣෙ කිට්ඨතො" යනු යන එනවුන්ගේ ඇඳිවන පවා බලෙන් පැහැරගැනීමට මගරැක සිටින්නහුගේ යනුයි. "කරොතො න කරියති පාපං" යනු යම්කිසි පවක් කරමිසි යන සංඥාවෙන් යමක් කළත් එය පවක් නොවේ නම් ඔහුට පාපයක් සිදුනොවේ. සත්ත්වයෝ "පවු කරමු" යනුවෙන් මෙබඳු පිළිගැනීම් ඇතිව වෙසේ යැයි දක්වයි. "චුරපරියනෙනන" යනු දුලිපිහිය මෙන් කැපෙන නිම්වළලු ඇති. දුලිපිහිය වැනි දාරයක් වටේට පිහිටි යනුයි. "ඵකමංසබලං" යු එකම මස් ගොඩකි. "පුඤ්ජං" යනු ඊටම සමාන වදනකි. "තතො නිදානං" යනු එක්මස් ගොඩක් කිරීමේ හේතුවෙන් යනුයි. "දකඛිණං" යනු දකුණු ගංකිරයේ මිනිස්සු කර්කශය. දරුණුය ඔවුන් සඳහා "ගනනෙනා" යනාදිය කියන ලදී. "උතතරං" උතුරුගං ඉවුරේ ශ්‍රද්ධාවන්ත, ප්‍රසන්න වූ සිතැති, බුද්ධමාමක වූ, ධර්මමාමක වූ, සංසමාමක වූ (තෙරුවනට මමත්තය ඇති) ජනයා සඳහා "දදනෙනා" යනාදිය කියන ලදී. එහි "යජනෙනා" යනු මහායාගයක් කරන්නා වූ යනුයි. "දමෙන" යනු ඉඤ්ඤා දමනයෙන්. පොහොය කිරීමෙන්. "සංයමෙන" යනු සීල සංයමයෙන් - සංවරයෙන් යුතු. "සච්චවජ්ජන" යනු සත්‍ය වචනයෙන්. "ආගමො" යනු "පැමීම වේ. පවිතියි" යන අර්ථයයි. සියලුම ආකාරයෙන් පාප හා පුණ්‍යක්‍රියා ප්‍රතික්ෂේප කරන ලදී.

සයවන සුත්‍රයයි.

23. 1. 7

සත්වන සූත්‍රයේ "නස්සේතු නස්ස පච්චයො" යනු මෙහි ප්‍රත්‍යය, හේතුව යනු සමාන වදන්ය. මේ පද දෙකින්ම විද්‍යමාන වන්නක්ම කියැවේ. කායදුශ්චරිතාදියෙන් කිලිටි වන හේතුවත්, කාය සුචරිතාදියෙන් පිරිසිදුවන හේතුවත් ප්‍රතික්ෂේප කරන ලදී. "නස්සිබලං" යනු යම්බඳු තමාගේ බලයෙහි-වීර්යයෙහි පිහිටි මේ සත්ත්වයෝ දේවත්වයට, මාරත්වයට, බ්‍රහ්මත්වයට, ශ්‍රාවක බෝධියට, පසේ බුද්ධත්වයට, සර්වඥත්වයට පැමිණෙත්ද ඒ බලය-වීර්යය ප්‍රතික්ෂේප කරන ලදී. "නස්සී විරියං" ආදී පද සියල්ල අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් සමාන වූ වචන වේ. මෙය අපගේ වීර්යයෙන්, මෙය පුරුෂ වීර්යයෙන්, මෙය පුරුෂ පරාක්‍රමයෙන් පැමිණි දෙයකැයි මෙසේ පවතින වචනයන්-ව්‍යවහාරයන් ප්‍රතික්ෂේප කිරීම් වශයෙන් මේ පද වෙන වෙනම යොදන ලදී. "සබ්බෙ සත්තා" යනුවෙන් ඔටු, ගොත්, කොටඵ ආදී සියලු සත්ත්වයෝ ඉතිරි නොකොට සම්පූර්ණයෙන්ම අදහස් කරයි. "සබ්බපාණා" යනු ඒකිත්‍රීය ප්‍රාණිත්‍ර - ද්විතීත්‍රීය ප්‍රාණිත්‍ර ආදී වශයෙන් පවසති. "සබ්බජීවා" යනු හැල්, යව, තිරිඟු ආදිය සඳහා කියන ලදී. ඒවායෙහි වර්ධනය වීම් අර්ථයෙන් "ජීවී" සංඥාව ඇති ජීවීත්‍රය. "අවසා අබලා අවිරියා" යනු ඔවුන්ට තමාගේ වශයෙන් හෝ බලයක් හෝ වීර්යයක් හෝ නැත යනුයි. "නියති සංගති භාවපරිණතා" යන මෙහි "නියති" යනු නියත වශයෙනි. "සංගති" යනු සවැදෑරුම් නැවත ඉපදීම් ඇත්තවුන්ගේ (අභිජාතීන්ගේ) ඒ ඒ තැන යැමයි. "භාවො" යනු ස්වභාවයමයි. මෙසේ නියත වශයෙන්ද සංක්‍රමණ වශයෙන්ද ස්වභාව වශයෙන්ද නන්වැදෑරුම් බවට, පරිණතියට පැමිණි. යමකින් යම්සේ විය යුතුනම් එය එසේම වෙයි. යමක් නොවිය යුතුනම් එය නොවෙයි" යනුවෙන් දක්වති. "ඡසෙවවාහිජාතිසු" යනු සවැදෑරුම් වූම අභිජාතීන්හි සිට සැප ද දුක ද විඳිනු ලැබෙති. අනික් සුව-දුක් භූමියක් නැතැයි දක්වති.

"අකවා" යනු නොකරන ලද යනුයි. "අකට්ඨිධා" යනු නොකළ විධාන ඇති. "මෙසේ කරව"යි, "කිසිවකු විසින් කරවන්නෙකු නැත" යන අර්ථයි. "අනිවච්ඡා" යනු සෘද්ධියෙන් නොමවන ලදී යනුයි. "අනිමමානා" යනු අන් අයුරකින්ද නිර්මාණය නොවූ යනුයි. "අනිමමිතබ්බා" යන පාඨයද සුදුසුය. නොමවන ලද යන අර්ථයි. "වඤ්ඤා" යනු වද කිරිසන් - වද කල් ආදිය මෙන් එල නැති කිසිවක් නූපදවන යනුයි. පර්වත කුටයක් මෙන් සිටි බැවින් "කුට්ඨයා" නම් වේ. ඉන්ද්‍රබලයක් මෙන්

නොසෙල්වී සිටින "එසිකටයායිටයීනා". යම්සේ මනාව පිහිටවූ ඉන්ද්‍රබිලය නිශ්චලව සිටියිද එසේ නොසෙල්වී සිටි යන අර්ථයි. "න ඉක්කප්පනි" යනු ඉන්ද්‍රබිල ස්කම්භය මෙන් සිටි බැවින් නොසෙල්වෙති යනුයි. "න විපරිණමනනි" යනු ප්‍රකෘති ස්වභාවය අත්නොහරිති යනුයි. "න අක්කංගංගං ව්‍යාඛ්‍යාතනි" යනු ඔවුනොවුන්ට බාධා නොවෙති යනුයි. "නාලං" යනු අසමත් වූ යනුයි. "පට්ඨි කායො" යනාදියේ පට්ඨි ධාතුමම, පට්ඨිකාය හෝ පට්ඨි සමූහය වේ. "සත්තනනං තෙවකායානං" යනු යම්සේ මුංඇට ගොඩකට ගැසූ සැක ඒ මුංඇට සමූහය අතුරින්ම පිවිසේද එලෙසින්ම සන්වැදැරුම් කය අතරින් සිදුරකින්, විවරයකින් සැක පිවිසෙයි. එහි "මම මේ දිවිය තොර කරන්නෙමි"යි හුදෙක් එසේ හැඟීම් මාත්‍රයම වේයැයි දක්වති. "යොනි පමුඛසත්තසසානි" යනු උතුම් යෝනි, ප්‍රමුඛ යෝනි තුදස් ලක්‍ෂයකි. "අන්‍ය වූ යෝනි සයදාහක් ද භයසීයක් ද වේ. කර්ම පන්සීයකි."යි හුදෙක් තර්ක මාත්‍ර වූ නිරර්ථක දෘෂ්ටිය දක්වයි. "පඤ්ච කම්මානි තිණ්ච කම්මානි" යනාදියෙහි ද මේ ක්‍රමයම වේ. ඇතැම්හු (අභයගිරිකාදී) මෙසේ කියති. පඤ්ච ඉන්ද්‍රිය වශයෙන් පඤ්ච කර්මයන් ද කර්මාදිය වශයෙන් ත්‍රිවිධ කාය කර්ම ද ගනිති. "කමෙම ච අධිස්කමෙම ච" යන මෙහි කාය-වාග් කර්මයෝ පූර්ණ කර්ම යැයි ද මනෝ කර්මය අර්ධ කර්මයකැයිද යන පිළිගැනීම (ලබ්ධිය). "දවට්ඨිපට්ඨා" යනු දෙසැටක් ප්‍රතිපදාවෝ යැයි කියති. "දවට්ඨන්තරකප්පා" යනු එක් කල්පයක අතුරුකල්ප සැටසතරක් වෙති. මෙය වනාහි අතික් දෙක නොදක්නා බැවින් කියන ලද්දකි.

"ඡළාහි ජානියො" යනු කණ්භාහි ජානිය, නිලාහි ජානිය, ලොහිතාහි ජානිය, හළිද්දාහි ජානිය, සුක්කාහි ජානිය හා පරමසුක්කාහි ජානිය (කළු-නිල්-රතු-කහ-සුදු හා පරම සුදුසු උසස් ජාතිහු) යන මේ සයක් වූ උසස් ඉපදීම් යැයි කියති.

එහි බැටළුවන් මරන්නෝ, උරන් මරන්නෝ, කුරුල්ලන් මරන්නෝ, මුව වැද්දෝ, වැද්දෝ, මාළු මරන්නෝ, සොරු, වෝර ඝාතකයෝ, බන්ධනාගාරිකයෝ ආදී යම්කිසි දරුණු ක්‍රියා කරන සැමදෙන කණ්භාහි ජාති නම් වෙති. හික්කුහු නිලාහි ජාති වේ යැයි කියති. ඔවුහු වනාහි සිවුපසය කටුවක දමා කති, හික්කුන්ද කණ්ටක පැවැතුම් ඇතැයි පාළියේ කියැවේ. නැතිනම් කණ්ටක පැවැතුම් ඇත්තෝම පැවිද්දෝ යැයි කියති. ඒකසාවික නිගණ්ඨයෝ ලෝහිතාහි ජාතිහු නම් වෙති. මේ මුලින් කී දෙපිරිසට වඩා සුදු ම සුදු වූ, හිහි සුදුවත් හැඳගත් අවෙලක ශ්‍රාවකයෝ හළිද්දාහි ජාතිහු

නම් වෙති. මෙසේ තමාට ප්‍රත්‍යදායක වූ නිගණ්ඨයන්ට ද වඩා ජ්‍යෙෂ්ඨ වූවෝත් කරති. ආජීවකයෝ හා ආජීවිකාවෝ මේ සුක්කාභිජාතිහු යැයි කියති. ඔවුහු වනාහි මුලින් පැවසූ සිවු පිරිසට වඩා සුදුම සුදු වේ. නඤ, වච්ඡ, කිස, සංකිච්ච හා මක්ඛලී ගෝසාල යන සැමදෙන පරම සුක්කාභිජාතිහු වෙත් යැයි කියති. මොවුහු වනාහි සියල්ලන්ට ම වඩා සුදු වූවෝය.

"අට්ඨපුරිස භූමියෝ" යනු මන්දභූමි, විඛිධා භූමි, විමංසක භූමි, උජුගත භූමි, සෙධ භූමි, ශ්‍රමණභූමි, ජානන භූමි හා පන්ත භූමි යන මේ අටවැදෑරුම් වූ පුරුෂ භූමියෝ යැයි කියති.

එහි උපන්දිනයේ පටන් සන්දිනක් තුල සම්බාධ-කරදර සහිත තැනින් නික්ම යන සත්ත්වයෝ 'මන්ද' නම් වෙති. මේ මුළාවූවෝ "මන්ද භූමි" යැයි කියති. යමෙක් දුගතියෙන් පැමිණියෝ වෙන්ද ඔවුහු නිතර හඬති. එමෙන්ම කෑගසති. සුගතියෙන් පැමිණියෝ එය සිහිකර සිතාසෙති. මේ "විඛිධා භූමි" නම් වේ. ඔවුපියන්ගේ අත හෝ පය හෝ ඇඳ හෝ පුටු හෝ ගෙන බිම පා තැබීම "විමංසක භූමි" නම් වේ. පියවර තබා යෑමට සමත් වූ අවස්ථාව උජුගත භූමි නම් වේ. ශිල්ප උගන්නා කාලය සේබභූමි නම් වේ. ගෙදරින් නික්ම පැවිදිවන අවස්ථාව සමණ භූමි නම් වේ. ගුරුවරු සොයමින් කරුණු දැනගන්නා අවස්ථාව ජානන භූමි නම් වේ. හික්කුළු පහතට වැටුනේ, දිරාගියේ කිසිවක් නොලබයි. මෙසේ නොලබන ශ්‍රමණයා පන්තභූමි නම් වේ.

"එකුතපඤ්ඤාස ආජීවසතෙ" යනු ආජීව වාර්තී භාරදහස් නවසීයකි. "පරිබ්බාජක සතෙ" යනු පරිබ්බාජක පැවිද්දෝ භාරදහස් නවසීයකි. "නාගාවසසතෙ" යනු නාගමණ්ඩල ද එබඳු සංඛ්‍යාවකි. "විසෙ ඉන්ද්‍රියසතෙ" යනු ඉන්ද්‍රිය එකසිය විස්සකි. "තිංසෙ නිරය සතෙ" යනු නිරය එකසිය තිහකි. "රජොධාතුයෝ" යනු දූවිලි වැගිරෙන ස්ථාන. අත් පිට, පා පිට ආදිය සඳහා කියන ලදී. "සතත සඤ්ඤී ගබ්භා" යනු ඔටු-ගොත්-කොටළු-එළු-ගව-මුව-මී ආදීන් සඳහා කියන ලදී. "සතත අසඤ්ඤී ගබ්භා" යනු හැල්, යව, තිරිඟු, මුං, තණහාල්, වරක, කුරක්කන් සඳහා කියන ලදී. "සතත නිගණ්ඨී ගබ්භා" යනු පුරුකෙහි හටගත් ගැබ ඇති-උණ, උක්, බට ආදිය සඳහා කිය ලදී. "සතත දිබ්බා" යනු බොහෝ දෙවියෝ. "දේව ගර්භ සතකි"යි කියයි. "සතත පෙසාව" (පිසාවා) "මහත්

මහත් වූ පිසාව ගර්භ සතකි"යි කියයි. "සරා" යනු මහවිල්ලය. කණ්ණ, මුණ්ඩ, රථකාර, අනෝතත්ත, සිහල්පපාත, ඡද්දන්ත, මුවලිඤ, කුණාලාදී වැඩි-මහවිල් සඳහා කියන ලදී. "පවුඩ" යනු මහගැටය. "පපාතා" යනු මහා ප්‍රපාතයෝය. "පපාත සතානි" කුඩා ප්‍රපාත සියකි. "සුපිතා" මහසිහින්ය. "සුපිතසතානි" යනු කුඩා සිහින් සියකි. "මහාකපපුනො" යනු මහාකල්පයන්ය. මෙහි එක් මහවිලකින් වසර සියක් පාසා, කුසතණ අගකින් එක් දියබිඳුවක් බැහැර කර, සත්වරක් ඒ මහා විල්වල දිය සිඳුවයිද එම කාලය එක් මහා කල්පයකි. මෙබඳු මහා කල්ප අසූහතර ලක්‍ෂයක් ගෙවීමෙන් බාලයෝ ද පඬිවරුද දුක් කෙළවර කරති. මෙය ඔහුගේ පිළිගැනීමයි. පඬිවරුද වුවත් මේ කල්ප ගෙවීමට පෙර, අතරමගදී පිරිසිදු වීමට නොහැකි වෙති. මෝඩයෝ වුවත් මේ කල්ප ඉක්මවා නූපදිති. "සිලෙන වා" යනු අවේලකයාගේ සිලයෙන් හෝ අනික් කිසිවකින් හෝ ය. "වතෙන වා" යනු එබඳුම ව්‍රතයකින්ය. "තපෙන" යනු තපසින්ය. "අපරිපකකං පරිපාවෙති" යනු 'යමෙක් මම පණ්ඩිතයෙකි'යි අතරතුරදී පිරිසිදු වේ. (මුහුකුරා නොගිය කර්ම මුහුකුරා යවයි. "පරිපකකං ඵුසස ඵුසස බානති කරොති" යනු (මුහුකුරා ගිය කර්මය විඳ විඳ කෙළවර කරන්නෙමි.) යමෙක් "මම බාලයෙකැ"යි කියූ ප්‍රමාණාත්මක කාලය ඉක්මවා යයි. "හෙවං නාඨී" යනු එසේ එබඳු දෙයක් නැත යනුයි. මේ දෙකම කිරීමට නොහැකැයි දක්වයි. "දොණමීතෙ" යනු ද්‍රෝණියෙන් මැන්නාක් මෙන් යනුයි. "සුබදුකෙබ" යනු සැප හා දුකයි. "පරියනතකටෙ" යනු කියන ලද ප්‍රමාණාත්මක කාලය අවසන් කල කල්හිය. "නාඨී භායන වඩස්නෙ" යනු සසර පිරිහීමක්, වැඩීමක් නැත. සංසාරය පඬිවරයාට පිරිහේ. ගෙවියයි. මෝඩයාට වැඩේ. වර්ධනය වේ යන මෙකරුණු සිදු නොවේ යන අර්ථයයි. "උකකුං සාවකංසෙ" යනු සසර නැගීමක්-බැසීමක් නැත යනුයි. පිරිහීම්-වැඩීම් දෙකටම මෙය සමාන වදන් වේ.

දන් මේ අර්ථය උපමාවකින් දක්වනුයේ "සෙය්‍යාථාපි නාම" යනාදිය දෙසන ලදී. එහි "සුතතගුළෙ" යනු වෙළා කරන ලද නූල් බෝලයක්ය. "නිබ්බට්ඨයමානමෙව පලෙහී" යනු පර්වතයේ හෝ ගසක අග හෝ සිට දමන ලද්දේ නූලේ ප්‍රමාණය දක්වාම ගොස් නැවතී ඒවාම යයි. නූල නිමවූ විට එතැනම නූල නැවතීමට යයි. ඉදිරියට නොයයි. මෙලෙසින්ම බාලයන්ද පණ්ඩිතයන්ද කාල වශයෙන් ගෙනයනු ලබනුයේ සුවදුක් විඳිති. කියන ලද කාල ප්‍රමාණය නො ඉක්මවයි යනුවෙන් දක්වයි.

"අනතවා ලොකො" යනු ඇතැමුන් වඩන ලද නිමිත්තකි. ලෝකය යැයි ගැනීමෙන් හෝ තර්කයෙන් උපන් දෘෂ්ටියකි. "අනතතවා" යනු සෑම අතින්ම වඩන ලද අප්‍රමාණ වූ නිමිත්තකි. "ලෝකය" යැයි ගැනීමෙන් හෝ තර්කයෙන් හෝ උපන් දෘෂ්ටියයි. "තං ජිවං තං සරිරං" යනු ජීවයද ශරීරයද එකක්මයැයි උපන් දෘෂ්ටියයි. සෙසු පදාර්ථ ප්‍රකටමය. මේ දක්වා සෝතාපත්ති මාර්ග වශයෙන් අටළොස් ව්‍යාකරණයන්ගේ එක් ගමනකි. දෙවැනි ගමන දුක් වශයෙන් කියන ලදී. එයද අටළොස් ව්‍යාකරණයකි. ඉන් අනන්‍ය වූ "රුපී අත්තා භොති" යනාදී අට ව්‍යාකරණයෝ ඒවා සමඟ ඒ දෙවැනි පෙය්‍යාලය යැයි කියන ලදී.

එහි "රුපී" යනු අරමුණම ආත්මයයැයි ගන්නා ලද දෘෂ්ටියයි. "අරුපී" යනු ධ්‍යානය ආත්මය යැයි ගත් දෘෂ්ටියයි. "රුපී ච අරුපී ච" යනු අරමුණද ධ්‍යානය ද ආත්මය යැයි ගත් දෘෂ්ටියයි. "තෙව රුපී නාරුපී" යනු තර්ක මාත්‍රයෙන් ගත් දෘෂ්ටියයි. "එකතන සුඛී" යනු ධ්‍යානලාභීන්ට, තාර්කිකයන්ට හා ජාති සිහිකිරීමේ නුවණ ලැබුවන්ට උපන් දෘෂ්ටියකි. ධ්‍යානලාභීහුද අතීතයේ ඒකාන්තයෙන්ම සැප ඇති අත්ඛවක් (ආත්ම භාවයක්) සිහිපත් කර මෙවැනි දෘෂ්ටියක් උපදවා ගනිති. තාර්කිකයන්ටද දැන් මම ඒකාන්තයෙන් සුවපත් වූවාක් මෙන් පරලොවදීද මෙසේම චන්තේයැයි දෘෂ්ටියක් උපදියි. ජාති සිහිකරන්නවුන්ටද සැප සහිත සත්-අට භවයක් දැක මෙබඳු දෘෂ්ටියක් උපදියි. "එකතන දුක්ඛී" ආදියෙහි මේ ක්‍රමයමයි.

තෙවැනි පෙය්‍යාල වර්ගයේ ද අනිත්‍ය-දුක්ඛ වශයෙන් එයම විසිභයක් සුභ්‍රවලින් විස්තර කරන ලදී. සතරවන පෙය්‍යාලය තිපරිවර්ත වශයෙන් දේශිතය.

දිට්ඨි සංයුක්තය නිමියේ ය.

24.

ඔක්කන්තික සංයුක්තයේ - "අධිමුච්චති" යනු ශ්‍රද්ධාවෙන් විමෝක්‍ෂය ලබයි යනුයි. "ඔක්කතෙනා සමතතනියාමං" යනු ආර්ය මාර්ගයට පිවිසි යනුයි. "අභබ්බො ච තාව කාලං කාතුං" යනු මෙය උපන් මාර්ගයේ ඵලයට අනතුරුව දක්වයි. උපන්නා වූ මාර්ගයෙහි ඵලයට අනතුරක්

කිරීමක් නම් නැත. එලෙසින්ම - "මේ පුද්ගලයා සෝවාන්ඵල සාක්ෂාත් කිරීමට පිළිපත්නාහු. මේ කල්පයේ දූවෙන වේලාවෙහිදී. යම්තාක් මේ පුද්ගලයා සෝවාන්ඵලය සාක්ෂාත් නොකරයිද ඒතාක් කල්පය නොදවේමැයි. මෙය පුද්ගල ස්ථිතකල්පී යැයි කියනු ලැබේ. 8"මත්තසො නිජ්ඣානං වමනති" යනු ප්‍රමාණ වශයෙන් බැලීම ඉවසයි යනුයි. සෙසු පද අර්ථ ප්‍රකටය.

ඔක්කන්ති සංයුත්තය නිමිශේය.

25.

උප්පාද සංයුත්තයේ සියලු පදයන්ගේ අර්ථ-විස්තර ප්‍රකට වේ.

උප්පාද සංයුත්තය නිමිශේය.

26.

කිලෙස සංයුත්තයේ - "විතතසෙසසො උපකකිලෙසො" යනු කවර සිතක ද? වතු (සිවු)භූමික විත්තයාගේයි. ත්‍රේභූමික සිත්වල හැර ලෝකෝත්තර සිතේ කෙසේනම් ක්ලේෂ පහළවීමක් සිදුවේද? උපත වැළැක්වීම් වශයෙනි. එයද ඊට ඉපදීමට නොදීම් වශයෙන් කෙලෙසීමක් වේයැයි දතයුතුයි. "නෙකබ්බමනිනනං" යනු නව ලෝකෝත්තර දහමට නැමුණු යනුයි. "විතතං" යනු සමථ විදර්ශනා සිතයි. "අභිඤ්ඤා සච්ඡිකරණියෙසු ධම්මෙසු" යනු ප්‍රත්‍යාවේක්ෂණ ඥානයෙන් මනාව දන සාක්ෂාත් කළයුතු ඡඩ අභිඤ්ඤා ධර්මයන්හි එක ධර්මයක් හෝ ගැනීමෙන් තික්මීම යැයි ගතයුතුයි. සෙසු පදයන්ගේ සියලු අර්ථ ඉතා ප්‍රකටය.

කිලෙස සංයුත්තය නිමිශේය.

27. 1-9.

සාරිපුත්ත සංයුත්තයේ පළමු සූත්‍රයේ - "න එවං භොති" යනු මමය මාගේය යන හැඟීම් ප්‍රතිණ කළ බැවින් මෙබඳු සිතක් නොවේ යනුයි. දෙවැනි සූත්‍රාදියේ ද මේ ක්‍රමයමයි.

27. 1. 10.

දසවන සූත්‍රයේ - "සුචිත්‍රි" යනු මෙනම් ඇති තැනැත්තියයි. "උපසංකම්" යනු අභිරූප වූ දර්ශනීය වූ රත්වත් වූ දුටුවත් පහදවමින් වැඩිම කරන තෙරුන් වහන්සේ දැක, "මොහු සමග කවටකමක් කරන්නෙමි"යි ළඟට ගියාය. එවිට තෙරුන්වහන්සේ විසින් ඇගේ වචනය ප්‍රතිකේෂ්ප කළ කල්හි, "දන් මොහුට වාදයක් නංවන්නෙමි"යි සිහන්ති "තෙනහි සමණ උදංමුඛො භුඤ්ජසි" යනාදිය ඇසුවාය. "දිසාමුඛො" යනු සිවුදිග අභිමුඛවයි. "සතර දිසාවන් බලමින්" යන අර්ථයි. "විදිසා මුඛො" යනු සතර අනුදිසා බැලීමෙන්ය. "වත්තුවිජ්ජා තිරිච්ඡානවිජ්ජාය" යනු වාස්තු විද්‍යා සංඛ්‍යාත වූ තිරිසන් විද්‍යාවන්ගෙන්ය. "වාස්තු විද්‍යාව" නම් ලාප්‍රවස්තු, කුම්භණ්ඩ වස්තු, මූලක වස්තු ආදී වස්තූන්ගේ විපාක-සම්පත් කරුණු වශයෙන් කල් දැනගන්නා උපායයි. "මිච්ඡාජිවෙන ජිවිකං කපෙපනති" යනු මුලින් කියූ ඒ වාස්තු විද්‍යා-තිරිසන් විද්‍යා සංඛ්‍යාත වූ මිත්‍යා (වැරදි) ජිවයන්ගෙන් දිවි ගෙවති යනුයි. "එම වස්තු-ශිල්ප ඥානය සම්පාදනය කරදීමෙන් පැහැදුණු මිනිස්සු දෙන ලද සිවුපසය පරිභෝග කරමින් ජිවත්වෙති" යන අර්ථයයි. "අධො මුඛො" යනු බිම බලාගෙන වැළඳීම් වශයෙන් අධොමුඛව (යටිකුරු මුව ඇතිව) වැළඳීම නම් වේ. මෙසේ සෑම පදයකම අර්ථය යෙදිය යුතුයි. තවද මෙහි "නකඛන විජ්ජා" යනු අද මේ නැකතයි. මේ නැකතින් යායුතුයි. මේ නැකතින් මේ මේ දෙය කළයුතුයි. මෙසේ දැනගන්නා විද්‍යාවයි. "දුතෙය්‍යං" යනු දුත කර්මයයි. ඒ ඒ තැනට නියමිත පණිවුඩ ගෙන ඒ ඒ තැන්වලට යෑමයි. "පතිණගමණං" යනු එකම ගමකම එක් පවුලකින් දුන් පණිවුඩය වෙනත් පවුලකට පැවසීමට යෑමයි. ඔවුන් වෙත එළඹීමයි. "අංගවිජ්ජා" යනු ස්ත්‍රී ලක්ෂණ-පුරුෂ ලක්ෂණ වශයෙන් අංගසම්පත් දැක, ඇය හෝ ඔහු මේ අංග ලක්ෂණ නිසා මෙනම් දේ ලබන්නේ යැයි මෙසේ දැනගන්නා විද්‍යාවයි. "විදිසා මුඛා" යනු අංගවිද්‍යාවෙන් ඒ ඒ ශරීර කොටස් අරබයා පවතින බැවින් විදිසා (අනුදිශාවන්හි) පැවතීම නම් වේ. එනිසා ඒ විද්‍යාවෙන් දිවිගෙවන්නාහු, වළඳන්නාහු, "විදිසාමුඛයෙන් වළඳයි" නම් වෙති. "එවමාරොචෙසි" යනු "ධම්මිකං සමණා" යනාදී වශයෙන් පවසමින් පණිවිඩ ගෙනයෑමේ ගුණකථනය කරයි. ඒ පර්යාය කර්මාව (දේශනාව) අසා පන්සියයක් පමණ කුලයේ සසුනෙහි බැසගත්හ. ධර්මාවබෝධය ලැබූහ.

සාරිපුත්ත සංයුත්තය නිමිසේ ය.

28 - 1. 1.

නාග සංයුක්තයේ - "අණ්ඩජා" යනු බිඳවටිනේ උපන්නෝය. "ජලාබ්ජා" යනු ගර්භාෂයේ උපන්නෝය. "සංසෙදජා" යනු තෙතමනයෙහි උපන්නෝය. "ඔපපාතිකා" යනු එක්වරම පහළ වීමෙන් උපන්නෝය. මේ සූත්‍රය අර්ථෝත්පත්ති වශයෙන් දේශිතය. හික්කුන් වහන්සේ අතර "නාග යෝනි කියක්ද?" යි යන කථාව ඇතිවිය. එවිට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පුද්ගලයන්ගේ නාගයෝනියට ඇති ඇල්ම දුරුකර කලකිරවීම සඳහාත් නාගයෝනි පිළිබඳ දැනුම ප්‍රකට කිරීම සඳහාත් මේ සූත්‍රය දේශනා කළ සේක.

28. 1. 2.

දෙවැනි සූත්‍රාදියේ - "වොසසට්ඨකායා" යනු අභිගුණ්ඨිකයන්ගේ පරික්ෂාව යටතේ සිටි නාගය් නොගෙන, අත්හැර දැමූ කය ඇති යනුයි. "දවසකාරිනෝ" යනු දෙවැදෑරුම් ක්‍රියා කරනුයේ. කුසල් හා අකුසල් කරනුයේ. "සවජ්ජ මයං" යනු ඉදින් අද අපි යනුයි. "සහවාතං උපපජ්ජති" යනු එක්ව විසීමට පැමිණේ යනුයි. එහි ඔහුට අකුසල් ඉපදීමට ප්‍රත්‍ය වේ. කුසල ඉපදීමෙන් සම්පත්ති ඇතිවේ. "අනනං" යනු කැපුණු-බුදිය යුතු දේය. "පාණං" යනු යම්කිසි ප්‍රාණිත්‍රය. "චන්දං" යනු හැඳපොරවන වස්තු යනුයි. "යානං" යනු කුඩා-පාවහන් ආදී කොට ඇති යම්කිසි ගමන ප්‍රත්‍යයක්, ගමන් උපකරණයක්. "මාලං" යනු යම්කිසි දෑසමත් ආදී මල්වර්ගයන්ය. "ගන්ධං" යනු යම්කිසි සදුන් ආදී සුවඳ ආලේපනයන්ය. "විලෙපනං" යනු යම්කිසි සමපාට කරණ ද්‍රව්‍යය. "සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං" යනු ඇඳ-පුටු ආදී හිඳගන්නා සෙනසුන්, එක්බිමක් ආදී වෙහෙසන් තැන්, වැටි-තෙල් ආදී පහන් දල්වන උපකරණද දෙයි යන අර්ථයයි. ඔවුන් විසින් දීර්ඝායුෂ්ක හා වර්ණවත් බවද සැප බහුලකොට ඇති බැවින්ද ප්‍රාර්ථනා කොට, දසවිධ දානවස්තු දී, ඒ සැපසම්පත් අනුභව කිරීමට එහි උපදියි. සෙසු සියලු අර්ථ මෙහිදී ප්‍රකටමය.

නාග සංයුක්තය නිමිසේ ය.

29.

සුපණ්ණ සංයුක්තයේ - පියාපත් වර්ණවත් වූ ගුරුළා "සුපණ්ණ" යැයි කියයි. මෙහිද පළමු සූත්‍රය මුලින් පැවසූ පරිදිම අර්ථෝත්පත්ති වශයෙන් දේශනා කරන ලදී. "හරනති" යු පැහැරගනිත්. පැහැර ගනුයේද තමාට හීන වූ සහ සම වූ නාගයෝම පැහැර ගැනීමට හැකිවෙති. තමාට වඩා උසස් වූ නාගයෝ පැහැරගත නොහැකිමය.

පැහැරගත නොහැකි (අනුද්ධරණීය) නාගයෝ සත්වැදෑරුම් වේ. ඔවුහු නම්, පණීතතර නාගයෝ, කම්බලස්ථර නාගයෝ, ධුතරාෂ්ට්‍ර නාගයෝ, සප්තසිද්ධන්තර වැසි නාගයෝ, පොළවේ වසන නාගයෝ, පර්වතවාසී නාගයෝ සහ විමානවැසි නාගයෝ යන සත් කොටසයි.

මෙහි පණීතතර නාගයෝ නම් යෝනියෙන් උසස් වූ නාගයෝයි. ඒ එසේමැයි. අණ්ඩජාදීන්ට (බිජුවටින් උපන්නන්ට) ජලාබුජයෝ උසස් කුලිකයෝ වෙති. අණ්ඩජගුරුළන්ට ජලාබුජ නාගයෝ පැහැරගත නොහැක. කම්බලස්ථර නාගයෝ නම් නාග සේනාපතීහුය. ඔවුන්ගෙන් යම්කිසිවකු දුටු කිසිම ගුරුලෙකු ඔවුන් පැහැර ගැනීමට අසමත් වෙති. ධතරවිඨ නම් නාග රජවරුයි. ඔවුහුද කිසිවකුට පැහැරගත නොහැක. සප්ත සිද්ධන්තර නාගයෝ නම් මහමුහුදේ වෙසෙති. ඔවුහු එහි රැළි-රළ සෙළවීමට නොහැකි වන බැවින් කිසිවකුට පැහැරගැනීමට නොහැකි වෙති. පොළවේ වසන නාගයන්ටද සැගවී සිටීමේ අවසරය ඇති බැවින් ඔවුහු පැහැර ගැනීමට නොහැකි වෙති. යම් නාගයෙක් මහමුහුදෙහි රැළි මතුපිට වසන්ද ඔවුහුද සුපර්ණයන්ට සමවූවෝද හීනවූවෝද පැහැරගැනීමට හැකි වෙති. සෙසු පදයන්ගේ අර්ථ විස්තර නාග සංයුක්තයේ පැවසූ පරිදි දතයුතුයි.

සුපණ්ණ සංයුක්තය නිමියේය.

30.

ගන්ධබ්බ සංයුක්තයේ - "මූලගන්ධො අධිවස්වා" යනු යම් ගසක මූල ගන්ධයක් ඇත් ද ඒ ඇසුරුකොට උපදින බැවින්, ඒ මූල ගසම ඔවුන්ට යෝග්‍ය වේ. - මුල්ගඳෙහි අරක්ගත් දෙවියෝය. සෙසු පදයන්හිද මේ ක්‍රමයෙන් අර්ථ දතයුතුයි. "ගන්ධගන්ධො" යනු මුල් ආදියේ සුවදින්

සුවදවත් වූ යනුයි. යම් ගසක සියලුම මුල්වල ගැටයක් තිබෙනම් මෙහිදී ඒ සියල්ලම "ගැට" නම් වේ. ඒ ගැටයෙන් යුක්ත වූ "ගැට" නම් වේ. එහි අධිගාමික වූයේ - මෙහි සියලු මුල් ආදිය ඒවායේම සම්පයට එකි. "සො දාතා භොති මූලගැටානං" යනු ඔහු කළුවැල් ආදී සුවද මල් පුජාකරන ලද්දේ වේ යනුයි. මෙසේ සෑම පදයකම අර්ථ දක්වනුයි. මෙසේ සමාන වූ දේ දිත් අසමාන වූ දේ දිත් ප්‍රාර්ථනා කරති. එය දක්වීමට "සො අනනං දෙති" ආදී දශවිධ දාන වස්තූහු දේශනා කරන ලදහ. මෙහි සෙසු පද විස්තර ඉතා ප්‍රකටය.

ගැටලු සංයුක්තය නිමිතය ය.

වලාහක සංයුක්තයේ - "වලාහකකායිකා" යනු වලාහක නම් දේව කොට්ඨාසයේ උපන් ආකාශවාරී දෙවියෝය. "සිතවලාහකා" යනු ශීතල ඇතිකරන වලාහකයෝය. සෙසු පදයන්හි ද මෙම ක්‍රමයම යෙදේ. "වෙනො පණ්ඩිතව්‍යාය" යනු සිත එක අරමුණක තැබීමට සමාධිගත කිරීමට පැමිණ යනුයි. "සීතං භොති" යනු යමක් වස්සානයේ හෝ හේමන්තයේ හෝ ශීතල ඇතිවේද ඒ සෘතුව එළඹ සිටියේය. යම් ශීත කාලයක අධික ශීතලත්, ග්‍රීෂ්මයක උපදින ශීතලත් දෙවියන්ගේ ආනුභාවයෙන් මැවූ "සීතල" නම් වේ. "උණහං භොති" යනු ගිම්හාන සෘතුවේ හටගන්නා ස්වාභාවික උණුසුමයි. යම්විටෙක උෂ්ණ කාලයේ ඇතිවන අධික උණුසුමද සීත කාලයේ උපදින උණුසුමද දෙවියන් විසින් ඉපිදවූ උණුසුමක් ලෙස හැඳින්වේ. "අඛං භොති" යනු වළාකුළු මණ්ඩලයක් වේ. මෙයද වස්සානයේ හා සිසිර සෘතුවල යම් වලාකුලක් උපදී ද ඒ සෘතුවලින් හටගත් වළාකුළු ප්‍රකෘතියෙන්ම ඇතිවූයේය. යම් වලාකුළු ඇතිවීමකදී දැඩි වලාවන් හටගනියිද සන්දිනක්ම සඳහිරු පවා වසාගෙන දැඩි අඳුර පවතියිද යම් ඒ බක්-වෙසක් මාසයන්හි වලාකුළු ඇතිවේද මේ සියල්ල දෙවියන්ගේ ආනුභාවයෙන් උපන් වලාකුළු නම් වේ. "වානො භොති" යනු ඒ ඒ සෘතුවෙහි උතුරු-දකුණු ප්‍රදේශවල යම් ස්වාභාවික සුළඟක් ඇතිවේනම් එය සෘතුවෙන් හටගත්තකි. යම් ඒ සුළඟක් රුක් කඳ ආදිය පලාදමන දැඩි සුළඟක් වේද නොකල්හි හටගත් සුළඟක් වේද ඒ සියල්ල දේවතානුභාවයෙන් නිපදවුණු සුලංනම් වේ. "දෙවො වසසති" යු යම් වැසි සාරමාසෙහි වසින වැස්ස ස්වාභාවික වූවකි. ස්වාභාවිකව හටගත්තකි. යම් වැස්සක්, වර්ෂා සමයේම අධිකව පවතියිද බක්-වෙසක් මාසයන්හි පවතින වැස්ස දෙවියන් විසින් ඉපිදවූවක් නම් වේ.

මෙහිදී මේ කරාවස්තුවයි. - එක් වැස්ස වලාහක දිව්‍ය පුත්‍රයෙක් හිමාල පර්වත වැසි එක් රහතන් වහන්සේ නමකගේ සමීපයට ගොස් වැද එකන්පසෙක සිටියේය. තෙරුන් වහන්සේ "නුඹ කවරෙක්ද?" යි විමසූහ. "ස්වාමීනි! මම වැස්ස වලාහක දිව්‍ය පුත්‍රයෙක්මි." "නුඹගේ සිතින් මෙහෙයවීමෙන් වැසි වසින්නෙහිද?" "ස්වාමීනි! එසේය." "අපි එය දකිනු කැමැත්තෙමු." යි තෙරුන් වහන්සේ වදාළවිට "ස්වාමීනි! ඔබවහන්සේ තෙමෙන්නේයැ" යි දෙවිපුත්‍ර කීය. එවිට තෙරණුවෝ "වැහි වලාකුලක් හෝ මේස ගර්ජනාවක් හෝ නොපෙනේ. කෙසේ තෙමෙන්නේද?" යි ඇසූහ. "ස්වාමීනි! මගේ සිතින් වැස්ස වසී. ඔබවහන්සේ පන්සලට වඩින්න" යි දෙවිපුත්‍ර කීය. "යහපති, දෙවිපුත්‍රනි" යි පැවසූ තෙරණුවෝ පා සෝදාගෙන පන්සලට වැඩියහ. දෙවිපුත්‍ර උන්වහන්සේ පන්සලට වැඩි මොහොතේම එක් ගියක් ගයා අත එසවීය. භාත්පස යොදුන් තුනක් පමණ ප්‍රදේශයේ එකම මේසයක් (වැස්සක්) විය. තෙරුන් වහන්සේ අඩක් තෙත්වුණු පන්සලට පිවිසියහ.

තවද දෙවියෝ නම් අට කරුණකින් වැසි වස්වති. නාගානුභාවයෙන්, සුපර්ණයන්ගේ ආනුභාවයෙන්, දේවනානුභාවයෙන්, සත්‍ය ක්‍රියාවෙන්, සෘතු හටගැනීමෙන්, මාරාවර්තනයෙන්, සෘද්ධි බලයෙන්, වැහිවලාකුළු විනාශ කිරීමෙන් යන ක්‍රම අටෙහි.

වලාහක සංයුක්තය නිමිසේ ය.

32.

වච්ඡගොත්ත සංයුක්තයේ - "අඤ්ඤාණා" යනු නොදැනීමෙන්. මෙසේ සියලුම පදයන්හි කිරීම් වශයෙන්ම අර්ථය දතයුතුයි. මේ සෑම පදයක්ම අනෙත්‍යාන්‍ය වශයෙන් සමාන වදන් වේ. මේ සංයුක්තයෙහි සූත්‍ර එකොළොසකි. ව්‍යාකරණ හෙවත් පැණ විසඳුම් පනස්පහක් බව දතයුතුයි.

වච්ඡගොත්ත සංයුක්තය නිමිසේය.

33. 1. 1.

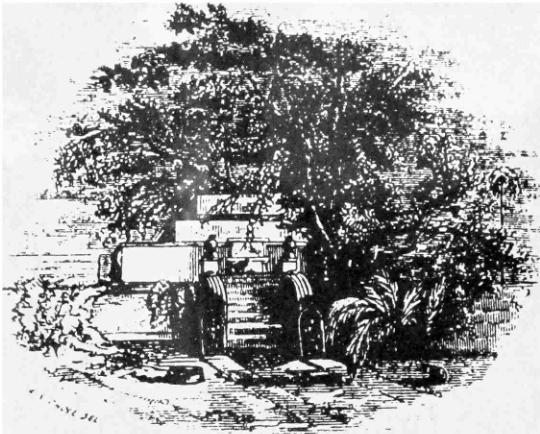
කඩාන සංයුත්තයේ - පළමු සූත්‍රයෙහි - "සමාධිකුසලො" යනු පළමු ධ්‍යානයේ අංග පහකි. දෙවන ධ්‍යානයේ අංග තුනකි. මෙසේ අංග (ධ්‍යානාංග) ව්‍යවස්ථාපනයෙහි දක්‍ෂ වූ යනුයි. "න සමාධිසමිං සමාපත්ති කුසලො" යනු සිත සතුටුකරවා, යෝග්‍ය ලෙස ධ්‍යානයට සමවැදීමට නොහැකි වේ යනුයි. මේ ක්‍රමයෙන් සෙසු පදයන්ගේ අරුත් දතයුතුයි.

33. 1. 2.

දෙවැනි සූත්‍රාදියේ - "න සමාධිසමිං ධීතිකුසලො" යනු ධ්‍යානයෙහි සිටීමට නොහැකි යනුයි. ඇසුරු ක්‍ෂණ හත අටක් ධ්‍යානයෙහි සිත තබාගැනීමට නොහැකි වේ. "න සමාධිසමිං චූට්ඨාන කුසලො" යනු ධ්‍යානයෙන් නැගිටීමට නොහැකි වූ යනුයි. ධ්‍යානාංගයන් වෙන් කිරීමෙහි - වෙන් කරමින් අවබෝධ කරගැනීමෙහි නොහැකි වේ. අදක්‍ෂ වේ. "න සමාධිසමිං කලලිත කුසලො" යනු සිත සතුටු කරවා, සමාධියෙහි යෝග්‍ය කිරීමට අදක්‍ෂවේ යනුයි. "න සමාධිසමිං ආරම්භ කුසලො" යනු කමටහන් ගෝචරයෙහි හා පිණිඩපාත ගෝචරයෙහි අදක්‍ෂ වේ යනුයි. "න සමාධිසමිං සකකච්චකාරී" යනු ධ්‍යානයට සමවැදීමට, සකස්කොට කරන සුලුවූයේ නොවේ. "න සමාධිසමිං සාකච්චකාරී" යනු ධ්‍යාන ප්‍රභාණයට නිතර කරනසුලු නොවේ. ඇතැම්විටෙක, කිසිදිනෙක පමණක් කරයි. "න සමාධිසමිං සප්පායකාරී" යනු සමාධියෙහි යෝග්‍ය වූ උපකාරක ධර්ම පිරවීමට - සම්පූර්ණ කිරීමට නොහැකි වේ. ඉන් අනතුරුව සමාපත්ති ආදී පදයන්හි යොදා සූත්‍ර සතරක් කියන ලදී. ඒවායේ අර්ථ ඉහතින් පැවසූ පරිදිම දතයුතුයි. මෙහි සියලු කඩාන සංයුත්තයේ සූත්‍ර ලෝකික ධ්‍යානම අරමුණු කරගෙන දේශනා කරන ලදී.

කඩාන සංයුත්තය නිමියේය.

මෙතෙකින් සාරසුථපකාසිනී සංයුත්ත නිකාය අටුවාවේ
බන්ධක වර්ගයේ අර්ථ වර්ණනාව නිමාවිය.

THE BO-TREE AT ANARAJAPOORA.

ටෙනන්ට් 1859

භදන්ත බුද්ධසොභාවායඨපාදයන් අනුරාධපුර
ශ්‍රී මහා බෝධිය අසල ප්‍රදේශයෙහි වැඩවසමින්
සිහළඬුකරා පාලියට පරිවර්තනය කළ බව
බොහෝදෙනාගේ විශ්වාසයයි

බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය
125, ඇන්ඩර්සන් පාර, නැදිමාල, දෙහිවල.
දුරකථන: 2734256, 2728468, 2726234
ෆැක්ස්: 2736737

විද්‍යුත් තැපෑල: bcc456@sltnet.lk
www.buddhistcc.com

ISBN 978-955-1604-33-2